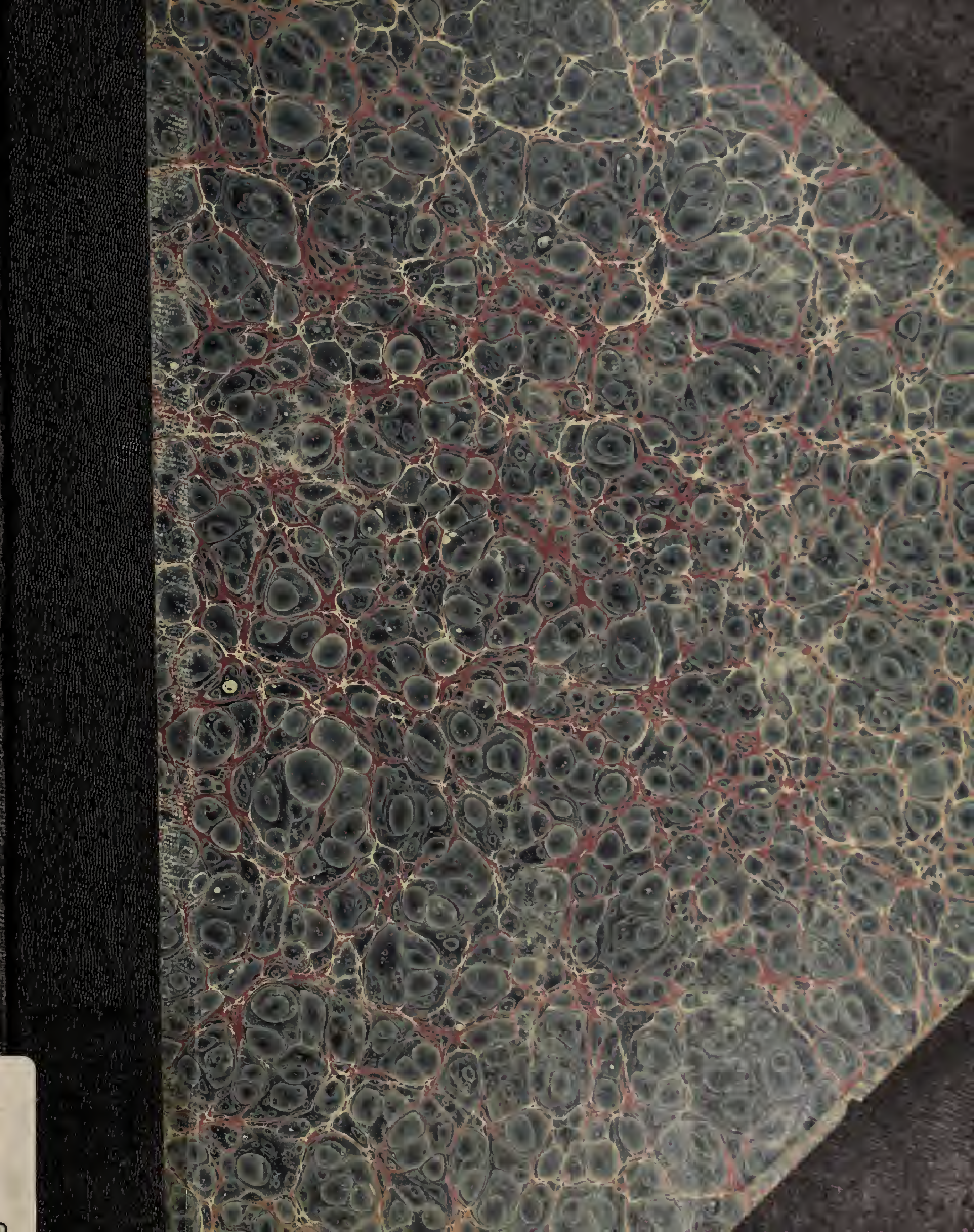

DEEL XIV, No. 1. STELLENBOSCH. JANUARI, 1909.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift voor Zuid-Afrika.

NOTA BENE.

1. **Men zende alle inteekengelden alsmede alle berichten betreffende verandering van adres, of ongeregelde toezending aan Mnr. R. J. DU TOIT, Mostertsdrift, Stellenbosch.**
2. **Men zende liever geen "Postal Notes," of postzegels. Niet-Koloniale "Postal Notes" moeten een additioneele postzegel ontvangen.**
3. **Alle Advertenties en de gelden daarvoor moeten opgezonden en betaald worden aan den advertentieagent van het blad, de Heeren R. L. CHAPLIN, & Co., Industrie Gebouwen, Loop Straat, Kaapstad.**

KRONIEK.

:o:

HET NIEUWE JAAR. Wanneer dit nommer onze lezers bereikt zullen we reeds diep in 't nieuwe jaar zijn. Ze glippen door onze vingeren — de dagen en de jaren — als schaduwen, waarnaar een kind grijpt, schaduwen die onder 't grijpen vervliegen. De "lente der eeuwigheid nadert"; mogen wij stil en kinderlijk onze reis voortzetten, totdat we het eindpunt bereiken en de ruste ingaan. Veel heil en zegen dus, geachte lezers, "wij offren u Gods vrede".

***

Wat zal ons dit kindeken brengen ? De dampkring waarin wij ademen is doortrokken van de geur der "nauwere vereeniging," waarvan ieder spreekt en weinigen het rechte beseffen. Die een vereenigd Afrika wenscht moet daarvoor ijveren *in eigen kring*. Anders blijft het een ideaal dat niet verwezenlijkt, een doel dat niet bereikt wordt. Wij vreezen voor spraakverwarring. Het Latijnsche spreekwoord zegt : *quum duo dicunt idem non est idem* (wanneer twee hetzelfde zeggen, is 't toch niet 't zelfde). Het wordt tijd, dat men zich duidelijk verslag geeft van zijn eigen bedoeling. De twee blanke rassen dienen elkaar te verstaan en op *elk* gebied samentewerken. Is dit wel het geval ? Het kan ons gaan, zooals in de dagen der Fransche Revolutie, toen ieder *sprak* van "vrijheid, gelijkheid en broederschap," doch in de beoefening dier spreuk vrij spel liet aan de guillotine die wel in alles gelijkheid bracht, doch een gelijkheid des doods.

***

Van beide kanten moet er toenadering komen. Wil men van Hollandsch-sprekende zijde die "gelijkheid," waarvan "nauwere vereeniging" getuigt, dan toone men in kringen, waar de meerderheid de Hollandsche taal bezigt, dat "gelijkheid" ook de minderheid geldt, die 't Hollandsch niet bezigt als voertuig der gedachten. Is de mond vol van "gelijke rechten" in kringen waar de Engelsch-sprekende meerderheid den toon aangeeft, dan toone men ook daar dat de minderheid rechten heeft die moeten worden erkend en gewaarborgd. 't Is een geven en nemen, waar 't "nauwere vereeniging" geldt. Zal men van *beide* zijden dit inzien ? Van harte hopen wij, dat men in 't nieuwe jaar zal trachten "te vergeten wat achter is" en zich "uittestrekken naar hetgeen ons is voorgesteld."

***

Dr. Emil Reich, die zonderlinge geleerde, heeft een treffend woord eenige jaren geleden gesproken over "den invloed van den vreemdeling." Hij toonde aan wat Engeland gewonnen heeft bij

den intocht van vreemdelingen, die zich daar hebben neergezet van tijd tot tijd. In de middeleeuwen stond Engeland — in zijn *isolatie* — verre achter bij de overige volken van Europa. Nu neemt Engeland de eerste plaats in. En geen wonder. De beste, edelste krachten stroomden naar dat eiland uit alle deelen van Europa en brachten met zich nieuwe economische denkbeelden, die op Engelschen bodem werden uitgewerkt en toegepast. Portugal, eens het machtigste rijk der wereld, is nu beteekenloos, omdat het allengs, vooral na zijn afscheiding van Spanje in 1640, zich losmaakte van den beschavenden invloed eener ruimere omgeving en dus ook van alle succes. De Schot was vóór zijne vereeniging met Engeland beteekenloos. Nu beheerscht de Schot de wereld. Men zie slechts rond op de wereldkaart; in alle landen vindt men den Schot, en waar hij komt, drukt hij zijn stempel af op het volk waarmee hij in aanraking komt.

***

En de toepassing. Tot hiertoe was Z.-Afrika zoo te zeggen beteekenloos. Zal 'nauwere vereeniging' een betere toekomst ons brengen, en een einde maken aan het 'isolement' dat voorwaar geen kracht is, maar tot de uiterste zwakheid aanleiding geven kan? "Afrika voor Afrikaners" mag als politieke leuze vroeger veel beteekend hebben. Moet zij niet thans worden omgezet in de taal van "nauwere vereeniging" en gelden allen die Afrika tot woonplaats kiezen, om er te blijven en echte "Afrikaners" te vormen voor een steeds ruimer wordend "Afrika"?

***

Men denke er over na. Afrika moet worden een land van blanken — 't Is nog altijd een land der zwarten. En dit zeggen wij, niet uit verachting van den gekleurde, maar uit een diep besef van de noodzakelijkheid, dat de "zwarte" door den "blanke" gewonnen worde. Dit kan alleen door het Evangelie worden gedaan; — niet door onderwijs, niet door de godsdienstlooze beschaving, niet door de partijpolitiek, maar door een trouw, krachtig, van den Heiligen Geest geëerd zendingwerk. Verstonden onze politici welk een bovennatuurlijke kracht er zit in de prediking van 't Evangelie "aan alle creaturen", zij zouden alles in hun vermogen aanwenden, om het zendingwerk van "Afrikaners" voor "Afrika" te bevorderen! Toch is er gevaar — een gevaar dat de gansche wereld dreigt, — het gevaar namelijk van een ontwakend Heidendom tegen een ontzenuwd Christendom. Nog onlangs wezen wij er op in ons blad. Ons oordeel werd versterkt door wat wij andermaal lazen in Dr. Kuyper's boeiend werk, "Om de Oude Wereldzee".

***

Daar wordt ons aangetoond, dat er een Aziatisch gevaar is, waartegen Europa niet bestand is, omdat Europa verdeeld, verzwakt, verbrokkeld is. De Aziatische volkeren — China, Japan, Indie — waren in vroegere jaren meer tolerant jegens den Europeaan dan nu. China heette Joden, Nestorianen, Roomschen, zelfs Mohammedanen welkom. Toen echter de Jezuiet in botsing kwam met Dominikanen en Franciskanen op Chineeschen bodem, ontwaakte het nationaal gevoel. Men vroeg zich af, wat beteekent die zoogenaamde Chistelijke Zending? Beteekent het niet een *de*-nationaliseeren van ons volk? Men begon den zendeling te stremmen in zijn werk. Men vervolgde zijn leerlingen en bekeerlingen. Men zag in den Europeaan, uit het Westen, een dreigend gevaar voor het Oosten. Men maakte zich sterk tegen den uitheemschen vijand; "China voor de Chineezen!" werd het wachtwoord. En Europa gaf antwoord. Het trad tusschen beide; de politiek mengde zich in de zaak, en...... verbroddelde alles. Toen later de opium-plaag China tot in den grond boorde, en de Staat er zich tegen verzette, werd oorlog gevoerd door Engeland — tot zijn eeuwige schande — in 't belang van een snooden opiumhandel, zoodat het verzwakte China zich genoodzaakt zag dat gehate opium toetelaten, en een deel van zijn land aan den gehaten vreemdeling af te geven. Heeft China dit ooit vergeten? Kan China dit wel vergeten? De haat tegen de zending is niet in de eerste plaats een haat tegen het Evangelie, maar een haat tegen de natien, die uit 't Westen met 't zwaard tusschen beide treden, en het schreeuwendst onrecht bestendigen. De Chinees maakt geen onderscheid. Hij vervolgde den zendeling in de verre binnenlanden met ontzettende wreedheid; en die vervolging weer werd op hare beurt gestuit door tusschenkomst van Europa. "Het volk gevoelde de bescherming van de zending door vreemde mogendheden als een nationale vernedering." Zoo met Japan, waar het ontwaakt nationaal besef sedert den laatsten oorlog de oude antipathie tegen het echte historische Christendom weer deed opleven. Met andere woorden, het betoog door Dr. K. — door ons eenigszins gewijzigd — komt hierop neer. De heidensche natien beschouwen het Christendom als een godsdienst die de strekking heeft het nationale leven geheel te vernietigen. Achter den zendeling zien zij den staatsman uit 't Westen. Er is gewis waarheid in deze beschouwing. Niet de zending is te blameeren, maar de omgeving waaruit zij optreedt in de vreemde wereld. Wat geeft de gewone staatsman om 't Evangelie?

***

In hoeverre heeft dit een en ander betrekking op de "nauwere vereeniging" kwestie? Die op den heiden invloed wil uitoefenen trachte den heiden te winnen. En dit kan men alleen door het Evangelie. De zendeling die zichzelven beschouwt als de pionier van imperiale of kolonisatie-doeleinden

kan gerust blijven waar hij is. Zulke zendelingen hebben in 't voorledene veel kwaads gesticht. Wij ijveren voor de zending, omdat wij meenen, dat het Evangelie alleen den "vrede op aarde" brengen en bestendigen zal. Niet in de eerste plaats de intellectueele en economische opheffing van den heiden; want de geschiedenis der beschaving is vaak de geschiedenis van voortgezet onrecht. Maar de redding van den heiden moet door ons worden beoogd. "EERST het Koninkrijk Gods," *daarna* al het andere. Eerst: "BEKEERT U: want 't Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen." Wij zijn bekeeringspredikers in de eerste plaats en niet opvoeders, schoolmeesters, brengers van Europeesche beschaving. Wij zijn gezanten des kruizes, verkondigers van de blijde tijding, aankondigers van het heil in Christus. Doen wij dit met kracht, dan kunnen wij de staatkunde op onze wijze steunen door een invloed die van Boven komt en naar Boven voert. Zoo komt 'nauwere vereeniging' : anders niet.

***

Zonder het Christendom is Zuid Afrika verloren. In de *Asiatic Quarterly* doet Majoor Leonard de vraag wat de bevolking van Zuid Afrika zijn zal over een honderd jaren. Uitgaande van het tegenwoordige bevolkingscijfer, dat door hem gesteld wordt op vijfmillioen zwarten tegen nog geen millioen blanken, berekent hij, dat de zwarten in vijftig jaren zich vervier- of vervijfvoudigen zullen; zoodat we aan het einde van een honderd jaren met meer dan dertig millioen te rekenen zullen hebben. Voeg hierbij de twee honderd millioen heidenen in Afrika, die tegen dien tijd meestal tot het Mohammedanisme zullen zijn overgegaan, en wij hebben voor ons een probleem van niet geringe beteekenis. De schrijver wil niets weten van het Europeaniseeren of het Christianiseeren dier zwarten. Hij staat op hetzelfde standpunt als de schrijver van de Z.-Afrikaansche roman *Leaven*, die ons de toestanden beschrijft in de "Compounds" te Johannesburg, en die tot de slotsom komt, dat 't Christendom door den zendeling gepredikt en de opvoeding door hem verschaft, den Kaffer sclechts een huichelaar maakt zonder hem te bevrijden van zijn heidensche denkbeelden. Hij beweert, dat de heiden het best gelaten kan worden in zijn heidenschen toestand, waarin hij veel gelukkiger zijn zal, dan op den Rand, tusschen al die verzoekingen en al het zendingwerk in! Armzalige romanschrijver!

***

Het heil voor Afrika vindt Sir Harry Johnston in immigratie. Hij pleit vooral voor Oost Afrika. Canada, Australië, N. Zeeland kunnen de werkeloozen uit Europa niet ontvangen—zoo redeneert hij. Waarom dan niet op voorzichtige wijze getracht Oost Afrika te bevolken? Hij wil een kolonisatie op groote schaal—d.w.z. een 500 of 1000 Britsche "settlers" per jaar, die van het noodige zullen worden voorzien, de kosten te worden gevonden uit eene beleening aangegaan door den Staat van Oost Afrika. Langs dien weg ontvangt het "donker" vasteland allengs meer blanke bewoners, en is er rulmte voor den beschavenden invloed die van Europa uitgaat naar de heidenwereld. Beschaving van het modern gehalte, zónder Christus, en zonder 't Evangelie!

***

Zal 'nauwere vereeniging' ons niet leiden tot het koloniseeren op gunstige voorwaarden van Rhodesia door onze eigene 'arme blanken' die een heenkomen zoeken en daar vinden kunnen? Het moeilijkste vraagstuk in verband met 'nauwere vereeniging' is zeker de naturellenkwestie. Overal is er beweging onder de volkeren. De opstand in Natal moge gering schijnen, vooral nu Dinizulu tot verantwoording geroepen is. Doch 't is een teeken des tijds. Van meer beteekenis is het Indisch gevaar, waarmee de Transvaal wordt bedreigd. Dr. Kuyper wijst in zijn boek op twee bewegingen in Indië—de *Swadesi*, en die van de *Khodjas*. De *Swadesi*—een woord dat *eigen land* beteekent—heeft met economische toestanden te doen, en heeft ten doel alle ingevoerde waren in Indië te boycotten. Duizenden sloten zich er bij aan. "Tot in de bazars van Allahabad en Dacca werden bedreigingen aangeplakt tegen een ieder, die nog Europeesche waren koopen mocht. Huizen, die vroeger een duizend balen katoenen stoffen verkochten, zagen dit jaar hun verkoop tot even honderd slinken. En zoo hoog steeg een oogenblik het enthousiasme, dat een koopman in Europeesche waren zelf den brand in zijn voorraad stak, en voor 100,000 (ropijen)—zegge £10,000 in de vlam deed opgaan." 't Is een poging tot onafhankelijkheid en zelfstandigheid. Japan, China, Indië, deze Asiatische landen wijzen met den vinger naar Afrika!

***

Een tweede beweging—die van de *Khodjas*—heb ik vroeger in dit blad besproken. 't Is een Muzelmansche poging tot vrijmaking van banden die knellend worden. Leidsman is Aga-Khan, een zeer rijk man, die reeds een aanhang van ander half millioen heeft. Hij is zeer beschaafd, spreekt en schrijft vloeiend Fransch en Engelsch en ijvert om de Europeesche beschaving in den Islam op te nemen. Hij zegt, en, vroeger reeds werd dit door mij in het *Maandblad* aangehaald: "De Muzelmansche jeugd moet naar Europa gaan om te studeeren. De school van Aligary moet zich zoo ontwikkelen, dat ze welhaast met de Universiteiten van Berlijn, Oxford, Leipzig en Parijs wedijveren kunnen. Van ons moet een licht uitgaan, dat over alle Muslim in Indië en buiten Indië straalt, en dat aan heel de wereld toont wat liefde

voor het recht en voor de waarheid en wat de zuiverheid van ons welbemind geloof vermag." Men moge deze beweging gering achten. 't Is een bewijs van "eene opwaking die zich in alle deelen van Azië op zoo verrassende en zorgwekkende wijze vertoont."

* * *

Vroeger ook werd in het *Maandblad* gewezen op de beweging in Abyssinië, waar de kreet in anderen vorm dan bij ons wordt vernomen t.w. "Noord-Afrika voor de Afrikaners." In het zuidelijk deel van ons Afrika ontwaken ook de Kafferstammen. Zij willen eene opvoeding gelijkstaande met die der blanke bewoners van ons deel van het 'donker vasteland.' Zij willen hun eigen Hoogeschool, hun eigen ontwikkeling. Zij vragen wat *Aga-Khan* voor zijn Muzelmannen vraagt. Wordt die beweging niet behoorlijk geleid: wantrouwt men de zendelingen die den stroom in Christelijke bedding willen leiden, wekt men achterdocht bij de zwarten, omdat men zich tegen hun streven verzet uit bloot partij-politieke oogmerken, en het gevaar kan groot worden in de toekomst. Daarom verhef ik nogmaals mijne stem in 't belang van de 'nauwere vereeniging' der twee blanke rassen. Verstaan zij elkaar en werken zij samen, dan kan Zuid Afrika groot worden, en ook voor den zwarte plaats zijn onder ons dak. Toen ik onlangs een groot gehoor in de Kaapstad toesprak besloot ik mijn voorlezing met 't volgend verhaal, ontleend aan Kleerekoper's "Zionistisch Schetsboek."

* * *

Na een Zionistisch Congres liepen een paar Israëlieten van naam langs het zeestrand. "*Hören das Yam*" (luisteren naar de zee) zei de één aan den ander. Maar, was de wedervraag: *was suchst du da hinter das Yam?* En het antwoord: *cheirus* (vrijheid.)

* * *

Vrijheid in den hoogsten zin voor ieder, indien 'nauwere vereeniging' onze leuze is.

* * *

En hierbij voeg ik iets dat ons door Dr. Kuyper wordt meegedeeld.

"Hetgeen de Muslim niet kunnen zetten is, dat ze voor inferieur worden aangezien, en toen de Prins van Wales zijn intocht in Calcutta deed en de Mohammedanen als zijn gelijken toesprak en bejegende, barstte een bejaard man onder de menigte in tranen uit, Allah dankend, dat er eindelijk een Prins uit Groot-Brittanje was verschenen, die hem en de zijnen als MENSCHEN behandeld had."

Men denke aan dit een en ander in de behandeling van de inboorlingenkwestie. De inboorling is een mensch van gelijke beweging als wij.

OUDERLINGEN EN DIAKENEN. De vraag werd mij onlangs gedaan, in hoeverre *diakenen* het recht hebben onder een presbyteriale stelsel zulk een ruim aandeel te nemen in de beraadslagingen van den *Kerkeraad* als bij ons het geval is. Mijn antwoord was klaar: ons stelsel is zeker niet zuiver presbyteriaansch. In *onzen* Kerkeraad hebben de diakenen het hoogste gezag, kunnen zij samenspannende den leeraar en de ouderlingen geheel overstemmen en dus eigenlijk doen dat des Kerkeraads is. Gelukkig, dat er zelden zulke moeilijkheden ontstaan, dat men gedrongen wordt tot meer zuivere kerkrechterlijke bepalingen de toevlucht te nemen, en op verandering aan te dringen. Toch, blijft het feit, dat we niet op zuiver presbyteriaanschen bodem staan, wat onze Kerkeraads-regeling betreft.

* * *

Laat mij hier het een en ander aanhalen uit de Dordtsche Kerkorde. En wel eerst, over de vorming van:

DEN KERKERAAD.

"In alle Kercken sal een Kercken-Raedt zijn, bestaende uyt Dienaren des Woorts ende Ouderlinghen, [dus niet Diakenen] de welcke ten minste alle weken eens t' samencomen sullen alwaar den Dienaer des Woorts (ofte Dienaren, soo daer meer zijn) by gebeurte presideren ende die actie regeren sal."

"Wel verstaende dat in de plaatsen daer den Kercken Raet van nieus is op te rechten, 't selfde niet en geschiede, dan met advys van de Classis. Ende daer 't ghetal van de Ouderlinghen seer kleyn is, sullen de Diakenen mede tot den Kercken-Raedt moghen ghenomen worden."

"Insgelyx sullen de Diaconen alle weken t'samen komen, om met aenroepinge des Naems Gods van de saken haren Ampte betreffende, te handelen, daertoe de Dienaren goede opsicht sullen nemen, ende des noot synde, haer daer bij laten vinden."

* * *

Nu ben ik niet juist een aanbidder van de Dortsche Kerkorde, omdat ik die in vele opzichten gansch ongeschikt acht voor onze toestanden, en in bijzonderheden niet in toepassing op Zuid-Afrika kan worden gebracht. Toch acht ik in omtrekken die Kerkorde van beteekenis......ook voor ons. Dit ten minste is duidelijk, dat onze Kerkeraad niet zuiver is saamgesteld, met een overwicht van diakenen, die samen met leeraar en ouderlingen *alle* zaken, ook die van tucht behandelen. Rooyaards drukt erop, dat men in Holland onderscheid maakte tusschen *gewone* en *breede* Kerkeraden. "De eersten bestaan alleen uit Predikanten en Ouderlingen: bij de laatsten zijn ook de Diakenen gevoegd."

* * *

Hoe het ook zij. De vraag door den broeder gedaan is niet zoo beteekenloos als men bij den eersten aanblik daarvan zou denken. Volgens gereformeerde Kerkorde hebben predikanten en ouderlingen meer bepaald te zorgen voor de geestelijke belangen der gemeente. Bij ons vormt het diakonaat het hoogste gezag. Immers in Art. 18 van ons wetboek lezen wij:

"De Kerkeraad zal bestaan uit minstens één predikant, twee ouderlingen en vier diakenen."

Dus uit een diakonaat, dat kan samenspannen, zoo het wil, om het werk van leeraar en ouderlingen in de uitoefening van tucht als anderszins te belemmeren. Hierover weid ik thans niet uit. De vraag mag echter wel gedaan worden: mag het zwaartepunt in den Kerkeraad wel liggen bij de diakenen, die de meerderheid vormen in den Kerkeraad zooals ten onzent samengesteld?

OP REIS.

[Ik neem de vrijheid enkele brieven door mij jaren geleden in "Volksbode" en "Zuid Afrikaan" geplaatst hier over te nemen. Twee-en-twintig jaren zijn sinds over mijn hoofd heengegaan. *Eheu fugaces* — zooals Horatius zingt. Mogelijk zijn deze brieven onzen lezers welkom, al zijn ze zoo oud!]

I.—Naar Basutoland.

Waarde Vriend,—Hebt gij ooit *Bethulie* bezocht? Ik zie een glimlach op uw gelaat, terwijl gij vraagt: staat *Bethulie* dan met het aloude *Corinthe* gelijk, en mag de spreuk van den Romeinschen dichter omtrent het "adire Corinthum," dat niet het lot van ieder sterveling zijn kan, ook op het Vrijstaatsche dorp worden toegepast? Wel neen. Toch is er voor mij veel aantrekkelijks in dat onderveldsch stadje. Mooi gelegen in de eerste plaats—iets dat nog al wat beteekent in Zuid Afrika, waar men soms het ongeschikst terrein kiest, wanneer men een dorp uitlegt. Denk maar aan Colesberg, Philipstown, Willowmore, *et hoc genus omne*. En dan de *naam!* Die herinnert ons aan waardige mannen, Fransche Zendelingen, die hun Zendingstatie — het tegenwoordige dorp — *Bethulie* of "*maagd van Jehova*" heetten. De boeren wilden bij de overname het dorp *Heidelberg* doopen, doch zagen gelukkig van hun voornemen af, en de schoone oude benaming bleef. Er ligt iets in zulk een naam, iets historisch, iets oorspronkelijks, iets eigenaardigs, iets Afrikaansch. Maar *Heidelberg!* .... "Heb ik razenden gebrek," riep Achis uit, toen David "zijn gelaat had veranderd" en met "zeever in zijn baard" als een krankzinnige de deuren der Filistijnen bekrabbelde. Men heeft lust soms om uitteroepen: "Hebben wij gebrek aan dwaze benamingen voor Zuid-Afrikaansche dorpen, dat men Heidelberg tot driemalen toe moet vernoemen?" Gij zult het mij echter toestemmen, dat de dwaasheid ten toppunt steeg, toen men eenige jaren geleden een klein dorpje ergens in het noorden aan den oever van de Vaal *Parijs* heette. Gelukkig, men bleef bij Bethulie, en liet Heidelberg onder de Duitsche vlag, en had zelfs voor Parijs, of Amsterdam, of Jeruzalem, of Kamschatka geen ooren. Het was mij, alsof de ernst dier eerste Fransche Zendelingen, alsof de geur van den wierook hunner gebeden, alsof de nawerking van hunnen moeitevollen en vaak vruchteloozen arbeid nog altijd bespeurd wordt, wanneer de blanke gemeente bijeenkomt in haar eigen kerkgebouw, op de aloude Zendingstatie. En Bethulie heeft eene geschiedenis. Niet ver van de Consistoriekamer, binnen den ringmuur die het nette sierlijke kerkgebouw omgeeft, ligt er een graf—het graf van een der waardigste kweekelingen van ons Seminarie, die te vroeg helaas! uit het arbeidsveld werd heengeroepen, wiens "zon is ondergegaan toen het nog dag was," wiens nagedachtenis nog altijd in zegening is onder de velen die met hem in aanraking kwamen. Nog staan mij levendig voor den geest de dagen door ons beiden te Stellenbosch als studenten doorgebracht. Onvergetelijke dagen voorwaar!

When the feelings were young and the world
was new,
Like the fresh bowers of Eden unfolding to view.

Geen twintig jaren zijn er voorbij. En hij is reeds de rust binnengegaan. Het was mij een aandoenlijk oogenblik toen ik stond bij zijn graf, en het opschrift las op den marmeren gedenksteen door de gemeente ter gedachtenis van den ontslapen leeraar opgericht. Ik kon het den Latijnschen dichter waarlijk nazeggen — gij kent het welbekende woord:—

Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior quam mihi.
"Door velen diep betreurd.
Door mij nog meer."

Dat wij aan hem dachten bij de kerkinwijding spreekt van zelf. Het hart van de gemeente is nog niet vervreemd aan haar ontslapen vriend en voorganger, hoe gehecht zij ook mocht zijn aan zijn waardigen opvolger. En op de lippen zweven de woorden: *Meneer Olivier* nog dikwijls. Die herinneringen, dat graf, gaven een wijding aan onze samenkomsten; want het is niet zoo lang geleden dat men het stoffelijk overschot in het nieuwe graf heeft gelegd.

En wat die kerkinwijding betreft, daarover weid ik niet uit. Een verslag is immers reeds in de *Bode* verschenen. Dit slechts, dat alles stemde tot lof en dankbaarheid. Sierlijker gebouw vindt men in den Vrijstaat niet—zoover mij althans bekend is. Andere gemeenten hebben gewis meer bijgedragen, hebben soms dubbel zooveel besteed, en zijn er niet in geslaagd zulk een net en doelmatig kerkgebouw te stichten. De bouwcommissie heeft er eer van, en de jeugdige leeraar verdient allen lof voor de wijze waarop de zaken door hem werden geregeld. Voeg er bij dat de geheele som betaald is, en de kroon is op alles gezet. In ons land is schuldmaken voor kerkelijke en gods-

dienstige doeleinden zoo aan de orde, dat men wel blijde mag zijn, nu en dan eene gemeente aan te treffen die bouwt zonder schuld, en haar zaken drijft zonder hulp van de allesverslindende Bank.

Gij kunt het begrijpen wat het voor ons leeraren was elkander na jaren weer te ontmoeten. Wij waren allen thuis in de pastorie, en alzoo samen zijnde hadden wij gelegenheid gedachten over allerlei onderwerpen te wisselen. Dat de Heer Hazenberg soms aan de orde kwam is te begrijpen; want hij heeft dat land in de lengte en breedte doorreisd. In den Vrijstaat zijn er thans weinigen schijnbaar die voor hem in de bresse zullen springen. Mij is het niet onverklaarbaar. Want toen ik voorleden jaar in de gemeenten Lindley en Bultfontein vernam dat gemelde rondreizende Evangelist ook voorgaf ossen van longziekte door het gebed te genezen; toen een boer, de heer F., te Ventersvlei, mij de plaats aanwees waar zulk een quasi-genezing door handoplegging en gemompel binnensmond zou hebben plaats gevonden had ik genoeg van de zaak. Bitter griefde het mij toen dat, door de onhandigheid van één man, eene groote waarheid, die van genezing op het geloofsgebed, in minachting komt bij leeraar en gemeentelid. Doch de Vrijstaatsche Kerk heeft haar Hazenberg-phase reeds doorloopen en men hoort de menschen nu niet meer zoo van den "wonderdokter" spreken, als toen ik een jaar geleden het land doorreisde. Sommige broeders aldaar zijn zeer bang voor geestdrijverij. Want het schijnt alsof de Vrijstaat een vruchtbare bodem is voor zulke godsdienstige buitensporigheden. Sabbattariers, geestgetuigers (ik ken geen beteren naam) die voorgeven door den geest gedreven te zijn en toch naar het vleesch leven, wederdoopers, treft men in enkele gemeenten aan. Ook het Plymouthisme steekt hier en daar het hoofd op. En nu dreigt, zooals sommigen het uitdrukken, het Heilsleger. Wat moet er tegen dit alles gedaan worden, is de vraag. Ik herinnerde de broeders aan een woord van wijlen Ds. Van der Lingen, dat "dweeperij door tegenstand gevoed wordt," en sprak de overtuiging uit dat het beste middel tegen geestdrijverij de getrouwe prediking des Woords en bovenal het *geregeld huisbezoek* is. Ik vroeg of het niet soms haperde aan onze eigene prediking, wanneer leden onzer gemeenten worden omgevoerd door "elken wind der leer." Komt het verstand wel tot zijn recht op onze kansels? Wij werken op het gemoed, en geen wonder, want gemoedsverandering of bekeering is het doel der Evangelieverkondiging. Hiertegen heb ik natuurlijk niets in te brengen. Maar moest de Catechismusprediking niet ruimer plaats innemen: moest Bijbelverklaring niet meer aan de orde komen: moest de leer onzer Kerk niet breedvoeriglijk worden toegelicht, opdat ieder gemeentelid in staat zij "rekenschap te geven van het geloof dat in hem is?" Onkunde is de vruchtbare bron van dweeperij. Nog onlangs las ik eene treffende verhandeling van den WelEw. hr. H. C. G. Moule, den bekenden en geachten Principaal van Ridley College, Cambridge, (thans Bisschop van Durham) over "voorbereiding tot werk in 's Heeren wijngaard." Hij zei onder anderen: "Mijn eigen werkkring ligt grootendeels onder jongelingen van diepen ernst en toegewijdheid aan hun Heer, en zij beschamen en sterken mij tegelijkertijd door hun ijver in de goede zaak. Doch ik vind onder hen soms niet alleen, wat te verwachten is, groote onkunde aangaande de belangrijkste bijzonderheden der heilswaarheden, maar dikwijls ook een zekere mate van zorgeloosheid en onverschilligheid, om nauwkeurige kennis te verkrijgen van die dingen. Soms heb ik de droevigste gevolgen hiervan gezien. Ik heb het ondervonden dat ketterijen van den ergsten aard, aangaande den persoon onzes Heeren, worden welkom geheeten "met geestdrift" (om hun eigen taal te gebruiken) door mannen toegewijd aan den dienst des Heeren. Ik heb jongelingen gekend, aan wier ernst ik niet twijfelde, die de oude geloofsovertuigingen van Christenen, ja zelfs de waarschuwingen van Gods Woord licht geacht hebben, nieuwe denkbeelden hebben aangenomen, nieuwe lichten gevolgd zijn, en over de ergste afgronden van den berg der Dwaling zijn afgestort. Daarom waarschuw ik telkens met ootmoed, maar met beslistheid tegen dergelijke onkunde en onverschilligheid in 't verzamelen van kennis. IJver is niet genoeg............ .... Er moet zijn een ootmoedig, maar ook nauwgezet degelijk onderzoek naar de waarheid, echtheid en juistheid van de boodschap welke ik breng." Dit toegepast op den Evangeliedienaar in Zuid Afrika, komt hierop neer: help uwe gemeente om de Schriften te onderzoeken, en alles te toetsen, ook de leer der Kerk, ook de overgeleverde meeningen aan het onfeilbaar Woord. Door onkunde te verdrijven, verdrijft gij dweeperij en dwaling.

En wat het Heilsleger betreft—ik twijfel er aan, of dat "tromslaande genootschap," zoo als Spurgeon het noemt, op sommige kleine dorpen niet meer verwarring veroorzaakt dan heil aanbrengt, en het is mij niet duidelijk dat de verheerlijking van het geraas wel overal aanleiding geeft tot verheerlijking van God. "Blikketel en banjo," om weer Spurgeon's taal te gebruiken, zijn m. i. niet de beste wapenen om "de sterkten der duisternis omver te werpen." Maar aan den anderen kant, ik voor mij, durf niet *tegen* het Leger te velde trekken. Er is ruimte onder Gods hemel en op Gods aarde, ook voor "Salvationists." En zij zijn het middel in Gods hand geweest om vele "vuurbranden uit te rukken." Met hen *samen*werken kan ik niet. Hun bijeenkomsten—ik heb er enkelen in Zuid Afrika bijgewoond—stichten mij niet. Hen *tegen*werken durf ik niet, want hoewel het mij duidelijk is, dat hun wijze van arbeiden niet te verkiezen is, is hun doel prijzenswaard, en is hun werk met zegen bekroond geworden. Met Spurgeon veroordeel ik al dat gedruisch en geraas, en die mechanische opwinding. Maar met Spurgeon zeg ik: "Ik wil zoo gaarne, dat menschen het Evangelie zullen hooren en zalig worden, dat ik de buitensporigheden van ware zielzoekers eer goed- dan afkeuren zal. Wanorde is te verkiezen boven fatsoenlijk verloren gaan." Of in de taal van Dr. Joseph Parker: "Jezus

Christus wist dat er menschen zijn, die het nimmer gedogen kunnen, dat goed gedaan zal worden, op eene andere methode dan hun *eigene*. Er zijn menschen die u liever zien verloren gaan, dan dat gij behouden wordt door ongeregelde middelen. Zij zien u liever, op orthodoxe wijze, verloren gaan, dan gered langs een weg die hun heterodox of kettersch toeschijnt."

En zullen onze banbliksems iets uitrichten? Toen Whitefield—door en door Calvinist, maar ook door en door opwekkingsprediker — Schotland bezocht en buitengewonen zegen had op zijn werk, te Cambuslang onder anderen, slingerde men hem naar het hoofd eene "declaratie, protestatie en getuigenis van het lijdend overblijfsel van de anti-paapsche, anti-Luthersche, anti-prelatische, anti-Whitefieldiaansche, anti-Erastiaansche, anti-Sectarische, ware Presbyteriaansche Kerk van Jezus Christus in Schotland." Men noemde hem een "afgezworen, prelatische huurling, wiens beginselen even lax zijn als die van eenig iemand die het rijk des Satans bevorderen wil. Hij is een dwalende ster, die naar het kompas van eigen gewin en eigen voordeel zijn koers regelt." Wie onzer zal alles in bescherming nemen, dat door den godzaligen Whitefield in zijnen tijd werd gedaan? Ik voorzeker niet. Evenmin onderschrijf ik alles wat door BOOTH *cum suis* wordt gedaan en geleerd. Maar ik meen recht te hebben tot de vraag, of niet dat aloude Presbyteriaansche trompetgeschal uit het Calvinistische Schotland zijn nagalm laat hooren in Zuid Afrika, wanneer de "Salvationists" als Satans handlangers, onheil-aanbrengers, vuil-gewinzoekers worden uitgekreten?

In plaats van banbliksems past ons boete over volkszonden en kerkelijk plichtverzuim. En meenen wij, dat het leger niet uit God is, laat ons dan des te meer doen "wat *onze* hand vindt om te doen," opdat wij bevonden worden aan de strenge eischen van Gods gerechtigheid en heiligheid als een Kerkgenootschap te hebben voldaan. Het Heilsleger zou nog eene roede kunnen worden om onze Kerk te geeselen, indien zij niet in alle dingen Gods bevel gehoorzaamt, naar Gods stem hoort, of Gods werken volgt.

Ik weet het, deze meeningen zijn niet populair; niet al de Vrijstaatsche broeders althans stemden met mij samen op dit punt. Zij vroegen mijn oordeel. Ik gaf het hun in alle bescheidenheid. *Dixi, et salvavi animam meam.*

En nu *punctum*. Mijn brieven mogen niet worden dissertaties. Doch ik hoop later wat beters te leveren.—t.t.,

J. I. MARAIS.

Uw Koninkrijk Kome.

ZENDINGWERK IN TURKIJE.

HET was in 't jaar 1823 dat zendingwerk in het keizerrijk van Turkije eigenlijk begonnen is. En noodzakelijkerwijze moest dat werk zich vooral bepalen bij de verbasterde kerken van het Oosten die den naam Christelijk droegen, doch die, wat leer en praktijk betreft, helaas! ver afgeweken waren van het Christendom van het N. T. De zendelingen die aldaar eerst gearbeid hebben kregen geene kans om onder de Mohammedanen in het gebied van den Sultan te arbeiden. Het doodvonnis was de straf welke, volgens den Koran, het heilige boek van de Moslems, uitgesproken moest worden over de Slamschen die 't Mohammedanisme verlaten en het Christendom aannemen zouden. Het was een belangrijk werk echter waartoe in Gods voorzienigheid zij geroepen werden om de vervallene muren van de Christenheid op te bouwen te midden van een volk dat eenmaal gedreigd had allen van hunne uitgebreide gewesten uit te roeien die den naam van Christen droegen. Gelukkig dat die Christenen, die tot de Grieksche, de Armenische en andere kerken behoorden, genade hadden om, te midden van vervolging, zich vast aan den naam, en aan veel van de gewoonten van de oude Christelijke Kerk te houden. Met recht dan gevoelden de eerste zendelingen die zich naar Turkije begeven hadden, dat dit een werk was hun door God en Zijne voorzienigheid opgelegd, een werk dat dienen kon niet slechts ter hervorming van die kerken zelven, maar ook door middel van haar tot 't uitoefenen van een wederkeerigen invloed over hunne meesters, de Mohammedanen.

DS. GOODELL EN DS. BORD

waren de eerste zendelingen die, namens de Protestantsche Kerk, hunne voeten in 't gebied van den Sultan gezet hebben. Zij werden uitgezonden door de Amerikaansche Buitenlandsche Zending Vereeniging, en hebben zich eerst te Beyront in Syrië gevestigd. Later volgden andere broeders die zendingstaties oprichtten in 't Westersche, Oostersche en Centrale Turkije, en die een groot werk hebben kunnen doen in het Rijk van den Sultan. Sedert 't jaar 1870 is dit werk formeel overgemaakt aan de Presbyteriaansche Kerk van Noord Amerika. Behalve den invloed welke de werkzaamheden van de zendelingen uitgeoefend hebben over de Oostersche Christelijke Kerken, is er

EEN GEHEELE REEKS VAN HERVORMDE GEMEENTEN

opgericht in verschillende deelen van het Turksche Rijk, die thans 155 georganiseerde gemeenten tellen, met 13,528 avondmaalgangers en 60,000 aanhangers —d.i. te zaam over de 73,000 die eigenlijk tot die Kerken behooren. Onder die en anderen die nog aan de vervallene Christelijke secten behooren, arbeiden 223 Amerikaansche zendelingen—meestal mannen van groote bekwaamheid en diepe godsvrucht—met omtrent 1,100 leeraars, evangelisten en onderwijzers, — bekeerde inboorlingen van gewesten onder het Turksche gebied.

Wat die zendelingen voor het Turksche Rijk

en voor de uitbreiding van Gods zaak in gewesten welke onder den Sultan staan getuigen hunne

PRACHTIGE OPVOEDINGSINSTITUTEN

te Constantinopel, Beyront, en andere middelpunten, waarin begrepen zijn vijf geheel toegeruste Colleges,—zooals b.v. het Victoria College, Stellenbosch—zes Theologische Seminarieen—ook gelijk ons Seminarie te Stellenbosch—en 610 scholen met 27,400 studenten en leerlingen.

Het College en de School voor de opleiding van dokters te Beyront, in Syrië,—een deel van 't Turksche Keizerrijk—hebben een groot werk gedaan in 't opvoeden van de beste mannen van Palestina en Syrië in moderne geleerdheid en wetenschap, en in het vormen van een heldhaftige bende van inboorling-zendelingen. Van de drukpers te Beyront vloeit er een stroom van Christelijke boeken over allerlei onderwerpen, en traktaten welke door de zendelingen verspreid worden in duizenden woningen van Mohammedanen, Maronieten (van wie wij later zullen hooren) en naam-Christenen van allerlei secten, welke reeds een macht van goed hebben uitgewerkt.

Eén van de voornaamste instellingen voor 't vormen van 't verstandige en godsdienstige leven van de zuidwestelijke gewesten van Europa is

HET ROBERT COLLEGE

te Constantinopel. Het bestaan van deze belangrijke Inrichting is toe te schrijven aan

DR. CYRUS HAMLIN,

een man die, door den dood van zijne ouders als een arme wees in de wereld achtergelaten, door God werd gebruikt om een zegen te zijn voor eene schare die alleen op de andere zijde van 't graf geteld zal kunnen worden. Aan werk was hij vroeg gewoon geworden. Gegaan zijnde naar Portland, in den Staat Maine in Amerika, om werk te zoeken, is hij, onder den invloed van den godzaligen Dr. Edward Payson, tot een krachtdadige bekeering gekomen. Aangespoord om zich te laten opleiden voor werk als leeraar, heeft hij zulks eerst geweigerd, meenende dat hij God beter zou kunnen dienen in zijn gewoon leven als een ambachtsman. Onder aanmoediging van de kerk, echter, heeft hij zich eenigszins later voor 't leeraarsambt laten opleiden, en hij werd uitgezonden als zendeling naar Constantinopel. De Russische gezant te Constantinopel verzette zich geweldig tegen alle Protestantsche zendingwerk, en bij eene zekere gelegenheid zeide hij aan Dr. Schauffler, die toen aan 't hoofd van de Amerikaansche Zending te Constantinopel stond: "De Keizer van Rusland, die mijn meester is, wil nimmer gedoogen dat 't Protestantisme een vasten voet in Turkije krijgen zal." "Uwe Excellentie," antwoordde Dr. Schauffler, "het Rijk van Christus, die *mijn* Meester is, zal den Keizer van Rusland nimmer vragen, waar Hij Zijn voet zetten zal."

Dr. Hamlin werd eerst geplaatst aan 't hoofd van een Seminarie voor Protestantsche jongelingen te Bebek, niet ver van Constantinopel. Velen der studenten van 't Seminarie waren arm, en de bekeerlingen uit de Armeniers, als zij 't Seminarie verlieten, en een aanvang maakten met werk, waardoor zij zichzelven onderhouden konden, werden dikwijls "geboycott" door leden van de Grieksche Kerk, die grootere vijanden waren van 't werk van de zendelingen dan zelfs de Mohammedanen. Dat feit bracht Hamlin op de gedachte om verschillende industrieen op te richten om de bekeerlingen van zijn instituut met werk te voorzien. En zoo heeft hij een aanvang gemaakt met verschillende handwerken zooals, boekbinderij, drukken, en andere ambachten. Groote bakkerijen echter waren de voorspoedigste van alles wat hij ondernam. Te Constantinopel was er een van de beste korenmarkten in de geheele wereld. Doch het malen van koren geschiedde door paardenkracht, en zoo waren er in de stad 10,000 paardenmolens en bakkerijen. Dadelijk is Dr. Hamlin derhalve begonnen met 't oprichten van molens en bakkerijen. De andere zendelingen beschouwden dit deel van zijn plannen als ongerijmd. Nauwelijks was hij met deze werkzaamheden begonnen of hij ontving een bezoek van twee Turksche beambten, die gekomen waren om zijne werklieden in hechtenis te nemen, aangezien zoodanig werk niet geschieden kon zonder een order van de regeering.

Maar Dr. Hamlin, die dit verwacht had, was gereed voor hun bezoek. Hij had uitgevonden dat, toen de Turken Constantinopel ingenomen hadden in 't jaar 1453, eene bepaling gemaakt werd door de overwinnaars, dat elke vreemde kolonie die zich in 't land vestigen zou, het recht zou hebben haar eigen molen en bakkerij op te richten, vrij van alle bemoeiïngen van den kant van de regeering of municipaliteit. Dr. Hamlin beriep zich op die wet; en hij werd daarin ondersteund door den Amerikaanschen gezant. Het doel van die vierhonderdjarige proclamatie was om menschen uit den vreemde naar de stad te lokken — een proclamatie die ook den vreemdeling op den rechten tijd geholpen heeft, want van wege de regeering werd aan Ds. H. de noodige vergunningsacte gezonden om zijne bakkerij op te richten.

En die kwam hem te stade, want het was in dien tijd dat een oorlog met Rusland ontstaan is, de Krimsche oorlog. En, terwijl de militairen slecht brood voor de legers aan de Krim tegen een hoogen prijs moesten koopen, was Ds. Hamlin in staat goed brood voor de helft van den gewonen prijs te verkoopen. Hierdoor bewees hij een dienst aan overheid en militairen, en vooral aan de zieken en gewonden op 't oorlogstooneel, die 't brood waarvan zij eerst voorzien waren weigerden te eten.

Doch zijn grootste werk was het reeds genoemde Robert College. De wijze waarop hij tewerk gegaan is om

NA EEN LANGEN ZEVEN-JARIGEN STRIJD MET DE REGEERING,

dit doel te bereiken, is interessant. Een handelaar van New York, genaamd Christopher R. Robert had een groote som gelds beloofd voor de oprichting van een College te Constantinopel. De Sultan en de regeering aldaar hadden echter beslist geweigerd dit toe te laten, en zij werden hierin ondersteund door de Jezuietische priesters van de Roomsche Kerk zoowel als door de Russen, en de Mohammedaansche bevolking te Constantinopel. De strijd met de regeering over dit gewenschte College scheen dus hopeloos te zijn. Toevallig echter bracht de Amerikaansche Admiraal, Farragut, met zijn oorlogschip een bezoek aan Constantinopel, en werd natuurlijk door leden van de Turksche regeering uitgenoodigd bij hen te komen eten. Ds. Hamlin wist te voren dat dit het geval zou zijn, en een Grieksch heer, Dr. Seropian, zonder twijfel op een wenk van Ds. Hamlin, verzocht den Admiraal om, waar hij ook eten zou, den gastheer te vragen waarom 't Robert College niet opgebouwd kon worden, met 't verzoek er bij om geen aanmerking te maken op 't antwoord dat hij ontvangen zou. En zoo vroeg de Admiraal den Groot-Vizier (den premier van den Sultan), den Minister van Oorlog, en den Minister van de Zeemacht: "Waarom kan 't Robert College niet opgericht worden?"

Het gevolg van dit alles was, dat een *irade* of een proclamatie namens den Sultan afgekondigd werd, vergunning gevende om het College te bouwen. Er had in dien tijd op 't eiland Creta dat tot Turkije behoorde, maar waarop Griekenland aanspraak maakte een opstand plaats gevonden. En nadat het gebouw voltooid was, zeide een man van invloed te Constantinopel aan Ds. Hamlin: "Wij zouden u nooit toegelaten hebben om dit College te bouwen, ware het niet vóór den opstand te Creta."

Wat had die met het College te doen? vroeg Ds. H. "Ach! toen uw admiraal hier was waren wij in groote verlegenheid over den opstand. Uw Admiraal vroeg den Groot-Vizier, zoowel als de Pashas, den Minister van Oorlog, en den den Minister van de Zeemacht, "waarom 't Robert College niet opgebouwd kon worden", en wij meenden dat hij het College als een dreigement over ons hoofd hield! en dat, indien hij in dien tijd met zijn schip in de Middellandsche Zee zou varen, vreesden wij dat een oorlog met Griekenland het gevolg daarvan zou zijn; en wij zeiden derhalve: "Laten liever een honderd colleges met Amerikaansch geld opgericht worden dan dat één oorlogschip in die zee zou verschijnen."

En zoo werd Robert College opgericht.

Voor omtrent 70 jaren hebben de Amerikaansche zendelingen gearbeid onder de verbasterde Oostersche Christelijke Kerken om ze te hervormen en te verlevendigen. De hoop bestaat thans dat de weg geopend wordt voor arbeid onder de volgelingen van den valschen profeet. De Heer make hun werk voorspoedig!

A. McG.

DE BERGREDE.

II.

Matth. 5 : 13—16.

(Het eerste stuk is verschenen in het October nommer.)

Wij hebben gezien, dat de koning in de eerste twaalf verzen handelt over de vereischten in burgers van Zijn Koninkrijk: zelfkennis, diepgevoelde behoefte aan gerechtigheid, zelfverzaking, honger en dorst naar een recht leven voor God, reinheid des harten, inspanning om vrede te bewerken, maar gerechtigheid boven alles ten spijte van smaad, laster en vervolging. In verzen 13—16 handelt de koning nu over de ROEPING van de burgers van zijn rijk ten opzichte van de wereld. Die deze gezindheden deelachtig zijn, zijn "het zout der aarde" en "het licht der wereld." Zout en licht doen ons aan vuur denken: "een ieder zal met vuur gezouten worden," Mark. 9 : 49. Het vuur des Geestes op den Pinksterdag maakte de discipelen van Jezus tot "het zout der aarde" en "het licht der wereld."

"Zout" is genoemd geworden "vuur besloten in de aarde"—"een gematigde vuurkracht." Het heeft iets brandends, maar het verteert niet het voorwerp, waarmede het in aanraking komt. Het weert het bederf, het bewaart in een gezonden toestand wat tot bederf kan overgaan, het verhindert de voortgang van bederf dat reeds begonnen is, het reinigt en zuivert.

Zoodanig moeten de burgers van het Koninkrijk der hemelen zijn, en zullen zij zijn, die de gezindheden in verzen 1—12 genoemd, bezitten. Daartoe moeten zij zelven met den Heiligen Geest gedoopt, "met vuur gezouten zijn." De Heilige Geest is de gematigde vuurkracht, die niet verteert, maar reinigt en het bederf weert, of zijn voortgang verhindert. Die Geest is het zout dat besloten wordt in een aardsche natuur, die aan bederf onderhevig is, en dat zout moet die natuur doordringen, reinigen, veredelen. De Heiland zegt, de keuze ligt voor ieder mensch tusschen dit vuur en het "helsche vuur, waar hun worm niet sterft en het vuur niet uitgebluscht wordt." Mark. 9:47:48.

Burgers van Zijn Koninkrijk zijn "het zout *der aarde*." Zij moeten niet uit hunne natuurlijke betrekking tot de wereld los gescheurd worden; hunne bestemming is om die aardsche betrekkingen te zuiveren, te veredelen, van het bederf te ontheffen. Doch het onderscheid tusschen Hem en de burgers der wereld moet zoo duidelijk zijn, als

tusschen vleesch, dat gezouten en niet gezouten is; want in hen is er iets dat het bederf tegenhoudt, in de anderen wordt dat iets gemist, en derhalve neemt het bederf van dag tot dag de overhand, tot dat hun gansche wezen een massa van bederf geworden is.

Maar het zout der aarde mag zijn eigenaardig karakter niet verliezen, mag niet "smakeloos worden," anders wordt het uitgeworpen en van de voeten der menschen vertreden. Dat is, burgers van Zijn Rijk mogen hun geestelijken invloed op het bederf in de wereld, in de menschelijke natuur en in de menschelijke maatschappij niet verliezen. Oefenen zij op dezen geen invloed meer uit, dan zijn zij smakeloos en onnuttig; dan worden zij door de wereld uitgeworpen, aan verachting prijs gegeven, en komen zij onder de voeten der menschen. Helaas! dat waartegen de Heiland waarschuwt is dikwijls gebeurd en het gevolg door Hem voorspeld is niet uitgebleven. De Christen, in wien het zout zijn bederfwerende kracht verloren heeft, wordt gewis aan de verachting prijs gegeven, komt onder de voeten van een lichtzinnige wereld. Dit is ook het lot van een Christendom, dat machteloos is tegenover het zedelijk bederf in de wereld.

Zout en vuur zijn beelden des Heiligen Geestes. De Israelietische offers werden eerst met zout gesprengd, en dan aan het vuur overgegeven. Wat het zout reinigt, draagt het vuur naar boven, m. a. w. de Heilige Geest voert tot God omhoog den mensch, dien hij reinigt en in wien hij de zonde tegenhoudt.

Burgers van het Koninkrijk der hemelen zijn naar hun *innerlijk* wezen "het zout der aarde" maar naar hun *uiterlijk* wezen "*het licht der wereld.*" Het licht onzer aarde is vuur van omhoog, hemelsch vuur—iets onstoffelijks. Licht bestaat, evenmin als zout, voor zichzelf. Onze zon dient om al wat rondom ons is te openbaren,—in hun waar gestalte te doen zien. In den nacht zijn alle dingen gelijk, maar als de zon opgaat zien wij de schoonheid van 't eene en de onzichtelijkheid van 't andere. Voorts is een voornaam werk van de zon om de levenskrachten uit de donkere aarde te wekken, en het leven dat aanwezig is tot iets hoogers te voeren, dan het ooit in de duisternis bereiken kon. Welke menigvuldige levenskrachten heeft onze zomerzon uit de donkere aarde gewekt, en tot welke volmaaktheid is zij bezig die te voeren!

Zoodanig is de roeping van burgers van het Koninkrijk der hemelen. Duisternis bedekt de aarde en donkerheid de volken, zij moeten "het licht der wereld" zijn, het hemelsch licht, dat de ware kennis van God en Christus verspreidt, de akeligheid van het heidendom openbaart, de dwalingen en huichelarij van een naam-Christendom aan de kaak stelt, en de schoonheid en bekoorlijkheid van het Koninkrijk der hemelen doet aanschouwen. Door de kennis van God en Christus te verspreiden onder het heidendom moeten de levenskrachten, die begraven liggen in onkunde, bijgeloof en zedelijk bederf gewekt of waar die reeds aanwezig zijn tot iets hoogers gevoerd worden, dan zij in die duisternis bereiken kunnen. Dat nu is wat nog elken dag geschiedt, waar mannen en vrouwen in wie het vuur des Geestes brandt, als "lichten der wereld" in de duisternis des heidendoms doordringen. Zij roepen uit die duisternis een vroeger ongekend leven te voorschijn, en voeren de betergezinden onder het heidendom tot een geestelijke gezindheid en wandel, die zij in die duisternis blijvende nimmer zouden bereikt hebben. Zij wekken en kweeken een eeuwig leven, waar vroeger de dood heeft geheerscht.

Als een lichaam zullen die burgers van het hemelrijk zijn "een stad op een berg," door de menschen aanschouwd en bewonderd, in plaats van als zout dat zijn smaak verloren heeft, onder de voeten der menschen vertreden te worden. Zij zullen zijn een zetel van een hooger leven, een stad bestraald door het licht eener goddelijke openbaring, alwaar de kinderen des lichts hun tehuis hebben. Hun leven en wandel zullen niet onopgemerkt kunnen blijven, en wat meer is, het licht waarin zij leven zal ook anderen tot hen trekken om deelgenoten van dat hooger licht en leven te worden. Zoodanig is elke gemeente in wie het vuur des Heiligen Geestes brandt; zij blijft niet onopgemerkt, zij trekt anderen tot zich.

Niet alleen moeten de geloovigen als een lichaam "het licht der wereld" zijn, ook de *afzonderlijke leden* zijn daartoe geroepen. Als het goddelijk vuur in de ziel aangestoken wordt, dan is het om anderen te verlichten. Niemand steekt een kaars aan en zet die onder een korenmaat, om daar voor zichzelve te lichten en uit te branden; maar op een kandelaar om te schijnen ten nutte van allen die in het huis zijn. Die gezindheden in verzen 1—12 genoemd worden niet door den Heiligen Geest in het hart gewerkt, om daar bewaard te worden als zout voor zichzelven, maar zijn bestemd om invloed op anderen uit te oefenen; allereerst op "allen die in het huis zijn"—kinderen, bedienden, vrienden en bezoekers,—want huiselijke vroomheid is de beste vroomheid. Doch ook hier moet zijn invloed niet ophouden. Wat hij in het huis is, dat moet hij ook in de wereld zijn. Hij moet als een licht schijnen "voor de menschen," en die moeten zijne "goede werken *zien.*" Door die werken moeten de menschen met God bekend gemaakt en tot God bekeerd worden; en de Vader in de hemelen zal in en door hunne bekeering verheerlijkt worden. De verheerlijking van den Vader was het einddoel van al het werk van Christus op aarde. Aan het einde Zijns levens zag hij op naar den hemel en verklaarde: "Ik heb U verheerlijkt op de aarde; Ik heb voleindigd het werk dat Gij Mij gegeven hebt om te doen," Joh. 17 : 4. Niets minder dan de verheerlijking des Vaders moet het einddoel zijn van burgers van Zijn Rijk in hunne roeping als "zout der aarde" en "licht der wereld."

Zoo ontwikkelt zich het Koninkrijk der hemelen uit Zijn nederig begin in geestelijke armoede, in treurigheid, in zelfverzaking, in honger en dorst naar gerechtigheid, in barmhartigheid, in reinheid des harten, in 't jagen naar vrede en in 't vasthouden aan gerechtigheid te midden van hoon, laster en vervolging. Zoo wordt men het zout der

aarde en het licht der wereld. Zoo brengt men door zijn leven op aarde heerlijkheid aan den Vader in de hemelen, en zoo klimt men op tot de heerlijkheid die Christus bij den Vader had, eer de wereld was. Joh. 17 : 5, 24.

Toespraak bij de sluiting der lessen voor de Zendingklas aan de Opleidingsschool te Wellington

DOOR J. C. PAUW, 25 NOV., 1908.

ZACH. 4 : 6b: "Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijnen Geest (zal het geschieden) zegt de Heere der heirscharen."

Geliefde jonge Broeders, Studenten van de Zendingklas,

Een der vakken van onderwijs, door ons in den afgeloopen tijd behandeld, was de Homiletica, of de kunst van prediken door welke wij al het geleerde van de andere vakken van de godgeleerdheid hebben te verkondigen ter eere Gods en tot heil der menschheid. Het is goed en noodig voor de gelukkige en gezegende bediening van ons toekomstig ambt, dat wij al die kennis en wetenschap hebben opgedaan en vaardigheid hebben verkregen dezelve aan anderen mede te deelen, opdat wij, naar het apostolisch woord, "bekwaam" mogen zijn om te leeren. Maar alle bekwaamheid zal niet baten als ons de "Zalving des Geestes" ontbreekt, die onze gaven en talenten in hun gebruik kracht geeft, invloed laat uitoefenen en zegen doet verspreiden. Dit is wat ons door den voorgelezen tekst geleerd wordt.

Toen Zacharia dit woord sprak, was het de tijd van den bouw van den tweeden tempel, die door Jozua, den hoogepriester, en Zerubbabel, den vorst, moest volbracht worden.

Het volk was slap, de omstandigheden waren drukkend, maar het goddelijk besluit over den bouw des tempels stond vast en Gods beloften waren rijk.

Tot onderwijzing en bemoediging voor die bouwers van den tempel spreekt Zacharia het tekstwoord, opdat zij voor verkeerde wegen en middelen zouden bewaard worden en in de rechte kracht hunne sterkte zouden vinden. "Kracht en geweld" zouden geen geluk brengen in den bouw, maar "de Geest des Heeren" zou het werk volbrengen. Dit werd hun gewaarborgd door het gezicht van den zevenarmigen gouden kandelaar, met zijne oliebuizen, oliekruik en olie voortbrengende olijfboomen.

Ook uwe bestemming, als toekomstige Evangeliepredikers, is bouwers te zijn aan den tempel des Heeren; te arbeiden aan de bijeenvergadering der levende steenen van dat geestelijk huis. dat God uit Zijne uitverkorenen wil oprichten. Hoe? "Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijnen Geest, zegt de Heere der heirscharen."

Op grond hiervan zal het sluitingswoord onzer lessen voor dit jaar, en het afscheidswoord aan u, die ons gaat verlaten, tot onderwerp hebben:

Des Evangeliepredikers volstrekte afhankelijkheid van den Heiligen Geest.

Deze gedachte wensch ik naar twee zijden met u te beschouwen:

I. Des Eavngeliepredikers volstrekte afhankelijkheid van den Heiligen Geest *voor zichzelven*, om Gods geschikt werktuig te zijn, en

II. Om gezegenden invloed uit te oefenen op hen, met wie God hem in aanraking brengt.

I. De Evangelieprediker is *voor zichzelven*, in zijne bediening volstrekt afhankelijk van den Heiligen Geest. Zoo was het altijd met hen, die Gods werk te doen hadden. Profeten, priesters en koningen moesten voor de uitoefening van hun ambt gezalfd worden. In het Nieuwe Testament is het niet anders. De Apostelen des Heeren mochten in hun werk niet ingaan, zij moesten blijven te Jerusalem, totdat zij zouden aangedaan zijn met kracht uit de hoogte. Later getuigt Paulus in den tweeden Brief aan de Corinthen, dat hij tot de prediking door God was bevestigd, gezalfd, verzegeld en met het onderpand des Geestes begiftigd. Daarin lag het geheim Zijner kracht en vruchtbaarheid.

Dit heeft de Evangelieprediker voor zichzelven noodig om in die *heilige stemming* te komen, die hem bekwaam maakt GODS GEZANT bij de menschen te zijn. Hij staat, als de profeten van ouds, om de openbaring Gods, die hij ontvangen heeft, mede te deelen. Maar daartoe moet de Geest op hem komen, of, gelijk Johannes op Patmos, hij moet in den Geest komen. Waar dit niet plaats heeft, predikt hij zichzelven, zijn eigen wijsheid; niet de "verborgenheid des Evangelies," die hem geopenbaard is, en hij is als Evangeliedienaar een mislukking.

De prediker is voor zichzelven afhankelijk van den Heiligen Geest, om over en in de openbaring die hem gegeven is licht te hebben. Hij moet het woord der waarheid recht kunnen snijden, ontleden, uiteenzetten, zoodat elk deel dier waarheid en de samenhang dier verschillende waarheden in al de kracht en heerlijkheid en verkrijgbaarheid en zaligheid duidelijk en vatbaar voorgesteld worden. Zonder de leiding des Geestes, die dat woord heeft ingegeven, die van dat woord het leven is, die door dat woord levendmakend werkt, zal hij een dienaar der *letter*, maar niet *des Geestes*, en daarom onvruchtbaar zijn.

De prediker is voor zichzelven van den H. Geest afhankelijk om over de menschen, tot wie hij de boodschap te brengen heeft, *macht uit te oefenen.*

In de predikkunde hebben wij gesproken over

het prediken met gezag. Het is de Heiligen Geest die ons dat gezag verleent om als een Elia onweerstaanbaar te zijn voor een goddeloozen Achab, of om als een Paulus te kunnen zeggen : " Wij bewegen de menschen tot het geloof. Daartoe is noodig een onwankelbaar overtuigd zijn van de waarheid, die wij prediken, een beleven van de belijdenis, die wij belijden, een wandelen op den weg, dien wij aanwijzen ; maar dan ook, dat de H. Geest in ons die waarheid, die belijdenis, dien weg levend maakt en ons die gepredikte zaligheid doet ondervinden en genieten. Dan zijn wij niet alleen *predikers*, maar wij worden *getuigen*, die tot beslissing voeren.

Alzoo door den Heiligen Geest geheiligd in het gemoed ; verlicht over de stof onzer prediking ; bekrachtigd om verlorenen aan te grijpen en Gods kinderen te leiden, zullen wij worden leden van de schaar dier boodschappers, wier voeten lieflijk zijn op de bergen, omdat zij *het goede* boodschappen.

II. Wij zijn echter niet alleen afhankelijk van den Heiligen Geest voor onze personen, wij zijn van Hem ook volstrekt afhankelijk voor den invloed dien wij op onze hoorders hebben ; voor de vrucht, die onze prediking draagt bij hen met wie God ons in aanraking brengt.

De echtheid van ons werk moet in de vrucht openbaar worden. Het credentiaal, de geloofsbrief van den leeraar is zijne gemeente. Paulus zegt, 2 Cor. 2 : 3, 4 : " Gijlieden zijt onze brief, geschreven in onze harten, bekend en gelezen van alle menschen, geschreven niet met inkt, maar door den Geest des levenden Gods."

De vrucht van onze prediking, die de H. Geest moet voortbrengen en tot rijpheid laten komen, is gelijk Hijzelf, *zevenvoudig*. Wij kunnen die vrucht in hare verschillende verschijningen slechts aanstippen om den tijd niet te overschrijden.

1. *Van zonde overtuigen.* Wij moeten door onze prediking de vijgebladeren waarmede het menschdom zich ook nu nog dekken wil, ja, waarin het nog wil pronken, afrukken, verscheuren en tot stof vermalen door de prediking. Zoodat de mensch in zijn naaktheid, in de schande zijner zonde zich komt te zien en hij het Tollenaargebed leert uitkermen : "O God, wees mij, den zondaar, genadig!" Maar onze macht schiet hier te kort. Het hart verbrijzelen, dat kunnen wij niet ; maar de H. Geest kan het en doet het. Het is Zijn ambt, "Hij zal de wereld overtuigen van zonde." Daarom, geef Hem in uwe prediking de eereplaats.

2. Die overtuigde zondaar moet *bekeerd worden.* God eischt het. Hij zegt, Jes. 1 : " Laat af van kwaad doen ; leert goed doen." Maar wij staan machteloos ; de zondaar is te zwak ; de macht der zonde is te groot. Zoo min een Moorman zijn huid, of een luipaard zijn vlekken kan veranderen, zoo min kan hij goed doen, die geleerd heeft kwaad te doen. De vrucht onzer prediking moet zijn, dat die zondaar op zijn knieën komt en Klaagl. 5 : 21 leert bidden : " Heere, bekeer gij ons tot U, zoo zullen wij bekeerd zijn." De Heilige Geest kan dat volbrengen, maar ook alleen Hij.

3. Een ander vrucht moet zijn *de wedergeboorte.* Het "woord der waarheid" is het middel tot en het zaad van de wedergeboorte. Er kan bekeering zijn zonder wedergeboorte, maar alleen door haar wordt men van het " onberouwelijke " der bekeering verzekerd. Geen prediker mag gerust zijn voor dat zijne hoorders " nieuwe schepselen " geworden zijn. Maar hij kan het niet maken. Dit behoort tot het majesteits-recht van den H. Geest. " De wind blaast waarheen Hij wil."

4. Dat wedergeboren schepsel moet tot *het geloof* komen door de prediking. De Christus en Zijn Verlossing moeten voor de oogen geschilderd worden en de heilbegeerige ziel tot omhelzing en aanneming van Hem bewogen worden. Maar hier geldt het woord van den wijze : " Een verslagen geest, wie zal dien opheffen ?" Toch kunnen wij ook hier krachtig zijn in den Heer en in de sterkte Zijner macht. Als de H. Geest onze bondgenoot is, zullen wij groote dingen vermogen, want het geloof is Gods gave en de H. Geest is " de Geest des geloofs."

Tot zoover was onze prediking *reddingswerk.* Nu kunnen wij over onzen hoorder gerust zijn, want die gelooft wordt zalig. Maar ons werk is hiermede niet ten einde. Het reddingwerk der prediking moet nu opvoedingsarbeid worden om de vrucht van ons ambt tot volle rijpheid te brengen. Daarom

5. De geloovige moet een *verzegelde* worden. Efeze 1 : 13, zegt de Apostel : " Nadat gij geloofd hebt zijt gij verzegeld geworden met den Heiligen Geest der belofte, Die het onderpand is van onze erfenis." De Heilige Geest arbeidt nu niet meer alleen aan, maar woont in de geloovige ziel, als in Zijn tempel. Het is die toestand, die de ouden " den bevestigden staat der geloovigen " genoemd hebben. De prediking zal nu niet slechts lokkend en trekkend, maar vooral opbouwend en bevestigend zijn. Vaste spijze zal de ziel toegereikt worden. Maar ook hier weder, hoe afhankelijk is de prediker van dien Heiligen Geest, Die Zelf dat zegel van het kindschap Gods is, die als " de Geest des Zoons " in den geloovige woning moet nemen en in hem " de Geest der aanneming tot kinderen " moet zijn.

6. Een zesde vrucht der prediking zal nu zijn dat *de heiligmaking* in de vreeze Gods kan voleindigd worden. In die heilige atmosfeer waarin dat verzegelde kind van God nu leeft, moet de oude mensch verkwijnen en sterven en de nieuwe mensch in levenskracht zóó toenemen, dat het woord, Gal. 2 : 20, waarheid wordt : " Ik ben met Christus gekruist en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus

leeft in mij." De prediking zal op dien weg leiden en voortdrijven, opdat het doel der eeuwige uitverkiezing bereikt worde, dat onze hoorders heilig en onberispelijk worden voor God in de liefde. De "Geest der Heiligmaking" stelt tot zulk een prediking in staat en maakt haar vruchtbaar.

7. De laatste vrucht, of liever de volkomen gerijpte vrucht der prediking is de *verheerlijkte* geloovige. De prediker zal de heerlijkheid van den Verlosser en van de verlossing zoo lang prediken en zoo duidelijk aan zijn volk voorhouden, dat zij van die heerlijkheid, door de beschouwing, doortrokken en vervuld worden opdat die heerlijkheid van hen naar buiten uitstrale. De prediker heeft hiertoe grond en recht, want de Heiland verklaarde (Joh. 17), aan den Vader: "Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt," en een Apostel roept het der gemeente toe 1 Petr. 4 : 14, "De Geest der heerlijkheid en de Geest Gods rust op u."

Deze heerlijkheid is de laatste schakel in de gouden keten van Gods genaderaad Rom. 8 : 29, 30. Door den "Geest der heerlijkheid" gedreven zal de prediker Gods medearbeider zijn in de uitvoering van dien genaderaad.

Zijn wij nu van dien Heiligen Geest zoo volstrekt afhankelijk, dan doet zich de vraag op: hoe verkrijgen wij Hem als onze ambtsgave? Dan geven wij ten antwoord: Door Zijn Majesteit te eerbiedigen. Door met het Woord waarin Hij leeft en spreekt ons voortdurend te voeden, opdat het rijkelijk in ons wone. Door biddend te leven en te arbeiden, in alleswat wij doen. Door nauwgezet, voorzichtig tewandelen en te vermijden alles wat Hem kan bedroeven, uitblusschen of weerstaan, opdat Hij vol en ongestoord bezit van ons moge nemen en, in onze afhankelijkheid van Hem Zijne volle kracht moge openbaren.

Geliefde jonge Broeders! Gij gaat voor een tijd ons verlaten om rust te nemen. God zegene u in dien tijd, Hij beware U in Zijne vreeze en make u zeer gehoorzaam aan de leiding Zijns Geestes. Hij brenge u ter bestemder tijd met nieuwe kracht en lust in welstand tot ons terug, om uwe studie voort te zetten of te voleindigen.

En gij geliefde Broeders, die ons gaat verlaten, om waar de Heer u roept in den wijngaard, Zijne getuigen te zijn. Ik wensch u geluk, dat het u mogelijk is geweest den studie-cursus ten einde te brengen. Gij kunt zeggen: "Ebenhaezer." Gaat in Gods Naam. Weest gezegend en weest een zegen. God make u door Zijn Heiligen Geest redders van vele verlorenen en opvoeders van velen, die door uwe dienst rijp worden voor de heerlijkheid. Amen.

De Koningsstad en hare burgers.

Eene studie over Psalm 87.

"Een psalm een lied voor de kinderen van Korach. Zijn grondslag is op de bergen der heiligheid."

2. "De Heere bemint de poorten van Zion boven al de woningen van Jakob, enz. tot het einde."

Deze psalm trekt onze aandacht, niet alleen door dichterlijke schoonheid, maar vooral door zijn buitengewoon raadselachtige stijl.

De zoetste melodie bekoort het oor, van den aanhef tot het einde. En toch weten wij nauwelijks wat het alles beteekent, en kunnen geen samenhang bespeuren, in die krachtige en kernachtige uitdrukkingen. Schijnbaar losse gedachten, vol van wenken en zinspelingen worden ons hier geleverd.

Gelukkig dat door de tijden heen zooveel licht op de duistere plaatsen geworpen is, dat men de heerschende gedachte vatten kan, namelijk dat Zion de geestelijke hoofdstad der wereld is, en dat deze psalm, bij uitnemendheid het zendinghoofdstuk van het Oude Testament is.

Aldus gezien is Psalm 87 een helderschijnend licht in eene duistere plaats, lang vóór het aanbreken van het licht des Evangelies.

Hij verkondigt ons in korte krachtige woorden dat niet slechts het uitverkoren volk aan Zion toebehoort, maar dat alle geslachten, volken, talen en natiën, een erfdeel onder de geheiligden kunnen hebben. De dichter, roemende in den God van Israël en in de stad zijner vaderen, is nochtans niet enghartig en uitsluitend, gelijk de meerderheid van zijn volk, die alle andere volken met minachting en zelfs met haat bejegenden. Neen, hij verstaat de bestemming van Israël beter, namelijk om als een gezegend volk anderen ten zegen te zijn, en tot God te trekken. Hij ziet dus een tijd waarin alle volken den Heere kennen en belijden zullen.

Laat ons naar aanleiding van dezen psalm kortelijks letten:

I. Op de stad des grooten Konings.
II. Op de burgers van die stad.
III. Op de voorrechten die zij genieten.

I. De stad Gods, het geestelijke Zion is gegrondvest op de bergen, gelijk Jeruzalem was. Geen nood voor vallen of zinken. Van deze wereld wordt er gezegd: "Hij heeft ze gegrond op de zeeën, en heeft ze gevestigd op de rivieren,"—de landen en volken kunnen dus overstroomd en vernield worden. Maar de stad Gods, de Kerk des Heeren, is gegrond op de eeuwige heuvelen, op Jezus Christus, de rots der eeuwen, het hechte fondament, uitverkoren en dierbaar, door God Zelf gelegd.

De stad Gods is gebouwd op de bergen der Heiligheid. Heiligheid is de kracht en de stevigheid daarvan. Hoe sterk is de Kerk, waar de leden heilig zijn,—hoe onoverwinnelijk. hoe machtig in den strijd, hoe gezegend in hare werkzaamheden.

Welke hevige schokken krijgt de stad Gods, waar leden en voorgangers afdwalen van de leer, waar Demas de tegenwoordige wereld liefkrijgt, waar Campbell vreemde leer begint te verspreiden, en velen afvallig maakt.

Doch zulke gevallen toonen ons, dat de kracht van de stad des grooten Konings, toch niet zoozeer gezocht moet worden in den nietigen mensch maar in Hem die de Heilige is, wiens heiligheid niet weggenomen kan worden. De heiligheid van den Koning der kerk *kan* niet vernietigd worden.

Zijn grondslag is op de Bergen der Heiligheid.

Waren de Joden er in geslaagd Jezus van zonde te overtuigen: was het den Satan gelukt Jezus tot zonde te verleiden, dan was de stad Gods tot op hare grondvesten verwoest. Maar nu, door de eeuwen heen staat zij pal op den berg van Gods heiligheid.

Geen wonder dat er verder van die stad gezegd wordt: "De Heere bemint de poorten van Zion boven al de woningen van Jakob." Want het bevel zou gegeven worden aan de dragers van Gods Woord: Gaat door, gaat door, door de poorten, bereidt den weg des volks. Verhoogt, verhoogt eene baan, ruimt de steenen weg, steekt een banier omhoog tot de volken.

De Heere bemint de poorten van Zion, want zij verleenen toegang tot de stad Gods, aan de schare die niemand tellen kan. Geen wonder dat Hij de poorten Zions bemint, want zij zijn niets anders dan Zijn Zoon, die van zichzelven sprak: Ik ben de deur.

God bemint Zijn Kohinkrijk, het rijk Zijns Zoons, boven al de woningen van Jakob, boven al de plaatsen in de wereld waar twist en bedrog, eerzucht en hoogmoed heerschen.

De dichter gaat voort en zegt: Zeer heerlijke dingen worden van u gesproken o stad Gods.

Welke heerlijke dingen? Niet schitterende zegepralen op het bloedig oorlogsveld, waar honderden zieltogend in hun bloed zich wentelen, zoo naarhet hart van den Israëlietischen strijder. Neen, die heerlijke dingen zijn de glorierijke overwinningen, op godsdienstig en zedelijk gebied, die Israël als een zendingsvolk behalen zou over 't Heidendom. Zulke heerlijke dingen als Jesaja ons vermeldt, waar hij zegt: En de heidenen zullen tot uw licht gaan, en koningen tot den glans die u is opgegaan. Hef uwe oogen rondom op, en zie die allen zijn vergaderd, zij komen tot u. Uwe zonen zulleu van verre komen, en uwe dochters zullen aan uwe zijde gevoedsterd worden. Dan zult gij het zien en samenvloeien, en uw hart zal vervaard zijn en verwijd worden want de menigte der zee zal tot u gekeerd worden, het heir der heidenen zal tot u komen. Zulke heerlijke dingen—dat de volken vrijwillig zullen komen, dat Israël en de volken, als zonen van hetzelfde huis als broeders samen wonen zullen.

En met dit woord "heerlijke dingen," vestigt de psalmist onze aandacht op

II. De Burgers van die Godsstad.

En dan zien wij, hoe groot de liefde van dien koning is, die aan de vreemdste, vijandigste en diepstgezonkene volken, een stad ter woning aanbiedt op den berg zijner heiligheid. Letten wij op die burgers dan zien wij hoe vertegenwoordigend zij zijn, hoe veelomvattend, zoodat er hoop is voor u en mij, voor den koning en den bedelaar.

Eerste in de rij staan Egypteland en Babel.

Ik zal Rahab en Babel vermelden onder degenen die mij kennen. Rahab is de dichterlijke benaming voor Eypteland.

Egypteland en Babel waren de twee groote politieke machten van die dagen, die hunne macht aanwendden om het Godsrijk te verwoesten. De Egyptische koning was door zijne groote macht, waardoor hij de goden der volken rondom zich overwonnen had, zoo vermetel dat hij tegen Mozes durfde zeggen: "Wie is de Heere wiens stem ik gehoorzamen zou, om Israël te laten trekken. Ik ken den Heere niet, ook zal ik Israël niet laten trekken."

De koning van Babel was niet beter. Hij kon tartende tot de zonen Israëls zeggen: "Wie is de God die ulieden uit mijne hand verlossen kan?"

Deze twee volken vertegenwoordigen de vijandelijke politieke machten over de gansche aarde, die den ingang van het Evangelie tegenstaan en verhinderen. En toch, zegt de Heer: "Ik zal Rahab en Babel vermelden onder degenen die mij kennen. Kennen, beteekent als vriend kennen, hartelijken omgang hebben. Die machtige onverzoenlijke vijanden zullen mijne vrienden worden.

Is dit niet meer dan eens gebeurd, dat de vijandelijke machten dezer wereld, veranderd zijn in vrienden van het Godsrijk? Is dit niet gebeurd toen Constantijn de Groote, het Christendom tot staatsgodsdienst verhief, die godsdienst zoo vervolgd door zijne voorzaten, de Romeinsche keizers? Gebeurt dit niet telkenmale, wanneer vrijheid om God te dienen, verleend wordt door de aardsche machten?

Ook met het oog op de wetgeving in verschillende landen, die vroeger vijandig gezind waren tegenover het Godsrijk, kunnen wij het woord van den Psalmist herhalen: Ik zal Rahab en Babel vermelden, onder degenen die Mij kennen. Want in de wetten van vele landen bespeuren wij den invloed van het woord onzes Gods.

Van de groote machten wordt alleen melding gemaakt, van hun *vriendschap* tegenover 't Godsrijk. Maar, als wij verder lezen, dan zien wij dat er gewag gemaakt wordt van een nieuwe geboorte. Niet vrienden slechts, maar kinderen.

Drie volken worden genoemd. "Zie de Filistijn en de Tyrier met den Moor," deze is aldaar geboren.

(a) De Filistijn, de onvermoeide vijand van Gods volk, de verwoester van de schoone landouwen van Israël, de overwinnaar in vele gevechten, de Filistijn die Simson verblindde en Saul en Jonathan doodde, de Filistijn die de Ark des Heeren in zijn afgodstempel durfde stellen. Zal die snoode vijand ooit onder Gods volk geteld worden? Zal hij burgerrecht in Zion verkrijgen? "Neen!" zegt de kortzichtige mensch. "Ja" zegt God. De Filistijn is aldaar geboren. De Filistijn, de naaste buurman van Israël en zijn grootste tegenstander,

is het beeld van den man die goed met het volk van God bekend is, en toch nooit gunstig gezind is jegens dat volk. 't Is die lasteraar, die spotter met al wat heilig is. 't Is de man die zich er op toelegt, om de sterke Simsons onder Gods kinderen, bespottelijk te maken, die de beminnenswaardige Jonathans dooden. 't Is die man die in zijn woordenstrijd, den Christen zoo dikwijls overwint. . . . . Is daar hoop voor hem.

Ja, ziet daar, Paulus blazende dreiging en moord tegen de geloovigen. Paulus die een welbehagen had in den dood van den beminnelijken Stephanus, hij ondergaat een nieuwe geboorte op den weg naar Damascus. Van dezen Jood kon toen gezegd worden: Deze Filistijn is te Zion geboren.

John Newton, de ongeloovige, die al de matrozen op zijn schip, in het lasteren overtrof.—John Bunyan, die door een slechte vrouw bestraft werd om zijn vreeselijk vloeken. — Van der Kemp, de bestrijder van het geloof.—Deze Filistijnen, werden medeburgers der heiligen en huisgenooten Gods.

Hebben wij dan niet reden genoeg om te gelooven, dat God machtig is onzen broeder, den ongeloovige, onzen buurman den lasteraar tot zijne kinderen te maken?

(b) Het tweede volk dat hier genoemd wordt is de Tyrier. Hij is de vertegenwoordiger van handel, rijkdom, pracht en weelde dezer wereld. Hoe tevreden hoe gerust was de inwoner van Tyrus in zijn sterke stad. In hoogmoed des harten, kon hij roemen: "ik ben God, ik zit in Gods stoel in het hart der zeeën. Zal die Tyrier ooit zijne goederen aan het Rijk Gods afstaan, zal hij zijn eigen zelfstandigheid opgeven, en zich laten inlijven bij het volk des Heeren? Zal van hem gezegd kunnen worden; de Tyrier is te Zion geboren? Het zal niet zoo gemakkelijk gebeuren.

De Heiland beproefde het om dien rijken jongeling tot een Burger van Zion te bevorderen. Doch hoewel Jezus hem veel waard was, was hij te gehecht aan Tyrus, en kon niet besluiten afstand te doen van zijne vele goederen.

En toch, hoewel de handel en rijkdommen dezer wereld, nog niet in de schatkist van Zions Koning vloeien, is dit woord van God in menig geval bewaarheid geworden: ook de Tyrier is te Zion geboren.

De heilige Antonius gaf al zijne goederen en zichzelven aan den Heer.

De broeders Studd gaven hun groot vermogen voor de uitbreiding van Gods Koninkrijk, en gingen zelven uit om aan verlorenen te arbeiden. En vele rijken geven zichzelven met al wat zij bezitten aan den Heer.

Die groote, onverschillige geldkoningen der aarde, van wien men somtijds denkt: zij zullen zich nooit buigen onder Zions koning. Zij zijn tevreden met het goed van deze wereld. De Heer toont ons dat Zijn Koninkrijk zooveel aantrekkingskracht bezit dat van meer dan een van hen gezegd zal worden: Deze Tyriër is te Zion geboren.

(c) Het laatste volk door den Psalmist genoemd is de Moor. Wonderlijk dat ook hij in deze lijst wordt opgenomen. Ja, Moorenland zal zijne handen tot God uitbreiden.

De Moor is vertegenwoordiger van de barbaarsche onbeschaafde geslachten dezer wereld de verachte, onkundige, diepgezonkene zonen en dochteren van Cham. Onze God verstoot niemand. Die knecht der knechten zijner broederen, verkrijgt burgerrecht in Zion, wordt hersteld in het huisgezin Gods door zijn nieuwe geboorte. Welk een bemoediging om het zendingwerk te ondersteunen zelfs onder de woeste volkeren. Hoe moet dit woord ons aansporen om te volharden in het gebed voor de laagste rassen, wanneer wij hunne namen hier aangegeven vinden als burgers van de stad des grooten Konings.

Hoe veel minachting de barbaar ook toont voor Beschaving, hoe trotsch, verwaand en zelfvoldaan hij is,—toch is er hoop voor hem. En wij zien gedurig hoe zij van alle oorden tot het Godsrijk gebracht worden. De Esquimaux en de Vuurlander, de Maori en de Kaffer,—zij worden te Zion geboren

III. Letten wij nu op de voorrechten van die Burgers. De rechtgeaarde Koning verlustigt zich erin, om gelukkige onderdanen te hebben. En dit is wat wij hier ook zien. De burgers worden verblijd door tallen van anderen die zich bij hunne gelederen aansluiten. Zij worden niet minder.

Volken sterven uit en verdwijnen van den aardbodem. Maar dit zal nooit van de Burgers van het Godsrijk gezegd worden; want wij lezen hier: "Tot Zion zal gezegd worden die en die is daarin geboren." letterlijk man en man—onophoudelijk, eene ontelbare menigte, als de sterren des hemels en als het zand aan den oever der zee. Moedelooze Christen, verblijd u over dit woord. Gij staat niet alleen. Daar zijn nog 7000 die met u den God van Elia aanbidden. Wat 7000, neen—die en die is aldaar geboren. Ja, wij zien ontelb're scharen, luistren naar die liefdestem. Hier beschaafden. daar barbaren, vrijen, slaven dienen Hem. Bij enkelen, bij tientallen, bij huisgezinnen en volken worden zij in Zion geboren.

En welk een voorrecht genieten zij, die wedergeborenen, die zwakke kinderen. Wij lezen: De Allerhoogste zelf zal ze bevestigen. Niemand kan ze dus rukken uit de hand van hunnen Vader. De poorten der hel zullen ze niet overweldigen, neen want de Heer Die de poorten van Zion bemint, is altijd daar om van naderende rampen te bevrijden. Zij zullen niet verloren gaan.

Een ander voorrecht: De Heere zal ze rekenen in het opschrijven der volken, zeggende: deze is aldaar geboren.

Hoe tretsch zijn wij, dat wij Afrikaanders zijn. In het opschrijven van ons volk, zal de Heere rekening houden met de geloovigen, en aanteekenen: "Deze is niet een Afrikaander, deze is te Zion geboren." En zoo zal, in het opschrijven der volken, de een hier en de ander daar, gerekend worden te behooren tot Gods eigen volk.

Vriend, wat baat het voor de eeuwigheid, al zijt gij de beroemdste Afrikaander; als God in het opschrijven van de volken, van u niet aanteekenen kan: deze is te Zion geboren.

Want in Zion is niet Egyptenaar of Babylonier, Filistijn, Syrier of Moor—maar God is alles en in allen. De scheidslijnen vallen weg. De burgers van Zion roepen elkander toe: uw God is mijn God, uw volk mijn volk.

Die nieuwgeborenen, lezen wij in het laatste vers van den Psalm, zijn opgeruimd en vroolijk. Zij zijn zangers en speellieden. Want toen zij verhoogd werden tot den berg van Gods heiligheid, werd een nieuw lied in hun mond gegeven, een lofzang onzen Gode. Zij verheugen zich in hun nieuwe stad geduriglijk, want de bronnen van vreugde droogen daar nooit uit. Zij zeggen: al mijne fonteinen zijn binnen in haar.

Broeder, is dit niet uwe ondervinding? Blijdschap, kracht, troost verkrijgt gij gedurig uit die heilfontein van Zions Koning. Hoevele zijn de voorrechten die wij genieten. Tel die zegeningen. Verblijd u in den God uws heils, in de bijeenkomsten van uwe medeburgers, en in het heerlijk vooruitzicht van volkomene zaligheid. Leef niet zoo, dat anderen afgeschrikt worden. door uwe toornigheid en ontevredenheid. Maar leef zoo, dat anderen, door uw woord, door uw blijdschap in God aangemoedigd worden om het burgerrecht van Zion te begeeren.

W. J. CONRADIE,

Somerset Strand,
28 Sept., 1908.

OP MIJN TAFEL.

KORTE PREEKEN VOOR HET HUISGEZIN.
Dusseau & Co., 2/6 postvrij.

Hartelijk dank breng ik de vele broederen toe, die mijn preekbundeltje hebben besteld en verspreid. De uitgevers zijn er blij om. Ik ook. Want het mij toegedachte honorarium gaat in de zendingkas. Nog altijd beveel ik het boekske aan!!

CHRISTIANITY THAUGHT IN THE PENTATEUCH
by J. R. Herschensohn, Sr., Pietermaritzburg.

Eene zeer interessante studie, waarin de schrijver, die met kennis van de Hebreeuwsche taal over zaken oordeelen kan, aantoont, dat reeds in de vijf boeken van Mozes aanduidingen te vinden zijn van de leer van God als Drieëenige, met beschouwingen over de instelling van den Sabbat, en van Christus als het Paaschlam. Wij hopen in een volgend nommer, eenige uittreksels uit de brochure onzen lezers aan te bieden, en bevelen die middelerwijl zeer aan. Het boekske wekt gedachten, en verdient eene nauwkeurige studie. Moge de schrijver door een ruim debiet zijn arbeid beloond vinden. Eene vertaling zal in de "Vereeniging" verschijnen. Men lette er op, al mocht men van den schrijver verschillen.

Zullen predikanten onzer Kerk willen lezen het nieuwe pas verschenen boek van den heer J. R. Mott. Hij vereerde ons met een exemplaar. Het draagt tot titel: *The future leadership of the Church*, en is de vrucht van een zesjarige ondervinding in alle deelen der wereld. Hij zegt: "These studies were undertaken at the suggestion of several ministers who had been impressed by the successful efforts of the Student Volunteer Movement in enlisting strong men as volunteers for the foreign missionfields and who were burdened with a sense of solicitude because of the dearth of able candidates for the home ministry." Met andere woorden. Hij bespreekt de vraag, hoe de beste krachten der jongelingschap te verzekeren voor de Evangeliebediening. Hij noemt dit vraagstuk een "voorwerp van wereldomvattend belang," omdat hierin opgesloten ligt het leven, de groei, de uitbreiding der Kerk—de toekomst van het Christendom zelf." Hij verdeelt zijn werk op de volgende wijze: Het probleem, de nood, de hinderpalen, de voordeelige invloeden, de propaganda.

***

Hij wijst er op, dat de tijden veranderd zijn. Men heeft te doen met een denkende wereld; de kritische geest is in de lucht; men twijfelt; men vraagt; men wil een antwoord hebben op zijn vragen. "Noch 't onkundig en vaak luidruchtig ongeloof, noch de meer of min beredeneerde twijfelzucht en ontkenning van onze dagen kan worden geignoreerd door de Evangeliebediening. Men moet dit verstaan en met degelijkheid beantwoorden in een christelijken geest. Hij haalt aan den heer Peabody die zegt: "een tijd, waarin menschen op ongeëvenaarde wijze aan 't denken gaan, kan alleen worden beheerscht en geleid door degenen die helder denken en van hun denken met kracht getuigen." Het treft hem dat de Hoogescholen der wereld mannen uitzenden ten hoogste ontwikkeld, die zich niet aan de Evangeliebediening wijden, en die een of ander winstgevend beroep ter hand nemen, terwijl zij toch hadden moeten gewonnen worden voor Christus en Zijn Rijk. Hij legt er klem op, dat "wij behoefte hebben aan mannen die de plaats innemen zullen van leidslieden in de kerk, die het bewijs kunnen leveren dat een hooge mate van verstandelijke ontwikkeling wel te rijmen is met diepe geestelijke ervaring en met ernst in het verdedigen en verbreiden van het positieve Christendom." Dit is ons uit het hart gesproken. Het heeft ons in den laatsten tijd zeer getroffen, dat knappe jongelieden die den Heere vreezen de Evangeliebediening voorbijgaan en andere betrekkingen kiezen. Kan dit niet verholpen worden?

"SPOKEN" is de titel van een werkje van Ds. Brummer, dat reeds eenigen tijd op aankondiging wacht. Wij bevelen het zeer hartelijk aan. Christelijke Jongelingsvereenigingen mogen het boekske wel ontbieden en verspreiden. Meer dan een ding is raak gezegd. Ds. Brummer heeft een eigen stijl, een eigen taal, een eigen spelling; noch Nederlandsch, noch Afrikaansch, noch Vereenvoudigd. De inhoud is goed. En—"op de keper beschouwd" [Ds. Brummer vergeve die uitdrukking, waar over zijn Afrikaansch taalgevoel zich kwelt] is het toch maar de *inhoud*, waarop alles aankomt.

DEEL XIV, No. 2. STELLENBOSCH. FEBRUARI, 1909.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift voor Zuid-Afrika.

NOTA BENE.

1. **Men zende alle inteekengelden alsmede alle berichten betreffende verandering van adres, of ongeregelde toezending aan Mnr. R. J. DU TOIT, Mostertsdrift, Stellenbosch.**
2. **Men zende liever geen "Postal Notes," of postzegels. Niet-Koloniale "Postal Notes" moeten een additioneele postzegel ontvangen.**
3. **Alle Advertenties en de gelden daarvoor moeten opgezonden en betaald worden aan den advertentieagent van het blad, de Heeren R. L. CHAPLIN, & Co., Industrie Gebouwen, Loop Straat, Kaapstad.**

KRONIEK.

:o:

HET NIEUWE JAAR. Wat bracht het nieuwe jaar ons reeds vroeg ramp en leed! Aardbeving in Italië, aardschudding ook in ons land, watervloed in de Transvaal—hoe treffen deze dingen ons! "Zij aten, zij dronken, zij trouwden en gaven ten huwelijk tot op den dag op welken Noach in de Ark ging......zoo zal ook zijn de toekomst van den Zoon des menschen" (Matt. 24 : 25). *Zoo* sprak onze Heiland. Roept dit alles ons niet luide toe: "Waakt dan, want gij weet niet den dag noch de ure, waarin de Zoon des menschen komen zal!"

ONZE TOEKOMST. Wij nemen de vrijheid nog eens klem te leggen op wat aangehaald werd door ons uit het pas verschenen boek van den Heer Mott: "The future leadership of the Church." 't Is eene oproeping om de beste, de edelste krachten, in de maatschappij te verzekeren voor de uitbreiding van Gods Koninkrijk op aarde. Vooral drukt de Heer Mott er op, dat onze aanstaande predikanten, om leidslieden te te zijn en te blijven, veelzijdig ontwikkeld dienen te zijn, om ook aan de intellectueele behoeften van de studeerende jeugd bevrediging te geven. Vooral geldt dit *Z.* Afrika, waar de predikant onzer Kerk nog macht heeft, en een open oor vindt bij allen die onder zijn invloed komen. Nieuwe vraagstukken zijn er, die het jong gemoed bezig houden: nieuwe problemen die moeten worden opgelost. *Zal* de Kansel achterblijven? *Zal* de prediker vooruit gaan en .... leiden, of achterna komen en .... volgen? Kant, de beroemde wijsgeer, heeft eens schertsend gezegd: "Men beweert dat de philosophie dienaresse is der theologie: 't zij zoo! de vraag is echter of zij de slippedraagster is die achteraan komt, dan wel de toortsdraagster die vooruit gaat." Indien wij ons niet reppen in Zuid Afrika, dan wordt de Kansel de dienaresse van de bruid der wetenschap om haar sleep tegen 't vuil der straten te bewaren, en niet de draagster van 't fakkellicht om de bruid vooruit te gaan en haar den weg aan te wijzen. In elk geval Zuid Afrika heeft in dezen zoo kritieken tijd behoefte aan leidslieden in de kerkelijke wereld van meer dan gewone beteekenis, bekwaamheid en kracht.

***

Dezer dagen viel ons in handen een "verhandeling voorgelezen in de vergadering van de Christelijke Conferentie te Riversdale gehouden op den 6den April 1864 door den HoogEerw. J. MURRAY." Wij halen het een en ander daaruit aan, omdat het op treffende wijze bevestigt wat door den Heer Mott zoo pas is beweerd. Prof. Murray had als onderwerp de beantwoording van de vraag: wat kan er gedaan worden ten behoeve

van de bevordering der Christelijke kennis onder de Hollandschsprekende bevolking? wat hij omtrent den Kansel en diens roeping zegt heeft meer dan gewone beteekenis:—

"Het eerst noemen wij den Kansel, omdat, in een land en eene maatschappij als de onzen, er van deze macht meer partij kan getrokken worden dan elders. In Europa klaagt men soms dat de kansel niet meer den invloed van vroegeren tijd bezit,—de drukpers is de groote mededingster welke nu dien invloed op de openbare meening in handen heeft gekregen, welke vroeger door den kansel werd uitgeoefend. Deze opmerking geldt niet alleen de ongodsdienstige maar ook de godsdienstige toepassing van dezen nieuwen hefboom welke de maatschappij beweegt; zij heeft betrekking op de Christelijke zoowel als de onchristelijke drukpers. Ten onzent is het nog anders: de drukpers heeft op verre na nog niet de macht in handen, welke zij in meer ontwikkelde landen bezit; in evenredigheid genomen moest de kansel dus veel meer bij ons vermogen dan ginds. Terwijl het thans niet ons doel kan zijn, over de kanselwelsprekendheid te handelen, of onze broeders in de Evangeliebediening eene les te lezen over hunne predikwijze, willen wij de vrijheid gebruiken hen opmerkzaam te maken op hunne roeping, om onder de bepaalde omstandigheden van ons land en onzen tijd, het meest gepaste gebruik te maken van dit zoo vermogende middel om de Christelijke kennis te bevorderen. Zijn er andere middelen in de Kerk en de maatschappij, bij voorbeeld, de school, het huiselijk onderwijs, de boekverspreiding enz., waardoor men streven moet naar het zoo gewenschte doel,—de bezieling en het bestuur der overige arbeiders moet toch van den Leeraar uitgaan. Hoe onmisbaar is het dan dat zijne prediking in het leven ingrijpe, zich van de menschelijke hartstochten en drijfveeren tot handelen meester make,—en dus een uitgangspunt voor Christelijke werkzaamheid in alle richtingen vorme! Van den kansel moet de huisvader den aandrang en het bestuur ontvangen, welke hij behoeft ten aanzien van het huiselijk onderwijs der kinderen, zoo wel als het rechte gebruik van de school. Van den kansel moet de zendingsgeest aangekweekt worden, om in den kleinen kring waarin ieder geloovige zich beweegt, zoo wel als op den grooten wereldakker zich werkzaam te betoonen. De kansel moet bij ons de leeslust gaande maken, in stede van bevreesd te zijn, als in Europa, om door de drukpers op den achtergrond te worden gedrongen. Is de Christen ten onzent slechts lid van een enkel huisgezin, burger van een onbeduidend land, lidmaat van een onaanzienlijk Kerkgenootschap, en zal hij nog tot de bewustheid komen dat hij daarenboven lid is van de Algemeene Christelijke Kerk,—dat hij een hart moet hebben voor de grootsche belangen van het Godsrijk over geheel de aarde,—belangen welke soms zoo naauw verbonden zijn aan de lotgevallen van de koningrijken dezer wereld,—het is van den kansel alleen dat die verruiming van zijn blik, die opleiding tot de bewustheid van zijne stelling in het groote Godsrijk verwacht kunnen worden. Niemand meene voor een oogenblik dat wij de waarheid vergeten willen, dat de hoofdzaken der prediking zijn moeten "bekeering tot God en geloof in den Heere Jezus Christus." Neen, de bekeering en behoudenis van zondaren moet het hoofddoel zijn der verkondiging,—maar in eene Christelijke gemeente mag men evenmin vergeten dat de mensch Gods ook volmaakt moet worden, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust (2 Tim. iii. 17),—dat de gemeente om te komen tot den wasdom van den volkomen man in Christus, toenemen moet in de kennis van den Zoon Gods (Efeze iv. 13). En hoe zal de getrouwe prediker van geloof en bekeering beter zijn doel bereiken, dan wanneer zijne prediking zoo ingericht is dat de geloovigen en bekeerden toegerust worden met de bekwaamheid om meer en meer met hem mede te arbeiden aan de bekeering van anderen?"

* * *

"Reeds hebben wij met een woord melding gemaakt van de *Drukpers* als een werktuig waarvan Christenen zich moeten bedienen, ter verspreiding van Christelijke kennis. Bekend zijn de pogingen welke er in den laatsten tijd ten onzent zijn aangewend, ten einde de verspreiding van nuttige, godsdienstige en andere boeken op ruimere schaal voort te zetten dan vroeger, als ook om Christelijke bladen in omloop te brengen. Te betreuren is het, dat deze pogingen niet die algemeene ondersteuning hebben gevonden welke er te wachten was. Getuigen de klachten van onderscheidene inrigtingen van dezen aard over de traagheid der inteekenaren om geregeld het verschuldigde te betalen, ten einde de ondernemers in staat te stellen hun werk voort te zetten. Getuigen de bezendingen godsdienstige boeken welke op sommige dorpen onverkocht liggen, zonder dat iemand er naar omziet. Hoe wenschelijk ware het niet dat Leeraars en anderen zich persoonlijk met zulke zaken wilden inlaten, zich de moeite getroostende om koopers te winnen voor de nuttige geschriften welke binnen ieders bereik worden gebracht! Sommige Leeraars zijn er die zich eenige moeite deswegens laten welgevallen,—zij worden te min ondersteund door de medewerking van de ledematen hunner gemeenten.

Bij de gebrekkige ondersteuning van bestaande inrichtingen ter verspreiding van nuttige geschriften, heeft men natuurlijk niet den moed om eenige nieuwe onderneming van dergelijken aard voor te stellen. En toch hoe wenschelijk ware het niet, dat onze Hollandschsprekende landgenooten den toegang hadden tot tijdschriften en boeken van populair-wetenschappelijken inhoud in Christelijken

geest,—gelijk er in de Engelsche taal niet weinigen van dien aard in ons land verspreid worden. De godsvrucht onzer landgenooten is veelal zeer tevreden zonder eene kennis van iets dat niet onmiddellijk tot den kring van hun dagelijksch beroep, of tot hunne godsdienstige behoefte behoort: weinig gevoelen zij dat de wereldsche wetenschap ook eene gave is van God, welke niet uitsluitend het eigendom van de ongodsdienstigen moet blijven, maar ook geheiligd moet worden tot verheerlijking van God door den vromen Christen. Het misbruik dat er weleens van die wetenschap wordt gemaakt, bij voorbeeld, om ons geloof aan Gods openbaring in de Heilige Schrift te doen wankelen, moet juist een spoorslag wezen voor den Bijbelschen Christen, om kennis te nemen van wat God ons in het boek der natuur en der geschiedenis heeft bekend gemaakt, vast overtuigd zijnde dat er geen werkelijke strijd kan bestaan tusschen de uitspraken dezer oorkonden en de lessen der openbaring in de Heilige Schrift ter neer gelegd. Vooral van de toenemende verbetering van het schoolonderwijs kan men verwachten het ontstaan van den smaak voor andere dan uitsluitend stichtelijke lectuur."

* * *

"Onze beschouwingen, die de aandacht der Conferentie wellicht te lang hebben ingespannen, moeten wij ten einde brengen. Wij hebben een blik geslagen op de donkere en de lichtzijde van de zaak die ons bezig heeft gehouden. Moge ieder Christen, ieder Christen-leeraar, ieder onderwijzer der jeugd, meer zijne roeping ten dezen gevoelen! Terwijl men in andere deelen der wereld zich veelal toelegt op de verspreiding van eene kennis vervreemd van het Christelijke geloof, laat ons niet tot de tegenovergestelde eenzijdigheid overgaan, door onzen arbeid te besteden aan de aankweeking van godsvrucht zonder kennis. Laat ons vooral niet tevreden zijn met wat wij goeds bezitten, maar overeenkomstig onzen plicht de krachten inspannen ter verdrijving van de onkunde uit ons land, en ter verhooging der kennis waar hare beginselen reeds in het bezit zijn onzer mede-Christenen. Wie zou gaarne zien een lichaam waarvan slechts de eene helft toeneemt in grootte, terwijl de andere helft geen groei vertoont, maar na verloop van jaren even onontwikkeld blijft als bij de geboorte? Laat ons trachten aan onze maatschappij en kerk een gelijkmatigen, harmonischen groei van alle deelen te bezorgen. Bij de toeneming der volkswelvaart, laat ons arbeiden aan den bloei van het rijk Gods. Terwijl de bevordering der godzaligheid ons ter harte gaat, laat ons niet ten achter blijven in de kennis. De toeleg van een iegelijk onzer zij de behartiging der Apostolische lessen: "Wast op in de genade *en de kennis* van onzen Heere Jezus Christus;" "Voegt bij uw geloof deugd, en bij de deugd *kennis*;" "Een iegelijk, gelijk hij gave ontvangen heeft, alzoo bediene hij dezelve aan de anderen, als goede uitdeelers der *menigerlei* genade Gods."

RAS VERMENGINNG: Onlangs werd te Johannesburg een zaak door het Hof beslist, waarop de "Transvaler" ons met ernst wijst als een ongezond teeken des tijds. Een zekere Faure, een blanke, verloofde zich aan eene gekleurde, doch brak met haar. Zij beriep zich op de rechtbank en eischte schadevergoeding van wege de verbreking der huwelijksbelofte en laster. Op het tweede punt werd vonnis geveld in haar belang — een boete van £50 werd opgelegd. Op het eerste punt echter kwam Faure vrij, omdat naar landswet geen huwelijk tusschen blank en gekleurd erkend wordt. Het blad merkt terecht op, dat zulk eene wet slechts onzedelijkheid in de hand werkt, daar een eerlijk voltrokken huwelijk den man aan zijn gekleurde vrouw en kinderen bindt. Wordt het huwelijk door den Staat verboden, dan is er gevaar dat de twee in concubinaat (onecht) zullen leven, dat de kinderen dus onecht zullen zijn, dat de man ze bij verkiezing allen aan hun lot zal overgeven en zich niet verantwoordelijk zal gevoelen voor hun onderhoud. 't Is dat recht om ze te eenigertijd te verlaten, dat in meer dan een geval een prikkel is tot een bloot samenleven voor een tijd, en een uiteindelijk scheiden zonder proces van wet.

* * *

Zulke verschijnselen doen zich ook in Amerika voor, doch in een anderen vorm. Ernstige mannen zijn begaan over de vermeerdering in de echtscheidingeu aan den éénen en de eigenaardige verhoudingen tusschen blank en zwart aan den anderen kant. Wat het eerste betreft. Van 1886 tot 1906 zijn er in Amerika voltrokken 13 millioen huwelijken, terwijl één millioen echtscheidingen werden verleend door de rechtbank, Dus werden meer dan $1\frac{1}{2}$ pct. van de huwelijken om allerlei oorzaak ontbonden. "Op de 200,000 inwoners" — zegt de "Geref. Amerikaan" — zijn er 200 die echtelijk gescheiden zijn. En dat is 250 procent meer dan voor veertig jaren."

* * *

Aan den anderen kant blijft in Amerika de rassenkwestie en de kleurenkwestie aan de orde, gelijk bij ons. Wij laten het blad hier zelf spreken:

"Het opperste gerechtshof der Vereenigde Staten heeft het officieel uitgesproken, dat een kind van blanke ouders met een negerkind niet terzelfder school mag gaan. Aanleiding hiertoe was een rechtzaak tusschen den Staat Kentucky en Berea College. Berea College werd voor den oorlog georganiseerd als een school voor de opleiding van "personen van een goed zedelijk karakter." Na den oorlog lieten vele kleurlingen zich inschrijven als

studenten. In 1904 werd het in Kentucky, waar dit College gevestigd is, wet dat op dezelfde inrichting geen kinderen van beider soort mogen opgeleid worden, tenzij dan in gebouwen die vijf en twintig mijlen van elkaar staan. Dit gold Berea College vooral. De trustees daarvan trachtten rechterlijk de uitvoering van deze wet te verhinderen. Van het een naar het ander gerechtshof ging het totdat ten slotte de zaak fiinaal werd door het Hoogste Gerechtshof der Vereenigde Staten. Twee rechters van deze rechtbank vormden een minderheid, en gaven, in geen malsche termen, hun afkeuring over de beslissing der andere rechters te kennen. Vooral deed rechter Harlan, die zelf een "Kentuckian" is, zulks. Het komt ons voor, dat dit oordeel gansch niet bestaanbaar is met de "Fourteenth Amendment" van de "Constitution" dezer Unie. Daarin wordt aan allen, onverschillig van welke kleur of staat ook, het volle burgerrecht toegekend. Volgens dit amendement mag er geen onderscheid gemaakt worden tusschen blank of zwart, allen zijn burgers, allen hebben gelijke rechten. Dit amendement wordt hoe langer zoo meer van nul en geene waarde, wat de praktijk aangaat. Straks zien we het nog dat geen zwarte dezelfde winkel of dezelfde marktplaats, of ééne kerk met den blanke bezoeken mag. En omgekeerd de blanke evenmin met een zwarte. De "ruling" van rechter Brewer c.s. is ondemonkratisch, onrechtvaardig, eenzijdig. En door en door onchristelijk." Tot zoover de "Gereformeerde Amerikaan."

***

Gelukkig worden echtscheidingen niet zoo gemakkelijk in Z. Afrika verleend. Wij hebben ten onzent echter denzelfden afkeer tegen het samenzitten op schoolbanken van blank en gekleurd. Dit is niet meer dan billijk indien men het niet tever drijft; want 't is duidelijk dat gemeenzame omgang op school leiden kan tot gemeenzamen omgang in 't openbaar leven. En dit weer kan aanleiding geven tot allerlei misstanden, die lichtelijk kunnen worden vermeden. Maar dan verhindere men den gekleurde niet wanneer hij zijn eigen scholen sticht, en zijn kinderen opvoedt ook voor betrekkingen die tot hiertoe werden beschouwd als slechts behoorende tot het erf der blanken. De kaffer wil zijn kinderen opvoeden, en wil er voor betalen. Mag men hem hierin stremmen. Deze kwestie heeft vooral beteekenis met het oog op "nauwere vereeniging."

Nieuwe Gedichten. Een vriend zond mij een bundeltje Afrikaansche gedichten, waarschijnlijk om mijn oordeel, dat toch niet veel beteekent. Ik moet eerlijk verklaren, dat ik meer vond dan ik verwachtte, en ik begon te droomen van een tijd, waarin een echt Z.-Afrikaansche Burns zich zal laten hooren in de taal en spreekwijze van het volk. Laat mij een paar proeven leveren uit "Die Monument" van Totius. Hier is eenvoud, maar ook dichterlijk gevoel.

IN DIE KAMP

"Als zich hunne ziel uitschudt in den schoot hunner moeder."
Klaagl. 2 : 12.

Kind.
Mijn moeder, mijn moeder, ik het tog so honger;
ag gee mij toch gou-gou 'n klein stukkie brood;
Moeder.
Mijn kindjie jou moeder die weet jij het honger,
doch kom maar en klim eens op moeder haar skoot.

K. Mijn moeder, ag help mij, ik kan nie meer loop nie,
ik voel toch so moede: mijn honger is groot,
M. Mijn kindje, jou moeder die weet dat jij moeg is,
Maar slaap breng versterking op moeder haar skoot.

K. Maar moeder, hoe ween jij en snik jij so baing?
En waarom is moeder haar oge so rood?
M. Mijn kind, dit is trane wat jij nie verstaan nie;
Kom, slaap maar gerus op jou moeder haar skoot.

K. Mijh moeder, ik kan nie, ik het tog so honger,
geef eers aan jou kindjie 'n klein stukkie brood,
M. Ag, liefste rus eers in jou moeder haar arme,
en als jij ontwaak help die Heer uit die nood.

K. Ik kan nie meer wag nie van honger, mijn moeder;
maar waarom toch so? Het die Heer ons verstoot?
M. Nee, liefste, verstoot sal die Vader ons nimmer,
Maar hier in die tent is geen krummeltjie brood.

K. Geen brood nie, mijn moeder! ik kan nie meer langer
Ag, moet ik verhonger op moeder haar skoot?
M. Nee, kindlief, die son is al amper weer onder,
En is dit weer awend, dan krij ons weer brood.

Haar kindjie slaap in bij die soete gedagte;
Als ik weer ontwaak, help die Heer uit die nood.
Die moeder ontvang met vermagerde hande
Haar deeltjie op laas—maar die kindjie was dood.

***

Wie kan dit met droge oogen lezen?

En nog een proeve, waarin de lezer aan het welbekende gedicht "Sah' ein Knab ein Rösslein steh'n" door Schubert zoo heerlijk op muziek gebracht, herinnerd wordt:

DE HOWENIER WAS WEGGEGAAN.

"Mijn oog doet mijn ziele moeite aan wegens al de dochteren mijner stad."
Klaagl. 3 : 51.

'n Knapie sag 'n rosie staan,
'n Rosie in die gaarde.
"Nou," dag hij, "kom mijn planne reg;
Die howenier is eindlik weg;
Nou sal ik haar
Gaan plukke daar,
Die blommetje van waarde."

Die knapie naakte langsaam aan
Die rosie in die gaarde.
"Ag, laat mij staan! Ag, laat mij staan!
Die howenier is weggegaan!
Heb medelij!"
So smeekte sij,
Die blommetje van waarde.

Maar nee, hij wou haar nie laat staan—
Die rosie van die gaarde.
Die ruwe kaapie brak haar steel.
En wierp sijn modder op haar geel.
"Blijf nou maar leg,
Ik gaan weer weg!"
So sprak hij, die ontaarde.

Die howenier besag toen weer
Sijn rosie an sijn gaarde.
Daar lag sij op die slingerpad;
En snikkend sei die blommeskat:
"Ag, was u hier,
O howenier,
Dan had ik nog mijn waarde!"

Die blommetaal sijn hart deursneed;
Hij lange stond en staarde;
"Mijn rosekind, ik *moes* van hier,
"Ik moes," so sprak die howenier,
En nam haar op,
Sijn rosenknop,
Sijn blommetjie van waarde.

Met tedere oogstraal sag hij hoe
De knaap sijn blom nie spaarde.
Maar ag, geen tuinmanskuns kon heel
Haar eenmaal afgebroken steel;
Geen traneplas,
Haar modder was,
En geef haar weer haar waarde.

Is dit niet naar het leven geteekend? "Totius" geve ons meer!

OP REIS.

[Ik neem de vrijheid enkele brieven door mij jaren geleden in "Volksbode" en "Zuid Afrikaan" geplaatst hier over te nemen. Twee-en-twintig jaren zijn sinds over mijn hoofd heengegaan. *Eheu fugaces*—zooals Horatius zingt. Mogelijk zijn deze brieven onzen lezers welkom, al zijn ze zoo oud!]

II.

BRIEVEN AAN EEN VRIEND.

Waarde Vriend,—Het wordt hoog tijd dat wij onze reis voortzetten. De aangename dagen in de pastorie van Bethulie zijn voorbij; de broeders scheiden met handdruk en zegenbede van elkaar, en ook ik moet verder, over Smithfield naar Wepener.

Een orkaan woedde toen wij van elkander afscheid namen. Gij weet immers bij ervaring wat zoo een onderveldsohe windstorm beteekent. Eolus verlustigt zich in stofwolken: en die uitgestrekte vlakten bieden hem de schoonste gelegenheid om aan zijn verbolgenheid lucht te geven. En dat deed hij ook toen wij koers namen naar Smithfield. De dag ging echter voorbij zonder tegenspoed, en wij bereikten de plaats onzer bestemming moe, bestoven, blijde.

In de pastorie konden wij onzen intrek niet nemen; want de Heer der Gemeente had Zijn jeugdigen dienstknecht (Ds. v. Niekerk) kort te voren weggeroepen. Aan het zeestrand had hij den laatsten adem moeten uitblazen. De broeders, die hem hadden gekend, treuren nog altijd over zijn heengaan; want hij was iemand die har ten tot zich trok. Een gulle, hartelijke ontvangst wachtte immer den reiziger die zich bij hem aanmeldde. Wij hadden weinig kennis aan hem. Toch voelden wij mee met zijn vrienden, en deelden in de droefheid zijner gemeente. Somber was de Kerk—het was tegen den avond toen de vriendelijke koster ons de gelegenheid bood het kerkgebouw te bezoeken—alles in zwart gestoken, preekstoel, Kerkeraadsbanken, orgelgalerij. Leeg was de pastorie—eene fraaie, welingerichte woning. Het was mij aandoenlijk in het studeervertrek alles te zien, zooals de broeder het had gelaten. Op zijn tafel lag het schrijfpapier met schrijfmaterialen; in de boekenkast menig geliefkoosd boekdeel; aan den wand de kaarten, schilderijen, portretten, door hemzelven daar gehangen. Het omhulsel was er: de man die ziel en leven aan alles gaf was heengegaan naar den Heer wiens dienaar hij was.

Weemoedig gestemd verlieten wij Smithfield, om tegen het vallen van den avond hartelijk welkom geheeten te worden te Wepener, (Ds. Keet was toen de leeraar) een der grensdorpen van den Vrijstaat. Dit dorp is genoemd naar den Vrijstaatschen held van dien naam, die sneuvelde in de bestorming van Thaba Bosigo op 15 Aug., 1865. In een van die noodlottige oorlogen tusschen de Boeren en de Basutos, werd de vesting van Moshesh, het Basuto opperhoofd, door de Vrijstaters aangevallen. De berg was steil, doch moest genomen worden. De Commandanten Wessels en Wepener met 120 man trachtten de verschansingen des vijands te bestormen, doch zonder gevolg. Het regende kogels en steenen, en de Boeren begonnen terug te deinzen. "De rest der beklimmers," zegt ons de geschiedschrijvar van den Vrijstaat, "bleef verscholen achter de rotsen. Wepener, op het kleine aantal der bestormers lettende, zond een verzoek aan den Generaal om versterking, daar hij met dit kleine getal een goeden uitslag onmogelijk oordeelde." Versterking kreeg hij niet. De Generaal gaf zijn order dat 100 man zou oprukken om de dapperen bij te staan. "Doch," weer in de taal van den geschiedschrijver, "allen weigerden, zelfs toen de Generaal zelf hun persoonlijk dat bevel gaf, en toen hij eindelijk met 100 FINGOS aankwam, was de dappere Wepener reeds voor zijn aangenomen vaderland gesneuveld. Wepener was met zijn handje vol mannen al hooger en hooger geklommen, rekenende op de versterking die komen zou. De eerste schans, van rotsblokken opgestappeld, werd genomen. De oudste zoon van Commandant Finley zich in de nabijheid van Commandant Wepener in gevaar bevindende, werd door den wakkeren held gered terwijl hij zelf dat gevaar trotseerde." Dit was de laatste daad van dezen moedigen man. Want weldra, tegen den steilen rotswand tusschen de twee en derde schans, trof hem een kogel, die

een einde maakte aan het leven van dezen Vrijstaatschen krijgsman.

Naar hem werd het grensdorp van dien naam genoemd. Wat mij daar trof was de moeite die men doet om boomen te planten langs de straten. De predikant staat aan het hoofd van die beweging, neemt er geen gering aandeel aan, en eenige dorpelingen ondersteunen hem hierin. Dit voorbeeld mag wel navolging vinden elders in het land.

Van Wepener is de afstand naar de zendingstatie, Morija, niet groot. Ik moest mij haasten om de statie te bereiken, daar ik vreesde niemand tehuis te zullen vinden. Het jaarlijksche Examen der leerlingen in de Normaalschool en der Catecheten in de Bijbelschool was pas afgeloopen, en ik had vernomen dat de zendelingen zich in de vacantie meestal verwijderden. Vandaar mijn haast. Op weg gebeurde er niets van beteekenis. De jonge boer echter die mij vergezelde bepaalde mijn aandacht bij een vreemd verschijnsel niet zoo heel ver van Wepener. Op den grond lagen er in menigte stukken glas van allerlei grootte. 't Was alsof er een reeks van kantienen over eene kleine oppervlakte hadden gestaan, en bij een aanval van barbaren in ruïnen waren gelegd. Men zag echter geen puin, doch gebroken bottels bij duizenden. Een glimlach op het gelaat van mijn reisgenoot bemerkende toen ik mijne verwondering over dit verschijnsel uitsprak, vroeg ik hem wat dat mocht beteekenen. "O," was het antwoord, "daar stond in den laatsten Basuto-oorlog, door den heer Sprigg *cum suis* gevoerd, het kamp uwer vrijwilligers," en het was mij alsof hij er bij wilde voegen, of er letterlijk bijvoegde, "zoo vech ons nie in die Vrijstaat." Ik stond beschaamd tegenover den jongen Vrijstater, die spotte, innerlijk spotte, met onze Koloniale oorlogs-methode. Gelukkig dat ik van hem vernam, dat "Weavill's column," of een gelijksoortige, daar een tijd lang had moeten kampeeren. Het waren dus niet Hollandsch-sprekende kolonisten die zulk een nalatenschap in Basutoland hadden achtergelaten. 't Was het gewezen kamp van een dier kolonnes die ons met schaamte en schande hadden overladen. Daar staande op de open vlakte, tusschen die gebroken bottels en stukken sardine-blikken, kreeg ik een helderder begrip dan ooit tevoren van wat oorlog in Zuid Afrika, met de ons beschikbare hulpmiddelen, eigenlijk beteekent. Beschaving beteekent oorlog; en oorlog beteekent bloed, brandewijn, stukkende blikken, gebroken bottels. Ik gevoelde mij, als kolonist, vernederd in 't oog van mijn Vrijstaatschen reisgezel.

Te Morija werd ik allerhartelijkst ontvangen. De broeders zendelingen hadden mij niet verwacht. Zij stonden gereed, althans het grootste deel van hen, eene reis te paard naar de Malutibergen te ondernemen. "Zou ik niet mee willen gaan?" Ik aarzelde, want ik had mij voor zoo iets in 't geheel niet ingericht. Doch, er was raad voor alles. Men voorzag mij van het noodige, en weldra zat ik te paard en togen wij heen.

Allerinteressantst was de reis verder. Voor dat ik die ga beschrijven echter iets over den tegenwoordigen stand der Zending.

De Fransche broeders zijn in geldelijke verlegenheid en hebben reeds hulp gevraagd van de Vrijstaatsche Kerk, en zullen weldra een beroep op onze eigene Kerk doen. (Dit was twintig jaar leden.) Best zal zijn de eigen woorden van den heer Mabille te laten volgen, zoodat gij een begrip kunt vormen van hunne moeielijkheden.

"De zaak is deze," zoo schrijft de heer Mabille. "Sedert den ontwapeningsoorlog is het volk in Basutoland zeer achteruit gegaan. Tijdens en kort na den oorlog is veel geld verkwist geworden aan sterken drank. Sedert de drank uit het land verwijderd is, hadden wij van 1882 slechts één goed jaar. De overige waren jaren van droogte en schaarschheid. De goede oogst van het laatste jaar kan niet verkocht worden. De prijs voor koorn in Basutoland was 5s., voor mielies en kafferkoorn 2/6 per mud. De Christenen hebben wel nog kleederen, maar de meesten zijn in lompen, en hebben niet de middelen om nieuwe te koopen. Kerkcollecten zijn zeer gering. Voor 1880 placht ik in mijne Kerk omtrent £300 te collecteeren voor verschillende doeleinden. Verleden jaar is deze som gedaald tot £150, en dit jaar zal het £60 niet te boven gaan, het werk nochtans neemt eerder toe dan af. Tijdens onze laatste Conferentie vonden wij dat wij nog 30 buitenscholen konden openen, indien wij de middelen hadden. Wij hebben aan onze Commissie in Frankrijk gevraagd ons te helpen en £200 voor eenige jaren toe te staan; het antwoord, juist nu ontvangen, luidt, zij kan het niet doen, en zij heeft slechts voor £75 kunnen stemmen, en ook maar voor een jaar. Niet veel kon met dit geld gedaan worden, en ongelukkig kunnen wij het onze Commissie niet kwalijk nemen. Zij zeggen met recht, dat de gemeenten der inboorlingen de verzorging der inboorlingen-predikers, die als Catecheten op de verschillende buitenstaties arbeiden, zelven behooren te behartigen. Hun en ons toeleg is om de gemeente in Basutoland er toe te brengen dat zij zichzelven onderhouden. Zij zeggen dat zij eene groote taak voor zich hebben, nu het Fransche Gouvernement zijne Kolonies open gezet heeft voor het Evangelie. Zij hebben reeds eene Zending in de Societeit Eilanden (Tahite en Roiatea) in de Stille Zee en in Senegal. Onlangs hebben zij eene zending begonnen in Algiers, onder de Hambijles. Zij hebben niet alleen het Basutoland zendingwerk, maar ook het dierbaar werk aan de Zambezi, en zij worden door de Fransche Kerk aangespoord om eene zending te beginnen in dat gedeelte ten noorden van de Congo, dat aan de Franschen toegekend is geworden, ook moeten zij de Amerikaansche Zending aan de Gaboon overnemen, zoodat zij verplicht zijn hunne uitgave in Basutoland te verminderen.

Wij zouden geen beroep doen op de milddadigheid van de Ned. Ger. Kerk en den Oranje Vrijstaat, waren wij niet verplicht jegens de tegenwoordige armoede van het volk uit te zien naar fondsen om met het werk voort te gaan, en gij kunt verzekerd zijn, indien aan ons verzoek voldaan wordt, het geld met spaarzaamheid zal worden besteed."

Tot zoo verre het beroep op de Vrijstaatsche Kerk. Mogelijk zijn ,er in de oude Kolonie harten die zullen opengaan bij dit beroep op hunne milddadigheid om de Fransche broeders hulp te verleenen in hunnen nood. Ik constateer slechts het feit, dat het werk aller belangrijkst wordt, vooral in den laatsten tijd. Vele Catecheten en Evangelisten, te Morija opgeleid, zijn in dienst van onze Kerk in Vrijstaat en Transvaal. En zooals de heer Mabille schrijft is er thans eene opene deur tot de harten der vele heidenen. "Op verscheidene plaatsen," zegt hij, "komen de heidenen in grooten getale naar den godsdienst op den dag des Heeren; juist nu vonden er op verschillende plaatsen bekeeringen plaats, en het werk is waarlijk bemoedigend. Ik kan ook verklaren, dat de meesten onzer kerkleden gewillig zijn om voor het werk des Heeren te geven, maar hebben niets. Velen hebben niet eens behoorlijk voedsel of kleeren om naar de kerk te komen. Wij vertrouwen in den Heere, dat de toekomst beter zal zijn, dat de inkomsten van het volk weder mogen toenemen, doch voor het tegenwoordiee is het overal armoede en gebrek. Ik ken een broeder zendeling, die vijf buitenstaties heeft, en bijgevolg vijf Catecheten voor wie hij zorgen moet, behalve de uitgave voor instandhouding der gebouwen, enz. Deze heeft in zijne gemeente van 339 leden niet meer dan £6 gecollecteerd. Zult gij u niet over ons ontfermen en ons helpen, en ten minste onzen tegenwoordigen geldeken nood lenigen."

Ik meende dit alles reeds hier te moeten zeggen, omdat gij zooals ik bij ervaring weet, belang stelt in het Zendingwerk, en het uwe zult doen om den nood te helpen verzachten.

Tot dusver genoeg.

De uwe,

J. I. Marais.

[P.S. De vriendelijke lezer bedenke dat deze brief meer dan twintig jaar geleden werd geschreven. Hoe velen zijn er heengegaan! Mabile, du Voisin, Casalis, van de Basuto-zending; Ds, Marquard, toenmaals te Bethulie, Ds. van Niekerk, te Smithfield, Ds. Keet te Wepener, De Fransche Zending verkeert thans niet in geldelijken nood.]

Uw Koninkrijk Kome.

TURKIJE TOEN EN THANS: GEVANGENNEMING EN VRIJSTELLING VAN DEN WELEERW. NAZARET HEGHORIAN.

WIJ hebben veel gehoord van de groote omwenteling welke in de laatste maanden plaats gevonden heeft in 't Turksche Keizerrijk. Wat die omwenteling voor den godsdienst beteekent zal blijken uit een verhaal van hetgeen een leeraar van de Armenische Kerk te beurt gevallen is. Eigenlijk behoorden wij te zeggen: de Armenisch-*Hervormde* Christelijke Kerk, want het was aan de instellingen door de Amerikaansche zendelingen opgericht dat hij zijne opleiding te danken heeft gehad. Van zijne jongelingsdagen hebben wij geene berichten bekomen; maar het deel van zijne loopbaan dat wij nu verhalen is interessant en leerzaam in zich zelf, terwijl het tevens dient om ons in staat te stellen iets te begrijpen van de groote beteekenis van de verandering welke plaats gevonden heeft in 't Keizerrijk van Turkije.

Na een leercursus doorgegaan te hebben in een College te Aintub in Klein Azië,—dat gedeelte der wereld waar Paulus van ouds zijne zendingreizen deed— heeft Nazaret Heghorian zijne studiën voor 't leeraarsambt volbracht aan 't Theologisch Seminarie te Morash, eene stad van Cilicie, een district ook waardoor Paulus reisde, versterkende de gemeenten. Het was in het jaar 1893 dat hij zijne studiën aan 't Seminarie voltooid heeft. Daarna werd hij geordend

ALS LEERAAR VAN DE DERDE PROTESTANTSCHE ARMENISCHE KERK

van dezelfde stad Morash, welke hij getrouw diende gedurende een tijdperk van 10 jaren. Verlangende echter zich verder te oefenen in theologische en andere studiën, begaf hij zich naar Edinburg, Schotland, waar hij twee jaren studeerde aan 't Seminarie van de Vereenigde Vrije Kerk aldaar.

Toen hij op 't punt stond zijne reis naar zijn vaderland aan te vangen, ontving hij een verzoek van de evangelische kerken in Klein Azië om zijn verblijf in Schotland te verlengen, en te trachten gelden te collecteeren voor 't bouwen van een Jongens Hooge School welke de Protestantsch Armenische Kerk in zijn vaderland wilde oprichten ten dienste van de Kerk aldaar en tot nut van 't land. Aan dit verzoek heeft hij, met de goedkeuring van Professor Marcus Dods, en van verscheidene professoren van de Universiteiten voldaan, en heeft hij de verzamelde gelden in de handen gesteld van een Commissie te Edinburg, die over 't weg zenden en 't besteden van 't geld disponeeren zou. Daarop werd zijn paspoort (of permit) welke hij van de Turksche overheid ontvangen had vóór zijne reis naar Europa, door den Turkschen Consul te Edinburg, en daarna door den Consul te Londen nagezien en geteekend. en legde hij zijne reis af naar Constantinopel, op weg naar Morash. Het was op den eersten dag van October 1907 dat hij van het schip te Constantinopel wilde afstappen, toen hij door de dienaren der wet gearresteerd en gebracht werd naar 't politiegerechtshof, waar

HIJ GEVONNISD WERD TOT 5 JAREN GEVANGENSCHAP.

Niemand mocht gemeenschap met hem houden; niemand kon direct van hem hooren; en van niemand kon hij eenige boodschap ontvangen. Daar zat hij in een allerellendigsten toestand—voor de wereld begraven. De Amerikaansche zendelingen te Morash, en zijne vroegere onderwijzers en professoren aldaar getuigden dat hij zich nooit in publieke zaken ingelaten had, en dat hij altoos een loyale onderdaan van den Sultan was geweest. Zijn leven en werk gedurende zijn 10 jarigen arbeid

aldaar waren algemeen bekend; Professor Dods gaf getuigenis van zijne levenswijze gedurende de twee jaren welke hij te Edinburgh gestudeerd had, en al zijne vrienden aldaar wilden hem de hoogste karaktergetuigenissen geven, en het werd aangetoond dat hij met de gelden welke hij in Schotland bijeengebracht had, slechts ten doel had de hooge school te Morash te helpen bouwen. Alles echter hielp niet, zoo min als de tusschenkomst van Sir Edward Grey, den Britschen Minister van Buitenlandsche Zaken. Daar Dr. Heghorian een onderdaan van den Sultan was werden de handen van Sir Edward Grey, zoo te zeggen, gebonden, en, zoo ver ons bekend is, werd niets eerder van den gevangene gehoord dan tot na de omwenteling. In de kolommen van *Evangelical Christendom* waar de geheele geschiedenis verhaald werd, werden Christenen overal uitgenoodigd zich in den gebede voor hem te vereenigen, en, op eene geheel onverwachte wijze

IS VERHOORING DES GEBEDS GESCHIED.

"Wie weet, of gij niet om zulken tijd als deze is, tot dit Koninkrijk geraakt zijt?" was Mordechais boodschap tot Esther. En wie weet of het niet was om vrijheid aan Gods gevangenen te geven dat de omwenteling in Turkije plaats gevonden heeft. Sedert zijne vrijstelling heeft Dr. Heghorian een brief aan zijne vrienden te Edinburg gericht, uittreksels waarvan zullen, gelooven wij, met belangstelling gelezen worden door de lezers van dit blad.

"Na een 3-jarige afwezigheid, zegt hij, was 't met groote blijdschap dat ik, tegen 't einde van Augustus 1907, Schotland verliet om naar mijn eigen land terug te keeren. Bij 't verlaten van de Britsche Kust was mijn hart vol van dankbaarheid, en mijn geheugen van zoete herinneringen van hetgeen dat ik in Schotland ondervonden had. Maar,—met sterke handen werd mijne reis plotseling en onverwachts gestaakt. Bij mijne aankomst te Constantinopel werd ik gearresteerd. De reden daarvoor opgegeven was, dan in mijn pamflet vragende om hulp voor de hooge school te Morash ik het bloedbad en de slachtingen van de Armeniërs in 1896 genoemd had.

Misschien kunt gij u voorstellen de gewaarwordingen waarmede ik vaarwel gezegd had aan vele vrienden in Schotland, en de blijde verwachtingen welke ik koesterde van eene gelukkige ontmoeting met mijne dierbaren, en mijne oude vrienden te Morash, en wat die gewaarwordingen waren toen ik mij plotseling opgesloten bevond binnen de koude muren van een gevangenis met ijzeren deuren! Op drie verschillende tijden, terwijl ik in die gevangenis was werd ik door ziekte aangetast. Eenmaal was die ziekte zoo gevaarlijk dat ik geene verwachting van herstelling kon koesteren. Maar God ontfermde zich over mij, en niet over mij alleen, maar over degenen wier harten wegens mij vol droefheid waren.

Ik werd verhoord in 't hoogste Crimineele Hof te Constantinopel en werd gevonnisd tot 5 jaren gevangenschap. Ik kan niet in bijzonderheden treden omtrent hetgeen ik gevoelde in de gevangenis wegens den ellendigen toestand van de gevangenen. Wij waren al te zaam 1,200 gevangenen, gepakt in cellen waarvan sommige onder den grond waren, en waarin wij nauwelijks ruimte genoeg hadden om te liggen. De cellen waren donker en dampachtig, met drie openingen welke dienen moesten voor vensters. Daarenboven waren die cellen vreeselijk vuil, en vol ongedierten die ons geen rust dag of nacht gaven. En dit was niet alles: sommigen der gevangenen waren woeste en wreede mannen die degens hadden welke zij te eenigen tijd konden gebruiken, en die ons altoos eene oorzaak van vrees waren. Ten spijte echter van den zwaren tijd welken ik beleven moest was ik niet gansch en al ter neder geslagen. De verzekering dat velen in de oude woning en elders met mij sympathiseerden, en voor mij biddende waren ondersteunde mij. Dikwijls herinnerde ik mij Hand. 12:5: "Petrus dan werd in de gevangenis bewaard; maar van de gemeente werd een gedurig gebed tot God voor hem gedaan.

Na eene pijnlijke, een nuttige en wonderlijke ondervinding werd ik, met nog 50 politieke gevangenen, na 10 maanden

VRIJGESTELD.

O welke blijdschap was het ons te hooren dat wij vrijgesteld zouden worden! .... En spoedig daarop brak de dag van onze vrijstelling aan. Het was met onbeschrijfelijke vreugde en diepe aandoening dat wij de ijzeren deuren voorbij gingen—*als vrije menschen!* Ik zal God geheel mijn leven loven voor de vrijstelling en de barmhartigheden van dien dag .... Ik behoef niet te zeggen met welke vreugde en dankbaarheid ik door vrouw en kinderen zoowel als door gemeenteleden welkom geheeten werd. De taal van ons hart was Ps. 103:1, 2: "Loof den Heere mijne ziel! en al wat binnen in mij is, Zijn heiligen naam. Loof den Heere, mijne ziel, en vergeet geene van Zijne weldaden."

Met het hervatten van zijn werk als leeraar gevoelde Ds. Heghorian de grootere verantwoordelijkheid waaronder de gemeenten van Klein Azië gekomen waren wegens de vrijheid haar geschonken door middel van de omwenteling welke Turkije ondervonden had. De vrijstelling van Ds. H. is slechts ééne opheldering van den zegen van die wonderlijke revolutie in het Keizerrijk van Turkije. Moge die gedijen ter uitbreiding van Gods Koninkrijk in al de gewesten welke onder 't gebied van den Sultan staan! Van de Christelijke secten

welke in die gewesten te vinden zijn moeten wij nog hooren.

De Hooge School waarvoor Ds. H. in Schotland geld gecollecteerd had werd geopend op den 24sten dag van September l.l. Hoe verblijdend te hooren dat onder die Armeniërs die, zoo laat als 't jaar 1896, de vreeselijkste folteringen moesten ondergaan aan de handen van de Turken, Gods werk nog voortgezet wordt! Moge de tijd spoedig komen wanneer de Armenische Kerk er uit zal zien "als de dageraad, schoon gelijk de maan, zuiver als de zon, schrikkelijk als slagorden met banieren!"

A. McG.

DE BERGREDE.

III.

Matth. 5 : 17—26

De Heiland had de grondwet van het Koninkrijk der Hemelen afgekondigd (5 : 1–12), en had diegenen, die haar in hart en leven opnemen, verklaard te zijn "het zout der aarde en het licht der wereld," (13–16). Nu gaat hij voort om

EEN VOOROORDEEL TE VERWIJDEREN,

die bij zijne hoorders tegen zijne leer zou kunnen ontstaan, (vs. 17). Niemand moest meenen, dat zijne leer een ander grondslag had dan het geschreven Woord van God. Het Oude Testament is de wet Zijns Vaders en blijft het fondament Zijner prediking, De gerechtigheid, die Hij predikt, vernietigt niet de wet en de profeten, maar vervult de letter en den geest ervan.

Het Oude Testament is *heilig*, want het bevat den onveranderlijken wil van God, waarvoor hij buigt. Hij Zelf is de vervulling van wet, typen en profetiën. Daarom is het Oude Testament ook *veilig* tegen alle aanvallen van duivel en menschen (vs. 18). De mensch met al zijn gewaande wijsheid en eigendunkelijke deugden gaat voorbij en verloren, maar Gods geschreven Woord is onvergankelijk. De kleinste bijzonderheden van dat Woord, (hier vergeleken bij de kleinste letter en het kleinste leesteeken in 't Hebreeuwsch Alfabet) zullen hemel en aarde overleven. Hoe hopeloos zijn, bij het licht dezer verklaring van den Heiland, de pogingen der hedendaagsche waanwijze kritiek om dat geschreven Woord krachtelous te maken. Alles wat er in staat, tot de kleinste bijzonderheden toe, zal moeten geschieden.

De Heiland gedoogt dan ook geen lichtvaardig spelen met het Oude Testament (vs. 19). Hij Zelf is de vervulling der aloude wet; alles wat er in geschreven is *zal* en *moet* vervuld worden tusschen het tijdperk Zijner menschwording en dat Zijner wederkomst ten oordeel. Doch de rechtvaardigheid, die de wet eischt van den mensch, moet evenzeer door de burgers van Zijn Koninkrijk vervuld worden. Onder de oude bedeeling kon men wel niet aan de eischen der wet voldoen, maar de schuld daarvan lag bij den mensch, die onder de wet der zonde en des doods gebonden was. God kon echter die eischen niet verlagen,—ze naar de machteloosheid van den mensch inrichten,—want zij zijn de uitdrukking van Zijn onveranderlijken wil. Hij zond daarentegen "Zijn Zoon in gelijkheid des zondigen vleesches en dat voor de zonde" en veroordeelde de zonde in 't vleesch, "opdat het recht der wet vervuld zou worden in ons" (Rom. 8 : 3, 4). Gods wet blijft onverbiddelijk in hare eischen, en zal de gansche schepping overleven.

Daarom als iemand, in dwaling of onkunde, "een van deze minste geboden zal ontbonden (voor niet meer bindend of ongeldig verklaart), en den menschen alzoo geleerd zal hebben, die zal de minste genaamd worden (de laatste plaats innemen), in 't Koninkrijk der Hemelen; maar zoo wie ze *gedaan* en *geleerd* zal hebben, die zal groot genaamd worden in 't Koninkrijk der Hemelen" (vs. 19). De Heiland heeft ook hier het oog op de schriftgeleerden en Farizeën van Zijn tijd. Niet door kennis, of door spitsvondige uitleggingen der wet, of door eigenwillige ceremonieën en goede werken, maar alleen door stipte gehoorzaamheid aan de *minste geboden* der wet in daad en woord zal iemand eene eereplaats in 't Koninkrijk der Hemelen verkrijgen

Niemand Zijner hoorders moest hem misverstaan. Hij kwam niet om een minder strenge wet in te voeren; want burgers van het Koninkrijk moeten niet lager, doch oneindig veel hooger staan dan de strenge Farizeër (vs. 20). Immers dezen waren werkelijk de ontbinders der wet. Door in hunne wijsheid aan Gods geboden toe te voegen en er van af te nemen hadden zij het woord Gods krachteloos gemaakt; en voor dezulken is er geen ingang in het Koninkrijk der Hemelen mogelijk.

Nu de Heiland duidelijk aangetoond had, dat hij niet in 't minst bij de Farizeën en Schriftgeleerden ten achteren stond in eerbied voor en in waardeering van het Oude Testament, gaat hij voort om dan te wijzen, waarin hij van hen verschilt. Hij stelt

ZIJNE VERKLARING DER WET

tegenover die der Schriftgeleerden en Farizeën (21). Gods wet is, volgens Hem, gericht op onze *innerlijke gezindheden* en niet slechts op onze uiterlijke daden. De Farizeën en Schriftgeleerden beperkten het zesde gebod tot den de misdaad van moord, en beriepen zich op de verklaring der oudheid. De joden hadden een plaatselijke sanhedrin, bestaande uit 23 leden, die misdaden met het zwaard konden straffen, terwijl het groote sanhedrin van 70 leden alle zaken van godslastering en ketterij behandelde, en met steeniging straften. Werkelijke moord alleen was derhalve strafbaar en dat door het plaatselijke sanhedrin. Doch de Heiland zegt, iemand kon uiterlijk onschuldig zijn aan moord en toch een moordenaar *in zijn hart zijn* (22). Gods wet oordeelt het hart, en er is zoo iets als moord in begeerte. Als iemand te onrecht toornig is op zijn broeder, is hij even schuldig voor God als de man, die wegens moord door 't plaatselijke sanhedrin gestraft wordt; in Gods oog is hij strafbaar voor

hetzelfde gericht. Want die toornig is wenscht kwaad aan zijn broeder, is een moordenaar *in hart en begeerte* en staat bij God wegens zijn gebrek aan vergevensgezindheid op gelijke lijn met een mensch die een moord begaan heeft. Maar men kan ook een moordenaar zijn *met zijn mond.* Iemand zonder oorzaak te schelden voor "Raka" ("nietsnut," "schurk," of volgens eene andere afleiding "ketter") staat in Gods oog gelijk aan eene misdaad, die strafbaar is voor het hoogste gericht (het groote sanhedrin). Ja wat meer is, iemand zonder oorzaak te schelden voor een "dwaas" (een hopeloos mensch) is, wegens gebrek aan liefde jegens den naaste, eene misdaad, die bij God strafbaar is door het helsche vuur. De Heiland spoort elke daad op tot aan haren oorsprong; Hij bestrijdt het kwaad van binnen. Wat zijn liefdeloos schelden, toornigheid die niet te rechtvaardigen is en moord, anders dan verschillende openbaringen van hetzelfde gebrek aan liefde, barmhartigheid, vreedzaamheid en zachtmoedigheid, die de grondvereischten zijn in burgers van 't Koninkrijk der Hemelen?

Voor gebreken van het hart kan geene uiterlijke godsdienstigheid eene vergoeding zijn (vs. 23, 24). De Farizeën dachten, dat het genoegzaam was voor een gepleegd onrecht een schuldoffer te brengen (Lev. 6 : 1–7). Doch dit laat het boosaardig hart zoo als het was. De Heiland keert het om: betaal eerst den plicht der liefde aan den naaste en breng dan uw offer voor 't onrecht hem aangedaan. Eer men naar den tempel gaat met een offer moet men zijn persoonlijke schuld aan den naaste betalen, want God kan geen offer van een overtreder Zijner wetten aannemen. Onze godsdienstige plichten zijn voor niets anders bestemd dan om ons zedelijk te reinigen. In de oude kerk had men de gewoonte elkander om vergiffenis te vragen, voordat men ten Avondmaal ging.

En nu volgt de toepassing op het voorgaande (vs. 25, 26). Bij elk verschil tusschen u en den naaste "weest haastiglijk welgezind (begeerig naar vrede) . . . . terwijl gij nog met Hem op den weg zijt." Hier wijst de Heiland weder terug naar de gezindheden, die burgers van het Koninkrijk der Hemelen kenmerken moeten: "Zalig zijn de zachtmoedigen—de barmhartigen—de reinen van hart—de vredemakers." De raad, dien Hij geeft, is: zoekt een minnelijke schikking bij elk geschil tusschen u en den naaste. Sommigen vatten dit op als een voorzichtigheids-maatregel door Christus aan de hand gegeven met het oog op den staat van de rechtspleging in zijn tijd: zoekt een minnelijke schikking, want valt gij eenmaal in de handen van onrechtvaardige rechters en pleitbezorgers,—die ware bloedzuigers zijn—dan komt gij uit hunne handen niet, totdat zij u van den laatsten penning (een kwart van een farthing in ons munt) beroofd hebben. Hoe veel waars er ook moge zijn in deze verklaring, zij kan echter niet gerechtvaardigd worden door de woorden van den Heiland in (vss. 25 en 26). Hij grondt deze raadgeving op een beginsel van recht. Gij hebt door uw liefdeloos gedrag Gods wet overtreden; hij, dien gij verongelijkt hebt, kan u den Rechter van hemel en aarde overleveren, endie Rechter kan u veroordeelen, en gij kunt voor altoos in de gevangenis blijven. Want iemand, die om schuld in de gevangenis geworpen is, zal er wel eeuwig in moeten blijven, indien zijne vrijlating afhankelijk gemaakt wordt van de betaling van den laatsten penning door hemzelven, daar hij niets bezit.

PSALM 121.

ONTLEEND AAN EEN WERK OVER "DE PSALMEN" DOOR DS. HEFER, DAT BINNENKORT HET LICHT ZIET.

DE HEERE—ONZE BEWAARDER.

"EEN LIED HAMMAALOTH".....

Hebreeuwsch: LIED DER OPTOCHTEN, PELGRIMS-LIED. Een lied, weleer gebruikt door de Joodsche ballingen, die uit Babel terugkeerden; en in latere tijden, het avondlied der pelgrims, die Jeruzalem bezochten, wanneer zij hun laatste nachtverblijf hielden, en de Bergen genaderd waren, op welke de Stad en Tempel lagen.

Een Lied bovendien voor alle pelgrims, alle reizigers door dit leven—Zionwaarts; en dat op gansch den weg in hart en mond blijven moest.

"IK HEF MINE OOGEN OP NAAR DE BERGEN VANWAAR MIJNE HULP KOMEN ZAL" — v. 1.

De Zions-Bergen, Genade-Bergen, Vaste-Bergen—Hulp-Bergen moeten altijd in het gezicht blijven. Verlies ze nooit uit het oog. Trek de oogen af van de Moeilijkheid-Bergen, en richt de oogen op de Bergen Israëls. Naar u, Kalvarië, heuvel van Golgotha, hef ik mijne oogen op. Naar u, gij Berg des Heeren, waarop alles voorzien wordt. "De oogen houdt mijn stil gemoed opwaarts om op God te letten." Verlangen! Verwachten! Vertrouwen!

"MIJNE HULP IS VAN DEN HEERE" — v. 2.

Er wordt hier van een bijzondere Hulp gesproken. Het Hebreeuwsche woord voor Hulp is "*Gezer,*" en grondbeteekenis hiervan is: *Omringing, Protectie, Bewaring.* En dit is de grootste behoefte van den Jeruzalem-reiziger. Hij moet Omringing, Protectie, Bewaring hebben.

"MIJNE HULP IS VAN DEN HEERE" — v. 2.

De mensch kan mij niet helpen. Wie op den mensch vertrouwt, bouwt op zand. Wat noodig is om ten einde toe te volharden, en op den weg niet om te komen, en in al die moeilijkheden en zorgen, arbeid en strijd, en vijanden, staande te blijven, is Hulp, Bewaring, *van den Heere.*

"MIJNE HULP IS VAN DEN HEERE, DIE HEMEL EN AARDE GEMAAKT HEEFT" — v. 2.

Dus is de Bewaring van Gods kind zeer groot, en zeer sterk Zij is bestand tegen alle nooden. De kinderen Gods zijn in eene *Almachtige Bewaring.*

"HIJ ZAL UWEN VOET NIET LATEN WANKELEN" — v. 3.

Letterlijk: Hij zal uwen voet niet overgeven in heen-en-wedergaan. Hij zal uwen voet niet overgeven in uit-wijking, weg-wijking, uit-glijding.

De Heere Jezus let op iederen stap, dien de Zijnen doen, eu Hij bewaakt al hunne schreden.

"UW BEWAARDER ZAL NIET SLUIMEREN"—v. 3.

Letterlijk: *Uw Omringer.* Hebreeuwsch: *Shomrécha*—van *Shamar:* als met doornen te omringen, en verder: beschermen, bewaren.

Onze Bewaarder is dus *geheel rondom ons.* En Hij stelt een ondoordringbaren muur rondom ons, een doornen muur, waarop de Machten uit den Afgrond, die op onze ziel aanstormen, voortdurend afstuiten.

De Heere is rondom Zijn Volk.

"UW BEWAARDER ZAL NIET SLUIMEREN"—v. 3.

Onze Bewaarder is *getrouw.* Bij dag of nacht, in allerlei gevaren, beproevingen, verzoekingen bewaakt Hij ons. Zijne oogen zijn altijd open. Hij ziet ons, en Hij ziet allen en alles.

"ZIET, DE BEWAARDER ISRAELS ZAL NIET SLUIMEREN, NOCH SLAPEN" — v. 4.

De Bewaarder Israëls is uw Bewaarder. Hij bewaart *al* Gods Volk, en gij zijt in een *Mede-Bewaring* met al de Kinderen Gods. Gij behoort mede tot het getal Zijner Uitverkorenen.

"ZIET": Merkt erop. Neemt het in acht. Houdt er rekening mede.

"ZIET DE BEWAARDER ISRAELS ZAL NIET SLUIMEREN, NOCH SLAPEN" — v. 4.

Uw Bewaarder wordt *nooit vermoeid.* Zijn kracht blijft altoos frisch, Zijn arm altijd sterk.

"DE HEERE IS UW BEWAARDER" — v. 5.

De Engel des Heeren legert zich rondom u — Ps. 34: 8. De Heere zendt een Engel voor uw aangezicht henen op al uwen weg — Ex. 23: 20. Doch *Hijzelf* gaat mede, en blijft nabij. Hij geeft u niet over in de Bewaring van Engelen. Gij blijft in *Zijne* Bewaring.

"DE HEERE IS UWE SCHADUW AAN UWE RECHTERHAND" — v. 5.

De hitte der zon, en de glans der maan, ten minste in het Oosten, is veelal ondragelijk. En de reiziger heeft niet slechts Bewaring, doch Schaduw van noode. Hij moet het hoofd bedekken tegen de hitte der zon, en het schijnsel der maan. Maar die Schaduw is niet altijd te vinden, en menig wandelaar valt in machteloosheid neder.

Niet alzoo op den Weg naar Zion. De Heere is Uwe Schaduw — *aan uwe rechterhand.*

"DE ZON ZAL U DES DAAGS NIET STEKEN, NOCH DE MAAN DES NACHTS"—v. 6.

De Schaduw van den Almachtige zal altoos over u blijven. Door welke hitte de ziel ook gaan moet: vertroosting, verkwikking, en verlevendiging zullen nooit ontbreken.

"DE HEERE ZAL U BEWAREN VAN ALLE KWAAD" — v. 7.

Het Kwaad der Zonde, en het Kwaad der Verdrukking, het Kwaad uit den Duivel, de Wereld en het Vleesch; het Kwaad uit de Geweldhebbers der Wereld, en uit de Geestelijke Boosheden in de Lucht.

Het Kwaad zal op u geen invloed hebben.

Gij zult het Kwaad niet doen.

En het kwaad, dat gij lijden moet, zal u niet schaden. De Heere zal het matigen, en verzachten, en u ten goede doen gedijen; zoodat het zijn zal: "verdrukt, doch niet benauwd; twijfelmoedig, doch niet mismoedig; vervolgd, doch niet verlaten; nedergeworpen, doch niet verdorven."

"UWE ZIEL ZAL HIJ BEWAREN"— v. 7.

Het zal tevens eene *Inwendige Bewaring* zijn. Alles hier binnen, de inwendige neigingen en begeerten, zal de Heere omringen met Zijne Almachtige, Gefrouwe, Onvermoeide, Teedere Zorg en Hoede.

De Bewaring van het Hart is nog meer van noode, dan de Bewaring van den Voet. Ontbrak de Innerlijke Bewaring ook maar voor een oogenblik, dan ware alles verloren. Het kwaad hierbinnen uit de diepten des Satans, het Bederf, dat hier binnen woont, zou alles besmet, overheerscht, verwoest hebben.

Doch de Heere Jezus staat ook daar bij de Uitgangen des Harten met zijne Almachtige Bewaring. Ook daar blijft Hij, en waakt Hij.

"DE HEERE ZAL UWEN UITGANG EN UWEN INGANG BEWAREN"— v. 8.

De Heere zal bewaren mijn gaan en komen: mijn weggaan uit mijn huis, van mijn plaats, dorp of stad, en mijn terugkeer. Alle bedrijven zijn onder *Uitgaan* en *Ingaan* begrepen. Het sluit in mijn geheelen wandel, al mijne zaken en ondernemingen, mijn doen en lateu, geheel mijn gedrag, mijn verborgen en openbaar, mijn huiselijk en maatschappelijk leven. De Bewaring des Heeren gaat over dit *alles.*

"Ons leven is vol van Uitgaan en Ingaan: uitgaan uit den moederschoot, intreden in de wereld, uitgaan uit het sterfelijk lichaam, ingaan in de eeuwigheid."

"DE HEERE ZAL UWEN UITGANG EN INGANG BEWAREN VAN NU AAN TOT IN DER EEUWIGHEID"— v. 8.

De Bewaring des Heeren over de Zijnen is eene Bewaring: aan-een, onafgebroken, zonder einde: EEUWIG. Zij gaat over gansch dit leven; en zij gaat over Graf en Dood.

ONZE BIJBELSTUDIE.

——:o:——

Op de Algemeene Zendelingen Conferentie, gehouden te Stellenbosch, 1—3 December, en bezocht door Moravische,—Rijnsche—Berlijnsche en Ned. Gereformeerde Zendelingen, was een der onderwerpen ter bespreking voorgeschreven, "Onze Bijbelstudie."— Aan den Moravischen Broeder, Eerw. Günther, van Port Elizabeth, die

niet tegenwoordig kon zijn, was de inleiding van dit onderwerp opgedragen.—Op verzoek der Conferentie komt het hier in druk.

J. C. Pauw.

Een der bedoelingen van de Algemeene Zendelings Conferentie is, (Reg. en Bep. II. C.) "*Onderlinge aanmoediging.*" Dus mogen de "persoonlijke" Beschrijvingspunten niet achterstaan bij de meer "ambtelijke" vragen. De Marthadienst mag het "Eene noodige" niet vervangen of benadeelen. Het Mariagenot moet de krachtfontein voor alle Marthawerk blijven; anders zal de Evangeliedienaar weder een dienaar der Wet worden, van welk juk hij toch vrijgemaakt is. De persoonlijke heiligmaking moet ons ambt doortrekken en bevruchten. Gods gezant moet Gods instructie kennen en volgen. "Hetgeen ik u zeg in het oor, predikt dat op de daken." Niets anders; niets van ons eigen! Hiermede is de NOODZAKELIJKHEID van onze Bijbelstudie bewezen, en tevens hare AANGENAAMHEID in het licht gesteld, en haar DOEL aangetoond, dat den WEG er toe in zich sluit.

* * *

DE NOODZAKELIJKHEID. Zou het noodig zijn onder Gods dienaars te moeten bewijzen, dat zij Gods Woord moeten lezen, bepeinzen, bestudeeren? De ondervinding leert dat het noodig is en ons "Bestuur" heeft welgedaan, dit Beschrijvingspunt voor te stellen. Wij hebben broederlijke aanmoediging noodig en de schrijver is zelf dankbaar voor de behandeling van dit punt geroepen te zijn, hoewel hij goed weet, dat er bekwamer broeders de discussie over dit punt konden openen, en hij verzoekt van hen verdere aanvulling.

Velen onzer hebben niet alleen *den dienst des Woords* te voorzien, maar zij moeten tegelijk werken met hunne handen, om het uitwendig bestaan van de eigen huishouding, de huishouding van hun Statie en van het werk voort te helpen. Daarom moet menige Mariawensch, om Martha's wil, onderdrukt worden, zoodat de Broeder met den besten wil niet in staat is, zooveel tijd aan zijn Bijbelstudie te besteden, als hij wenschelijk acht, of een ander hem kon voorschrijven. Nochtans neemt ook het meest afdoende tegenbewijs de noodzakelijkheid niet weg.—Een boodschapper van God moet Gods boodschap kennen, of hij kan niet boodschappen. Evenmin als een Orgelist, die zijn orgel niet kent, zijn ambt kan uitrichten. Wel hebben wij aan het Seminarie geleerd, hoe de Studie aan te vatten, maar geen leerling is dadelijk een meester, zoo hij het niet wordt door gedurige beoefening en ernstige beproevingen. Het Seminarie en onze roeping kunnen ons wel op den weg brengen, maar zoo wij niet met gebed en den ernstigen wil op den weg voortgaan, zullen wij zeker achteruit gaan en smaadheid brengen over den hooggeloofden Naam, dien wij toch geroepen zijn te verheerlijken.

Zoo bestaan zwarigheid en noodzakelijkheid—gelijk op elk ander gebied—ook hier nevens elkander, en wij zijn van beide ons duidelijk bewust. Het gebeurt dan wel dat men zucht en met de eigen conscientie in grooten nood komt, dat de getrouwheid in "het minste" met getrouwheid in "het groote" in zwaren strijd geraakt. Hier is geen ander raad dan een vaste wet en indeeling van den tijd, om het éene te doen en het andere niet na te laten. In de meeste gevallen zal *het vroege morgenuur* het best bevonden worden; vóór dat de werklieden het toezicht eischen, al zou men zelfs van zijn nachtrust iets moeten afknijpen om den tijd te vinden, zijne handen in God te sterken. En hierin is ons ook de Heilige Meester met Zijn eigen voorbeeld voorgegaan, als Hij zelf *den geheelen nacht* in het eenzaam gebed doorbracht om zich in den dienst der liefde den geheelen dag door aan arme menschenkinderen te verteeren. Dit moet ook onze navolging opwekken, opdat de dienstknecht worde gelijk zijn Meester. Ja, een iegelijk volmaakt discipel *zal zijn* gelijk zijn Meester. O zalige volmaaktheid! Niet dat ik het alreede verkregen heb, of alreede volmaakt ben, maar ik jaag er naar of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik ook van Jezus Christus gegrepen ben! Deze plicht is echter ook een lust en genoegen voor ons. Onze Bijbelstudie heeft ook haar groote

* * *

AANGENAAMHEID. Geene zelfverloochening of zij draagt haar loon in zichzelve. Wij weten dit uit ondervinding. Ieder dienaar kent het genoegen van des Meester's tevredenheid. Hoe lieflijk is het de zoete stem van den Oppersten Herder in de stille uren van onze Bijbeloverdenking te vernemen en te verstaan hetgeen Hij ons "in het oor" te zeggen heeft. Geen diamantmijn kan zoo rijke winst opleveren als het graven in den akker van het Woord Gods, door biddende te zoeken en te verheerlijken de heerlijke beloften, met nog heerlijker vervulling in geschiedenis en ondervinding. Geen reiziger, bezwaard door de hitte der zon en het stof van den landweg, heeft ooit een verkwikkender badwater tot zijn lafenis gevonden dan een dienaar van Christus, die bij de vermoeienissen van uitwendig werk, of bezwaard met een pak van herderlijke zorgen en teleurstellingen, in de levenswateren der Schriften zijne ziel mag baden, en alle zorg en bezwaar mag wentelen op de schouders van den goeden Herder! Welk een versterking is het in den strijd tegen allerlei vijanden die ons aanvallen als wij in het goddelijk tuighuis van Zijn Woord ons telkens op nieuw kunnen aangorden met de wapenen die zekere overwinning waarborgen. Wij allen weten hoe aangenaam dat uur is waar wij met een Maria-hart aan Zijne voeten mogen zitten en Zijne woorden hooren. Wij gevoelen ons als gelukkige kinderen, wanneer wij hier in den vreemde den brief des Vaders weer kunnen lezen die ons naar het Vaderhuis terug roept, en het verlangen neemt toe naar den dag van het wederzien! Wanneer wij gemeenteleden, die nog onlangs onze leerlingen waren en tot de beste verwachtingen recht gaven, nu met de wereld zien medeloopen en het ons schijnt dat het geestelijke leven verzwakt en het Woord geen kracht meer heeft, den vinden wij ons ongemerkt bij den profeet

onder den Jeneverboom, en meenen dat wij alleen zijn overgebleven, of schreeuwende met A. H. Francke: "Heere, geef mij zielen, of ik moet sterven!" Doch dan weer naar den Berg Gods, Horeb, komende, in onze Bijbelstudie, en doortrokken wordende van het "suizen van die zachte stilte," zoo hooren en zien wij iets van Gods verborgene gemeente, die Hij zich ook zonder ons heeft weten toe te bereiden die wij nog niet zagen, alhoewel zij uit een schaar van zeven duizend bestaat van zulken die hunne knieën niet gebogen hebben voor Baal. Of als wij door eigene of vreemde ongetrouwheden zijn neergedrukt en ontdekken dat het vertrouwen dat wij in de gemeente meenden te moeten vinden, niet voor den dag wil komen, dan werkt onze Bijbel-overdenking als een balsem uit Gilead op de wonden der ziel. De Petrustranen blijven ons voorzeker niet bespaard, doch als de Verrezene Zaligmaker ons in de stille ure ontmoet, zoo worden wij rijkelijk vertroost. Ook moeten wij niet meenen dat de eenvoudige verhalen uit het leven van Jezus alleen voor *de kinderen* aangenaam zijn, want wij zullen bij ondervinding weten hoe wij, door het gedurig beschouwen van Zijn heerlijk karakter, zelven van gedaante veranderd en Hem gelijkvormiger worden. Het kinderliedje: "Ik wensch te zijn als Jezus, zoo nederig en goed," wordt ons met den tijd tot de taal van ons eigen hart, hoemeer wij, bij het licht des Geestes, zien: "Helaas! ik ben niet als Jezus! dat ziet elkeen aan mij!"

Het wordt hier verondersteld, dat de uren van onze Bijbeloefeningen ook onze liefste gebedsuren zijn, — wij weten toch zeker allen, dat hetgeen de Meester *aan ons* te zeggen heeft, als Hij in Zijn Woord tot ons spreekt, altijd ook de gewichtigste gedeelten van onze ontmoetingen met Hem zijn, daar Hij toch reeds vooruit alles weet wat wij Hem te zeggen mogen hebben.

Geliefde Broeders! Laten wij ons toch met elkander verbinden, om onze krachtfontein in de Bijbelstudie met nog meer belangsielling te gebruiken en in de waarneming van stille uren voortaan nog getrouwer te worden!

***

HET DOEL, dat wij bij het lezen en overdenken van het Woord vooral in het oog behooren te hebben, is onze eigene zaligheid en de zaligheid van hen, die ons hooren. Alleen als ranken aan den Wijnstok kunnen wij vrucht voortbrengen, zoo als Hij die verwacht. Alleenlijk, indien wij zullen *zien* en *hooren*, kunnen wij *getuigen* zijn. Onze eigene redding en bekeering, onze persoonlijke heiligmaking, moet het eerste doel onzer Bijbelstudie zijn. Te lichtelijk zijn wij genegen den Bijbel slechts "professioneel" te gebruiken, gelijk een schoenmaker het leder, om door eigen vermogen uittevinden wat er van te maken is voor den preekstoel. Dr. Andrew Murray zeide eens: "Al te dikwijls houdt het Godswoord ons van God af: wij zijn met het woord zoo bezig, dat wij niet komen tot den God, die er in spreekt." Wie heeft het niet al ondervonden dat het gelezen woord, zoo wij iets van den Geest van het heiligdom hebben, ONS van alle kanten doorschouwt, met de scherpste kritiek, en een oordeeler der gedachten en overleggingen onzer harten wordt, voor welk onderzoek wij spoedig onze kritiek vergeten en uitroepen: "O Heere ga niet in het gericht met uwen knecht; want niemand, die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn." Zoo wij als *Meesters* der Schrift en niet als *scholieren* onzen Bijbel gebruiken, zullen wij ongeschikt zijn electrische batterijen des Geestes te zijn, van welke vonken van leven uit God kunnen overspringen op hen, die wij moesten winnen voor Christns.

***

En dit is immers *het tweede hoofddoel* van al ons Bijbelonderzoek: zielen voor Christus te winnen. Het Boek der boeken is voor ons een *zoogvrouw* en een *voedster*, uit welke wij dagelijks drinken om zelve met geest en leven vervuld te worden, zoodat wij daarna ook weder voor onze hoorders voedsters worden. Want, "zoo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, die zal in eeuwigheid niet dorsten (eigene redding), maar het water dat Ik hem geven zal, zal *in hem* worden eene fontein van water, springende tot in het eeuwige leven" en: "stroomen des levenden waters zullen uit Zijnen buik vloeien" (tot redding van anderen). Ook de gelijkenissen van den wijnstok, en de ranken, en de vruchten aan de ranken, of het licht der wereld dat onszelven verlicht en door ons anderen bestraalt en ontsteekt, hebben denzelfden zin. De rank zit niet aan den wijnstok alleenlijk om zelve niet te verdorren voor het vuur, maar om vrucht te brengen. "En dat uwe vrucht blijve," zegt Jezus tot Zijne zendelingen. Er is geen vrucht die blijft dan de onsterfelijke menschenzielen die wij Hem zullen toebrengen. Dezelfde oplettendheid die de visscher aan zijn net besteedt om vele visschen te vangen en geen enkele te laten ontsnappen, moeten wij aan onzen Bijbel wijden. Het Woord te lezen, te vergelijken, te bepeinzen, te bewaren, en in het geheugen op te nemen, moet ons gedurig werk zijn, daar wij toch weten dat een en hetzelfde Woord òf op zichzelve òf in zijn tekstverband op verschillende tijden of onder verschillende omstandigheden ons altijd weder nieuwe lessen toont. Hierin behooren wij onze gedenkcedels breed te maken (met uittreksels, tabellen of lijsten) en tot teekens te binden op onze handen, of ze op de muren van onze studeerkamers te schrijven, en op allerlei wijze te leeren om het "zwaard des Geestes" te voeren met die vaardigheid die wij bij onzen Heer en Meester in de verzoekingsgeschiedenis bewonderen. Ach, hoe schieten wij in dit alles nog zoo veel tekort! Over DEN WEG TOT ZULK EEN DOEL valt na het reeds gezegde maar weinig aan te merken, daar de beste weg altijd DIE is dat het doel recht in het oog wordt gehouden. Ieder onzer heeft zijne hulpmiddelen: commentaren en concordanties en mag die naar goeddunken gebruiken. Elke broeder weet ook dat eene sporadische of fragmentarische Bijbelstudie minder bevorderlijk is tot bereiking van het doel, en dat veel meer eene cursorische en nog meer eene systematische of dogmatische Bijbel-

studie als zeer doeltreffend zich bewijst. Enkele onderwerpen van verschillenden aard (zooals wij ze in het Bijbelsch Handboek van Bredee, te Rotterdam, gerangschikt vinden) bij de hand te nemen, en alles wat de Bijbel er van zegt, bij elkander te brengen, te vergelijken, en in lijsten te rangschikken, om ze zoo in het geheugen te prenten, wordt als doelmatig van verschillenden kant aangeprezen. Hieromtrent mogen theologisch meergeleerde broeders, die meer practische hulpmiddelen kennen, verdere raadgevingen in de nu volgende discussie bijvoegen. Ik heb gezegd.

C. S. GUNTHER.

Port Elizabeth,
November 1908.

Het Raadsel van den Islam.

Op meer dan een onzer Zending-congressen werd gewag gemaakt van den verbazenden omvang die 't Mohammedanisme heeft aangenomen in de wereld. Over landen waar het Kruis eens zijn veroveringen bij duizenden telde wappert nu de Halve Maan, beeld van Mohammed en zijn veroveringen.

Hoe komt het? Hoe is dit te verklaren? Dr. Kuyper geeft hierop antwoord in het tweede deel van zijn "Om de oude Wereldzee." Dáár behandelt hij "het raadsel van den Islam" en geeft hij zijn verklaring van het verschijnsel. Zendingvrienden mogen dat hoofdstuk wel lezen en bepeinzen. De schrijver zegt er niets nieuws, doch wat hij zegt is onze overdenking wel waardig.

I.

Hoe stond het met de Kerk vóór de opkomst van den Islam?

Had nu deze Islam zich uitsluitend op streken geworpen, waar de afgoderij nog inheemsch was, gelijk in Arabië zelf en in een deel van Perzië, zoo zou het te verstaan zijn geweest, dat de hoogere religie van Mohammed zonder veel moeite de lagere religiën dezer volken verdrongen had. Het raadsel daarentegen waarvoor de snelle opkomst van den Islam ons plaatst, is, dat hij zich bijna uitsluitend op geheel gekerstende natiën wierp, en dat hij bij deze hooger staande volken het zoo veel hooger staande Christendom, na korte worsteling, soms bijna spoorloos deed verdwijnen. Aan de bezieling, die in het Monotheïsme lag, heb ik alle recht doen wedervaren; de geestdrift, die het gebod van den heiligen oorlog in het gemoed ontstak, heb ik niet onderschat; het enthusiasme dat moest uitgaan van het besef, dat de geloovigen over heel de wereld hadden te beschikken, heb ik in volle rekening gebracht; en ik wil er thans bijvoegen, dat ook de strijdlust en buitzucht, den Arabier steeds eigen, onder de lagere factoren, die den Islam tot zijn triomf leidden, zijn mede te rekenen. Maar dit alles verklaart de pijnlijk snelle nederwerping van de Christelijke religie in Azië en Afrika niet. In de 7e eeuw toen de Islam plotseling verscheen, was in het Oost-Romeinsche Rijk van Byzantium de Christelijke religie reeds sinds ruim drie eeuwen de godsdienst van den Staat geworden. Tot in Arabië, Perzië en Indië was het in Azië doorgedrongen, en geheel de noordkust van Afrika, met inbegrip van Egypte, was, sinds meer dan drie eeuwen, reeds goeddeels voor de belijdenis van het Kruis gewonnen. Er waren op de noordkust van Afrika reeds Synoden gehouden, waarin meer dan 500 bisschoppen saamkwamen. Mannen van hoogen aanleg, nu nog door heel de Kerk geëerd, waren in Egypte en in Carthago opgetreden. Een Origenes, een Athanasius, een Cyprianus, een Augustinus, en vóór hem een Tertullianus hadden er geleerd. Schijn-christenen moge er onder hebben geloopen, maar de hardste en wreedste vervolgingen, die vooral in die streken gewoed hebben, hadden den heiligen moed der martelaren en martelaressen, men denke slechts aan Perpetua, slechts te schitterender doen uitblinken. Door heel het Byzantijnsche Azië en over heel de noordkust van Afrika waren de prachtigste Cathedralen verrezen, en scholen van hooge beroemdheid voor de opleiding der geestelijke gesticht. De Christelijke Kerk werd er niet slechts geduld, maar ze heerschte er oppermachtig, en alle sporen van het vroegere Paganisme waren meest op keizerlijk bevel uitgeroeid. De kerk verkeerde er in een staat van ongekenden bloei, en was er nog steeds op bedacht om zich dieper naar Azië, en in Afrika tot in Abessynië en Soedan uit te breiden. Ook dreef de Christelijke religie niet als een oliedrop op de wateren, maar bewoog heel het volksleven tot in zijne diepste stroomingen. Heel het volk nam aan elke worsteling, die in de Kerk opkwam, deel. En als men dan, thans deze landen bezoekend, op Abessynië en een half millioen Kopten in Egypte na, van heel dit Christelijk wezen in Noord-Afrika geen spoor meer over vindt, en in Azië slechts hier en daar nog enkele groepen van Grieken, van Maronieten en van Armeniërs als overblijfsel kan opsporen van wat eens de luisterrijke Byzantijnsche Staatskerk was; en daarbij weet, dat de Islam dezen triomf niet eerst na een worsteling van vele eeuwen, maar schier met één slag behaald heeft; dan stelt deze reeks van feiten ons voor een schier onverklaarbaar probleem, waarvan de oplossing schuilen moet èn in den toenmaligen toestand der Christelijke kerk, èn in de wijze waarop de Islam zijne propaganda dreef. Op beide is daarom nader de aandacht te vestigen.

* * *

De Christelijke kerk in het Oosten poogde zich aanvankelijk alleen uit te breiden door stille evangelisatie, en zoolang ze in dezen weg zich voortbewoog, bleef ze innerlijk gezond. Al spoedig echter vond het Christendom ingang in breeder kringen, waarin de Grieksche en de Oostersche philosophie, in haar veelvormige gestalte, zich van de verborgenheden van het Evangelie meester maakte en ze omzette in eigen philosophemen. De historie verhaalt ons wat strijd het Christendom reeds in de 2e eeuw heeft moeten aanbinden, om zich uit de omarming van het Gnosticisme, het Docetisme, en straks van het Manicheïsme los te wringen. Er heerschte in het Oosten onvoldaanheid met eigen bezit, en daarom geneigdheid om syncretistisch elken nieuwen religievorm, die opkwam, met sympathie te begroeten, maar dan ook ze in eigen denkwereld op te nemen en te versmoren. De stille toebrenging der eenvoudigen van hart ging daarom wel

door, maar niet deze stillen in den lande gaven den toon aan. De hooger ontwikkelden daarentegen, die door geschriften hun denkbeelden propageerden, en in de scholen leeraarden, meenden al meer hun kracht te moeten zoeken in een philosophisch stramien, waarop ze de bloemen van de Christelijke religie sierlijk borduurden. Zoo geraakte men van den wortel des geloofs steeds meer verwijderd, en poogde het wezen van het Christendom te zoeken in allerlei philosophisch-dogmatische stelsels, die niet in heilige bezieling, maar in dorre, schoolsche dialectiek haar kracht vonden, of erger nog de grondslagen van een heidensche philosophie onder het gebouw der christelijke waarheid schoven. Daar nu deze stelsels en scholen al spoedig lijnrecht tegenover elkander kwamen te staan, werd hierdoor de Christelijke kerk, eer ze eer op bedacht was, ten prooi aan de bitterste verdeeldheden, dte zich uiteraard schier geheel om het centrum der Christelijke religie, d. i. om den hoogheiligen persoon van den Christus saamtrokken. Het ondoorgrondelijk mysterie van de menschwording Gods werd niet meer in dankbaar geloof aanvaard, maar ontleed, uitgeplozen, uitgerafeld en de éćne philosophische verklaring van deze verborgenheid kwam tegenover de andere philosophische verklaring te staan, beiderzijds zich beroepende op het bezield geloof der menigte, en haar waarschuwende, dat aan de eere van den Christus werd te kort gedaan. Dit noodzaakte toen de Kerk om op een reeks Conciliën zich in dezen strijd te mengen, en op haar wijze dialectisch over deze philosophisch-dogmatische geschillen recht te doen. Arianen, Nestorianen, Monosophysieten en Monotheleten moesten achtereenvolgens buiten gevecht worden gesteld, en daar al het volk in deze worstelingen meêleefde, en vaak zich niet ontzag met geweld en met handtastelijkheden zich recht te verschaffen, was de droeve uitkomst, dat geheel het lichaam van Christus verscheurd werd, en de belijders gedurig in twee vijandelijke kampen tegenover elkander stonden. Dit brak niet alleen de eenheid, maar ook de kracht, doordat het den ijver voor de Christelijke religie van de verborgen heilige geloofssterkte aftrok naar dialectische schermutseling, en wat religie van het hart moest zijn, en in geloof, hoop en liefde moest bloeien, al meer deed verstijven in een crystallisatie des denkens waaronder het hart bevroor. Onder het Byzantinisme, dat rusteloos in het dogma *omtrent* den Christus zich verdiepte, verkoelde de liefde *voor* Jezus in het hart, en weekte de mystieke unie van den geloovige met zijn Heiland steeds meer los.

***

En bij deze philosophische verdooving, dialectische gedeeldheid en Byzantijnsche verkoeling, kwam nu als tweede macht, die het echte Christendom ondermijnde, de Caeseropapie, die door Constantijn den Groote was ingevoerd. Het werd nu, niet de Staat die levensverband met de Kerk van Christus zocht, maar de Kerk van Christus die onder Staatsvoogdij werd geplaatst. Dit werd uitwendig voor de Kerk oorzaak van een ongeevenaarden bloei. In tweeërlei opzicht. Ten eerste werden geheele scharen, gelijk later onder Karel den Grooten en in de Oostzee-provincien, schier met geweld tot het Christendom bekeerd. Het Heidendom had afgedaan. Zijn tempels werden in kerken opgebouwd of afgebroken. Zijn altaren werden vergruizeld. Zijn scholen op hoog bevel gesloten. En ten andere waren er vooral in de hoogere kringen, die de opgaande zon aanbaden, en die, nu Christelijke belijdenis de *conditio sine qua non* werd om in den Staat tot aanzien te geraken, de knie voor het Kruis bogen. Beide elementen, die wel de Kerk in omvang deden winnen, maar haar innerlijk verzwakten. Van geestelijke toebrenging tot den Christus toch was zoo min bij de eersten als bij de laatsten sprake. Het Christelijk kleed werd omgehangen, maar in zijn hart bleef men die men was. Dit gaf aan de Kerk een schijn zonder wezen, de glans van een vuurwerk, zonder hoogeren zonnegloed. Doch hier bleef het niet bij. Nu eenmaal de Overheid de Kerk aan zich getrokken had, werden kerkelijke geschillen staatszaken, kerkelijke gedingen staatsgedingen. De Keizer en zijn trawanten mengden zich in elke kerkelijke aangelegenheid. Al had toch Constantijn het beginsel verkondigd, dat hij als Keizer alleen met het uitwendige van de Kerk zich had in te laten, en de innerlijke aangelegenheden der Kerk aan haar zelve overliet, dit op zichzelf gezonde beginsel werd aanstonds doodgedrukt, toen de kerkelijke verdeeldheden de rust en de macht ook van het Rijk bedreigden. Toen *moest* de Keizer wel partij kiezen, of pogingen aanwenden om de gedeeldheid te bezweren. Zoo wierp hij keer op keer het zwaard van den Staat in de schaal van het kerkelijk leven, en dit noopte weer elk der twee strijdende partijen om vóór alle dingen bedacht te zijn, op het winnen van het Keizerlijk hof. Immers men wist vooruit, dat wie den Keizer en het hof op zijn hand had, van de overwinning bij de beslissing van het geding zeker was. Want wel poogden de groote Conciliën nog steeds wat kerkelijk was op kerkelijk terrein te houden, en moet men den moed en de veerkracht bewonderen, waarmede ze de zelfstandigheid der Kerk poogden te hrndhaven ; maar als de beslissing gevallen, en het Concilie gesloten was, kwam het op de uitvoering van zijn besluiten aan, en deze lag toch weer in 's Keizers hand. Zoo kwam, bij de philosophie en de dialectiek, de politiek het kerkelijk leven bederven. Steeds werd de geestelijke toestand der kerk ongezonder. Ze herbergde te veel schijnelementen ; ze werd steeds verder van haar levenswortel afgescheurd ; en, moe en mat van haar twisten, werd ze steeds williger werktuig in de hand van spitsvondige geleerden, van heerschzuchtige kerkvorsten, en van sluwe politici. Reeds in de zeven brieven aan de Kerken in Klein-Azië, die ons in de Openbaring van Johannes bewaard zijn, wordt op dit gevaar voor de Kerken in Azie gewezen, en het was haar aangezegd, hoe de ure kon komen, dat haar kandelaar van haar zou worden weggenomen ; dat valsche philosophie haar verwoesten zou ; dat Christus als een dief in den nacht over haar zou komen, om haar te niet te doen ; en dat Hij om haar Laodiceesche lauwheid ze uit zijn mond zou uitspuwen.

In dien jammerlijken toestand nu verkeerde de Christelijke kerk van het Oosten toen de Islam opkwam en zich onverhoeds op haar wierp, haar deed schudden op haar grondvesten, en welhaast haar prachtige cathedralen in bouwvallen liet neêrstotren. Natuurlijk is dit alles niet alleen onder Gods toelating, maar even stellig onder zijn bestel geschied, en wie voor als na in de koninklijke heerschappij van den Christus

over Zijn Kerk gelooft, kan in die verwoesting van de Kerk in het Oosten door den Islâm niet anders zien dan een gerechte straf die om haar ontrouw over haar is gekomen. Niet in de Kerk van het Oosten, maar in de Kerk van het Westen zou de Christelijke religie triomfeeren. Het Oosten was uitgeleefd, alleen in het Westen onder den aandrang der Germaansche volken, kon de Kerk van Christus opbloeien. In het Oosten konden niet anders dan kleine overblijfsels gespaard worden, als om alle eeuwen door te herinneren aan wat hier eens de Kerk van Christus was geweest. Niets grijpt het geloovig gemoed dan ook zoo overweldigend aan, als bij het trekken door deze landen van Azie en Afrika te moeten zien, hoe het in deze landen niet alleen tot bange verwoesting maar tot een algeheele verdwijning van de Christelijke religie is gekomen. Hoe verder men naar de Straat van Gibraltar komt, hoe radicaler die algeheele verdwijning wordt. De verdwijnende bouwval van wat eens een kerk was, waarin het Hallelujah opging, is al wat nu nog aan de vroegere glorie van het Christendom in deze streken herinnert. De ingekomen Arabieren nu uitgezonderd, zijn al de voorgeslachten van de Muzelmannen, waardoor ge u omringd ziet, eens gedoopte Christenen geweest; uit die voorgeslachten waren de martelaren opgekomen, die door hun stoeren moed de wereld verbaasd hebben; het is al Christenland geweest in nog heel wat intiemer zin, dan waarin ge thans in menig land van Europa het Christendom terugvindt. En heel dat Christelijk wezen is met tak en wortel uitgeroeid, weggebrand, en zoo spoorloos verdwenen, dat ge zelfs in de usantiën en gewoonten, in het huislijke en in het sociale, in het religieuse en in het zedelijke leven van deze volken geen spoor van de vroegere Christelijke religie terugvindt. Nog wel zijn, onder den Islam, in deze landen voorlang schijnbaar vergeten heidensche invloeden weer boven gekomen, met name bij de Berbers, maar van het Christendom vindt ge niets meer. Zelfs het heilige teeken van het Kruis spreekt u in niet één nog meetellend monument meer toe. Er is niets, letterlijk niets meer over, dat u in de kringen van den Islam nog aan de aloude Christelijke belijdenis van hun voorgeslacht herinnert. Eer kunt ge zeggen, dat de kleine overblijfsels van Christus kerk, die ge in Egypte, Syrie en Klein-Azie nog bij enkele secten vindt, in zeden en gewoonten, en zelfs in de culte, den invloed van den Islam hebben ondergaan, dan dat in het Islamitische geloof der groote menigte nog eenig spoor, hoe flauw ook, van het verdwenen Christendom zou te ontdekken zijn. Smartelijk grijpt dit aan. Het stemt tot weemoed en tot sombere bepeinzingen. Telkens hoopt ge nog iets op 't spoor te komen, maar ge vindt niets. Geen naam, geen teeken, geen klank meer. De ruines moeten u zeggen, dat dit al eens Christenland geweest is, maar wat voor oogen leeft, spelt u er niets van. Zooals een zwerm sprinkhanen neerstrijkt op den boomgaard, om, straks geen blad en geen bloesem aan de kaalgevreten twijgen over te laten, zoo ook is door den Islam in deze landen de Christelijke gaarde uitgeknaagd en geheel ontledigd.

Hoe is nu de propaganda van den Islam toegegaan, die tot dezen voor het Christendom zoo vernietigende uitkomst geleid heeft? Ik spreek nu niet van de harde wijze waarop Mohammed zelf, en de Khalifen na hem, zich keerden tegen het Paganisme in Arabie, en tegen de Jodengenooten, die in Medina en elders destijds in niet zoo gering aantal waren opgehoopt. Aan deze afgodendienaars en Joden werd eenvoudig het zwaard voor de keel gelegd. Ze moesten den Islam aannemen of hun weigering met het leven boeten. Doch hier ligt het raadsel niet. Ook deze Joden toch waren lager staande groepen, die geheel Kabbalistisch verdord waren, en straks de Muzelmannen tegen de Christenen hielpen. Maar hoe, ziehier de raadselachtige vraag, hoe heeft de Islam zijn ongehoord succes ook toen onverstoorbaar weten door te zetten, toen het stuitte op de destijds zoo machtige Christelijke Kerk, die in geestelijk en zedelijk ideaal zoo verre boven Mohammeds vondste stond? Dat ook hier het geweld van het zwaard schrik aanjoeg en imponeerde, spreekt vanzelf, maar toch vergist zich, wie waant, dat de ruiterscharen, die uit Arabie kwamen opdagen, aanstonds in Syrie, Perzie en Egypte over den kling joegen al wat weigerde tot den Islam over te komen. Zeker, ze namen het land in, ze verdreven de bestaande machten, en stelden zich in haar plaats. Ze dienden zich aan als de heerschende macht, en daar niets de macht van hun zwaard weerstaan kon, gedroegen ze zich als heeren en meesters in het land. Maar dit is nog heel iets anders dan de verovering van de geesten. En toch daartoe is het gekomen. Op kleine, zeer kleine groepjes na, is al wat in deze landen eens Christen was, thans in hart en nieren Mohammedaansch geworden.

(Wordt vervolgd.)

DEEL XIV, No. 3. STELLENBOSCH. MAART, 1909.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift voor Zuid-Afrika.

NOTA BENE.

1. **Men zende alle inteekengelden alsmede alle berichten betreffende verandering van adres, of ongeregelde toezending aan Mnr. R. J. DU TOIT, 'Transvalia,' Stellenbosch.**
2. **Men zende liever geen "Postal Notes," of postzegels. Niet-Koloniale "Postal Notes" moeten een additioneele postzegel ontvangen.**
3. **Alle Advertenties en de gelden daarvoor moeten opgezonden en betaald worden aan den advertentieagent van het blad, de Heeren R. L. CHAPLIN, & Co., Industrie Gebouwen, Loop Straat, Kaapstad.**

IN DEN LIJDENSTIJD.

—:o:—

'k Heb geloofd—en daarom zing ik,
Daarom zing ik van genâ,
Van ontferming en verlossing,
Door het bloed van Golgotha ;
Daarom zing ik U, die stervend
Alles, alles hebt volbracht,
Lam Gods, dat de zonde wegneemt,
Lam van God, voor ons geslacht.

'k Heb geloofd—en daarom hooger,
Hooger dan Kalvaries top,
Zie ik boven lucht en wolken,
Hoogepriester, tot U op,
Die in 's hemels tabernakel,
Voor God's aanschijn te allen tijd,
Als haar Hoofd, voor Uw Gemeente
Strijdend bidt. en biddend strijdt.

'k Heb geloofd in U, wien de aarde
Met haar doornen heeft gekroond ;
Maar die nu, gekroond met eere,
Aan God's rechterzijde troont ;
U, aan Wiens doorboorde voeten
Eenmaal in het gansch heelal,
Hier, daarboven en hieronder
Alle knie zich buigen zal.

Ja 'k geloof—en daarom zing ik,
Daarom zing ik U ter eer,
's Werelds Heiland, Hoogepriester,
Aller heeren Opperheer !
Zoon van God en Zoon des menschen,
O kom spoedig in Uw kracht,
Op des hemels wolken weder,
Kom, Heer Jezus, kom—ik wacht.

KRONIEK.

—:o:—

TWEE GROOTE MANNEN.

Conventie en Graden-dag : beiden zijn voorbij. De twee gaan samen. De Conventie bracht Lord Selborne op nieuw naar ons. Graden-dag gaf hem de gelegenheid een pleidooi te leveren voor zending, zendeling en zendingwerk. Wij mogen hem wel er voor danken. Sommigen mompelen "Exeter Hall" : maar daaraan zijn we gewoon ; gelijk we eens gewoon waren in de "Zuid Afrikaan" te lezen van "naturellen fokkerij," "christelijke cosmopolieten," en dergelijke fraaie phrasen meer. Wij zeggen slechts dit hier : viz., dat de Universiteit zichzelve eerde door Lord Selborne te eeren. Zijn woord was een woord van een staatsman.

***

En wat zullen wij zeggen van Prof. Hofmeyr, die mede de Universiteit eerde, door van haar den graad aan te nemen, hem door haar aangeboden ? Het nageslacht zal mogelijk Lord Selborne verge-

ten, want lang was hij niet onder ons, en veel heeft hij niet kunnen doen. Prof. Hofmeyr echter heeft zijn stempel afgedrukt op geheel de Kerk. Hem zal men niet licht vergeten. Voorwaar het doet onze Universiteit eer aan dat zij Prof. Hofmeyr als haar eersten Doctor in de Godgeleerdheid heeft bekroond. De gansche Kerk juicht dit toe, en die Prof. Hofmeyr—buiten de Kerk om—kennen, zullen die toejuiching ten volle billijken. Lang worde deze eerste Doctor in de Theologie van de Kaapsche Universiteit gespaard om land en volk en kerk en bovenal den Heer der gemeente te dienen met woord en wandel en . . . . gebed !

***

LORD SELBORNE EN DE ZENDING.

De toespraak van Lord Selbourne op Gradendag zal meer dan een zendingvriend sterken in zijn arbeid in 't belang der heidenwereld. Had een predikant het gewaagd zoo te spreken, men zou hem niet heel vriendelijk bejegend hebben. En toch wat Lord Selborne zei heeft menige leeraar onzer kerk vóór hem gezegd, met wijzigingen hier en daar. De gewone bezwaren werden behandeld, zoo luchthartig ingebracht, en dikwijls zoo onwaar en ongegrond. Hebben wij het niet over en over gehoord, dat opvoeding den gekleurde *bederft*—alsof er iets is in de kleur van de huid, die schadelijk is voor de ontwikkeling van den mensch — alsof opvoeding het eigendom is van den blanke, zijn erfrecht en zijn voorrecht—alsof de huid invloed uitoefent op het brein, en het brein op het hart, en het hart eindelijk langs dien omweg op den wandel.

***

Toen Lord Selborne sprak—en wij namen de vrijheid hem dit later te zeggen—dachten wij aan 't onderzoek door Booker Washington ingesteld, en door ons jaren geleden in het "Maandblad" gerapporteerd. In Mei 1904 schreven wij—men vergeve ons dat we het hier overnemen :—

" De vraag wordt somtijds gedaan, wat doet al die opvoeding toch voor den neger ? Zij worden eer slechter dan beter. Op die vraag heeft onlangs Booker Washington een antwoord gegeven [Booker Washington, wij herinneren er slechts aan, is de neger-stichter van de neger-opvoedings-inrichting te Tuskeegee, Amerika]. Hij zond eene reeks van vragen ter beantwoording aan 136 mannen van naam en beteekenis in de Zuidelijke Staten van Amerika. De antwoorden zijn treffend. Hier volgt eene opsomming van vraag en van antwoord :-—

1. Heeft zijn opvoeding den neger een meer NUTTIG MENSCH gemaakt voor de samenleving ?

Antw. Ja, door 121. Neen, door 4. Onbeantwoord, door 11.

2. Heeft zij hem meer SPAARZAAM gemaakt ?

Antw. Ja, door 98. Neen, door 14. Onbeantwoord, door 24.

3. Maakt zij hem een *beter* WERKMAN, vooral waar handigheid en beleid vereischt worden ?

Antw. Ja, door 132. Neen, door 2. Onbeantwoord, door 2.

4. Hebben geoefende, behoorlijk opgeleide negers eenige moeite om aan werk te komen in uw buurt ?

Antw. Neen, door 117. Ja, door 4. Onbeantwoord, door 15.

5. Worden gekleurden, die zaken hebben, door blanken geraadpleegd ten uwent ?

Antw. Ja, door 92. Neen, door 9. Onbeantwoord, door 35.

6. Heeft men bezwaar in uw buurt tegen het aankoopen van grond door gekleurden ?

Antw. Neen, door 128. Ja, door 3. Onbeantwoord, door 5.

7. *Heeft opvoeding* DEN ZEDELIJKEN TOESTAND *der gekleurden verbeterd ?*

Antw. Ja, door 97. Neen, door 20. Onbeantwoord, door 19.

8. Heeft zij den godsdienst minder gemoedelijk, MEER PRAKTISCH gemaakt ?

Antw. Ja, door 110. Neen, door 16. Onbeantwoord, door 19.

9. *In den regel is het de opgevoede* of de *onopgevoede en onkundige die aan* MISDADEN *zich schuldig maakt ?*

Antw. Onopgevoeden, door 115. Opgevoeden, door 3. Onbeantwoord, door 17.

10. *Neemt misdaad* AF *naarmate de opvoeding toeneemt onder gekleurden ?*

Antw. Ja, door 102. Neen, door 19. Onbeantwoord, door 15.

11. *Neemt de neger in* ZEDELIJKHEID TOE bij de toeneming in verstands-ontwikkeling ?

Antw. Ja, door 55. Neen, door 46. Onbeantwoord, door 35.

Hieruit blijkt dat gemiddeld 100 vóór en slechts 13 tegen de opleiding van gekleurden waren. De uitkomst van dit onderzoek is treffend."

***

Zoo schreven wij in 1904. Wat door Lord Selborne werd aangevoerd wordt op treffende wijze door onze lijst bevestigd. Wat in Amerika geldt is ook op Zuid Afrika van toepassing. Ook onder ons zijn er die de bewijzen leveren dat de opvoeding, door zendelingen verschaft, den gekleurde niet bederft, maar veredelt, niet verlaagt, maar verheft. Dit wordt ook bevestigd door de voorstanders van de Lovedale Zending-inrichting. In 1900 werd een onderzoek ingesteld naar de loopbaan van de honderden die in Lovedale waren opgevoed,—met even treffende resultaten. Het bleek dat tot Juni 1900 niet minder dan 4,087 uit de Zending-school de wereld waren ingetreden. En wat is van hen geworden ? Hebben zij de gevangenissen gevuld? Zijn ze leegloopers op 's Heeren straten geworden ?

Behooren zij tot de gezonkenen die voor de kantienen liggen en zich stom drinken aan het akelig vocht dat dood en verderf veroorzaakt in de ongelukkigen die zich niet bedwingen kunnen ? De geschiedenis van die 4,087 is nauwkeurig nagespoord ; en met welk resultaat ?

Wij geven de volledige lijst :—

Hoofdmannen	31
Kapiteins of onder-Kapiteins ...	8
Bebouwers van hun eigen land ...	224
Arbeiders op plaatsen	59
Transport-rijders	38
Assistenten in winkels	102
Algemeene arbeiders	97
In eigen kraal	128
Timmermans, wagenmakers, drukkers, enz.	345
Klerken en tolken	26
Constabels en tolken	12
Tolken alleen	45
Zendelingen	54
Evangelisten	49
Onderwijzers	703
Hoofden van Indust. Inrichtingen . (Trade-instructors in Missions)	3
In de politie	65
Post en telegraaf	30
Cipier	8
Spoorweg	13
Douane	1
Brandziekte-inspekteurs of assistenten	2
Thuis wachtende op werk... ...	50
Algemeen	118
Op pensioen	5
Wets-agenten	8
Wets-klerken	2
Geneesheeren	1
Redakteurs...	4
Eigen bezigheid	28
Klerken of boekhouders	28
Hotel-eigenaars	4
Hotel-bedienden	5
Stalknechten	16
Gewone huisbedienden	26
Op goud- en diamantvelden ...	129
Thuis bij ouders	131
Betrekking niet bekend	346
Meisjes-huisbedienden	158
Meisjes thuis	169
Gehuwd	251
Elders op school	18
Nog te Lovedale	547
Groot totaal	4,087

Is de Staat er niet bij gebaat ? Heeft het land er niet bij gewonnen ? Is Zuid Afrika er niet beter door ?

***

Wat zou aanleiding gegeven hebben tot de uitlatingen van den Hoogen Commissaris ? Waarschijnlijk het openbaarwerden van een anti-zending geest in enkele der Londensche bladen, en niet onwaarschijnlijk de openbaring van dien zelfden geest in Z.-Afrika. De "Bulawayo Chronicle" van den 29sten Januari haalt het een en ander aan uit de door ons genoemde Londensche nieuwsbladen. Hier bijv. is er een schrijven in de *Daily Telegraph :* "De meerderheid der Kolonisten weet dat de invloed der zending-statie niet is de stoffelijke verbetering van den inboorling. . . . . De kaffer in zijn natuurstaat leidt een beter leven uit een zedelijk oogpunt dan het gros zelfs van belijdende Christenen : hij is in waarheid een volmaakte "gentleman," ten hoogste zedelijk, absoluut eerlijk en waarheidlievend. . . . . 't Is waar hij begunstigt eene meerderheid van vrouwen en houdt van vechten, doch wordt hij bekend met onze Bijbelsche geschiedenis dan zou zijn aangeboren bedeesdheid hem er toe leiden de eerzucht te ontzeggen van in dit opzicht beter te zijn dan de Patriorchen. Nu, in den naam van alles dat logisch en zedelijk is, indien een godsdienst, hoe ruw ook in vorm, betere invloeden uitoefent op het dagelijksch leven van zijn volgelingen, waarom al die moeite en al die uitgaaf om hem te bewegen onzen godsdienst overtenemen ?" Deze uitlating is genoeg om ons te doen zien, hoe door en door onlogisch zulke schrijvers zijn. Worden onze gevangenissen gevuld door de zendelingen ? Zijn Christenen van zwarte huid de groote overtreders ? Zijn de heidenen beter dan Christenen ? De schrijver is geen vriend van den naturel, slechts een vijand van 't Christendom. En hoevelen praten hem na, ook onder onze Hollandsch-sprekende landgenooten ! Van tweëen een : óf het Christendom verlaagt den mensch wat ook zijn kleur zij—weg er mee ! óf het Christendom verheft, veredelt, zaligt den mensch—en daarom voert het bevel uit : predikt het Evangelie aan alle kreaturen !

***

Een tweede schrijver, met een humor, waarvan hij zich niet bewust is, laat zich in even forsche taal uit : "de kaffer in zijn eigen land onder de regeering van zijn eigen hoofdman is zedelijk, eerlijk en te vertrouwen. Doch hoe anders is hij, *wanneer hij op Britsch gebied* verschijnt. Hier begint hij te drinken, in den regel, en al de ondeugden volgen hem." Zuivere logica zou dezen schrijver moeten leeren, dat naar zijn eigen redeneering : *niet Bijbel maar Britsch gebied* den inboorling verlaagt. Stanley heeft het ons verhaald, dat toen hij de kust van Afrika naderde, na zijn lang verblijf in het hart van dat "donker vasteland," één ding hem trof. Hij zag overal in de kralen leege vlesschen opgestapeld, die met rum gevuld den heiden hadden bereikt, en nu leeg ge-

dronken daar lagen als een monument van de zoogenaamde Europeesche beschaving, die den mensch naar ziel en lichaam verwoest. Vrij drinken is immers de leus van onzen tijd. Welke zendeling, hoevele leeraren onzer kerk hebben niet een voortdurenden strijd tegen den verwoestenden drank! Maken en verkoopen zendelingen dien "rum?" Komt die niet uit de handelshuizen van Europa? Bevordert het Evangelie het verbruik van dat bijtend vocht?

***

Nog humoristischer is Numero 3. Deze wordt oratorisch in zijn woede tegen den zendeling: en het gebeurt niet zelden, dat er in de oratorie is een "klimax ..... die daalt," zooals eens een geleerde professor heeft gezegd. Sprekende van den chinees onder invloed van den zendeling, zegt hij: "Komt hij pas uit China, dan is hij een 'gentleman,' gebruik hem. Zoodra hij een weinig Engelsch spreekt —ontwijk hem. Wanneer hij tamelijk goed Engelsch spreekt en Engelsche manieren na-aapt— schiet hem dood." De logische gevolgtrekking hier is: niet de zending maar de Engelsche taal is een vloek! Die gevolgtrekkiag vindt men hier niet. 't Is hier: weg met de zending.

***

Nog erger dan deze onlogische uitlatingen is het oordeel van iemand door het "Rhodesia Journal" van Januari 29 genoemd een "geimporteerden expert." Prof. Wallace van Edinburg, hierheen gezonden in verband met een immigratie-schema, bezocht het Victoria-distrikt in Rhodesia en bleef er slechts 21 uren. Hij vertrok en was gereed om zoowel over immigratie als over zending het zijne te doen hooren. Geen zending-inspector weet het beter dan hij—die Professor in de Landbouwkunde. Allereerst is het hem duidelijk, dat de zendeling de volgende vereischten dient te bezitten: (1) hij moet ruim zijn in zijn sympathiën; (2) hij moet vrij zijn van alle godsdienstig vooroordeel; (3) hij moet kennis hebben van de geneeskunde en de chirurgie; (4) hij moet zijn een geoefende werkman; (5) hij moet eene opdracht hebben van de regeering ter bescherming van de naturellen; (6) hij moet een markt hebben waar alleen handel kan worden gedreven. Tot zoover de professor. Denk u eens een zendeling uit overouden tijd alzoo de wereld intredende om haar voor Christus te gewinnen, en zich wapenende met eene "regeeringscommissie ter bescherming van de naturellen," uitziende naar een markt voor zijn produkten, als regeerings agent handel drijvende, van tijd tot tijd zich met de geneeskunst inlatende, rondtrekkende met zijn Bijbel in de ééne en een kistje "chirurgische" instrumenten in de andere hand, meer thuis in de Huis-apotheek dan in het Evangelie, en met een open gemoed op godsdienstig gebied, zoodat hij den heiden niet als zondaar behandelt, maar in zijn krankheid geneest, niet zijn ziel heelt, maar zijn gebroken arm of been zet .... wat voor prachtige zendelingen zou zulk een professor kunnen vormen!!

***

Terecht spot het blad met dien landbouwkundige en zijn theorieën. "Zuid Afrikaansche geschiedenis," zoo lezen wij daar, "en onze tegenwoordige toestanden bewijzen, dat Zuid Afrikaansche kolonisten geen twist hebben met hunne zendelingen. Gedurende de laatste decaden hebben de vrijwilliglijk ondersteunde zending organisaties in Zuid Afrika vertegenwoordigd zich bediend van de beste methoden om haar werkzaamheden te bevorderen. Medische zendelingen zijn er reeds lang in het veld. De resultaten van die nieuwe methoden zien wij heden ten dage overal. Alle zending-genootschappen—zoowel protestantsche als roomschkatholieke — zijn door dezen vooruitstrevenden geest bezield. Wat in Prof. Wallace zijn "kwalificatiën" waar is komt wat laat, is dus geheel onpas en impertinent, en wat niet waar is, is eenvoudig slecht-begrepen, en levert het bewijs van een verbazend gebrek zelfs van eene elementaire kennis van de werkelijkheden van het zendingwerk in Zuid Afrika."

Ons gebrek aan mannen en gebed. Dat de zending-kruistocht door vader Murray ondernomen, niet ijdel was, is reeds gebleken. Nog blijft de vraag: waar zijn de mannen? Mochudi wacht reeds eenige jaren op een opvolger van wijlen Br. Stofberg. In Rhodesia hebben wij geen man om het werk te Victoria naar behooren te ondernemen. En wat is nu gebeurd? De kerk van Engeland is ingedrongen waar wij moesten gebleven zijn. Het "Rhodesia Journal" drukt de hoop uit, dat er geen "onnoodige wrijving zal ontstaan, na jaren van vredelievenden arbeid," en verwijst ons naar een andere kolom, waar het volgende voorkomt:— "In onze uitgave van den 25sten December verschijnen deze aanteekeningen van onzen correspondent uit Victoria: 'De Anglieaansche kerk gaat eene zending stichten te N'Danga, 35 mijlen Oost van Victoria. Aartsdeken Upcher en twee andere predikanten zullen weldra ten tooneele verschijnen om met het werk te beginnen .... De Ned. Geref. Kerk heeft reeds een bloeiende statie te Arowi (Harawe?) slechts 12 mijlen ten westen van waar de Anglikaansche zending wordt gesticht, en een andere van evenveel beteekenis te Pamoshana, omtrent even zoover naar het Oosten. Dit ongevraagde indringen (gratuitous intrusion) door de Anglikanen in een kring (area) jaren reeds, ten spijte van vele moeilijkheden, door de Ned. Geref. Kerk bezet, en dat wel na eene verwaarloozing van

de blanke bewoners door diezelfde Anglikaansche Kerk, terwijl er toch een ruim veld bestaat voor zendingwerk in andere richtingen, wordt sterk gecritiseerd door leden van de Engelsche Kerk."

***

De Bisschop van Mashonaland heeft hierop geantwoord :—

"Aangezien de N. G. Kerk een kerkgebouw heeft opgetrokken binnen een halve mijl van onze "Pro-Cathedral" te Salisbury, meen ik niet, dat zij recht hebben tot klagen over onze poging om een zending in het N' Danga distrikt te stichten, in welk distrikt er omtrent 60,000 heidenen zijn, zelfs indien onze zending-statie binnen twaalf mijlen van de hunne is." Verder zegt hij, dat zijn kerk te Victoria een werk gaat aanvaarden onder blanken te Victoria. Zij zullen eene plaats verkrijgen binnen 6 mijlen van Victoria.

***

Slechts dit als commentaar. Hadden wij meer mannen in Mashonaland, hadden wij meer geld voor Mashonaland, wij zouden niet dus gedreven zijn uit een werkkring die ons toekomt. Maar . . . . . . wij leven van de hand tot den mond, en moeten zien hoe wij de mast ophalen, In vele dingen is onze kerk nog in het ossen-wagen-stadium van "Wacht-een- beetje." En "beetje" is een Zuid-Afrikaansche woord dat zeer rekbaar is. "Wacht-een-beetje" kan soms jaren beteekenen.

Van de zending sprekende mogen we wel met met aandacht lezen wat ons door "The Missionary Review" van de maand Februari wordt meegedeeld :—

"In Lucas' "Empire of Christ" komt er een paragraaf voor, waaruit 't gevaar en de dwaasheid van vele gebeden voor de zending duidelijk blijkt:—

'Wij hebben het eigenaardig verschijnsel van 't daarstellen van gebedsvereenigingen om God te smeeken meer voorspoed te schenken op 't werk, naast de erkenning van onze algeheele onmacht om *te voorzien in den voorspoed door Hem reeds geschonken.* . . . . Wij zenden tot God omhoog een *gebed om meer werk*, en een *boodschap naar het zendingveld aankondigende eene vermindering in toelagen.* Wij zouden verslagen zijn, zoo men uit 't zendingveld ons antwoord zond, om toch onze gebeden te verminderen, daar zij toch niet berekend, zijn te voorzien in de antwoorden reeds ontvangen.'

't Gebed is onmisbaar met het oog op eene voorwaartsche beweging op zending-gebied, doch dat gebed moet vooreerst gericht zijn op de kerk zelve, en niet op het heidendom."

Geldt dit ons niet in Zuid Afrika ? Voorwaar, ook wij hebben gebeden. En God heeft geantwoord. Wat de kerk nu behoeft is geld en . . . . . mannen!

NAAMS-VERANDERING. De vraag wordt soms gedaan, waarom is de naam "Hervormd" veranderd in "Gereformeerd" in ons Kerkelijk Wetboek ? Hierop werd jaren geleden door ons antwoord gegeven in ons blad. De naams-verandering stond in verband meer met taal-kwesties, dan met Kerk-kwesties, of geloofs-kwesties. Ook ditmaal moeten wij ons beroepen op wat vroeger door ons werd geschreven :—

De Synode van 1842 is in vele opzichten merkwaardig—zoo merkwaardig, dat zij afzonderlijke bespreking verdient. Zij mag in sommige opzichten de overgangs-Synode geheeten worden. Immers zij bezorgde ons het eerste wetboek, dat bekrachtigd werd door de Ordonnantie van 1843; en wat van nog meer gewicht is, zij zag voor het laatst de Heeren Kommissaris-politiek in haar midden verschijnen. Hoe men van die heeren ontslagen werd, zal uit het vervolg blijken.

NAAMSVERANDERING.

Het wetboek van 1842 verschilde op sommige belangrijke punten van de tans door de Kerk erkende verzameling van Wetten en Bepalingen. De naam der Kerk werd veranderd. Het oorspronkelijke artikel in het koncept aan de vergadering voorgelegd, luidde als volgt :—

"Tot het Hervormd Kerkgenootschap behooren allen, die op belijdenis des geloofs tot ledematen zijn aangenomen ; dezulken die in de Hervormde Kerken gedoopt zijn, en degenen die in andere landen als tot het Hervormd Kerkgenootschap behoorende erkend, zich hier te lande ter neder zetten," enz.........doch het werd gewijzigd, op voorstel van ds. H. A. Moorrees, zodat er te lezen stond : "tot het Nederduitsch Gereformeerd Kerkgenootschap behooren allen die op belijdenis des geloofs tot lidmaten zijn aangenomen : dezulken die in Nederduitsch Gereformeerde Kerken gedoopt zijn, en degenen die in andere landen als tot het Hervormde Kerkgenootschap behoorende erkend, zich hier te lande ter neder zetten, enz."

Tegen deze wijziging protesteerden ds. A. Faure en ds. J. Brink in de volgende bewoordingen:

"De ondergeteekenden verzoeken aanteekening dat zij in de minderheid hebben gestemd en van oordeel zijn, dat het artikel zooals het daar is behoort te blijven om den weg zooveel mogelijk open te laten tot leden van andere Protestantsche Genootschappen, eene andere taal sprekende, om met attestatiën komende als leden onzer kerk te kunnen worden aangenomen."

Grond van dat protest was dus niet zoozeer de naamsverandering, als wel de uitsluiting van geloofsgenoten, die een andere dan de Hollandsche taal spraken. Dit protest heeft dus meer dan gewone waarde, met het oog op de taalkwestie.

Ook is het zeer opmerkelijk, dat deze Synode in het derde Artikel harer Wetten en Bepalingen een viertal kerkelijke vergaderingen aanbeval. Zij sprak van Kerkeraad, Ring, Synode en Algemeene Kerkvergadering. Het onderscheid tussen Synode en Algemeene Vergadering kwam hierop neer, dat laatstgenoemde uit "alle dienstdoende predikanten

en een fungerende of oud-ouderling " zou bestaan, terwijl eerstgenoemde uit drie afgevaardigden uit elken Ring—t.w. twee predikanten en een ouderling zou worden samengesteld. Hiertegen echter had de meerderheid bezwaar, zoodat het woord Synode geroyeerd werd en Algemeene Vergadering bleef staan.

Uw Koninkrijk Kome.

WERK VAN DE CHRISTELIJKE KERK IN HET TURKSCHE RIJK.

Er zijn weinig zendingvelden waarin men meer verscheidenheid van rassen en godsdienstsecten vindt dan in het Turksche Rijk. Iedereen weet dat in alle Staten welke dat Keizerrijk uitmaken het Mohammedanisme de Staatsgodsdienst is en dat in oude tijden het Christendom in die landen gebloeid heeft. Maar de volgelingen van den Valschen Profeet, Mohammed, met het zwaard in de eene hand, en hun heilig boek, de Koran, in de andere, gaven alle volken tegen wie zij strijd voerden de keuze, om 't Mohammedanisme of den dood te kiezen. Het was langs dien weg dat het Christendom in vele landen zoo goed als uitgeroeid werd.

En nochtans, niettegenstaande al den geestdrift voor hun godsdienst, en de wreedheid waarmede zij dien voortzetten, is het den volgelingen van den Arabiscben profeet niet gelukt het Christendom in al de landen welke zij overwonnen uitteroeien, en sommige der volken die onder de macht van de Mohammedanen gebracht zijn dragen nu nog den naam van Christen, en hebben zich daaraan vast gehouden, de lange eeuwen door, met een ijver en standvastigheid welke hun eer aanbrengen, en een getuigenis leveren van de ondersteunende kracht en de waarheid van den Christelijken godsdienst. Het getal van deze Christenen

MOET DOOR MILLIOENEN GEREKEND WORDEN.

Wel is waar verkeerden die Christenen in het Turksche Keizerrijk gedurende vele eeuwen in een toestand van onmacht tegenover het Mohammedanisme. De 19de eeuw echter zag eene ontwaking in die Christelijke secten, eene ontwaking welke de jaloesie van de regeerende klassen in Turkeije verwekte, en oorzaak was van de

VERVOLGINGEN EN MOORDTOONEELEN

welke in die verschillende tijden in den loop van die eeuw de geheele beschaafde wereld schokten. Wie kan vergeten de onmenschelijke wreedheden van 10 jaren geleden? Wreedheden welke ons herinneren aan die tooneelen die plaats vonden in de eerste Christelijke Kerk onder verscheidene Romeinsche Keizers, en welke zoo treffend verhaald zijn in Fox's Boek der Martelaren. En die moordtooneelen welke 10 jaar geleden onder de Armeniers plaats vonden waren slechts een herhaling van dergelijke wreedhedon welke 25 jaren vroeger onder de Christenen van Bulgarije gepleegd werden — wreedheden waartegen de heer Gladstone een kruistocht ondernam, totdat hij de regeering van Lord Beaconsfield *dwong* haar aandacht er op te vestigen, en met de medewerking van andere mogendheden, een einde te maken aan 't stelselmatig vermoorden van de Christenen van dat land. Het was omtrent 50 jaren vroeger dat de eerste uitbarsting van vervolging in de 19de eeuw plaats gevonden heeft. Doch wij kunnen daarbij nu niet stilstaan. Gelukkig dat door

DE OMWENTELING IN ZUID-TURKIJE

welke in 't laatste najaar de wereld verraste, en aan alle godsdiensten recht van bestaan toekende, een einde aan zulke tooneelen gemaakt is.

Het is meer dan een halve eeuw sedert de Protestantsche Kerken in Amerika Zendelingen naar 't Turksche Keizerrijk zonden, en zooveel voor de landen onder het gebied van den Sultan gedaan hebben. Daar het hun onmogelijk was om direct onder de Mohammedanen te arbeiden, legden zij zich toe om te arbeiden onder de Christelijke secten aldaar die, alhoewel zij de vervolgingen van de Slamsche regeering van 't land doorgestaan hadden, nochtans in een toestand van diepe onkunde gevallen waren. Van die secten zijn de voornaamsten de Grieksche, en de Armeensche Kerken, alhoewel er andere zijn, wier namen wij later noemen zullen.

Wij slaan thans een blik op

DE GRIEKSCHE KERK,

die de Staatskerk is van Rusland, Griekenland, Bulgarije, enz.

De Grieksche Kerk maakte eenmaal een deel uit van *de algemeene Christelijke Kerk*, en zij noemt zich zelven nog: *de Orthodox Christelijke Kerk*. De Grieksche Kerk in Turkije wegens hare aardrijkskundige ligging, verdient de aandacht van allen die belangstellen in den godsdienst. Binnen de grenzen waar die Kerk zich thans bevindt werden sommige van die groote conciliën of Synoden gehouden, waarin eenige van de voornaamste leerstukken der Christelijke Kerk opgesteld werden. In sommige van hare groote middenpunten, zooals Alexandrie en Antiochie, werden theologische scholen gesticht en waar mannen uitgegaan zijn die door hunne geleerdheid, welsprekendheid en ijver de grenzen van de Kerk van Christus uitbreidden, en de leer van die Kerk bevestigden. Van haar preekstoelen werden gehoord de redevoeringen van mannen zooals Chysostomus, Augustinus en anderen, die "de wereld in beroering hebben gebracht." Het was op haar grondgebied dat 't bloed van een heirleger van martelaars gestort werd beginnende met dat van Polycarpus, een leerling van Johannes, die, toen hij voor de overheid gebracht en hem gezegd werd: "Heb medelijden met uw hoogen ouderdom, heb berouw en laster Christus, antwoordde: "Zes-entachtig jaren lang heb ik Christus gediend, en Hij heeft mij niets dan goeds gedaan, hoe zou ik dan Hem, Die mij verlost heeft kunnen lasteren, mijn Heer en Heiland" waarop hij levend verbrand werd. Van het middelpunt van deze Kerk, Constantinopel, die thans hoofdstad is van den Sultan, gingen die Zendelingen uit die zich begaven naar de Gothen en andere woeste natien van Centraal Europa, zoowel als naar Abyssinie in Afrika en andere verafgelegene landen, waar zij de middelen zijn ge-

weest om het Christendom te vestigen. Binnen de grenzen ook van die landen in Turkije waar de Grieksche Kerk bestaat werden vertalingen van de Heilige Schrift gedaan in de Syrische, Latijnsohe en Armenische talen die niet slechts in verschillende landen veel nut hebben gesticht, maar die godgeleerden overal geholpen hebben in 't uitgeven van Gods Woord in de oorspronkelijke talen.

Gedurende de eerste 1000 jaren van onze jaartelling, wasde Christelijke Kerk in haar uiterlijken vorm één—dus een Katholieke, of algemeene Kerk; doch omtrent 't jaar 1054 vond er

EEN SCHEIDING

plaats tusschen de Kerk iu 't Oosten en in 't Westen, hebbende de Kerk in 't Oosten den naam van DE GRIEKSCHE en die van 't Westen dien van DE LATIJNSCHE Kerk ontvangen. Wij kunnen hier niet intreden in de punten van verschil tusschen de twee Kerken. Wat de leer betreft is het voornaamste geschilpunt gelegen in één woord : *filioque* — d.i. "van den Zoon" — de leer van de Grieksche Kerk is, dat de Heilige Geest uitgaat van den Vader, die van de Latijnsche, d.i. de Roomsche Kerk is : dat Hij uitgaat van den Vader *en* den Zoon. Doch er zijn vele punten waarin de Grieksche Kerk van de Roomsche verschilt. Inderdaad houdt deze Kerk

EEN MIDDENPLAATS TUSSCHEN DE ROOMSCHE EN DE HERVORMDE KERKEN.

De gewone priesters zijn meestal getrouwde mannen en bekleeden een eervolle plaats in de maatschappij ; doch zij bezitten weinig geleerdheid over 't algemeen ;—velen hunner zijn zeer onkundig en zijn niet in staat om den weg der zaligheid door 't geloof in een gekruisten Heiland te verkondigen, daar zij zelven den weg der zaligeeid niet verstaan. De vromen onder de gewone leden der Kerk zijn onkundig wat godsdienst betreft en bijgeloovig, terwijl de geleerden onder hen aan de leer der Kerk eigenlijk niet gelooven, en versieren die leer geenszins door hun leven. Zoodanig is de Kerk die zulk een heerlijke geschiedenis heeft. Moeten wij niet bij de aanschouwing daarvan uitroepen : "Hoe is het goud zoo verdonkerd ! het goede zeer fijne goud zoo verdonkerd !"

Het is onder die Kerk, zoowel als andere verbasterde kerken in 't Turksche Keizerrijk dat een Amerikaansche Zendingvereeniging met een langen naam : *The American Board of Commissoners for Foreign Missions* arbeidt. Wij kunnen zeggen dat die vereeniging een Presbyteriaansche Commissie is om het Evangelie heinde en verre uittebreiden.

Meest alle andere zend. genootschappen hebben dat arbeidsveld gelaten in de handen van de Amerikaansche zendelingen die zulk een groot werk in de gewesten onder den Sultan gedaan hebben en nog doen. Het oorspronkelijk doel van deze zendelingen was om een hervorming teweeg te brengen onder de verbasterde Christelijke Kerken in 't Turksche Keizerrijk, maar dat doel werd onmogelijk gemaakt door den tegenstand van de geestelijken van die Kerken, vandaar dat evangelische gemeenten onder hen gevormd werden, en dat er thans een Evangelisch of Hervormd Kerkgenootschap bestaat in de gewesten van den Sultan.

Wij hebben bij een vorige gelegenheid gewezen op de opvoedingswerkzaamheden van de zendelingen en op den zegen welke deze voor de Christelijke secten in het Keizerrijk van Turkije geweest zijn; doch de werkzaamheden van de Amerikaansche Zending onder deze Christenen zijn zeer uitgebreid. Zij omvatten : 1 *opvoeding*, gelijk vroeger verhaald is, insluitende Christelijke onderwijzing van 't opkomend geslacht, en de opleiding van onderwijzers en evangelisten voor werk onder hunne stamgenoten ; 2. *evangelisatie* — waartoe de zendeling gelegenheid vindt in de prediking in de gemeenten welke reeds door hun arbeid gevormd zijn, in het bezoeken van hospitalen, in 't spreken tot menschen op de markten en in hotels, in diensten in de open lucht waar hun zulks veroorloofd wordt ; in een woord, in werkzaamheden tijdig en ontijdig. Zij zaaien het zaad aan alle wateren ; 3. *werk door de pers*. Vóór de omwenteling werden de zendelingen in dit werk zeer belemmerd, doordien dat alle drukwerk dat door hen uitgegeven werd door de hand van een censor ter goed- of afkeuring moest gaan. Nochtans werd veel gedaan voor 't uitgeven van streng godsdienstige boeken en traktaten. door schoolboeken, en bladen voor 't huiselijk leven. Wij verwachten, dat nu dat de vrijheid van de pers bestaat als een gevolg van de omwenteling, een groote stoot aan 't werk van de zendelingen gegeven zal worden door middel van de pers ; 4. *Geneeskundig werk*, door middel van doktoren door den raad welken zij geven en de middelen welke zij toedienen als geneesheeren, zoowel als door hospitalen en vrije apotheken. 5. *Tijdelijke hulp* in den vorm van werk voor werkeloozen. weeshuizen voor de hulpeloozen als anderszins. De Evangelische Kerken in de gewesten van den Sultan hebben een groote toekomst vóór haar in het verder stichten en uitbreiden van een zuiver Hervormde Kerk — die nog meer tot zegen voor het Turksche Keizerrijk zijn zal dan zelfs de omwenteling die onlangs aldaar heeft plaats gevonden.

A. McG.

DE BERGREDE.

IV.

Mattheus 5 : 27—37.

OPPERVLAKKIG beschouwd, zou men kunnen meenen, dat Jezus de wet wilde afschaffen. Tegen deze meening heeft Hij beslist gewaarschuwd. Die wet is en blijft den heiligen, onveranderlijken wil van God, en moet tot in de kleinste bijzonderheden toe vervuld worden. Aan die wet lag echter een dieper ideaal ten grondslag, dat door het Rabbinisme van die dagen geheel voorbij gezien werd, en dat in het Koninkrijk der hemelen verwezenlijkt moest worden. De wet van God had te doen met onze innerlijke gezindheden, en niet enkel met onze uiterlijke daden, zooals de Farizeen en

Schriftgeleerden meenden. Jezus daalt af tot den wortel, waaruit de daden ontspruiten: liefdeloosheid, onbarmhartigheid, verachting van den naaste zijn de wortel van moord; onreinheid in de begeerten des harten is de wortel van overspel; verkeerde gezindheden tegenover God die van onheilige eedzwering. In 't Koninkrijk der hemelen moet heerschen: een heilige zachtmoedigheid, een reine huwelijks-leven, en een heilige eedzwering. Zoo plaats de Heiland "de gerechtigheid van 't Koninkrijk Gods" tegenover "de gerechtigheid van den Farizeen en de Schriftgeleerden."

In vss. 27—32 stelt de Heere Jezus de heiligheid van het huwelijk in 't helderst licht. Daartoe verklaart hij allereert,

WAT OVERSPEL IS (27, 28).

Die zonde bestond reeds voor den tijd van Mozes. De wet van Mozes bepaalde zich tot de uiterlijke daad zelve. Maar als de daad verkeerd is, dan volgt daaruit, dat de begeerten, waaruit de daad voortspruit, ook verkeerd zijn. Is overspel zondig, dan zijn de begeerten die tot overspel leiden even zondig. Doch daarvoor hadden de Farizeen en Schriftgeleerden geen oog, maar beperkten overspel tot de uiterlijke daad zelve. Mozes deed wel hetzelfde, maar dat was het uiterste dat hij, in den toenmaligen zedelijken toestand van Israël, van dat volk eischen kon. Doch de vrome Israëliet, zooals David, zag het in, dat het 7de gebod te doen had met den zondigen aard, waarmede hij geboren was, en met de onreinheid van zijn hart. "Schep mij een rein hart, o God!" bad David toen hij overspel gepleegd had (Ps. 51 : 7, 19). Tot de innerlijke begeerten des harten, brengt de Heiland het 7de gebod terug, zooals hij trouwens alle zondige daden tot die bron terug voerde: "Want van binnen uit het hart der menschen komen voort kwaade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen, dieverijen, enz." (Mark. 7 : 21, 22). Zonden in 't hart—in de begeerten, in 't gevoel en in de verbeelding—bestreden, zullen zich nooit tot uiterlijke daden ontwikkelen. Een ongeoorloofde begeerte, moedwilig in 't hart gekoesterd, is in strijd met de heiligheid van het huwelijk, is eene verbreking ervan. Daarom moet alle

AANLEIDING TOT OVERSPEL

ernstig vermeden worden, vss. 29, 30. Alles wat in de verste verte tot deze zonde leiden kan, moet met de grooste beslistheid verzaakt worden, als is het zoo kostbaar als de rechter (het beste) oog en het rechter (het beste) hand. Het verlies en de ontbeering van een oog en eene hand, kunnen niet opwegen tegen het gevaar, dat men loopt, wanneer deze organen aanleiding geven tot zonde. "Het is u nut dat een uwer leden verga, en niet uw geheele lichaam in de hel geworpen worde." Christus leert, dat overspel even als moord in het hart begaan kan worden, en dat alle ongeoorloofde begeerten door het oog of de hand in het hart opgewekt, even als liefdeloos schulden van den naaste (vss. 22) de hel verdienen. Derhalve veroordeelt Hij elk spel of vermaak, dat door de beide seksen, afzonderlijk waargenomen, geheel onschuldig kan zijn, maar waardoor bij de vermenging der seksen ongeoorloofde begeerten of gewaarwordingen opgewekt kunnen worden. De Heiland heeft ons nergens gezegd dat dansen, het bezoeken van komediehuizen, het zien op onbetamelijke prenten, en het lezen van twijfelachtige boeken, zonden zijn. Hij geeft ons een maatstaf, naar welken deze en dergelijke dingen meer beoordeeld moeten worden: hoedanig is de invloed die zij op ons innerlijk leven uitoefenen? Welke gedachten, begeerten en gewaarwordingen wekken zij bij ons op? De samenleving is met deze dingen tevreden, zoolang zij niet met uiterlijke daden gepaard gaan. God daarentegen heeft met het hart te doen, oordeelt de gedachten en de begeerten, die daaruit voortkomen. De onzichtbare mensch, die door oog, stem, hand en voet, zich naar buiten openbaart, is het voorwerp van van Gods oordeel.

DE ECHTSCHEIDING. vss. 31, 32.

De nieuwe wet des koninkrijks is bedoeld om het huwelijk tot zijn oorspronkelijke reinheid en bestemming terug te brengen. Derhalve veroordeelt Hij de staatswet der Joden, die echtscheiding om allerlei oorzaken toeliet. Hij verwijst naar Deut. 24 : 1, waarop de Rabbijnen zich beriepen; als eene vrouw geene genade zal vinden in de oogen van haren man, zal hij een scheidbrief (letterlijk "een brief van afsnijding") schrijven en in hare hand geven, en ze laten gaan uit zijn huis. Doch zij hebben Mozes geheel verkeerd begrepen. De zedelijke toestand van Israel, en van de volken rondom, was zoodanig dat Mozes de echtscheiding niet geheel verbieden kon, zonder het volk in opstand te brengen tegen den Mozaïschen godsdienst. Mozes heeft u niet *geboden*, maar om de hardigheid uws harten *toegelaten* uwe vrouwen te verlaten, zegt Jezus. Echtscheiding was algemeen, en het meeste dat Mozes doen kon, was die te beperken en te bemoeilijken. Hij eischt een oorzaak voor echtscheiding, en wel dat de man "iets schandelijks aan haar gevonden heeft," dat natuurlijk een zwaar misdrijf aan haren kant veronderstelt. De benaming "brief van afsnijding" toont aan dat Mozes in gedachte heeft, wat hij geschreven heeft (Gen. 2 : 24) van den nauwen band, dien God door het huwelijk tusschen man en vrouw gelegd heeft: "zij zullen tot één vleesch zijn." De oorzaak moet een gewichtige zijn, voor dat iemand een deel van zijn lichaam zal laten afsnijden. In den tijd van Mozes hadden mannen de gewoonte door een haastig woord van toorn of ongeduld gesproken een echtscheiding te bewerken. Mozes drong er op aan, dat hij "iets schandelijks" bij haar gevonden moet hebben, en dat hij haar niet met een *woord* van zich zenden zal, maar een "brief van afsnijding *schrijven* en in hare hand geven." Wat hebben nu de Rabbijnen van dezen eisch gemaakt? 't Is waar de school van Schammai heeft geleerd, dat Deut. 24 : 1 op overspel zag, en gerechtelijk moest behandeld worden. Maar Schammai had verre weg niet zoovele volgelingen als Hillel, die leerde, dat Deut. 24 : 1 zag op eenig iets, dat den man in de vrouw mishaagt. Rabbi Akiba leerde, dat echtscheiding gewettigd is, ook wanneer een man eene vrouw ziet, die hem beter behaagt dan de zijne. Tegenover die school. die

zoovele aanhangers had, verklaart Jezus, dat er slechts een oorzaak van echtscheiding bestaat, namelijk, "hoererij"; omdat daardoor het huiselijk leven van den man evenzeer vernietigd wordt als door den dood. Die haar om andere redenen verlaat "maakt dat zij overspel doet," is zedelijk de oorzaak ervan, en derhalve meer strafbaar dan zij zelve. "En zoo wie de verlatene zal trouwen, die doet overspel," want niets anders dan "hoererij" ontbindt een huwelijk. In elk ander geval blijft zij de wettige vrouw van hem, die haar verlaat, en die haar trouwt leeft met de vrouw van een ander, hij doet overspel, welken anderen naam men daar aan ook geven mag. Geed wonder dat de Heiland van Zijn standpudt het Joodsche volk toesprak als een "boos en overspelig geslacht!"

DE EEDZWERING, vss. 33-37.

Ook de eedzwering bestond voor den tijd van Mozes, en was noodzakelijk in de behandeling van rechtzaken. Dit werd in de wet van Israel opgenomen, maar Mozes bepaalde, dat men "*bij den naam* van Jehova zweren zal" (Deut. 6 : 13); dat men "*niet valschelijk* bij dien naam zweren zal" (Lev. 19 : 12); dat men "den naam van Jehova *niet ijdelijk gebruiken* zal (Ex. 20 : 7). Het denkbeeld dat aan deze bepalingen ten grondslag ligt, is, dat wat men spreekt gesproken moet worden als in het bijzijn van den Alwetendèn God; daarom moet men zich wachten van lichtvaardig en valschelijk bij dien naam te zweren, of dien naam in den dienst der zonde te gebruiken. Doch ook de eedzwering was bij Joden ontaard. Dat wat enkel voor gerechtelijke doeleinden was bestemd, heeft men tot iets voor het alledaagsche leven verlaagd; en in plaats van enkel bij Jehova te zweren, zwoer men bij den hemel, bij de aarde, bij den tempel, bij het goud des tempels, bij zijn hoofd, enz. Diezelfde gewoonte treft men nog in andere vormen aan bij menschen, die uitwendig tot de Christelijke Kerk behooren, maar zich weinig aan het onderricht van den Christus stooren.

Christus reinigt den eed en herstelt hem in zijn oorspronkelijken stand. Sommigen hebben gemeend dat Christus alle eedzwering verbiedt als Hij zegt: "Zweert ganschelijk niet." Spurgeon zegt: "Een slecht mensch zal om zijn eed niet geloofd worden, en een goed mensch spreekt de waarheid zonder een eed." Uit het verband blijkt echter dat Christus niet de eedzwering zelve, maar de ontaarding ervan veroordeelt. De eed op plechtige wijze gedaan om anderen van de waarheid verzekering te doen, wordt nergens veroordeeld. God zelf geeft ons een voorbeeld. De beloften aan Abraham werden met een eed bevestigd, en ook zweert Hij dat "Hij geen lust heeft in den dood des goddeloozen." De Heiland was gewoon plechtige verzekeringen te doen van de waarheid die hij sprak. Paulus roept God tot getuige dat hij de waarheid sprak. De engel in de Openb. van Johannes (10: 5, 6), "zwoer bij Dien die leeft in alle eeuwigheid . . . dat geen tijd meer zal zijn." Dit alles bevestigt de meening dat Jezus de ontaarding van den eed op 't oog heeft.

Doch hij gaat verder; hij dringt dieper in deze zaak. Men moet niet alleen dan de waarheid spreken wanneer men onder een eed is, maar alle bevestiging en ontkenning in het dagelijksch leven moeten geschieden in de volkomen bewustheid, dat zulks in de tegenwoordigheid van God gedaan wordt. De Rabbijnen leerden dat alleen valschelijk zweren eene overtreding van het 9de Gebod was. Jezus gaat tot den wortel dezer zonde. De meineed wordt geboren uit gebrek aan eerbied voor God en liefde voor de waarheid; hij die de waarheid liefheeft zal niet valschelijk zweren. Om de waarheid lief te hebben moet men immer onder den indruk verkeeren, dat God, die alle onwaarheid haat en straft, hoort en weet wat men spreekt. Voor dezulken is een enkel "ja" of "neen" zoo goed als een eed, want zij worden gesproken in bijzijn van God. Daarom zal hij er ook dan geen bezwaar tegen hebben ter bevrediging van anderen te verklaren, dat hij spreekt als in tegenwoordigheid van God. Maar juist daarom zal hij er zich voor wachten om den naam diens Gods "ijdelijk te gebruiken," door lichtvaardige en onnoodige eedzwering. De eed is "het einde van alle tegenspreking" (Heb. 6: 16), derhalve maakt het een groot verschil of iemand, door de overheid geroepen zijnde, een eed doet, of lichtvaardig en zonder noodzaak zweert.

De Heiland verklaart ook dat de zonde van dat lichtvaardig zweren niet minder wordt als men bij hemel, of aarde, of tempel, of iets anders zweert. want daardoor onslaat men zich niet van Hem, die Schepper en Eigenaar dezer dingen is. Wat in het gewoon leven boven "ja" en "neen" gebezigd wordt "is uit den booze," die altoos er op uit is om wat God ter bevordering van waarheid en gerechtigheid in deze zondige wereld bedoeld heeft, te verlagen en verachtelijk te maken.

Het Goddelijk gezag der Schrift.

(Voorgedragen op de vergadering van Predikanten onzer Kerk in de Kaapstad door Ds. J. du Plessis, B.D.)

Op wat grond nemen wij aan dat de Heilige Schrift het geinspireerd Woord van God is en daarom bindend gezag voor ons moet bezitten? Ziedaar de vraag waarmee wij ons thans gaan bezig houden. *Dat* de Bijbel een van God ingegeven Schrift is, dat nemen wij allen aan; *waarom* wij gelooven dat hij geinspireerd is, is een vraag die wij ons niet terstond doen, en waarop de antwoorden zeer uiteenloopend zijn. Evenwel beginnen wij met het *dat* (het Hoti) aleer wij naar het *omdat* (het Dioti) onderzoek doen. Het gaat hier zooals met waarheden op elk gebied der kennis: de historische orde gaat aan de logische vooraf. Eerst wanneer ik een grondslag (een Pou Sto) heb, heb ik een uitgangspunt waaruit ik de wereld der zichtbare en onzichtbare dingen kan beschouwen, waaruit ik ook naar de hechtheid van mijn grondslag navraag doen kan. Om ons geloof in het gezag der Schrift te laten varen omdat wij

nu onderzoek gaan instellen naar de gronden van dat geloof, is noch redelijk, noch wetenschappelijk. Dwaas noemen wij den man die weigeren zou het licht en de warmte der zon te genieten totdat hij een wetenschappelijke verklaring geven kan van de generatie van dat licht en die warmte. Dwaas zou hij wezen die zich van het Marconi telegraaf-stelsel niet zou willen bedienen alvorens hij het telegrafisch apparaat van stukje tot brokje verstond, en de geheimzinnige hoedanigheden van den ether volkomen begreep. Eveneens zou het dwaasheid moeten heeten wanneer men zijn geloof aan de Schrift liet varen totdat men bepaald had welke de gronden zijn waarop dat geloof berust, en of die gronden ook alleszins vertrouwbaar zijn.

Geloovende derhalve dat de Schriften des O. en N. Verbonds het Woord van God zijn, wenschen wij thans te gaan vragen waarop het gebouw van ons geloof rust, teneinde bereid te zijn tot verantwoording aan een iegelijk die ons rekenschap af eischt van het geloof dat in ons is. Op wat grond nemen wij aan dat de H. Schrift het geinspireerde Woord van God is? In het beantwoorden van deze vraag zullen wij eerst onderzoeken wanneer en hoe dit vraagstuk voor de eerste maal prominent voor de aandacht der Kerk is gekomen; het *historisch* deel van ons onderzoek. Voorts zullen wij luisteren naar eenige antwoorden die men op de gestelde vragen heeft gegeven, en hun waarde beoordeelen; dat zal het *critisch* deel van ons werk uitmaken. Eindelijk zullen wij trachten aan te toonen in welke richting het ware antwoord o. i. moet worden gezocht:—in welk deel wij *constructief* te werk gaan.

I.—HISTORISCH OVERZICHT.

Het waren de Hervormers bij wie de vraag omtrent het goddelijk gezag der Schrift het eerst tot een brandende kwestie werd. Immers zij hadden het gezag der Kerk verworpen, en in de plaats er van het gezag der Schrift als eenig bindend gezag verheven. Nu kon ook de vraag niet verzwegen worden naar de credentialen van de H. Schrift. Op die vraag hadden de Catholici terstond een logisch en consekwent antwoord gereed. De *Kerk* is de attestatie van de Heilige Oorkonden. De *Kerk* moet het bewijs leveren voor de echtheid en ongeschondenheid der Bijbelboeken. Op kerkelijke Concilien en Synoden immers is de Canon vastgesteld geworden, en bepaald welke boeken wel, en welke niet, tot den Canon zouden behooren. Het gezag der Kerk heeft derhalve een historische prioriteit, en niet slechts een historische, maar een reëele prioriteit boven het gezag der Schrift. Het laatste moet op het eerste steunen en is van het eerste afhankelijk.

Deze bewijsvoering werd door de Reformatoren geheel ontkend. Daar zij het gezag der Kerk hadden verworpen, was het hun noodzaak geworden andere gronden aan te voeren, waarop zij hun geloof in de goddelijke ingeving der Schrift konden verdedigen. De Protestantsche theoloog moest zich wapenen tegen de verwijtingen van den Katholiek die zeide: "Gij hebt geen ander Bijbel dan dien u de Kerk heeft gegeven. Gij hebt ook geen bewijs voor de canonische waarde van den Bijbel dan dat de Kerk u geeft. De Kerk is de bewaarster en eenige verdediging der Schrift."

Het is niet noodig om hier stil te staan, ten einde de onjuistheid aan te toonen van de bewering dat de Kerk den Bijbel aan het Christendom gaf, en op Concilie en Synode *besloot* welke boeken als canonisch zouden worden erkend. Op Concilie en Synode werd alleen een cachet afgedrukt op boeken die reeds door de algemeene christelijke meening werden erkend als zijnde van goddelijken oorsprong. De Kerk kon op haar hoogste vergaderingen de usantie der afzonderlijke gemeenten niet voorbijzien; zij deed op die vergaderingen ook niets meer dan dogmatisch vast te stellen wat reeds een practische leerstuk der gemeente was, en algemeen gezag te schenken aan wat reeds door particuliere lichamen van Christenen erkend werd.

Het is bekend, dat de Hervorming der 16de eeuw van twee beginselen uitging—een materieele en een formeele. Op het materieele beginsel werd door Luther, en op het formeele door Calvijn de meeste klem gelegd. Bij den Wittenbergschen leeraar heette het: Geloof in Christus het ééne middel tot rechtvaardiging. Bij den Geneefschen hervormer luidde het: De H. Schrift de ééne kenbron der waarheid. Uit deze verschillende beginselen sproot dan ook voort een verschillende verdediging van het gezag der Schrift. Geheel naar den aard van zijn theologie legde Luther nadruk op het Christo-centrisch karakter van het Schriftwoord, terwijl Calvijn meer gewicht hechtte aan het getuigenis des H. Geestes.

Om nu eerst Luther aan te halen, in de voorrede van zijn Commentaar op Jacobus, zegt hij: "Dit is de ware toetssteen waaraan alle Boeken te toetsen zijn of zij Christus naar voren schuiven (treiben). Was Christum nicht lehret, das ist noch nicht apostolisch, wenns gleich Petrus oder Paulus lehrete: wiederum was Christum prediget das waere apostolisch, wenns gleich Judas, Annas, Pilatus und Herodes thuet." M.a.w., de echtheid en het gezag van een Bijbelboek worden ontleend aan zijn inhoud. Gevraagd moet worden wat dat boek leert omtrent Christus en het heilswerk dat Hij kwam verrichten: geen andere criteria van echtheid kunnen gelden—niet de overlevering, niet een eeuwenoud gebruik van het boek, niet eens de naam en de waardigheid van den schrijver. Naar de beschouwing van Luther zijn "het evangelie van Johannes en de brieven van Paulus (inzonderheid de brief aan de Romeinen) de eigenlijke kern en merg van al de boeken (des Bijbels) . . . aangezien men daar een meesterlijke beschrijving vindt van

hoe het geloof in Christus zonde, dood en hel overwint, en leven, gerechtigheid en zaligheid schenkt—wat de eigenlijke inhoud des Evangelies is . . . . Kortom, in bovengenoemde boeken, waaraan toegevoegd moeten worden de brieven aan de Galatiers en aan de Efeziers en de eerste zendbrief van Johannes, vindt men alles wat ter zaligheid noodig is, al zou men geen ander boek ooit zien of hooren." Tot zoover over Luthers opvatting van den maatstaf van canoniciteit. Vragen wij nu eens welke Calvijns beschouwing van de zaak is.

In het zevende hoofdstuk van het eerste boek van zijn Institutio zegt Calvijn : " Bij velen is er de verderfelijke dwaling dat de Schrift niet meer waarde heeft dan haar met de toestemming der Kerk wordt gegeven; alsof de eeuwige en onschendbare waarheid Gods op menschelijke willekeur gegrond ware. Zoo immers vragen zij, met groote minachting van den Heiligen Geest: Wie zal ons verzekeren dat de Schriften van God komen? Wie zal ons verzekeren, dat zij ongeschonden tot op onzen tijd zijn bewaard gebleven? Wie zal ons overtuigen, dat het eene boek aangenomen, en het andere verworpen moet worden? Wie, indien niet de Kerk aangaande al deze dingen ons een vasten regel voorschreef?" Deze tegenwerpingen worden door Calvijn aldus beantwoord: " Indien wij nu voor de gewetens rechte zorg willen dragen, dat zij niet door vertwijfeling omgevoerd worden, moet de overtuiging (van het gezag der Schrift) hooger gezocht worden dan bij menschelijke redeneeringen of bewijzen of gissingen,—nl. bij het *inwendige getuigenis van den H. Geest (ab arcano testimonio Spiritus)* . . . . Want ofschoon de Schrift door haar majesteit vanzelf eerbied uitlokt, nochtans raakt zij ons dan eerst recht als zij aan onze harten verzegeld is door den Heiligen Geest. Wanneer wij dan door Zijn invloed verlicht zijn, zoo gelooven wij dat de Schriften van God zijn, niet krachtens ons eigen oordeel of dat van anderen, maar boven menschelijk oordeel stellen wij als zekerder dan zeker (certo certius), dat zij door den dienst van menschen van Gods eigen mond tot ons zijn afgekomen . . . . Ik zeg niets dan wat ieder geloovige zonder onderscheid bij zichzelf ondervindt, behalve dat mijn woorden ver te kort schieten om de zaak naar behooren uiteen te zetten." (Inst. I, 7 : 4, 5). Duidelijk is dus de positie die Calvijn inneemt; de Heilige Geest is getuige voor den goddelijken oorsprong der Schrift, en dit getuigenis des H. Geestes wordt bij elken geloovige gevonden. Ter vergelijking voeg ik hierbij wat onze Confessio Belgica omtrent de autoriteit der Schrift zegt: " Alle deze boeken alleen ontvangen wij voor heilig en canoniek . . . . niet zoozeer omdat ze de Kerk aanneemt en voor zoodanige houdt, maar inzonderheid omdat ons de H. Geest getuigenis geeft in onze harten dat ze van God zijn."

Hebbende nu gezien hoe het kwam, dat de vraag naar het goddelijk gezag der Schrift tot een brandende kwestie voor de Kerk—althans voor het Protestantsch deel der Kerk—is geworden, gaan wij thans

II.—CRITISCH ONDERZOEK

instellen naar de antwoorden, die men gegeven heeft op de vraag: op wat grond wordt de Bijbel verheven tot een boek dat voor leer en leven des christens gezaghebbend is.

1. Reeds werd ettelijke malen gezinspeeld op *de leer van het Romanisme*, dat de Kerk (scilicet, de Kerk van Rome) den omvang van den Bijbelschen canon heeft bepaald, en dat daarom de Bijbel zijn gezag aan de Kerk te danken heeft. De krachtige aanval die door de Protestanten werd gedaan op de traditie, het bolwerk van de Roomsche leer der H. Schrift, bracht de Katholieke Kerk ertoe om die leer opnieuw en afdoend te formuleeren. Reeds in 1546, bij de eerste vergaderingen van het Concilium Tridentinum, werd er lang geredetwist over de vraag, welke boeken wel, en welke boeken niet, finaal tot den canon zouden worden geteld. Eindelijk werd besloten dat alle boeken, die toen reeds in de Vulgata waren opgenomen, erkend zouden worden als gelijke waarde en gelijk gezag bezittende, door welk besluit de Apocrypha op gelijke lijn met de Evangeliën gesteld werden. Meer nog, de Vulgata zelf werd voor geinspireerd verklaard—(de H. Geest, zoo sprak men, dicteerde de vertaling evenals Hij het oorspronkelijke had gedicteerd)—en alzoo aan Hieronymus gelijke ingeving met de Evangelisten toegekend.

Het is de Kerk die aan de Schriften haar gezag verleent—deze stelregel der Roomsche Kerk heeft in den laatsten tijd nieuwe waarde verkregen. Hoe heftig de Schrift heden ten dage wordt aangevallen door een alles-navorschende en dikwijls ongeloovige critiek, dat weet iedereen. Meer dan één Protestant beeft voor de veiligheid van de arke Gods. Immers de Protestant heeft het gezag der Kerk verworpen, en heeft stoutmoedig zijn theologisch stelsel, zijn geloofs- en zedeleer, ja, zijn gansche zaligheid op de Schrift alleen gewaagd. Bevreemden kan het ons niet, dat hij onthutst wordt wanneer het hem toeschijnt als wilde de critiek hem zijn geheelen Bijbel ontrooven. Terwijl nu de Critici bezig zijn met nu het éene dan het andere deel van de Schrift uit te knippen, schuilt zich de Katholiek veilig achter het gezag der Kerk, met een spottenden glimlach den angst en de verontwaardiging van den vromen Protestant beschouwende. Hem immers, den Katholiek, kan het niet schelen wat de bevinding der critiek aangaande de Schrift zij: *de Kerk* is de ware thesaurus en bewaarster der Waarheid: al werd hem ook de gansche Bijbel ontnomen, de Waarheid wordt hem daardoor niet ontroofd.

Het kan niet worden ontkend dat er kracht zit in de stelling der Roomsche Kerk ten opzichte van het gezag der Schrift, en dat zij een verstaanbare en consekwente positie heeft ingenomen. In welken zin ook wij waarde hechten aan de uitspraak der Kerk aangaande de Schrift, zullen wij later onderzoeken. Het mag ons immers niet onverschillig zijn, dat de geheele Kerk van Christus juist die boeken als het geopenbaarde Woord van God aanneemt, die onzen Bijbel uitmaken. Een steun voor ons geloof in de Schrift als gezaghebbend biedt de Kerk wel, maar de eigenlijke grond van dat geloof is zij niet.

Wij verwerpen de beschouwing dat de Kerk de attestatie der H. Schrift moet leveren omdat het lagere niet het hoogere kan attesteeren. " Gods eeuwige en onschendbare waarheid (zegt Calvijn), kan niet op menschelijke willekeur gegrond zijn. Want indien dit zoo is, wat zal van de arme gewetens worden, die de verzekering van het eeuwige leven zoeken, wanneer zij bevinden dat al de beloften desaangaande enkel op het oordeel van menschen rusten? Nogeens, aan welke bespottingen der ongeloovigen staat dan ons geloof bloot! met wat achterdocht wordt het door allen beschouwd, indien men gelooven moet, dat het gezag heeft door de gunst en welbehagen der menschen?" Hooger gezag dan der menschen of van een menschelijke rechtbank is noodig om voor de H. Schriften credentie bij de menschen te erlangen. Bovendien, de geschiedenis van den canon toont aan, dat men aangaande sommige Bijbelboeken het oordeel eeuwen lang in de waag hield, dat er Homologoumena en Antilegomena waren, dat de Oostersche Kerk de Openbaring verwierp, terwijl de Westersche Kerk dat boek aannam, en bovendien ook nog een plaats inruimde in haar canon voor sommige der Apocriefe Boeken, en dat eindelijk de Katholieke Kerk door haar strijd met het Protestantisme werd genoodzaakt om op het Concilie van Trente haar canon finaal af te sluiten, wat niet geschiedde zonder hevige tegenspraak van vele invloedrijke leden van het Concilie zelf. Dit alles in aanmerking nemende, moet het voor ons een balanceeren van de pyramide op haar spits zijn, wanneer men het gezag van de Schriften op het gezag der Kerk zoekt te bouwen.

2. Een tweede antwoord op de vraag omtrent de bron waaraan de Schrift haar gezag ontleent, wordt door het *Rationalisme* gegeven als volgt: De Schrift heeft geen ander gezag dan dat door de rede wordt verleend. Hier moeten wij echter eerst een historischen blik werpen op den loop der gedachten sedert de Renaissance. De Renaissance had het eerst durven beweren: de Bijbel is niet alleen een goddelijk maar ook een menschelijk boek, en moet evenals elk menschelijk boek behandeld worden. Deze stelling werd door de Hervormers, die het tegen de bibliolatrie der Catholici hadden, niet weersproken, maar veeleer stilzwijgend, zoo al niet openlijk, erkend. Men legde zich steeds vlijtiger toe op de studie der Schriften in de oorspronkelijke talen. Allengs werd het groote beginsel dat de Hervormers gehuldigd hadden op den achtergrond geschoven, het getuigenis des H. Geestes namelijk, en men zocht de waarheid van het Schriftwoord te bewijzen door de overeenstemming der Schrift met de uitspraak des verstands aantetoonen. Het Rationalisme was bij zijn ontstaan lang niet anti-christelijk: integendeel, het beweerde kampvechter van de christelijke waarheid te zijn. Leibniz, die door zijn wijsgeerig stelsel vader werd der Aufklaerung, maakt onderscheid tusschen waarheden die *tegen* de rede en daarom verwerpelijk zijn, en waarheden die *boven* de rede zijn (zooals de leer der Triniteit, der Incarnatie, enz.,) die aannemelijk zijn. Het gebied van de laatstgenoemde waarheden werd echter steeds strenger beperkt, totdat bij de latere Aufklaerung al wat zoowel *tegen* als *boven* de rede was als ongelooflijk werd verworpen.

Het standpunt van het Rationalisme in zijn nieuwste ontwikkeling is ongeveer dit: de Schrift heeft slechts zooveel gezag als haar door de rede en het geweten wordt toegekend. Wat met de rede niet overeenstemt is onaannemelijk, en zoo wordt met een pennestreek de Schrift van al het bovennatuurlijke ontledigd. De Bijbel zelf wordt niet verworpen; men behoudt hem als een leerboek der christelijke ethiek. De verschillende bijbelboeken echter hebben zeer verschillende waarde, naarmate zij een strenge en verhevene zedeleer verkondigen of van allerlei ongelooflijke wonderverhalen vol zijn. Men moet leeren kern en dop scherp van elkaar te onderscheiden.

De houding van het Rationalisme tegenover den Bijbel is in de laatste eeuw krachtig geinfluenceerd door het ontstaan van de wetenschap der Hoogere Critiek. De redeneering van het hedendaasche Rationalisme is ongeveer als volgt: indien de resultaten der Critiek waar zijn, dan is het goddelijke gezag des Bijbels ondermijnd; maar die resultaten *zijn* bewezen waar te zijn, daarom moet het gezag des Bijbels worden prijsgegeven. Hoe nu moeten wij deze stelling van den rationalist bekampen? Twee wegen staan voor ons open. Ten eerste: wij kunnen de inspiratie der Schrift verklaren zooals die door de oudere theologie werd verklaard. De Schrift is in elk deel geinspireerd, en is derhalve onfeilbaar in de feiten die zij bevat in de chronologie die zij voorstaat, in de taal en de woorden die zij bezigt, ja zelfs in de vocaalpunten van den Hebreeuwschen grondtekst van het O. T. De Schrift is goddelijk, en derhalve geen voorwerp der critiek. Er zijn weinige theologen die heden nog een zoo mechanische opvatting van de inspiratie der Schrift huldigen. Het meerendeel van conservatieve theologen zoekt de

critici op hun eigen grond te bekampen. Aangezien op voetspoor der Hervormers de traditie der Roomsche Kerk voor suspect wordt gehouden, moeten nu de geschriften van de kerkvaders der eerste twee eeuwen worden doorsnuffeld, voor bewijzen dat de evangeliën en brieven reeds vroeg bindend gezag in de Kerk hadden verkregen. Met andere woorden, ons geloof in het goddelijk gezag der Schrift wordt gegrond op een literarisch en historisch bewijs dat het N. T. geschreven is door de mannen wier namen de boeken dragen. Dit is gewis niet de houding van de Reformatoren. Zij steunden immers op geen uitwendig bewijs maar op het *testimonium internum Spiritus Sancti*. Het is trouwens ook een onhoudbare positie dat geloof in een goddelijke openbaring als zijn grond eischen zou de kennis van verscheidene talen en vele boeken, en tijd om een langdurig en moeilijk onderzoek in te stellen. Het is een ongelooflijke stelling dat zij, die naar de waarheid Gods zoeken, wachten moeten totdat de geleerden van Duitschland en Holland, van Engeland en Amerika besloten hebben welke boeken *wel*, en welke *niet*, tot den canon des Bijbels moeten worden gerekend, welke boeken *wel*, en welke *niet*, goddelijk gezag hebben. 't Is een gevaarlijke positie om in te nemen — een positie die blootstaat aan den eenen kant aan de aanvallen der Roomschen die zeggen : gij hebt slechts de ééne traditie verworpen om u achter de andere te verschuilen ; aan den anderen kant van het Rationalisme dat volhoudt : uit het getuigenis der eerste twee eeuwen blijkt *niet* dat de evangeliën en brieven van apostolischen oorsprong zijn, maar integendeel dat zij eerst laat zijn ontstaan.

Een andere weg moet worden ingeslagen : de inspiratie-theorie van vroegeren tijd moet gewijzigd worden : aan het menschelijk element in den Bijbel moet meer ruimte worden toegekend. Tusschen inhoud en vorm moet onderscheiden worden. De revelatie Gods kan aan geen menschelijken maatstaf worden getoetst : zij is iets boven-menschelijks en moet door een bovenmenschelijken zin worden waargenomen. Geestelijke dingen moeten geestelijk onderscheiden worden. De verdere ontwikkeling van deze gedachte moet echter wachten totdat wij het constructieve deel van ons onderzoek genaderd hebben.

3. *Het Mysticisme* is met een derde antwoord gereed op de vraag welke de grond is van ons vertrouwen, dat de Schrift het Woord van God is. Het *lumen internum* is de toets voor de goddelijke herkomst van de Schriften des O. en N. Verbonds. Dat lumen internum is eigenlijk bron van onze kennis aangaande God en goddelijke zaken. Zelfs de geschreven openbaring Gods moet aan dit inwendig licht worden getoetst. Boven het Schriftwoord wordt derhalve door den Mysticus het lumen internum geplaatst ; en de boeken des Bijbels hebben slechts waarde naarmate zij de inspraak van dat licht steunen. De beteekenis van dit beginsel van het Mysticisme en het Pietisme, in het brengen van de ziel in persoonlijke aanraking met den Christus, door de innerlijke openbaring des H. Geestes, mag niet worden gering geschat. In een tijd van doode orthodoxie kwam de leer van het lumen internum als een levensbeginsel om het stervende te doen herleven. Het Pietisme in Duitschland, het Methodisme in Engeland, en het Jansenisme in den schoot der Katholieke Kerk, droegen ertoe bij om het geestelijk leven aan te wakkeren, en de H. Schrift te doen veranderen van een wapenhuis van theologische bewijsplaatsen in een bron van zieleverkwikking. Hierin schoot het Mysticisme tekort, dat het de Schriften aan het inwendig licht toetste en door dat innerlijk licht verklaarde, en in het Schriftwoord slechts datgene vond wat het voor zijn eigen persoonlijke behoeften noodig had. Tegen wat hij noemt de " Mystiek-atomistische " opvatting der inspiratie laat zich Dr. Kuijper als volgt uit : " Als principium theologicum bewijst deze voorstelling van het lumen internum geen den minsten dienst, eenvoudig wijl ze op een fictie rust. Ware ze reëel en gaf God de Heere aan een ieder persoonlijk niet slechts een aandoening, een gewaarwording, maar wezenlijke kennisse Gods, zoo zou de mystisch geinspireerde dit evenzoo kunnen uitspreken als de profeten vanouds, en het getuigenis van den één zou het getuigenis van den ander bevestigen. Dit echter is niet het geval. Een duidelijke mededeeling van hetgeen op deze wijze ter verrijking van onze Godskennisse geopenbaard zou zijn, ontvangt ge van deze mystieken nooit. Meest mijden ze zelfs heldere taal en verschuilen zich achter onbestemde gevoelsuitdrukkingen en klanken zonder redelijken zin. En waar ze iets verder gaan en tot mededeelingen van bepaalde voorstellingen komen, merkt ge altoos van tweeën een ; òf dat ze den inhoud van hun medeheelingen aan de H. Schrift ontleenen, òf wel dat ze geheel in de theologia naturalis vervallen en u vergasten op reeds van elders bekende philosophemen. Hieruit blijkt dat de voorgewende mededeeling van Godskennisse, die ze zeggen te ontvangen, vrucht van zelfmisleiding is." (Encycl. II. 300).

(Wordt vervolgd.)

Op 's Werelds Tooneel.

The Layman's Council van Chicago is een organisatie die ten doel heeft het Evangelie te brengen tot den werkman. En dan niet bij hem aan huis, maar op de fabriek waar hij arbeidt. Deze beweging gaat van geen enkele kerk uit, alle kerken die willen kunnen meedoen. Door Mr. Stelzle, hier wel meer genoemd, is het plan op touw gezet en door zijn assistent, Dr. Wilson, kwam het

in werking. In November des vorigen jaars werden er tien dagen lang, gedurende het middagschoft, meetings gehouden in fabrieken, en andere werkplaatsen. Ruim 20,000 luisterden naar de blijde boodschap en dat met respect. Zulk een evangelist staat dan op een ton, stoel, of wat hij maar machtig worden kan, in eenig gedeelte van de werkplaats daarvoor disponibel. Soms heeft hij een paar zingers, of een hoornblazer bij zich.

Zoo wel is deze proef bevallen aan de sprekers, dat het plan gevormd is om elke week een dusdanige meeting te houden in elke werkplaats, waar zulks kan. De tijd der meeting duurt in den regel maar tien minuten. Maar in tien minuten kan een man, des Evangelies vol, nog al wat zeggen, is het dan niet zoozeer in de veelheid der woorden, dan in den ernst en drang waarmede hij spreekt. Er is geen zeggen van wat die tien minuten te weeg kunnen brengen in het hart en leven van velen der hoorders. Schoone vrucht kunnen ze opleveren voor de eeuwigheid. De Heere heeft geboden aan alle wateren te zaaien, en belooft, dat het gevonden zal worden na vele dagen.

De Gereformeerde Amerikaan.

De Anti Socialist Union.

De Anti Socialist Union is een organisatie van hooggeplaatste Engelschen, die haar hoofdkwartier te 20 Victoria Straat, Londen, heeft. Ze heeft ten doel het Socialisme te bestrijden. De Socialistische beweging neemt gaandeweg in kracht en uitgestrektheid toe. Dit is mee het gevolg van de systematische, wel-georganiseerde wijze waarop ze propaganda maakt. Het Socialisme is een georganiseerde beweging, en zoo wel is alles geordend, dat er in Engeland alleen bij de 1100 onderafdeelingen zijn, onder wier leiding er menig week meer dan 2,000 meetings gehouden worden. Zal er iets finaals gedaan worden tegen dit aangroeiend kwaad, het zal in den weg van organisatie op groote schaal moeten geschieden. Dien weg wil men in Engeland dan ook op. Van de edelsten des lands zijn leden en begunstigers dezer vereeniging. Doel is, om overal meetings te beleggen, waar door de beste sprekers zal gesproken en door bekwame debateurs het woord gevoerd worden tegen het Socialisme. Een school is reeds geopend, waar onderwijs gegeven wordt in de gezonde leer en oefening wordt gegeven in het bestrijden van het kwaad. Van alle zijden wordt de zaak bezien. Zoo objectief mogelijk worden beide zijden van de zaak bestudeerd. Op alle punten wordt gelet. Iemand gaat niet eerder uit om tegen de Socialisten op te treden dan nadat hij een voldoend examen afgelegd heeft en zijne bekwaamheid getoond.

Voorts is er een publicatie departement. Dit zal boeken, pamphletten, tijdschriften, courant artikelen enz. bezorgen, alles van onderwijzenden, wederleggenden aard, door de beste schrijvers, die maar te vinden zijn. Op alle werkzaamheden der Socialistische leiders zal gelet, hunne speeches zullen verzameld en bewaard, hunne beweringen met tegenwerpingen beantwoord, in een woord, alles zal gedaan, wat mogelijk en wijs is, om het Socialisme te keeren in zijn aanwas, te breken in zijn kracht. Tot zoo iets zal het in de Ver. Staten ook moeten komen, want ook hier wint het Socialisme zeer aan. Velen verwachten waarlijk alle heil van de toepassing der Socialistische beginselen. Maar deze verwachting is bedrog. Waarachtig geluk kan ook het Socialisme niet brengen. Het stoelt niet op Gods Woord, het volgt den Christus niet, Gods Geest leidt de heiren niet.

De Geref. Amerikaan.

OP REIS.

[Ik neem de vrijheid enkele brieven door mij jaren geleden in "Volksbode" en "Zuid Afrikaan" geplaatst hier over te nemen. Twee-en-twintig jaren zijn sinds over mijn hoofd heengegaan. *Eheu fugaces*—zooals Horatius zingt. Mogelijk zijn deze brieven onzen lezers welkom, al zijn ze zoo oud !]

III.

BRIEVEN AAN EEN VRIEND.

Waarde Vriend,—Gij wilt iets meer weten omtrent de Basuto-zending niet waar? Aan uw verzoek geef ik gehoor, en ga thans het een en ander u meedeelen omtrent het *ontstaan, de wording, de eerste levensjaren* van die Zending.

De man die door zijn persoonlijken invloed een stoot gaf aan de nieuwe beweging der Evangelisatie in Frankrijk in het begin dezer eeuw ontstaan, was DR. PHILIP, de welbekende "negerof slaven vriend" uit vroegere dagen. Een bezoek door hem in 1828 te Parijs afgelegd, waar hij in aanraking kwam met de Parijsche Zendingvereeniging—Société Evangélique—was aanleiding, dat het Genootschap naar Zuid-Afrika het oog wendde.

Een jaar daarna, in 1829, werden drie Zendelingen, LEMUE, ROLLAND, BISSEUX, afgevaardigd om de heidenen in dezen Zuidhoek het Evangelie te brengen. Hartelijk welkom geheeten door af-

stammelingen van Fransche vluchtelingen, zagen zij al dadelijk om naar een geschikten werkkring. BISSEUX wijdde zich aan de slaven in Wagenmakersvallei, thans Wellington, ROLLAND en LEMUE gingen landwaarts in. Hun tocht was naar het Noord-oosten ; hun doel om te LATTAKOO, niet ver van KURUMAN, waar MOFFAT arbeidde, een werk van Evangelisatie onder de heidenen te beginnen. Handelende echter naar den raad hun gegeven, zochten zij een arbeidsveld onder de BAROTSI, verder landwaarts in. *Moselikatse* had ongelukkig toen alles te zeggen, want de boeren hadden hem toen nog niet over de Limpopo gejaagd, en hij gedoogde het niet, dat Zendelingen zich kwamen neerzetten onder zijn volk. Hun eerste statie dus moest door de Fransche broeders worden vaarwel gezegd. Zij kwamen terug en vestigden zich niet ver van Moffat, op de statie *Motito*, die later, toen het werk naar het eigenlijke Basutoland werd overgeplant, aan het Londensche Zendinggenootschap werd overgemaakt.

Deze eerste Zendelingen mogen niet worden vergeten, want zij waren de baanbrekers, de "pioniers" der Evangelisatie en der beschaving. Een drietal dat na hen aankwam, moet evenzeer in eere worden gehouden. Deze waren CASALIS, ARBOUSSET, en GOSSELIN. Niet wetende waarheen te gaan, begaven zij zich vooreerst naar de statie van Dr. Philip, te Philippolis. Van hem vernamen zij, dat het Kafferopperhoofd *Moshesh*, een boodschap had gezonden, vragende om Zendelingen voor zijn volk. Hierin zagen de broederf een vingerwijzing en brachten ook weldra een bezoek naar Thaba Bossiou, de bekende vesting van Moshesh. Basutoland was niet lang te voren in bezit genomen door een deel van den *Bapedi* stam uit de Transvaal, die vluchtende voor Moselikatse en Chaka een heenkomen zochten en vonden in de kloven van de Maluti gebergten. Moshesh had iets gehoord omtrent Moffat en wat deze voor de zwarten had gedaan. Zulke mannen wilde hij ook voor zijnen stam hebben : van daar het gezantschap dat Dr. Philip over de zaak ging raadplegen. Om te toonen hoe begeerig hij was dat Zendelingen zich in Basutoland zouden vestigen, zond hij een 200 stuks grootvee als een bewijs van achting voor het blanke "opperhoofd" zooals hij Dr. Philip noemde. Interessant is het te vernemen, hoe Moshesh er toe kwam een Zendeling te ontbieden. Acht jaren nadat hij met zijn volk Basutoland had betrokken, bezocht een Hottentot, die onder Engelsche Zendelingen had geleefd, die streken. De zwarte "Koning" ontbood hem en ondervraagde hem. Hij begon te spreken van den Christelijken godsdienst, en verklaarde dat die godsdienst alleen vrede en rust zou brengen in Afrika. De Basutos waren moe van oorlog, hun opperhoofd ook. Hij verlangde naar vrede. En nadat nu onze Hottentot de zaak had blootgelegd, eischte hij van hem eene belofte om een onderwijzer voor het volk te zoeken. Vreezende echter dat de man die belofte niet zou volbrengen, zond hij het gezantschap met de 200 stuks vee als geschenk. Het vee bereikte Dr. Philip niet, want de mannen werden aangevallen en van alles beroofd. Teleurgesteld, doch niet uit het veld geslagen, werd eene tweede deputatie afgezonden, die in staat was de boodschap behoorlijk over te brengen.

Dat Moshesh dit alles deed uit een politiek en niet een godsdienstig oogpunt is ligt te begrijpen. Aan een zijner onderkoningen gaf het sluwe opperhoofd den raad : "Zorg toch dat gij slechts met eenen voet in de Kerk blijft, houd den anderen er buiten : open het eene oor voor de leer der zendelingen en houd het andere dicht." Deze trachtte den raad te volgen : doch de liefde van Christus was hem te machtig. Bij zijn bekeering zag hij, dat de Heiland aanspraak maakte op alles, en dat hij met lichaam, ziel en geest, niet "zijns maar zijns getrouwen Zaligmakers" zijn moest. Of Moshesh ooit tot het Christendom bekeerd is geworden is de vraag. Men beweert, dat hij op zijn sterfbed tot andere inzichten is gekomen. In hoeverre dit bericht juist is kan natuurlijk door ons niet worden bepaald. Listig onder de listigen was en bleef hij. Toen bijvoorbeeld, in 1852 door SIR GEO. CATHCART een aanval werd gedaan op THABA BOSSIOU en deze Britsche Generaal een geduchte nederlaag leed, en met groot verlies teruggeslagen werd, zag ons Basuto opperhoofd dat hij een misslag had begaan. Nederig en ootmoedig betoonde hij zich toen : "O, mijn heer," was de boodschap die hij naar het Britsche kamp zond, "ik ben nog altijd uw man—ik ben nog altijd een kind van onze Koningin. Somtijds grijpt een man naar een stok en slaat zijn hond, en deze vergrimd en in het nauw gebracht, springt toe en bijt in de slaande hand. Doch de hond is daarover verdrietig, want hij bemint zijn heer, en de heer bemint zijn hond, en zal hem niet dooden. Ik schaam mij over wat gisteren is gebeurd. Laat het vergeten en vergeven zijn." Sir George was edelmoedig genoeg om geen verdere stappen tegen Moshes te nemen. Deze oorlog had dit ten gevolge dat de Britsche Gouverneur kennis maakte met de Fransche zendelingen en een gunstig oordeel over hun werk velde.

Dat het Zendingwerk niet altijd met voorspoed gezegend werd laat zich verstaan. Donkere wolken vertoonden zich soms aan den hemel. Zware beproevingen moesten het werk louteren. In 1848 brak de Fransche Revolutie uit. "Het Zendinghuis te Parijs," verhaalt ons Burkhardt, "moest gesloten worden, de leerlingen werden weggezonden, zendelingen kon men niet meer opleiden." Toen bleek dat er één pols klopt in de aderen van het groote lichaam, dat Jezus Christus tot hoofd heeft. Want bijdragen stroomden toe. In de Kaapkolonie alleen werd een som van £900 sterling bijeengebracht. En uit Europa kreeg men niet minder dan £2,000. Zoo zorgde God voor Zijn werk.

Andere moeilijkheden dreigden. Oorlog brak uit tusschen de Boeren en de Basutos. Het is niet noodig de geschiedenis van al die oorlogen u te verhalen. Niemand lijdt meer dan de arme zendeling, wanneer oorlog heerscht ; zoodat gewis niemand meer den vrede zoekt en aanprijst dan hij. Door beide zijden wordt hij verdacht gehouden—de blanke verdenkt hem, omdat hij de vriend is van

den zwarte ; de zwarte verdenkt hem, omdat hij de broeder is van den blanke. Als tusschen twee vuren is hij geplaatst. De jaren 1855—1858, en weer de jaren 1865—1868 zullen lang in de herinnering der Fransche zendelingen leven. Het was een tijd van zware beproeving. In een van die oorlogen moest ARBOUSSET met zijn dochter vluchten en vier dagen lang omzwerven in de bergen, die toen met sneeuw bedekt waren.

En toch, gelijk in Madagascar, zoo ook hier. Oorlog, hongersnood, ellende zijn de middelen welke God gebruikt om Zijn werk op aarde te bevorderen. De drie oorlogsjaren van Juni 1865 tot Juni 1868 waren tijden van zegen voor Basutoland. Majoor Malan, over dien tijd schrijvende, zegt: "De Heere wekte onder de inboorlingen evangelisten en herders op, die de verstrooide kudden weidden, en het Evangelie verkondigden aan hunne landgenooten. Het gevolg was, dat toen de oorlog voorbij was, al de gemeenten zeer waren toegenomen. Toen de Zendelingen terugkeerden, bracht een Evangelist, als een geschenk aan zijn leeraar, *een honderd zielen* die hij gewonnen had en in de bergen tegen den vijand had beschermd." En op eene andere plaats: "Na het ontbijt reed ik met Broeder Mabille om de spelonken en grotten in den berg boven Morija te zien, waar, *meer dan drie jaren* lang 300 Christenen een heenkomen hadden gevonden gedurende den oorlog met de Boeren. 1865—'68......Philemon, de onderwijzer van Morija, werd door den Heer verwekt om de herder te zijn van de gemeenten in die grotten.......Tegen het einde van dien oorlog brak er een herleving uit onder hen, die twee jaren duurde. Philemon bracht 100 bekeerlingen naar zijn Zendeling bij het einde van den oorlog, en er waren 436 applicanten voor toelating tot de Kerk te Morija. Zoo groeide het Woord van God en werd machtig." Deze Philemon was een man van buitengewone kracht, ofschoon hij naar 't uiterlijk zeer onaantrekkelijk was. Als karakterschets mag het volgende niet verzwegen worden. Het was na den oorlog. Hongersnood heerschte; de koorts brak uit en eischte vele offers. Trouw verpleegde Philemon de kranken, totdat de ziekte (typhus) hem aangreep. Gevraagd of hij naar zijnen Heer wenschte te verhuizen, was zijn antwoord: "Ja, ik verlang er naar." Toen men hem vroeg, of hij niet liever wilde blijven om voor zijn Heer te arbeiden zeide hij, terwijl zijn oogen fonkelden: "O ja, zeer graag." Weldra werd hij bewusteloos. Kort voor zijn einde, gaf hij een teeken, *dat men hem het fluitje zou brengen waarmeê hij drie jaren lang de gemeente in de grotten tot gezang en gebed had opgeroepen. Hij bracht het fluitje aan de lippen,*" maar kon natuurlijk geen geluid meer uitbrengen, weldra blies hij den adem uit. Zijn laatste gedachten in dien half bewusteloozen toestand, kort voor zijn heengaan naar het Vaderhuis daarboven, waren nog bezig met het werk dat hij voor zijn Heer in de grotten had verricht.

Het gezegde van een der Basuto kinderen in die dagen van beproeving mag ook wel bewaard blijven: "*Moeder,*" zei het kind, toen de hongersnood op zijn ergst was, "*ik denk God hoort altijd wanneer wij den bodem schrapen van ons meelvat.*" Ook buiten Israël dus is er groot geloof.

Zoo dreven de wolken langzaam voorbij. De Zending bloeide trots oorlog en tegenstand, trots hongersnood en pestilentie. De twee oorlogen met de Boeren hadden ten gevolge, dat Moshesh een deel van zijn land moest afgeven. De staties Bethulie, Berseba, Hebron, Mabulela, Mekautling moesten worden vaarwel gezegd. Dat het voor de zendelingen zeer zwaar was hun geliefkoosd werk op te geven, is te begrijpen. Het gedrag van de boeren tegenover de zendelingen wordt dan ook door velen, die niet met al de omstandigheden bekend zijn, ten sterkste veroordeeld. Over den oorlog zelven en over de aanleiding daartoe zal ik niets in het midden brengen. Daarover kan verschil van opinie bestaan. Maar dat de boeren de zendelingen op onbehoorlijke wijze hebben behandeld, weerspreken de zendelingen zelven. En het doet mij genoegen de volgende getuigen op te roepen. Dr. Casalis en de Eerw. heer Dyke schreven aan de *Friend*, een anti-Afrikaansch en jingoblad, in den Vrijstaat uitgegeven, dat heftig tegen de boeren tekeer ging: "Wij moeten melden, dat, hoeveel wij ook benadeeld zijn door de verrichtingen van den Volksraad, waartegen wij zullen opkomen, wij geen persoonlijke klachten kunnen inbrengen over het gedrag van de verschillende leiders van patrouilles. Ofschoon zij al het eigendom van ons volk verwoestten, deden zij hun best om te voorkomen, dat er eenige beleediging ons aangedaan werd, en daarvoor zijn wij hun dank verschuldigd. Het verlies door onze plotselinge verwijdering zal uiterst zwaar zijn, ... doch wij voegen er alleen bij, dat, toen wij Hermon verlieten door de Commandanten verscheiden wagens gezonden werden om ons goed gedeeltelijk te vervoeren.

Het geeft ons eenige voldoening bewust te zijn, dat onze uitdrijving niet alleen beklaagd wordt door de bekeerden uit de naturellen, maar dat velen aan het Vrijstaatsche Commando met ons medegegaan zijn met de oprechtste deelneming en spijt."

Ook de zendeling Maeder sprong in de bresse voor de Boeren, en hoewel hij het besluit van den Vrijstaatschen Volksraad om Silo te verlaten, een *noodlottige* noemde, rechtvaardigde hij het gedrag der officieren, die beschuldigd waren op beledigende wijze tegenover hem en de zijnen te hebben gehandeld. Hij gewaagde van "de vriendelijke en beleefde wijze" waarop hem het besluit was bekend gemaakt, en waardeerde de hulp, hem door genoemde officieren in die dagen der beproeving bewezen.

Deze dingen mogen niet verzwegen worden. Veel bitterheid heerschte er in die dagen. Boer en zendeling bezien de zaken niet altijd uit hetzelfde oogpunt. En in den oorlog worden soms dingen gedaan, en woorden gesproken die zeer te betreuren zijn. 't Is aangenaam te weten, dat de Fransche zendelingen zich geroepen hebben geacht een woord ten gunste van onze boeren te spreken, hoewel zij meenden, dat het besluit van den Volksraad een onrechtvaardige was.

J. I. M.

DEEL XIV, No. 4. STELLENBOSCH. APRIL, 1909.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift voor Zuid-Afrika.

NOTA BENE.

1. **Men zende alle inteekengelden alsmede alle berichten betreffende verandering van adres, of ongeregelde toezending aan Mnr. R. J. DU TOIT, "Transvalia," Stellenbosch.**
2. **Men zende liever geen "Postal Notes," of postzegels. Niet-Koloniale "Postal Notes" moeten een additioneele postzegel ontvangen.**
3. **Alle Advertenties en de gelden daarvoor moeten opgezonden en betaald worden aan den advertentieagent van het blad, de Heeren R. L. CHAPLIN, & Co., Industrie Gebouwen, Loop Straat, Kaapstad.**

KRONIEK.

—:o:—

HET ROOMSCH-KATHOLICISME.

President Roosevelt is dikwijls iewat voortvarend in zijn uitlatingen. Niet lang geleden, tijdens een Presidents keuze, had iemand het gewaagd te zeggen, dat "de massa stemgerechtigden, die niet Katholiek zijn, geen President zal steunen en stemmen die Roomsch-Katholiek is." Dit noemde Roosevelt een "vuile laster op zijn landgenooten," en sprak zijn overtuiging uit dat "de Republiek eeuwen zal bestaan, en dat er onder haar presidenten zullen zijn protestanten en katholieken en heel waarschijnlijk Joden." Hij ging verder. Hij zond door Bisschop Gabriels eene boodschap naar den Paus, waarin de woorden voorkwamen: "de Republiek zal naar ik hoop vele eeuwen bestaan, en ik hoop dat er Katholieke presidenten zullen zijn, zoowel als Protestansche."

* * *

Hiertegen protesteerde de *Reformed Presbyterian Standard.* Roosevelt—zei dat blad — is een "man te hoog gewaardeerd" (an overestimated man). "Hij heeft allerlei dwaasheden begaan—wilde een hervorming in spelling en eindigde in totale mislukking: zond onschuldige gekleurden weg en moest een apologie maken: verwijderde godsdienstige opschriften van de munten des lands, en moest ze herstellen na terechtwijzing door het Congres." Andere bladen lieten zich hooren. De *Interior* wees erop dat dit geen bloote kerkelijke kwestie was. Zij had eene politieke zijde, want de Paus wil ook tijdelijk gezag, beschouwt zich als de geestelijke leidsman van geheel de wereld, die over koningen en staten zal hebben te regeeren. Daar ligt het gevaar; en daarop dient te worden gewezen. Heeft niet Kardinaal Manning eens aangaande den Paus gezegd: *Ik ben onderdaan van geen vorst. Ik ben de opperheer van de gewetens der menschen, van den landbouwer die in 't privaat zijn werk verricht tot den wetgever die wetten maakt voor een koninkrijk. Ik ben de eenige, de laatste, de hoogste rechter van wat recht is of verkeerd.*

* * *

Ook de Luthersche leeraren in N. York lieten in een schrijven aan Roosevelt zich hierover uit. Zij haalden aan wat Bonifacius VIII, Pius IX en Leo XIII hebben beweerd aangaande Rome's eisch om over den Staat te heerschen. "Zijn we dan niet gedwongen," zoo spraken zij, "om aan te nemen dat een loyale Roomsch-Katholiek die goed weet wat de Paus van hem eischt nooit onze Federale Constitutie kan onderteekenen, en zoo hij die onderteekent, nooit er hij blijven kan, of die kan toepassen en verdedigen? Om de kroon op alles te

zetten liet ook de Presbyteriaansche Predikanten-vereeniging van N. York zich gelden in de volgende resolutie:

"Deze vereeniging ondersteunt van harte den brief der Luthersche leeraren aan President Roosevelt gericht en sympathiseert met ze in hun protest tegen de beschuldiging van 'narrow bigotry' door hem ingebracht tegen allen die weigeren te stemmen voor een anderzins geschikten kandidaat die tot een bizondere gesindte behoort.

Hun brief maakt 't duidelijk dat de verouderde politiek van het Vaticaan—de eisch namelijk van overheersching op tijdelijk zoowel als geestelijk gebied—het onraadzaam maakt op vaderlandslievende gronden alleen om voor iemand te stemmen die in de eerste plaats aan den Paus en daarna aan het volk zich onderworpen acht.

Hieruit ziet men, dat de President, of liever de ex-President, door zijn onbedachtzaamheid, vele gemoederen in beweging heeft gebracht.

SECTARISCH ONDERWIJS.

Wij zijn de "Kerkbode" dankbaar voor de handhaving van het Synodaal besluit omtrent Sectarisch Onderwijs. Onze Kerk heeft hierover haar oordeel met klem en nadruk uitgesproken na ernstig en biddend beraad. Daaraan dient elk loyaal lid dier Kerk zich te houden, zoolang dat besluit blijft bestaan, en niet herroepen is. Dat besluit was het gevolg van strijd, waaraan voormannen van onze Kerk hadden deelgenomen. De Paarl was toen 't middenpunt van dien strijd. Men stelde de door de regeering ondersteunde school voor als door- en door- godsdienstloos, en ijverde—precies zooals sommigen thans doen voor het subsidieeren van de sectarische school, die dan als zeer godsdienstig werd voorgehouden aan 't kerkelijk publiek. 't Is interessant de kolommen van de Zuid-Afrikaan uit 't jaar 1874 nategaan. Wij vonden er o. a. den brief van "Schoolman"—een *nom de plume* van wijlen Prof. Murray, dien wij niet in zijn geheel kunnen opnemen, maar dien wij hier in 't kort teruggeven.

* * *

Die brief verscheen in de Z.-Afrikaan van Woensdag 17 Juni 1874. "Schoolman" treedt te velde tegen "Intransigente" die had beweerd dat "in de gewone schooluren niet van God of Zijne dienst mag gesproken worden." "Schoolman" zegt:—

"Gelukkig is het gouvernement hier anders dan in Nederlandsch Indië waar (volgens bericht van Ds. Cachet) de Regering bepaald onderstand onttrekt aan de Zendingscholen, waar de Bijbel geleerd wordt."—Hij wijst erop dat "het gouvernement volle vrijheid geeft om in de 1ste 2de en 3de klasse scholen het seculair onderwijs zoo godsdienstig, zoo Christelijk in te richten als de school-commissie maar verkiest"—Voorts zegt hij:—

"Gerust durf ik beweren, dat de schuld van ongodsdienstige scholen moet gezocht worden *niet* bij het gouvernement, ook *niet* bij het systeem, maar bij de predikanten en leden der Gereformeerde Kerk die te slaperig zijn om een goede, wakkere, Christelijke school-commissie te kiezen, te onverschillig dus om te zorgen dat er een bepaald Christelijke onderwijzer gekozen wordt voor hun school."—

Sterk weerspreekt hij de stelling dat *onsectarisch* ongodsdienstig, of dat *seculair* onderwijs godsdienstloos zou zijn. Hij stelt zich 4 dorpen voor. Op A. liet de predikant zich met de zaak niet in—het gevolg was dat de school in handen van een ongodsdienstige commissie is gevallen. Op B. was de Episcopale predikant wakker en werd de gekozen onderwijzer zijn handlanger. Op C. had de predikant zijn plicht gedaan en school-commissie en onderwijzer gaven een godsdienstige kleur aan de school. Op D. was alle mans werk niemands werk en de school was kleurloos. "Schoolmans" pleidooi voor de gouvernements-school was overtuigend. Het Christelijk publiek zag het toen duidelijk in, dat de zoogenaamde "Christelijke" school in geenen zin hooger zou staan, wat het godsdienstonderwijs betreft, en slechts in handen zou vallen van personen die een ruim, alles omvattend opvoedingsstelsel aan het belang van een kerkelijke partij zouden opofferen.

* * *

De Kerk sprak zich toen duidelijk uit door haar voormannen. Doch niet de Kerk alleen. Ook onze voormannen in 't Parlement. Wel is waar ijverde Ds. W. P. de Villiers in 't Hooger Huis voor 't Sectarisch Onderwijs. Hij miste echter de ondersteuning van zijn mede-Afrikaners. Belangrijk vooral was een pennestrijd tusschen hem en den Heer J. H. Hofmeyr (Onze Jan). Den brief van laatstgenoemden — vader van Afrikaner Bond — laten wij hier in zijn geheel volgen. Men leze en merke daarop.—

OPEN BRIEF AAN DEN WELEERW. HEER W. P. DE VILLIERS.

WelEerw. Heer en Vriend,

Hoewel ik ongaarne antwoord op aanmerkingen in de kranten over mijn Parlementair doen en laten, wil ik toch eene uitzondering maken in het geval van den Open Brief door u aan mij gericht in verband met de verandering in de schoolregulaties laatst door het Parlement aangenomen op mijn voorstel. Het is u toch, meen ik, niet te doen om een dispuut (waardoor het hoofd zoo licht verhit en het hart verkild wordt), maar wel om meer licht

betrekkelijk punten die thans blijkbaar voor sommigen niet gansch helder en duidelijk zijn.

1. In de eerste plaats moet ik u mijn dank toebrengen voor de rondborstige erkenning dat, nu het voorstel er door is, het godsdienstonderwijs in de door den Staat ondersteunde scholen aan geen tijd gebonden is. Ik hoop dat nu ook anderen, die zoo grif spraken en schreven van "oogenverblinden", "zand in de oogen werpen", "een rad voor de oogen draaien" enz., zullen inzien, dat het geven van godsdienstonderwijs in de bedoelde scholen thans zoo vrij is als de oprichters derzelve (d.i. de schoolcommissie, *niet het Gouvernement*) het willen maken. Dat is toch zóo klaar als de dag, wanneer men de godsdienst-regulatie, als door het Parlement gewijzigd, leest :—"De bestierders der School mogen zorgen voor het onderwijzen der leerlingen in den godsdienst ; maar geene leerlingen zullen gedwongen worden, om zonder consent hunner ouders of voogden zoodanig onderwijs bij te wonen." De bestierders (de Schoolcommissie) kunnen Vader Hellenbroek, Van den Berg, den Heidelbergschen Catechismus, of welk kerkelijk leerboek ook, in de school invoeren en daaruit laten onderwijzen, zoovele malen per week en zoovele malen en zoovele uren per week als hun goed dunkt.

2. Ja, zegt gij, "maar de Commissie kan nu even goed het godsdienst-onderwijs geheel en al nalaten." Ik antwoord, dat zoodanig bezwaar zich minder in de praktijk dan in de theorie zal laten gevoelen. Het is iedere schoolcommissie te doen hare school zoo populair mogelijk te maken, zoovele leerlingen te trekken als zij maar eenigszins kan. Brengt zij zich in slechten reuk bij de ouders en voogden van kinderen van schoolgaanden ouderdom, dan lijdt hare school er onder, dan moet zij de handen diep in den zak steken, dan loopt zij gevaar de school te zien verhongeren en de Staatstoelagen te verbeuren. Is het district christelijk en *stellen christelijke ouders belang in de school*, dan zal ook de Schoolcommissie christelijk en de school verre van godsdienstloos zijn. En zelfs al zijn, bij geval, de leden der schoolcommissie zelven geenszins godsdienstig, dan zullen zij, als verstandige mannen, gelegenheid verleenen aan de leerlingen om godsdienst-onderwijs te ontvangen, hetzij van den onderwijzer of van den eenen of anderen leeraar, *indien de ouders zulks begeeren en die begeerte laten blijken.* Is er vraag voor godsdienst-onderwijs, dan zal in die vraag, in den regel worden voorzien. De zaak zal grootendeels afhangen van de ouders. Zelfs onder de oude schoolregulaties maakten de schoolcommissies meestal al dan niet voorziening voor het geven van godsdienstonderwijs, al naar dat zulks wel of niet verlangd werd door ouders en voogden.

3. Maar hoe, indien er op eene plaats een aantal leden van verschillende kerken zich bevindt ? Hoe zal eene commissie, samengesteld, b.v., uit Gereformeerden, Roomschen, en Episcopalen kunnen uitmaken wat als godsdienst geleerd moet worden ?

Ook de oplossing van deze vraag zal men gerust aan het gezond verstand van iedere schoolcommissie kunnen overlaten. Op de meeste plaatsen zijn de Roomschen zoo uiterst gering in getal dat *zij* wel geen moeite zullen geven. En wat de Gereformeerden en Episcopalen betreft, zal de schoolcommissie één van de volgende wegen kunnen kiezen : *a.* handelen naar het voorschrift der Londensche Board-schools en den hoofdonderwijzer gelasten het godsdienstonderwijs te bepalen bij Bijbelsch onderricht zonder sectarisch drijven ; of *b*, waar er een Gereformeerde zoowel als een Episcopaalsche onderwijzer is, het godsdienstonderricht der Gereformeerde leerlingen opdragen aan den eerste en dat van de Episcopalen aan den tweede ; of *c*, aan den Gereformeerden zoowel als aan den Episcopalen leeraar gelegenheid geven de kinderen tot hunne respectieve kerken behoorende te komen onderwijzen ; of *d*, geen bepaald gods*dienst*-onderwijs laten geven, en zich vergenoegen met een gods*dienstigen* geest mede te deelen aan het algemeen onderwijs. Elk geval zal naar den eisch zijner bijzondere plaatselijke omstandigheden moeten behandeld worden.

4. Maar gij hebt ook een bezwaar omtrent het geven van "*godsdienstig onderwijs*, dat in sommige vakken niet te scheiden is van *onderwijs in den godsdienst*." Hoe b.v. kan een Gereformeerd onderwijzer, van zijn standpunt, de kerkgeschiedenis onderwijzen zonder geweld aan te doen aan de meeningen van Roomsche ouders, en hebben Roomsche ouders als belastingbetalers dan geen recht om hun kinderen op door den staat ondersteunde scholen te plaatsen ?

Ja zeker hebben zij er recht toe,—even groot recht als een Jood tot de vrije beoefening van zijn godsdienst in dit vrije land. En toch, wordt een Jood Parlementslid, dan moet hij het zich getroosten dat het Parlement dagelijks met een positief Christelijk gebed wordt geopend. Wordt hij Civiele Dienaar, dan moet hij werken op den Joodschen en rusten op den Christelijken Sabbath. Is hij landbouwer dan mag hij zijn grond niet bewerken op den Christelijken Zondag (*vide* uitspraak tegen de Wederdoopers van vier-en-twintig Rivieren). Is hij financier, dan moet hij door hem gegeven wissels die op zijne godsdienstige feestdagen vervallen prompt betalen, om die niet geprotesteerd te te zien ; maar voor de betaling van aan hem verschuldigde wissels die vervallen op Kerstdag en andere Christelijke feestdagen moet hij uitstel geven tot den volgenden dag. Hij moet het aanzien dat het spoorwegverkeer in vollen gang is op zijn Sabbat, maar, mogelijk tot zijn ongerief, braaf besnoeid wordt op den rustdag van zijn christelijken medeburger.

Dat alles moet de Jood dragen, omdat hij in een geringe minderheid is, en er bij het onvolmaakte van dit ondermaansche nog geen middel is uitgedacht om een ieder met volmaakte rechtvaardigheid te bedeelen. Zoo moet b.v. de Namaqualandsche boer helpen om de kosten te betalen van spoorwegen waarbij hij geen penny voordeel heeft, en de karwijer aan de grenzen die van een spoorweg waardoor zijn broodwinning bedreigd wordt.

De Roomsch Katholiek die geen vrede heeft met den godsdienstigen geest van het onderwijs op de Publieke Scholen is er niet slechter aan toe dan de Jood en de Namaqualandsche of grensboer. Zijn bezwaar kan bovendien grootelijks uit den weg worden geruimd, indien schoolcommissien willen zorg dragen (zooals zij ook meestal doen), de kerkelijke geschiedenis te scheiden van de seculaire vakken en in te deelen bij het meer bepaald *godsdienst-onderwijs*. En voorts heeft de Roomsche het genot van te weten, dat de schoolregulatie niet het minste onderscheid maakt tusschen hem en andere Christenen. Is hij woonachtig in een district, waar zijne geloofsgenooten talrijk genoeg zijn, dan kunnen zij het onderwijs geheel naar zijn verlangen inrichten.

5. Gij acht den naam onzer door den Staat ondersteunde scholen "*Undenominational* Public Schools" (*Onsectarische* Publieke Scholen) in schrille tegenspraak met de opheffing van de beperking op den godsdienst. Daargelaten of de tegenspraak al dan niet zoo schril is, spijt het mij toch dat mijn aandacht niet bij dit punt bepaald is vóór dat mijn voorstel in het Parlement ter stemming kwam. Het zou toch geen bijzondere moeite gekost hebben om de Wetgeving te bewegen het woord "Onsectarisch" te schrappen, zoodat de ondersteunde opvoedingsinrichtingen in het vervolg eenvoudig "Publieke Scholen" zouden heeten.

6. Ik erken dat mijn voorstel de ongelijke verdeeling der Staatstoelagen tusschen stedelingen en buitenlieden niet *direct* raakt en niet bestemd was die te raken. Maar *indirect* raakt het die toch wel. Het voorstel was bestemd om de bezwaren uit den weg te ruimen die vele gemoedelijken, vooral onder onze boeren — geen "Vrijwilligers" uit beginsel — hadden tegen ons door den Staat ondersteund opvoedingsstelsel zoolang als "godsdienstig onderwijs" buiten de gewone schooluren werd geweerd. Slaag ik in mijn doel en werken onze boeren nu samen, waar de plaatselijke omstandigheden zulks gedoogen, om niet alleen zoogenaamde "Boerenscholen," maar ook scholen der Derde Klasse in hun midden op te richten, dan moet de ongelijkheid wel als van zelf minder worden. Trouwens, ik ben bereid ook in andere opzichten in dezelfde richting mede te werken.

7. Ik sta nu nog waar ik stond, toen ik in 't jaar 1879 uw voorstel over de opvoedingstoelagen in de Wetgevende Vergadering ondersteunde. Het beginsel van dit voorstel legde ik toen in mijn aanspraak tegenover den WelEerw. Geo. Brown (Lid voor Victoria Oost), uit als volgt :—

"Het komt mij voor, dat het WelEerw. lid van Victoria Oost, dat zoo grappig was over het onderwijs in de "Shorter Catechism," geen begrip hoegenaamd heeft van de ware beteekenis der motie van het WelEerw. lid voor Beaufort West (Ds. W. P. de Villiers). Die motie eischt niet, dat de Regeering geld zal toekennen aan eene school om godsdienstonderwijs te doen geven ; maar wel dat zij geen geld zal onthouden aan een school, enkel en alleen omdat daarin godsdienstonderwijs wordt gegeven. De Regeering zal hare ondersteuning wel niet onthouden aan een school die aan de eischen der wet voldoet, zelfs al wordt daarin een of ander vak onderwezen waaraan zij minder waarde hecht. Zij zal b.v. gedoogen, dat op een door haar ondersteunde school onderwijs wordt gegeven in het maken van kafferverzen. Waarom zou zij dan anders handelen met een school, op welke de "Shorter Catechism" als leerboek wordt gebezigd ?"

Dat was in volmaakte overeenstemming met de volgende uitlegging door u zelven in uwe inleidende rede aan uw voorstel gegeven :

"Wat ik wil is dit : dat ondersteuning van Staatswege ook gegeven zal worden aan Vrijwillige Scholen, die voldoen aan de eischen van Acte 13, 1865, wat betreft seculair onderwijs, zonder eenige beperking van godsdienstonderwijs. Wat ik begeer is, dat de Staat hoegenaamd zich niet bemoeien zal in zaken van godsdienst, maar deze geheel laten in handen des volks. Al wat de Staat behoort te doen is, toe te zien op gewoon onderwijs, en als dat beantwoordt aan het doel van den Staat, namelijk: de opkweeking van goede burgers, laat zoodanige school dan ondersteund worden zonder eenige vraag over of beperking van godsdienstonderwijs."

Wij beiden stemden in beginsel in 1879 overeen, en ik houd nu nog aan hetzelfde beginsel vast als toen, t.w.:—*Geen onthouding van Staatstoelagen aan een school, enkel en alleen omdat daarin godsdienstonderwijs wordt gegeven.* Dat was ook uw beginsel. Wel is waar, gij gewaagdet toen reeds van "Vrijwillige Scholen." Maar zij waren gansch andere inrichtingen dan door de "Vrijwilligers" van heden onder dat woord worden verstaan. *Zij* weigeren Staatstoelagen voor hunne Vrijwillige scholen : *gij* daarentegen eischtet Staatstoelagen voor de uwen. *Zij* willen dat hunne scholen vrij zullen zijn van alle Gouvernementsinspectie : *uwe* scholen daarentegen zouden evenzeer als de "onsectarische publieke scholen" aan Gouvernementsinspecties zijn onderworpen, om te zien of zij "voldoen aan de eischen van Acte 13, 1865, wat betreft seculair

onderwijs," en of "het onderwijs beantwoordt aan het doel van den Staat, namelijk: de opkweeking van goede burgers." Uwe "Vrijwillige Scholen" zouden inderdaad heel weinig hebben verschild van de Publieke Scholen, zooals die nu mogen ingericht worden.

Ik noodig u daarom met volle vrijmoedigheid uit, uwen onmiskenbaren invloed aan te wenden om onze landgenooten te bewegen, zich verder geenszins aan onze publieke scholen te onttrekken, maar zorg te dragen dat zij een billijk aandeel erlangen in de Staatstoelagen voor onderwijs. Ik weet dat onze publieke scholen niet van gebreken vrij zijn, maar die gebreken zullen niet worden weggeruimd maar veeleer toenemen, indien "onze menschen" zich niet laten gelden bij de stichting van scholen en de verkiezing van Schoolcomités.

U dankende voor uw schrijven,

Verblijve ik,

UWelEerw's Dw. Dn. en Vriend,

J. H. HOFMEYR.

P.S.—Ik zou dadelijk hebben geantwoord, ware ik niet wegens de ongesteldheid eener bloedverwante uit Kaapstad weggeroepen.

* * *

Bij dezen brief van "Onze Jan" voeg ik nog dit. De gemeente leest haar Bijbel te fragmentarisch—bij stukken en brokken. De kansel houdt den Bijbel als Bijbel voor het volk gesloten. Men preekt over zijn geliefkoosde teksten, vaak zonder buitengewone voorbereiding, men laat het grootste deel van den Bijbel ongebruikt, ongeopend, onverklaard. En dan klaagt men steen en been over "gebrekkige schriftkennis bij de gemeente," "verwaarlozing van Bijbelonderwijs op de school" enz. Dit voelt men ook in andere landen. De ed. heer Leslie Shaw, sekretaris van de Thesaurie, sprak niet zoolang geleden te Washington, en dit is wat hij zeide:—

"De Bijbel wordt niet meer in ons *huis* geleerd. Het hoofd des huisgezins behoort Priester te zijn aldaar. De Bijbel wordt ons zelden *op den Kansel* geleerd. Ik ga niet critiseeren. Doch neem een dagblad op en zie eens waarover men preekt. Over het verlossingsplan zult gij veel hooren, over den Bijbel niet veel. Hangt uw kennis van den Bijbel af van wat gij van den *kansel* daaromtrent hoort, dan zult gij er bitter weinig van te weten komen."

* * *

En dit weer doet ons denken aan een amusant verhaal door Dr. A. J. Gordon van Boston meegedeeld. Hij kwam in gesprek met een diaken van eene gekleurde gemeente in de nabijheid van zijn woning. De vraag werd gedaan: "Houdt uw gemeente van haar nieuwen leeraar"—een zeer waardige man volgens Dr. G. "Niet heel veel" was het antwoord. "Dit verbaast mij," zei de Dokter, "Ik dacht dat hij een man was die veel van den Bijbel denkt en er veel van maakt."—"Wel" was 't wederantwoord "Ik zal u zeggen hoe het is. Hij is de beste man dien ik ooit gezien heb, *om den Bijbel uit mekaar te maken*, maar hij weet niet *hoe den Bijbel weer in mekaar te krijgen*.

* * *

Ik houde mij overtuigd, dat als we onze preekmethode gingen veranderen; als we ten minste eens in de week, en eens op den Zondag den Bijbel uitleggen, zoodat de gemeente er op voorbereid is, haar Bijbel meebrengt naar de Kerk, en de uitlegging van den leeraar volgt, wij weldra Bijbelvaste en Bijbellievende gemeenten zullen hebben. Wij dienen bij den *kansel* en niet bij de *school* te beginnen. Het wordt van George Whitefield verhaald, dat hij te Boston tweeduizend menschen 's morgens te zes ure kon samenbrengen om te hooren hoe hij de "Schriften opende." Wijlen Dr. Bonar had altijd op een avond in de week zijn kerkzaal vol van aandachtige hoorders die kwamen om "Schriftverklaringen" te ontvangen. Dr. Bonar was geen aantrekkelijke spreker of prediker—schrijver dezes was eens te Edinburg als student lid van zijn gemeente. Hij wist de Schrift te laten spreken. Daarin lag zijne kracht.

KETTERIJ, DWEEPERIJ.

In de Transvaal zijn vele gemoederen begaan over de ketterijen en dweeperijen, waarmee de gemeente des Heeren bedreigd wordt. Eddyisme, Dowieisme, gaan hand aan hand met zekere vreemde verschijnselen die, naar men voorgeeft, in verband staan met werkingen des Heiligen Geestes. Wat moet de Kerk des Heeren van al die verschijnselen denken? Is alles leugen? Is niets waarheid? Zij die gelooven in de dwaze uitlatingen van Mrs. Eddy, of die met Dowie tegen de Kerk uitvaren, of die voorgeven andere "talen" te spreken "zooals de H. Geest hun geeft om te spreken," beroepen zich op de lichamelijke genezingen die het gevolg zijn van hun arbeid, en hun woord. Zij leveren u de bewijzen, zij toonen u brieven van menschen, die door handoplegging genezen zijn geworden. In de "Vereeniging" verklaren personen met hun naamteekening, dat zij werkelijk genezen zijn, door handoplegging en door tusschenkomst van Scientisten en "taal"-sprekers. Zijn die menschen allen leugenaars? En omdat zij nu genezen zijn, is dat een bewijs van den goddelijken oorsprong en de goddelijke goedkeuring dier werkzaamheden?

* * *

Er zijn twee wegen voor ons open. Totale ontkenning van alles. Maar dat is gewaagd. Menschen worden vaak genezen zonder tusschenkomst van geneesheer en geneesmiddelen. Dit leert ons de geschiedenis. Onder het *hypnotisme*, dat zich bedient van wat men noemt "mentale suggestie" (verstandelijke ingeving), worden vele kranken genezen. Er is een geheimzinnige werking van geest op geest, waarvan we ons geen denkbeeld vormen kunnen. En daarvan bedient zich het

hypnotisme. Voorwaar geen bewijs hier voor de goddelijke goedkeuring van die genezingsmethode. Aan den anderen kant loopt men gevaar te willen ontkennen, dat het "gebed van den rechtvaardige" veel vermag, en dat genezing dikwijls geschiedt op het eenvoudig geloofsgebed. Kan het niet zijn, dat God door die dweepzieke en kettersche verschijnselen de Kerk des Heeren wil wijzen op eene waarheid, door haar óf vergeten óf geminacht? Prof. Gunning, die diepzinnige denker, heeft het eens heerlijk gezegd: "Het optreden van het Spiritisme moet ons tot weemoed stemmen, het is een *boetprediking* voor de Christelijke gemeente. Wij verwachten niet genoeg en met ernst de *toekomst* van Christus. Als wij in die verwachting *leefden*, zou het Spiritisme ons niet imponeeren. Maar omdat de gemeente dit *niet* doet, *lager* is, daarom hebben de wonderen van het Spiritisme iets imponeerends. Ach, de *hoogere krachten van den Apostolischen tijd* zijn ons ontgaan, omdat wij niet naar de toekomst van Christus *verlangen.* Het is vernederend voor ons, dat deze verschijnselen zooveel opspraak verwekken, want als discipelen des Heeren zijn wij aan veel heerlijker dingen gewoon. Als wij de frissche getuigenissen der Apostelen indrinken en met hun heerlijke gaven, met het licht des *hemels* dat over die *eerste tijden* verspreid ligt, *onze* toestanden vergelijken, hebben wij wel aanleiding tot verootmoediging."

***

Uit dit oogpunt beschouwd, heeft het artikel van Ds. D. F. Bosman voor ons waarde, al stemmen wij niet in met alles dat hij schrijft. Wij laten dat artikel hier volgen :—

DE GELOOFSGENEZING.

De geloofsgenezing is in onze Kerk, meer dan ooit tevoren, in minachting geraakt. Zoozeer, dat zelfs hare vrienden ter nauwernood voor haar de pen durven opnemen. Dowieïsme, Eddyisme of "Christian Science" etcetera, hebben er veel toe bijgedragen. En het verwondert ons niet, dat meer dan één van onze ernstigste predikanten zich geroepen achten tegen deze en allerlei andere buitensporigheden, in verband met de geloofsgenezing, te waarschuwen. Laat ons echter toezien, dat wij met het bad het kind niet wegwerpen.

Wat wij van de geloofsgenezing onder ons gewaar worden is meestal de overdrijving van de zaak. En het is slechts het waarachtige dat overdreven kan worden, niet waar? En als wij op dit gebied af en toe in aanraking komen met wat blijkbaar uit den Booze is, laat ons niet vergeten, dat wat de Duivel nog in deze eeuw de moeite waard acht na te bootsen, ook voor deze eeuw waarde en beteekenis heeft. Wat hij nabootst, brengt hij in minachting. En, geslepen Diplomaat als hij is, is hij er zeer op uit alles in minachting te brengen wat hem in den weg staat, en als een wapen tegen hem gebruikt kan worden. Zóó was het reeds in de dagen van Jannes en Jambres, die Mozes tegenstonden. Zoo is het vooral in onze dagen. Zoo is het ook met de geloofsgenezing.

Er is toch een geloofsgenezing—niet waar? die gansch overeenkomstig de Schrift is. En het zijn niet allen dweepers en dwaalleeraars, die haar verkondigen of verkondigd hebben. De godzalige Blumhardt, de vrome en toch nuchtere Dorothea Trudel, een man van ontwikkeling en gezond verstand als Dr. Cullis, die nota bene zelf geneesheer was, stonden aan het hoofd van geloofsgestichten voor kranken. Mannen van beteekenis als Dr. Pierson en A. B. Simpson in Amerika, een geestelijke leermeester zooals er niet velen zijn, Pastor Stockmayer in Zwitserland, zijn de geloofsgenezing toegedaan, en—in het geval van de twee laatstgenoemden—prediken haar, en doen het geloofsgebed voor kranken. De vader onzer Kerk, de begaafde en hooggeachte Andrew Murray, heeft een boek geschreven: "Jezus de Geneesheer der kranken," en hoewel hij jarenlang omtrent deze zaak gezwegen heeft, geloof ik niet, dat hij nu vrijmoedigheid heeft om er één hoofdstuk van terug te trekken. Er zijn teksten genoeg in Gods Woord, die ervoor pleiten. Die het in deze om de waarheid te doen is, leze zijn Bijbel met het oog erop, biddend en met open gemoed, en zal overtuigd worden. En toch, is er niet—of vergis ik mij in deze?—een geneigdheid bij sommigen onzer om, in hun ijveren tegen Dowieïsme en andere buitensporigheden, tegen al wat geloofsgenezing genoemd wordt, te waarschuwen? Als wij vernemen van iemand, die op het geloofsgebed, zonder middelen, genezen is, zijn wij niet meestal geneigd, er een vraagteeken achter te plaatsen? Men vergeve mij zelfs de bloote veronderstelling, indien ik mij hierin vergis. Eenige jaren geleden, althans, legde één van onze meestgevierde en begaafde predikanten getuigenis af tegen de geloofsgenezing, in een betoog dat bij één van zijn gehoor ten minste de overtuiging wekte dat hij, bij die gelegenheid, tot zijne toehoorders sprak over eene zaak, waarover hij niet met den Heer gesproken had. Wij hebben andere predikanten in denzelfden geest hooren spreken. En wij hebben geen reden om te gelooven, dat de geloofsgenezing sedert dien tijd meer tot haar recht gekomen is. Veeleer het tegenovergestelde. Moest er niet in deze verandering komen? In dezen tijd, waarin de Heer onzen blik verruimt met betrekking tot meer dan ééne zaak, kunnen wij ook niet ruim genoeg zijn om plaats te geven aan de bona fide geloofsgenezing? En als wij tegen allerlei buitensporigheden in verband ermede getuigenis afleggen, kunnen wij onze gemeenten niet duidelijk doen verstaan dat er, ten spijte van dat alles, toch eene geloofsgenezing is, geheel overeenkomstig Gods Woord? Kunnen wij niet op deze wijze het teedere plantje der geloofs-

genezing redden uit de grove handen dergenen, die er roekeloos en onhandig mede omgaan, en ze vrijwaren tegen beschadiging en minachting? Niet alle ernstige predikanten achten zich geroepen om alles voor hunne kerken en liefdadigheids-inrichtingen van den Heer te ontvangen, in antwoord op het gebed, en toch is er ruime plaats voor, en wij vinden geen fout met een man als Ds. A. Kriel, die voor zijn Weeshuis niets van den mensch maar alles van den Heer vraagt, maar danken den Heer voor zijn geloofsmoed. Niet alle toegewijde Christenen —'t is waar—achten zich geroepen om zonder het gebruik der middelen, hunne genezing rechtstreeks van den Heer te verwachten (en niemand in sympathie met de geloofsgenezing, die onbekrompen en ruim van hart is, zal hen daarom veroordeelen.) En waarom zullen wij ook niet plaats geven aan maar fout vinden met eenvoudige zielen, die zich geroepen achten—zonder middelen—hunne genezing van den Heer te ontvangen? Is er niet gevaar, dat wij door eene koude, onsympathieke houding of getuigenis tegen eene zaak, waaromtrent wij geen licht van den Heer hebben, oprechte zielen uit de Kerk verdrijven? Verliezen wij niet daardoor? En werken wij niet juist dweeperij in de hand, in plaats van ze met goed gevolg te bestrijden? (Een van onze bekwaamste en meest toegewijde zendelingen—ik zeg dit met overtuiging, omdat ik hem persoonlijk ken—is voor onze Kerk verloren geraakt, en het Dowieïsme in de armen gevallen, dien wij—wie weet misschien—met een weinig meer ruimhartigheid en takt konden behouden hebben.)

Is er niet wellicht reeds een linkervleugel in onze Kerk—niet omdat wij zulks begeeren of loven, doch omdat wij het niet verhoeden kunnen—waar wij plaats geven aan degenen die niet in alles met onze kerkleer overeenstemmen, die in ons oog niet Calvinistisch genoeg zijn, of die bezwaar maken tegen den kinderdoop, terwijl zij nog niet gereed zijn om tot de Baptisten over te gaan, en zelfs die met de Hoogere Critiek weggesleept worden, en begonnen zijn vraagteekens te plaatsen achter wat vroeger voor hen ontwijfelbare waarheid was, plaats geven, zij het dan ook met een zucht, omdat wij ze niet lichtvaardiglijk verketteren, maar in liefde overtuigen en terugwinnen willen? Kunnen wij ook niet plaats geven aan degenen die wij geneigd zijn van dweeperij te beschuldigen? Zullen wij niet, zooveel mogelijk, ook de dweepers voor onze kerk trachten te behouden? (Ik zeg dit vooral met het oog op degenen, die gevaar loopen de geloofsgenezing te overdrijven.) Laat ons in gedachte houden dat er slechts een dunne scheidslijn is tusschen dweeperij en enthusiasme, en dat het dikwijls moeilijk is te bepalen waar het eene ophoudt en het andere begint. Er zijn van tijd tot tijd groote mannen geweest, die op leerstoelen gezeten hebben, een machtigen invloed hebben uitgeoefend in kerk en maatschappij, die, met een weinig minder ontwikkeling en gezond verstand, dweepers zouden geweest zijn. En wat den dweeper betreft, een weinig ruimheid van hart, een weinig christelijke verdraagzaamheid, een weinig minder menschelijke wijsheid, en meer van de Wijsheid die van Boven is, een weinig gezond onderricht uit Gods Woord zal van hem een bruikbaar lid der Kerk maken. Bruikbaarder stellig dan zij, die alles uit een oogpunt van £ s d beschouwen, steeds geneigd zijn u toe te roepen: past op voor overdrijving! gaat toch niet te ver! blijft toch op den middenweg! Doch geen dweeper is ooit overtuigd geworden, en van zijne dwaling teruggebracht door woorden van menschelijke wijsheid en breedvoerige verhandelingen over zaken waaromtrent wij geen licht van Boven ontvingen.

En wat betreft de genezing door het geloof: *het lichaam deelt in de Verlossing die er in Christus is*, is een tempel des H. Geestes. De verheerlijkte Zaligmaker, Die op den troon zit, met alle Macht bekleed, woont daarin door Zijn Geest om ook daar Zijne kracht te openbaren. Is het wonder, dat er zijn die hun lichaam in krankheid aan Hem toevertrouwen, en genezing van Hem verwachten? Dat de geloofsgenezing—schijnbaar althans—een ondergeschikte plaats inneemt in Gods Woord, willen wij niet betwisten. Dat er toegewijde Christenen zijn, die hunne genezing niet rechtstreeks van den Heer verwachten, zonder gebruik der middelen, kunnen wij verstaan. Aan den anderen kant willen wij ook toegestemd hebben, dat de geloofsgenezing recht van bestaan heeft, dat het op verre na niet allen dweepers zijn, die haar zijn toegedaan. Van één ding zijn wij echter diep overtuigd: dat hoemeer wij een inzicht krijgen in het Woord van Christus "De Zoon des menschen, als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden op de aarde?" hoemeer zullen wij alles welkom heeten wat dienen kan om ons geloof te zuiveren, te versterken en te volmaken, *ook de geloofsgenezing*. En hoe krachtiger Gods Geest Zich in ons openbaart, en hoe nader wij komen tot het oorspronkelijk Nieuw Testamentische standpunt, hoemeer zal ook het getal toenemen dergenen die hun lichaam den Heer toevertrouwen, en hunne genezing rechtstreeks van Hem verwachten.

(Vergelijk 1 Kor. 6: 19, Rom. 8: 11 en 2 Kor. 4: 10, 11 met elkander.)—D. F. BOSMAN.

UIT DEN OUDEN TIJD. De "Cape of Good Hope Christian Magazine" van 1846 bevat 't volgende: Christelijke Jongelings-vereeniging — op Dinsdagavond l.l., den 18den October, werd de jaarlijksche vergadering van deze vereeniging gehouden in de Luthersche Kerk—Dr. Adamson in den stoel. Na opening met gebed en gezang, riep de voorzitter den Heer N. J. HOFMEYR op, om het rapport te lezen, waaruit bleek, dat de Commissie bezig was geweest met het verspreiden van omtrent 1,600 exemplaren van de Heilige Schrift (wij hebben op goede

gronden vernomen dat het juiste getal 2,014 is) en omtrent 7,000 godsdienstige traktaatjes..... De vereeniging heeft ook eene zendingstatie te Clanwilliam ondersteund, onder leiding van den Heer Smit, wier scholen thans in een bloeienden toestand verkeeren en door omtrent 130 leerlingen worden bijgewoond.

Het rapport gelezen zijnde, betuigde de Heer Hofmeyr dat hij weldra zijn geboorteland zou verlaten om zich in den vreemde voortebereiden voor het werk der Evangeliebediening, en zich niet kon weerhouden van lucht te geven aan zijn gemoed. Na de verschillende takken van Christelijk werk te hebben vergeleken met de politieke verbeteringen in de Kolonie, drong hij er op aan, dat wij met even veel kracht ons op eerstgenoemde moesten toeleggen als op laatstgenoemde." Tot zoover het blad.

1846—1909. Wat een afstand. TOEN de jongeling N. J. Hofmeyr, ijverig in goede werken. THANS, de geëerde Hoogleeraar, die op meer dan 80 jarigen ouderdom nog bezig is met ijver het werk des Heeren voort te zetten.

Uw Koninkrijk Kome.

:o:

DE ARMENISCHE KERK.

DEZE secte van de Christelijke Kerk verdient de aandacht van alle Protestanten tot zich te trekken om meer dan éene reden. Het was in Klein-Azië, waar Armenië ten deele gelegen is, dat de Apostel Paulus de meeste zijner reizen gedaan en zoo vele gemeenten gesticht heeft. Het was aan de 7 gemeenten van Klein-Azië dat Christus Zelf door middel van den Apostel Johannes zijne brieven gericht heeft. En daarenboven waren de Armeniërs de eerste natie die, als een volk, het Evangelie aangenomen hebben. Bovendien zijn de Armeniërs gedurende honderden van jaren blootgesteld aan de wreedste vervolgingen van den kant der Turken. De laatste vervolgingen waaraan zij omtrent 14 jaren geleden onderworpen werden hebben de verontwaardiging van de geheele beschaafde wereld opgewekt, wegens hare onmenschelijke wreedheid. En eindelijk is het in Armenië dat de berg Ararat staat,—de berg waarop men meent dat Noachs ark gerust heeft nadat de wateren van den zondvloed gedeeltelijk afgedroogd waren.

ARMENIE ontleent haren naam aan

ARAM, EEN ZOON VAN SEM,

en dus kleinzoon van Noach, en stamvader van Abraham (Gen. 10 : 22). Vele theologen beweren dat Armenië de wieg was van het menschelijk geslacht, en dat Eden gelegen was in een gewest waar 4 groote rivieren haren oorsprong hebben—nam. de Frat, de Tiger, Araxes en Kur—rivieren, welke, volgens oudheidkundigen, overeenkomen met de 4 rivieren die uit Eden voortgaande waren—nam. Pison, Gihon, Hiddekel en Frat (Gen. 2 : 10.)

Beschouwd van eene politieke zijde bestaat Armenië niet meer, d.i. het is niet meer een zelfstandig land, aangezien het gelegen is tusschen Turkije, Perzië en Rusland, en onder die landen verdeeld is. Het grootste gedeelte echter behoort aan Turkije. Armenië bestaat uit eene oppervlakte van omtrent 137,000 vierkant mijlen, en is doorsneden door de rivier Frat. Het is gelegen 7,000 voet boven de oppervlakte der zee, en wegens haar hooge ligging is het klimaat betrekkelijk koud, en veel van den grond zou onvruchtbaar zijn ware het niet voor de zorg welke de inwoners nemen in 't bewaren en leiden van water. Koren, gerst, druiven, tabak en katoen worden aldaar aangekweekt. In sommigen der valleien van het land groeien abrikozen, perziken, moerbeien en okkernooten.

De Armenische bevolking is niet beperkt bij 't gewest dat Armenië heet, maar is in vele landen verstrooid, alhoewel de Armeniërs, gelijk de Joden, hunne nationaliteit overal bewaren. Zij tellen 4,000,000 zielen, van wie drie-vierden het land hunner vaderen bewonen. In het Turksche Keizerrijk zijn 2½ millioen woonachtig, terwijl 1,100,000 onderdanen van Rusland zijn, en 100,000 den Shah, of Koning van Perzië, als hun souverein erkennen. Overal zijn zij gekenmerkt als een stil, verstandig, beleefd, matig en oppassend volk. De meesten hunner leggen zich op den handel toe, het grootste deel van den handel van Turkije in hunne handen zijnde Overal echter zijn zij omringd door Mohammedanen, door wie zij geregeerd, gehaat, gemolesteerd, en, ten minste vóór de Omwenteling van voorleden jaar, gedood werden. Want de fanatieke Moslems hebben zich altoos toegelegd om

ALLE BESCHAVING UIT TE ROEIEN

die op den Christelijken godsdienst gegrond is. De bewijzen hiervan zijn te vinden in de moordtooneelen van 1822, toen 23,000 Armeniërs gedood, en 17,000 als slaven verkocht werden ;—in de wreedheden van 1860, van 1876, en in die van 1895.

De geschiedenis van Armenië in de vroegste tijden is bedekt met duisternis. Eerst maakten zij een deel uit van het Assyrische Keizerrijk ; daarna werden zij beheerscht in vervolg door 8 onafhankelijke koningen ; later heeft Cyrus Armenië een deel gemaakt van het Perzisch Rijk—waarna zij door koningen van Syrië weggerukt werden van Perzië, en geannexeerd aan Syrië. Gedurende een tijdperk van 700 jaren was Armenie een twistappel tusschen de Romeinen, de Perzen, de Parthiers, en hunne bestierders, totdat zij door de Arabieren veroverd werden—één deel van 't land in 650 en 't overige 300 jaren later—d.i. in 950. Eindelijk is Armenie, in 1574, een deel geworden van het Turksche Keizerrijk.

HET CHRISTENDOM

werd vroeg in dit land ingevoerd. De eerste schrijver die eene geschiedenis van de Kerk opgesteld heeft, nam. Eusebius, die gestorven is in 't jaar 340, vond in eene bibliotheek in de stad Edessa in Armenie een manuscript, behelzende eene correspondentie tusschen Abgarus en den Heer Jezus. Er is geene zekerheid van de echtheid van deze correspondentie, maar het bestaan van dit document moet aangenomen worden als een waarborg van de vroege invoering van het Christendom in dat land. Dit heeft eigenlijk plaats-

gevonden in de eerste en tweede eeuwen van onze jaartelling. In de derde eeuw namen de Armeniers in 't algemeen de leer van Jezus aan, zoodat, gelijk wij reeds gezegd hebben, de Armeniers

HET EERSTE VOLK WAREN DIE ALS EENE NATIE HET CHRISTENDOM AANGENOMEN HEBBEN.

De ware apostel van de Armenische Kerk echter was

GREGOR

die genoemd werd de *Illuminator*, omdat door zijn bemiddelling de nacht des heidendoms verdreven werd. Die Gregor was de zoon van een vorst, en werd geboren in 't jaar 257. Niettegenstaande den hoogen rang van zijn geslacht, werd de geheele familie waartoe hij behoorde, in een tijd van vervolging gemarteld. Gregor de eenige zijnde die ontsnapt is. En dit is als door een wonder geschied, dewijl zijne oude oppasser hem genomen heeft en met hem gevlucht is naar de naburige provincie van Kappadocie. Gregor was toen een kindje van twee jaar oud. In Kappadocie ontving hij eene Christelijke opvoeding, en, na zijn terugkeer naar zijn geboorteland, arbeidde hij met zulken ijver en zegen, dat zelfs de koning, die zijne familie vervolgd had, tot bekeering gekomen is en het Christendom heeft aangenomen, hetgeen ook de meerderheid van zijne onderdanen trapsgewijze deed. Het is hem gelukt scholen door het land op te richten, naar welke scholen hij met opzet het recht van toegang gaf aan de zonen van de heidensche priesters, om hen voor het Christendom te gewinnen. In het jaar 302 werd hij ingezegend als bisschop van gansch Armenie, en in 325 ontving hij eene uitnoodiging om het beroemde eerste algemeene Concilie te Nicea bij te wonen—het Concilie waar het geloof in de eeuwige Goddelijke natuur van den Heere Jezus verklaard werd als leer der Kerk. Voor deze eer bedankte hij, maar hij zond daarheen als zijn vertegenwoordiger, zijn zoon, aan wie ook, bij het einde van zijn leven, hij het opzicht van de Kerk in Armenie toevertrouwde.

Bij zijn dood liet GREGOR de Armenische Kerk in een bloeienden toestand achter—een toestand waarin zij vele jaren gebleven is. Hij was ook een bekwame schrijver, waarvan leerredenen en gebeden door hem opgesteld, de bewijzen zijn. Door zijn invloed en voorbeeld is het hem gelukt, groote belangstelling in de zaak van opvoeding en geleerdheid op te wekken, zoodat na het vormen van het Armenisch A B C, de gouden eeuw van Armenische letterkunde bereikt is door het vertalen van Grieksche en Syrische boeken, zoowel als door het schrijven van oorspronkelijke boeken.

Een groote hinderpaal in het verspreiden van het Evangelie in het land was het gebrek aan eene vertaling van den Bijbel in de volkstaal. De predikers moesten de Schriften, welke zij op den preekstoel behandelden, eerst in een vreemde taal voorlezen en daarna vertolken en uitleggen. Een sekretaris van den koning, genaamd Mesrob, die zijn best deed om het Evangelie uit te breiden waar het nog niet bekend was, werkte dag en nacht om een alphabet uit te denken, met het doel o[illegible] den Bijbel te vertalen. Zijne leerlingen verhalen dat, terwijl hij bezig was aan deze zaak te denken, hij de toevlucht tot het gebed genomen heeft; als wanneer hij meende een rotssteen te zien, en eene hand, die zich bezig hield met het graveeren van teekenen op de rots—teekenen die zich op zijn geheugen indrukten—waarna hij in staat was een A B C op te stellen. Het A B C is immers door hem uitgevonden, waarna hij in 410

EENE VERTALING VAN DEN BIJBEL IN HET ARMENISCH VOLTOOIDE.

Tot op dezen tijd maakten de Armeniërs een deel uit van de Algemeene Christelijke Kerk, maar in het jaar 451 zonderden zij zich daarvan af, en voegden zich bij eene secte, welke den naam van *Monophysieten* kreeg, omdat zij ontkennen, dat Christus twee naturen heeft, een goddelijke en eene menschelijke, vereenigd in een Persoon. Zij beweren, dat de goddelijke natuur en de menschelijke alzoo vereenigd zijn, dat zij slechts een natuur uitmaken.

De *leerstukken* van de Armenische Kerk zijn bijna dezelfde als die van de Grieksche. Zij hebben zeven sacramenten. Bij den doop wordt het kind driemaal ingedoopt in water, waarna het met heilige olie gezalfd wordt. In het avondmaal nemen zij deel aan beide teekenen—'t brood en den wijn. Doch de Kerk gelooft niet aan het vagevuur dat een leerstuk is van de Roomsche Kerk. Zij houdt zich vast aan de Roomsche dwaling van drie soorten van geestelijken, nl. bisschoppen, priesters en diakenen. De gewone priesters, die als zoodanig in hunne gemeenten dienen, mogen trouwen vóór hunne ordening, daarna echter niet.

Het was omdat de Armenische toegedaan is, gelijk de Grieksche Kerk, aan vele van de dwalingen van de Roomsche Kerk, dat de Presbyteriaansche Zendelingen uit Amerika een werk onder hen begonnen hebben in het jaar 1831. Gedurende eenige jaren koesterden zij de hoop, dat zij door stillen arbeid de Armenische Kerk door de verkondiging van de leer van het Nieuwe Testament, hervormen en vergeestelijken zouden. Door de vervolging van de bisschoppen echter, zijn zij gedwongen te trachten hun doel te bereiken door het vormen van eene zuivere Protestantsche Kerk. Omtrent denzelfden tijd ook heeft de Zendingvereeniging van Basel en Zwitserland eene zending onder hen gevestigd.

Hoe noodzakelijk dit zendingwerk is voor Armenie, blijkt uit den geestelijken en moreelen toestand van de geestelijken aldaar. Onlangs trachtte één van de Protestantsche Zendelingen een bisschop van de Armeniers te bepalen bij den plicht om te arbeiden onder de Mohammedanen. Hij werd echter verrast door het antwoord, dat hij ontving: "Wat moeten wij," zeide de bisschop, "aan de Mohammedanen prediken? Zij gelooven aan God, en hebben goede gebeden. Wij konden hun alleen verkondigen de leer van de Drieeenheid en de goddelijke natuur van den Heere Jezus." "Maar," antwoordde de Zendeling, "het onder-

scheid tusschen Christen en Moslem is verschrikkelijk groot. De hemel bijv. van den Mohammedaan is een gansch andere hemel dan die van den Bijbel." "Indien ik," antwoordde de bisschop, "zeker was, dat de hemel van den Mohammedaan waarlijk bestond, dan zou ik wenschen daar te zijn." Hieruit alleen blijkt het, hoe laag de toestand van de Armenische Kerk is, en hoe noodzakelijk het is onder hen te arbeiden.

Er waren eenige jaren geleden in Armenie 281 zendingstaties, 944 arbeiders,—sommige Armeniers zelven onder hen gerekend-112 kerken, 11,500 leden, 264 zondagsscholen met 4,700 leerlingen. De verwachting welke men aldaar koestert is. dat, door middel van de bekeerlingen uit de Armeniers, zoowel als den arbeid van de zendelingen en den invloed van de opvoedingsinstituten aldaar, de versteende Kerk der Armeniers, eene herleving en hervorming moge ondergaan, waardoor zij een macht ten goede kan zijn in het Turksche Keizerrijk. De Armeniers hebben ontzachelijk veel aan de hand der Turken moeten lijden. Moge hare wraak daarvoor dit zijn: het brengen van velen der Turken tot de kennis der waarheid, en onder het juk van Christus, dat ligt is, een juk, dat den waren vrede in het gemoed kan bewerken. Moge de vrijheid van godsdienst, welke met de omwenteling afgekondigd is, het middel zijn om velen van de volgelingen van Mohammed bekend te maken met de vrijheid waarmee de waarheid vrijmaakt

A. McG.

DE BERGREDE.

V.

Mattheus 5 : 38—48.

De Heiland gaat voort met aan te toonen, hoe de leeringen der Rabbijnen, en hunne verklaring der Mozaische wetten, in strijd zijn met die van 't Koninkrijk der Hemelen. Onder de burgerlijke wetten vermeld in Ex. 21 komt de bepaling voor (vs. 24), "oog voor oog; tand voor tand, enz." Uit Deut. 19 : 18—21 blijkt, dat die voorschriften bedoeld waren voor de rechters in Israel. De geest dezer bepaling is, dat er volkomene vergelding voor misdaden geschieden moest. De rijke of aanzienlijke, die een arme lichamelijk leed had aangedaan, moest niet straffeloos (Deut. 19 : 21), of met een lichte straf daarheen gaan. Ook moest geen zwaarder straf dan het aangedaan leed op iemand gelegd worden. De straf moest geëvenredigd zijn aan de misdaad. Een arme, of gewoon burger, die een rijke, of aanzienlijke een tand had uitgeslagen, moest voor deze daad een oog, of eene hand, of het leven verliezen. In dit opzicht moest ook geen onderscheid gemaakt worden tusschen een vreemdeling en een inboorling. De wetten waren niet bedoeld om wraakneming aan te moedigen, maar om *private* wraakneming te verhinderen."

Uit de bepaling in Num. 35 : 31, "gij zult geen verzoening nemen voor de ziel des doodslagers, die schuldig is te sterven," heeft men afgeleid, dat zoodanige verzoening voor andere misdaden wel toegelaten was, en dat voor het verlies van een oog, of een tand, een boete opgelegd kon worden, mits de boete in evenredigheid met de schade zij.

Dit rechtsbeginsel werd door de Rabbijnen tot een beginsel van alledaagsche gedrag gemaakt. Doch private wraakneming, door hen gebillijkt, was ten eenemaal onbestaanbaar met de wetten van het Koninkrijk der hemelen. Christus leert, hoe burgers van dat Koninkrijk zich onder lichaamlijk leed gedragen moeten (vs. 39). De wapenen des Koninkrijks zijn geheel anders dan die der wereld. Geweld moet met zachtmoedigheid ontmoet worden. Daardoor zullen zij geene lafaards maar helden worden. Een ware held is hij die het kwaad in zichzelven overwint. Die terugslaat is overwonnen van het kwaad, dat in hem is. Wraak doet dubbel leed: aan den persoon die zich wreekt, en aan hem op wien hij zich wreekt. In plaats van onszelven te wreken, moeten wij het aangedaan leed met zachtmoedigheid dragen. Dit wil echter niet zeggen, dat burgers van het Koninkrijk, geweldenaars hun gang moeten laten gaan, noch bescherming tegen hen zoeken. Alleen *persoonlijke* wraakneming wordt verboden. Dezulken moeten gelaten worden in de handen Gods, d.i. in die van de machten door God daargesteld om het geweld te beteugelen. Zijn die machten aan den kant der geweldenaars, dan moeten wij het geweld dragen, en de wraak aan God laten. Zoo deed Jezus, zoo deed Paulus, en zoo deden de eerste Christenen.

In vs. 40 leert Christus, hoe burgers van Zijn rijk zich gedragen moeten, *onder onrecht in eigendom.* Zij moeten gereed zijn dubbel zooveel onrecht te lijden, als men hen wil aandoen. Wie u den rok (het onderkleed) ontneemt, laat hen ook hebben den mantel (het opperkleed, dat den gewonen Israeliet des nachts tot een deksel diende, en dat hem, volgens de wet van Mozes, des nachts niet onthouden mocht worden). Christus veroordeelt hier dat gedurig loopen naar den rechter om beuzelingen. In zulke zaken kost het soms veel meer om het ontnomene terug te krijgen, dan om een nieuwe ervoor in de plaats te koopen. Doch bovenal verhindert het ons die zachtmoedigheid en vredelievendheid te beoefenen, die burgers van het Koninkrijk kenmerken moeten.

In vs. 41 leert Christus hoe Zijne volgelingen handelen moeten *onder nadeel aan hunne vrijheid.* "Zoo wie u zal dwingen eene mijl te gaan, gaat met hem twee mijlen." Het woord "dwingen" beteekent "commandeeren," en is uit den Perzischen tijd. De bevelen van de Perzische koningen werden door het gansche rijk vervoerd door personen, die op zekere afstanden van elkander geplaatst werden. Dezen konden eenig een "commandeeren" om hun den weg te wijzen, of om hun te vervoeren. Zulk gedwongen dienst werd ook door de Romeinen geéischt, en daartegen verzetteden de Joden zich. Vooral waren zij gekant tegen het inkwartieren van soldaten met hunne paarden. Jezus zegt een burger van het Koninkrijk moet zich niet tegen zulke bekorting zijner vrijheid verzetten. Doe meer dan zij van u eischen! Zoo overwint gij het kwaad in uzelven

en in anderen. De wijsheid dezer leer heeft men in de dagen van krijgswet ondervonden.

In vs. 42 beveelt Christus *liefdadigheid jegens allen.* "Geeft dengenen die van u iets bidt." Een, die voor zichzelven leeft kan geen volgeling van Christus en geen kind van God zijn. Heeft hij het vermogen om armen te helpen, dan moet hij elk aanzoek om hulp als eene gelegenheid beschouwen, die God hem geeft, om milddadigheid te bewijzen, en alzoo zijn Vader in den hemel natedoen. Doch, zoo als Spurgeon terecht aanmerkt, dit voorschrift is niet voor dwazen. Zonder onderscheid aalmoes aan de armen te geven doet meer kwaad dan goed. Hetzelfde geldt ook van het bevel: "Keert u niet af van dengene, die van u leenen wil." Zijt gij in staat om te verliezen, wat gij leent, helpt dan den man, die in verlegenheid is. Doch niemand behoort te leenen, wat hij niet verliezen kan. Eigene schuld te betalen is veel beter dan milddadigheid te bewijzen.

Christus regelt voorts het gedrag van hemelburgers *tegenover hunne vijanden.* Mozes had bevolen in Lev. 19 : 18, "Gij zult u niet wreken, noch toorn behouden tegen de kinderen uws volks, maar gij zult uwen naaste liefhebben als uzelven." Hieruit leidden de schriftgeleerden af, dat slechts de "kinderen huns volks" hun "naasten" waren; en voegden aan dit gebod toe, "Maar uwe vijanden zult gij haten." Bij de Farizeen en schriftgeleerden van Jezus tijd beteekende "naaste" alleen dezulken die "Joden" waren, en onder dezen diegenen, die met hen samenstemden en hunne vrienden waren. Heidenen en tollenaars waren derhalve vijanden en moesten gehaat worden. Dit hadden zij aan het bevel van Mozes toegevoegd, terwijl zij de oogen sloten voor die plaatsen, waar hij liefde jegens hunne vijanden beval, (Ex. 23 : 4, 5; Deut. 23 : 7). Doch ook de Grieken van dien tijd leerden, dat een vijand gehaat moest worden. Op de vraag, wat een goede koning moest doen? antwoordde eens een Griek: Hij moet zijne vrienden wel en zijne vijanden kwaad doen!

Christus zegt, burgers van het Koninkrijk moeten hunne vijanden liefhebben, vs. 44. Een Christen moet een vijand van niemand en een vriend van allen zijn. Hij moet zachtmoedig, barmhartig en vredelievend zijn. Vijanden zullen hem in verzoeking brengen om ze hun vijandschap te vergelden, en geeft hij daaraan toe dan valt hij; daarom moet hij zich tegen hen verdedigen met de wapenen der liefde; hij moet hun vloeken met zegeningen, hun haat met weldaden, hun geweld met gebed ontmoeten.

Christus noemt twee redenen waarom zij aldus handelen moeten. 1). *Dit is wat God doet*, vs. 45. Regen en zonneschijn prediken ons Gods liefde en verdraagzaamheid, daar hij geen onderscheid maakt tusschen vrienden en vijanden. Alleen langs dezen en geen anderen weg zullen wij de wereld overtuigen, dat wij kinderen van God zijn. Daarentegen houden wij op Gods kinderen te zijn, als wij weigeren Hem in liefde en verdraagzaamheid na te volgen. Ook moeten wij gedenken dat God ons beminde en verdroeg, toen wij vijanden van Hem waren. 2). *Dit onderscheidt den hemelburger van anderen*, vss. 46 en 47. Vrienden alleen liefhebben, dat kan iedereen, dat doen zelfs de tollenaars, (menschen, die in dienst waren van Romeinen, die de belasting des lands gepacht hadden). Die tollenaars waren door de Joden zeer gehaat, en door de Farizeen in den ban gedaan en als heidenen verafschuwd. Maar men behoeft geen Farizeer te zijn, en al de overleveringen der ouden met nauwgezetheid te houden, om lief te hebben die ons liefheeft. Een tollenaar doet dat even zoo goed. Zoo ook waren de Joden niet gewoon om heidenen te groeten, even als de Mohammedanen in het Oosten dat niet aan Christenen doen. Nu zegt Christus, als gij "uwe broeders" (menschen van denzelfden godsdienst) alleen groet, in welk opzicht staat gij dan hooger dan de tollenaars, die ook hunne vrienden en broeders groeten? Gij verwacht belooning boven de tollenaars, maar wat doet gij boven dezen?

De Heiland besluit Zijn onderricht op al het voorgaande met de vermaning, "Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader die in de hemelen is, volmaakt is," vs. 48. In Luk. 6 : 36 heet het, "Weest dan barmhartig gelijk uw Vader barmhartig is." Gods volmaaktheid is leed te vergeven, wel te doen aan boozen en ondankbaren, barmhartigheid te bewijzen aan de schuldigen. Deze volmaaktheid van God moeten wij zoeken deelachtig te worden. Dat is wat God beoogt met burgers van het Koninkrijk der hemelen (Ef. 1 : 4). De weg daartoe is *liefde.* Deze is de eenige volmaaktheid, die wij op aarde bereiken kunnen.

Het Goddelijk gezag der Schrift.

(Voorgedragen op de vergadering van Predikanten onzer Kerk in de Kaapstad door Ds. J. DU PLESSIS, B.D.)

(Slot).

Met deze beoordeeling van het antwoord door het Romanisme, het Rationalisme en het Mysticisme respectievelijk gegeven, gaan wij over om onder ons

III.—CONSTRUCTIEVE DEEL

te zoeken naar een meer bevredigend antwoord op de vraag welke dan de eigenlijke gronden zijn van ons geloof dat de Schriften het geopenbaarde Woord van God zijn. En hier dient voorshands er op gewezen, dat de bewijsvoering waardoor de goddelijkheid van het schriftgezag gestaafd wordt *cumulatief* is. Het gaat ons veelal als het den Samaritanen ging die Christus als den Messias erkenden op het getuigenis der vrouw, maar later zeggen konden: "Wij gelooven niet meer om uws zeggens wil; want wij zelven hebbeu Hem gehoord en weten dat Deze waarlijk is de Christus de Zaligmaker der wereld."

Er is ternauwernood één uitsluitelijk bewijs voor de goddelijke ingeving der Schrift. Het ligt ook niet binnen het vermogen van de menschelijke redeneering om goddelijke waarheden op afdoende onweersprekelijke wijze en met mathemathische

zekerheid te bewijzen. Wij kunnen ze alleen bewijzen, zooals ons Butler heeft geleerd, "to a high degree of probability." De bewijzen voor de goddelijkheid der Schrift zijn aan velerlei bronnen ontleend; elkeen van die bronnen draagt zijn quota bij; totdat eindelijk de machtige stroom ons geheel meevoert, en ons vaartuig voorspoedig vaart waar het eertijds dreigde te stranden. Het is eerst dan wanneer het ééne argument bij het andere wordt gevoegd, en elke nieuwe bewijsvoering den indruk der waarheid verdiept, dat wij tot de onomstootelijke overtuiging geraken: de Bijbel dien wij bezitten is het geinspireerde Woord van God.

1. Het eerste bewijs dat ik ga noemen is juist dat hetwelk wij Protestanten verklaren te hebben verworpen, n. l. *het Getuigenis der Kerk*. Dat de Roomsche Kerk nu eenmaal teveel gewicht aan het getuigenis der Kerk hecht, en de overdreven waarheid alzoo tot een ernstige dwaling is geworden, moet voor ons geen reden zijn om dezen grond voor ons geloof aan de Schrift geheel te verwerpen. Er ligt diepe beteekenis in het vaak aangehaalde woord van Augustinus: "Evangelio non crederem, nisi me moveret Ecclesiae auctoritas." Dit moet niet wordeu verstaan alsof de Kerk mij voorschrijven kan wat ik wel, en wat ik niet, gelooven mag. Van zulk een knellende beperking zijn wij nu eenmaal vrij geworden, en door het juk der dienstbaarheid laten wij ons niet weer bevangen. En toch moet de "Ecclesiæ auctoritas" iets voor mij beteekenen. Het gezag dat zij tegenover mij uitoefent is een inwendige en zedelijke, niet een uitwendige en rechterlijke. De "Ecclesiæ auctoritas" staat niet tegenover mij om mij te gebieden wat ik gelooven moet. Zij staat naast mij en geeft uitdrukking aan mijn eigen diepgevoelde overtuigingen. Haar uitspraak is niet de uitspraak van den rechter buiten mij en boven mij, maar de uitspraak van het geweten dat binnen mij en deel van mijn eigen wezen is. Daarom ook gebruikte Augustinus het woord: "moveret" waar hij had kunnen zeggen "juberet": immers de "Ecclesiae auctoritas" *beweegt* mij wel tot het geloof aan de Schrift; *gebieden* kan zij mij niet.—Welaan dan, ik geloof aan de waarheid van de Schriften op grond van *getuigenis*. Zoo gaat het immers met het opdoen van al onze kennis. Wij gelooven op het bloot gezegde van anderen—van onze ouders, onze leermeesters, de boeken die wij gebruiken, de stelsels die wij zijn toegedaan. Uit den ouderlijken mond hoorden wij het voor het eerst: de Bijbel is het Woord van God, en zonder vraag of tegenspraak namen wij dat aan. Op wat gezag echter namen onze ouders aan, dat de Bijbel het Woord van God is? Hun antwoord op deze vraag zou mogelijk dit zijn geweest: 't is het algemeen geloof van alle Christenen. Welnu, dat "algemeen geloof van alle Christenen" is precies wat wij te verstaan hebben onder de uitdrukking "Ecclesiæ auctoritas." De "Ecclesiæ auctoritas" die wij erkennen en op grond waarvan wij de Schrift als een goddelijk Boek aannemen is eenvoudig de algemeene consensus van Christenen, de overtuiging der Christelijke Kerk, de uitspraak van het Christelijk geweten. In dezen zin, en in dezen zin alleen, spreken wij het Augustinus na: ik zou het Evangelie niet gelooven indien het gezag der Kerk mij daartoe niet bewoog.

2. Een tweede bewijs voor den goddelijken oorsprong der Heilige Schrift is *de weerklank dien mijn eigen hart aan de boodschap der Schrift geeft*. In zijn werk "The living Christ and the Four Gospels" vertelt Dr. Dale van Birmingham de merkwaardige geschiedenis van de bekeering tot het Christendom van een ontwikkelden Japaneeschen heer. Deze heer was als Confucianist opgegroeid, en had jarenlange studie aan de werken van Confucius gewijd. Confucius sprak van den hemel alsof de hemel een Persoon ware die met volle bewustzijn zegeningen op den mensch uitstortte. Van dien Persoon wilde de Japanner meer weten, doch verlichting van zijn onkunde vond hij in de werken van Confucius niet. Hoe langer zoo meer werd hij van de wijsbegeerte van Confucius afkeerig. Op dit oogenblik gaf hem een Japaneesche bekeerling tot het Christendom een Chineeschen Bijbel in de hand, met het verzoek om dien te lezen. De vertaling was een meesterlijke, en de Japanner las het Boek enkel om zijn literarische schoonheid. Eindelijk kwam hij tot 1 Cor. 13. Hij las het geheele hoofdstuk door, en zegt welken indruk het lezen daarvan op hem achterliet. "Ik was betooverd. Ik had nooit van een zedeleer gelijk deze gehoord of gedroomd. Ik gevoelde dat zulk een leer boven het bereik van het menschdom was, dat zij van den hemel moet zijn gekomen, en dat de man die dat hoofdstuk had geschreven licht moet hebben ontvangen van God—van dien God over Wiens bestaan ik mij in bespiegelingen had verdiept."—

Deze Japanner geloofde de Schrift omdat de woorden der Schrift weerklank vonden in zijn eigen borst. Er was geen "Ecclesiæ auctoritas" om hem te bestieren en te bewegen. Hij was een volslagen heiden en geheel afgesloten van de traditien der Christelijke Kerk. Geen vader of moeder, geen onderwijzer of leeraar, boezemden hem ontzag voor den Christelijken Bijbel in. Integendeel, het Christelijk geloof en de Christelijke Schriften werden in zijn land heftig bestreden. Desniettemin betuigden hem de Schriften haar goddelijken oorsprong door in een diep-gevoelde behoefte van zijn hart voorziening te maken. Dit kenmerk van de goddelijkheid der Schrift werd ook door den diepzinnigen Coleridge hoog geschat. Zijn uitdrukking is deze: "In the Bible there is more that *finds me* than I have experienced in all other books put together; the words of the Bible find me at greater depths of my being; and what-

ever finds me brings with it an irresistible evidence of its having proceeded from the Holy Spirit." En andermaal: "The Truth revealed through Christ has its evidence in itself, and the proof of its divine authority in its fitness to our nature and needs." En nog eens: "In every generation, and wherever the light of Revelation has shone, men of all ranks, conditions and states of mind have found in this Volume a correspondent for every movement toward the Better felt in their own hearts. The needy soul has found supply, the feeble a help, the sorrowful a comfort: yea, be the recipiency the least that can consist with moral life, there is an answering grace ready to enter." (Confessions of an Enquiring Spirit, Letters II, IV, VI.)

De Schriften dan brengen met zich en dragen in zich het getuigenis dat zij van God afkomstig zijn. Zij werpen een helder licht op de duistere en geheimzinnige vraagstukken waarmede de mensch zich bezig houdt, en bevredigen alzoo het verstand. Zij vervullen de diepste verlangens van den mensch, en stillen alzoo den eeuwigen honger en kommer van zijn hart. Zij waarschuwen den mensch tegen al wat kwaad en zondig is, en stellen hem het goede als aanlokkelijk en begeerlijk voor; zoodoende dragen zij de goedkeuring van het geweten weg. Bij den geheelen mensch—verstand, gevoel, geweten—vinden de Schriften weerklank. Dit is een tweede toets voor haar goddelijkheid.

3. Een derde bewijs kan worden aangevoerd als reden voor ons geloof in den goddelijken oorsprong der Schrift, n. l. *ons geloof in Christus*. Ons geloof in den Bijbel is het gevolg van ons geloof in Christus, en niet omgekeerd. Christus was er voordat de Schriften des Nieuwen Verbonds bestonden. Die Schriften werden geschreven opdat wij in Christus zouden gelooven. Er was waarachtig, zaligmakend geloof in Christus alvorens er een enkel woord van het Nieuwe Testament was neergeschreven. In de heidenwereld zou men wel ook nog heden duizenden kunnen vinden die in Christus gelooven hoewel zij geen woord van den Bijbel bezitten, of althans zelf lezen kunnen. Het geloof in Christus is in zekeren zin onafhankelijk van ons geloof, aan de Schriften als geinspireerde oorkonden.

Wanneer wij aldus redeneeren zou men ons gemakkelijk kunnen beschuldigen van een "circulus in probando." Men beroept zich—zoo zegt de tegenstander—op het Nieuwe Testament ten bewijze dat Christus de Godmensch is, en dan beroept men zich wederom op Christus ten bewijze dat de Schriften goddelijk gezag hebben. Dit is echter het geval niet. Het geloof dat Christus Gods Zoon en Heiland der wereld is komt tot ons niet door veel lezen van het Nieuwe Testament. Christus Zelf moet Zich aan de ziel openbaren, en wanneer Hij dat heeft gedaan, dan staat de overtuiging onomstootelijk vast dat Hij van God gekomen, ja, God Zelf is. Het Nieuwe Testament kan dit geloof stennen en ons daarin bevestigen; doch het kan dat geloof niet creëeren. God Zelf moet dat geloof door den Heiligen Geest in ons werken. Vandaar dat wij met vrijmoedigheid zeggen mogen, zonder ons aan inconsekwentie schuldig te maken: ik geloof in Christus, en daarom geloof ik ook de Schriften die van Hem getuigen.

Luisteren wij nogeens naar het getuigenis van den Japanner van wiens geschiedenis wij boven hoorden. Dat getuigenis luidt verder aldus: "En toen las ik het Evangelie van Johannes, en de woorden van Christus vervulden mij met verwondering. Ik kon aan die woorden geen weerstand bieden. Ik kon aan Hem mijn geloof niet onthouden." Hoedanig nu was de indruk dien het lezen van het vierde Evangelie op den Japanner achterliet? Dat Evangelie deed hem de persoonlijkheid van Christus helder voor den geest staan. Hij gevoelde dat hij hier te doen had met Een die met goddelijk gezag tot hem sprak, met Een die heilig en zondeloos was, en derhalve God-zelf moest zijn. Aan Een die met zulk gezag tot hem sprak en met zulke eischen tot hem kwam moest de Japanner zijns ondanks het geloof en vertrouwen van zijn hart schenken. En alzoo is hij een geloovige geworden.—Gelet moet worden op het feit dat de Japanner niet eerst zichzelven afvroeg wie de schrijver van het Evangelie was, of hij alleszins geloofwaardig was, of zijn verhalen alle op hechten historischen grondslag berustten, en welke verklaringen gegeven moeten worden aan het merkwaardig verschil tusschen het Christusbeeld van Johannes en dat van de Synoptici. De Japanner was een geleerd man, die goedschiks zulke vragen had kunnen doen. Maar geen van die vragen doken bij hem op. Hij las het verhaal van den Evangelist; hij zag de heerlijkheid van Christus; en hij viel neder aan Zijn voeten, roepende gelijk Thomas: "Mijn Heer en mijn God!" En wanneer hem later de vraag ware gedaan: Wat bewoog u om na zoo weinig onderzoek de Heilige Schriften als geinspireerde oorkonden aan tenemen? dan ware zijn antwoord gewis: omdat zij mij Christus hebben bekend gemaakt. Hij geloofde aan Christus, en *daarom* geloofde hij ook de Schriften die van Hem getuigen.

4. Het laatste bewijs voor de goddelijke ingeving der Schrift is *het getuigenis des Heiligen Geestes*. Aan dit bewijs hecht onze Confessio Belgica op voetspoor van Calvijn het meeste gewicht. "Alle deze boeken ontvangen wij voor heilig en kanoniek . . . . en gelooven zonder eenige twijfel al wat in dezelve begrepen is; en dat niet zoozeer omdat de Kerk ze aanneemt en voor zoodanig houdt, maar inzonderheid omdat ons de Heilige Geest getuigenis geeft in onze harten dat ze van God zijn." Er dient op gelet te worden dat de

Confessio een zekere mate van kracht ook aan het getuigenis der Kerk schijnt te willen hechten—wel te verstaan de algemeene Kerk van den Heere Jezus, en niet dat deel der Kerk dat zich alleen apostolisch en katholiek waant. Immers, dit woord "het getuigenis des Heiligen Geestes" moet aldus verklaard en uitgebreid worden: "het getuigenis van den in de Kerk inwonenden Geest." Hierdoor zou allereerst de volgende waarheid aan het licht komen: *Het getuigenis des H. Geestes steunt, vult aan en volmaakt het getuigenis der Kerk.* Het mag niet vergeten worden dat de Hervormers niet elk christelijk geschrift kwamen toetsen aan het getuigenis des Heiligen Geestes, maar alleen die geschriften waaraan reeds door een algemeen consensus van christenen zekere waarde als stichtelijke lectuur was toegekend. Die consensus nu was reeds een criterium dat toegepast werd. Zekere boeken, nl. de boeken des O. Testaments, de Apocryfe Boeken, en de boeken des N. Testaments—werden van alle andere christelijke lectuur afgescheiden, en deze boeken alleen werden aan een nieuw criterium getoetst, nl. het getuigenis des H. Geestes. Als gevolg van die toetsing verwierpen de Hervormers de Apocryfe Boeken, terwijl de Roomsche Kerk ze behield. Er is dus tweeërlei zifting van geschriften geweest: de eerste zifting bepaalde welke boeken aanspraak konden maken op de hoedanigheid van geestelijk en stichtelijk te zijn, en welke niet; de tweede zifting bepaalde welke boeken de hoedanigheid van goddelijke ingeving bezaten, en welke niet. Door de eerste zifting werd terstond een boek zooals b.v. de Historia Judaeorum van Josephus ter zijde gesteld; door de tweede zifting een boek zooals Sirach. Wat duidelijk verstaan moet worden is dat de Hervormers te doen hadden met een verzameling van boeken die reeds van andere boeken waren afgezonderd, die reeds waarde bezaten voor het christelijk gevoel en aanspraak maakten op goddelijke ingeving. Op deze boeken, die alreeds door de Kerk in waarde gehouden werden, werd als criterium toegepast "het getuigenis des H. Geestes." Maar die verzameling, nu door het getuigenis des Geestes te worden getoetst, was reeds door de Kerk voorbereid en geijkt. Het getuigenis des H. Geestes was derhalve een tweede criterium dat het getuigenis der Kerk moest aanvullen. In zooverre moeten wij steeds, als wij van het getuigenis des H. Geestes gewagen, het getuigenis der Kerk veronderstellen.

Maar verder het getuigenis des H. Geestes is dat getuigenis zooals het zich in de Kerk openbaart en uit. Ware het iederen Christen toegelaten te beweren: het getuigenis des H. Geestes in mij is niet ten gunste van de goddelijke ingeving van Kronieken, welke zekerheid zou er dan voor ons overblijven? Dan zijn wij den mysticus met zijn onbevredigend 'lumen internum' niets vooruit. Luther liet zooveel vrijheid aan den individu, dat wij hem moeilijk overal volgen kunnen. Hijzelf b.v. erkende niet het Boek der Openbaring als van Johannes afkomstig, maar hij laat erop volgen: "Niemand mag verhinderd worden om dit boek als van Johannes te beschouwen, of van iemand anders, indien hij het wil." Van den brief van Jacobus spreekt hij aldus: "Ik kan het niet onder de voornaamste boeken plaatsen, maar ik zal niemand beletten om het hoog of laag te stellen naardat hij het wil." Ten einde zulke onzekerheid te voorkomen is het noodig dat wij "het getuigenis des H. Geestes zooals dat zich uit, niet in het oordeel van den individu, maar in de algemeene overtuiging van de Christelijke Kerk. Het getuigenis des H. Geestes in andere christenen.

Deze dan zijn sommige van de voornaamste gronden waarop ons geloof aan den goddelijken oorsprong der Schrift berust. *Sommige* slechts, want het is onmogelijk een uiteenzetting te geven van al de gronden waarop het historisch geloof des Christendoms gebouwd staat. Een deel van het fondament ligt onder de oppervlakte en is niet terstond zichtbaar: bewijsgronden die voor het eene geslacht algenoegzaam toeschijnen, worden door een volgend geslacht afgekeurd. De eene eeuw voert aan de vervulde profetien en de wonderdaden des Bijbels als bewijs van de goddelijkheid der Schrift; een volgende eeuw vindt die onnoodig ballast. In elk geval, de bewijsvoering is cumulatief; *al* de bewijsgronden samen, zoowel die nu geldig zijn als die in vroegere jaren voor hechte grondslagen golden, leveren een onomstootelijk bewijs voor de waarheid van het Schriftwoord. Waar men ook op steunen moge, of meenen moge dat hij steunt, vast staat het geloof dat de Schriften het geopenbaarde Woord van God zijn, en voor leer en leven van den Christen onbeperkt gezag bezitten.

OP REIS.

[Ik neem de vrijheid enkele brieven door mij jaren geleden in "Volksbode" en "Zuid Afrikaan" geplaatst hier over te nemen. Twee-en-twintig jaren zijn sinds over mijn hoofd heengegaan. *Eheu fugaces*—zooals Horatius zingt. Mogelijk zijn deze brieven onzen lezers welkom, al zijn ze zoo oud!]

IV.

BRIEVEN AAN EEN VRIEND.

Amice,—Nog eens de Basutozending!......Verveelt het u reeds; of zal ik voortgaan met mijne beschrijving? Toen wij knapen waren lazen en vertaalden wij samen onzen *Terentius.* Gij herinnert u dien tijd immers nog. Het "niets menschelijks is mij vreemd," van dien schrijver, trok al dadelijk onze aandacht als een van de edelste spreuken uit de oudheid. Het was ons toen eene ontdekking. Ik althans heb die spreuk nooit vergeten, al is zij van een heiden afkomstig. En mogen wij niet in hoogeren zin deze woorden op de Basutozending toepassen?

Zij hebben het moeilijk gehad die Fransche broeders—gij zaagt het reeds uit mijn laatsten brief. "In gevaren van rivieren, in gevaren van moordenaars, in gevaren van de heidenen, in gevaren in de woestijn, *in gevaren onder de valsche broeders*," zoo beklaagde zich Paulus bij de Corinthiërs.

Helaas! dat de ergste vijanden der Zending soms Christenen zelven zijn! Dit ondervonden onze broeders in Basutoland. Pas waren de stormen die van buiten dreigden voorbij of de Episcopale Kerk liet zich hooren. Bisschop WEBB—thans gelukkig te Grahamstad, vroeger te Bloemfontein—ritualistisch onder de ritualisten, kon het niet gedoogen, dat de eenvoudige eeredienst der Fransche zendelingen invloed uitoefende in de heidenwereld. Hun macht moest gebroken worden. De tijd was gekomen. Basutoland was onder de Engelsche vlag. "Wij zijn laat in het veld," schreef deze Anglikaansche priestervorst, "Fransche Roomsch Katholieken zijn er reeds en Fransche Calvinisten." In eenen adem Katholiek en Hugenoot! En toen de Eerw. heer MABILLE hem over de zaak ging spreken was zijn antwoord: "Basutoland is geen Christenland: uw Evangelie is een verminkte, is een onvolledige; de apostolische successie is niet bij u; de Sacramenten zijn daardoor van alle kracht beroofd." "Maar had Paulus dan de apostolische successie?" vroeg de heer Mabille, "en hij was toch de zendeling bij uitnemendheid." De Bisschop in antwoord wikkelde zich in zijn kleed van bisschoppelijke waardigheid, zag van zijn hoog standpunt neer op dezen nederigen dienaar des Heeren, dezen niets beteekenenden Franschen Calvinist, en voegde hem bijna op ruwe wijze toe: "Mijnheer, hierover zullen wij niet argumenteeren. Ik zal *mijn* plicht doen en *wij* zullen voorwaarts gaan om Basutoland te Christianiseeren." "Van dat oogenblik af aan," zegt het rapport der Fransche zendelingen, "was er een einde aan alle discussie. En daar de zaken zoo zijn, rest ons niets anders dan den Ritualisten vooruit te zijn, meer te doen dan zij, en beter."

En wat is van dit alles het gevolg? Die de tucht ontvluchten, zijn welkom bij de Anglikanen, wier deuren wijd, zeer wijd zijn. En daar meestal de Magistraat tot de Anglikaansche Kerk behoort, is het de politiek van Basuto-opperhoofden, die zich over godsdienst niet bekommeren, hunne onderhoorigen aan te moedigen zich bij de Kerk van den Engelschman aan te sluiten. Aan den anderen kant blijven velen onverschillig. "Het is mijne schuld niet," zei eens een Basuto-opperhoofd aan den heer Mabille, "dat ik geen Christen ben. Moet ik, zooals gij vertelt, eens voor Gods troon verschijnen, ik zal het Hem zeggen, dat drie genootschappen op mij aanspraak maakten, en dat van zulk een eenvoudig mensch als ik ben, niet kan verwacht worden, dat ik zou besluiten over hunne tegenstrijdige eischen." Velen redeneeren zoo. De *Roomsche* Kerk wint geen veld; want zelfs heidenen zien het verschil tusschen de twee zendinggenootschappen en kiezen de eenvoudige Fransche boven den Katholieken eeredienst. Maar de Anglikaansche, als de godsdienst der Regeering des lands, is en en blijft een gevreesde tegenstander. En proselietenmakerij is dikwijls daar de leus.

Gij weet het immers dat in 1884 Basutoland aan de Rijksregeering werd overgemaakt en thans een eigen resident heeft. De overgang is voor de zending niet gunstig geweest. Men krijgt nu *minder* hulp voor de opvoeding der heidenen dan vroeger, daar de *uitgaven* tot instandhouding der Regeering vermeerderd zijn. Magistraten die bijna niets te doen hebben, moesten bezoldigd worden. Om dit tedoen moest men besnoeien. En, naar den aard der dingen, lijdt de zaak der opvoeding altijd het meest, want het snoeimes wordt daar eerst toegepast. Zoo was en is het bij ons. Zoo was en is het in Basutoland.

Doch laat ons eerst, om dit te verstaan, met de opvoedingsinrichtingen te Morija wat nader bekend worden.

Wij beginnen met de *Normaalschool*, onder leiding van de heeren Dyke en Dr. Casalis. Het doel van die inrichting is onderwijzers te vormen voor de verschillende staties, want ook hier tracht men door bekeerde heidenen de onbekeerden te treffen. Dit jaar is men begonnen met 56 kostleerlingen, allen voor het onderwijzersambt bestemd. Dit, zoo schrijft de heer Dyke, is het hoogste getal dat wij tot nog toe hebben gehad. In 1886 verkregen negen van onze leerlingen het Elementaire certificaat bij het Koloniale examen voor onderwijzers (Elementary Teachers') en drie er van stonden in de eerste klasse (Honours list). Over het geheel geven zij ons satisfactie en doen goed werk in 's Heeren wijngaard. Velen geven onderwijs in Basutoland, anderen in de Kaapkolonie of in den Vrijstaat, en weer anderen in de Transvaal, Griqualand Oost en West.

Naast de *Normaalschool* staat de *Bijbel*school met 32 leerlingen. Hier worden onder leiding van den heer *Mabille* Evangelisten of Catecheten gevormd, die in alle deelen van Basutoland arbeiden. Onze Kerk heeft aan deze school zeer veel te danken. In den Vrijstaat arbeiden onder Basutos te Bethlehem, Heilbron, Bultfontein, Frankfort en andere plaatsen catecheten die te Morija gevormd zijn, en die door onze Kerk in den Vrijstaat werden aangesteld. Voorleden jaar vierde ik te Bethlehem het Avondmaal in het kleine Basuto kerkje, en zat ik aan met een vier of vijftal dezer catecheten. Het was mij een aandoenlik oogenblik Avondmaal te vieren met deze zwarte "broeders," die op hunne eigene wijze en in hunne eigene taal "de groote werken Gods" verkondigen aan hunne stamgenooten. En gij weet het immers, dat onze Zending in de Transvaal al heel weinig zou beteekenen, hadden wij niet de hulp van catecheten uit de Bijbelschool te Morija. Onze Kerk gewis mag nimmer die Bijbelschool uit het oog en het hart verliezen.

Over de *Dag*school te Morija behoef ik niet te spreken. Daarvan weet ik te min om er een oordeel over te vellen. Het zal wel eene gewone Zendingsschool zijn. En over de pas geopende "Theologische" school, onder leiding van den heer Dieterlen, kan ik even weinig zeggen, daar de inrichting nog jong is, en nog geen bijzondere vruchten heeft afgeworpen. Het doel is om Christenen uit de Basutos

voor te bereiden voor de Evangeliebediening, zoodat ze aan het hoofd van staties zullen kunnen staan, en als Zendelingen die den vollen status hebben verkregen en de volle opleiding hebben genoten, zullen worden erkend. Het is een proefneming. Of die proefneming slagen zal is natuurlijk de vraag.

Maar wat krijgen de zendelingen dan van de Regeering? Verbeeld u toch niet dat Basutoland reeds tot het Christendom bekeerd is. Hier is eene berekening, mij door den heer Dyke bezorgd:—

Bevolking van Basutoland circa 200,000.
Onder Christelijken *invloed* slechts 35,000.
Heidenen, meer of min, 165,000.
Communicanten en catechisanten 7,700.
Leerlingen in Dagscholen 4,070.
Kostleerlingen 104.

Hoe klein is het getal, niet waar? En wat doet de Staat? "Thans ontvangen wij £1,758 per jaar voor onze inrichtingen van onderwijs, waarvan er 61 zijn in Basutoland, met over de 4,000 leerleerlingen. In 1880 kregen wij £2,933 voor 49 scholen; zoodat bij vermeerdering van scholen en verhooging van uitgaaf de toelagen zijn afgenomen. Met andere woorden scholen zijn *toe*genomen met 27 percent en toelagen *af*genomen met 70 percent. Deze reductie in onze inkomsten, juist nu ons volk minder in staat is voor de opvoeding te betalen dan te voren, maakt het werk zeer moeilijk, en de verantwoordelijkheid der zendelingen veel grooter. Want wij moeten òf nieuwe scholen openen op 't gevaar of van in geldelijke moeilijkheden te geraken, òf wij zullen 't moeten toelaten, dat Roomsch-Katholieken en Anglikaansche Ritualisten het werk opnemen, dat door ons begonnen is. 't Is waar, wij krijgen iets van onze kostleerlingen, doch de bijdrage is zeer gering. Vroeger betaalden de kostleerlingen te Morija £6 voor het eerste jaar en £3 daarna; doch toen wij bemerkten, dat sommige van onze bestbelovende jongelui zouden worden uitgesloten onder deze bepalingen, waren wij verplicht het jaargeld op £3 te brengen."

Wat de standaard van het onderwijs betreft, die staat meer of min gelijk met wat wij in de Kolonie hebben, ofschoon alles meer ingericht is naar de behoeften van de Basuto-jeugd. Een schriftelijk Examen wordt er jaarlijks gehouden, door den heer Dyke, en uit het rapport voor het afgeloopen jaar blijkt dat 170 leerlingen zich hadden aangeboden.

Het kan niet anders of deze en dergelijke inrichtingen moeten een beschaafden invloed uitoefenen op het volk.

Interessant was het mij de drukkerij te Morija te bezoeken. Honderden van boeken, traktaten' blaadjes worden er gedrukt. Naar alle deelen van Zuid Afrika worden deze geschriften verzonden, en vooral naar den Vrijstaat en de Transvaal. Onze Zending in het Noorden is ook in dit opzicht afhankelijk van de Fransche broeders. Spel- en leesboeken zijn er een menigte; verklaringen van gedeelten van de Heilige Schrift; eene vertaling van Bunjan's Pelgrimsreis,—een boek dat zeer gewild is—eenvoudige verhalen, stichtelijke boekjes—van alles is er een rijke verscheidenheid. Hoe gansch anders was het, toen de heer Casalis jaren geleden met dit werk begon! "Nadat ik," zoo schrijft hij, "eenige spelboeken en een catechismus had gedrukt werd er een school geopend. Oud en jong werden uitgenoodigd haar te bezoeken. Zij deden dit met groote onwilligheid, daar zij meenden, *dat het belachelijk was voor een zwarte om het papier te laten spreken!* Eindelijk ontdekte een tiental van hen dat er iets was in de volzinnen die zij trachtten te lezen. Groot was toen de opschudding. De tooverdokters verklaarden dat wij de harten van het volk door tooverwater hadden veranderd."

De vader van Moshesh leefde toen nog. Hij was zeer bijgeloovig, en verklaarde dat de zendelingen geen goed aan de Basutos hadden gedaan, dan alleen hun wat suiker te bezorgen. Spraken wij met hem, hij bespotte ons en riep ons toe, dat we onze vaders moesten halen om hem te onderwijzen. Hij lachte over wat hij hoorde (omtrent onze boeken). Eens kwam het gesprek hierop: "Allemaal leugen," riep de oude man, "Ik zal het niet gelooven dat een woord zichtbaar worden kan." "Gelooft gij nog niet," zei de zoon (Moshesh), "wij zullen het u bewijzen." Hij riep toen een der beste lezers, en zond hem een heel eind daarvandaan. "Nu," hervatte hij, "denk aan iets, fluister het in het oor van den blanken man daar; hij zal een paar streepjes maken hier op dit kleed." De woorden werden neergeschreven. De jonge Salomo van de kraal werd geroepen, die zonder aarzeling las wat het opperhoofd had gezegd! De oude was verbaasd; dekte den mond met de hand; kon zijn zinnen niet gelooven. "Wat," riep hij eindelijk uit, "zijt gij niet mijn oogen en ooren, en waarom hebt gij mij dit alles niet vroeger gezegd?" Moshesh protesteerde daartegen. Hij had immers gedurig over de zaak gesproken. De oude echter wilde van niets weten. Het ging zijn begrip te boven. Wonderen waren er gebeurd."

Doch nog eens genoeg. In mijn volgenden brief geef ik u eene beschrijving van mijne reis naar de Maluti-gebergten.

t.t.,
J. I. Marais.

Aan onze Lezers.

Als Agenten voor " Het Gereformeerd Maandblad " zijn aangesteld :

De heer V. HARRIS, Stockenström Straat, Worcester.

De heer J. S. DE WET, Prokureur, Robertson.

De heer D. J. HERHOLDT, Prokureur, Murraysburg.

DEEL XIV, No. 5. STELLENBOSCH. MEI, 1909.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift voor Zuid-Afrika.

NOTA BENE.

1. Men zende alle inteekengelden alsmede alle berichten betreffende verandering van adres, of ongeregelde toezending aan Mnr. R. J. DU TOIT, 'Transvalia,' Stellenbosch.
2. Men zende liever geen "Postal Notes," of postzegels. Niet-Koloniale "Postal Notes" moeten een additioneele postzegel ontvangen.
3. Alle Advertenties en de gelden daarvoor moeten opgezonden en betaald worden aan den advertentieagent van het blad, de Heeren R. L. CHAPLIN, & Co., Industrie Gebouwen, Loop Straat, Kaapstad.

AAN ONZE LEZERS.

Met groot genoegen nemen wij hier op de stukken van Professor Muller over de "Bergrede" en het boek "De Openbaring." Ook een stuk van Ds. Botha—het eerste van eene reeks over de "Gelijkenissen." Veel wordt er te Stellenbosch aan Bijbeluitleg gedaan. Prof. Hofmeyr opent den Zondag met zijn "Bijbelklas," Prof. Muller spreekt in den namiddag over de "Openbaring van Johannes," Ds. Botha in den avond over de "Gelijkenissen." Dit voorbeeld vinde navolging!

KRONIEK.

:o:

DE TERING ALS ZIEKTE.

De "Christian" van den 25 Maart heeft een paragraaf aan dit onderwerp gewijd, onder het zoo aangrijpend als schrikwekkend hoofd "de witte dood." Het blad verwijst ons naar het verslag van het Internationale Congres over Tuberculosis onlangs te Washington gehouden, waarin aangedrongen wordt op de *verplichting van notificatie aan de Regeering in elk geval van Tering.* In Groot Brittanje is men ontwaakt op dit punt—de slachting onder teringlijders is te groot. Men begint 't nu eerst te beseffen—zegt de *Christian*—dat de "Tering een ziekte is door kiemen meegedeeld, en dat het zoowel voor kranken als gezonden van beteekenis is, dat strenge maatregelen worden genomen ter afwering van het gevaar. In ons land is het gevaar minder groot onder de blanke bevolking, want men kan gezondheidsregelen gemakkelijk toepassen. Onder de gekleurden die worden afgemaaid door die krankheid is 't gevaar zeer groot. Er moest voorwaar meer worden gedaan, om het publiek op dit punt intelichten.

DE MANNEN-ZENDINGBOND EN DE GEREFORMEERDE KERK.

De Gereformeerde Kerk in Amerika—(The Reformed Dutch Church)—onze zuster in 't geloof—is op het gebied der zending wakker genoeg. Onlangs werd het volgend schema van werkzaamheid aangenomen in verband met haar "Mannen-Zendingbond."

1. De Mannen-Zendingbond zal zoowel de buitenlandsche als de binnenlandsche zending onzer Kerk behartigen.

2. Ieder lid of aanhanger onzer Kerk en ieder

leeraar in verband met ons Kerkgenootschap zal beschouwd worden lid te zijn dezer Beweging.

3. De mannen verbonden aan eenige gemeente tot onze Kerk behoorende kunnen zoo zij zulks wenschen een localen tak organiseeren en naar locale omstandigheden inrichten.

4. In elke Classis (Ring) zullen de mannen die onder No. 3 vallen eene Classicale Commissie vormen van deze Beweging.

5. Een Algemeene Commissie zal gevormd worden bestaande uit twee vertegenwoordigers uit elke Classicale Commissie. De Secretarissen en Commissiën (Boards) voor buitenlandsche en binnenlandsche zending zullen *ex officio* leden zijn van de Algemeene Commissie.

6. De Algemeene Commissie zal eene Uitvoerende Commissie aanstellen uit 15 leden bestaande, die gekozen zullen worden uit zoodanige plaatsen als hen in staat zal stellen zonder moeite elkander te ontmoeten.

7. De plichten dier Commissies zijn als volgt:—

(*a*). De Classicale Commissie zal het werk in iedere Classis beheeren. Zij zullen locale organisaties aanmoedigen, plannen beramen voor de Classicale Conferenties, en op elke andere wijze het doel der Beweging bevorderen.

(*b*). De Algemeene Commissie zal in 't algemeen de Beweging regelen, vooral met 't oog op de geheele Kerk en de Algemeene Synode. Zij zal zorgen dat er Mannen-Zendingconventies worden gehouden op geschikte middenpunten minstens eens in 't jaar.

(*c*). De Uitvoerende Commissie zal voor de Alg. Comm. handelen, wanneer zij niet bijeenkomt.

De eerste Algemeene Commissie zal gehouden worden op Maandag, October 25, 1909 op zulke plaats als door de waarnemende Uitvoerende Commissie bepaald."

Wij noemen dit een een en ander om te doen zien hoe diep de nieuwe beweging grijpt in 't hart van de Kerk. 't Is alsof allerwege de oogen opengaan voor de noodzakelijkheid van arbeid in 't belang en tot heil der geheele wereld.

"Zoo, zoo zien we 't Godsrijk komen."

HET MOHAMMEDAANSCHE GEVAAR.

Wij hopen andermaal in ons blad het een en ander over te nemen, ten einde onze lezers te doen verstaan, welk eene macht er zit in 't Mohammedanisme. Het bezit reeds de grootste zendingschool in de wereld, die van El-Azhar te Cairo. Het heeft reeds beslag gelegd op het groote vasteland van Afrika. Het maakt in dit werelddeel propaganda op alle mogelijke wijze. Het vindt steun bij de kleurlooze politiek der Christennatiën: het breidt zich uit op alle mogelijke wijze: het heeft kracht, omdat het aan denzelfden Joodschen stam is ontsproten, waaraan het Christendom eens verbonden was: het geeft voor groote achting te koesteren voor Issa—onzen Jezus, den Heiland der wereld—het heeft iets van het Christendom overgenomen, hoewel in zeer verminkten vorm, doch wil niets weten van den eenigen Middelaar tusschen God en den mensch: het heeft pleitbezorgers gevonden onder Christenen en schijnt in deze rustelooze eeuw voor meer dan een rusteloozen geest die het Evangelie verwerpt een boodschap te hebben, welke de Kerk des Heeren, oppervlakkig beschouwd, niet heeft. Dáár ligt het gevaar. Jaren geleden liet een schrijver in de *British Quarterly Review* zich over de zaak hooren in treffende bewoordingen: "De Islam heeft in zich net genoeg goeds om het ontvangen van een grooter goed te verhinderen..... Omdat de Islam nader staat aan het Christendom dan eenig ander valsch stelsel, omdat het nader komt dan eenig ander ter vervulling van de behoeften onzer geestelijke natuur, om die reden vooral staat het boven alle andere valsche stelsels, en is *bij uitnemendheid anti-Christelijk*. Het is, als het ware, de persoonlijke vijand en mededinger van het geloof, en weerstaat het op gelijke termen met het oog op hetzelfde doel."

* * *

Dit gelooft ook de Mohammedaan. Daarom tracht hij op alle mogelijke wijze het Christendom te ondermijnen. Onlangs nog werd in Indië eene beweging aan den gang gezet om het Mohammedanisme, als zendinggodsdienst, te doen herleven. Men wil er eene Mohammedaansche Universiteit stichten met provinciale "colleges." Met de grootste geestdrift werd het voorstel ontvangen. Men teekende dadelijk in voor 50,000 rupees (£5,000) met een jaarlijksche toelaag van 8,000 rupees (£800). Meer dan een der Indische grooten droeg hiertoe bij. De Minister van Kharpar, Sadiq Ali, contribueerde 11,000 rupees (£1,100), met £100 als jaarlijksche bijdrage. De Nawab van Dacca gaf aan landeigendom ter waarde van £4,000. Het Mohammedanisme dus schijnt te ontwaken tot het besef zijner roeping. Zal die ontwaking slechts tijdelijk zijn? Men leze wat Dr. Kuyper daaromtrent te zeggen heeft.

* * *

Dit brengt ons tot eene andere vraag: Hoe groot is 't aantal Heidenen in de wereld? Dr. Zeller, direkteur van het statistisch bureau te Stuttgart, geeft hierop antwoord. Zijn cijfers zijn zeer nauwkeurig en dus de aandacht waard. Wij laten hem aan 't woord:—

Bevolking der aarde	1,544,510,000
CHRISTENEN	534,940,000
Mohammedanen	175,290,000
Joden	10,860,000
HEIDENEN	823,420,000
{ Confucianen	300,000,000
{ Brahmanen	214,000,000
{ Buddhisten	121,000,000

Met andere woorden, zegt de *Missionary Review of the World*: "Uit iedere 1,000 der bevolking, zijn 346 Christenen, 114 Mohammedanen, 7 Joden, en 533 Heidenen. Hieruit blijkt, dat slechts *eenderde* van de bevolking der aarde het Christendom heeft aangenomen. En nog zijn er, die bezwaar maken tegen de zendingpropaganda, hoewel de Heiland bij Zijn heengaan ons zoo duidelijk heeft bevolen: predikt het Evangelie aan *alle* kreaturen!

ROME IN ZUID-AFRIKA.

Onder dit hoofd verschijnt het volgende in de "Grenswachter," een blad uitgegeven door de "Algemeene Protestanten-vereeniging" in Nederland. Wij mogen er ernstig over nadenken, want dat de Roomsche Kerk propaganda maakt in Zuid-Afrika is overbekend. Men lette op dit verschijnsel en leze bedaard wat hier wordt meegedeeld. Mogen vooral diegenen onder onze lezers ervan kennis nemen, die meenen door de regeering ondersteunde kerk-scholen den godsdienst te zullen redden. Zulke scholen zullen de Roomschen ook stichten met regeerings-ondersteuning, en een invloed uitoefenen, die onberekenbaar is. Zoolang wij invloed kunnen uitoefenen op de openbare school, laat ons zulks doen. Rome slaapt niet! Het Protestantisme is in slaap gesust.

* * *

"Reeds vóór den Boerenoorlog vernamen wij,"—zoo schrijft de "Grenswachter,"—"dat Rome van de enkele vestigingen, welke het zich in Zuid-Afrika heeft verzekerd, eene stelselmatige propaganda dreef, en gaandeweg aan invloed zocht te winnen. Het was niet te verwachten, dat de oorlog daaraan een einde maken zou. Maar men begint er nu blijkbaar in den jongsten tijd, krachtiger en meer in het openbaar op te treden. *Nieuwe Leven* van 20 Maart, j.l., behelsde het volgende bericht: "Het Roomsch-katholieke hoofdblad, "De Tijd," bevatte onlangs een schrijven van Mev. B. T. P. Wasklewicz—van Schilfgaarde, waaruit bleek, dat men van die zijde, nu de zaken in Zuid-Afrika vrij wel geregeld worden, pogingen begint aan te wenden, om ook de Katholieke kerk op het terrein der Boeren te doen verrijzen. Ieder weet, dat de Zuid-Afrikaansche Boeren meest allen tot de Orthodoxe richting behooren; ze zijn ouderwetsche Protestanten. Men zou zeggen: "Laat ze verder zelf bepalen, of ze dit blijven willen, dan wel meer Modern-gezinde Protestanten worden." Maar zoo zegt de Roomsch-Katholieke kerk niet; deze is altijd op uitbreiding bedacht. Onder de Boeren wil ze dit doen door eerst scholen voor de jeugd op te richten, om zoodoende al vast het opkomend geslacht te vangen. In het bovenbedoeld dagblad, "De Tijd," lazen wij, dat meisjes worden opgeroepen, die zich kunnen aanmelden bij Mev. De Falloux—Schusters te Blerix in Limburg, om dan verder onder toezicht van den bisschop van Roermond opgeleid te worden tot zusters bij het onderwijs, dat aan Transvaal gebracht zal worden. Wij deelen dit even mede, om te laten zien, hoe men bij de Roomsche kerk altoos op winst uitgaat. In onze Indische bezittingen, op het terrein van het Ned. Zendelinggenootschap, heeft men van die indringende proselieten-makerij ook al last gehad."

WAT MEN IN DENEMARKEN DOET.

Veel wordt er in ons land gesproken en geschreven over Opvoeding en Onderwijs. Ieder heeft het zijne daarover te zeggen. Die het meest erover te zeggen heeft, is vaak de man, die er het minst van heeft ondervonden. Zuid-Afrika is in zekeren zin afgesloten van de wereld, en dit maakt dat wij vaak, zonder kennis van wat in ruimer kring wordt gedaan, een oordeel uitspreken, dat niet op hechten bodem staat. Eene zaak, die ons bezig houdt, is de vraag: of wel onze opvoedings-methode de beste vruchten afwerpt. Beantwoordt die opvoeding wel aan haar doel? En wat een wereld van uiteenloopende denkbeelden is er niet over dat onderwerp. De een wil alles praktisch, de ander wil alles theoretisch. De een wil geen oude talen, de ander wil niets dan de natuurkundige wetenschap. De een roept: weg met de Universiteit! de ander: weg met den Superintendent van Onderwijs! "Ieder ketter heeft zijn letter," en voorwaar, ieder criticus heeft zijn hervormingsplan. Wie zal ons den weg aanwijzen uit dien doolhof van verwarring?

* * *

Zoo gaat het ook in andere landen. Zoo in Amerika. Bijv. in de *N. American Review* verschijnt er een artikel onder het opschrift: "Onze misdadige methode van Opvoeding." Deze schrijver klaagt bitter over het schoolstelsel in dat progressief werelddeel. 't Is alles verkeerd. Wat moet er dan gebeuren? Allereerst moet het kind nauwkeurig worden onderzocht aangaande zijn vatbaarheid en neigingen. De gewone Elementaire School moet vernietigd worden. In plaats daarvan moet men hebben groote werkplaatsen, laboratoria, keukens, tuinen, en waar mogelijk eene boerenplaats. Kinderen moeten dan op die werkplaatsen enz., naar hun vatbaarheden worden besteed. Zijn er die eene neiging tot de letterkunde hebben, dan zullen zij daartoe worden instaat gesteld. De rest echter, zal in verschillende groepen worden verdeeld, met opleidingsinrichtingen en colleges." Eene groep bijv. zou zich met wetenschappelijk onderzoek en met de geleerde vakken bezig houden. Een tweede met allerlei werktuigkundige vakken. Een derde met kunst en de daaraan verbonden werkzaamheden. Een vierde met den landbouw. Een vijfde met den handel en de financieën. En zoo voorts.

* * *

Wat een ideaal! Velen zullen deze beschouwingen in Zuid-Afrika onderschrijven. Immers, ook in ons land zijn er, die alles praktisch willen inrichten en daarom gedurig roepen: weg met de school! Maar is dat ideaal niet eene illusie? Laat het voorbeeld van Denemarken ons hierin helpen! Wat is daar gebeurd?

***

Tegen het einde van de negentiende eeuw was het in Denemarken ellendig geschapen. Het land werd al armer. Haar kerk had geen invloed meer: in haar scholen waren de onderwijzers diep onkundig: wat letterkunde betreft, die was geheel onbereikbaar voor het volk. Arm Denemarken! Het beteekende niets meer in Europa. Toen stond er een man op, die tot wapenkreet aannam het snijdend woord: "voedt uzelven op!" Hij ondernam een kruistocht en ging het land door predikende, getuigende, opwekkende, vermanende, met het ééne woord als thema: "opvoeding, opvoeding, opvoeding," in allerlei schakeeringen opgehelderd. Die man was Bisschop Nicolai Grundtvig. En langs welken weg trachtte hij zijn doel te bereiken? Door de "School voor landbouwers." In 1866 kreeg dat werk een stoot vooruit in Dr. Norregaard, die zijn leven wijdde aan de landelijke bevolking, een man van buitengewone kracht en buitengewone toegewijdheid aan vaderland en volk. Hij begon met de school te Testrup voor de arbeiders op het land, en nu zijn er niet minder dan 120,000 leerlingen in die 75 scholen, die over het land verspreid zijn.

***

Geen gratis onderwijs is er. Ieder betaalt £8 per term, die van November tot Maart duurt, slechts vijf maanden dus. Als wij bedenken, dat die menschen slechts £30 per jaar verdienen, dan voorwaar is het geen kleinigheid, dat zij meer dan een *vierde* van hun inkomen aan de opvoeding besteden. In Zuid-Afrika wil ieder, die het eenigszins kan overleggen, alles voor niet hebbeu. In Denemarken geldt de regel van Dr. Norregaard: niets voor niet! Het gehalte van de leerlingen is, wat men in Zuid-Afrika zou noemen, de "bijwoner" klasse, d.w.z.: de landbouw arbeider, niet de grondeigenaar, —een enkele wel—de visscher, de ploegleider, de handelaar in het klein. In vijf maanden tijds ontvangen zij onderricht, dat voor hun heele leven van beteekenis is.

***

En waarover loopt dat onderricht? Men lette er toch op, en late Denemarken getuigen tot Zuid Afrika. *Niet technisch, maar zuiver intellectueel* onderwijs. Dr. Norregaard, bijvoorbeeld, wist die mannen, die in hun werkskleeren kwamen hooren en leeren, te onderhouden ..... niet over nieuwe soorten van aardappelen, of kunstmatige bemesting, of wetenschaspelijke methoden van grondbebouwing. Niets technisch. Maar over geschiedenis, over letterkunde, over volkslegenden. Alexander de Groote werd op zijn overwinningstochten gevolgd door een klasse van leerlingen die men misschien nergens elders ter wereld op de leerbanken zou zien. Over de Noorsche volkslegenden hield hij ze bezig, over Deensche geschiedenis en letterkunde en dergelijke onderwerpen meer. Veel tijd werd besteed aan de gymnastiek, want men gelooft in dat land aan gezonde lichaamsoefening. In den avond las men voor uit verschillende dichters, of werd er muziek gespeeld. Geen wonder dat de Noorsche schrijver, Björnson, de Deensche landbearbeiders noemde de meest ontwikkelde in de wereld. Een Engelsche dame, die Testrup bezocht, vond in een afgelegen dorp een dienstbode die Shakespeare beter kende dan menig letterkundige. Een koetsier had eene vertaling van Milton, door hem zeer gewaardeerd. Meer dan een Deensche "bijwoner" kende meer van de Engelsche geschiedenis dan menig Engelschman zelfs.

***

En wat is de uitkomst? Volgens Afrikaansche redeneering zou men in Denemarken verwachten een aantal onpraktische, eenzijdig ontwikkelde menschen! En toch hebben deze scholen Denemarken opgeheven uit de bittere armoede waarin dat land gezonken was in het midden der negentiende eeuw. Meer dan eens hebben wij in ons blad Denemarken voorgehouden ter navolging. Wij zijn er ten zeerste van overtuigd dat ook wij door opvoeding en onderwijs—niet technisch onderwijs, maar verstandsontwikkeling—het volk zullen kunnen opheffen, en daardoor alleen. Door die ontwikkeling is Denemarken er toe gekomen om binnen vijf jaren tijds 1,000 co-operatieve melkerijen daar te stellen, 323 genootschappen ter verbetering van den veestapel. Het land wordt rijker, en terwijl in andere landen die klasse der landelijke bevolking al dieper zinkt, stijgt zij in Denemarken, beteekent zij wat. En dat alles, niet door onderwijs in alle mogelijke praktische vakken, maar door de strenge macht van verstandsontwikkeling.

***

Nog iets meer over de vakken van onderwijs. Bovenaan staat de letterkunde en de geschiedenis, maar ook aardrijkskunde, rekenkunde, en ook ..... de schrijfkunst. Er zijn die in hun stijve vingeren de pen niet altijd kunnen hanteeren, omdat zij meer met de ploegstaart dan met de schrijfstift vertrouwd zijn. De Deensche constitutie wordt hun uitgelegd; de Deensche wet wordt hun mede uiteengezet. Aan de natuurkunde wordt de aandacht gewijd—sterrekunde en aardkunde, de physica en de gezondheidsleer. En dat niet uit boeken, maar in de natuur en door de natuur. Zij weten hoe en waarom de maan groeit, waarom de getijen met

ebbe en vloed stijgen en dalen, wat stormen veroorzaakt en van waar de wind komt waaien. Vraagt dit een en ander aan een Kaapschen schooljongen, en ziet eens wat hij antwoorden zal! Prof. Drummond vertelde mij eens dat, bij de eerste ontmoeting, hij zijn studenten in den regel eenige eenvoudige vragen stelde, zooals: "Waarom is de hemel blauw?" en welke rare antwoorden hij kreeg. Zoo is het niet in Denemarken. Men leert die "clod-hoppers," die turftrappers *denken!* Zij weten het na onderzoek waarom zekere soorten aarde zekere eigenaardige oogsten kunnen leveren; en van besproeiïng en delven weten zij meer dan menige jongeling die te Elsenburg zijn opleiding geniet. En met dit al kunnen ze u uiteenzetten wat aanleiding gaf in de Engelsche geschiedenis tot den dood van Karel I., of het optreden van Cromwell, kunnen zij zich in Shakespeare verdiepen en Milton genieten. Verbeeld u een Kaapschen boerenjongen die, met Shakespeare in den zak, eene reis aanvaardt per trein. En voor dit alles BETALEN zij. Zij worden niet naar de school gelokt. Zij gaan uit eigen beweging. "'t Was mij een zware opoffering," zei een, "soms dacht ik dat ik nooit geld genoeg zou vinden voor dat doel. Doch ik deed een gelofte dat het moest, 't koste wat wil.

***

Natuurlijk moesten de stichters dezer scholen het kruisvuur der kritiek ondergaan. "Voed die boerenarbeiders naar uw methode op, en wij zullen weldra zitten met niemand. Zij zullen allen stadwaarts gaan in de hoop om als klerken of ambtenaren hun fortuin te maken." Doch men antwoordde: "Wat die arbeiders behoeven is ontwikkeling. Zij moeten weten dat zij een verstand hebben, eene ziel. Zij moeten leeren verstaan dat er een wereld is buiten de boerenplaats. Hebben zij eenmaal geleerd dat zij een hoofd hebben, dan zullen zij hun handen weten te gebruiken. Hebben zij eenmaal behoorlijk leeren denken, dan zullen zij ook leeren den grond behoorlijk te bearbeiden." De proef op de som is geleverd. Wil onze regeering Zuid Afrika voorthelpen, men zende een ontwikkelden zoon des lands naar Denemarken om de Deensche methoden aanteleeren en op Zuid Afrikaanschen bodem overteplanten. Dan zal men niet gedurig steenen slingeren naar de Universiteit; men zal de school hervormen. Want daar moet men beginnen.

NOG NIET GELUKT.

Leest toch bedaard de volgende paragrafen uit "Ons Land" en bepeinst ze, en wekt onze menschen op om te lezen en helpt ze aan goede boeken. "Twee maanden geleden deelden we mede dat de boekhandel firma van de heeren Jac. Dusseau en Co. alhier, zich bereid verklaard had "een proef te nemen om te zien of de klacht, dat men niet Hollandsche boeken koopt, omdat ze te duur zijn, gegrond is of niet, en om uit te vinden of men een waarlijk goed en nuttig Hollandsch boek zal koopen en lezen als het verkrijgbaar gesteld wordt tegen zelfs een lagere prijs dan gelijksoortige Engelsche boeken." De firma stelde 300 exemplaren van de "Bladen uit de Memoirs van Petrus Borchardus Borcherds," beschikbaar tegen 1/- per exemplaar (postvrij 1/3). Wij maakten toen de volgende opmerking: "Van deze proefneming hangt veel af. Worden de 300 exemplaren gretig en spoedig opgekocht, dan zal men kunnen verwachten dat de boekhandel in de toekomst dergelijke boeken zoo goedkoop mogelijk zal verkoopen."

En wat is nu de uitslag van deze proefneming? Tot onze teleurstelling hebben we van den bestierder van de firma vernomen dat er gedurende de twee maanden slechts de helft van de 300 exemplaren verkocht werd. Uit een voornaam en groot opvoedingscentrum werden maar twee of drie exemplaren besteld! Dit is voorwaar ontmoedigend. Waar is de leeslust dan voor goede, nuttige lectuur? Onze geestelijke en andere leidslieden dienen hier een les uit te leeren en voortaan met des te meer ernst ons volk te bewegen om te lezen. Daar liggen nog 150 exemplaren van dit kostelijk geschiedkundig boek dat het Hollandsch-lezend publiek tegen een spotprijs kan bekomen. De tijden zijn slecht, maar wie de waarde van een goed boek kent en lust heeft het te lezen, vindt er wel het luttel bedrag voor. Mogen we dan hopen dat de volle 300 exemplaren spoedig uitverkocht zullen zijn?

We zouden gaarne zien dat de firma een verdere proefneming deed met een ander boek. Nu is de vraag, welk boek? Wij meenen dat het goed zou zijn als belangstellende lezers den naam van een boek aan de hand zouden willen doen, dat de meerderheid van onze Hollandschsprekende Afrikaanders zou interesseeren, dat eenvoudig doch boeiend is, en werkelijk goede, nuttige lectuur, en dat door ons behoort gelezen te worden. Wij twijfelen er niet aan dat de firma bereid zal zijn zoo een tweede proefneming te doen." Hoe komt het dat onze vaderen de "Christelijke Boekvereeniging" steunden, en het tegenwoordig geslacht niets doet?

De Kaapsche Universiteit.

Ik neem de vrijheid de volgende brieven in de "Volkstem" verschenen hier over te nemen. Waarom? Omdat er zoo veel misverstand is, dat aanleiding geven kan tot wrijving, en onaangenaamheid in de toekomst. De brieven spreken voor zichzelf. Die jaren lang op den Universiteits-raad heeft gediend zal het moeten getuigen, dat er thans meer vriendschappelijke erkenning van elkanders rechten is dan ooit te voren. Men tracht elkaar te verstaan en tegemoet te komen.

Onze lezers dienen er op te letten dat ík klem leg op 't Matriculatie-examen als *toelatings*-examen tot de Universiteit. Kan dat wel *zonder* Latijn? Is er éène Universiteit in Holland, Duitschland, Schotland, die 't Latijn *uitsluit* bij 't toelatings-examen? Enkele der zoogenaamde "moderne" Universiteiten in Engeland en Amerika maken 't Latijn wel facultatief bij Matriculatie; moeten wij *dat* voorbeeld volgen?

Voorts leg ik klem op hervorming van ons schoolstelsel. Het *eind*-examen van de school moet anders zijn, en ook daarin heeft de Universiteit voorzien met haar nieuw school-examen. Opmerkelijk dat de zaak, eerst door de Synode voor de aandacht geroepen, aanvankelijk schipbreuk leed op den tegenstand der Onderwijzers. Later had men tegenstand bij de Departementen van Onderwijs. Of de nieuwe regeling ooit bevredigen zal weet ik niet. Wat hervormd *moet* worden is het schoolstelsel.

Klaagt men dat Afrikaansche geschiedenis zoo weinig beoefend wordt, men neme in aanmerking, dat er weinig handboeken van beteekenis zijn, en die er zijn ongeschikt zijn voor ons gebruik. De Universiteit heeft echter in haar B.A. program de "Geschiedenis van Z. Afrika" opgenomen en wel de geschiedenis uit de bronnen, dat is, uit de documenten in ons Archief, bestudeerd. Met behulp van een man als Dr. Godeé-Molsbergen, die 't Archief op meer dan één punt reeds heeft nageslagen, is er hoop voor de toekomst. De Afrikaansche historicus moet nog komen. Dr. Theal draagt de eerekroon. Hij is de eenige tot hiertoe!

Uit plaatsgebrek moeten deze brieven overstaan.

Uw Koninkrijk Kome.

:o:

Het Christendom in Abyssinië.

Abyssinië is een bergachtig land aan het oosten van Afrika. Het is begrensd—aan 't noorden door Nubië, aan 't westen door Sudan, aan 't zuiden door 't land van de Galla's, en aan 't oosten door de Roode Zee. Het beslaat eene oppervlakte van ruim 150,000 vierkante mijlen met eene bevolking van 3½ millioen zielen, alhoewel sommige schrijvers de bevolking op bijna 5 millioen schatten. Het is een land waarin de Christen belang behoort te stellen, aangezien dit 't eenige Rijk is van Afrika waarin het Christendom bestaat van den tijd af dat het ingevoerd werd in de vroege eeuwen, zoo als wij thans gaan beschrijven.

De stichting van de Christelijke Kerk in Abyssinië is

EEN VAN DE VOORNAAMSTE GEBEURTENISSEN IN DE GESCHIEDENIS VAN AFRIKA IN DE 4DE EEUW.

Een geleerde Griek van Tyrus, MEROPIUS geheeten, had, gedurende de regeering van Constantijn, eene reis naar verschillende landen ondernomen, met 't doel om zijne wetenschappelijke kennis te vermeerderen. Van de bijzonderheden van die reis is ons weinig in de geschiedenis bekend gemaakt. Men verhaalt echter dat, op zijne terugreize, hij aan de kust van Ethiopië, of Abessynië, aanlandde, om zich van versch water te voorzien. Aangevallen zijnde door de wilde inboorlingen van 't land, die vijanden waren van 't Romeinsche Keizerrijk, werd hij zaam met allen die met hem waren, behalve twee jongelingen, vermoord. De twee jongelingen die, wegens hunne jeugd, gespaard werden, en die FRUMENTIUS en AEDESIUS heetten, werden in den dienst van den Vorst van het land genomen, waar 't hun gelukte zich bemind te maken. Aedesius werd schenker van den Vorst, en Frumentius, wien de Vorst in korten tijd leerde kennen als een jongen man van wijsheid en veel kennis, stelde hij aan als zijn secretaris. Het duurde niet lang echter voordat de Vorst overleed, ten gevolge waarvan Frumentius belast werd met de opvoeding van zijn zoon en erfgenaam, AIZANAS. In die betrekking oefende Frumentius grooten invloed uit over zijn leerling—een invloed welken hij gebruikte om hem voor 't Christendom te winnen. Het was langs dezen weg

DAT DE SOUVEREIN VAN ABYSSINIE EEN CHRISTEN WERD.

Frumentius zocht kennis te maken met Romeinsche handelaars, die Christenen waren, en die 't land bezochten om handel te drijven. Die handelaars moedigde hij aan eene gemeente in de hoofdstad te stichten, waarbij hij zichzelf voegde in de aanbidding van God.

Aan die twee Christenmannen werd later vrijheid gegeven terug te keeren naar hun eigen land. Daarop begaf zich Aedesius naar Tyrus, waar hij *presbyter* of leeraar werd, en waar hij kennis maakte met RUFINUS, een schrijver van kerkgeschiedenis, aan wien hij bovengemelde feiten verhaalde, en door wien zij te boek gesteld zijn. Frumentius aan den anderen kant gevoelde zich geroepen om voor 't land waar hij zoo veel van zijne jeugd doorgebracht en waar hij zoo vele gunsten genoten had, zoo veel goed te doen als in zijn vermogen was. Om zich daartoe te bekwamen reisde hij naar Alexandrië, in Egypte, waar de beroemde kerkvader, Athanasius, kort te voren (A.D. 326) als bisschop gewijd werd. Athanasius, ingenomen met de plannen van Frumentius, zegende hem in als bisschop van Auxuma, toen ter tijd de voornaamste stad van Abyssinië, waarheen Frumentius zich begaf en met grooten zegen arbeidde.

Daarna echter had de Kerk in Abyssinië met vele moeilijkheden te kampen — deels door de invoering van de valsche leer door Theofilus, een leeraar van Arabië, die de godheid van den Heer

Jezus ontkende; en deels door vervolgingen waaraan de Christenen blootgesteld werden. Het was omtrent dien tijd dat Tertullianus, een beroemde kerkvader, een brief aan de Romeinsche overheid ter verdediging van de Christenen schreef, waarin de woorden voorkomen: "Dood ons, folter ons, veroordeel ons, maal ons tot stof, en hoe meer wij door u afgemaaid worden, des te meer zullen wij in getal toenemen." Het was hij ook die de uitdrukking eerst bezigde: "Het bloed der martelaren is het zaad der Kerk."

DE KERK IN ABYSSINIE WERD NIET UITGEROEID,

zelfs later niet toen de Mohammedanen verwoesting onder al de Kerken van 't Oosten verspreidden. Ja, van al de Christelijke Kerken in Noord Afrika, die eenmaal zoo talrijk en zoo sterk waren,—gemeenten waarin wij namen vinden zoo als die van Augustinus, Cyprianus, Tertullianus, enz.,

IS DE KERK VAN ABYSSINIE DE EENIGE DIE HAAR BESTAAN HEEFT BEWAARD TOT OP DEN HUIDIGEN DAG.

Wel is waar is de Abyssinische Kerk vervallen, verbasterd, en helaas nog krachteloos om 't karakter van de bevolking te verheffen, doch ten spijte van 't feit dat zij door de Kerk in 't algemeen al te veel verwaarloosd werd, heeft zij toch haar nationaal bestaan en hare nationale eigenaardigheden altoos behouden. De Christelijke Kerken in Egypte en andere deelen van Noord Afrika, die eenmaal floreerden werden bijna uitgeroeid door de volgelingen van den valschen profeet, Mohammed, toen zij die landen veroverden, en, met 't zwaard in de eene hand en den Koran (hun heilig boek) in de andere, de inboorlingen lieten kiezen het eene of 't andere, d.i. hun de keuze overlieten het Mohammedanisme aan te nemen of met 't zwaard te vergaan. En die kerken waren tegen die veroveraars niet bestand, zoodat geen spoor bijna van de vroegere kerken in Noord Afrika te zien is, uitgenomen in Abyssinië.

En niet alleen zijn die streken door deze veroveraars verwoest; zelfs zijn de Christenen van 't Zuid-Oosten van Europa door hen verdreven tot aan de poorten van Weenen, de hoofdstad van Oostenrijk, terwijl die van Zuid-Westelijk Europa de wijk moesten nemen naar 't Noorden en het Oosten van Frankrijk. De Abyssiniërs daarentegen hebben tegen de vreeselijkste ongelijkheid den strijd doorgestaan tegen deze fanatieke aanhangers van den Islam, en in dit opzicht verschillen zij van alle andere volken van het duistere Vasteland. Waaraan is dit feit toe te schrijven vragen wij? Men kon zeggen dat de ligging van 't land, zoo hoog gelegen boven de oppervlakte der zee, met zijn bergen en dalen, daartoe bijgedragen heeft. En die omstandigheid zonder twijfel strekte tot hulp van de Abyssiniërs in hun strijd tegen de Moslems, de ware oorzaak is te vinden in de afkomst van de inboorlingen van Abyssinie—eene afkomst waarin zij verschilden van de omringende volken. Want zij behoorden tot

DE SEMIETISCHE FAMILIE VAN VOLKEN,—

d.i. afstammelingen van Sem—dezelfde familie waartoe de Joden, de Arabieren, de Babyloniers en Assyriers behoorden—die machtige volken die zoo een groote rol in de geschiedenis gespeeld hebben. En deze eigenaardigheid hebben zij—dat zij 't eenig deel van die Semietische familie zijn die, als volk, het Christendom aangenomen heeft. Het is, inderdaad een vreemd verschijnsel, dat het Christendom zelfs ontsproten is uit Semietischen grond, maar dat zijne voornaamste en talrijkste aanhangers afkomstig zijn van Aryaansche volken — volken afkomstig van Jafet. Dus is het letterlijk waar dat Jafet zich uitbreidde, en in Sems tenten woonde (Gen. 9 : 27), de geestelijke erfenis, d.i. van Sem is overgegaan in bezit van Jafet.

Van de vroegste tijden af had de Kerk van Abyssinië de leer van de Monophysieten aangenomen—dat Jezus n.l., slechts ééne natuur had,—en, aangezien 't Concilie van Chalcedon in 451 die leer veroordeelde, zoo scheidde zich de Abyssinische kerk van de algemeene Christelijke kerk. Overigens behoudt zij de leer en 't kerkbestuur van de Grieksche Kerk.

In de 15de eeuw zijn Roomsche priesters met zendingwerk aldaar begonnen, en het is hun gelukt om één van hunne ondersteuners op den troon gevestigd te zien. Kort daarop echter heeft eene reactie aldaar plaats gevonden, en werden zij uit 't land gedreven. Dit was geen verlies voor 't Christendom, want die Jezuieten konden aldaar geen waar Evangelie verkondigen. Slechts eenige eeuwen daarna—d. i. eenige jaren geleden—hebben zij weer ingang in Abyssinië gevonden. Thans arbeiden 40 priesters in 't land onder bestier van Bisschop Crouset.

Ongelukkig treffen wij nog heden ten dage in Abyssinië

EEN VERSTEEND GRIEKSCH CHRISTENDOM AAN,

gelijk aan de Grieksche Kerk van de 4de en 5de eeuw van onze jaartelling. De uiterlijke ceremonieën, liturgieen, of vormen van godsdienst, en leerstukken, die toen ter tijd bestonden, zijn overhandigd van geslacht tot geslacht gedurende een tijdperk van 1500 jaren. Wat geestelijke kracht er in vorige tijden gevonden mocht worden is zoo goed als verdwenen.

Van Protestantschen arbeid onder de Abyssiniers hebben wij weinige statestieken. In 1860 werd de Evangeliesatie van Abyssinie ondernomen

door het Zweedsche Zendinggenootschap. Doch gedurende de eerste jaren mochten zij zich niet ver binnens lands begeven. Sedert de occupatie van deelen van Abyssinie door Italie hebben zij meer vrijheid bekomen, en in 1894 hadden zij 100 bekeerlingen. Gelukkig dat wij thans kunnen zeggen in de taal van een berichtgever:

ABYSSINIE BEGINT TE ONTWAKEN.

De nationale kerk in Zweden,—de Luthersche Kerk—heeft een zending te Erutrea, eene Italiaansche Kolonie die aan de grenzen van Abyssinie ligt. "Het zou onze vrienden verblijden," zegt het zendingblad van die kerk, "om de koopers te zien die hier komen om boeken te koopen, en als zij de pakken boeken zagen die naar 't binnenland gezonden worden waar den zendeling ingang verboden wordt. De boekmarkt is levendig en de lust tot lezen neemt toe." Moorenland haast zich zijne handen tot God uit te strekken.

A. McG.

DE BERGREDE.

VI.

Matth. 6: 1–15.

(In het vorige stuk, regel 18 van het begin, lees: "moest *niet* voor deze daad, enz.")

Nadat de Heiland aangetoond had, hoe de Farizeën en Schriftgeleerden door hunne uitlegging de leer bedierven, gaat Hij nu voort om aan te toonen, hoe zij hetzelfde deden met het godsdienstig leven, waar het innerlijk leven niet met het uiterlijke overeenkomt. Daartoe neemt Hij drie groote zaken, waarin, naar de meening der Rabbijnen, iemands godsvrucht zich openbaren moet, en waardoor men de hoogste voortreffelijkheid op aarde bereikt: *aalmoes doen*, *gebed* en *vasten*. Door deze drie daden vervult de mensch zijn geheelen plicht.

AALMOES DOEN (VS. 1-4)

openbaart zijne betrekking tegenover den naaste; gebed die tegenover God, en vasten die tegenover zichzelven. Wat kan meer van een mensch geëischt worden, dan liefde tot den naaste, afhankelijkheid van God en beheer van zichzelven? Doch het geestelijk karakter dezer daden werd door hen geheel voorbijgezien. In het eerste vers geeft Christus eene beschrijving van gerechtigheid in het algemeen. Zij is niet iets, dat beoefend moet worden om van menschen gezien en geprezen te worden. Want als dit ons doel is, zal de "Vader die in de hemelen is," ons daarvoor niet beloonen. Hoe de ware gerechtigheid van het Koninkrijk der hemelen zich openbaren moet, wordt nu aangetoond. "Aalmoes doen" werd zeer hoog bij de Joden gewaardeerd. Men beschouwde het als rechtvaardigheid voor God, en een middel om vergiffenis van zonden te erlangen. Christus keurt "het aalmoes doen" niet af, maar leert hoe burgers van het hemelrijk dezen plicht verrichten moeten. Niet als de Farizeën, die "geveinsden" (letterlijk menschen die een part spelen in een komedie), een woord, dat in het Nieuwe Testament gebruikt wordt voor iemand, die een godsdienst zonder werkelijkheid beoefent. "Laat voor u niet trompetten in de synagogen en op de straten," zooals de Farizeën doen. De kerkvaders hebben deze woorden van Christus zinnebeeldig opgevat, als beteekenende, "zoekt niet de aandacht van anderen te trekken." Anderen hebben gemeend, dat dit letterlijk geschiedde, of dat trompetten geblazen werden om de armen bijeen te roepen. Hoe dit zij, hunne aalmoezen werden gedaan om van de menschen gezien en geëerd te worden; en zij werden gezien en geëerd, zij hadden "hun loon" voor wat zij deden ontvangen, en daarmede was de zaak voor goed afgedaan. Niemand kan verwachten tweemaal voor dezelfde daad beloond te worden.

In het derde vers zegt Jezus, hoe burgers van Zijn Rijk aalmoes doen moeten: "laat uwe linkerhand niet weten wat uwe rechter doet." Geld wordt gewoonlijk uit de rechter- in de linkerhand uitgeteld; de linkerhand is derhalve getuige van wat de rechterhand doet, al is er niemand ter wereld bij. De linkerhand niet te laten weten, wat de rechter doet, moet derhalve aanduiden de meest volstrekte geheimhouding in de beoefening onzer liefdadigheid. God alleen moet getuige zijn van wat wij doen. De tijd, waarin wij leven, is een van adverteeren, en zoo komen belijders er ook toe om te adverteeren wat zij doen voor kerk, school, armen en zending. Als iemand iets goeds gedaan heeft, dan moet niet alleen de linkerhand, maar ook de gemeente, en zelfs de man op de straat, elk inwoner des lands, ja, elk beschaafd mensch op aarde het weten. Het niet adverteeren van eene daad van vrijgevigheid, wordt veelal gehouden voor een teeken van ondankbaarheid, die op geene herhaling van liefdadigheid behoeft te rekenen.

Aalmoes moet in het verborgene gedaan worden (vs. 4.) Als God de toeschouwer is, hebben wij geen andere en betere noodig. God is in het verborgene, Hij handelt in het verborgene, en heeft behagen in daden van liefde, die naar Zijn voorbeeld in het verborgene gedaan worden. Von Gerlach geeft het volgend Oostersche spreekwoord: "Doet gij wat goed is, zoo werpt het in het meer, Weet het de visch niet, zoo weet het de Heer." Die Vader, Die in het verborgene ziet, zal ons elke liefdedaad, die gedaan wordt als aan Hem, in het openbaar vergelden. Wij mogen onze eigene belooning niet nemen, de Vader moet ons die geven. Kinderen des Koninkrijks moeten doof zijn voor de lofspraak van menschen. "Aalmoezen," heeft iemand gezegd, "zijn onze schatten," die wij in den hemel opleggen, en die moeten hier niet gezien, noch op de hoeken der straten (of in de couranten) tentoongesteld worden.

HET GEBED (5–15).

Ook het gebed moest niet gedaan worden, zooals de "geveinsden" het deden. Christus was openhartig en noemde personen en zaken bij de rechte namen. Die Farizeën zochten God niet

maar populariteit bij de menschen door hunne gebeden. Daartoe zochten zij "de synagogen en de hoeken der straten" op; zij zagen uit naar tijden en gelegenheden, wanneer zij opgemerkt konden worden,—"opdat zij van de menschen mogen gezien worden." Zij namen de uren des gebeds waar, maar droegen zorg dat, als 't uur daar was, zij juist op een hoek der straat zich bevonden, waar zij van de meeste menschen konden opgemerkt worden. Men vertelt dat een zeker Rabbi Jannai zijne gebeden op de openbare straat van Sepphoris placht te doen, en dan vier ellen voorwaarts ging en stilstond om zijne bijkomende gebeden te doen. De Joden baden "staande," of knielden, of lagen op hunne aangezichten op de aarde. Het is niet de houding die men aanneemt in 't gebed, ook niet de plaats waar men bidt, die Jezus veroordeelt, maar het doel, dat men heeft met zijn bidden. Die bieden om van de menschen gezien te worden, die worden gezien, maar dan hebben zij ook hun loon voor hunne gebeden weg.

"Maar gij, (burgers van 't Koninkrijk), wanneer gij bidt, ga in uwe binnenkamer, en de deur gesloten hebbende bidt uwen Vader, Die in het verborgene is," (vs. 6). In 't gebed moet men met God en niet met menschen te doen hebben, moet men zijn oog hebben op eigene behoeften en niet op wat menschen van ons denken. Het gebed is enkel bestemd voor God, elke gedachte aan den mensch moet uitgesloten worden. Die God is in 't verborgene te vinden, en ziet in 't verborgene, en de vrucht van dien verborgen omgang met Hem zal in 't openbaar gezien worden. Het woord dat hier gebruikt wordt voor "bidden" duidt aan wat de aard van ons gebed moet zijn: een aanbidden van den Vader, een verliezen der ziel in zijn karakter en goddelijke volmaaktheden. Die zoo met den Vader omgaat, zal de vrucht ervan in zijn leven genieten.

Bidden moet evenmin geschieden naar de wijze der "heidenen," als naar die der Farizeën (vs. 7). Voor "gebruikt geen ijdel verhaal van woorden" staat er in 't oorspronkelijke slechts één woord, waarvan de afleiding onzeker is. Sommigen leiden het af van den naam van een zeker koning, die stotterde als hij sprak; anderen van een zekeren dichter, wiens werken vol van overtollige woorden waren; anderen weder beschouwen het woord als een klanknabootsing, waardoor praatachtigheid te kennen gegeven wordt. De beteekenis is echter duidelijk uit wat de Heiland er op laat volgen "want zij meenen, dat zij door *hunne veelheid van woorden* zullen verhoord worden." De Joden van Christus' tijd hadden deze heidensche gewoonte, die nu nog bij de Roomschen en Mohammedanen gevonden wordt. De Rabbijnen leerden dat, "hij die zijne gebeden vermenigvuldigt zeker is van verhoord te worden." De heidenen van Thibet schrijven alle mogelijke gebeden uit en plaatsen die in een trom, die dan voor den afgod rondgedraaid wordt (z.a. bij ons een koffijbrander); van de veelheid der gebeden verwachten zij de verhooring. Jezus zegt, dat wij God niet door herhaling en uitrekking van onze gebeden overreden zullen. Bovendien heeft God onze lange omslachtige gebeden niet noodig ter Zijner inlichting, of om met onze behoeften en nooden goed bekend te worden, "want uw Vader *weet*, wat gij van noode hebt, eer gij Hem bidt" (vs. 8).

In vs. 9 geeft de Heiland ons een voorbeeld van een gebed, dat die fouten vermijdt, waarop Hij gewezen heeft. Dit korte gebed bevat al wat God beloofd heeft, al wat wij behoeven, en al wat wij verlangen kunnen van dat wat waarlijk goed is. Het is niet bedoeld om het immer natebidden en niets meer, maar is eene aanwijzing van hoe en waarom wij bidden moeten. Gewoonlijk verdeelde men dit gebed in zeven beden, doch de Gereformeerden tellen slechts zes, door dat zij "leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze" als ééne bede beschouwen. De eerste drie beden hebben betrekking op God, en de laatste drie op onszelven. De Heiland leert ons te bidden, dat 't Koninkrijk Gods in al zijne volmaaktheid op aarde gesticht mag worden. Dit Koninkrijk moet de eerste plaats in ons hart en streven innemen, gelijk dit bij Hem 't geval was. Dan leert Hij ons bidden, dat alles wat ons hinderen kan in het zoeken van dat Koninkrijk van ons geweerd, en alles wat ons er toe brengen kan ons geschonken mag worden. Wij eindigen dan met ons geloof, dat God ons daartoe brengen kan, uittespreken. Het gansche gebed is gericht op het Koninkrijk Gods en de ware gerechtigheid ervan.

Wij moeten bidden als kinderen en broeders en zusters: "Onze Vader." Door den "naam" van God verstaan wij dat waardoor God Zich aan ons bekend maakt, den indruk van 't goddelijk wezen op ons gemoed. De naam van een persoon staat voor den persoon zelven; als ik zijn naam noem dan denk ik aan hemzelven. De naam van God is altoos heilig, maar laat niet altoos dien heiligen indruk op ons gemoed. De zon is altoos heet en schitterend, maar soms is zij achter de wolken, en soms geheel weg, en dan gevoelen wij hare hitte niet, of zijn wij in duisternis.

Naast de heiliging van Gods naam moet de komst van Gods "Koninkrijk"—de verwerkelijking van die heerlijkheid die de profeten ons geschilderd hebben, en waarvan Christus zoo vol was—het voorwerp van ons begeeren en zoeken zijn. De komst van dat Koninkrijk is dezelfde als de komst van den Koning zelven. En welk eene verandering zal die gebeurtenis op aarde brengen! Dan geschiedt Gods wil op aarde door menschen gelijk die in den hemel geschiedt door engelen. Dan doet niemand meer zijn eigen wil, of dien der menschen, maar enkel dien van God, en dat geduriglijk, blijmoediglijk en volmaaktelijk. Kunnen er wel grootere en begeerlijker zaken voor gebed aan ons voorgehouden worden?

De bede in vers 11 is die van een nederig en tevreden hart, dat Christus veronderstelt bij elk kind van het Hemelsch Koninkrijk. Letterlijk staat er: "Geef ons genoegzaam brood voor den loopenden dag." Als een zorgzaam vader gaf God aan Israël dagelijks manna genoegzaam voor dien dag. Geen vader deelt aan zijne kinderen brood uit voor eene week, eene maand, of een jaar; dagelijks ontvangen zij uit zijne hand genoegzaam voor

den dag, en dit maakt 't geluk der kinderen uit. In een welgeordend huisgezin leert men de kinderen om niet zelf te nemen, maar te vragen. God zorgt nog voor elk Zijner schepselen, maar de groote meerderheid is niet tevreden met brood voor elken dag, zij willen genoegzaam hebben voor maanden en jaren, voor een ganschen leeftijd en nog meer. Ook vragen zij den Vader in de hemelen er niet om, maar helpen zichzelven. De kinderen des Koninkrijks moeten een gelukkig en welgeordend huisgezin zijn.

Doch de mensch heeft een geest zoowel als een lichaam, en kan bij brood alleen niet leven. De eerste behoefte van den zondigen mensch is vergiffenis, en daarom leert de Heiland ons bidden: "Vergeef ons onze schulden" (vs. 12); d.i. dingen die God op grond van onze verplichting aan Hem van ons eischt, maar die wij niet nagekomen zijn. Ook hier veronderstelt Hij bij den bidder den geest der zachtmoedigheid, barmhartigheid en vredelievendheid; daarom voegt Hij er aan toe: "Gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren." Die niet vergeven wil, heeft nog nooit zijn schuld tegenover God gevoeld, en weet ook niet wat het is vergiffenis te verzoeken; hij moet zich ook inbeelden dat hij nooit zondigt. Als God, die niet zondigt, vergeeft, hoeveel te meer moest een zondaar vergeven. "Gelijk als wij vergeven" drukt niet uit de mate waarnaar, noch den grond waarop wij vergiffenis zoeken, maar de gezindheid des harten tegenover anderen, waarmede *wij* om vergiffenis bidden.

De bede in vers 13 is die van een die zijn geestelijke armoede kent: "Breng ons niet in de verzoeking, maar neem ons in bescherming tegen den booze." Er is geen levenspad dat niet vol is van velerlei verzoekingen, verzoekingen om ontrouw, ongehoorzaam, ongelòovig te worden. Die de boosheid van zijn hart en zijne eigene zwakheid kent, zal dagelijks behoefte gevoelen om te bidden: "Breng mij toch niet waar ik de verzoeking zal ontmoeten; en moet ik langs dien weg, laat mij dan niet overmeesterd worden van het kwade, of van den booze!" Het woord "booze" sluit in het gansche rijk der duisternis met zijn vorst en engelen, en met al wat daaraan eigen is.

De grond, waarop wij ons gebed bouwen, is: "Want uwe is het Koninkrijk." *) Christus kwam om Gods Koninkrijk op aarde te stichten. God alleen heeft recht om te regeeren. Hij heeft Christus tot Koning over Zijn Rijk gezalfd. Zijne is ook "de kracht" om Zijn gezag te handhaven. Zijne zal ook "de heerlijkheid" zijn, die uit deze regeering zal voortvloeien. Dit alles bevestigt de geloovige bidder door een plechtig "Amen," dat aldus omschreven is geworden: "zooals Gij zegt, zoo is het; zooals Gij belooft, zal het zijn; zooals wij bidden, laat het zijn!"

Maar de kracht van ons gebed zal afhangen van de gezindheid van ons hart, en van de mate onzer gehoorzaamheid (vss. 14, 15). God is genadig en gaarne vergevend, en Hij wil dat Zijne kinderen hierin op Hem gelijken zullen. Die anderen vergeeft, toont dat hij vergiffenis waardeert. 't Is alleen de hoogmoedige, die genade verwerpt, en daarom ook geene genade bewijst.

*) Dit laatste gedeelte van het gebed wordt niet gevonden in velen van de oudste afschriften des Bijbels, hoewel het in de Syrische vertaling der 2de eeuw voorkomt. Doch het vormt een waardig slot van het gebed des Heeren, en niemand zal om kritische redenen, dit deel willen prijs geven.

De Gelijkenis van den Zaaier.

Matth. 13: 1—8; 18—23.
Markus 4: 1—20.
Lukas 8: 4—15.

Ik heb mij voorgenomen om, als de Heere wil, met u des Zondagsavonds de gelijkenissen van den Heere Jezus te behandelen.

Ik onderneem niet om wetenschappelijke en volledige verklaringen van de gelijkenissen te geven. Daartoe is onze tijd te beperkt. Naar zulke verklaringen zullen sommigen uwer misschien met minder aandacht luisteren. Zulke verklaringen zullen bij een avonddienst in de Kerk minder doeltreffend zijn. Wat ik gaarne wil is, om op heel eenvoudige wijze met u te onderzoeken wat de Heiland ons door middel van deze gelijkenissen leert aangaande de verborgenheden van Zijn Koninkrijk en aangaande den weg der zaligheid, opdat wij al leerende, toenemen mogen in kennis, in geloof, in liefde en in hemelschgezindheid, en opdat de onbekeerden onder ons tot bekeering bewogen mogen worden.

De Heere Jezus heeft Zich, zooals gij weet, in Zijn prediking dikwijls van gelijkenissen bediend, om door middel van bekende dingen, onbekende dingen duidelijk te maken. Ten einde Zijne toehoorders de verborgenheden van Gods Koningrijk te doen verstaan, bediende Hij Zich van voorbeelden uit het dagelijksch leven en uit de natuur, waarmede zij wel bekend waren om die verborgenheden op te helderen. Met elke gelijkenis stelde Hij de eene of andere geestelijke waarheid op aanschouwelijke wijze voor. Zijn doel met het gebruik van gelijkenissen was dus om Zijne leerlingen de waarheden van Gods Koningrijk te doen verstaan, en om ze te overtuigen van de hooge waarde van die waarheden, en van de hooge noodzakelijkheid, dat zij burgers van dat Koningrijk zouden worden, en naar de wetten van dat Koningrijk zouden leven.

Wij behandelen hedenavond de gelijkenis van den zaaier. De Heiland had met deze gelijkenis een tweeledig doel. Hij wilde door deze gelijkenis duidelijk maken, dat het aan den hoorder van Gods Woord te wijten is, als dat Woord hem geen nut doet. Van den toestand van zijn hart waarin dat Woord gezaaid wordt, en van de wijze waarop hij dat Woord ontvangt, hangt het af welke uitwerking dat Woord in zijn leven hebben zal. Daarom eindigde Hij de verklaring van de gelijkenis met de vermaning: "Ziet dan hoe gij hoort." (Luk. 8: 18). Maar door deze gelijkenis wilde Hij ook Zijne discipelen, die Gods Woord zouden moeten verkondigen, op teleurstelling voorbereiden. Zij

moesten niet verwachten, dat allen aan wie zij het Woord Gods verkondigen zouden, van die verkondiging voordeel zouden trekken. Het zou met het zaad des Woords gaan zooals met zaad, dat door den zaaier gezaaid wordt. Veel daarvan zou geen vrucht voortbrengen. De gelijkenis bevat echter ook eene bemoediging voor de predikers van Gods Woord. Een deel van het zaad dat zij zaaien, zal vrucht voortbrengen—dertig, zestig en honderdvoud. Elke prediker zaaie dus in de blijmoedige verwachting, dat God Zelf Zijn Woord voorspoedig maken zal in hetgeen waartoe Hij het zendt.

Op een vraag der discipelen, geeft de Heere Zelf aan hen eene verklaring van deze gelijkenis, die Hij te voren, ten aanhoore van eene talrijke schare had uitgesproken.

De verklaring is deze: Het zaad is het Woord Gods. Dat woord wordt hier het woord des Koningrijks genoemd, omdat het van den Koning komt, onderwijzingen, beloften en bevelen van den Koning voor Zijne onderdanen bevat, dreigementen tegen de vijanden van dat Rijk insluit, en op bevel des Konings verkondigd wordt. De zaaier is hij, die het woord zaait, d.w.z., die Gods Woord verkondigt. Die zaaier is Jezus Zelf, Die persoonlijk, of door middel van Zijne gezanten, het Woord des Koningrijks aan menschen bekend maakt. Feitelijk is dus elkeen, die Gods Woord aan zijn medemensch brengt, een zaaier. Die zaaier kan een geleerde en welsprekende kanselredenaar zijn, of ook wel een heel eenvoudige onderwijzer of onderwijzeres, die tot kinderen in de Zondagsschool spreekt; of een eenvoudige Christen, die aan eene gevangene in den tronk, of aan eene kranke in een hospitaal, de blijde boodschap van Gods liefde brengt. De akkers waarop het zaad gezaaid wordt, zijn de harten van menschen, of de menschen zelven. En dezen zijn even verschillend van elkander, als de verschillende gedeelten van een akker, die bezaaid wordt.

In de omgeving waarin Jezus deze gelijkenis uitsprak, zagen de menschen gedurig, dat een deel van het zaad dat de zaaier zaait, op den weg valt, een tweede deel op steenachtige plaatsen, een derde deel tusschen de doornen, een vierde deel op goede aarde. De harten van sommigen zijn als een hard bereden, of een hard betreden weg; die van anderen als een rotssteen waarover er een dunne laag aarde ligt; van anderen als een stuk lands, waar het onkruid welig groeit, en die van eene vierde klasse als goede, diepe, welbeploegde en van doornen gezuiverde grond. Alleen het zaad, dat in goede aarde valt, brengt vrucht voort. Het zaaien van het zaad op de andere gedeelten is eene mislukking.

De Heiland leert ons dus hier, dat er *vier soorten* van hoorders zijn, en dat het van den aard van den hoorder, en van de wijze waarop hij hoort, afhangt, of het woord dat hij hoort hem tot nut zal zijn of niet.

1. De eerste soort van hoorders ons hier voorgesteld, zijn de *onverschillige* hoorders. Dezen hooren en verstaan niet. Zij worden vergeleken bij een hard-bereden of een hard-betreden weg, zooals men dikwijls langs een zaailand, of in het midden van een zaailand ziet. De beste zaaier, kan het beste zaad, op de beste wijze, op den besten tijd van het jaar, met de beste bedoelingen, aldaar zaaien; doch het zaad aldaar gezaaid, zal geen vrucht voortbrengen, want dat zaad zinkt niet in de aarde waar het ontkiemen en groeien moet. Het wordt door de vogelen weggenomen, en er komt letterlijk niets van terecht. Dat het zaad niet groeit en geen vrucht voortbrengt, is niet te wijten aan den zaaier, en ook niet aan het zaad, maar aan het feit, dat de plaats waar het zaad gezaaid is, ongeschikt is voor den groei van het zaad. Zoodanige hoorders zijn er. Zij zijn geheel onverschillig—onverschillig omtrent God, omtrent Gods Woord, omtrent Gods werk—onverschillig omtrent hunne geestelijke en eeuwige belangen. Zij zijn dood in de zonden en in de misdaden. Zij zijn als de afgoden, waarvan in het Oude Testament gesproken wordt, die oogen hebben, en toch niet zien, die ooren hebben, en toch niet hooren. Dezen hooren Gods Woord, maar verstaan het niet, omdat zij zoo *vooringenomen* en *geheel ingenomen* zijn met de stoffelijke, de zienlijke en voorbijgaande dingen, dat zij de geestelijke, de onzienlijke, de eeuwige dingen niet kunnen begrijpen. Zij verstaan de geestelijke dingen niet, omdat zij onverschillig zijn, en zij zijn onverschillig, omdat zij geheel vooringenomen zijn met de voorbijgaande dingen van een voorbijgaande wereld, en hun gansch gemoed geheel daaraan overgegeven hebben. Geen wonder dus, dat de duivel terstond het zaad uit hun hart wegrukt. De beste prediker kan de beste preek leveren waar zij tegenwoordig zijn. Hij kan die preek leveren op de duidelijkste, de ernstigste, de meest indrukwekkende wijze, en met de beste bedoelingen, en toch zal deze preek deze hoorders geen nut doen. Zij zijn doof, zij zijn blind, zij zijn gevoelloos. Helaas, van hoevelen moet het ook in onze dagen gezegd worden: zij hooren, maar verstaan niet!

Hoe is het met u? Verstaat gij wat gij hoort? Of is uw hart als gij naar Gods Huis komt zoo vol van het zinnelijke en het zienlijke dat gij uw aandacht aan het hoogere en het eeuwige niet kunt wijden? Een krachtig middel tegen deze vooringenomenheid met tijdelijke dingen die op onverschilligheid met betrekking tot de eeuwige dingen uitloopt en u onvatbaar maakt voor de prediking van Gods Woord is *stille overdenking en veel gebed* vóór dat gij naar Gods Huis gaat, en *stille overdenking en veel gebed* nadat gij Gods Huis verlaten hebt. Beploeg uw hart door overdenking en gebed en het zal vruchtbaar zijn.

2. De tweede soort van hoorders ons hier voorgesteld zijn de *oppervlakkige hoorders*—hoorders die omdat zij oppervlakkig zijn een licht bewogen gemoed hebben. Dezen worden ons voorgesteld onder het beeld van eene steenachtige plaats, d.w.z. van een steenrots waarover er een dunne laag aarde ligt. Het zaad in deze dunne laag aarde gezaaid ontkiemt spoedig en schiet spoedig op—spoediger dan op die gedeelten van het zaailand waar de grond dieper los is—omdat daar meer warmte is en omdat de wortelen niet naar beneden kunnen gaan. Maar omdat de grond ondiep is—niet genoeg voedingsstof en niet genoeg vocht

bevat, en de wortelen niet naar de diepte kunnen gaan, kunnen de graanhalmen die hier opgeschoten zijn de hitte van de zomerzon niet wederstaan. Als de zon heet wordt verdorren deze halmen, en men ziet er niets dan verdorde halmen zonder vrucht. Al zaait dus hier de beste zaaier het beste zaad, op de beste wijze, en op den besten tijd, dan is het toch te vergeefs.

De oppervlakkige hoorder heeft een licht bewogen gemoed. Hij ontvangt Gods Woord met vreugde. Gelijk het zaad spoedig in de ondiepe aarde ontkiemt zoo brengt Gods Woord zijn gemoed spoedig in beweging. Onder den invloed van het woord neemt hij goede besluiten en vat hij prijzenswaardige voornemens op. Hij slaat goede wegen in en spreekt tot anderen over de verandering die hij is ondergaan. Hij heeft vreugde en hij veroorzaakt vreugde. Doch helaas, er is bij hem gebrek aan bedachtzaamheid. Zonder de kosten te berekenen is hij begonnen zijn toren te bouwen, met het noodlottig gevolg dat hij het begonnen werk niet voltooit. Er komt verdrukking of vervolging om des woords wil en hij wordt terstond geërgerd. Als zulk een oppervlakkige ter wille van zijn geloof in Gods Woord en ter wille van zijn gehoorzaamheid aan Gods Woord lijden moet wegens een werkelijk of denkbeeldig verlies van goederen of vrienden, van gemak of van genot, of van eer, dan laat hij zijn goede voornemens varen, en hij keert terug naar zijn vorigen wandel. De veelbelovende bloesem heeft zich niet tot een rijpe vrucht ontwikkeld. Hoe veel ziet men hiervan in onze dagen, vooral in tijden van opwekking! Velen gaan met den stroom mede, doch zij doen dit zonder ernst, en keeren terug. Zij volharden niet in het navolgen van den Heere. Laat ons deze oppervlakkigheid in onszelven bestrijden door eene getrouwe studie van Gods Woord en door ernstig rekening te houden met de diepste behoeften van onze ziel. Naarmate men meer Godskennis en meer zelfkennis heeft zal men minder oppervlakkig zijn.

3. De derde soort van hoorders hier ons voor de aandacht gebracht, mogen wij noemen *de dubbelhartige hoorders.* De Heiland stelt ons deze soort van hoorders voor onder het beeld van een gedeelte van het zaailand dat doornen bevat. Hier is de grond vruchtbaar, vochtig, welbeploegd, losgemaakt tot op eene behoorlijke diepte. Hier is er in den grond alles dat een weligen groei van het zaad waarborgen kan. Doch hier groeit nu niet alleen het goede zaad. Hier groeien ook doornen. De vettigheid der aarde is dus hier verdeeld tusschen de doornen en het goede zaad. Al de vettigheid moest aan het goede zaad worden medegedeeld. Dit geschiedt nu niet. Een groot gedeelte ervan gaat naar de doornen, met het noodlottig gevolg dat de doornen weliger groeien dan het goede zaad en dat eindelijk de doornen zoo zeer de overhand krijgen dat het goede zaad er door verstikt wordt en geen vrucht voortbrengt.

De dubbelhartige hoorder hoort het woord en omdat hij niet geheel onverschillig is, verstaat hij het. Hij is diepzinniger, meer bedachtzaam, nauwkeuriger in zijne overleggingen en berekeningen dan de oppervlakkige wiens gemoed zoo gemakkelijk in beweging gebracht wordt. Doch zijn hart is verdeeld. Hij stelt belang in geestelijke dingen en verlangt eerlijk naar de redding zijner ziel; doch hij hecht ook veel waarde, te veel waarde, aan zijne stoffelijke belangen. Hij dorst naar het onvergankelijke, maar zijn zucht naar de bezittingen der wereld, naar de eer der wereld, naar de genietingen der wereld is even sterk, ja, nog sterker. Het gevolg van deze dubbelzinnigheid is dat hij zich nooit geheel aan de leiding van Gods Woord overgeeft, en dat de zorgvuldigheid dezer wereld en de verleiding des rijkdoms in zijn gemoed doen wat de doornen in het zaailand doen. Zij krijgen uiteindelijk de overhand. Het leven van zulk een dubbelhartige is een leven van voortdurende strijd. Hij is nooit geheel en al aan de zijde der wereld maar ook nooit geheel en al aan de zijde van God. Altijd hinkt hij op twee gedachten. Hij is zooals Jacobus zegt, "ongestadig in al zijne wegen," met het gevolg dat het woord van God in hem "onvruchtbaar wordt." Hier zou de vraag kunnen ontstaan, wie dan het woord van God tot zegen zal kunnen ontvangen, daar er in alle harten doornen zijn. Er is immers geen hart vrij van doornen. De vraag is niet of het hart vrij van doornen is, maar of de persoon die het woord ontvangt met beslistheid zichzelven *tegen* de doornen en aan de zijde van het woord stelt. Hij die dit laatste doet heeft een eenvoudig oog. Hij besluit met Jozua om den Heere te dienen, en het woord brengt bij hem vruchten voort. Hij die dit niet doet is dubbelhartig. Hij zoekt om het onmogelijke te doen. Hij tracht om tegelijk God en de wereld te dienen en slaagt er niet in, en daarom is het woord in hem onvruchtbaar. Zijn fout is dat bij hem het zwaarste niet het zwaarste weegt.

4. De vierde soort van hoorders ons hier voorgesteld mogen wij noemen *hoorders van de rechte soort.* Zij zijn gelijk goede aarde waarin goed zaad op den rechten tijd en op de rechte wijze gezaaid wordt. In de goede aarde brengt het zaad veel vrucht voort, in sommige gevallen dertig-, in anderen zestig- en in andere gevallen honderdvoud. Wat maakt iemand nu tot een hoorder van de rechte soort? Om dit te verstaan moeten wij letten op het onderscheid tusschen deze klasse van hoorders en de andere drie klassen reeds beschreven. De rechte hoorder *hoort* en *ontvangt* en *verstaat* het woord terwijl de hoorder van de eerste klasse slechts hoort, doch niet verstaat en niet ontvangt, omdat hij te zeer ingenomen is met andere dingen. De rechte hoorder *ontvangt*, *verstaat* en *bewaart* het woord in een eerlijk en goed hart terwijl die van de tweede klasse het woord wel ontvangt en verstaat doch het niet voortdurend bewaart. Hij volhardt niet in het gelooven en in het gehoorzamen van het woord. Als er verdrukking of vervolging komt om des woords wil laat hij het woord varen. De rechte hoorder is beslist aan de zijde des woords. Hij geeft aan het woord de voorkeur. Met zijn geheele hart hangt hij het woord aan. Hij verlaat zich geheel en al op de beloften des woords en onderwerpt zich van

ganscher harte aan de bevelen des woords. De hoorders van de derde klasse daarentegen zijn niet alleen onbeslist maar bepaald dubbelzinnig. De hoorder van de rechte soort is dus hij die met ernst, met bedachtzaamheid, met een onverdeeld hart, en met een kinderlijk geloof het woord van God hoort, ontvangt, verstaat en bewaart. En om dit te kunnen doen moet men altijd met een biddend hart Gods Woord lezen en met een biddend hart naar de prediking van dat woord luisteren.

Niemand mag op lichtzinnige wijze met Gods Woord omgaan. De man door een giftige slang gebeten is stervend. Als een kundige geneesheer hem schrijven zou wat hij doen moest om van het vergif der slang verlost te worden en van den dood gered te worden, zou het onzinnig van hem zijn den brief van den geneesheer op lichtzinnige wijze te lezen. Van de wijze waarop hij de voorschriften van den geneesheer leest en uitvoert hangt het af of hij leven of sterven zal. Gij zijt een stervende omdat het vergif der zonde in u is. Door Zijn woord zegt God u wat gij doen moet om gered te worden. Daarom behoort gij met heiligen ernst kennis te nemen van wat Hij u door Zijn woord bekend maakt. Zie dan hoe gij hoort.

Het Boek der Openbaring.

(Deze stukken zijn bedoeld om den Christelijken lezer te helpen dit, in menig opzicht duister en derhalve veel verwaarloosd, maar toch zoo uiterst belangrijk boek des Bijbels, met vrucht te lezen.)

De voorrede. Openb. 1 : 1—8.

1. *Aard en inhoud van dit boek*, vs. 1—3.

In onzen Bijbel draagt dit boek den naam van "De Openbaring van Johannes," doch de naam, dien de Heilige Geest er aan geeft is, "De Openbaring van Jezus Christus." Het woord "openbaring" beteekent in het N. Testament de onthulling of ontdekking van wat vroeger verborgen was. Zoo gebruikt Paulus het woord openbaring voor de ontdekking van zekere waarheden (1 Cor. 14 : 6, 26; Ef. 1 : 17 ; Gal. 1 : 12), de roeping der heidenen tot 't heil in Christus (Rom. 16 : 25 ; Ef. 3 : 3), het aanschouwen van wat onzienlijk is (2 Cor. 12 : 1, 7). Dan gebruikt hij dit woord voor de onthulling van wat nog toekomstig en daarom verborgen is. Zoo spreekt hij van de openbaarwording van 't rechtvaardig oordeel Gods (Rom. 2 : 5), van de nu bedekte heerlijkheid van Gods kinderen (Rom. 8 : 19), en zoo spreken Paulus en Petrus van de openbaarwording, of onthulling van de nu verborgene heerlijkheid van Christus, dië bij Zijne wederkomst in al haren luister zal gezien worden (1 Cor, 1 : 7 ; 2 Thes. 1 : 7 ; 1 Petr. 1 : 7, 13 ; 4 : 13). Uit deze laatstgenoemde plaatsen blijkt duidelijk, dat door "de Openbaring van Jezus Christus" verstaan moet worden de onthulling, of de in werkelijkheid treding van de tot nog toe verborgene heerlijkheid van Jezus Christus,—Zijne wederverschijning, om de Zijnen tot zich te nemen, de goddeloozen te oordeelen en een eeuwig Koninkrijk te stichten.

De paradijsbelofte, van de vernietiging van het rijk des satans en de herstelling van den gevallen mensch, scheen met den loop der eeuwen tot de onmogelijkheden te behooren. Toch spraken profeten, in tijden van het diepst verval, in bezielende taal van de alles overtreffende heerlijkheid van den Messias en Zijn rijk. In de volheid des tijds verscheen de Goddelijke Hersteller, doch de uitkomst van al Zijne pogingen, om het verkoren volk tot gehoorzaamheid en onderwerping aan God terug te brengen, was een algemeen geroep : " Weg met Hem ! Kruisig Hem !" Gelijk in al de voorgaande eeuwen zoo bleef er, en zou er immer slechts een gering aantal blijven, dat zich vasthield en vasthouden zou aan de luisterrijke toekomst door de profeten voorspeld, en door Christus en Zijne Apostelen herhaald en bevestigd. Om dat klein aantal, de gemeente des Heeren, in de eeuwen van verval, bederf, goddeloosheid, ongeloof en opstand tegen God en Zijnen Christus te troosten en te bemoedigen, wordt haar een portret van de heerlijke verschijning van haren Heere, en wat daaraan voorafgaan en daarop volgen zou, meê gegeven Dit boek moet haar troosten, haar geloof versterken, en de hoop bij haar levend houden.

Het boek heeft te doen met "Jezus Christus." Het leert ons Zijne betrekking tot Zijne aardsche en Zijne verheerlijkte gemeente. Het doet ons zien, hoe Hij eenmaal de levenden oordeelen zal ; langs welken weg Hij het Koninkrijk Gods op aarde zal stichten ; hoe Hij de dooden oordeelen, den dood vernietigen en eene eeuwigheid van heerlijkheid voor mensch en aarde invoeren zal.

Die openbaarwording van Christus is eene "die God Hem gegeven heeft" in beloften. Hier moeten wij dus niet denken aan eene mededeeling van iets, dat Hem vroeger onbekend was, want Hij sprak ervan gedurende Zijne omwandeling op aarde. Deze heerlijke openbaarwording is de kroon die God op Zijn middelaarswerk zet (Fil. 2 : 7—11).

Zij was bedoeld "om Zijnen dienaren te toonen (voor hunne oogen te stellen) de dingen die haast (volgens sommigen, *in snelle opvolging*, volgens anderen, *binnen kort*) geschieden moeten," (d.i. *geschieden moeten* uit noodzaak van een onveranderlijk goddelijk besluit).

En omdat die openbaarwording voor Zijne wachtende en lijdende gemeente op aarde van zoo veel belang zou zijn "heeft Hij die, zendende door Zijnen engel, aan Zijn dienaar Johannes getoond."*) Wie die engel is, die hier "Zijn engel" genoemd wordt, en die zich (22 : 9) aan Johannes bekend maakt als "uw medediensknecht, en uwer broederen, de profeten, en dergenen die de woorden dezes boeks bewaren," weten wij niet. Sommigen hebben gemeend, dat hij een der oude profeten is ; doch het is beter hieromtrent niets vast te stellen. Die wonderen deelde de engel hem waarschijnlijk

*) De aanhalingen uit dit boek worden gegeven naar den gezuiverden griekschen tekst.

mede door afbeeldingen van de werkelijkheden voor 't oog van Johannes te doen voorbijgaan. Immers als de duivel de macht had om voor het oog van Jezus de koninkrijken dezer wereld en hunne heerlijkheid te doen voorbijgaan, waarom zou een goede engel dat aan Johannes niet kunnen doen?

In vers 2 geeft Johannes eene nadere beschrijving van zichzelven: "die betuigd heeft het woord van God, en de getuigenis van Jezus Christus, al wat hij zag." Sommigen meenen, dat dit op niets anders ziet, dan wat Johannes in dit boek verhaalt. Anderen beweren, dat wij hier eene verwijzing hebben naar zijne vroegere bediening. In Joh. 1: 1-3, 14 heeft hij van Christus getuigd als "het woord van God." In zijne prediking en brieven heeft hij getuigenis afgelegd tegen diegenen, die de godheid en vleeschwording van Christus loochenden, en die hij anti-christen en leugenaars noemde; en om "het getuigenis van Jezus" (vs. 9), was hij een banneling geworden. "Alwat hij zag" zou dan zien op zijn gansche getuigenis van Christus heerlijkheid in zijn persoon, woorden en daden. Tot staving van deze mening, wijst men erop, dat de woorden "betuigd" en "getuigenis" niet toegepast kunnen worden op visioenen.

In vs. 3 wordt ons voorgehouden de kostbaarheid van den inhoud van dit boek. "Zalig die leest (als middel tot zorgvullige kennismaking) en die hooren de woorden der profetie, en die bewaren de dingen daarin geschreven." Het is derhalve onze plicht er naar te streven om te verstaan, wat ons in dit boek medegedeeld wordt, want wat men niet verstaat, kan men niet bewaren, of vast houden. Als hij die "leest, hoort en bewaart" zalig is, hoe zal men dan de verwaarlozing van dit boek kunnen verontschuldigen? Wat ons hier geopenbaard wordt eerbiedig en biddend te onderzoeken, is geheel iets anders dan dat nieuwsgierig indringen in dingen, die niet geopenbaard zijn, en het bepalen van tijden en gelegenheden, die onbepaald gelaten zijn. Hoe anders dan door getrouw en ernstig onderzoek van de profetie der toekomstige gebeurtenissen zal men kunnen letten op de teekenen der tijden, en vooraf gewaarschuwd zijn. De Heiland heeft de Joden van Zijn tijd bestraft, omdat zij de profetiën aangaande Zijne eerste komst niet onderzochten, en derhalve voor Zijne komst niet bereid waren. Die zich bekend maakt met den inhoud van dit boek, vast houdt aan de toekomst daarin voorgesteld, zal zijn leven daarnaar inrichten, en door die gebeurtenissen niet onvoorziens overvallen worden. De reden die gegeven wordt voor zoodanig onderzoek is: "Want de tijd is nabij." Zie ook 22: 10. Het woord dat vertaald wordt door "tijd" beteekent oorspronkelijk "de rechte maat of evenredigheid" en wordt in het N. Test. gebruikt om aan te duiden "een vastgestelde periode voor het plaats vinden en den duur van gebeurtenissen." Derhalve moeten wij hier verstaan de gansche periode, als een eenheid beschouwd, waarin de dingen, die Johannes ziet, zouden gebeuren. Voor hem was die periode nabij, voor ons is zij gedeeltelijk tegenwoordig en gedeeltelijk toekomstig.

De inleiding van Johannes, vs. 4—8.

Johannes draagt zijn boek op "aan de zeven gemeenten in Azië." Dezen waren de eerste lezers, maar vertegenwoordigden de gansche Christelijke wereld die leest. Op gelijke wijze draagt Lukas zijn Evangelie en de Handelingen op aan Theofilus, die de eerste lezer daarvan was, en de vertegenwoordiger van de gansche Christelijke wereld die ze gelezen heeft, nu leest en nog lezen zal. De Kerk in haar Hoofd is één lichaam, maar in hare aardsche samenstelling is zij vele gemeenten. Getallen in den Bijbel hebben zekere beteekenissen. Zeven is samengesteld uit 3 en 4; 3 is het getal van God, en 4 van de wereld. (Het zou te veel ruimte nemen om de redenen te noemen die hiervoor gegeven worden). Zeven is derhalve het getal van God in aanraking met de wereld; van Zijn verbond en gemeenschap met den mensch; het getal van wat volkomen en heilig is in 't aardsche leven; het getal dat te kennen geeft de volmaking of voltooiïng van al de aardsche bedeelingen der goddelijke Drie-eenheid. In kort, het getal "7" duidt aan de volkomenheid van Gods bedeeling met den mensch, en de "7 gemeenten" staan voor alle gemeenten tot aan het einde dezer bedeeling.

Die opdracht gaat vergezeld van een zegenwensch: "Genade zij u en vrede!" Door "genade" moet verstaan worden Gods welbehagen jegens ons in Christus, betoond in de vergiffenis van onze zonden, de mededeeling van een nieuw leven,—in één woord, de gansche volheid der zegeningen van het Evangelie, waaruit dan de "vrede" spruit. Die genade en vrede worden haar geschonken van "den Zijnde, den Gewezene, den Komende,"—eene verklaring van den naam "Jehova," de Onveranderlijke, dezelfde gisteren, heden en in der eeuwigheid, bij Wien alles een eeuwig heden is; "en van de 7 Geesten die voor Zijnen troon zijn," d.i. van den H. Geest in zijne menigvuldige werking, hier voorgesteld onder het getal van volkomenheid. Want even als de "7 gemeenten" staan voor 't ééne lichaam van Christus, zoo staan de "7 Geesten" voor den éénen H. Geest, Die verbonden is aan den troon, en vandaar uit de bevelen uitvoert van Hem die op den troon zit, en van uit dien troon Gods genadewerk in de harten der geloovigen volbrengt. Doch genade en vrede komen niet alleen van God en van den H. Geest, maar ook "van Jezus Christus," vs. 5, aan Wien drie titels gegeven worden: "De getrouwe Bloedgetuige; de Eerstgeborene uit de dooden, en de Vorst van de koningen der aarde," (Jes. 55: 4; Ps. 89: 28, 38; Matth. 28: 18; Filip. 2: 6).

Nu breekt Johannes uit in lofzegging aan "Hem die ons bemint en ons van onze zonden gewasschen (of verlost) heeft in Zijn bloed en ons gemaakt heeft een koninkrijk, priesters van Zijnen God en Vader, Hem zij de heerlijkheid en de kracht tot in de eeuwen der eeuwen; Amen. (Vss. 5, 6). De liefde van den Heiland is eene tegenwoordige en gedurige liefde, Hij bemint ons *nu* en *blijft* ons beminnen. De reiniging door Zijn bloed is iets dat voorbij is; vergiffenis is eene afgedane zaak die geloofd moet worden; verlossing van de

zonde rust op de verzoening door "Zijn bloed" voor ons teweeggebracht. Hij maakt ons "een koninkrijk," een rijk van koningen, maar die heerschen door te dienen, want zij zijn "priesters aan Zijnen God en Vader." Alle geloovigen zijn benoemd en gezalfd om een eeuwig koninklijke en priesterlijke betrekking te bekleeden ,waarvan zelfverzaking, zelfopoffering, en toegang tot God ten behoeve van zichzelven en anderen de kenmerken zijn. Daarom is er in 't Nieuwe Jeruzalem geen tempel.

Die verhevene uitzichten doen Johannes uitroepen in verrukking: "Ziet, Hij komt,"—Hij is aan het komen, Hij is op weg. En dit, "ziet Hij komt," is het onderwerp van zijn boek. "Met de wolken," letterlijke wolken worden bedoeld, want Johannes was tegenwoordig bij de Hemelvaart en had gehoord, wat de engelen toen aan de discipelen zeiden. Volgens Dan. 7: 13, zal de Messias met de wolken komen, en op grond daarvan hebben latere Joden Hem genoemd "den Man der wolken." Ten behoeve Zijner gemeente is de Heiland ten hemel gevaren, blijft Hij daar en komt Hij eens terug tot de aarde. "Elk oog zal Hem zien," Matth. 25: 32,—het geheele menschdom, doch het wordt niet gezegd, dat allen Hem tegelijk zullen zien. "Ook degenen, die Hem doorstoken hebben" zullen Hem zien. Johannes is de eenige der evangelisten die ons vermeldt, dat Jezus aan het kruis doorstoken werd, en wijst erop, dat dit voorspeld was. Dit feit moest een diepen indruk op hem gemaakt hebben, dat hij nu weer naar die vervulde voorspelling verwijst. Sommigen meenen, dat hij hier enkel de Joden bedoelt; anderen, dat hij het oog heeft op allen, die den Heiland verworpen hebben. "En alle geslachten der aarde zullen over Hem weenen" (Zach. 12: 10). Dit schijnt te pleiten voor de laatste meening, want "alle geslachten" sluiten ook Joden in,—en waarom zouden niet de Joden, die Hem verworpen hebben, ook over Hem weenen? Johannes eindigt met eene dubbele verzekering: "Ja," (een Grieksche) en "Amen" (een Hebreeuwsche).

Als verder waarborg, voor de vervulling van wat zoo onwaarschijnlijk schijnt, beroept Johannes zich op wat God van Zichzelven zegt: "Ik ben de Alfa en de Omega, zegt de Heere God." (21: 6; 22: 13). *Alfa* en *Omega* zijn de namen der eerste en laatste letters van het grieksche alfabet, zooals bij ons de "A" en de "Z." Daardoor geeft God te kennen, dat Hij de oorsprong en de eindpaal aller dingen is; geen nood dus, dat Hij niet zal kunnen volbrengen wat Hij beloofd heeft. Dan, Hij is de Onveranderlijke, "de Zijnde, de Gewezene, de Komende," en daarbij "de Alregeerder." Deze naam komt meermalen voor in dit boek, en staat gelijk met den Oud-Testamentischen "Jehova der legerscharen."

Naar de gewone lezing in onzen Bijbel, heeft men dit vers gehouden voor eene verklaring van Christus, aangaande Zichzelven. Daarmede zou Hij dan te kennen geven, dat Hij is de belichaming van alle goddelijke waarheden van begin tot einde, gelijk aan God, het uitgedrukte beeld des Vaders, gisteren, heden en in der eeuwigheid dezelfde, en Heer van al het geschapene. Hoewel dit alles waar is van Christus, is het nochtans twijfelachtig of Johannes in dit vers aan Christus dacht.

OP REIS.

[Ik neem de vrijheid enkele brieven door mij jaren geleden in "Volksbode" en "Zuid Afrikaan" geplaatst hier over te nemen. Twee-en-twintig jaren zijn sinds over mijn hoofd heengegaan. *Eheu fugaces*—zooals Horatius zingt. Mogelijk zijn deze brieven onzen lezers welkom, al zijn ze zoo oud !]

V. BRIEVEN AAN EEN VRIEND.

Amice,—Ik ben het u schuldig mijne reisbeschrijving voort te zetten en ten einde te brengen. Naar *Morija* bracht ik u en deelde het een en ander omtrent de plaats mede. Vandaar moet de reis verder gaan.

Moria—door de Franschen *Morija* genoemd—is zeer schoon gelegen aan den voet eens bergs, die tamelijk steil is. 't Is de eerste statie door de Fransche broeders aangelegd. De heer Casalis zegt daaromtrent:—"Onze keuze viel op een der schoonste valleien in dat land, die ofschoon slechts 24 mijlen van Thaba Bossiou, geheel en al onbewoond was. Zij droeg den naam van Makoarane: wij noemden haar Moria uit dankbaarheid tot God voor genotene zegeningen, en als bewijs van ons vertrouwen op Hem voor de toekomst." Aan nachtelijke bezoekers in den vorm van leeuwen en dergelijk wild gedierte ontbrak het toen niet. Thans zijn ze verdwenen.

Moria ligt 5,200 voet boven de oppervlakte der zee, dus veel hooger dan Tafelberg. Alles groeit er welig, en aan vruchten schijnt het niet te ontbreken. Water heeft men genoeg: de tuinen die er zijn, de boomen die daar groeien, en de bloemen van allerlei soort, kleur en geur, die men daar aantreft, dragen hiervan de blijken.

Vreeselijke donderstormen barsten soms over Moria los en menigeen wordt door den bliksem getroffen. Zoo vergaderde de gemeente eens in het kerkgebouw aldaar. Elke plaats was gevuld, want de gelegenheid was eene bijzondere. De twee kwaker-vrienden, die eenige jaren geleden Zuid Afrika bezochten, zouden de vergadering toespreken. Terwijl men bezig was brak de storm los. Een vreeselijke knal werd er vernomen en men zag een bal van vuur door het gebouw vliegen en zich een weg banen door den muur vlak tegenover den prediker. Toen men tot bewustheid kwam lag een klein kind dood, dat rustig was ingeslapen op de bank naast de moeder. De moeder (mej. Casalis) en de grootmoeder (mevr. Keck) waren niet getroffen.

't Was mij een vreemde gewaarwording toen ik te paard zat en Moria verliet. Ik kwam er onverwachts aan. De broeders waren gereed een bezoek te brengen naar de Malutibergen en wilden

dat ik mee moest. 't Was een cavalcade van belang—29 paarden—en omtrent een 20 ruiters. Eerst ging de weg bergopwaarts, klimmen, klimmen, altijd klimmen. Doch een Basutopony wordt niet moe en is aan 't bergklimmen gewend. Dertienhonderd voet hooger dan Moria ligt een uitgestrekte vlakte, die wij weldra bereikten. Een aangename koelte woei ons tegen; onze paarden waren sterk en uitgerust. Wij gaven ze den vrijen teugel. De pakdieren hinderden ons veel, daar zij soms hun eigen weg kozen, of een deel van hun last lieten verschuiven. Doch de vertraging was zelden van langen duur, en tegen den avond bereikten wij een grot waar wij zouden vernachten. 't Was voor mij natuurlijk eene eigenaardige ervaring. Lang lag ik wakker, doch sliep eindelijk in, om bij het krieken van den dageraad te ontwaken en mij voor te bereiden voor de verdere reis. Dien dag kronkelde zich de weg tusschen de bergen. Soms gingen wij langs steile afgronden. Eén misstap van het paard en de ruiter met zijn dier tuimelt naar beneden. Doch voor vrees kan er geene plaats zijn, want men is zoo veilig op den rug van zijn pony. En aan ongelukken valt niet te denken. Zal ik u de natuur beschrijven? Dit is onmogelijk. Een kunstwerk laat zich beschrijven; de natuur niet. En in Basutoland is het alsof het schoone met het grillige in verbintenis is getreden. Berg is op berg gestapeld. Heeft men den eenen "nek" bereikt, een andere wacht u een weinig verder. Wij klimmen en wij dalen, om weer te klimmen en te dalen. Het panorama is treffend. Kan men de bergtoppen met sneeuw bedekken en de bergpassen met bosschen latenbegroeien, Zwitserland zou in den schaduw geworpen zijn. Heftige onderaardsche bewegingen hebben een eigenaardigen vorm aan deze bergen gegeven. 't Was mij soms alsof een aantal reuzenkinderen zich hadden vermaakt met het afwerpen en glad-strijken van heuvels die later met een tapijt van groen waren overspreid. Men moet het zien om het te genieten.

En overal treft men in de beschutte kloven velden aan van beploegd land. Honderden mudden van graan worden er jaarlijks gewonnen, want de Basutos zijn een nijver volk. Vroeger was er een groote handel met de Diamantvelden. Hieraan echter is een einde gekomen, daar de prijzen thans daar aangeboden niet de kosten van vervoer dekken. Sedert 1875 is het volk langzamerhand achteruitgegaan en zeer verarmd. In dat jaar, zoo zegt ons het Blue Book, had men artikelen ingevoerd ter waarde van £150,000 in dat éene jaar hadden de Basutos zich van een 600 ploegen voorzien. Thans ziet men overal de ploeg op den akker, en zijn er uitgestrekte landerijen. De bergen zijn letterlijk "bedekt met kudden"; doch er heerscht armoede. De ontwapeningsoorlog heeft gewis daartoe bijgedragen. En wat nog erger is, de drankduivel scheen in 't volk gedreven te zijn. De zendelingen waren radeloos, en wisten niet hoe dezen geest te bannen uit het land, totdat een man opstond—een Basuto-Kapitein—een broeder van Moshesh, die van kraal tot kraal ging om het volk op te wekken zich van den drank te onthouden. Hij zelf is een heiden, ofschoon hij jaren lang met het Christendom in aanraking is geweest. Zijn ernstige toespraken hadden dit tengevolge, dat het volk gehoor gaf en dat er langzamerhand een algeheele omkeer teweeg gebracht werd. Iets anders droeg er toe bij. Lerothodi, broeder van Letsie, het erkende "opperhoofd" der Basutos, een dronkaard, had een droom. Hij zag het land vol vreemdelingen, die zich over de akkers heinde en verre verspreidden. Op de vraag wat zij in het land deden, kwam het antwoord: "Gij hebt het voor drank aan ons verruild; wij zijn nu eigenaars." De man schrikte en werd een onthouder van dien dag af.

De zendelingen waren verbaasd over die nieuwe beweging. Zij zelven hadden er niets toe gedaan, 't Was *maatschappelijk* en niet *godsdienstig;* uit het *volk* zelf en niet uit *leeraars* des volks. 't Is zeker een opmerkelijk verschijnsel.

Den tweeden avond sliep een deel van het gezelschap in eene kleine tent, ook ik bevond mij onder de bevoorrechten. En toen er een donderstorm over ons losbrak gedurende den nacht en de regen neerviel was ik dankbaar voor de beschutting. Doch de zendelingen zijn aan deze dingen gewoon. En of zij al in de open lucht slapen of in eene tent, zij weten het zoo in te richten, dat de regen niet binnendringt. Tegen 't einde van den derden dag bereikten wij onze bestemming. Wij namen onzen intrek in een Basutohut, veertien blanken in die beperkte ruimte. Maar men had ons verwacht, en de Kapitein—een heiden—had twee schapen voor ons gezelschap laten slachten en bewees ons groote vriendelijkheid. Brood en vleesch hadden wij in overvloed, want de lieden waren zeer hartelijk. Velen waren heidenen; slechts enkelen waren tot het Christendom overgegaan. Toch deden zij wat zij konden om ons het verblijf tusschen die bergen te veraangenamen.

Wat er verder voorviel moet bewaard worden voor een volgenden brief.—De uwe,

J. I. M.

Ziet, Hij komt!

De tijd zal komen,
Dat overal
Uw levensvolheid d'aard doorstroomen,
En mêe ten leven wekken zal.

Dat elk zich buige
En, U ter eer,
Verlangend bidde, dankbaar juiche:
Kom, Jezus, ja kom haastig Heer.

DEEL XIV, No. 6. STELLENBOSCH. JUNI, 1909.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift voor Zuid-Afrika.

NOTA BENE.

1. Men zende alle inteekengelden alsmede alle berichten betreffende verandering van adres, of ongeregelde toezending aan Mnr. R. J. DU TOIT, 'Transvalia,' Stellenbosch.
2. Men zende liever geen "Postal Notes," of postzegels. Niet-Koloniale "Postal Notes" moeten een additioneele postzegel ontvangen.
3. Alle Advertenties en de gelden daarvoor moeten opgezonden en betaald worden aan den advertentieagent van het blad, de Heeren R. L. CHAPLIN, & Co., Industrie Gebouwen, Loop Straat, Kaapstad.

KRONIEK.

:o:

EEN PERSOONLIJK WOORD.

Indien de belangstelling in ons blad moet afhangen van de brieven die wij van tijd tot tijd ontvangen, dan is onze toekomst verzekerd. Op die allen te antwoorden is ons niet mogelijk. Van een enkele nu en dan hopen wij kennis te nemen. Twee zeer belangrijke liggen op onze tafel. Wij gaan den eerste—in tijdsorde—weldra beantwoorden.

***

De schrijver wil weten wat er dan toch in 't socialisme zoo verkeerd is. Dit zou op zichzelf eene verhandeling eischen. Laat ons beginnen met te zeggen, dat het socialisme de *armoede* wil weren, iets dat niet te versmaden is. Hier stemt het met het Christendom overeen. De wijze van handelen tegenover dat euvel echter is verschillend. De socialist heeft het tegen privaat bezit. Niet alzoo het Christendom. Doch onze ruimte is thans te beperkt. Heden kunnen wij op de genoemde brieven niet antwoorden. In een later nommer wel.

Thans vestigen wij de aandacht op twee gebeurtenissen: t.w. de geboorte van een Prinses in 't Nederlandsch vorstenhuis; en de viering van Calvijns verjaardag, 10 Juli, te Genève.

***

Wat eerstgenoemde betreft. Wij laten de 'Stemmen voor Waarheid en Vrede' aan het woord:

Waarmeê anders zouden wij deze Kroniek aanvangen dan met een uiting van blijdschap over de geboorte van de Prinses? Toen wij op 31 Augustus van 't vorige jaar de tienjarige regeering herdachten van onze Koningin, hebben wij hartelijk ons verheugd en feest gevierd. Maar er was een schaduw. Men sprak er niet luide over: men doelde er slechts op in bedekte termen; maar ieder dacht aan de mogelijkheid, dat mét onze geliefde Koningin het huis van Oranje uitsterven zou. Wel is onze Vorstin nog jong, en, menschelijker wijs gesproken, zou nog menig tiental jaren kunnen verloopen, eer dat gevreesde uiteinde kwam; maar het is dan toch in aantocht,—en wat dan? Men dacht zich allerlei mogelijkheden, en geene ervan was geschikt om ons vroolijk te stemmen. Alles zou zoo veel gemakkelijker loopen; de historische lijn

zou doorgetrokken worden, en oude banden zouden worden bevestigd, indien ons vorstenhuis niet uitstierf maar bleef voortbestaan.

En ziet, terwijl velen mismoedig begonnen te worden—is de hoop verwezenlijkt, en onze Koningin werd moeder.

Met hoe veel liefde en zelfverloochening H. M. zich aan de opvoeding van haar Dochter geven zal, kunnen wij ook afleiden uit hetgeen Zij zich reeds terwille van haar kind heeft getroost. Weken en maanden lang heeft Zij om zoo te zeggen geleefd voor de Spruit, die werd verwacht. Op velerlei wijze heeft de Koningin getoond, dat zij een ongewone persoonlijkheid is, toegerust met zeldzame gaven.

O hoe hartelijk verheugen wij ons met de Koninklijke ouders, met het Koninklijke Huis.

Aandoenlijk is de blijdschap, waarmêe de tijding van de geboorte der Prinses in den lande is vernomen. De wijze, waarop de vreugde zich uitte, was zoo ongedwongen en zoo gansch natuurlijk. De liefde tot het huis van Oranje zit er toch nog diep in bij ons volk.

Geve God, dat daarmeê gepaard moge gaan een vasthouden aan, of een wederkeeren tot de vrees van God, zonder welke ook bij 't volk alles een vasten grondslag mist, en hoogere wijding.

Het heeft aan de Koningin en aan Prins Hendrik behaagd, hun dochter namen te geven, die getuigen van historischen zin en kinderlijke piëteit.

Met groote voldoening werd vernomen, dat in onze pasgeboren Prinses de naam zal voortleven van Juliana van Stolberg, de voortreffelijke moeder van den Vader des vaderlands. Het zal goed wezen dezer dagen haar beeld te schetsen, ook voor 't opkomend geslacht. Welk een ander type van vrouw en moeder geeft zij te zien dan vele van onze vrouwelijke tijdgenooten, die zoo weinig mogelijk vrouw willen wezen, en 't hun kinderen niet gemakkelijk maken hen te *eeren*. Moge Prinses Juliana in vertrouwen op God, in geestkracht en in zelfverloochening, in liefde voor de vrijheid gelijken gaan op de voortreffelijke vrouw, wier naam zij draagt.

Dat zij ook vernoemd is naar *Louise* de Coligny, de dochter, weduw en moeder van martelaren en helden, doet het hart onzer Koningin eer aan, en doet het hart goed van het Nederlandsche volk. Laat ook haar beeld spreken tot het gemoed van jeugd en ouderdom.

Wat het tweede betreft. Calvijn wordt gedurig aangevallen over den daad van Servet. Zelfs Ter Haar houdt men schuldig. En Doumergue spreekt hem niet vrij. Wij hebben vroeger de geheele kwestie breedvoerig in het "Maandblad" besproken en gelegenheid gehad Calvijn te verdedigen, zonder hem van allen blaam te willen zuiveren. Wij hebben toen eenvoudig de geschiedenis laten spreken. Het doet ons thans genoegen hier te kunnen opnemen wat de "Gereformeerde Amerikaan," als slotsom van een uitvoerig en beredeneerd onderzoek meedeelt als resultaat van geheel dat proces :—

Op het einde onzer artikelen meenen we recht te hebben tot deze slotsom te komen :

1. In de dagen der Hervorming en ook later was Roomsch en Protestant van oordeel, dat een godslasteraar of godloochenaar door de kerk moest worden uitgebannen en door de overheid ter dood gebracht. Deze gedachte is ook uitgesproken in Art. 36 onzer geloofsbelijdenis. Hiermee wordt het vonnis over Servet wel niet gerechtvaardigd, maar toch verklaard. Het is onbillijk *een persoon*, in dit geval Calvijn, verantwoordelijk te stellen voor een vonnis dat *overal door allen* zou zijn geveld, al heeft ook die persoon veel of weinig er toe bijgedragen, dat het vonnis geveld werd.

2. Servet was een man, die bij niet te miskennen gaven en talenten, zich betoond heeft als iemand hoogmoedig, laatdunkend en onoprecht van karakter, wiens uitbrakingen tegen de leer der Drieënheid, de Godheid van Christus en den Kinderdoop wel verklaard moeten worden in verband met zijn *pantheïstisch* Godsbegrip, maar daarom niet minder godslasterlijk zijn. Als een waanwijze zag hij neer op allen, die van hem verschilden, en schold ze uit voor al wat leelijk is.

3. In de veroordeeling van Servet door de Roomschen te *Vienne*, is Calvijn niet rechtstreeks maar alleen zijdelings betrokken, voor zooverre hij den aanklager de bewijsstukken ter hand stelde op grond waarvan de wereldlijke rechtbank in deze stad Servet tot den brandstapel veroordeelde.

4. In de veroordeeling van Servet te Genéve, heeft men vooral dit Calvijn te laste gelegd, dat hij er bij den Raad op aandrong om Servet gevangen te nemen en de acte van beschuldiging heeft opgesteld, al trad bij het eerste geding zijn secretaris als aanklager op. Wij vragen wat kwaad heeft Calvijn in dezen gedaan? Beoordeeld naar den tijd waarin

hij leefde, en dit dient toch gedaan om billijk te zijn, moet zijne handelingen eer goed dan afgekeurd worden. Wat hij deed was naar de wetten en verordeningen der stad, waarin hij leefde. Wel heeft men tegengeworpen, dat Servet een vreemdeling in Genéve was en daar niets verkeerds had uigericht. Maar is er dan geen recht van "self-defence?" Moet iemand met kwade bedoelingen eerst zijn boos opzet ten uitvoer brengen, voordat men de hand aan hem legt, of moet men niet veeleer de uitvoering voorkomen, door den persoon onschadelijk te maken? Het is een vijandig-persoonlijk gevoelen, dat zich aanmatigt over het innerlijke van den mensch uitspraak te doen, dat Calvijn's optreden in de zaak van Servet toeschrijft aan wreedheid en wraakgierigheid.

5. Servet is niet door Calvijn of door den kerkeraad gevonnist, maar den Raad te Genéve, de wereldlijke rechtbank waarin Calvijn zitting noch stem had. Deze Raad liep volstrekt niet aan den leiband van Calvijn maar, voor een deel althans bestaande uit hem vijandige Libertijnen, durfde hij een afgesneden lid, ondanks Calvijns ernstig protest, toegang tot het avondmaal verleenen. Deze Raad heeft (zonder eenige overhaasting om Servet maar uit den weg te ruimen) noch op voorstel, noch op aandrang van Calvijn, het doodvonnis uitgesproken en laten voltrekken; maar, mede op advies van het Protestantsche Zwitserland, zich volkomen van zijn recht in deze zaak bewust, Servet veroordeeld. Hoe weinig de Raad zich in dit geval om Calvijn bekommerde blijkt uit de weigering op diens verzoek om in plaats van Servet op den brandstoel hem op het schavot om te brengen.

Of Calvijn ook nu nog den dood voor ketters zou vragen, hebben we natuurlijk niet te beantwoorden. Maar beschouwd in het raam van zijn tijd, zooals wel eens wordt gezegd, gaat onze groote Hervormer geheel, gansch geheel, vrij uit; vrij van allen blaam en vuilen laster.

Wij herinneren er nogmaals aan, dat te Champel, bij Genéve, waar op 27 October, 1553, Servet werd verbrand, een steen werd onthuld in November, 1903, waarop de volgende woorden gebeiteld staan:—

FILS
RESPECTUEUX ET RECONNAISSANTS
DE CALVIN
NOTRE GRAND RÉFORMATEUR
MAIS CONDAMNANT UNE ERREUR
QUI FUT CELLE DE SON SIÈCLE
ET FERMEMENT ATTACHÉS
À LA LIBERTÉ DE CONSCIENCE
SELON LES VRAIS PRINCIPES
DE LA RÉFORMATION ET DE L'EVANGILE
NOUS AVONS ÉLEVÉ
CE MONUMENT EXPIATOIRE
LE XXVII OCTOBRE MCMIII

De vertaling hiervan is als volgt:—

(Eerbiedige en dankbare zonen van Calvijn, onzen grooten Hervormer, doch veroordeelende eene dwaling die zijn eeuw kenmerkte, en sterk gehecht aan gewetensvrijheid volgens de ware beginselen der Hervorming en der Evangeliën, wij hebben opgericht dit Monument der verzoening den 27sten October, 1903).

Dit doen Protestanten. Waar heeft de Roomsche Kerk ooit iets dergelijks gedaan? Zal zij in Parijs op de plek waar Coligny vermoord werd zulk een opschrift plaatsen? Doet zij dit, men zal haar eeren. Doch een "monument expiatoire" kent de Roomsche Kerk niet.

DE NIEUWE SPELLING IN HOLLAND.

Over dit onderwerp laat zich Dr. Bronsveld op de volgende wijze uit in "Stemmen voor Waarheid en Vrede": "De zoogenaamde "Hollandsche spelling" is in de Tweede Kamer ter sprake gebracht. Wij oordeelen, dat de Minister Heemskerk zich bij die gelegenheid flink heeft geweerd. Waar moet dat heen als een schoolopziener, en nog wel een anti-revolultionair, eigener autoriteit in de school het gebruik van die spelling toelaat?

Wat de Heer Dr. Kuyper zeide van het groeien en zich vervormen van de taal, deed ons denken aan hetgeen over 't wezen der taal door Herder en W. von Humboldt is gezegd, maar het kwam hier niet te pas. 't Geldt hier hoofdzakelijk een spellingkwestie. Leidend motief is daarbij niet de historie, niet de afkomst van het woord—maar de gemakzucht. Noodelooze kwelling van de leerlingen is af te keuren, maar de zucht om zoo weinig mogelijk van 't geheugen der jeugd te vergen, gaat veel te ver.

Bedriegen wij ons niet, dan komen veel onderwijzers terug van het streven, om bij het kind de memorie te verwaarloozen ten koste van 't aanschouwen en begrijpen. Doch, hoe dit zij, de "vereenvoudigde spelling" blijft vooreerst van onze scholen geweerd.

Uw Koninkrijk Kome.

:o:

EGYPTE: Hare betrekking tot Israel en het Christendom.

EGYPTE, een land welks naam zoo goed bekend is aan alle lezers van de Heilige Schriften, is een gewest gelegen aan 't Noord-oosten van Afrika; het land is begrensd ten Noorden door de Middellandsche Zee, ten Westen door de Woestijn van Libyë, ten Zuiden (volgens autoriteiten) door Assouan,—op eene distantie van 500 mijlen van de Middellandsche Zee,—en ten Westen door Arabië en de Roode Zee. Nomineel onderworpen aan Turkijë, is het feitelijk onafhankelijk, alhoewel het nog aan den Sultan schatting betaalt. Het wordt bestierd door een vorst met den titel van KHEDIVE, of koning, die regeert door behulp van een Ministerie, dat verantwoordelijk is aan een Parlement, bestaande uit twee Huizen—het Huis der Gemeente (" House of Assembly ") en een Wetgevende Raad. De macht van het Parlement is echter beperkt, en sedert 't jaar 1883 moet de Khedive in alle belangrijke zaken raadplegen met een agent van den koning van Groot Brittanje.

Egypte beslaat eene oppervlakte van omtrent 400,000 vierkant mijlen, alhoewel slechts 13,000 bevolkt worden,—die deelen, namelijk, die binnen of nabij de Nijl Vallei gelegen zijn. De Nijl, op den oever waarvan het kindje Mozes geplaatst werd, is eene groote rivier, 4,000 mijlen lang. Zij vloeit altoos noordwaarts door Egypteland tot aan de Middellandsche Zee. Nadat de rivier de hoofdstad van 't land, CAÏRO, voorbij gegaan is, verdeelt zij zich in twee stroomen, die genoemd worden de Rosetta en Damieta takken, insluitende een deel lands dat de DELTA genoemd wordt, omdat zijn vorm gelijkt op delta, eene letter van 't Grieksche A.B.C. Hier is de rivier 80 mijlen wijd, maar zuidwaarts wordt zij geduriglijk nauwer, totdat op een afstand van 500 mijlen van de Middellandsche Zee,—de breedte slechts 2 mijlen is. Aangezien er weinig regen in Egypte valt, hangt de vruchtbaarheid van Egypte van de Nijl af—eene reden deze waarom in den tijd van Mozes de rivier als een god aangebeden werd, eene reden ook waarom sommige der 10 plagen tegen de rivier gericht werden om de machteloosheid van hun god te openbaren. Het is op de jaarlijksche overstrooming van de Nijl dat de Egyptenaren rekenen voor hun oogst. Hoe hooger de rivier rijst, des te meer grond dragen hare wateren op haar schoot, welke zij neerleggen op 't drooge land, hetzelve vruchtbaar makende, zoodat de inwoners twee oogsten elk jaar kunnen inzamelen. Gewoonlijk begint de rivier te rijzen in Juni, en groeit aan tot September toe. Naarmate de rivier hooger rijst, overstroomt zij hare oevers, van waar 't water door middel van kanalen op de landen geleid wordt. Al de plekken welke overstroomd worden, of waarheen 't water geleid wordt, leveren oogsten op aan de arbeiders. Tegen het einde van October wordt 't land droog, en dan zaait de landman overal zijn zaad, en zoodra 't zaad begint te ontkiemen wordt 't water, door middel van eenvoudige machinen, uit de rivier gehaald en door de kanalen over 't land geleid, zoodat binnen een korten tijd het geheele land op elke zijde van de rivier bedekt wordt met een heerlijk groen gewas, en in Maart oogst de landman de vrucht van zijn arbeid in.

Wij hebben gezegd dat de naam van dit land, EGYPTE, bekend is aan alle lezers van het Heilige Boek. Inderdaad is er geen land dat

ZOO VERBONDEN IS AAN DE GESCHIEDENIS VAN GODS OUD VOLK

als Egypteland. Het was naar dat land dat Abraham aftoog toen de honger zwaar was in Kanaan. Het was naar dat land dat de Ismaelieten den ongelukkigen Jozef brachten toen zijne broeders hem zoo schandelijk aan hen verkocht hadden. Het was naar Egypte dat Jakob later zijne tien zoons zond om koren, in een tijd van zwaren hongersnood, te koopen. En was het niet daar dat de afstammelingen van Jakob een toevluchtsoord hebben gevonden, waar zij eindelijk te midden van verdrukking tot een volk geworden zijn? En welk lezer is er die van zijn kindschheid de geschiedenis van de vernedering en verhooging van Jozef niet met belangstelling gehoord of gelezen heeft? Is het niet daar dat wij, in een tijd van Israels zwaarste verdrukking, het knechtje Mozes naar de Nijl zien dragen, waar hij in de biezen aan den oever van de rivier gelegd wordt—toevertrouwd aldus aan de zorg van den God van Abraham? En is er iets in de geschiedenis der wereld in belangrijkheid te vergelijken met het verhaal van de uitredding uit dat land van Gods uitverkoren volk? En dit is niet de laatste maal dat de vijandschap van Egypte tegen Israel aan den dag gelegd werd, want wij lezen hoe, eeuwen later, in den tijd van Rehabeam, Sisak, de koning van Egypte, tegen Jeruzalem opgetogen is, en den tempel, welke door Salomo versierd was, van hare schatten in de dagen van dien dwazen zoon beroofd heeft. Nog eenige honderden jaren later was het in den strijd tegen Farao Necho, koning van Egypte, die door 't gebied van Juda wilde trekken, dat Josia, één van Juda's beste koningen, zijn leven verloren heeft.

OOK IN HET N. TESTAMENT KOMT DE NAAM VAN EGYPTE VOOR.

Toen koning Herodes den geboren Koning der Joden wilde dooden, was het in Egypteland dat Jozef, met Maria en Jezus, een toevluchtsoord ge-

vonden heeft. Wij vinden ook dat, bij gelegenheid van het Pinksterfeest, toen de Heilige Geest uitgestort werd, er inwoners van Egypte tegenwoordig waren. Wel is waar waren deze inwoners òf Joden òf proselieten,—d.i. heidenen die 't Joodsche geloof aangenomen hadden. Zullen wij niet gelooven dat van hen sommigen te vinden waren onder de 3,000 die, onder de prediking van Paulus, tot bekeering gekomen zijn, en die aldus de boodschap des Evangelies met zich terug gebracht hebben naar het land dat Gods volk 1500 jaren vroeger verdrukt had? Immers was Apollos, de man van wien gezegd is dat hij machtig was in de schriften, een inwoner van Alexandrie, — een van Egyptes voornaamste steden. En volgens de overlevering hebben de Apostelen Petrus en Jakobus, de zoon van Alfeus, het Evangelie in Egypteland verkondigd. De Evangelist Markus wordt ook gezegd in Egypte gearbeid te hebben, en leeraar van Alexandrie te zijn geworden.

En niet tevergeefs hebben deze of andere dienstknechten des Heeren aldaar gearbeid, want, binnen 200 jaren na Pinkster waren er 900 kerken in Egypte en andere deelen van Noord-Afrika, en langs de kust van Egypte westwaarts was het getal Christenen niet minder dan dat van de heidenen. En die Christenen werden gekenmerkt als bezield zijnde door een zendinggeest. Want vóór 't jaar 200 bestond er in Alexandrie

EEN INSTITUUT VOOR OPLEIDING VAN ZENDELINGEN,

waarvan de beroemde kerkvaders PANTAENUS, ORIGENES en CLEMENS, achtereenvolgens de hoofden waren. Van daar als middenpunt gingen Zendelingen uit, die in verschillende deelen van Egypteland zoowel als in Libye, Ethiopie (Nubie en Abyssinie) zoowel als in andere gewesten, arbeidden, en geheele stammen voor 't Evangelie hebben gewonnen.

Ongelukkig werd de voortgang van het Christendom langzamerhand gestuit door secten die in die vroege kerk ontstaan zijn, die verdeeldheid en bitterheid onder degenen verwekten die anders konden blijven voortgaan overwinnende en te overwinnen. Tengevolge van deze verdeeldheid is de zendinggeest van lieverlede afgenomen, en de Kerk heeft feitelijk vergeten dat

DE ZENDING HET VOORNAAMSTE WERK IS VAN CHRISTUS KERK.

Indien de Kerk in Noord-Afrika haar zendingijver bewaard had, en door verdeeldheid niet gesplitst ware, zou ISLAM of 't Mohammedanisme, eenige honderden jaren later, niet in staat zijn geweest 't Christendom te overwinnen of den christen zoo te zeggen uit te roeien. Doch dit was hetgeen hier geschied is zoowel als in andere landen. Hoe dit geschied is zullen wij later (D.V.) hooren. Gode zij dank is het hun niet gelukt de Christenen gansch en al uit te roeien. God in Zijne voorzienigheid heeft Zijn zeven of meer duizenden gehad, die de knie voor Mahomet den profeet niet wilden buigen, en hunne afstammelingen zijn nog in dat land te vinden. Deze Christenen heeten

DE KOPTEN

Weinig meer dan den naam van Christenen hebben deze secte. Maar zij blijven gehecht aan 't Christendom. Er zijn echter ware Christenen onder hen te vinden, en men hoopt en verwacht dat onder de bearbeiding van Zendelingen uit de Presbyteriaansche Kerk in Amerika, die onder hen werkzaam zijn, eene geheele Hervorming plaats zal vinden. Reeds zijn droppelen onder hen gevallen, en het geloof roept uit: "Meer nog meer zal komen." Van de werkzaamheden van de Zendelingen onder hen hopen wij melding te maken in ons volgend artikel. Intusschen besluiten wij dit schrijven door iets medetedeelen uit een verhaal van eene bezoek aan deze Kopten gebracht door den WelEerw. Dr. Thomson, een Amerikaanschen leeraar,—eene reis gedaan voordat de Kerk in Amerika met haar zendingwerk in Egypte begonnen was. Dr. Thomson bevond zich te Magadeh, nabij de stad Thebe, waar hij eene gemeente van de Kopten vond, die hare godsdienstoefening hielden in een groot, vierkant zwart gebouw, en waar hij hun godsdienstige verrichtingen bijwoonde. In zijn omgang met de voorgangers der gemeente gaf hij hun te kennen wie hij was, en legde hij hun uit hoe groot de Presbyteriaansche Kerk was, alsook wat de waarheden waren welke zij verkondigden, en hoeveel belang die Kerk stelde in de KOPTEN, de afstammelingen van die oude Egyptenaren, die in de eerste eeuwen van onze jaartelling met 't Christendom bekend werden: Hij verzekerde hen van de belangstelling van de Amerikaansche Kerken, en hare sympathie met hen in de moeilijke positie waarin zij geplaatst werden. Hij verzocht hen om hem hun Bijbel te toonen, waarop zij tot hem brachten een Boek der Psalmen met de hand geschreven, en een Bijbel gedrukt in de oude Koptische en de Arabische talen. Op den muur van hun kerkgebouw kon men eenige schilderijen zien hangen,—de Maagd Maria en de Engelen Gabriel en Michael voorstellende. De voorgangers der gemeente gaven hem de verzekering dat zij niet gelijk de Roomschen, tot de heilige moeder, of tot de engelen of de heiligen baden. Zij bidden in hunne huisgezinnen, en hebben scholen waarin zij hunne kinderen laten leeren. Zij drukken hun wensch uit om zendelingen in hun midden te hebben. Aan dien wensch is voldaan, en de werkzaamheden van die zendelingen zijn de voornaamste hoop van eene ontwaking in Egypte, en van den terugkeer van de dagen van ouds toen het Evangelie van Egypteland uitgegaan is om andere landen te zegenen. Moge die hoop verwezenlijkt worden!

A. McG.

REDE

uitgesproken bij de sluiting der Hoog Eerw. Synode van de O.R.K., Mei 1909, door Ds. A. A. Weich.

(Overgenomen op verzoek uit "De Fakkel.")

DE GEMEENTE.

De Synodale zitting is voorbij. Maar wat van de vruchten daarvan? Zullen die nu ook voorbij zijn in dien zin, dat wij maar weinig verder daarvan zullen vernemen? Dat zij verre! Als het papier, waarop de notulen van deze Synodale Vergadering geschreven zijn, al lang geel van ouderdom zal geworden zijn, dan nog, gelooven wij, en dan eerst recht, zullen wij zien, wat deze bijeenkomst, tezamen met die van de Synoden der andere zusterkerken in 1909 in Zuid Afrika voor kerk en vaderland en volk heeft beteekend. De lucht gaat zwanger met het woord, neen, niet met het woord, met de gedachte, neen, niet met de bloote gedachte, met de *aspiratie*, met het *ideaal* van UNIE. Wij hebben samen geworsteld, samen geleden, samen geweend, samen gebloed. En dat gemeenschappelijk lijden heeft ons meer, dan ooit voorheen, aan elkander gebonden, gebonden met banden, die nooit weer gebroken kunnen worden. En door de lengte en breedte van Zuid Afrika heeft de stem geklonken: "Wij zijn één, één met elkander, en niets kan ons langer van elkander gescheiden houden." En deze innerlijke eenheid moet ook uiterlijk gezien, teweeg gebracht, bevestigd worden. En de groote Nationale Conventie is bij elkaar gekomen, en heeft een wetsontwerp van vereeniging daargesteld, dat, niettegenstaande vele gebreken en tekortkomingen, toch eerbied in bijna geheel de beschaafde wereld heeft afgeperst.

En de verschillende kerkgenootschappen willen vereenigd worden. Getuige daarvan de Conferentie van afgevaardigden van eenige Protestantsche Kerkgenootschappen in deze stad, eenige weken geleden vergaderd. En de Ned. Ger. Kerken van Zuid Afrika willen niet achterstaan. In hart en zin zijn zij één, en zij willen ook uiterlijk één zijn. En zij gaan vereenigd worden. God Zelf zal ze aan één binden.

Wat alles gaan wij niet in de nabijzijnde toekomst beleven! Wij danken God dat wij niet in de zoogenaamde goede oude tijden leven, waarvan dikwijls zooveel ophef wordt gemaakt. Nog nooit was een tijd interessanter dan de onze. Wie wenscht niet dat God hem het leven wilde sparen om het einde te mogen zien, van wat thans in wording is. God heeft Zich over ons als een land en volk ontfermd. God gaat Zuid Afrika groot maken. Wij zullen de heerlijkheid des Heeren in Zuid Afrika aanschouwen niet lang na deze dagen. En al, wat in ons is, huppelt bij dit blijde vooruitzicht.

En dan denken wij aan onze beroemde staatsmannen, die de Heer ons gegeven heeft. En wij benijden ze wellicht. Daar zijn zij bezig de geschiedenis van Zuid Afrika te maken, te vormen. En de nageslachten zullen ze in eere houden. En wij, geestelijken, moeten ter zijde staan! Wij hebben geen deel noch lot in dat verheven werk!

Doch, voorzeker, het is slechts voor een enkel oogenblik dat een dergelijke gedachte ons door het hoofd of hart vliegt, en dan werpen wij haar van ons, en dan vervloeken wij haar. Wat, wij als kerk hebben geen deel noch lot in het maken van de geschiedenis van Zuid Afrika, in het vormen van ons volk? Welke dwaasheid! Wat zal de uiterlijke eenheid baten, wat zal de uiterlijke grootheid van Zuid Afrika baten, als in een groot en heerlijk land een klein, klein in zedelijken en geestelijken zin, volk zou wonen? Die grootheid zou alsdan een vloek kunnen worden. Het groote asset, de eigenlijke baten van Zuid Afrika zijn zijne bevolking. Maar is het geheel onverschillig *hoedanig* hare bevolking is? Wij gruwen van die gedachte. Neen, de eigenlijke baten van Zuid Afrika zijn hare edele, hare veredelde bevolking, hare bevolking met eene zedelijke en geestelijke ruggegraat. Een volk zonder ruggegraat behoort tot de lasten, instede van tot de baten van een land. En dan te denken dat het juist de roeping van de kerk met hare geheele machinerie is om het volk te vormen tot al wat waarlijk groot en edel is...... Neen, neen, dan benijden wij de staatslieden niet langer in hunne taak, maar dan maken wij onze bediening, samen met Paulus, heerlijk, en wij danken God voor de eer, die Hij ons geeft, en wij roepen slechts uit: O God, maak Gij ons bekwaam voor dit hoog, edel werk.

Broeders, worden wij niet koud, sidderen wij niet, als wij aan dit alles denken? Wat, indien wij als een kerkgenootschap in deze dagen te kort schieten! Wat, indien wij als een kerkgenootschap ons niet zouden kunnen verheffen tot de hoogte van onze roeping! Wat, indien wij deze gelegenheid ongebruikt laten voorbij gaan! Wal zal het nageslacht reden hebben ons te vervloeken! God verhoede dit!

Vaders en Broeders in den Heer, laat elke snaar in ons hart toch trillen! Vaders en Broeders in den Heer, het is de moeite waard voor Zuid Afrika te leven; het is de moeite waard voor Zuid Afrika te sterven! Vaders en Broeders in den Heer, voor jong Zuid Afrika te leven en, inden het van ons geëischt wordt, voor haar te sterven! Zuid Afrika, maak u op, word verlicht, want uw licht komt, en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op!

De staatsmannen zien op den staat. *Wij*, als kerkedienaren, zien op de *gemeente*. De gemeente .... wat vervult dit woord ons immer met geestdrift! De gemeente...... wat zien wij niet alles in haar, wat kan zij niet alles worden! En zoo ga ik thans tot mijn onderwerp nemen: *De Gemeente*. In Hand. 20 : 28 spreekt Paulus tot de onderlingen van Efeze, en door hen ook tot ons: "*Zoo hebt dan acht op uzelven, en op de geheele kudde, over welke de Heilige Geest u tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft door Zijn bloed.*"

De gemeente...... de Schrift, en bij name Paulus, zoekt naar woorden, waardoor hij de heerlijkheid der gemeente uitdrukken kan. Hier noemt hij haar: De gemeente Gods; meermalen, de gemeente van Christus; dan weer, de gemeente des levenden Gods, of de gemeente der heiligen. Dan weer wordt zij genoemd: Het lichaam van Christus; de vervulling Desgenen, die alles in allen vervult, alsof daar nog iets van Hem ontbreken zou, indien Hij niet Zijne gemeente had,...... een hoofd zonder lichaam! Och, de gemeente is een heerlijk, een Goddelijk iets.

I.

Doch nu, laat ons allereerst vragen, *wat het wezen, wat het karakter van deze gemeente is.*

Het tekstvers zegt, dat Christus haar verkregen heeft door Zijn bloed. Wat moet zij dan een kostbare en dure gemeente zijn: gekocht met Goddelijk bloed. Uit de booze en van God afvallige wereld uitgetrokken om heilig en onberispelijk te zijn: "Gelijk ook Christus de gemeente liefgehad heeft en Zichzelven voor haar heeft overgegeven, opdat Hij haar heiligen zou...... opdat Hij haar Zichzelven heerlijk zou voorstellen, eene gemeente, die geen vlek of rimpel heeft of iets dergelijks, maar dat zij zou heilig zijn en onberispelijk." Heilig en onberispelijk dus! Dit moet immer haar kenmerk zijn. Als wij Gods Woord met aandacht lezen, en zien wat daar alles van de gemeente gezegd wordt, dan kan het niet anders of het bloed zal ons sneller door de aderen vloeien. De Schrift kan geene taal vinden om de heerlijkheid der gemeente af te schilderen. Alles, wat kostelijk en heerlijk is, wordt aan haar toegeschreven.

II.

En, vragen wij verder, *wat hare bestemming is*, hoe zou men daarop een gepast antwoord kunnen vinden! Doch welke wanbegrippen bestaan er doorgaans omtrent de roeping, de bestemming der gemeente! Hoe onwaardig der gemeente zijn deze begrippen niet! De gewone, populaire opvatting van de gemeente is dit: Dat zij enkel bestaat tot onderlinge stichting. Men maakt van de gemeente een nest, waarin het vogeltje zoo recht genotvol en warm nederzitten kan; een broeikast, waarin de plantingen Gods op kunstmatige wijze gekweekt kunnen worden. De gemeente bestaat om aan de geloovigen een zoo recht lekker dag te bezorgen. Men komt naar de samenkomst der gemeente om persoonlijk gesticht te worden, en als men onder de prediking zoo recht lekker krijgt (zooals men zich uitdrukt), en misschien een traan van aandoening heeft gestort, dan gaat men zoo recht voldaan naar huis, en is ten volle tevreden met zijn gemeente en leeraar. O welk eene lage beschouwing van de gemeente! Geen wonder dan ook, dat men veelal klagen moet over gebrek aan mannelijkheid en ruggegraat bij de geloovigen. Want eene plant in een broeikast gekweekt, kan nooit bestand tegen de stralen van de zomerzon zijn. Dit laat mij denken aan het vrome, oude moedertje, wier voorstelling van den hemel was eene plaats, waar zij van den morgen tot den avond met gevouwen handen en een wit voorschoot kon zitten om psalmen te zingen. Vroom, en toch, hoe verdraaid is deze voorstelling! Och, neen, van de gezaligden in den hemel lezen wij: "En Zijne dienstknechten zullen Hem *dienen.*" De hoogste zaligheid des hemels bestaat in het onbelemmerd dienen van den Heer. En dit is ook de bestemming van de gemeente des Heeren hier op aarde. Luistert: Van Christus wordt gedurig in de Schrift gesproken als het Hoofd. En wat is de gemeente dan? Natuurlijk Zijn lichaam. En wat is de verhouding tusschen hoofd en lichaam bij een menschelijk wezen? Het lichaam bestaat enkel en alleen om de bevelen van het hoofd ten uitvoer te brengen. Het hoofd kan niet werken zonder het lichaam. Het hoofd is de generaal, die de bevelen uitvaardigt, en den geheelen krijg bestiert, maar de leden van het lichaam zijn de soldaten, die die bevelen ten uitvoer brengen. 't Is niet anders met Christus tegenover de gemeente. Zichtbaar was Christus van het wereldtooneel verdwenen. En toch zocht Hij, het Hoofd, een lichaam, waardoor Hij op deze aarde werken kon. En dat lichaam was en is Zijne gemeente. De gemeente bestaat dus enkel en alleen om de bevelen van Christus, haar Hoofd, ten uitvoer te brengen, om Zijn werk te doen. Och, dat er toch een persoon kon gevonden worden, wiens stem luid genoeg ware om deze waarheid thuis te brengen tot elk lid der gemeente. De gemeente is dus veeleer een groote *werkersvereeniging*, waarvan elk lid geroepen wordt in zijne mate het groote werk van Christus hier op aarde te verrichten, dien heerlijken tempel Gods op te bouwen. Of, indien gij wilt, een *bijenkorf*, waarin elke bij vlijtig bezig is honig te verzamelen, en waarin geen waterdrager geduld wordt.

Of, zullen wij haar liever vergelijken met een heerlijk en machtig *leger*, strijdende en overwinnende onder het vaandel des kruises? Daartoe heeft de kerk hare generaals en officieren en gewone krijgslieden, allen strijdende onder hun grooten Generalissimo, Jezus Christus.

(Wordt vervolgd.)

De Gelijkenis van het Onkruid in een Akker.

Matth. 13: 24—30, 36—43.

In deze gelijkenis bedient de Heiland zich even als in de eerste gelijkenis, van zaad als een beeld tot verduidelijking van eene geestelijke waarheid. Doch er is groot onderscheid tusschen de eerste gelijkenis—die van een zaaier—en deze gelijkenis.

Er is onderscheid wat de beelden tot opheldering betreft. In de eerste gelijkenis wordt zaad

gebruikt als het beeld van Gods Woord. In deze stelt het zaad menschen voor. In de eerste is er maar één zaaier en één soort van zaad, terwijl er in deze twee zaaiers zijn, die twee van elkander verschillende soorten van zaad zaaien. In de eerste gelijkenis worden de harten van menschen ons voorgesteld als de akkers waarin het zaad gezaaid wordt, en in deze gelijkenis is de akker de wereld. In de eerste wordt dezefde soort van zaad in verschillende soorten van grond gezaaid, doch in deze worden twee soorten van zaad in denzelfden akker gestrooid,

Zoo is er ook verschil wat het doel der beide gelijkenissen aangaat.

De gelijkenis van den zaaier bevat eene waarschuwing tegen onverschilligheid, oppervlakkigheid en dubbelhartigheid in den hoorder van Gods Woord. Zij heeft ten doel hen, die Gods Woord hooren, aan te sporen om het woord met de rechte gezindheden te ontvangen en te bewaren, te gelooven en te gehoorzamen. De gelijkenis van het onkruid in den akker bevat eene waarschuwing tegen twee groote gevaren—het gevaar van een geveinsde of valsche christen te zijn, en het gevaar van zich aan overdrijving in de poging om de Kerk te zuiveren, schuldig te maken. Het doel van deze gelijkenis is den christenbelijder te laten onderzoeken of hij een echte of een valsche navolger van Christus is, en om 't onrustig kind van God, dat zich bekommert over het feit, dat er in de kerk des Heeren een mengsel van ware en valsche belijders is, en dus tracht om die valsche belijders uit de kerk te verwijderen, te vermanen om voorzichtig en geduldig te zijn.

Wij hebben hier eene *verklaring* van deze gelijkenis door Jezus zelf gegeven. Hij zegt, dat Hij zelf het goede zaad zaait, en dat de duivel het onkruid zaait; dat het goede zaad de kinderen des koningrijks zijn, en het onkruid de kinderen des boozen; dat de akker waarin de beide zaaiers de verschillende soorten van zaad zaaien, de wereld is; dat de oogst de voleinding der wereld is, wanneer de engelen de ergernissen en degenen die de ongerechtigheid doen uit Zijn koningrijk verwijderen zullen en ze in den vurigen oven werpen zullen, en dat dan de rechtvaardigen blinken zullen gelijk de zon in het koningrijk huns Vaders.

Bij de verklaring van deze gelijkenis doen zich

TWEE MOEILIJKE VRAGEN

voor. De eene vraag is: wat wij onder den akker hier te verstaan hebben, en de andere is: wie de kinderen des boozen zijn. De Heere zegt: de akker is de wereld. Moeten wij nu verstaan, dat de akker de wereld is waarin er booze en goede menschen zijn? Of is de akker de kerk des Heeren in deze wereld, waarin er ware en valsche christenen zijn? De Heiland zegt: Het onkruid zijn de kinderen des boozen door den duivel gezaaid. Hebben wij onder de kinderen des boozen te verstaan, de booze menschen tegenover de goede menschen, die ons onder het beeld van goed zaad worden voorgesteld? Of zijn de kinderen des boozen de valsche Christenen, en de kinderen des koningrijks de ware Christenen? Over deze twee vragen werden er van tijd tot tijd verschillende gevoelens uitgesproken. Wij meenen echter, dat wij, zonder ons aan vermetelheid schuldig te maken, zeggen mogen, dat er goede redenen zijn om aan te nemen, dat wij onder den akker hier te verstaan hebben, de kerk des Heeren in deze wereld, en dat het goede zaad en het onkruid ons hier voorstellen, niet goede en booze menschen over het algemeen—maar goede en slechte christenen—d.w.z.: *ware* christenen en *valsche* christenen.

De redenen voor deze beschouwing zijn de volgende:

1. De eerste is dat er moeilijkheid bestaat om het onderscheid tusschen het goede zaad en het onkruid te zien. Het goede zaad en het onkruid zijn in het begin nauwelijks of in het geheel niet van elkander te onderscheiden, en zelfs als de aaren verschenen zijn, is er gevaar het goede zaad voor onkruid te houden. Er staat immers dat toen het goede zaad tot kruid opgeschoten was en vrucht voortbracht, ook het onkruid zich openbaarde. Dit beteekent, dat men het onkruid in de eerste stadiën van ontwikkeling niet van het goede zaad onderscheidde. Eerst toen de aaren zich vertoonden, zag men het onkruid. En zelfs na het verschijnen van de aaren bestond er gevaar tarwe voor onkruid aan te zien. Vandaar de uitdrukking: "opdat gij het onkruid vergaderende, ook mogelijk met hetzelve de tarwe niet uittrekt." Als de akker de wereld, en niet de kerk in de wereld moest voorstellen, en het onkruid de slechte menschen en niet de valsche christenen, dan zou de Heere doornen of iets dergelijks gekozen hebben om als beeld van slechte menschen te dienen. Gelijk men gemakkelijk doornen van tarwe onderscheiden kan, zoo onderscheidt men gemakkelijk slechte menschen van goede menschen. Doch gelijk het moeilijk is, vooral als het gezaaide nog maar pas aan het ontwikkelen is, om onkruid en tarwe van elkander te onderscheiden, zoo is het moeilijk de valsche en de ware

Christenen van elkander te onderscheiden totdat zij getoetst worden aan hunne vruchten.

2. De tweede reden voor deze beschouwing is het feit, dat het onkruid gezaaid werd *nadat* het goede zaad gezaaid was. De kerk werd gesticht toen de Heere Jezus door Zijn woord en Zijn Geest van zondige menschen kinderen des koningrijks maakte. Hij zaait het goede zaad als Hij dit doet. Het onkruid werd gezaaid nadat het goede zaad gezaaid was. Als nu de akker de wereld moet voorstellen en het onkruid en het goede zaad, de slechte en de goede menschen in de wereld, dan zou de Heere niet gezegd hebben, dat de vijand onkruid midden in de tarwe zaaide, en dus, dat het onkruid gezaaid werd nadat de tarwe reeds gezaaid was, en wel op dezelfde plaats. Toen de Heere de kerk stichtte waren er reeds slechte menschen. Het zou dus niet noodig zijn ze na de stichting der kerk te zaaien. Wat wel na de stichting der kerk gedaan werd was, dat de duivel in de kerk des Heeren valsche christenen bracht. Hij deed dit toen hij onbekeerde zondaren bewoog om den schijn van vroomheid op zich te nemen en toch onbekeerd te blijven.

3. Een derde reden voor deze beschouwing vinden wij in de uitdrukking, dat er onkruid "midden in de tarwe" groeide. Dit is wat de dienstknechten ontdekten. Zij verwonderden zich hierover, en vroegen met verbazing: "vanwaar dit onkruid?" De aanwezigheid van het onkruid "midden in de tarwe" was hun hinderlijk, daarom vroegen zij om verlof om het te verwijderen. Een dienstknecht verwondert zich niet over de aanwezigheid van onkruid buiten het gezaaide land van zijn heer. Hij vraagt niet naar de oorzaak van de aanwezigheid van onkruid aldaar, en zou niet om verlof vragen om het vandaar te verwijderen. Als de akker niets anders dan de wereld als zoodanig was, en het onkruid alleen booze menschen in den gewonen zin moest voorstellen, dan zouden de dienstknechten de aanwezigheid van die booze menschen niet voor een vreemd verschijnsel hebben gehouden, en zouden niet het verlangen hebben te kennen gegeven, om ze te verwijderen.

4. Onze vierde reden voor deze beschouwing is du uitdrukking: "uit Zijn Koningrijk." In de verklaring van de gelijkenis, zegt de Heiland, dat gelijk de heer van den akker in den tijd des oogstes het onkruid door de maaiers laat afscheiden van de tarwe, en het onkruid laat verbranden, alzoo zal de Zoon des menschen Zijne engelen uitzenden om "uit Zijn koningrijk" te verwijderen al de ergernissen en degenen die de ongerechtigheid doen. Het onkruid wordt uit het gezaaide land en niet uit het weiland rondom het zaailand verwijderd. Als nu de akker de wereld en niet de kerk moest voorstellen, waarom zou de Heiland dan gezegd hebben, dat de ergernissen "uit Zijn Koningrijk" verwijderd zullen worden? Ongetwijfeld moeten wijonder de ergernissen, die *in* het koningrijk zijn, hier verstaan, de valsche christenen in de kerk des Heeren. Menschen die den naam hebben, dat zij leven, en toch dood zijn. Menschen die roepen: Heere, Heere! en toch niet den wil van den hemelschen Vader doen.

Maar als wij dan onder den akker te verstaan hebben de Kerk des Heeren, waarom zegt de Heiland dan zeer duidelijk: "de akker is de wereld!" Hierop antwoorden wij: omdat, toen de Heere Jezus deze gelijkenis uitsprak, de kerk als zoodanig nog niet bestond, en omdat de Kerk in de wereld gesticht werd en eene wereld-wijde bestemming heeft. Hij, de Zoon des menschen, zou in de wereld het goede zaad zaaien. Dit heeft Hij gedaan. En waar Hij in de wereld het goede zaad zaaien zou, daar zou de duivel het onkruid zaaien. Dit is geschied. Onder de eerste discipelen was er een Judas. In de eerste gemeente waren er een Annanias en eene Saphira. Zoo is het altijd en overal geweest en zoo is het nu. Waar er echte christenenen zijn, daar worden ook de valsche christenen gevonden.

Door deze gelijkenis leert de Heiland ons alzoo eenige zeer

Belangrijke Lessen.

1. Hij leert ons hier, dat er in Zijne kerk hier op aarde altijd zullen zijn, twee klassen van christenbelijders. Er zullen zijn de kinderen des koningrijks en de kinderen des boozen, of de ware en de valsche christenen. Dit is wat de dienstknechten in de gelijkenis ontdekten. Dit is wat bij hen verwondering wekte. Dit is wat bij hen de begeerte deed ontstaan om het ware van het valsche te scheiden. Maar de heer des huizes beslist, dat dit niet geschieden zal. Er is gevaar, dat men, terwijl men het onkruid verwijderen wil, ook de tarwe uittrekken zal. Dit kan geschieden, omdat men niet altijd de tarwe van het onkruid onderscheiden kan, of omdat zij zoo in elkander groeien, dat men het onkruid niet kan verwijderen zonder ook de tarwe te benadeelen. Zoo zou men in onverstandigen ijver de jonge Saulus, die een welbehagen had aan den dood van Stephanus, hebben kunnen dooden alsof hij onkruid was, en men zou niet later een Paulus gehad hebben. De heer des huizes beslist, dat onkruid en tarwe tezamen zullen

opwassen tot den tijd des oogstes. Ernstige christenen verlangen, dat het anders moest zijn. Het is zeker niet verkeerd, dat zij begeeren, dat toch alle christenbelijders oprecht moeten zijn, dat er geen Judas onder de discipelen—geen Annanias in de gemeente des Heeren zal zijn. Het is niet verkeerd de ongeregelden te vermanen en kerkelijke tucht toe te passen, maar het is gevaarlijk het werk van scheiding in eigen hand te nemen. Telkenmale als de kerk door vervolging, door vuur en zwaard, die scheiding wilde bewerken, was het niet alleen eene mislukking, maar deed zij veel kwaad.

2. De tweede les welke de Heiland ons hier leert is, dat ware en valsche christenen moeilijk van elkander te onderscheiden zijn. Het Grieksche woord *zizania*, hier in onkruid vertaald, is de naam van een zeker onkruid dat in het oosten tusschen haver en tarwe groeit, en vooral zoo lang als de plant die er uït groeit, jong is, veel op tarwe gelijkt. In ons land kunnen wij, om dit gedeelte van de gelijkenis te verstaan, aan wilde haver en gewone haver denken. De Heiland maakt hier duidelijk dat zoo moeilijk als het is om als de planten jong zijn *zizania* van tarwe, of wilde haver van gewone haver te onderscheiden, zoo moeilijk is het den valschen van den waren christen te onderscheiden. Neen, meer dan dit. Voor een gewonen toeschouwer is het onmogelijk om als de planten in de eerste stadien van ontwikkeling zijn ze van elkander te onderscheiden Zoo onmogelijk is het voor ons om in vele gevallen met volkomen zekerheid te beslissen wie een ware en wie een valsche christen is. De Satan zelf vertoont zich als een engel des lichts. Geen wonder dus dat hij hen, die onder zijn heerschappij zijn, beweegt om wolven in schaapskleederen te zijn. Daar dit zoo is behoort men voorzichtig te zijn in de beoordeeling en veroordeeling van mede christenen. Men ziet dikwijls onkruid voor tarwe aan en tarwe voor onkruid. Men zal in menig geval, in den hemel missen die men daar verwacht, en daar ontmoeten die men daar niet verwacht.

3. De Heere leert ons hier ook iets aangaande den duivel. Hij stelt den duivel hier voor als een *vijand* van Gods kinderen. Hij is de vijand die als de menschen slapen met boos opzet, zonder voor zichzelven er eenig nut uit te kunnen trekken, het onkruid midden in de tarwe zaait, Hij is het die van menschen hypocrieten maakt, met het bepaalde doel om die menschen te verhinderen om zich te bekeeren en om van die menschen ergernissen in Gods Koningrijk te maken. Welke boosheid en welke macht wordt hier aan den duivel toegeschreven door Hem dien wij eeren als God geopenbaard in het vleesch! En dat Jezus zich hier niet maar schikt naar eene kinderachtige volksmeening, blijkt uit het feit dat Hij den duivel niet noemt in de gelijkenis ten aanhoore van de schare, maar in de verklaring van de gelijkenis welke Hij aan Zijne discipelen geeft. Niet in de gelijkenis, opdat niemand aan beeldspraak zou denken. Niet waar Hij de schare toespreekt, om het des te duidelijker te laten blijken, dat Hij Zijne discipelen—de toekomstige leeraars—tegen de list en de macht van den duivel wilde waarschuwen.

4. Eindelijk leert de Heere ons hier dat er op zijn tijd eene volmaakte scheiding en rechtvaardige vergelding zullen plaats hebben. Hoewel het onkruid met de tarwe opgroeit en rijp wordt, zoo heeft er toch eindelijk scheiding plaats, en zal het onkruid zoo wel als de tarwe naar waarde worden behandeld. Het onkruid wordt vergaderd en met vuur verbrand—het is tot niets anders geschikt—de tarwe wordt ingebracht, bewaard en gebruikt. Deze scheiding is volkomen en eeuwig. Zoo zal er in de voleinding der wereld eene scheiding plaats hebben tusschen de kinderen des koningrijks en de kinderen des boozen. Zij verkeeren lang met elkander. Het is soms twijfelachtig wie van hen de ware en wie de valsche volgelingen van Jezus zijn. Het is soms uiterst moeilijk om te beslissen over de vraag : wat is echt en wat is valsch ?—wie is oprecht en wie is geveinsd ? Het is in andere gevallen zeer pijnlijk om te zien hoe nadeelig de invloed van de geveinsden is, hoe de geveinsden in de gemeente des Heeren moeite veroorzaken, Gods kinderen in hun werk hiuderen, plaatsen innemen die door anderen op waardiger wijzen hadden kunnen ingenomen worden. En men vraagt soms met het oog op dit mengsel van goed en kwaad, van het ware en het valsche, hoe lang Heere ? Doch de Heere wil dat men geduldig zij. Hij verzekert dat de scheiding op zijn tijd bewerkt zal worden, hoewel hij om wijze redenen goeden en slechten lang met elkander doet blijven. En hoe ontzettend is dan het lot der geveinsden, het lot van hen die den naam hebben dat zij leven en toch dood zijn. Zij zullen in den vurigen oven geworpen worden en daar zal weening zijn en knersing der tanden. En dan zullen de rechtvaardigen blinken gelijk de zon in het koningrijk huns Vaders.

Christen-belijder, gij belijdt dat gij een discipel van Jezus zijt. Is uw belijdenis oprecht of is zij valsch ? Zijt gij een kind van het koningrijk of een kind van den booze ? De vraag is niet wat

de menschen, die zien wat voor oogen is, doch het hart niet zien, van u zeggen, neen, de vraag is wat God van u zegt. Indien gij heden voor den Alwetenden Rechter moest verschijnen, wat zal Zijn oordeel over u zijn?

Het Boek der Openbaring.

II.

DE EIGENLIJKE OPENBARING. De betrekking van Christus tot Zijne gemeente op aarde, en Zijn oordeel over haar, Joh. 1: 9 tot 4.

"Ik Johannes, uw broeder en deelgenoot in de verdrukking en koninkrijk, en volharding in Jezus" (vs. 9). Johannes was de eenig overgebleven Apostel, en misschien de eenig levende, die Jezus op aarde gezien had, en toch missen wij bij hem alle aanmatiging van meerderheid, zoo zichtbaar bij hoofden der Kerk in latere eeuwen. Hij, die op de borst des Heilands had geleund, stelt zich op gelijke lijn met alle geloovigen. Hij beschrijft hier wat het eigenaardig karakter van de gemeente van Christus is; zij is een algemeene broederschap in Hem, zij heeft een gemeenschappelijk lijden voor Hem, en een gemeenschappelijk uitzicht naar en wachten op den Koning; en in dit alles volhardt zij in de gemeenschap met Jezus.

Hij verhaalt verder de omstandigheden waaronder hij deze openbaring ontving: hij "was op het eiland genaamd Patmos," nu Patmo of Patmosa genoemd, een eiland in de Egeïsche Zee, nabij de kust van Azië, zuidwest van Efeze. De christelijke oudheid getuigt bijna eenpariglijk, dat dit geschied is onder de regeering van Domitianus (broeder van Titus, die Jeruzalem verwoestte), een der wreedste tyrannen onder de Romeinsche Keizers, en die van 't jaar 81 tot 96 regeerde. Hij was de eerste Keizer na Caligula, die aanspraak maakte op den naam van "God," en die aan zijne onderdanen schreef: "Onze Heere en God beveelt, enz." Zoo iemand kon niet anders, dan de vereering van Christus als opstand tegen zichzelven beschouwen. Nu was Johannes het erkend hoofd van de getuigen van Christus, en derhalve is het niet vreemd, dat hij onder het ongenoegen van den Keizer vallen zou. Hij werd verbannen naar Patmos om geen misdaad door hem gepleegd, maar "om het woord Gods en het getuigenis van Jezus." De wereld is vijandig tegen God en Christus. Jezus getuigde en leed voor de waarheid (Joh. 18: 37), en zoo is Hij geworden de "Getrouwe Bloedgetuige;" maar daarin deelen alle ware geloovigen met Hem. Zij getuigen met en aangaande Hem; hunne getuigenis aangaande Jezus, is wat Jezus getuigd heeft, en derhalve is het eene getuigenis met Hem.

Johannes zegt verder: "Ik werd in den Geest op den dag des Heeren." Hij werd uit zijn gewone alledaagsche bewustheid in een staat van geestelijke aanschouwing gebracht (Hand. 10: 10). Iemand wordt gezegd in zichzelven te zijn, als hij in zijn gewonen rechten staat van gemoed verkeert. Doch bij den Christen is de gewone zoowel als de buitengewone staat, het werk van den Heiligen Geest. Dit was "op den dag des Heeren." Als wij nu denken aan de dagen der week, dan is er geen, die zoo zeer den naam van "dag des Heeren" verdient, dan de eerste dag der week, de dag van Christus' opstanding (Hand. 20: 7; 1 Cor. 11: 20; 16: 1). Anderen verstaan door den "dag des Heeren," den dag des oordeels, waarvan Joël, Maleachi, Paulus en Petrus spraken; en dan zou Johannes hebben willen te kennen geven, dat hij buiten zichzelven gesteld werd in de tooneelen van dien vreeselijken dag.

Hij vertelt wat 't eerst zijne aandacht trok: "en ik hoorde achter mij eene groote stem als een bazuin." In 't Oude Testament vinden wij dat de "bazuin" gebruikt werd, om 's morgens de gemeente samen te roepen tot den tempeldienst, het jubeljaar aantekondigen, het leger op te breken, alarm te geven, enz. In Ex. 19: 19 was 't geklank der bazuin 't teeken van de afkondiging der wet. In 't Nieuwe Testament is de bazuin verbonden aan de wederkomst van Christus (Matth. 24: 31), en aan de opstanding der geloovigen (1 Cor. 15: 52). Hier opent de bazuin de openbaring en is derhalve een teeken van den laatsten tijd, waarin vervuld zal worden, wat onder het Oude Testament afgeschaduwd en onder 't Nieuwe Testament voorspeld is geworden.

Die groote stem riep tot hem (vs. 11) "zeggende, wat gij ziet, schrijf in een boek, en zend aan de zeven gemeenten, in Efeze, en in Smyrna, en in Pergamus, en in Thyatire, en in Sardis, en in Filadelfia, en in Laodicea." Hier wordt natuurlijk de gansche Openbaring bedoeld, en die was bestemd voor de zeven gemeenten als typen van de geheele kerk tot aan de wederkomst van Christus.

In vss. 12—16 verhaalt Johannes ons wat hij zag: "En ik keerde mij om, om te zien de stem die met mij sprak," want de stem veronderstelde een spreker—"en mij omgekeerd hebbende zag ik zeven gouden kandelaren." Volgens vs. 20 vertegenwoordigen de kandelaren de gemeente in haar geheel. De gansche Openbaring handelt over de toekomst der gemeente, daarom komt zij 't eerst in gezicht. Als een kandelaar is hare bestemming om het licht der waarheid in deze duistere wereld te dragen (Matth. 5: 14—16). Als goud is zij het kostbaarste dat de aarde bevat, en gelijk Hij beloofd heeft is Christus met haar al de dagen tot aan de voleinding, Matth. 28: 20.

"En in het midden der kandelaren één gelijk aan den Zoon des menschen." Als hoofd der menschheid is Christus *de mensch* 'de laatste Adam'; als het beloofde zaad (Gen. 3: 15) is hij *de Zoon des menschen.* Met dien naam duidde Daniël den Messias aan (7: 13); met dien naam noemde zich de Heiland gedurende zijn verkeer op aarde. Als Zoon des menschen volbracht Hij Zijn werk, voer Hij ten hemel, komt Hij weder en zal eeuwig voortbestaan. Als zoodanig is Hij tegenwoordig in de gemeente, en al wat in haar geschiedt, wordt in Zijne tegenwoordigheid gedaan. Joh. zegt Hij was "gelijk aan de Zoon des menschen," dezelfde maar toch anders. Hij was "bekleed tot aan de voeten reikende en omgord aan de borsten met een gouden

gordel." Lange, wijde kleederen waren een teeken van priesterlijke en koninklijke waardigheid. (Zie ook Jes. 6.) Christus en de heiligen (Openb. 7 : 9) worden ons nooit als naakt voorgesteld. Hier staat Hij in 't midden der gemeente als haar Priester en Rechter. Hij was omgord aan de borsten, niet zooals anderen om de lendenen, en de gordel was van goud, een vorstelijk persoon aanduidende. Zijn gordel is niet van een die arbeidt, maar is een ornament. Jozefus verhaalt dat de priesters ook hun gordels op deze wijze droegen.

" Zijn hoofd en de haren waren wit als witte wol." Daniël zegt (7 : 9) van 'den Oude van dagen,' " het haar Zijns hoofds was als zuivere wol." Door de witheid der haren wordt waarschijnlijk de eeuwigheid, en daarmede de waardigheid, de wijsheid en het gezag bedoeld, die vooral bij de Oosterlingen aan den ouderdom toegekend worden. Jes. (9: 5) spreekt van den Messias als "vader der eeuwigheid," en Micha (5: 1) zegt, dat "Zijne uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid." De witte haren zullen hier dan gewis ook de eeuwigheid, de wijsheid en het gezag van den Zoon des menschen moeten aanduiden. " En Zijne oogen als een vlam vuurs," d.i. Hij doordringt alles met Zijn blik, voor Hem is niets verborgen, alle geheimen worden door Hem ontdekt, alle geveinsdheid van het waar geestelijk leven onderscheiden. Het licht van ons oog komt van buiten, het licht van Zijne oogen komt van binnen, stroomt naar buiten en doordringt de duisternis. Zulk een Rechter is Hij in het midden Zijner gemeente!

" En zijne voeten gelijk *chalkolibanon*" (vs. 15), een woord van onzekere beteekenis en afleiding. *Chalkos* beteekent koper, en 't Hebr. woord "laban" beteekent wit; glanzend of gloeiend. Vandaar hebben onze vertalers " blinkend koper." Doch andere uitleggers volgen een andere afleiding, geheel uit het Grieksch, en vertalen " een koper-gieting of smelting." Wat Johannes erbij voegt laat ons niet in 't onzekere, wat wij te verstaan hebben, " en gloeiden als in een smeltkroes." Men zegt dat de glans van gloeiend koper bijna ondragelijk is voor 't oog. De voeten zijn om te wandelen en te vertreden (Ps. 60 : 14; Jes. 63: 6). In vlekkelooze reinheid wandelt Hij in het midden der gemeente, om alle onreinheid en onheilige vijanden te vertreden en weg te doen. "En Zijne stem (was) als de stem van vele wateren,"—als het gedruisch van den oceaan; want niets is meer geschikt om de stem van God, en de almacht die er achter verborgen is, aan te duiden.

"En Hij (was) houdende in Zijn rechterhand zeven sterren," vs. 16. Volgens vs. 20 zijn "de sterren" de *dienaars* der gemeenten. Dezen houdt Hij in Zijne rechterhand. Er zullen altoos leeraars der gemeente zijn, en geene macht van mensch of duivel zal ze kunnen weren; want Hij houdt ze als Zijn eigendom, en omringt ze met Zijne almachtige rechterhand. "En uit Zijn mond ging er uit een tweesnijdend scherp zwaard." Het zwaard, dat hier aangeduid wordt, is het groote breede zwaard, waarvan barbaarsche volken zich in den krijg bedienden, en dat over den rechterschouder gedragen werd. Dat zwaard wordt hier beschreven als uitgaande uit den mond van den Zoon des menschen, als "tweesnijdend" en als "scherp." Hij overwint en verwoest de wereld door Zijn woord (Jes. 11 : 4; 49 : 2; 2 Thess. 2 : 8). Dat zwaard snijdt naar twee kanten, het maakt los of het verderft (2 Cor. 2 : 16). Door dat woord is de wereld in aanzijn geroepen, zijn de geloovigen verlost en geheiligd, en de ongeloovigen ten vure bewaard en overgegeven (2 Petr. 3 : 7; Joh. 12 : 48). "En Zijn aangezicht (was) als de zon schijnt in hare kracht," als de onbenevelde middagzon. Iets hiervan werd gezien op den berg der verheerlijking. De heerlijkheid, die bij de komst van Christus de aarde zal vervullen zal het licht zijn, dat van Zijn aangezicht afstraalt. De gemeenten zijn kandelaren, de leeraars sterren, maar Christus de zon der zedelijke en geestelijke wereld. Daarom zal ook 't Nieuwe Jeruzalem geene zon van noode hebben. Het beeld, dat Johannes ons van den Heiland ophangt, is zeker niet aantrekkelijk. Doch de Hebreeuwsche beeldspraak verschilt van die van anderen hierin, dat het beeld het godsdienstig denkbeeld ten volle moet voorstellen, onverschillig of het beeld, dat men daartoe gebruikt naar den smaak is of niet.

In vs. 17 beschrijft Johannes den indruk, die deze verschijning des Heeren op hem gemaakt heeft: "en toen ik Hem zag viel ik aan Zijne voeten als dood." Daar de dood de bezoldiging der zonde is kan geen mensch God zien en leven (Ex. 33 : 20; Jes. 6 : 5), en ware het niet door den Heiligen Geest gesterkt, zoo zou hij gestorven zijn. Als dit nu het geval is met den geliefden discipel, wat zal de uitwerking zijn van Christus heerlijkheid op hen, die Hem niet gekend en Zijne genade verworpen hebben? "En Hij legde Zijne rechterhand op mij," —zoo als Hij op aarde gewoon was als Hij de ellendigen hielp, — "zeggende: vrees niet," — een woord dat ook zoo gewoon was in Zijn mond als Hij de vreeze der Zijnen zag,—"Ik ben de eerste en de laatste." Al de majesteit van Christus kon niet ten volle voor 't oog van Johannes geschilderd worden, en daarom hebben wij in de woorden van Christus een verdere aanvulling van dat beeld, noodzakelijk om ons een volledig begrip van Hem te geven.. Hoewel hij de Zoon des menschen is vereenzelvigt Hij zich met God (Jes. 41 : 4; 45 : 6; 48 : 12). Hij is het begin der wereld (Col. 1: 17), en Hij is het einde er van (Ef. 1 : 21, 22). Vóór Hem was er niets en na Hem zal er niets zijn.

"En (Ik ben) de Levende" (vs. 18); Ik kan leven mededeelen, want Ik ben de fontein des levens. Hij herhaalt hier, wat Hij aan de Joden gezegd had (Joh. 5 : 26); Hij eigent Zich toe medezelfstandigheid met den zelfstandigen God. Hoewel nu vereenigd met de menschelijke natuur is Hij deelgenoot der eeuwige godheid. "En Ik was dood en, zie, Ik ben levende in de eeuwen der eeuwen." Hij is de Levende en toch was hij dood! Hij legt Zijn leven af en neemt het weder (Joh. 10 : 18); Hij deed wat geen ander mensch doen kon. Gods Zoon is gestorven, en daarom had Zijn bloed zulk een verzoenende kracht. Dat vergoten bloed was dierbaarder in Gods oogen, dan al zou al het bloed der zondige menschheid vergoten zijn. Als mensch is

Hij de Levende, en heeft Hij den dood achter en onder Zich. Hij leeft nu voor eeuwig, — eeuwen samengesteld uit en oneindig vermenigvuldigd met eeuwen. Alle menschen zijn besloten onder de macht des doods; door Zijne opstanding bewees Hij, dat Hij alleen de Levende is, Die den dood overwinnen kan. "En Ik heb de sleutels des doods en des doodenrijks." De dood houdt de zielen die in zijne macht vallen gevangen in zijn rijk. Hij wordt gedacht als heer van dat rijk en bezitter der sleutels, —iemand tegen wien geen menschelijk leven bestand is. Daarin ging ook de Zoon van God, maar Hij ontnam den dood die sleutels, kwam er uit, bracht ook de zielen der vromen, die naar Hem uitzagen, met Zich mede en houdt nu die sleutels in Zijne hand. Vss. 17 en 18 maken dus een deel uit van het verheven portret van den Zoon des menschen, zooals Hij in 't midden der gemeente staat.

"Daarom (omdat Ik alzoo ben, of omdat gij nu bevrijd zijt van uwe vreeze) schrijf de dingen, die gij gezien hebt, en de dingen die zijn, en de dingen die gaan gebeuren na deze dingen." Het oorspronkelijke voor "de dingen die zijn" wordt door sommigen vertaald "*wat* die dingen zijn" of beteekenen. Nemen wij dit aan dan moest Joh. schrijven wat hij gezien had, en wat die dingen beteekenen (vs. 20) en dan de dingen, die na de voorgaande gebeuren zullen. Wat hij gezien had, was de verheerlijkte Zoon des menschen in het midden der kandelaren, de beteekenis van de sterren en de kandelaars moest hij verklaren. Dit visioen stelt voor de verhouding waarin Christus tot Zijne gemeente op aarde staat, en omvat de gansche bedeeling der christelijke kerk tot aan het einde. De brieven bevatten Zijn oordeel over haar, zoowel als Zijne bestraffing en vertroosting aan haar (2 : 1 tot 3 : 22). Het oordeel begint eerst bij het huis Gods. Wat Hij aan deze gemeenten zegt, zegt Hij aan de gansche kerk tot het einde der bedeeling; Hij is niet anders voor een ander land of een anderen tijd. "De dingen, die staan te gebeuren *na deze dingen*," zien derhalve op gebeurtenissen, die plaats vinden zullen, nadat de geschiedenis der N. Test. gemeente zal zijn afgeloopen. Na 3 : 22 hoort men niet meer van de gemeente, en wordt Christus niet meer in het midden der kandelaren gezien. Misschien moeten wij hier invoegen wat Paulus schrijft in 1 Thess. 4 : 16, 17.

"De verborgenheid der zeven sterren welke gij gezien hebt in Mijne rechterhand, en de zeven gouden kandelaren," die moest Johannes aan de gemeenten duidelijk maken. Christus Zelf geeft de verklaring ervan: "de zeven sterren zijn engelen der zeven gemeenten, en de zeven kandelaren zijn zeven gemeenten." Christus doet hier, zooals Hij gedaan had met de twee gelijkenissen in Matth. 13. Eene "verborgenheid" is iets, dat de menschelijke rede zonder goddelijke uitlegging nooit kan verstaan, en eerst ten volle begrepen wordt, wanneer de tijd daar is. Dan zijn er verborgenheden, die zelfs, nadat zij geopenbaard zijn, nog verborgenheden blijven, b.v. de menschwording van Christus, het geloof, de vereeniging met Christus, enz. Doch de verborgenheid der sterren en der kandelaren houdt op zulks te zijn, nadat Jezus de uitlegging gegeven heeft; elk kind weet nu, dat de sterren engelen (gezanten) en de kandelaren gemeenten beteekenen. Over de beteekenis van "engelen" loopen de gevoelens uiteen. Sommigen hebben gedacht aan afgezanten der gemeenten, die tot Johannes te Patmos kwamen, iets dat zeer onwaarschijnlijk is. Anderen hebben gedacht aan engelen, die vertrouwd waren met het toezicht over en de verzorging der gemeenten. Doch nergens vinden wij, dat de gemeenten onder engelen geplaatst zijn. Het feit, dat er zonden en nalatigheid in de engelen bestraft worden, noodzaakt ons aan menschen te denken, leeraars, hoofden, regeerders der gemeente, want 't is onwaarschijnlijk, dat Christus Johannes zou gebruikt hebben om "engelen" te bestraffen, en brieven aan hen te schrijven. Het woord engel beschrijft niet den persoon maar de bediening; leeraars zijn boodschappers en gezanten van Christus. Hier vinden wij één leeraar verantwoordelijk voor één gemeente, niet één leeraar verantwoordelijk voor *zeven* gemeenten.

Laat ons in gedachte houden dat dit boek eene openbaring is van wat nu nog verborgen is, en dat, zoo als in vs. 20, wat verborgen en zinnebeeldig in die openbaring immer vergezeld gaat van verklaringen.

Verslag van 't Symposium gehouden te Oost Londen, 24—27 April.

Dit Symposium was het eerste van zijn soort, en wij hopen dat het niet het laatste zal wezen. 't Is ontstaan uit een lang gevoelde behoefte, en werd belegd om aan die behoefte te voldoen. Wij predikanten gevoelen dat wij moeten studeeren, doch en vooral, dat onze gemeenten en andere herderlijke verplichtingen onzen tijd zoo in bestek nemen, dat er weinig tijd tot studie overblijft. Tijd moet worden gemaakt. Wij wenschen zooveel mogelijk op de hoogte van zaken te zijn—niet slechts op theologisch gebied. Het zal voorwaar een treurige dag zijn voor onze kerk, als de leeken meer verlicht zijn dan de geestelijke leidsmannen. Is er niet gevaar, dat wij te veel onze aandacht wijden aan de gemeenten en te weinig aan zelfontwikkeling? Het gevolg daarvan is, dat wij, als predikers er onder lijden, maar nog meer onze gemeenten, en boven al onze kerk in 't algemeen.

De besprekingen aan het Symposium waren ons allen zeer leerzaam, en gevolgelijk hebben wij, daar tegenwoordig, besloten elk jaar een te hebben. Aanstaande jaar in Feb. (D.V.) vergaderen wij weer op een of ander plaats in de Westelijke Provincie.

Wij behandelden de volgende onderwerpen:

1. *De Nieuwe Theologie van Campbell.*

(a) Er werd op gewezen, dat de groote zaak waarop Campbell nadruk legt de Immanentie Gods

is. De Oudere Theologie spreekt van beide de Immanentie en Transcendentie Gods. Deze Immanentie Gods verklaart dan volgens Campbell alles, zij verklaart de Incarnatie, alsook dat Jezus zulk een unieke mensch was in zijn leven. En daar God in het heelal woont en zijn uitdrukking in het heelal vindt, kan elke mensch wezen net zoo uniek en volmaakt als Jezus was. "Jezus was God" zegt hij, "maar zoo ook wij. Hij was God omdat Zijn leven de uitdrukking was van goddelijke liefde, wij ook zijn een met God, inzoover wij in ons leven hetzelfde uitdrukken. Jezus was niet God in zooverre Hij een oneindig bewustzijn had." Jezus was ons voorbeeld en door middel van zijn voorbeeld heeft Hij den mensch gered. 't Is onzin te denken, dat Hij ons heeft verlost van de straf Gods, wat Hij deed was ons te redden van zonde.

(b) Christus opstanding: Campbell zegt, dat Jezus geen lichamelijke opstanding had. Zijn lichaam was in het graf blijven liggen. Slechts Zijn geest was opgestaan.

(c) De Onsterfelijkheid. De Nieuwe Theologie leert de Conditioneele Onsterfelijkheid. Alles hangt af van de kiem des levens in mij.

(d) Zonde: Zonde is niets anders dan Zelfzucht, en Christus was de Onzelfzuchtige.

(e) Verzoening: De Verzoening is de verwerkelijking van de eenheid van het individu met het ras, en het ras weer met God. Essentieel en oorspronkelijk heeft de Verzoening niets te maken met zonde. Zij kan echter alleen worden verkregen door de Zelfzucht op te geven.

Verlossing, oordeel, hemel, hel zijn allen termen waarmede wij onze inwendige gewaarwordingen, ons inwendig bewustzijn beschrijven.

Aangaande deze leer kan worden aangemerkt:

(a) 't Is geen christelijke theologie. Van begin tot einde is het niets anders dan een expositie van Monistisch Idealisme of Idealistisch Monisme. Zij is niets anders dan een gebrekkige en foutieve uiteenzetting van de leerstukken van een zeker philosofie en heeft geen recht aanspraak te maken op den naam christelijke theologie. Het Christendom is een historische godsdienst, en niet het product van menschelijke speculatie. Wel is waar Campbell meent steun voor zijn Idealistisch Monisme in het N. Test. te vinden, b.v. waar Jezus zegt, dat Hij en de Vader één zijn, daar zegt Campbell wordt ons niets anders geleerd dan dat de mensch en God identisch zijn. Aan den anderen kant weer, denkt Campbell dat de schrijvers des N. Test. dikwijls niet tot deze groote waarheid waren opgeklommen. Dus, hoewel de Apostel Paulus nu en dan aan Idealistisch Monisme raakt, toch is veel van wat hij leert "just nonsense."

(b) Het is ongodsdienstig. Godsdienst is niets anders dan een religieus sentiment.

(c) Het is eene verwerping van Gods oppergezag over ons. Er is geen uitwendig gezag in godsdienstige kennis. Gezag is inwendig, namelijk ons innerlijk bewustzijn.

(d) Het is eene verwerping van Gods persoonlijkheid. Zijn leer aangaande Gods Immanentie loopt uit op Pantheisme. God is een mysterieuse kracht, die in het heelal zijn uitdrukking vindt. Dit heeft van zijn volgelingen, b.v. Dr. Warschauer, ingezien, en heeft met de Nieuwe Theologie gebroken.

(e) Zonde komt niet tot haar recht. Het is slechts zelfzucht.

(f) De Bijbel komt niet tot zijn recht.

De Bijbel heeft bij de Nieuwere Theologie minder gezag dan zelfs bij Ritschlianisme. Veel van wat de apostel Paulus leert is, volgens haar, onzin. De Verzoeningsleer van het Nieuwe Testament, en vooral van den apostel Paulus, was en is de oorzaak van de verkeerde en gevaarlijke opvattingen die nog heerschen in de godsdienstige wereld. Zooals het geval is met alle ketterijen, heeft ook de Nieuwere Theologie een waarheid. En daar is juist haar gevaar.

Over het algemeen kan van haar gezegd worden, wat waarheid in haar is, is niet nieuw, en wat nieuw in haar is, is niet de waarheid.

(Wordt vervolgd).

Een Wereld-Zendingkonferentie.

(In de Vereenvoudigde Spelling.)

Het is twijfelachtig of er ooit in de geschiedenis van het Godsrijk een vergadering gehouden is van zoveel belang als die welke in Junie 1910 te Edinburg zal plaats vinden.

Tweemaal tevoren zijn dergelijke vergaderingen gehouden—in Londen in 1888 en in New York in 1900—en toch zal die van aanstaande jaar verschillen van de vorige in meer dan één opzicht. Het doel van de vorige Konferenties is hoofdzakelik geweest om de moederkerk met een dieper besef van de behoeften der zending te vullen. Dit zal ook, hoopt men, te Edinburg het geval zijn, doch dit is de hoofdzaak niet. Hier is het doel om de ganse zending-onderneming aan een zorgvuldig onderzoek te onderwerpen en de zending-ervaring van de hele wereld te vergelijken en, zover mogelik, te verenigen. Een ontwaakt nationaal bewustzijn bij de niet-Christelike volkeren, de ontmoeting van Oost en West, de botsing tussen een sektaries Christendom uit het Westen en de zucht naar de pure religie van Christus, bijname uit de kultuurvolken van het Oosten,—ziedaar enige vraagstukken die het voor de hedendaagse Kerk van Christus gebiedend maken om de hele taak van wereldevangelisatie in ogenschouw te nemen, de geschiktheid van bestaande plannen en methoden onbevreesd te onderzoeken en voor de toekomst te verbeteren,

"Daar slaapt een reus, laat hem slapen," zei eens Napoleon van China, en weer: "Als China roert, dan roert de wereld." Die roering is daar!

En de Kerk die de Zoon *des Mensen* eert moet zich roeren want de zonen der mensen uit elk volk zien naar Hem uit.

Wat de Shanghai Konferentie in 1907 voor China betekende, zal deze bijeenkomst, naar men hoopt, voor de wereld zijn. Daar *spraken* afgevaardigden van meer dan 50 genootschappen 14 dagen over China samen, en later *stemde* men ook samen; hier zoekt men de bede van Christus te vervullen: *Opdat zij* ALLEN EEN *zijn*. Eén voor de wereld, de wereld voor Eén.

Verleden Julie, bijna een jaar geleden, begonnen reeds de voorbereidselen. Toen ontmoette elkaar te Oxford vijf dagen lang een Komité van 19 zendingleiders — elf van de Britse eilanden, 5 van Amerika en drie van het Vasteland. Daar werden acht Kommissies, van twintig leden elk, aangesteld om 18 maanden lang zaken van overwegend belang voor de zending te onderzoeken, te bestuderen en daarna na overweging als 'n Rapport uit te geven met vragen en aanbevelingen. Deze Rapporten zullen vóór de zitting in de handen van al de afgevaardigden zijn en op deze zullen de besprekingen bij de Konferentie gegrond worden.

Zodoende zijn 160 personen, zendingleiders: mannen, vrouwen, leken e.a. achttien maanden bezig om van de einden der aarde raad en getuigenis in te winnen. De zending der wereld is voor 't eerst in de geschiedenis bezig zichzelf krities te onderzoeken en te toetsen.

Men heeft zich wijzelik tot acht grote rubrieken beperkt. Deze overtuigen dadelik van de omvang en belang van het werk:

1. *Hoe het Evangelie aan heel de wereld te brengen*, Pres: John R. Mott.

2. *De Zending* (NATIVE) *Kerk en de werkers*, Pres: J. Campbell Gibson, D.D., China.

3. *Opvoeding, met betrekking tot het Christelike nationale leven*, Pres: Prof. M. E. Sadler, Manchester.

4. *Het Evangelie en de niet-Christelike godsdiensten*, Pres: D. S. Cairns, Aberdeen.

5. *De voorbereiding van Zendelingen*, Pres: Principal W. D. Mackenzie, Hartford Theol. Sem.

6. *De Grondslag der Binnenlandsche Zending*, Pres: Dr. James L. Barton, Sec. A.B.C.F.M.

7. *De Zending en de Regering*, Pres: Lord Balfour van Burleigh.

8. *Medewerking en Eenheid*, Pres: Sir A. H. Fraser.

Tussen in zullen er ook stichtelike toespraken zijn. Men verwacht zowat 1,200 afgevaardigden van ongeveer 250 genootschappen. Vertegenwoordiging wordt bepaald door het inkomen van 'n Genootschap, [één vertegenwoordiger voor £2,000, twee als 't over £4,000 gaat, en 'n additionele voor £4,000 of deel ervan, boven £8,000.]

De betekenis en invloed van zodanige vergadering kan nauweliks overschat worden. De voorbereiding is ernstig en degelik, en gelovigen worden wijd en zijd verzocht de plannen en beraadslagingen in 't gebed te herinneren. De vraagstukken zijn reëel en de tijd, waarin zij besproken zullen worden, kritiek. Zal ook onze Kerk vertegenwoordigd zijn? ook die Kerk heeft behoefte aan de inspiratie en hulp van die groote vergadering te verwachten. De Heer geeft naar onze verwachtingen.

G. B. A. G.

5. 6. '09.

P.S.—Dr. Deunis heeft aan Prof. Marais en Ds. Du Plessis een reeks van statistieke tabellen toegezonden, met vragen aangaande het werk van onze kerk in Zuid Afrika. Die worden allengs ingevuld.

OP REIS.

[Ik neem de vrijheid enkele brieven door mij jaren geleden in "Volksbode" en "Zuid Afrikaan" geplaatst hier over te nemen. Twee-en-twintig jaren zijn sinds over mijn hoofd heengegaan. *Eheu fugaces*—zooals Horatius zingt. Mogelijk zijn deze brieven onzen lezers welkom, al zijn ze zoo oud!]

NAAR DE MALUTIS.

't Was gewis eene eigenaardige ondervinding. Wij hadden Gods Woord gelezen, en Dr. Casalis had een gebed gedaan in Sesuto, voor we ons neervleiden op onze ietwat onzachte sponde. Het vuur in den mond der spelonk gloeide nog onder de asch, en de maan, die vol was, bescheen den ingang tot ons "slaapsalet." Nu en dan kwam er leven in ons vuurtje; althans de vlam deed soms eene wanhopige poging om uit haar assche te verrijzen. Doch te vergeefs. Zij moest het opgeven en werd langzamerhand uitgedoofd, doodgesmoord in haar eigen asch. En midelerwijl bleef de maan schijnen, haar zilveren glans gespreid over bergtop en glooiende heuvelen, en soms in duizend sprankjes van zilver spelende op de oppervlakte van het kabbelend, murmelend beekje, niet zoo ver van ons verwijderd.

't Was een verrukkelijk schouwspel. Alles zoo stil rondom ons. Alles zoo kalm boven ons. En ook stil was het binnen ons, want ieder was dankbaar, blijde, meer tot bidden en overdenking gestemd, dan tot spreken en zingen. De maan en dat smeulend vuur waren mij zinnebeelden van mijn eigen leven. Mij dacht die maan zoo statig en zoo vriendelijk tevens, is de hemelbode, die in den nacht de gansche schepping verlicht. Alles beschijnt zij; haar keuze is niet beperkt tot de enkelen. Zij heeft een vriendelijken lichtstraal voor ieder. Maar dat vuur—het heeft wel kracht om te verlichten, doch in zeer beperkten kring. 't Is bestemd voor de *enkelen*, voor een tijd, en wordt het niet aangeblazen dan smeult het onder de asch, om weldra geheel uitgedoofd te worden, al doet het ook een wanhopige poging om te blijven

leven en te blijven verlichten. Zoo is het met ons menschenwerk, in vergelijking met Gods werk op aarde. Wij arbeiden helaas slechts voor een tijd en voor beperkte omgeving. Gods werk is voor allen en duurt voort.

Den derden avond van onze reis en den vierden brachten wij door in een Basuto-hut—in het hart der Malutis, 7,500 voet boven de oppervlakte der zee. Wij kwamen er aan op den Zaterdagmiddag en bleven er een zeer korten tijd, om in den avond terug te keeren, want wij moesten verder. Een halfuur rijdens bracht ons bij eene rivier, waar we afzadelden, op den top eens heuvels. De wind woei met alle macht; een orkaan woedde en zware onweerswolken lagen samengepakt aan den gezichteinder. Wij daalden af, want de stroom liep tusschen twee steile heuvels. Toen wij de bedding hadden bereikt, wandelden wij een poos langs den eenen oever, totdat wij kwamen voor een diepen afgrond, waarin de rivier zich stortte. Geene pen kan dat natuurtooneel beschrijven. Stel u voor een krater van een vuurspuwenden berg, honderden, duizenden van voeten in omvang, het einde van den cirkel doorgebroken voor omtrent een duizend voet ..... en gij hebt een flauw, zeer flauw idee van wat wij zagen. 't Was mij, alsof er eene hevige aardbeving in voorhistorische tijden had plaats gevonden, en dat een deel van dezen berg was weggezonken in de diepte. Steile rotswanden waren er aan alle kanten; slechts eene opening voor de rivier, om zich af te storten in dien afgrond.

Wij kwamen nader en al nader; eindelijk lagen wij "ventre à terre," kruipende op handen en voeten om met uitgestrekt hoofd in dien afgrond te turen. Niet allen waagden het; want het hoofd kon licht duizelen; en de wind woei alsof hij nog nooit sedert het begin der schepping gewaaid had. Mijne dunne haren moest het ontgelden, want natuurlijk lagen wij met ontbloot hoofd op den uitersten punt van dezen afgrond. Doch mijn trouwe, gastvrije vriend, de dokter, greep mij om het midden en hield mij; twee anderen hielden mijne beenen, terwijl ik, hoofd vooruit, nek uitgestrekt, mij boog over den rand om onzen waterval van boven te bezien.

En wat een schouwspel! Eerst niets dan schuim, door den wind in allerlei fantastische vormen heengeslingerd; dan een boog van kristal, waar het water zich stortte over een uitstekend rotspunt; dan weer een reeks van watervalletjes, of misschien beter samenvloeiingen van duizenden droppeltjes, die, uitgeworpen door de watermassa naar beneden getrokken waren door hun eigen zwaartekracht, zich in hun val met elkaar verbroederende, en een eigen cascade vormende. Het was mij alsof een der reuzen uit de voorwereld zijn vingeren in het kostbaar vocht had gedoopt, en het water had afgeschud over den rand des afgronds.

Gij kunt het licht begrijpen welke prachtige kleuren de kleinere cascades aannamen, wanneer ze door de zon werden beschenen. Regenboog op regenboog vertoonde zich. Want windvlaag na windvlaag dreef het schuimend water weg van den rotswand, en bracht de wegspattende droppels in aanraking met de stralen der zon.

En ver daaronder lag een poel waters waarin de rivier zich stortte. Wij hoorden niets, want de rotswand is 612 voet hoog en de orkaan was te hevig. Maar wij zagen het borrelend water—het scheen ons toe een kookende, ziedende massa, alsof de cyclopen aan den gang waren in de diepte, en het vuur stookten onder een reusachtigen pot.

Middelerwijl begon de donder te rommelen en de regen te vallen. Wij haastten ons om de paarden te bereiken. Onhandig als ik ben in dingen van dezen aard, geloof mij vrij mijn paard was opgezadeld als in een oogwenk. En toen was het ook "sauve qui peut." Wij spatten uiteen en hereikten weldra onze hut.

Of wij dien nacht sliepen! Het regende, maar wij waren veilig. Het donderde, maar wij waren onder dak. Als haringen gepakt lagen wij de een tegen den ander. Een klein muurtje scheidde ons van de dames van ons gezelschap. En, hoewel er zoovelen waren, was de lucht den ganschen nacht frisch en versch. De deur bestond uit rieten aan elkander gestrengeld, niet heel dicht, zoodat door meer dan een reet de koele lucht van buiten indrong. Bij het krieken van den dag waren wij uit, op de been. Mijn eerste Zondag in Basutoland was aangebroken.

Hoe stil was het om ons heen! Grazend vee overal. Hier groeit niets. Het is er te koud. Vee kan er wel aarden, want er is overvloed van gras. Rondom ons waren bergen. Hier en daar een Basutohut.

Te tien ure kwamen wij allen bijeen in de open lucht. De zendelingen en hun gezelschap in de schaduw van de hut, den rug geleund tegen den muur en verder in een halven cirkel de Basutos zoowel heidenen als Christenen. Er werd gezongen, gebeden, gelezen, gepreekt. Psalm 8 was het onderwerp der overdenking. Ik verstond er natuurlijk geen woord van. Oordeelende naar de aandacht op ieders gelaat, maakte het woord indruk. Ik vernam dan ook van de broeders, dat er in den laatsten tijd een groote mate van ernst zich onder de heidenen begint te openbaren. Speciale diensten—om den geijkten term te gebruiken—werden er op buitenstatie na buitenstatie gehouden. Velen bleven achter om met de Zendelingen te spreken, en tot de gemeente werden er niet weinigen toegevoegd. Dit natuurlijk is voor de Zendelingen zeer verblijdend. Het leven begint zich weer te vertoonen onder de doodsbeenderen.

Ik moet eindigen. Nog veel meer zou ik u kunnen melden. Ik zou kunnen gewagen van een tweede bezoek naar den waterval, van onzen tocht naar beneden om dien val van onderen te bezien, van de terugreis naar Moria, en van mijn terugkeer naar huis met den sneltrein. Doch ik heb u meer dan genoeg medegedeeld. Heeft u het een en ander geinteresseerd, dit zal mijne belooning zijn. Dit slechts voeg ik aan al het andere toe. Wilt gij zelf Basutoland bezoeken, ik houd mij overtuigd gij zult er welkom zijn. Eene reis derwaarts beloont.

J. I. M.

DEEL XIV, No. 7. STELLENBOSCH. JULI, 1909.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift voor Zuid-Afrika.

NOTA BENE.

1. Men zende alle inteekengelden alsmede alle berichten betreffende verandering van adres, of ongeregelde toezending aan Mnr. R. J. DU TOIT, 'Transvalia,' Stellenbosch.
2. Men zende liever geen "Postal Notes," of postzegels. Niet-Koloniale "Postal Notes" moeten een additioneele postzegel ontvangen.
3. Alle Advertenties en de gelden daarvoor moeten opgezonden en betaald worden aan den advertentieagent van het blad, de Heeren R. L. CHAPLIN, & Co., Industrie Gebouwen, Loop Straat, Kaapstad.

KRONIEK.

—:o:—

De Transvaalsche Kerk. De Synode dezer Kerk kwam bijeen. De openingsrede van Ds. Ackerman, en de toespraak van Ds. Louw over "Vereeniging" hebben schijnbaar een diepen indruk gemaakt. Wat het besluit der Transvaalsche Kerk is weten wij nog niet. Wij hebben het verslag nog niet voor ons, terwijl wij schrijven. Twee punten van diepe beteekenis werden aangeroerd, t.w.: *de nood der Kerk*, en de *noodzakelijkheid van vereeniging.* Treffend was op het eerste punt het woord van Ds. Ackerman:

"Toen ik in 1874 als predikant der Ned. Herv. Gemeente te Wakkerstroom aankwam, telde de Hervormde Kerk 4 en de Ned. Geref. Kerk 3 predikanten met twaalf gemeenten. Volgens het laatste verslag telt nu onze Vereenigde Kerk alleen 40 predikanten met 45 gemeenten. Haar zielen- en ledental stijgt jaarlijks zoodat zij in dit jaar reeds 91,295 zielen en 42,609 leden telt. Tot welk een grooten boom is het mostaardzaad reeds geworden! En nu komt de zeer gewichtige vraag op: groeit onze Kerk in geestelijk leven en werkzaamheid gelijk zij in getalsterkte toeneemt? Naar de jaarverslagen van den staat van den godsdienst te oordeelen, moet ons antwoord zijn, met een diepe zucht: Helaas! Neen. Doch is dat te verwonderen als wij de grootheid van het werk vergelijken met het gering aantal arbeiders? Veertig predikanten onder 91,000 zielen en 42,000 leden—meer dan 2000 zielen en 1000 leden voor elken predikant. Hoe kan het werk goed worden gedaan? Broeders Evangelie dienaren! is het u niet menigmaal gebeurt, dat gij, op het einde van het kerkjaar gekomen, u afgevraagd hebt: Wat heb ik nu eigenlijk met al mijn preeken, met al mijn rondreizen op huisbezoek voor zielen gedaan? Het grootste getal mijner leden waren misschien viermaal onder het geklank des woords, en met alle krachtsinspanning kon ik de meesten maar eenmaal in het jaar bezoeken. Wat, o wat kan er gedaan worden tot betere bearbeiding onzer gemeenten! HoogEerw. Heer en geachte broeders, deze HoogEerw. Vergadering ga toch niet uiteen voor zij op deze allerbelangrijkste vraag doeltreffend kan antwoorden. De toekomst van onze Kerk, van ons volk hangt ervan af."

Dit woord van Ds. Ackerman stemt tot ernstig nadenken. Meer arbeiders! meer arbeiders! is het geroep, dat van het ééne einde van ons land uitgaat tot het andere.

***

Gaarne namen we de geheele rede op in onze kolommen. Wij verwijzen echter naar wat elders in ons blad voorkomt. Het pleidooi van Ds.

Ackerman voor de zending was zoo krachtig, dat wij het in zijn geheel opnemen. Over de Vereeniging der Kerken sprak Ds. Louw anderhalf uur. Volgens het Transvaalsche Kerkblad werd hij met gespannen aandacht aangehoord. Vooral over den naam der Kerk liet hij zich op overtuigende wijze hooren. De "Vereeniging" zegt daaromtrent: "Ds. Louws toespraak heeft de moeilijkheid over den naam den rug midden door geslagen, aantoonende dat "Nederduitsch Gereformeerd" de naam der Kerk was van 1853 tot 1859 en door de voortrekkers hier gebracht en dat Ds. van der Hoff de vader is van den naam "Hervormd" als tegenover Ds. Postma, die pas toen hier aangekomen was."

Onze verplichtingen als Kerk. Over dit onderwerp sprak Ds. Ackerman bij de opening der Synode zich uit in de volgende bewoordingen :

"Stelt God zoo groot belang in Zijn Kerk, laat ons dan vragen wat onze *verplichtingen* jegens haar zijn.

(a) Eerste verplichting, groote voorrecht tevens is, dat wij haar helpen uitbreiden.

Oudtijds was Israël alleen de Kerk des Heeren. Het was toen nog eene verborgenheid, dat de heidenen mede-erfgenamen waren van de beloften des levens. Doch reeds toen kondigden de profeten de uitbreiding aan der Kerk onder alle volken. Wij herinneren slechts aan twee van die beloften. De aarde zal vol van de kennis des Heeren zijn gelijk de wateren den bodem der zee bedekken. Want de heidenen zullen naar den wortel van Isaï, die staan zal tot een banier der volken, vragen, en zijn rust zal al heerlijk zijn." Jes. 11.

"En daarna zal het geschieden, dat Ik Mijn Geest zal uitstorten op alle vleesch." Joël 2.

Treffend was het laatste woord van den Heiland. Gij zult ontvangen de kracht des H. Geestes, en gij zult Mijne discipelen zijn zoo te Jeruzalem als in geheel Judea en Samaria en tot aan het uiterste der aarde. En toen op den grooten Pinksterdag de belofte des Vaders vervuld en de kracht des H. Geestes gegeven werd, hoe ijverig verbreidden die eerste kruisgezanten het Evangelie alom. In de eerste zeventig jaren van onze christelijke jaartelling waren er bloeiende gemeenten in Noord-Afrika en Klein-Azië, ja zelfs tot in Rome, hoofdstad van het machtige Romeinsche rijk, stond de Kerk opgericht. Krijgsgevangenen plantten de Kerk onder de Gothen in Europa; eene slavin deed het in Iberia en Azië; twee jonge gevangenen, Frumentius en Adesius waren Gods middelen tot bekeering van den koning van Ethiopie en het Christendom in zijn land te planten. Elkeen, die den Heiligen Geest ontvangen had, rekende zich een mede-arbeider Gods in de redding van zielen.

Helaas, hoe zijn wij Christenen nalatig geworden? Na 2000 jaren bestaans der Kerk, leven twee-derden van het menschelijk geslacht nog zonder de kennis van God en Christus. Hoe worden de Christenen door hun dagelijksch gebed "Uw koninkrijk kome" veroordeeld? Wat baat bidden zonder werken? Hoog tijd, dat elkeen die Christen genaamd is, zich beijveren om de slaven des Satans van zijn wreede heerschappij te helpen verlossen tot de heerlijke vrijheid der kinderen Gods. Vraagt niet tot welke taal of volk zij behooren. Bij onzen God is geen aanneming des persoons. De diepst gezonkene Hottentot, de onbeschaafdste Kaffer tot zaligmakend geloof in Christus gebracht, wordt een even schoone juweel in de Middelaars Kroon als de fijnst opgevoede en beschaafde Europeaan. Wie onder u zou niet als middelen in Gods hand willen gebruikt worden om de juweelen van Satans kroon af te rukken en ze te versieren voor de Kroon van onzen dierbaren Jezus? Zal het hart niet branden om dit voor den Heiland te doen, wanneer het bedenkt: Wat heeft Jezus voor mij gedaan?

Gode zij dank, er schijnt een tijd van zendingijver aan te breken. En het is hoog tijd ook, want er is voor ons groot gevaar zoo wij langer bleven slapen. Luistert naar Luthers beteekenisvolle woorden: "Broeders, koopt terwijl de markt nog bij uw deur is. Vergadert terwijl de lucht nog schoon en helder is. Gebruikt het woord van Gods genade terwijl gij het hebt. De Joden hadden het eens, maar zij hebben het verwaarloosd en nu hebben zij niets. Paulus heeft het woord aan Griekenland gebracht; de Grieken hebben het verwaarloosd en nu hebben zij den Turk. Rome en Italië hadden het, zij hebben het verwaarloosd, en nu hebben zij den Paus. En gij Duitschers! denkt niet dat gij het altijd zult houden, want ondankbaarheid en minachting zullen het niet laten blijven. Waar zijn de eens bloeiende gemeenten van Klein-Azië en Noord-Afrika? Waar? Hare geschiedenis, hare puinhoopen leeren ons, dat waar een Kerk nalatig is mede te helpen aan de uitbreiding van Gods Koningrijk, daar blijft het oordeel Gods niet uit: De kandelaar wordt van zijn plaats geweerd."

En wat heeft onze dierbare Kerk in de Transvaal voor de uitbreiding van Gods Koningrijk al gedaan? Niet veel, maar toch zijn wij dankbaar voor wat zij deed en vooral voor den ontwaakten zendingijver van den laatsten tijd. Wij zeggen, zij heeft niet veel gedaan, want zij had veel te kampen met sterken tegenstand. Hebt gij niet opgemerkt welk een slim plan de Groote Vijand onder ons heeft uitgedacht om ons in Gods werk te hinderen? Hij heeft een breek uitgedacht om den Evangeliewagen, die wij tot de heidenen willen zenden, de wielen te remmen. En hoe ernstiger de Kerk wordt om dien wagen voort te krijgen, des te vlijtiger draait hij die breek aan. En die breek heeft hij zulk een verleidelijken naam gegeven, dien gij al dikwijls hebt gehoord, in de nieuwsbladen

gelezen, en als voormannen in de Kerk waart gij al dikwijls ijverig bezig om die breek te vernietigen. De naam van die breek is :

GELIJKSTELLING.

Hoeveel kwaads heeft dit woord de zaak des Heeren gedaan! Het is bijna een tooverwoord, zoodat wanneer het uitgesproken wordt, sluit het monden, harten en handen voor de uitbreiding van het Godsrijk. Wat verstaat gij door de Gelijkstelling? Is het samenkomen en aanbidden in hetzelfde Godshuis met kleurlingen, dan moet gij uit Downingstraat zulk een vermenging vreezen, maar zeker niet uit de Hollandsche Kerk in Zuid-Afrika. Gij behoort te weten, dat onze Kerk dit artikel in hare wet heeft : "De Kerk laat geene gelijkstelling tusschen blanken en gekleurden toe, en de leden eener zendinggemeente zullen geen gebruik maken van de kerkgebouwen der blanke leden van de Ned. Herv. of Geref. Kerk."

Wilt gij uitdrukkelijker verklaring tegen de gelijkstelling! En wilt gij, door Zuid-Afrika reizende, nog meer zekerheid hierover hebben, dan zult gij op bijna ieder dorp zien, een kerkgebouw voor de blanken en op een of anderen uithoek een dergelijk voor de kleurlingen.

En wanneer de aanbevelingen van den Raad der Kerk voor deze Synode komen, zal het u andermaal blijken hoe veraf de gelijkstelling gehouden wordt. Verstaat gij echter daardoor, dat het Evangelie niet aan den heiden moet gebracht worden, dan is ons antwoord kort en beslist : wij moeten Gode meer gehoorzamen dan de menschen. De Kerk, die zulk een standpunt zou innemen, zou ongehoorzaam zijn aan het bevel : "Gaat dan henen in de *geheele wereld*, predikt het Evangelie aan alle creaturen.

De dure roeping der Kerk is niet alleen aan den heiden het Evangelie te brengen, maar ook aan den Jood. De belofte in onzen tekst is in de eerste plaats voor Israël. Als eens dat volk de verworpen en verachten Messias zal aangenomen hebben, zal het een sierlijke kroon en een koninklijke hoed zijn in de hand des Heeren. Hoe ernstig behoort onze Kerk met Jesaja te zeggen : "Om Zions wil zal ik niet zwijgen en om Jeruzalems wil zal ik niet stil zijn. God ziet naar den dag wanneer zijn oud volk tot Hem zal terugkeeren, gelijk de bruidegom naar den dag des huwelijks met zijn bruid. Wij danken den Heer, dat Hij onze Kerk, de jongste in Z. A., ertoe heeft willen gebruiken de zending onder Israël te beginnen. Hij zegene dat werk, Hij breide het uit tot eer van Zijn Naam.

Tot dien zendingijver heeft de Heer in Zijne liefde ook de zusters in de Kerk opgewekt. Wij zien hier zusters van onze Transv. Vrouwen Zend. Vereeniging tegenwoordig en ik gebruik de vrijmoedigheid om die Vereeniging niet alleen namens de Kerk maar ook namens de Synode onzer Kerk hartelijk te verwelkomen als mede-arbeidsters in het werk des Heeren. Haar bestaan is jong, doch veel belovend, de Heer der Kerk ontmoete haar in elk harer vergaderingen met Zijn heerlijk woord : "Ontvangt den Heiligen Geest." En het zij de uitroep van al onze arbeiders : "Wij, Zijne dienstknechten en dienstmaagden zullen ons opmaken en bouwen, en God van den hemel zal het ons doen gelukken." Is onze volksleuze : Afrika voor den Afrikaner,—de leuze onzer Kerk is :

AFRIKA VOOR CHRISTUS.

In de laatste jaren is er verlangen bij de geheele christelijke Kerk ontwaakt naar de verwezenlijking van die eenheid waarvoor onze Heiland, kort voor Zijn zelfofferande aan het kruis aldus bad : "Dat zij allen één zijn, gelijkerwijs Gij Vader in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij Mij gezonden hebt." En welke oprechte Christen zou niet alles willen doen om die laatste begeerte van zijn Verlosser vervuld te zien! Kerkvereeniging is een woord, dat veel gehoord wordt, niet alleen in de groote landen der wereld, maar ook in ons stille Zuid-Afrika. Unificatie is het ideaal waarnaar men streeft niet alleen op kerkelijk maar ook op politiek gebied. Kerkvereeniging is een zaak zoo belangrijk, gewichtig en teeder als er immer de aandacht van een kerkvergadering kan vragen. Een misstap hier kan noodlottig zijn. Daarom tot het Woord en de getuigenis. In het nieuwe Testament is de fundamenteele gedachte in de leer der Kerk hare eenheid. Dit komt uit zoowel in de beelden door den Heiland en de Apostelen omtrent haar gebruikt, als in de omschrijvingen van haar gegeven. Wij noemen u de gelijkenis van den wijnstok, van den zuurdeesem, van het mostaardzaad en het beeld van den tempel gebouwd op het fondament der apostelen en profeten waarvan Christus de uiterste hoeksteen is, en de geloovigen de levende steenen.

Vooral wijst Paulus in zijn brief aan de Efeziërs, terecht de brief van de Kerk genoemd, treffend op die eenheid. Hij begint bij den oorsprong der Kerk—hare uitverkiezing van vóór de grondlegging der wereld in den geliefden Zoon, hare verlossing in de volheid des tijds door Zijnen dood, en hare roeping en verzegeling door den Heiligen Geest. En dan van het 4de hoofdstuk af spreekt hij van hare verplichtingen, voortspruitende uit die groote genade haar bewezen. Onder deze geeft hij de eerste plaats aan de eenheid : u benaarstigende te behouden, de eenigheid des geestes door den band des vredes. En dan vervolgt hij : Er is maar één lichaam, want daar is maar één Geest door wien wij aan het éene Hoofd en aan het éene lichaam gebonden zijn. Er is maar één geloof, dat ons aan Hem verbindt, en er is maar één doop waardoor wij uitdrukking geven aan dat geloof. Eén God en Vader van allen die daar is, boven allen en door

allen en in u allen. Maar dat ééne lichaam bestaat uit vele leden en die hebben allen niet dezelfde werking. Zoo ook in de ééne Kerk van Christus kan er de eenigheid des Geestes zijn bij groote verscheidenheid van naam, van vorm, van leer en van regeering. Zij kan door éénen geest leven, getrouw tot in den dood aan haar eenig Hoofd en toch bekend zijn onder zeer verscheidene benamingen— Episcopalen, Presbyterianen, Wesleyanen, Baptisten— en nog andere namen. Tusschen deze Kerken is er groot verschil in leer en kerkregeering, en wat wij ten opzichte van die Kerken moeten doen, is naar de vermaning des Apostels ons te benaarstigen te behouden de eenigheid des Geestes door den band des vredes."

Maar waar is het verschil tusschen onze vier Hollandsche Kerken? Wij zijn één volk, wij spreken één taal, wij hebben denzelfden vorm van kerkregeering, dezelfde belijdenisschriften. Kortom, wij zijn één in alles. Ja, er zijn moeilijkheden in den weg. Er is vrees, dat er scheuring uit die vereeniging zal geboren worden; vrees omtrent de naamkwestie; vrees voor de gelijkstelling; vrees, dat de Vereenigde Kerk te log zal zijn om te kunnen doen wat de vier Kerken afzonderlijk gedaan hebben; vrees, dat de hoogmoed ons zal bekruipen. Deze en andere moeilijkheden waarvan wij heden nog niet weten zullen door deze HoogEerw. Vergadering in behandeling genomen worden. Wij bidden haar die wijsheid en gematigdheid toe, die zij zal noodig hebben.

Wij mogen den Koning der Kerk niet vooruitloopen, wij moeten volgen waar Hij leidt. En heeft Hij in de gebeurtenissen der laatste jaren, niet vóór gewerkt om ons een Vereenigde Kerk te laten worden? Hij bracht ons eerst in die bittere verwoesting en ellende, en deed toen degenen, die het nooit wilden gelooven, zien, dat wij één van hart en zin zijn in al de hoofdbelangen van Zuid-Afrika. Wij moesten getuchtigd worden om te erkennen, dat het Afrikaansche volk maar één volk is, van Kaapstad af tot zoover de blanken wonen.

Niet lang nadat wij deze les geleerd hadden, daar beginnen onze staatsmannen te spreken van *toenadering*, van *federatie*, van *unificatie*. De nationale conventie vergadert en tegen de verwachting van honderden in het land, werd besloten tot unificatie.

Een Vereenigd Zuid-Afrika.

Wat heeft dat met de Kerk te maken? Ziet de oorzaak, dat er vier Kerken in Zuid-Afrika bestaan, is dat er 4 provinciën onder afzonderlijke regeeringen in Z.A. zijn. God heeft de leden van het congres wonderlijk geleid, zooals zij zelven verklaren, om een Vereenigd Zuid-Afrika daar te stellen. En heeft Hij het niet gedaan o.a. om de scheidsmuren weg te nemen, die de vereeniging van Zijn Kerk in den weg staan? Is er nu nog iets dat de vier Kerken gescheiden kan houden? Wij gelooven van neen. Een Vereenigd Zuid-Afrika vereischt ook een Vereenigde Kerk van Zuid-Afrika. En nu dat de Heer een weg baant voor de vereeniging der Kerken, opent Hij het oog Zijner kinderen om te zien zooals nooit tevoren, waartoe hij de Fransche vluchtelingen naar de Kaap en de oude voortrekkers naar de Transvaal bracht. En het is om hier Zijn Kerk te planten, uit te breiden en dan te gebruiken om het donkere Afrika te verlichten met de kennis van Zijn Eeniggeboren Zoon. Heerlijk vooruitzicht inderdaad!

En nu geachte broeders afgevaardigden, gij gevoelt, wij weten het, den ernst van het werk dat u dezer dagen wacht. Wij gevoelen als de generaal op den avond vóór den veldslag, die voor zijn vaderland van beslissend belang zal zijn. Wij gevoelen, dat de toekomst van onze Kerk in Z. Afr., ja de toekomst van het zedelijk, godsdienstig en kerkelijk karakter van ons volk afhangt van ons besluit in zaken de organische vereeniging der vier Kerken. En indien God het wil, zal de vereeniging doorgaan. Hij is de Almachtige Beheerscher en Bestuurder van alles.

Komt Broeders, wijden wij ons den Koning der Kerk toe in dit stille avonduur. Geven wij ons aan Hem om door Hem in deze dagen als instrumenten gebruikt te worden, zoowel om Zijn Kerk uit te breiden onder Jood en Heiden als om hare eenheid teweeg te brengen en alzoo dien dag te verhaasten dat de Koninkrijken der wereld zullen geworden zijn het Rijk van onzen God en van Zijnen Christus en het tekstwoord voor Zijne Kerk verwezenlijkt zal zijn: "Gij zult een sierlijke kroon wezen in de hand des Heeren en een koninklijke hoed in de hand uws Gods."

Het is ons een vreugde zoovelen van onze geachte regeeringsmannen, staatsmannen en voormannen des volks hier tegenwoordig te zien. Wij waardeeren ten zeerste uwe belangstelling door uwe tegenwoordigheid betoond. God heeft u tot eer in een zeer belangrijk tijdstip van de geschiedenis van Z. Afr. geroepen, belangrijk niet alleen op staatkundig, maar ook op kerkelijk gebied.

Het eerste, uiterst belangrijke hoofdstuk van onze staatkundige geschiedenis is geschreven en zal naar onze nederige meening, onze toekomstige zonen en dochteren steeds met hoogachting aan u doen terugdenken. In de dagen toen het Nat. Congres bijeen was, werd een gedurig gebed van de Kerk tot God voor hetzelve opgezonden, omdat zij weet, dat de Regeering van God is verordend, om het heil van het volk maar ook van de Kerk te bevorderen. De Kerk verwacht, op grond van Gods Woord, dat alle regeerders tot wie het Evangelie gezonden is, het van harte zullen aannemen en zich met al hun ambtelijk gezag en grootheid aan den Zoon van God onderwerpen. Alle heerschers zijn verplicht in de vreeze Gods te

regeeren, openlijk hun trouw aan Christus te belijden, en aan al hun ambtswerk Zijn eer te zoeken. Zij zijn gehouden leden van de kerkelijke gemeenschap te worden, de Kerk des Heeren trouw te bezoeken, de dag des Heeren te heiligen, omdat zij door hun ambtelijke betrekking zulken grooten invloed uitoefenen. Daarom wordt ook de Kerk zoo ernstig vermaand voor de overheid te bidden. Wij danken den Heer voor onze overheid en bidden dat Hij de leden ervan voortdurend leide om de Kerk door woord en voorbeeld te ondersteunen in haar moeilijk werk. Hij geve hun steeds wijsheid en voorzichtigheid wanneer de belangen der Kerk vóór hen mogen komen: daar, gelijk de geschiedenis leert, een onbedachtzaam woord van een volksleider zeer treurige gevolgen kan hebben.

ONDERWIJS ONDER DE UNIE.

De *Z. A. Post* geeft ons onder bovenstaand hoofd het volgende te lezen. Men overdenke wat deze schrijver zegt. De Unie kan ook wel te vele offers van ons eischen:

"Als een belangrijke reden, waarom het lager onderwijs, onder de Unie-grondwet, voorloopig nog blijft opgedragen aan de zorgen van de Provinciale Raden, zal wel gegolden hebben de omstandigheid, dat de kosten van het onderwijs in de onderscheidene kolonies nog zoo zeer uit elkaar loopen. Het volgende staatje, gecompileerd volgens de census-cijfers van 1904 en de begrootings-getallen van 1908, geeft nadere inlichtingen:

	Blanke bevolking. in 1904.	Onderwijs-begrooting in 1908.	Onderwijs-kosten per schoolgaand kind.		
Transvaal	297,277	£597,708	£2	0	0
Kaap-Kolonie . .	579,741	£553,387	0	19	1
Vrijstaat	142,679	£171,545	1	4	0
Natal	17,109	£108,948	1	2	7

Waarbij echter het volgende moet worden opgemerkt: dat in de Transvaal alle, en in den Vrijstaat en Natal bijna alle kosten van onderwijs voor rekening van de Regeering komen, en in de Kaap-Kolonie slechts voor de helft, zoodat de ouders van schoolgaande kinderen in de Kaap-kolonie voor onderwijs het meest betalen, terwijl daar aan onderwijzers relatief de laagste salarissen worden uitbetaald, en in Transvaal de hoogste, welke laatste kolonie dus ook de beste onderwijzers lokt, met gevolg, dat binnen afzienbaren tijd de Transvaalsche ouders voor het minste geld het beste onderwijs voor hunne kinderen kunnen deelachtig worden; een toestand, die voor Zuid Afrika als geheel zeker niet de meest gewenschte is.

EEN AVONDMAALSKWESTIE.

Vroeger reeds hebben wij de aandacht bepaald bij eene beweging in enkele kringen om den Avondmaalsbeker te laten vervangen door afzonderlijke Avondmaalsbekertjes . . . . . . om gezondsheidsredenen. Uit de "British Weekly" blijkt nu, dat deze kwestie ernstig besproken werd op de laatste vergadering van de Schotsche "General Assembly." De zaak was opgedragen aan eene commissie, waarvan tien theologische professoren leden waren. Er was een "meerderheids"-rapport, waarin beweerd werd, dat de Heiland wel van een beker had gesproken, maar dat de taal van Lukas insloot het rondgeven van één beker, waaruit ieder in zijn eigen beker inschonk en dan dronk. Voorts werd verklaard, dat al was er ook sprake van één beker die rondging van hand tot hand, de kerk recht had aftewijken van die gewoonte, zoo zij daartoe lust had. Zij was reeds afgeweken van het oorspronkelijk gebruik wat den doop betreft. Men pleitte voor gehoorzaamheid in geest en waarheid en niet zoozeer in vorm en letter. Het verbieden van den "individueelen" beker zou het drinken van allen uit één en denzelfden beker maken tot een *conditio sine qua non* voor Avondmaalsviering in de kerk, en dus het niet-essentieele verheffen tot den rang van het essentieele.

***

Hiertegenover kwam 't minderheidsrapport, dat zich hield aan de instelling door onzen Heere en de praktijk van de kerk in Schotland. De spreker die dit rapport verdedigde was Professor Cooper, die van 't gezondheids-argument niets wilde weten. Er was z. i. meer gevaar in een tram —dan in het drinken uit denzelfden beker. Hij werd gevolgd door een advokaat, den Heer Clark, die den tegenstand beschouwde als gegrond op een wetenschap die tot krankzinnigheid was overgeslagen. Gelukkig kwam Dr. Norman Maclead tusschen beiden met een verstandig voorstel, waarin de vergadering verklaarde, dat er geen noodzakelijkheid was voor afwijking van den bestaanden regel, vrijheid liet aan gemeenten die zulks begeerden, maar waarschuwde tegen een onheiligen strijd over het heilig Sacrament.

***

Naast deze Avondmaalskwestie was zeker het belangrijkste vraagstuk dat der vereeniging van alle Schotsche kerken—iets dat bijna ongeloofelijk is. Eene commissie bestaande uit Dr. Henderson met Dr. Rabson van de Vrije Kerk, en Dr. Norman Maclead met Lord Balfour van Burleigh uit de gevestigde kerk, werd aangesteld om de zaak te behartigen. Dit is zeker een allermerkwaardigst verschijnsel!

Uit Amerika. Amerika is een land van contrasten. Men doet er alles met al zijne macht. 't Is opmerkelijk wat er door enkele gemeenten op het gebied van de zending wordt gedaan. De "Central Presbyterian Church" van Nieuw York b.v. onderhoudt *negen* zendelingen in China op een statie 150 mijlen ten noord-westen van Nanking. Men heeft meer dan £10,000 aan dat werk besteed. Ook doet die gemeente een binnenlandsch zendingwerk van beteekenis. In Kentucky, zestig mijlen van 't spoor, hebben zij een zendingstatie, waar de gebouwen hun £2000 hebben gekost. Ook onderhouden zij twee zendingwerkzaamheden in N.-York zelve. De gemeente waarvan hier sprake is telt slechts 1000 leden. Hun bijdragen voorleden jaar voor de buitenlandsche zending waren £4000, en voor de binnenlandsche £2000. De leeraar Dr. W. M. Smith zei: "ik was voorleden jaar daar om te zien met hoeveel gemak ik £6000 kreeg uit de £10000 benoodigd voor onze gebouwen in China. Wat de zaak zoo aantrekkelijk maakte was het feit, dat al onze zendelingen in den vreemde eerst tusschen drie en tien maanden voor hun vertrek in onze eigen gemeente hebben gearbeid. Zij werden ons alzoo bekend en door zelfs de kleinste kinderen bemind. Drie van onze zendelingen worden door enkele personen in onze gemeente onderhouden. Ik geloof zeer sterk in den "levenden schakel" in ons zendingwerk.

Een ander verschijnsel, soms uit het oog verloren, is dat het godsdienstig leven in Amerika krachtvol is. De Londensche *Times* wijst er op, dat het godsdienstig leven in de Vereenigde Staten in drie vormen zich voordoet: (1) den bloei van de Evangelische en R. Katholieke kerken; (2) de zendingijver in eerstgenoemden; (3) de sterke neiging tot vereeniging bij alle Evangelische kerken. Wat het eerste betreft wordt aangetoond, wat drie bekende kerkgenootschappen doen.

De Protestant Episcopal Church telt 900,000 communicanten en brengt jaarlijks £3,600,000 op.

De Methodist Episcopal Church bracht in 1908 £8,854,000 op.

De Presbyterian Church — een uit een dozijn Presbyteriaansche takken—had in 1908 een inkomen van £4,400,000 met een ledental van 1,300,000 communicanten.

***

Ook schijnt er een buitengewone groei te zijn in Christelijke kringen. Men telt er 20,933,000 Protestanten, 12,399,000 Katholieken. De Roomsche Kerk is het sterkst aangegroeid — met meer dan 98 per cent. Dit echter tengevolge van immigratie uit Roomsche landen. Het protestantisme groeide aan met meer dan 51 per cent. 't Is opmerkelijk dat de zoogenaamde "liberale" of "rationalistische" groep langzamerhand in getalsterkte verliest. De schrijver eindigt zijn schrijven met te zeggen, dat er een ontwaking is op het gebied van de zending zooals nooit tevoren, en een geest van verbroedering die niet te versmaden is. Hij meent dat de Evangelische Kerken in de Vereenigde Staten een nieuw tijdperk intreden, waarin de scheidslijnen tusschen de secten al meer en meer schijnen te verdwijnen.

REDE

uitgesproken bij de sluiting der Hoog Eerw. Synode van de O.R.K., Mei 1909, door Ds. A. A. Weich.

(Overgenomen op verzoek uit "De Fakkel.")

[Na in het eerste deel de vraag te hebben behandeld: WAT HET WEZEN, HET KARAKTER IS VAN DE GEMEENTE; en in het tweede deel: WAT HARE BESTEMMING is, behandelde Ds. Weich het laatste deel zijner rede als volgt.]

III.

HOE ZAL DE GEMEENTE DIT ALLES WORDEN?

Doch, dan ontstaat de groote vraag (en het was eigenlijk deze vraag, die wij in deze rede wilden trachten te beantwoorden): *Hoe zal de gemeente dit alles worden?* Ongelukkig zullen wij hier veel korter moeten zijn, dan de belangrijkheid van het onderwerp toelaat. Deze vraag zal zich meer of min oplossen in de vraag, die elke kerkeraad of leeraar zich zoo dikwijls stelt: Hoe kan de gemeente 't best bearbeid worden? En in de onderveldsche gemeenten van onze kerk, met haar ontzettend groot aantal leden, heeft deze vraag bijzonder groot gewicht gekregen, en is zij buitengewoon moeilijk te beantwoorden. Graaff-Reinet 2,050 leden, 4,700 zielen; Riversdal 2,000 leden, 4,000 zielen; Oudtshoorn 2,800 leden (men wordt duizelig door deze getallen); Bloemfontein 2,200 leden; Boshof 1,790 leden; Ladybrand 3,000 leden (6,000 zielen; Heilbron 2,396 leden; Pretoria 3,470. Doch waartoe meer? En dezen allen in den regel aan één enkelen persoon toevertrouwd! En deze éene persoon verantwoordelijk gesteld voor het zieleheil en dikwijls ook voor den maatschappelijken vooruitgang van alle deze duizenden! Gewis is dit in geen ander kerkgenootschap het geval. Behoorde Boshof, behoorde Kroonstad, behoorde Ladybrand aan eenig ander kerkgenootschap, dan houd ik mij ervan overtuigd dat er zes of meer bezoldigde arbeiders zouden aangesteld zijn om die gemeenten te bearbeiden. Ik verstout mij derhalve te zeggen dat er geen andere vraag voor onze kerk is, of wezen kan, die in belangrijkheid deze vraag overtreft: *Hoe kunnen deze overgroote*

gemeenten, die soms eene ontzaglijke oppervlakte beslaan, soms even of bijna zoo groot als een klein koninkrijk, *bearbeid worden?* Zelfs het vraagstuk der arme blanken kan dit vraagstuk niet in belangrijkheid overtreffen. Want de oplossing van dit vraagstuk is tot op eene zekere hoogte tevens de oplossing van dat der arme blanken. En toch zou ik dit vraagstuk liever in een anderen vorm willen stellen: *Hoe kunnen deze ontzaglijk groote gemeenten behoorlijk onder de macht van het Evangelie gebracht worden?* Niet slechts uiterlijk geëvangeliseerd, *maar werkelijk onder de macht van het Evangelie gesteld worden? Is* er eene oplossing, zelfs onder de thans bestaande omstandigheden, mogelijk? Een paar jaren geleden zou ik beslist "*neen*" op deze vraag hebben willen antwoorden. Thans ben ik niet gereed dit even beslist te doen. Doch laten wij eerst zien welke antwoorden men getracht heeft op deze vraag te vinden. Hier hebt gij het ééne antwoord: "*Stelt een tweeden predikant of hulpprediker aan.*" Voorzeker keur ik dit antwoord niet af. En waar een kerkeraad dit doen *kan*, en hij het niet doet, daar kan dit verzuim nauwelijks verdedigd worden. Doch, of die kerkeraden, die zich van het plan hebben bediend, nu ook eerlijk zullen kunnen getuigen, dat die gemeenten ook werkelijk dubbel zoo goed worden bearbeid, als toen er slechts één leeraar was...... het beantwoorden van deze vraag laten wij aan die kerkeraden zelven over. De zaak is eenvoudig deze: Zelfs twee of drie leeraren *kunnen* gemeenten, zoo groot en zoo uitgestrekt, niet naar behooren bearbeiden.

Doch een tweede antwoord is: "*Houdt vele buitenkerken.*" Zeer zeker *moeten* buitenkerken gehouden worden, en zij hebben hun nut, en groot nut. Doch of dit nu den geheelen toestand veranderen zal, als de afzonderlijke gemeenteleden twee of driemaal des jaars meer of minder onder de prediking des Woords komen, wil ik toch een vraagteeken achter zetten.

Maar een derde persoon antwoordt: *Laten er van tijd tot tijd speciale diensten worden gehouden.* Verre zij het van mij smalend van speciale diensten te spreken. Ik heb den zegen daaraan verbonden te dikwijls gezien, en ondervonden, dan dat ik dien in twijfel zou kunnen trekken. Doch zal er wel één kerkedienaar in ons midden zijn die niet eerlijk zal moeten erkennen, dat hij veelal in zijne groote verwachtingen van speciale diensten is teleurgesteld geworden? In elk geval, waar men meent dat speciale diensten een panacea zullen zijn voor alle kwalen der gemeente, of dat speciale diensten ook maar eenigszins de plaats zullen kunnen innemen van dagelijkschen en trouwen arbeid, die verdient teleurgesteld te worden.

"Neen," roept een vierde uit: "*De gemeenten moeten kleiner worden gemaakt.*" God geve dat dit moge geschieden! God geve dat Boshof eerlang in twee en Bloemfontein en Ladybrand in drie gemeenten mogen worden verdeeld! Maar zal iemand hier durven beweren dat de kleinere gemeenten *altijd* beter bearbeid worden dan de grootere gemeenten, altijd meer onder de macht van het Evangelie komen dan het geval met de grootere gemeenten is? Wij weten dat dit niet altijd het geval is.

Doch nu, als al het genoemde dan niet de oplossing van de moeilijkheid is, *hoe* kunnen gemeenten, en bij name onze zeer groote gemeenten, dan *toch* onder de macht van het Evangelie worden gebracht? Wat heb ik veel over deze vraag gepeinsd en verscheidene werkmethoden bestudeerd! En vergunt mij dan, Vaders en Broeders, het volgende als de vrucht van mijne overdenking en studie uit te spreken. Iets geheel nieuws zal het voorwaar niet zijn, maar alleen de accentuatie van eene reeds gekende en erkende waarheid. Als ik over eenige zaak als deze gepeinsd heb, dan kan mijn gemoed geen rust vinden, eer ik een formule gevonden heb, waarin ik die waarheid uitdrukken kan. En hier hebt gij nu de formule, waarin ik de mogelijke oplossing van deze ontzaglijke moeilijkheid u aanbieden wil: *De gemeente moet door de gemeente zelve bearbeid worden.* En ik heb hier gansch bijzonder het oog op onze Zuid Afrikaansche toestanden en op onze uitgestrekte buitengemeenten. Wat ik bedoel is dit: Als een kind naar school gezonden wordt om opgevoed te worden, dan is het onderwijs, dat het van den meester ontvangt, het geringere deel van zijne opvoeding. Het belangrijkste deel van zijne opvoeding is wat het eene kind van het andere kind ontvangt, is de wrijving met de andere kinderen. *Het eene kind moet het andere opvoeden.* 't Is wel waar, dikwijls voedt het eene kind het andere meer *af* dan *op*, maar toch vindt de voornaamste opvoeding buiten de schooluren plaats. Nu, dit algemeen beginsel wil ik op de gemeente toegepast zien. De predikant alleen kan niet de gemeente waarlijk en behoorlijk bearbeiden. Het is niet mogelijk. *De gemeente zelf moet de gemeente bearbeiden en beschaven en onder de macht van het Evangelie brengen.* Ik zou bijna de stelling willen neerleggen: De predikant moet zoo min mogelijk zelf doen, en hij moet *anderen* zooveel mogelijk *laten* doen. Ik leg nadruk op *laten: laten* doen. Het is mogelijk dat een leeraar zichzelven gruwelijk afslooft en een vroegtijdigen dood bereidt, en toch slechts weinig uitvoert. Daarentegen ziet men een anderen broeder, bij wien het alles stil en rustig voortgaat, en zijn arbeid is overvloedig gezegend. M.i. is het gansche verschil bij het al dan niet vatten en beoefenen van deze waarheid te zoeken. Het hoofdwerk van een succesvollen leeraar zal wezen anderen aan 't werk te zetten. Als generaal moet hij alles bestieren en alles regelen, maar de *slag* moet door de manschappen worden geleverd en gewonnen. Denkt niet dat dit zijn werk minder maken zal. O neen, dit zal

zijn werk en hoofdbrekens vermeerderen, maar hij zal succes op zijn arbeid zien. Niet die boer is de meest succesvolle boer, die zelf het meest zwoegt, maar wel hij, die het best opzicht houden en bestieren kan, en de onderhoorigen het best kan doen werken. Maar daartoe zal noodig zijn in de eerste plaats *organisatie*, en in de tweede plaats, meer *organisatie*, en in de derde plaats, nog meer *organisatie*. 't Is waar, machinerie zonder stoomkracht, zal een dood stuk metaal zijn; maar even waar is het dat stoomkracht zonder machinerie niets uitrichten kan. Organisatie zonder den levendmakenden Geest van God zal niets vermogen, maar waar Gods Geest komt om te werken, daar zoekt Hij een lichaam, waardoor Hij werken kan. En dat lichaam kan alleen werken, als elk lid ervan in de rechte verhouding met het geheele lichaam, en met elk ander lid afzonderlijk staat. En dit teweeg te brengen, dit *is* organisatie. Zegt ook Paulus dit niet: "Het geheele lichaam opwassen in Hem, Die het Hoofd is, namelijk Christus, uit Welken het geheele lichaam bekwamelijk samen gevoegd en samen vast gemaakt zijnde, door alle voegselen der toebrenging, naar de werking van een iegelijk deel in zijne maat, den wasdom des lichaams bekomt tot zijne zelfs opbouwing in de liefde" (Ef. 4 : 15, 18). Het lichaam kan dus alleen tot zijn vollen wasdom komen, waar de verschillende leden ervan bekwamelijk samen gevoegd en vast gemaakt zijn, en elk lid zijn eigen werk getrouw verricht. En dit kan alleen door organisatie geschieden.

Doch *hoe* kan dit alles nu alzoo geschieden? Het spreekt vanzelf dat in een kort bestek, als dit, ik slechts het algemeene beginsel neerleggen kan, zonder dat het mogelijk is dat beginsel uit te werken, of in zijne volle werking daar te stellen. En toch wil en moet ik nog een kort woord over de wegen en middelen spreken. Daar is allereerst de *kerkeraad*, *het* lichaam in de kerk, dat Goddelijke sanctie bezit. Elke maal dat ik het formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen lees, treft het mij, hoe hoog het ideaal van een kerkedienaar, en bij name van een ouderling, daar gesteld wordt, en hoe laag de werkelijkheid onder dat ideaal staat. Waar de kerkeraad in zijn geheel van zijne afzonderlijke leden het rechte gebruik maakt, waar de organisatie van dat lichaam compleet is, waar elk lid ervan zijn bepaalde werk heeft, waar elk lid in zijne mate medewerkt tot den wasdom der gemeente, wat zullen de zegen en de groei in de gemeente de verwondering van allen afpersen! Doch ook de kerkeraadsleden moeten niet trachten al het werk zelven te doen. Ook dat zal op mislukking uitloopen. De kerkeraad moet slechts de naaf zijn, waaruit de speken uitgaan, omgord met een stevigen band, en alzoo tot een wiel gevormd, waardoor de wagen, beladen met een zwaren last, voortgetrokken wordt. *Alles* in de gemeente behoort onder het beheer van den kerkeraad te staan. En dan gebruikt de kerkeraad alle andere kleinere organisaties in de gemeente, alle andere vereenigingen in de gemeente tot opbouwing en wasdom van het geheele lichaam. Daar is de *Zondagsschool*. Wat kan de Zondagsschool niet worden, ook in de buitenwijken der gemeente, waar die Zondagsschool een stuk is van het eene groote raderwerk in de gemeente, een stuk, dat natuurlijk in de geheele machinerie zijne rechte plaats heeft. Daar zijn verder de *maandelijksche biduren* in de buitenwijken. Doch elkeen daarvan moet niet geheel op zichzelf staan. Ook die biduren moeten georganiseerd worden. Zij moeten bekwamelijk passen in het groote raderwerk der gemeente. En met takt en wijsheid, zonder dat iemand er eigenlijk achter komt, kunnen zelfs de *dagscholen* in de buitenwijken een deel van de gemeentelijke machinerie worden. Doch alleen door organisatie. Doelt daarop, mikt daarop, dat elke buitenschool wordt een helder brandpunt van beschaving en evangelisatie in de gemeente.

De stralen van die school schieten zich uit tot halfweg naar de richting van de andere school, waar de stralen van deze tweede school die van de eerste weer ontmoeten, en zoo wordt de geheele gemeente omzoomd door een golf van licht.

En daar zijn verder al de kostelijke vereenigingen voor de jeugd, die tot stand zijn gebracht geworden. Als de naam van Strevers Vereeniging bij velen in ongunst is geraakt, om des lieven vredes wil, noemt dat ding dan met een anderen naam. Noemt het Jongelieden Vereenigingen, noemt het Bijbelklassen, noemt het net wat gij wilt, zoolang het groot en heerlijk en heilig doel maar bereikt wordt om de jongelieden in de verschillende wijken der gemeente aan elkaar te binden. Zoolang deze vereenigingen elkeen op haarzelve alleen bestaan, zullen zij niet veel uitrichten. Neen, op de eene of andere wijze moeten zij aan elkander verbonden worden. Elkeen harer moet slechts een rad in de groote machinerie der gemeente zijn.

En waar dit algemeene beginsel nu behoorlijk uitgewerkt en toegepast wordt, daar zal men verbaasd over den uitslag zijn. Wat niet mogelijk scheen, zal mogelijk en tot eene werkelijkheid gemaakt worden. De leeraar met den kerkeraad blijft de as, waarom de geheele machinerie der gemeente zich wentelt. Alzoo wordt verwezenlijkt de hoogst mogelijke centralisatie vereenigd met de hoogst mogelijke decentralisatie. De leeraar blijft in gedurige aanraking met de uiterste einden van de gemeente. De geheele gemeente werkt, en de leeraar werkt door de gemeente. De eene persoon oefent invloed op den anderen persoon uit. En de invloed wordt tot in de verste deelen der gemeente gevoeld. En langzaam, doch zeker komt de geheele gemeente onder de

macht van het Evangelie en ook van de Christelijke beschaving. Vooroordeelen vallen van lieverlede weg. De geheele publieke opinie wordt veranderd en gezond. De beschouwingen omtrent de zending b.v. ondergaan eene algeheele verandering. Tegenstanders worden als vanzelf in ijverige voorstanders veranderd. De opkomsten naar de plaats der aanbidding worden verbeterd. Alles wordt vernieuwd en veredeld. En dat alles, omdat door de toebrenging van alle voegselen der gemeente, elk deel in zijne maat werkt, en alzoo het geheele lichaam tot zijn vollen wasdom komt. En dan, als de Geest van God in Zijne volle macht en heerlijkheid komt, waarom wij steeds bidden, dan vindt Hij een geschikt lichaam, waardoor Hij werken kan. En welk een gezicht verblijdt dan het oog van God en mensch! De wildernis bloeit als eene roos.—AMEN.

De Gelijkenis van het vischnet.

MATTHEUS 13 : 47—50.

Wij zullen deze gelijkenis des te beter begrijpen als wij haar vergelijken met de gelijkenis van het onkruid in den akker.

In de gelijkenis van het onkruid in den akker wordt ons de kerk des Heeren in deze wereld voorgesteld onder het beeld van een akker, de echte discipelen van Jezus onder het beeld van tarwe door den Heere Zelf gezaaid, en de valsche christenen onder het beeld van onkruid door den duivel gezaaid. Zoo wordt ons in deze gelijkenis de kerk des Heeren hier op aarde voorgesteld onder het beeld van een vischnet in de wereldzee geworpen, waarin er goede en kwade visschen komen. Ongetwijfeld stellen de goede en kwade visschen in deze gelijkenis ons de ware en valsche christenen in de kerk des Heeren voor even als in de vorige gelijkenis de ware en de valsche christenen ons onder de beelden van tarwe en onkruid werden voorgesteld.

DE OVEREENKOMST

tusschen deze twee gelijkenissen vinden wij hierin dat zij ons beiden op dezelfde twee feiten wijzen, en dat zij beiden dezelfde twee voorspellingen bevatten.

De beide gelijkenissen wijzen ons op het feit dat er in Gods kerk hier op aarde een mengsel van goed en kwaad, van echte en valsche christenen is en dat dit mengsel er in zijn zal zoo lang als deze wereld in haren tegenwoordigen vorm bestaat. Er zijn altijd in Gods kerk hier op aarde echte christenen geweest die waardiglijk het Evangelie, waarin zij belijden te gelooven, wandelden, en die hunne schoone belijdenis door het leiden van een godzalig leven bevestigden; doch er zijn ook altijd in die kerk menschen geweest die wel door doop en belijdenis leden der kerk waren, doch die den Heere Jezus niet kenden—menschen die den naam hadden dat zij leefden en toch dood waren. Zoodanige menschen zijn er nu in Gods kerk. En de Heere leert ons door deze beide gelijkenissen dat deze beide soorten van belijders in de kerk hier op aarde gevonden zullen worden tot aan het einde van deze bedeeling.

Het tweede feit waarop de beide gelijkenissen ons wijzen is dat de pogingen aangewend om eene volmaakte scheiding tusschen ware en valsche christenen in deze wereld te weeg te brengen niet alleen vruchteloos zijn, maar dat zij bepaald ongewenschte pogingen zijn. In het geval van het onkruid en de tarwe zou men tarwe kunnen verwijderen waar men het onkruid uitroeien wil. En wat het vischnet aangaat zou het altijd gevaarlijk zijn om, zoo lang als het net onder het water is, eene scheiding te beproeven. Als men eene scheiding wil te weeg brengen vóór dat het net aan wal getrokken is, zou men zeer gemakkelijk goede visschen kunnen verliezen. De geschiedenis der kerk leert ons duidelijk dat waar men, zelfs met de beste bedoelingen, deze scheiding heeft beproefd, men niet alleen niet slaagde, maar bepaald veel kwaad deed.

Deze eerste voorspelling welke deze beide gelijkenissen bevat is dat er eenmaal eene volmaakte scheiding tusschen het ware en het valsche in Gods kerk plaats hebben zal. In de gelijkenis van het onkruid in den akker voorspelt de Heere dat gelijk de landbouwer in den tijd des oogstes het onkruid door de maaiers laat vergaderen, alzoo de Zoon des menschen in de voleinding dezer wereld door Zijne engelen de ergernissen uit Zijn koningrijk zal laten vergaderen. En in de gelijkenis van het vischnet voorspelt Hij dat gelijk visschers, wanneer zij het net aan den oever opgetrokken hebben, de goede visschen uitlezen in hunne vaten en de kwade visschen wegwerpen, alzoo de engelen in de voleinding der wereld de boozen uit het midden der rechtvaardigen afscheiden zullen. Ware en valsche christenen leven tesamen, werken tesamen, genieten tesamen dezelfde voorrechten, en schijnen ook voor de toekomst in hetzelfde lot te zullen deelen; doch hoe lang dit ook al voortduren moge eenmaal zal de alwetende Rechter der gansche aarde in Wien er gansch geen onrecht is over beide klassen rechtvaardiglijk oordeelen en ze voor eeuwig van elkander scheiden. Aan welke zijde zult gij dan zijn, lezer? De tweede voorspelling in de beide gelijkenissen is dat er op deze scheiding eene rechtvaardige vergelding volgen zal. Het onkruid zal met vuur verbrand worden, en de kwade visschen zullen weggeworpen worden. De tarwe zal in de schuur vergaderd worden en de goede visschen zullen in de vaten gelegd worden. Zoo zullen de ergernissen uit Gods koningrijk vergaderd worden en in den vurigen oven geworpen worden, waar er weening zal zijn en knersing der tanden, terwijl de rechtvaardigen blinken zullen gelijk de zon in het koningrijk huns vaders. De tijd komt dus dat elkeen maaien zal juist wat hij gezaaid heeft. Hij die er in slaagt om terwijl hij zijne goddeloosheid met den mantel van voorgewende vroomheid bedekt, zijn naaste te bedriegen, zal God niet kunnen bedriegen. Eenmaal komt de tijd dat

hij loon naar verdienste zal ontvangen. Geen bruiloftskleed aanhebbende zal hij geen deel hebben aan de zaligheid des hemels. De echte christenen zullen ontvangen wat hun beloofd is. Hunne verwachtingen zullen overtroffen worden.

Er zijn echter ook

Punten van Verschil

in deze beide gelijkenissen. In de eerste gelijkenis leert de Heere ons dat het zaaien van het onkruid midden in de tarwe het werk van een vijandig mensch is. Hypocrieten of huichelaars die voorgeven christenen te zijn terwijl zij werkelijk zonder Christus leven zijn het werk van den duivel. De duivel maakt van menschen valsche christenen. In de gelijkenis van het vischnet echter komen de kwade visschen uit eigene beweging of als bij toeval in het net. Hier wordt van den duivel niet gesproken als de kwade visschen bewegende om in het net te gaan. Wij moeten dus hier denken aan den mensch als bedorven van aard en dus onoprecht van natuur. Hij geeft voor te zijn wat hij niet is omdat hij onder de macht der zonde zijnde een bedrieger is. De zonde is een bedriegster en maakt van menschen bedriegers. Wij moeten hier echter ook denken aan het feit dat menschen soms in onbedachtzaamheid eenvoudig met den stroom mede gaan zonder te verstaan wat zij doen. Er is ook verschil met betrekking tot de reden waarom de scheiding tusschen ware en valsche christenen niet vóór den tijd plaats hebben moet. In de eene gelijkenis wordt dit als niet *wenschelijk* en de andere als niet *mogelijk* voorgesteld. In de gelijkenis van het onkruid in den akker wordt de verwijdering van het onkruid als niet wenschelijk voorgesteld. Er wordt gezegd gij zult het onkruid niet verwijderen opdat gij het onkruid vergaderende ook mogelijk met hetzelve de tarwe niet uittrekt. Hier wordt dus niet gezegd dat het geheel onmogelijk is het onkruid weg te nemen. In de gelijkenis van het vischnet echter wordt de scheiding tusschen de ware en valsche belijders vóór de voleinding der wereld als geheel onmogelijk voorgesteld. Men kan onkruid uit een zaailand verwijderen vóór den tijd des oogstes, doch men kan kwade visschen uit het net niet wegnemen vóórdat het net aan wal getrokken is. Geen visscher maakt scheiding tusschen kwade en goede visschen zoo lang als het net onder water is. De Heiland leert ons dus door deze twee gelijkenissen dat het noch wenschelijk, noch mogelijk is voor menschen om deze scheiding te weeg te brengen. God alleen kan dit doen. Hier hebben wij een ernstige waarschuwing tegen de dweeperij van hen die de kerk verlaten, en anderen bewegen om dit ook te doen, omdat de kerk ook ongeloovige lidmaten heeft.

Een derde punt van verschil is dit dat in de eerste dezer twee gelijkenissen de valsche christenen ons als *openbare* bedriegers worden voorgesteld terwijl zij ons in de tweede als *verborgene* huichelaars voor de aandacht worden gebracht. Hoewel het niet gemakkelijk is ons in de eerste studiën van ontwikkeling het onderscheid tusschen onkruid en tarwe te zien, onderscheidt men ze gemakkelijk als de aren zich vertoonen. Doch het is geheel onmogelijk om over de betrekkelijke waarde van visch tegen over visch te oordeelen zoo lang als het net nog onder het water is. Eerst wanneer het net op den oever is kan men visch van visch onderscheiden. Terwijl men dus volgens de eerste gelijkenis vooruit verklaren kan wie als een huichelaar uit Gods koningrijk verwijderd zal worden. Kan men dit volgens de tweede gelijkenis niet doen vóór de voleinding der wereld. Hiermede leert de Heere ons dat sommige huichelaars aan hunne vruchten gekend worden, doch dat anderen zoo bedreven zijn in de huichelarij dat zij hunne medemenschen bedriegen zullen totdat God Zelf het masker van hun aangezicht rukken zal. Helaas, hoe velen zal men in den hemel missen van hen die men daar hoopte te zien!

Deze gelijkenis leert ons vooral

Twee Lessen

van veel beteekenis. De eene les is dat men *bijna gered* en toch verloren kan zijn. Die in het net des Evangelies is en toch zonder Christus is, is wel bijna gered, doch niet behouden. Hij is in het net doch niet in Christus. Ja met hoe velen is dit niet het geval! Zij zijn kinderen van vrome ouders, gedoopt in den naam van den Drieënigen God, opgevoed in de vreeze des Heeren, aangenomen als leden der kerk; zij deelen in de voorrechten van christenen, maken gebruik van de genademiddelen, werken tesamen met de geloovigen over de uitbreiding van Gods koningrijk en maken op anderen den indruk dat zij in Christus zijn, en toch zijn zij zonder Christus; zij hebben den naam dat zij leven, en zijn toch dood. Lezer, laat het u niet genoeg zijn om in het net te zijn—gij moet om behouden te zijn *in* Christus zijn.

De andere les ons hier geleerd is dat de roeping der geloovigen niet is om als *rechters te oordeelen*, maar om als *arbeiders* menschen te bewegen om in te gaan in Gods koningrijk. De roeping der geloovigen is niet om hunne mede-christenen te beoordeelen en te veroordeelen, om scheiding te maken tusschen hen die naar hun oordeel oprecht, en hen die naar hun oordeel onoprecht zijn. Hun roeping is niet om hen die zij voor geveinsden houden uit de kerk des Heeren te verwijderen. Neen zij mogen wel de kerkelijke tucht naar de voorschriften van Christus toepassen in gevallen van ongeloof en van moedwillige volharding in de zonde maar het oordeel moeten wij aan God overlaten. Hun roeping is om het net des Evangelies uit te werpen en zoo velen als zij kunnen te bewegen er in te gaan. Mede-geloovigen, de Heere wil dat wij op de uitgangen der wegen en der heggen zullen gaan en menschen dwingen zullen om in te gaan in Zijn koningrijk. Laat ons met blijmoedigheid dit bevel des Heeren uitvoeren. Laat het ons ernst zijn om visschers van menschen te zijn. Die Jezus volgt zal een visscher van menschen zijn.

Het Boek der Openbaring.

II.

De Zeven Gemeenten en de Zeven Brieven.

Het Grieksche woord *ekklesia* (gemeente) beteekende bij de Grieken eene vergadering van vrije burgers uit het volk samengeroepen om publieke zaken te bespreken, en waaraan niemand anders deel kon nemen. Door dit woord wordt in Hand. 7 : 38 vertaald een Hebreeuwsch woord, dat in 't Oude Testament eveneens aanduidt eene vergadering van een volk dat God uit andere volken geroepen had, en waartoe geen vreemden toegelaten werden (Neh. 13 : 1). In 't N. Testament wordt dit woord gebruikt waar Christus van Zijne gemeente in 't algemeen spreekt (Matth. 16 : 18) ; en van den Pinksterdag af staat dit woord voor kleine verzamelingen van geloovigen, voor enkele gemeenten, voor eene verzameling van gemeenten en voor de kerk in 't algemeen. Het duidt aan eene verzameling van menschen uitgeroepen uit de wereld tot deelgenootschap aan 't geloof en de hoop des Evangelies, door Christus bewaard, en door de prediking des Woords, de herderlijke zorg en de bediening der sacramenten in stand gehouden. In hare volkomenheid zal zij bestaan uit " uitgeroepenen " of uitverkorenen uit alle eeuwen, volken en natiën van den Pinksterdag tot op de wederkomst van Christus.

Dat nu de " zeven gemeenten " in dit boek de Kerk van Christus tot aan het einde der tegenwoordige bedeeling voorstelt, is geene nieuwe gedachte. De oudste schrijver over de Openbaring van wiens werk wij iets weten, Victorinus uit de 2de eeuw, zegt, dat Johannes voor alle gemeenten bedoelde wat hij aan de zeven schreef ; en dat hij Johannes, door het feit dat Paulus slechts aan zeven gemeenten brieven geschreven had, geleerd had dat de geheele wereld slechts zeven gemeenten bevat. Hoe dit zij, niemand twijfelt eraan dat de brieven van Paulus aan de zeven gemeenten bedoeld zijn voor de kerk van alle tijden tot op de wederkomst van Christus. Niet alleen die zeven gemeenten aan welke Johannes schreef, maar alle gemeenten in alle tijden hebben belang bij de komst van haren Heere. Doch in die zeven gemeenten zag Hij, die in 't midden der kandelaren wandelt, den toestand van alle gemeenten die toen bestonden en in lateren tijd tot aan het einde der bedeeling bestaan zouden. In hare belijders zag Hij die soorten van Christenen die er altoos zullen zijn ; in die gemeenten die soorten van gemeenten waaruit de kerk altoos samengesteld zal zijn ; en in die zeven gemeenten, zooals Hij ze rangschikt, de aardsche geschiedenis der kerk van haar begin tot op Zijne komst. Daarom bevat elke afzonderlijke brief ook de ernstige vermaning om te hooren wat de Geest tot " de gemeenten " zegt. Die brieven zijn de laatste woorden van den verheerlijkten Christus tot elken belijder, tot elke gemeente en tot de kerk in alle eeuwen. Daarin ziet elke belijder, elke gemeente en de kerk in 't algemeen, waar zij staan, en hoe Christus over hen oordeelt. Die zeven soorten van Christenen en gemeenten zullen er altoos in meerdere of mindere mate in elke gemeente en in elke afdeeling der kerk te vinden zijn ; terwijl de kerk als een geheel die zeven toestanden in hare geschiedenis doorloopen zal. Soms zal de eene toestand overheerschend zijn, doch al de anderen zullen er ook gevonden worden. In de gemeente van Efeze zien wij de warme liefde der eerste Christenen die verkoelt ; in die van Smyrna getrouwheid aan de waarheid en het begin van bederf ; in die van Pergamus verflauwing van 't waar geloof en vermenging met de wereld ; in die van Thyatire verduistering der waarheid, vervolging harer getuigen, en verheerlijking van valsche leeringen ;. in die van Sardis aanspraak op het bezit der waarheid, bevrijding van valsche en verderfelijke leeringen, maar geestelijke doodschheid ; in die van Filadelfia herleving van broederlijke liefde onder geloovigen, en opening van een deur tot Christelijke werkzaamheid ; in die van Laodicea lauwheid en zelftevredenheid, zoodat Christus van haar walgt en haar voor altijd uitspuwen of van Zich werpen zal. Wij zien ook hoe in al de gemeenten goed en kwaad met elkander vermengd zijn, hoe zij tegen elkaar strijden, maar hoe eindelijk het kwaad de overhand krijgt.

De Brief aan Efeze (2 : 1—7).

De Werkzame Gemeente.

" Schrijf aan den engel der gemeente in Efeze." Deze brief, gelijk al de andere, is gericht aan den leeraar der gemeente. Hij vertegenwoordigt haar, moet voor haar hooren wat haar Heere tot haar zegt, moet het gezegde aan haar overbrengen en toezien dat het aangenomen en gehoorzaamd worde. Hij wordt behandeld alsof de gansche verantwoordelijkheid voor den toestand der gemeente op hem rustte. Efeze lag 't naast bij Patmos, en was de zetel van burgerlijke regeering, koophandel, kunst en weelde. In haar stond de wereldberoemde tempel van Diana, een van de wonderen der wereld waarvan men zeide dat de zon in haren loop niets uitnemender zag. Men hield nooit op om dien tempel met beelden en schilderstukken te verfraaien. Alexander bood den ganschen buit van zijn oosterschen veldtocht aan voor de eer om zijn naam op dien tempel te plaatsen, doch zijn aanbod werd afgeslagen. Men geloofde dat het beeld van Diana, dat in den tempel was, uit den hemel was gevallen. Op het voetstuk van dat beeld waren er zekere tooverformules geschreven—" Efezische let-

ters" genoemd—die nagemaakt en bij duizenden verkocht werden als behoedmiddelen tegen ziekten en onheilen. De jaarfeesten van Diana werden met de grootste pracht gevierd; geheel Azië en vreemden uit alle oorden namen er deel aan. In die stad was er één eenvoudige Christelijke gemeente, door de wereld veracht, maar 't eenige waarin de verheerlijkte Heiland belang stelde. Aan haar werd een brief uit den hemel gericht. Zij was het hoofd der zeven gemeenten, en had waarschijnlijk met deze onder oppertoezicht van Johannes gestaan. "Deze dingen, zegt Hij, die de zeven sterren in Zijne rechterhand vasthoudt, en die wandelt in het midden der zeven gouden kandelaren." Die titels, die Christus zich in deze en de volgende brieven geeft, zijn ontleend aan Zijne voorafgaande verschijning, en komen overeen met den toestand der afzonderlijke gemeenten. In die donkere afgodische stad wandelt Hij in de gemeente om haar licht helder te houden, en houdt Hij haren leeraar in Zijne almachtige hand, waaruit niemand en niets hem rukken kon (Joh. 10: 28).

"Ik weet uwe werken, en uwe moeite en volharding, en dat gij de boozen niet kunt verdragen, en dat gij beproefd hebt die zich apostelen noemen en zij zijn het niet, en dat gij hen leugenaars bevonden hebt" (vs. 2). Deze en al de brieven zijn gegrond op de volkomene kennis van Christus aangaande den staat dier gemeenten. Hij houdt aan elk haar eigen portret voor. Alles wat in haar geschiedt vindt plaats onder Zijn oog. Hij ziet haren ijver in 't arbeiden, hare vermoeienis en hare volharding; zij had een afkeer van booze menschen en ontmasterde diegenen die voorgaven apostelen te zijn. Allen waren natuurlijk niet alzoo, want kwaad en goed waren ook hier vermengd, doch dit was 't overwegend kenmerk van de werkzaamheid der gemeente.

"En gij hebt lijdzaamheid, en hebt gedragen om Mijns Naams wil, en zijt niet moede geworden" (vs. 3). Zij moest lijden om de belijdenis van haar geloof in Christus, maar zij bleef standvastig en werd niet moede in haren geestelijken ijver. Maar bij al dien ijver, afkeer van de boozen en bedriegers, geduld en volharding, was er iets dat ontbrak, en aan 't hoofd van al deze Christelijke deugden moest staan: "Maar Ik heb tegen u dat gij uwe eerste liefde verlaten hebt" (vs. 4). Hier bedoelt de Heiland die gloeiende alles verteerende liefde tot Hem als een persoonlijken Zaligmaker, die de pinkstergemeente kenmerkte en haar dreef tot dienst, lijden en volharding, maar die tegen 't einde der eerste eeuw aan 't verkoelen was (Ef. 3: 16—19). Warme persoonlijke liefde tot Christus moet voorop staan. Waar de liefde afneemt, neemt het kwaad toe. Dit was het overwegend kenmerk der gemeente, hoewel er natuurlijk uitzonderingen waren.

"Gedenk van waar gij gevallen zijt, en bekeer u en doe de eerste werken" (vs. 5). Zij moest letten op het veel hooger ideaal van 't Christelijk leven dat haar in 't leven en de geschriften der apostelen voorgehouden werd, en daarbij haren eigen staat vergelijken. Geen lager ideaal kan Hem tevreden stellen, daarom moesten zij terugkeeren tot "de eerste werken" der warme, persoonlijke liefde tot Hem. "Maar indien niet, zoo kom Ik op u, en zal uwen kandelaar uit zijne plaats verwijderen, tenzij gij u bekeert." Tenzij er een terugkeer plaats vond, zou Christus onverwacht op de gemeente komen en haar licht en leven haar ontnemen. Zij was inwendig aan 't kwijnen, en tenzij er eene verandering kwam, gaat zij dat, wat hare ziel uitmaakt, verliezen. Een lichaam zonder ziel is van geen nut voor zijne omgeving. De geschiedenis leert ons dat personen en kerken, die geestelijk kwijnende en stervende zijn, zeer kunnen ijveren voor uitwendige werken. Hoe ijverig en nauwgezet waren ook de Farizieën ten opzichte der uiterlijke werken. Hoe anders denkt Christus over eene gemeente, dan de wereld, die den bloei eener gemeente beoordeelt slechts naar haren uiterlijken ijver en hare groote ondernemingen!

Die uiterlijke werken worden echter niet afgekeurd, mits "de eerste liefde" er bij komt. "Dit hebt gij, dat gij haat de werken der Nikolaïeten, welken Ik ook haat" (vs. 6). De Nikolaïeten waren, volgens de aardbeving, eene sekte die ontstaan is door Nikolaos (Hand. 6: 5). De kerkvader Clemens Alexandrinus, zegt, dat deze sekte ontstond uit misverstand van wat Nikolaos geleerd had omtrent de overwinning van het zondig vleesch. Daaruit leidden zijne volgelingen af dat men, om het vleesch te verwinnen, hetzelve misbruiken moet, door alle vormen van zinnelijke lusten te doorloopen. In de laatste eeuw heeft men gemeend dat de naam zinnebeeldig moest verstaan worden. "Nikolaos" beteekent "overwinnaar of beheerscher van 't volk," d.i. godsdienstige verleiders des volks. De meening van Clemens schijnt de waarschijnlijkste. Hier hebben wij 't oordeel van Christus over alle dergelijke sekten die onder den mantel van godsdienst hunne vleeschelijke lusten dienen. Denk aan de Mormonen.

Die voorgaande vermaningen en bestraffingen zijn voor alle gemeenten en alle tijden bedoeld. "Die een oor heeft, laat hem hooren wat de Geest tot de gemeenten zegt!" Dit gezegde van den verheerlijkten Christus herinnert ons aan een dergelijk gezegde in Matth. 13: 9; terwijl het uit vss. 15—17 van dat hoofdstuk blijkt dat de Heiland hier bedoelde: die een geestelijk oor heeft die lette nauwkeurig op wat de H. Geest, niet tot den leeraar alleen, noch tot de gemeente van Efeze alleen, maar tot "de *gemeenten*" in alle eeuwen zegt. Christus besluit met eene belofte aan hem die vast staat in het geloof, en over alle verzoekingen, beproevingen en tegenstand, triomfeert. "Aan hem, die overwint, zal Ik geven te eten van den boom des levens,

die in het Paradijs Gods is." Christus geeft hier te kennen dat het Christelijk leven, tot op Zijne wederkomst, een van strijd zal zijn (Ef. 6 : 10—20). Een bepaalde belofte wordt hier aan den overwinnaar gegeven, zoo als in elk der andere brieven. Het "eten van den boom des levens" verwijst naar 't eerste paradijs, het Paradijs Gods." Deze beeldspraak is opmerkelijk waar al 't voorafgaande duidelijk is. Alleen onder een beeld kan ons de toekomstige heerlijkheid met hare zalige genietingen en eeuwige verjonging van 't leven voorgesteld worden; want geen hart kan zich een denkbeeld vormen van wat zij zijn zal. Het naast erbij komt 't leven in 't paradijs vóór den zondeval.

Efeze is, naar de meening van sommigen, een beeld der kerk in 't algemeen gedurende den tijd die verliep van de openbaring tot ongeveer het begin der 3de eeuw.

De Brief aan Smyrna (2 : 8—11).
De Martelaars-Gemeente.

Efeze was een beeld van de warme persoonlijke liefde tot haren Heer, die de kerk in haren aanvang bezielde, maar die tegen het einde der eerste eeuw aan 't verkoelen was. In Smyrna zag de Heiland het beeld der kerk zooals zij in 't begin der derde tot dat der vierde eeuw eenerzijds aan bloedige vervolgingen en anderzijds aan dwaalleer zou blootgesteld worden.

"En aan den engel der gemeente in Smyrna schrijf" (vs. 8). Deze stad lag ongeveer 40 mijlen ten noorden van Efeze, aan een groote veilige have, en blijft tot heden de groote handelstad tusschen Europa en Azië. In de dagen van Johannes was zij beroemd voor haar bibliotheek, tempels en heidensche feesten. Hier arbeidde Polycarpus, een discipel van Johannes, en werd tusschen 178 en 180 (indien niet vroeger) ter dood gebracht. De gouverneur bood hem aan zijn leven te sparen indien hij Christus wilde lasteren. "Zes-en-tachtig jaren heb ik Hem gediend," antwoordde de grijsaard, "en Hij heeft mij nooit eenig kwaad gedaan; hoe kan ik dan mijn Koning en mijn Zaligmaker lasteren?" De beschrijving die Christus van Zichzelven geeft komt overeen met den martelaarsstaat dier gemeente, en is bedoeld om haar te bemoedigen: "Deze dingen zegt de Eerste en de Laatste, die dood werd en herleefde." In die majesteuse verschijning in 't eerste hoofdstuk openbaarde Christus zekere eigenschappen die in de brieven verbeeld worden onder de zeven gemeenten in overeenstemming met hare onderscheidene toestanden en behoeften, waarvan Hij volkomene kennis draagt. Aan Efeze, wier licht flauw begon te branden, stelt Hij Zich voor als die wandelt tusschen de kandelaren om de lampen te reinigen en 't licht aan te wakkeren. Voor het bitter vervolgde Smyrna is Hij de eeuwige Zoon van God, die dood werd en herleefde, en die met de innigste deelneming haar gadesloeg.

"Ik weet uwe verdrukking en uwe armoede, maar gij zijt rijk, en uwe lastering van hen die zeggen dat zij Joden (ware Israëlieten in den hoogeren zin) zijn, en zij zijn niet, maar een Synagoge van den Satan" (vs. 9). Onder "verdrukking" moeten wij hier verstaan, lijden door vervolging, smaad, gevangenschap en dood. "Armoede" ziet waarschijnlijk op de berooving harer kerkelijke goederen, of wijst aan dat de gemeente uit de arme klasse bestond. Christus troost haar met de verzekering dat zij rijk in hemelsche goederen was, en deze is de eenige rijkdom die waard was te zoeken (Matth. 6 : 19—21). Hij wist ook van de beschuldigingen van oproerigheid, of van afval van de wet van Mozes, die vijandige Joden; of van afval van 't Israëlietisch Christendom, die bekrompene Joodsche Christenen (meer Joden dan Christen) tegen de gemeente inbrachten. Het schijnt alsof de vijandige Jood en de Joodsche Christenen (die van 't Christendom een Joodsche secte wilde maken) samen gingen in hunne lastering der gemeente, en een invloedrijke partij te Smyrna uitmaakten. Hoe het zij, in tegenstelling met de "gemeente," noemt Christus haar "een Synagoge des Satans." De geloovige Joden voegden zich bij de "Ekklesia van Christus," en zoo werd de Synagage langzamerhand de vergaderplaats der ongeloovige Joden—"Synagoge des Satans"—zijnde de ware Israëlieten volgens Num. 16: 3, "een Synagoge van Jehova." Die benaming is eveneens van toepassing op alle kettersche Christelijke secten, die de leer des Evangelies bederven en zich tegen "de gemeente van Christus" kanten.

"Vreest niet de dingen die gij staat te lijden" (vs. 10). Onze Heere ziet niet alleen wat er gebeurt, maar weet vooruit wat nog gebeuren zal, is ook bekend met al de plannen des Satans. "Ziet, de Satan staat sommigen uit u in de gevangenis te werpen, opdat gij beproefd wordet; en gij zult eene verdrukking hebben van tien dagen." De Satan is een persoonlijk wezen dat macht heeft over de wereld en deze gebruikt om de gemeente des Heeren te kwellen, en, indien mogelijk, van Christus afvallig te maken (Luk. 22 : 21; 1 Thes. 2 : 18; 1 Pet. 5 : 8). Hij draagt den naam van "vijand," "beschuldiger" en "verzoeker." Hij zou op alle mogelijke wijze de getrouwheid der gemeente op de proef stellen. Het getal "10" duidt aan aardsche volkomenheid; de gemeente zou hebben te verduren al wat hare vijandige omgeving onder aandrift des Satans haar in den vorm van smaad, lastering en gevangenschap zou kunnen aandoen. Maar die verdrukking zou een beperkte en niet al te lange zijn. Van haar verwacht Hij slechts standvastigheid. "Wees gij getrouw tot den dood, en Ik zal u eene kroon des levens geven." Leeraar en gemeente moesten getrouw zijn, al voerde die getrouwheid ook tot den dood, en ook dan moesten zij

getrouw zijn totdat zij stierven. Zulke getrouwen zullen gekroond worden door Hem, die ook gedood werd, maar nu leeft in alle eeuwigheid. De kroon van den Romeinschen keizer was een zinnebeeld van overwinning en heerschappij. Na den dood zullen ook zij gekroond worden als overwinnaars en koningen. " Hij die een oor heeft, laat hem hooren wat de geest tot de gemeenten zegt"; want wat hier gezegd wordt, geldt alle "gemeenten" in alle eeuwen. " Hij die overwint zal niet beschadigd worden door den tweeden dood." In de belofte aan den overwinnaar in de gemeente te Efeze is er een verwijzing naar den staat in 't Paradijs vóór den val; de belofte aan den overwinnaar in deze gemeente ziet op den staat buiten 't paradijs, toen de dood in de wereld was gekomen. Voor den overwinnaar is er geen dood meer na dezen dood. Geen meerdere zekerheid van een eeuwig leven dan deze kan hem gegeven worden.

DE BERGREDE.

VII.

Matth. 6 : 16–24.

Het Vasten.

Vasten en bidden, of vasten en aalmoes doen, of de drie tezamen werden door de Rabbijnen beschouwd als de openbaring van ware godsvrucht en geestelijke voortreffelijkheid. Vasten was het negatief, en bidden en aalmoes geven het positief element van hun godsdienst. De Heiland keurt geen van deze drie zaken af, maar wel de wijze waarop zij door de Farizeën van Zijn tijd waargenomen werden.

Vasten was een oude gewoonte, dat zich niet alleen tot de Joden beperkte; evenmin was het een goddelijk voorschrift dat bindend is op allen. Die gewoonte had een natuurlijken oorsprong. Als iemand in diepe droefheid, of in angst en spanning verkeert, of met een erstige zaak zich bezighoudt, dan vergaat bij hem de lust tot spijze. Het vasten is derhalve het gevolg van een zekeren gemoedstoestand, waarin de persoon die zich het genot van spijze ontzegt, verkeert. In Lev. 16 : 29 werd het vasten op den grooten verzoendag aan Israël bevolen, omdat zulk een uiterlijke daad paste aan de innerlijke stemming, waarin het volk op zulk een dag behoorde te verkeeren. Doch reeds vroeg heeft men de innerlijke gezindheid van de uiterlijke daad gescheiden (Jes. 58 : 5, 6). Aan dit éène vasten, door God geboden heeft de overlevering vele anderen gevoegd, openbaar zoowel als privaat vasten, naar de voorbeelden, die men in 't O. Test. vond. De Farizeën maakten voorts van de uiterlijke onthouding van spijze iets zeer verdienstelijks. Daardoor kon men droogte en schade aan den oogst, ja zelfs den toorn van God van zich afweren. Men vertelde dat een heilige Farizeër zich door vasten onschaadbaar tegen het helsche vuur had gemaakt, dat daaruit zou gebleken zijn, dat zijn lichaam door natuurlijk vuur niet geschaad kon worden. Dit werd natuurlijk gedaan om het vasten te verheerlijken.

De vastendagen der Farizeën waren Maandag en Donderdag, zijnde de een naar hunne overlevering de dag, waarop Mozes, voor de tweede maal op den berg ging om de wet te ontvangen, en de andere de dag, waarop hij van den berg afkwam. Dan verschenen zij in de Synagogen in een slecht gewaad en met sombere droevige aangezichten, opdat de aanwezigen zien mogen, hoe zwaar zij vasten, en hun godsvrucht bewonderen konden. Daarom zegt Christus aan zijn gehoor: "Wanneer gij vast, toont geen droevig gezicht (zet niet een donker, knorrig gezicht), gelijk de geveinsden; want zij mismaken hunne aangezichten, opdat zij van de menschen mogen gezien worden, als zij vasten. Voorwaar, zeg ik u, dat zij hun loon (waarvoor zij gevast hebben) weg hebben." Sedert 't begin der 2de eeuw werd het vasten ook in de kerk ingevoerd, en als een middel aangewend om den toorn Gods af te weren. De Heiland keurt het vasten niet af, wanneer het gebruikt wordt als een hulpmiddel tot godsvrucht. In den Apostolischen tijd werd het vasten als zoodanig waargenomen (Hand. 13 : 2), en de Puriteinen noemden het "de vetmaking der ziel"; doch dan moet het geen komediespel zijn, maar de uiterlijke openbaring van een innerlijke gezindheid. Vasten wordt nergens bevolen als een plicht, moet van zelf komen en aan de stemming van personen gelaten worden.

"Maar als gij vast, zalft uw hoofd en wascht uw aangezicht," vs. 17. Men was gewoon het hoofd te zalven als men blijde was, of naar een feest ging. De Heiland wil natuurlijk niet zeggen, dat wij opgeruimheid moeten veinzen, wanneer wij innerlijk anders gezind zijn; want dat zou huichelarij zijn. Zijne volgelingen moeten verheven zijn boven die loutere uitwendige onthouding. Hun vasten moest niet enkel bestaan in onthouding van spijze, maar van de wereld en de begeerlijkheden des vleesches.

"Opdat het van de menschen niet gezien worde, als gij vast, maar van uwen Vader Die in 't verborgen is, en uw Vader Die in 't verborgen ziet zal het u vergelden," vs. 18. Vasten is bedoeld voor God en niet voor de menschen. Inwendig moet er bij ons zulk een verdieping in God en goddelijke dingen, zulk eene verzaking van de wereld, zulk eene verloochening van 't vleesch zijn, dat ons uiterlijk vasten slechts een natuurlijk gevolg wordt van onzen innerlijken geestelijken toestand.

De oorzaak van die Farizeïesche gezindheden.

Hier toont de Heiland aan, dat de verkeerde geestelijke gezindheden der Farizeën, die zich openbaarden in aalmoes doen, bidden en vasten, te wijten zijn aan hunne aardsch-gezindheid, die weer 't gevolg is van geestelijke blindheid. Want welke waarde hebben deze dingen, als men geen juist denkbeeld heeft van wat waren rijkdom uitmaakt, en waar die gezocht moet worden. De Farizeën zelven bewezen, hoe goed een verkeerde geestelijke gezindheid met grove aardsch-gezindheid kan samengaan, namelijk lang bidden en de huizen

der weduwen opeten (Matth. 23 : 14). Zij verstonden niet de juiste verhouding van 't tijdelijke tot 't geestelijke, en zagen niet in, dat het "zoeken van het Koninkrijk der hemelen en zijne gerechtigheid" hun aalmoes doen, bidden en vasten beheerschen moest. Daarom gaat de Heiland nu over om het gedrag van de burgers van Zijn Koninkrijk te regelen. "Vergadert u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft, en waar de dieven doorgraven en stelen" (vs. 19). Voor onderdanen van het Koninkrijk is het vergaderen van schatten een vernederend werk. In die dagen bestond iemands rijkdom in kostbare kleederen en in goud en zilver. Men kon van beiden beroofd worden door dieven, of de mot kon de kleederen en de roest het goud en zilver verteren. Burgers van 't Koninkrijk moesten liever schatten opzamelen in 't land waar zij heengaan: "Maar vergadert u schatten in den hemel, waar ze noch mot, noch roest verderft, en waar de dieven niet doorgraven noch stelen," (vs. 20). Als iemand naar een vreemd land verhuizen wil, zal hij zorgen, dat zijn geld in de veiligste bank van dat land belegd wordt. En welke schatten kunnen wij in den hemel verzamelen? Al wat men op aarde doet en geeft voor de zaak des Heeren, voor de verspreiding van het Evangelie onder de volken der wereld, voor armen en ellendigen, die zijn de onvergankelijke en onontvreemdbare schatten, die wij vooruit zenden naar onze toekomstige woonplaats. Laat ieder zijn bankboek nazien om te weten, hoeveel hij reeds daar heeft.

De reden die de Heiland voor dezen raad geeft is: "Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn" (vs. 21). Het hart kan niet anders dan uitgaan naar hetgeen wij 't dierbaarst achten; en als onze kostbaarste bezittingen in den hemel zijn zullen onze gedachten daarheen gaan. Zijn echter onze dierbaarste bezittingen op de aarde dan zal ons hart ook daar zijn.

Doch om waren rijkdom te zien moet men een gezond geestelijk oog hebben. Dit nu heldert de Heiland op door 't natuurlijk oog. "De kaars des lichaams is het oog." Ons oog is voor ons lichaam wat eene kaars is voor een huis, en de zon voor de wereld. Doch alles hangt af van den staat van 't oog of het licht het lichaam tot nut zal zijn of niet. "Indien dan uw oog eenvoudig is zoo zal uw geheel lichaam verlicht wezen" (vs. 22). Een oog kan enkel of dubbel zien, enkel dat waarop het gericht is, of twee dingen tegelijk. Ziet het éénvoudig dan is ons geheele lichaam verlicht, en ziet ons geestesoog alleen dat, waarnaar ons hart uitgaat, dan zal het licht der goddelijke openbaring onze gansche ziel verlichten, dat geestelijke dingen ons zoo duidelijk zijn, als de dingen in de natuur.

"Maar indien uw oog boos is zoo zaluw geheele lichaam duister zijn" (vs. 23). Een "boos oog" is in dit geval één dat dubbel ziet, of zwerft van het eene voorwerp op 't andere. Zulk een oog dient slechts om ons te verblinden en te verwarren met het licht, dat wij hebben, en onze toestand is dan dezelfde als of wij geheel in duisternis zijn—inderdaad is zulk een toestand gevaarlijker voor hem, die zelf zijn weg moet vinden, dan voor den blinde, die zich laat leiden. Dit nu was het geval met de Farizeën, die hun hart verdeeld hadden tusschen 't tijdelijke en 't geestelijke. Zij werden beschenen door het licht der O. Test. Openbaring, maar de toestand van hun geestesoog verhinderde hen om de geestelijke dingen, die dat licht openbaarde, in hun ware gestalte te zien. Dat oog zag tegelijk God en de wereld, een goddelijken en een vleeschelijken Messias, hemelsch geluk en aardsche genoegens, en zij wilden beiden hebben. Voor zulk een geestesoog dient 't licht slechts om te verblinden. "Indien dan het licht dat in u is, duisternis is,"—indien Gods openbaring, die ons verlichten moest, wegens de vleeschelijke wijze, waarop die verdraaid wordt, in duisternis veranderd wordt, dan wordt die duisternis zoo groot dat de Heiland verbaasd uitroept: "Hoe groot is de duisternis!"

Welk eene les voor alle tijden! De Bijbel, die bedoeld is om ons geestelijk te verlichten, kan door den staat van ons geestesoog dienen om ons geheel te verblinden. Wij kunnen even als de Farizeën weldadigheid aan kerk en armen bewijzen, onze gebeden getrouw opzeggen, ons onthouden van alle buitensporige vermaken, en ons beteugelen in het genot van zelfs geoorloofde genoegens, en bij dit alles in duisternis zijn, omdat ons oog dubbel ziet in plaats van enkel op 't Koninkrijk Gods en Zijne gerechtigheid.

De onmogelijkheid van wat de Farizeen trachtten te doen.

"Niemand kan twee heeren dienen" (vs. 24). Een burger van 't Koninkrijk der hemelen moet gereed zijn om aller dienaar te zijn, doch hij kan slechts één heer hebben. De twee heeren, die aanspraak maken op zijne gehoorzaamheid zijn elkanders vijand, en geven bevelen die lijnrecht tegenover elkander staan. Hij moet kiezen een van beiden: "Want of hij zal den eene haten en den andere liefhebben, of hij za' den eene aanhangen en den andere verachten." Ware dienst veronderstelt liefde en gehechtheid aan één persoon; men kan maar één liefhebben. Heeft iemand den indringer lief dan zal hij den wettigen heer "haten," hoewel hij hem, als staande onder zijne macht, niet zal kunnen "verachten"; maar hangt hij den wettigen heer aan dan zal hij den indringer, die geene macht over hem heeft, kunnen verachten. Derhalve is het waar: "gij kunt niet God dienen en den mammon." "Mamonas" is de grieksche vorm van een Chaldeeuwsch woord dat "rijkdom" beteekent. Anderen meenen dat het de naam is van een Syrischen en Phenicischen afgod, gelijkstaande met den griekschen afgod Ploutos, de verpersoonlijking van rijkdom, die door den opperten god van zijn gezicht beroofd werd, opdat hij zijne gunsten niet uitsluitelijk aan rechtvaardigen maar blindelings, zonder aanmerking hunner verdiensten, onder de menschen zou uitdeelen. Het lijdt geen twijfel, dat de Heiland hier alles wat met God mededingt om de liefde en aanbidding, die Hem alleen toekomt, en daaronder vooral rijkdom, als een persoon voorstelt. Rijkdom kan

een goede knecht zijn, maar is een slecht heer. Wee den mensch, die zijn knecht tot een heer over zich gemaakt heeft! Christus wijst hier niet op de dwaasheid en strafwaardigheid, maar op de onmogelijkheid van zulk een dienst,—"gij *kunt* niet God dienen en den mammon.

Het Socialisme.

Onlangs schreef een broeder ons omtrent het Socialisme, waaromtrent hij meerdere inlichting hebben wilde. Wij stonden op het punt eenige artikelen daaromtrent te schrijven, toen ons onder de oogen kwam wat Dr. Kuyper een jaar of wat geleden omtrent deze geestes-richting in "De Heraut" schreef. Wij vonden die stukken zoo uitnemend, dat wij onzen arbeid staakten, en tot het besluit kwamen Dr. K.'s artikelen in ons blad optenemen. Het *eerste* dezer artikelen bieden wij thans onzen lezers aan.

WAT IS EIGENDOM?

Verstaan wij onder den eigendom het recht, dat een persoon op een zaak heeft met uitsluiting van ieder ander persoon,—wij denken daarbij dan allereerst aan individueel- of privaateigendom; aan het recht waarvan één persoon, één individu de drager is. Men kan zich echter ook een gemeenschap van individuen of personen als één persoon denken, en ook zulk een gemeenschap kan dan drager zijn van het recht op een zaak met uitsluiting van alle andere gemeenschappen of personen; in dit geval heeft men dan communaal of gemeenschappelijk eigendom, en met dezen gemeenschappelijken eigendom hangt dan saam de "gemeenschap van goederen" of de *communio bonorum.*

Deze tweeërlei vorm van eigendom nu is niet alleen denkbaar, maar bestaat metterdaad en de *communale* of gemeenschappelijke is op zichzelf evenmin zedelijk te veroordeelen als de individueele of *privaat*-eigendom.

Hoewel nu de "goederen-gemeenschap" of het communisme in volstrekten zin, d.w.z. zóó, dat er heel geen eigendomsrecht, noch het private noch het communale geldt, en een ieder dus over alle goed vrij beschikt—onder verstandige menschen geen verdedigers heeft gevonden, heeft het van oude tijden af tot op onzen tijd niet ontbroken aan voorstanders òf uitsluitend van den communalen of gemeenschappelijken eigendom òf uitsluitend van den privaat- of individueelen eigendom.

De eersten is men dan gewoon aan te duiden met den naam van *communisten,*—waaronder men dan echter altijd een relatief of betrekkelijk communisme moet verstaan, want aan een afschaffing van *den* eigendom denkt geen verstandig mensch. Deze voorstanders van den gemeenschappelijken eigendom aanteduiden met den naam van *socialisten*, zooals ook wel wordt gedaan, is, zooals wij straks zullen zien, minder juist en verdient daarom geen aanbeveling.

WAT IS COMMUNISME?

Het ligt buiten ons bestek hier zelfs maar een kort overzicht te geven van de geschiedenis van het *communisme.* Daarom zij slechts aangestipt, hoe het communisme reeds een dertien eeuwen vóór Christus op het eiland Creta was ingevoerd en dat naar dit voorbeeld Lykurgus zijn Spartaanschen Staat inrichtte. Het vond ook zijn voorstander in niemand minder dan den grooten wijsgeer Plato, die—wel een bewijs, dat communisme en democratie op zichzelf niets met elkander te maken hebben,—in zijn ideaal-Staat de gemeenschap van goederen alleen voor de hoogste standen wilde. Voor den derden stand achtte hij geen regeling noodig. Ook in de eerste christelijke gemeente te Jeruzalem bestond communisme.

Wij lezen in Hand. 2, 44 en 45: "En allen die geloofden, waren bijeen en hadden alle dingen gemeen; en zij verkochten hunne goederen en have en verdeelden ze aan allen, naar dat elk van noode had"; in Handelingen 4: 32: "En de menigte van degenen, die geloofden, was één hart en ééne ziel; en niemand zeide, dat iets van hetgeen hij had zijn eigen ware, maar alle dingen waren hun gemeen." In vs. 5 wordt ons dan nog verder verhaald: dat er niemand onder hen was, die gebrek had; want zoovelen als er bezitters waren van landen en huizen, die verkochten zij, en brachten den prijs der verkochte goederen en legden dien aan de voeten der Apostelen, en aan een iegelijk werd uitgedeeld, naar dat elk van noode had.

Met name worden genoemd uit deze categorie van menschen: Joses Barnabas, die zijn akker verkocht en bracht het geld, en legde het aan de voeten der Apostelen (vss. 36 en 37); en Ananias met zijn vrouw Saffira die verkocht eene have en onttrok van den prijs, ook met medeweten zijner vrouw; en bracht een zeker deel en legde dat aan de voeten der Apostelen (h. 5: 1 en 2).

Uit het woord nu van Petrus tot Ananias: Zoo het gebleven ware, bleef het niet het uwe? en verkocht zijnde was het niet in uwe macht? (vs. 4), blijkt echter dat dit communisme der Jeruzalemsche moeder-gemeente het karakter van vriwilligheid droeg. Ananias had over zijn bezitting de vrije beschikking, hij kon haar verkoopen of behouden, en evenzoo behield hij zijn eigendomsrecht op den prijs, waarvoor hij haar verkocht had; van dwang was geen sprake, evenmin als van "afschaffing van den individueelen eigendom." Het bekende strafgericht over hem en zijn vrouw voltrokken, had dan ook zijn grond hierin, dat zij het wilden doen veorkomen alsof zij àl wat hun bezitting had opgebracht aan de voeten der Apostelen legden.

Verder vinden wij het communisme bij sommige secten in de middeleeuwen, en in de dagen der Reformatie onder de Wederdoopers te Munster, waar de privaat eigendom metterdaad opgeheven was.

(Wordt vervolgd).

DEEL XIV, No. 8. STELLENBOSCH. AUGUSTUS, 1909.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift voor Zuid-Afrika.

NOTA BENE.

1. Men zende alle inteekengelden alsmede alle berichten betreffende verandering van adres, of ongeregelde toezending aan Mnr. R. J. DU TOIT, 'Transvalia,' Stellenbosch.

2. Men zende liever geen "Postal Notes," of postzegels. Niet-Koloniale "Postal Notes" moeten een additioneele postzegel ontvangen.

3. Alle Advertenties en de gelden daarvoor moeten opgezonden en betaald worden aan den advertentieagent van het blad, de Heeren R. L. CHAPLIN, & Co., Bam's Gebouwen, St. Georges Straat, Kaapstad.

KRONIEK.

GODSDIENSTONDERWIJS IN DE SCHOOL.

Met groot genoegen hebben wij gelezen wat de Schoolraad van Stellenbosch door eene Commissie over ons opvoedingsstelsel heeft gezegd. Niet het minst troffen ons de volgende aanbevelingen in dat rapport:—

Vermeerderde toelagen tot het salaris van onderwijzers.

Betere voorziening in het onderwijs van leerlingen die een universitairen cursus niet willen volgen.

Ondersteuning van de Universiteit in haar pogingen om een school-certifikaat uit te reiken aan 't einde van den school-cursus, voor degenen die niet willen matriculeeren — school-certifikaat zonder Latijn. Dit is trouwens de wensch van onze Synode geweest, en is ook reeds door de Universiteit bekrachtigd.

Vermindering van het schoolwerk, dat door kinderen thuis moet worden gedaan.

Bovenal meer geregeld en welingericht godsdienstonderwijs.

***

Wij wenschen den Schoolraad geluk met dit rapport der Commissie, en hopen dat hun oordeel over de verschillende hierin vermelde punten de volle aandacht van dat lichaam zal ontvangen. In dit verband willen wij klem leggen op de noodzakelijkheid van een behoorlijke regeling van het godsdienstonderwijs op de school. Wij zeggen *behoorlijke* regeling, omdat zulk onderwijs op onze scholen wel niet gemist wordt, maar toch niet de vruchten afwerpt welke men recht heeft te verwachten. Het geval is, dat er geen geleidelijk onderwijs is,— van de laagste tot de hoogste klassen,— in dit zoo gewichtig onderwerp. Daarvoor moet worden gezorgd. Wel is waar, wij hebben het kostelijk boek van MACLEAR, *Bijbelsche Geschiedenis,* door wijlen Ds. van Heyningen vertaald, en opnieuw uitgegeven door de gebroedere DEALE te *Bloemfontein,* tegen 2/6 per exemplaar. Doch dit boek voorziet slechts in de behoeften der hoogere klassen, en is in sommige opzichten te beknopt — als *leerboek* wel geschikt, als *leesboek* minder aantrekkelijk, voor leerlingen in de lagere klassen. Kan er niets gedaan worden om hierin verbeteringen aan te brengen ?

***

Het doet ons genoegen te melden, dat de Heeren Longman, de groote boekverkoopers in Londen, die ons zulk een aantrekkelijke en degelijke reeks van geillustreerde *leesboeken* in de Hollandsche taal hebben bezorgd, onder redactie

van den Heer W. Fouché en Dr. Viljoen, ook op de gedachte gekomen zijn een reeks van geillustreerde *lees-* en *leer*boeken in de Bijbelsche geschiedenis ons te bezorgen, onder redactie van denzelfden onderwijzer hier bovengenoemd en schrijver dezes. Later zal wel een prospectus volgen, als alles zijn geregelden loop zal hebben gehad. Wij koesteren de hoop, dat deze boekjes ook dienstig zullen zijn in onze Zondagsscholen. Trouwens de "Zondagsschool-lessen," zooals thans in gebruik, beantwoorden niet ten volle aan hun doel. Er is geen geleidelijke gang in 't onderwerp. De Bijbel wordt bij stukken en brokken onderwezen en het kind heeft eigenlijk geen begrip van het geheel, wanneer hij de school verlaat. Kan dit wel verholpen worden? Wij hopen van ja en verwachten van de Longmans Serie Bijbellessen veel voor de toekomst.

***

In de "Stemmen voor Waarheid en Vrede" van de maand Juli wordt ons door Dr. Bronsveld het volgende meegedeeld: "Dr. Singels, rector van het Stedelijk Gymnasium te Utrecht, heeft onlangs zich beklaagd over het volslagen gebrek aan Bijbelkennis bij verreweg de meeste van zijn leerlingen, en daarop gewezen als hinderlijk bij 't onderwijs, als een leemte in hun ontwikkeling, en als een gemis van een hulpmiddel tot verheffing en verdieping van hun gemoedsleven. Wij verheugen ons zeer over dit kloek en der aandacht waardig getuigenis." 't Is verblijdend te zien, dat ook in Holland deze zaak de aandacht trekt. Daar zijn de toestanden erbarmelijk. De Staats Gymnasia kennen den Bijbel niet: en het geroep: "de school met den Bijbel" heeft aldáár slechts de sterke partijpolitiek nog sterker gemaakt en het waarachtig godsdienstig leven niet bevorderd. De Bijbel werd een voorwerp van strijd, en de leer des Bijbels leed daardoor schade. Och, dat men ook op de Stedelijke Gymnasia aldaar tot een degelijk onderwijs, niet in de *leer*, maar in den *inhoud* der Schrift, wilde terugkeeren! Van harte onderschrijven wij de bede van Dr. Bronsveld: "Moge het er toe leiden, dat weldra op doeltreffende wijze worde verholpen wat Dr. Singels terecht beschouwdt als een leemte en een kwaad!"

Nog eens Calvijn. In eene reeks van voordrachten onlangs te Stellenbosch gehouden hebben wij Calvijn voor de aandacht onzer gemeente en vooral van onze jongelingschap gebracht. Is er ooit een mensch geweest zoo misverstaan als hij? Men karikatuurde zijn stelsel en meende Gode daardoor eere aan te doen. Men verhief zijn "uitverkiezingsleer" tot het een en het al in de theologie en er ontstond een dorre, kille, hartelooze *recht*geloovigheid, waaraan alle recht*geloovigheid* was ontvallen. Men beschimpte hem in zijn leven: men smaadde hem na zijn dood: men verguisde hem als een godslasteraar: men stelde hem der wereld voor als een man zonder hart, die nooit een glimlach had op het gelaat, en die als een Rhadamanthus slechts leefde om te oordeelen. En toch de geschiedenis heeft ons zijn beeld geteekend als dat van een man met een teer hart, die zelfs voor Servet een goed woord kon spreken. Calvijn is zeker een van de grootste gaven aan Gods Kerk — een man voor alle tijden en alle eeuwen. Konden wij toch maar tot het middenpunt van zijn leer doordringen: "God in alles, God alles in allen. God de Souverein, die alles regelt naar den eeuwigen raad der liefde." Is dat niet de leer van het Calvinisme? Is dat niet wat Calvijn predikt tot de kinderen dezer eeuw die God vergeten, Hem verlaten, hun eigen vindingen maken tot de openbaring Gods in het Godsbestuur.

***

De strenge Lutheraan biedt hier de hand aan den even strengen Arminiaan. Charles Wesley zong van de leer der predestinatie:

"O vreeselijk besluit
  Waardig van waar het kwam:
Vergeef hun helsche blasphemie,
  Die 't toeschrijft aan het Lam!

U binden durven zij
  Hun lastering vergâ!
Den medemensch ontzeggen zij
  De kracht van Uw genâ.

Vermeerder — zoo 't kan zijn —
  Den haat, die mij verslindt,
Van Satans vreeselijk besluit
  Dat echte helle-kind.

Dat U voorbij laat gaan
  Het meest van Adams kroost:
En hen in 't bloed laat liggen, daar
  Waar uw gena' niet troost.

Zoo sprak de Arminiaan in zijn mis- en onverstand. Niet ver af was de Lutheraan.

***

"De begaafde Dr. Nicolai," zoo lezen wij elders, "de dichter van 'Hoe schoon blinkt ons de Morgenster', was een gezworen vijand van het Calvinisme. Hij schreef een 'Kort begrip over der Calvinisten God en godsdienst.' 't Is gesteld in vragen en antwoorden. Op een vraag: 'Houdt gij het daarvoor dat de Calvinisten in plaats van den levenden God den duivel leeren en aanroepen?' luidt het antwoord: 'Dit beken ik uit den grond mijns harten en houd het voor een zekere waarheid en zal mij daarin ook in het minst niet tegen Luther verzetten, maar neem het aan als een juist getuigenis, wat hij van deze menschen in zijn korte belijdenis van het Avondmaal schrijft, namelijk dat zij hebben *eingeteufelte, darchgeteufelte* en *überteufelte* harten?'" Nicolai leefde in de tweede helft der 16de eeuw.

Tusschen Luther en Wesley komt Calvijn niet tot zijn recht. De Boanerges-geest in de Theologie, die vuur van den hemel afroept op een man als Calvijn, is verantwoordelijk voor veel leed en hartzeer. Wij die ons Calvinisten noemen dienen met klem en met nadruk niet een dorre predestinatieleer te *verkondigen*, maar in den wandel, in des levens strijd, in voor- en tegenspoed, in arbeid en rust, met vol geloofsvertrouwen aan de kinderen dezer eeuw Calvijns leer voortehouden:

God is in den hemel
'+ Is alles wel met deez' aard'.

* * *

Die Calvijn wil leeren kennen moet met hem kennis maken in zijn brieven. Men hoort zijn hart kloppen in de uitingen van het innerlijk leven. Gaarne haalden we hier het een en ander aan: doch onze ruimte is beperkt. Wij moeten ons met het volgende getroosten ons meegedeeld door Dr. Bakhuizen van den Brink:

"Lieve Farel, als toch eens allen zich er aan wilden gewennen het kruis te dragen en de kleine ergernissen te overwinnen!" schreef hij 25 Mei, 1554. Hijzelf heeft zich inderdaad moeten gewennen en ook *willen* gewennen het kruis te dragen: hij heeft er zijn deel van gehad. 's Avonds 8 uur van den 27sten Mei, 1564, is Calvijn ontslapen. Hij had eenige dagen te voren nog aan Farel geschreven, die hem wilde bezoeken, dat hij die moeite niet moest doen: "Vaarwel, beste, treffelijkste broeder, en wanneer God wil, dat gij mij (Farel was toen 80 jaar) overleeft, leef dan met de herinnering aan onze innige vriendschap, die, gelijk zij der Kerk ten nutte was, zoo ook ons in den hemel vrucht zal schenken. Maak u om mijnentwil geen moeite meer; ik kan reeds alleen nog maar rochelen en wacht er gestadig op, dat mij de adem ontvliedt. Genoeg, dat ik Christus leef en sterf, die den zijnen gewin is in het leven gelijk als in den dood."

Eenige dagen vroeger had hij door notaris Pierre Chenelat zijn testament laten opschrijven, dat testament, aandoenlijk zoowel om het vast, ernstig, kalm geloofsgetuigenis, dat hij er in aflegt, alsook om de wijze waarop hij zijn weinige daalders, die hij nalaat, onder zijne naaste verwanten verdeelt en ook de academie en de beurzenstichting voor arme vreemdelingen nog bedenkt.

Gelijk Paulus verklaren kon zich geoefend te hebben om in alles een onergerlijk geweten te bewaren, zoo kon Calvijn in het gezicht des doods getuigen: "Ik verklaar, dat ik naar de maat der genade, die de Heer mij verleend heeft, mij heb ingespannen Zijn Woord zuiver te leeren in prediking en geschrift en de Heilige Schrift getrouwelijk uit te leggen. Ook heb ik in alle strijdpunten, die ik met de vijanden der waarheid had door te vechten, nooit list of sofisterij gebruikt, maar ben steeds eerlijk voortgegaan in de verdediging van Zijne zaak. Maar ach, zoo besluit hij, het willen dat ik had, en mijn ijver, wanneer ik dien zoo noemen mag, waren zoo koud en traag, dat ik mij recht schuldig gevoel in alles en overal, en ware het niet door 's Heeren goedheid, zoo zou al mijn hartstochtelijk streven niets als rook zijn geweest; ja de genadegaven, die Hij mij heeft verleend, maakten mij des te meer schuldig; zoo blijft mijn toevlucht deze, dat Hij de Vader der barmhartigheid is, en zich ook als de Vader van een zoo ellendig zondaar betoonen en bewijzen wil."

En zoo treedt het beeld van Johannes Calvijn vóór ons als een man, die door den ijver voor 's Heeren huis verteerd werd, die streng was tegenover zichzelven in de eerste plaats en daarna eerst, om 's Heeren wil, streng tegenover anderen; een man van blanke oprechtheid en vreemd aan elk wereldsch vertoon; een man met een gemoed, dat eerder week dan hard moet worden genoemd en waarin de teederste snaren van liefde en medegevoel konden trillen."

VERKIEZING IN NEDERLAND. De uitslag der verkiezing in Holland heeft ons niet bevreemd. Dr. Kuyper komt andermaal aan het roer—althans zijn partij. Of dat nu een winst is voor een volk, dat zich vrij gevochten heeft van Spanjes overheersching, zal te bezien zijn. Voor Dr. Kuyper als staatsman hebben wij niet veel respekt. Hoe de hyper-Calvinist een bondgenootschap kan aangaan met den ultra montaan, is ons een raadsel. "Liever Turksch dan Paapsch," was de uitroep van den Geus. Dr. Kuyper leidt een partij, die als wapenkreet heeft aangenomen het parool: "liever paapsch dan vrijzinnig." En dit stuit ons tegen de borst. Doch wij zijn te ver af om over die dingen een oordeel te vellen. En uit de hoogte willen wij niet spreken. Toch zijn wij dankbaar, dat die felle partijstrijd, die bitterheid en venijnigheid, die woede in dagen van parlements-verkiezing, bij ons in Zuid-Afrika niet worden gekend. Mogen zij bij ons nooit worden aangetroffen!

* * *

Maar wie kan dan ook de liberalen in het oude Nederland steunen? Zelfs Dr. Bronsveld, den bestrijder van Dr. Kuyper, moet zich over de liberalen beklagen. Hij zegt in zijn laatste "Kroniek":

"Voor verstandelijke ontwikkeling en voor materieele belangen hadden de meeste liberale bewindslieden meer oog dan voor de bevordering van godsdienstzin en zedelijkheid. De liberalen verkondigden met naïeve openhartigheid en zelfverheffing, dat bij hen de wetenschap, de ontwikkeling, het intellect berustten en veilig waren; en dat op staatkundig gebied met kerk en godsdienst geen rekening behoefde gehouden te worden. Som-

migen spraken zelfs van een *état athée* (godsdienstlooze staat.)

De wet op het Middelbaar onderwijs is een monument van overschatting van het *weten*, van eenzijdige verheffing van *kennis*. Onder het liberaal regime zijn bijbel en gebed verdwenen uit de openbare scholen ; is de militair verdwenen uit onze garnizoensbeurten ; is voor de godsdienstige opleiding van onze officieren en adelborsten en onderwijzers niets of weinig gedaan ; is bij de benoeming van hoogleeraren, burgemeesters en magistraatspersonen vaak maar al te eenzijdig gelet op de politieke beginselen. Uit onze kerken verdwenen nagenoeg geheel, op de meeste, ook op moderne plaatsen, de mannen door wie wij worden geregeerd, onze rechters, onze geneeskundigen, de onderwijzers aan onze lagere, de leeraars en hoogleeraars aan onze middelbare en hoogescholen. Van Zondagsrust kwam hoe langer hoe minder sprake, en zoo veel, dat nog herinnerde aan eerbied voor den godsdienst, ging heen.

Wie het karakter van ons volk kent, kon voorspellen, dat dit alles zich zou wreken. De stem van den heer Groen van Prinsterer vond hoe langer hoe meer weerklank. Toen in de meeste hervormde gemeenten, na de verleening van het stemrecht aan de lidmaten, de predikanten begonnen te behooren tot de orthodoxe richting ; toen het aantal christelijke scholen vermeerderde en een geslacht werd gevormd, dat kerk en bijbel had leeren eeren ; en *(last not least)* toen de machtige actie van Dr. Kuyper aanving vooral op politiek terrein, toen begon de macht der liberale partij te slinken. De coalitie van roomschen en antirevolutionairen moest op den duur haar wel te machtig wezen—tenzij dat zij zichzelve herzag en vernieuwde. Dit laatste is niet gebeurd ; maar in de plaats daarvan heeft zich vertoond een toenemende splitsing, die met oplossing vrijwel gelijk stond. Dat zulk een partij ditmaal niet kon zegevieren, was meer dan waarschijnlijk."

"The Hebrew Christian and His national Continuity."

In een boek met dezen titel schrijft onze zendeling onder de Joden, de heer Philip Cohen, over een vraagstuk, dat wel de aandacht onzer kerk waardig is. Al dadelijk zeggen wij, dat wij het met den heer Cohen volkomen eens zijn. Of er echter bij ons zooveel ruimte van hart zal zijn, dat wij het standpunt van dien waardigen zendeling gaan aanvaarden, zal te bezien zijn. Wat wil de heer Cohen ? Hij wil, dat wij den Jood zullen toelaten zijn eigen kerk te stichten, uit Joodsche Christenen bestaande, met echt Joodsche idealen, en hem niet zullen opnemen in eene christelijke samenleving, die hem niet verstaat, en hem losmaakt van alles dat hem dierbaar is. Hij dringt er op aan de term "Jood" eigenlijk beteekent afstammeling van Judah, behoorende tot het huis van Judah : terwijl alle afstammelingen van Abraham "Hebreers" zijn. Hij wijst op eene moderne analogie : "Alle Schotten zijn Britten, doch alle Britten zijn niet Schotten : zoo zijn wel alle Joden Hebreers, doch niet alle Hebreers zijn Joden." Verder beweert hij, dat de term "Hebreer" de nationale, de term "Jood" de godsdienstige benaming is. Daarom dringt hij erop aan, dat wij als Christenen de *nationale* aspiratiën van den bekeerden Israëliet zullen erkennen en hem niet verzwelgen onder de kerkgenootschappen die ijveren om zijn bekeering. Hij toont aan, dat een Jood, die Christen wordt, door zijn volksgenooten als een afvallige wordt beschouwd, en hij haalt aan uit een brief van een mede-Christen uit Israël : "Voor de Joden ben ik een Meshumad (afvallige), voor de Christenen een Jood, voor de volkeren een Niemand."

***

Wat dan wil de Heer Cohen ? Zijn antwoord is het hier volgend verhaal : Hij had namelijk altijd volgehouden bij zijn Joodsche vrienden, dat hij een "Hebreer" was gebleven nadat hij "Christen" geworden was. Eens echter ontmoette hij een volksgenoot, die in gesprek was met een Hollandschsprekenden predikant. Eerstgenoemde trok heftig tegen hem te velde. Toen de predikant een woord sprak in zijn belang keerde de toornige Jood zich tegen den leeraar met de vraag: "Hebt gij de 'National Scouts' lief ?" waarop de predikant niet bevestigend durfde antwoorden. "Wel nu" was het wederantwoord, "uw vriend daar (de Heer Cohen, de Joodsche zendeling) is een 'National Scout.'" Nu vraagt de Heer Cohen terecht "Wij hooren het geduriglijk dat 250,000 'Hebreers' Christenen geworden zijn, maar wat is van hun kinderen geworden ? Zij zijn verloren voor de nationale zaak der 'Hebreers'" En voorts zegt hij terecht: "Onze zendelingen in China zeggen het duidelijk, wij komen niet om te angliseeren, maar te Christianiseeren, en daarom onderwerpen Engelsche zendelingen zich aan Chineesche gewoonten, om den Chinees aan te toonen, dat het Christendom het waar patriotisme bevordert en niet vernietigt. Waarom dan de politiek van verzwelging huldigen wanneer het den Christen uit het Jodendom geldt ?"

***

De Heer Cohen wil dus, dat men de bekeerde Joden zal vormen tot een bepaalde gemeente van Hebreeuwsche Christenen, en ze niet zal maken auglikanen, presbyterianen, congregationalisten, lutheranen, gereformeerden, zoodat zij alle kleur verliezen, en door hun landgenooten als 'Meshumads' zullen worden veracht en gesmaad, als mannen die door Christenen te worden alle volksaspiratien hebben vaarwel gezegd, alle patriotisme hebben verloren, en dus te verachtelijk zijn om

door hun volk als volks- en stamgenooten te worden erkend.

***

Van onzen kant zeggen wij "ja" en "amen" op dit streven van den Heer Cohen. Meenen wij het wel met den Jood, men make hem een Christen in de eerste en laatste plaats en niet tegen zijn wil een lid van het een of ander kerkgenootschap waar hij zich nooit thuis gevoelen zal. Werken wij in dien geest, dan kunnen wij zegen verwachten op de Joodsche zending. Anders blijft het stuk werk en wij vorderen niet. De Heer Cohen heeft ten minste onze volle sympathie.

PAMFLETTEN-COMMISSIE. Wat een naam voor een goede zaak! De Kaapstadsche Ring heeft zulk eene Commissie aangesteld, ten einde ons volk in te lichten op vele punten die de aandaeht bezig houden. Een drietal brochures zag het licht onlangs — twee waarvan afkomstig zijn van Ds. Brümmer, een van Prof. Marais. Zij heeten:

"CHRISTIAN SCIENCE" door Prof. Marais, eene uiteenzetting van de leer van deze sekte, verkrijgbaar tegen 3d. per stuk, met afslag van 20 per cent op 50 exemplaren, bij de *Z.* A. Bijbelvereeniging, Kaapstad. Lezers van het "Maandblad" weten wat de Professor over die sekte heeft geschreven. *Z*ij ontvangen hier eene samenvatting van wat reeds in dit blad is verschenen.

De MORMONEN door Ds. Brümmer. Met zijn bekende degelijkheid behandelt hij achtereenvolgens: 't Mormoonsch gevaar. 't Ontstaan. De Heilige Boeken, enz. eindigende met de Mormoonsche zeden. Wij hebben slechts ééne opmerking. De inhoud is uitmuntend, de stijl en de toon ...... bevallen ons niet. Mede verkrijgbaar tegen 3d. bij de *Z.* A. Bijbelvereeniging.

RACESJAGEN. WEDDENSCHAPPEN. DOBBELEN, door Ds. Brümmer. Verkrijgbaar bij de *Z.* A. Bijbelvereeniging. Prijs 3d. per stuk. Pikant, interessant, tijdig, tot nadenken stemmend.

Uw Koninkrijk Kome.

:o:

De WelEerw. Dr. Scudder: een treffend Zendingverhaal.

OP den 14den Januari 1855 vond de begrafenis TE WIJNBERG plaats van een man van wiens leven en werkzaamheden weinig in dit land bekend is, maar wiens levensgeschiedenis gegraveerd is op de lijst van Amerikas grootste geloofshelden, en wiens invloed werken zal tot in vele geslachten. De naam van dien man is JOHN SCUDDER, en hij is in dit land gekomen om der wille van zijne gezondheid. Het was in Indië dat hij werkzaam was toen zijne gezondheid hem begaf, en hij verplicht werd zijne werkzaamheden voor een tijd te staken, en, onder God naar herstelling te zoeken in een ander land. De raad van zijne vrienden was dat hij wederom een bezoek naar zijn beminde vaderland Amerika brengen zou. Hij koos echter eene korte reis te doen, en zoo, vergezeld van zijn zoon Jozef, landde hij in de Tafelbaai in November 1854. Rust echter heeft hij niet genomen, want zoo veel baat had hij op de zeereis gevonden dat hij in 't schiereiland van de Kaap onmiddellijk begonnen is met het werk dat hem zoo dierbaar was — Jezus te prediken als den Heiland der wereld. Zijne diensten werden door groote scharen bijgewoond, en dienden tot zegen voor velen. Terwijl hij zich met onvermoeiden ijver bezig hield werd hij door zijn Meester opgeroepen om Hem te dienen in een oord waar geene vermoeienis of uitputting ondervonden wordt.

Op den 13den Januari van bovengemeld jaar (1855) zou Dr. Scudder op den namiddag godsdienst houden. Vooraf echter ging hij liggen om wat rust te genieten, en zachtjes is hij toen in een diepen slaap gevallen, waaruit hij nooit weer ontwaakte. Hem is het voorrecht te beurt gevallen, zonder pijn, in te gaan in 't volle genot van die rust die aan de andere zijde des grafs alleen ten volle overblijft voor het volk Gods — zijne werken volgen hem. Wilde hij woorden des levens tot een daarnaar verlangende schare in de Nederduitsche Gereformeerde Kerk van De Wijnberg richten, hij zelf werd in stede daarvan ingeleid in die plaats waar er arbeid is zonder vermoeienis, en een leven dat onsterfelijk is.

Wie de lijkrede gehouden heeft kunnen wij met zekerheid niet zeggen. Die werd uitgesproken in de Wijnbergsche Hollandsche Kerk, en zonder twijfel was de redenaar bij die gelegenheid wijlen Dr. Filip Faure, en voor ons, is die gedachte zeer interessant. Dr. Faure was een geëerde vader van de Hollandsche Kerk, en Dr. Scudder, wiens lijkrede in het kerkgebouw gehouden werd, was geboren en opgevoed in de Hollandsche Gereformeerde Kerk van Noord Amerika, en zoo zien wij in dezen dienst die Kerk in Zuid Afrika de hand grijpende van een tak van dezelfde Kerk in Noord Amerika.

John Scudder zag het licht eerst in de kleine stad Freehold, in New Jersey, eene van de Vereenigde Staten van Noord Amerika, op den 3den September 1793. Zijn vader was een rechtsgeleerde, die hoog stond in de achting van anderen zoowel wegens zijne bekwaamheid in zijn beroep als wegens zijne godsvrucht, terwijl zijne moeder bekend stond als eene vrouw van algemeene ontwikkeling en diepe vroomheid. Geboren en opgevoed aldus in een christelijk huisgezin, en bij zijne geboorte door zijne ouders den Heere toegewijd, is hij van zijne vroegste dagen af opgegroeid met de liefde Gods in zijn hart, en het doel om

Hem te behagen. Wij lezen van Jeremia en Johannes de Dooper dat zij van 't begin van hun leven geheiligd zijn. En kan het van hen niet gezegd worden dat hetgeen de Heer bedoelde toen hij tot Nicodemus zeide :

GIJ MOET WEDERGEBOREN WORDEN

plaats gevonden heeft bij of vóór hunne eerste geboorte ? En is het niet Gods doel dat kinderen van geloovige ouders aan Hem door die ouders van 't begin van hun leven in 't geloof opgedragen worden, en dat die kinderen door de ouders opgevoed worden voor den Heer, met 't doel en de verwachting dat zij groot worden met liefde jegens God in hun hart,— zich aan God toewijdende met de eerste ontwikkeling van hun verstand ? Wat den jongen Scudder betreft kon zijne moeder niet zeggen wanneer de groote verandering in hem plaats gevonden heeft, en wij twijfelen of hij zelf dit kon zeggen, of een tijd noemen waarin hij God niet liefhad.

Na de gewone opleiding van de dorpsschool werd John gezonden naar de Universiteit van Princeton, om voorbereid te worden voor zijn levenswerk. Van kindsbeen af werd hij gekenmerkt door zijne liefde jegens God en zijn medemensch, door zijn christelijke gezindheid, zoowel als zijn gewilligheid om anderen tot hulp te zijn. Terwijl hij nog een jongeling was kon men hem soms zien rondgaan, stukjes hout oprapende om arme en zieke menschen met brandhout te voorzien. Een dag zag men hem werkende aan een zwaar stuk hout. "Wat ga je daarmeê maken ?" vroeg men hem. "Ik wil het naar Miss Becky brengen," antwoordde hij, "zij heeft geen vuur." Die geest van 't zoeken om anderen tot hulp of dienst te zijn kenmerkte hem geheel zijn leven. Als hij aan de Hoogeschool aan een student geintroduceerd werd had hij de gewoonte om tot dezulken te zeggen: "Bezoek mij aan No. 47; het zal mij een genot zijn om u aldaar te zien." Dit was voor sommige studenten die geene vrienden aldaar hadden en die dikwijls aan heimwee ziek waren als een glas koud waters in een dorstig land, en één student ten minste, die later een ernstige Christen geworden is, erkende dat hij die verandering aan Scudders uitnoodiging te danken had.

Het was Scudders begeerte om voor 't leeraarsambt opgeleid te worden ; doch daar zijn vader daartegen was, studeerde hij in de medicijnen, vooral omdat een dokterswerk gelegenheid verschafte om zielen voor Christus te winnen.

Nadat hij zijne studie in de medicijnen te New York volbracht en zijn titel als dokter bekomen had, vestigde hij zich als geneesheer in een zeker gedeelte van die groote stad, waar, wegens zijne groote bekwaamheid, zijne vriendelijke manier en zijn belang in zijne patiënten hij eene groote praktijk en een buitengewoon goeden naam als een geneeskundige bekomen heeft. Alzoo

WAREN ZIJNE TOEKOMSTIGE VOORUITZICHTEN BIJ UITNEMENDHEID SCHOON.

In de Hollandsch Gereformeerde Kerk vond hij voedsel voor zijne ziel, en overvloedige gelegenheid om goed te doen, en in 't huisgezin van Mevrouw de Weduwe Waterbury waarin hij hij een "boarder" was geworden vond hij beschaafde gezelschap. Over ééne zaak aldaar, echter, bekommerde hij zich. Hoe ontwikkeld en geleerd het huisgezin ook ware, was er geen teeken onder hen te zien dat zij belang stelden in 't heil hunner zielen of in geestelijke zaken. Hij stelde zich ten doel derhalve om de leden van het huis voor Christus te gewinnen ; en het duurde niet lang voordat hij in dit doel geslaagd is. De oudste dochter in het huis, Harriet, eene lieve jonge dame, is naderhand zijne vrouw geworden ; en een jongere zoon, die later een beroemde leeraar is geworden, heeft na den dood van Scudder, diens levensgeschiedenis geschreven. Intusschen is de jonge dokter meer en meer in populariteit toegenomen. Zijne inkomen werd bij den dag grooter,— zijne patiënten meer in getal, en het scheen alsof hij een van New Yorks beroemste geneesheeren zou worden. Doch eene gebeurtenis heeft plaats gevonden welke

EENE KEERING AAN ZIJN GANSCH LEVEN GEGEVEN HEEFT.

Hij was op een bezoek bij eene van zijne patiënten, een christelijke vrouw, toen hij toevallig, zooals wij dikwijls zeggen, een klein boek op hare tafel zag liggen. De titel van het boekje was : "De Bekeering der Wereld, of de behoeften van zes honderd millioenen." Verlof bekomen hebbende om het boek met zich naar huis te nemen, las hij het, en herlas het, totdat hij op zijne knieën gevallen zijnde tot God riep, zeggende :

HEERE, WAT WILT GIJ DAT IK DOEN ZAL ?

En het antwoord op dat gebed is niet lang weggebleven, want in zijn binnenste hoorde hij eene stem, eene stem die, zooals hij geloofde, van God afkomstig was, die tot hem zeide :

GA HEEN, VERKONDIG HET EVANGELIE AAN DE HEIDENEN.

Dag aan dag klonken de woorden in zijne ooren ; hij kon zich ervan niet vrij maken. In 't begin scheen het hem eene onmogelijke zaak zich naar de heidenwereld te begeven. Voor zijne oogen stonden zijne toenemende praktijk, het groote getal zijner patiënten — voor sommigen van wie hij niet slechts een dokter, maar zoo te zeggen, leeraar was,— het gewichtige werk dat hij in de gemeente waartoe hij behoorde, mocht doen, zijne vrouw, die haar leven met het zijne vereenigd had, toen hij geene gedachte van zooiets had gehad, het tweejarige dochtertje dat de Heer hun geschonken had—

dit alles en meer daartoe stonden vóór hem als een hooge berg welke hij niet kon beklimmen.

Te midden van dit alles echter had hij een visioen : dit deed zich hem voor als

HET BEELD VAN HET KRUIS,

met woorden er onder geschreven,— niet, wel is waar, die welke volgens de geschiedenis Keizer Constantijn zou gezien hebben — *hoc vinces*, "door dit zult gij de overwinning behalen," maar de woorden : Zoo Ik, uw Heer en Meester, voor de verdonkerde zielen der heidenen tot den dood toe geleden heb, wilt gij niet die blijde tijding tot hen overbrengen, zoodat zij er door zalig kunnen worden ? Toen was het dat hij, op zijne knieën gevallen zijnde, zeide :

HEERE JEZUS, IK ZAL NAAR DE HEIDENWERELD GAAN, GELIJK GIJ MIJ BEVOLEN HEBT.

Tot nog toe had hij niets over deze zaak met zijne vrouw gesproken ; de zaak was alleen tusschen hem en God geweest. Maar nu beschouwde hij het zijn plicht de geheele zaak voor haar te leggen. Zoo zij een besliste *neen* zou zeggen, zou hij zulks aannemen als een hinderpaal door God in den weg gelegd. Vele tranen kostte de zaak haar, en een zware strijd, maar met den geest van eene heldin besloot zij de gerieven van een beschaafd leven op te offeren, en haar lot te werpen met dat van haar echtgenoot onder de verre heidenen.

Dr. Scudders plan was nu beslist, en de vraag die zich voor hem deed was : Waar zal ik heengaan, en met hoedanig werk zal ik mij bezig houden ? Ook dat werd in Gods voorzienigheid, zonder te moeten wachten, beslist. Het was juist op den tijd dat zijn plan was om zich naar de heidenwereld te begeven dat hij in een zeker tijdschrift eene advertentie zag, waarin, namens de Zending Commissie van de Presbyteriaansche Kerk in Amerika, er gevraagd werd om een dokter in de medicijn die gewillig was om naar Ceylon te gaan als zendeling-dokter. Dat was hetgeen waarop Dr. Scudders hart gesteld werd. Hij bood zijne diensten als zoodanig derhalve onmiddellijk aan, en die diensten werden door de Commissie aangenomen.

GROOT WAS DE VERWONDERING WELKE ZIJN BESLUIT VERWEKTE.

Sommigen beweerden dat hij van zijne zinnen beroofd was. Hoe kon hij anders besluiten zijn groote praktijk, die hem zooveel geld inbracht, op te geven om zich naar eene heidenwereld te begeven ? Velen zijner patiënten waren bijna gebroken van harte om hun gewaardeerden geneesheer en hun getrouwen vriend te verliezen. Een man die hem bezocht om te vernemen of 't gerucht waar was, en die uit zijn eigen mond hoorde dat zulks het geval was, barstte in tranen uit. Zelfs Christenen brachten bezwaar in tegen zijn voornemens, zeggende : "Laat ongetrouwde mannen zich daarheen begeven ; gij kunt nuttig zijn in uw eigen land." Hun getrouwe, zwarte dienstmaagd Amy kon zich van hen niet scheiden, en zij bad hen om haar met zich mede te nemen, en alhoewel zij haar bekend maakten met de moeilijkheden verbonden aan 't leven van een zendeling onder de heidenen, was zij nochtans niet te bewegen. Zij hebben haar derhalve met zich naar Ceylon medegenomen en zij is bij hen gebleven tot haar dood— tot groot gerief en zelfs zegen voor Mevrouw Scudder en het geheele gezin.

Het was op den 8sten Juni 1819, toen Dr. Scudder nog niet vol 26 jaren oud was dat hij met zijne echtgenoote, een dochtertje en de dienstmaagd Amy, vergezeld van andere zendelingen, vaarwel aan 't land zijner geboorte zeide. Op schip heeft er eene herleving plaats gevonden, en velen der verharde matrozen zijn onder de werkzaamheden van de zendelingen tot waarachtige bekeering gekomen.

Na eene reis van vier maanden zijn zij te Calcutta in Indië aangekomen, en eenige maanden later bevonden zij zich op het eiland CEYLON — eene Britsche Kolonie aan 't Zuid-Oosten van Indië. Dewijl eene beschrijving van Mr. Scudders werk in Ceylon en Indië te veel rnimte eischen zou, kunnen wij zulks nu niet geven. In plaats daarvan willen wij dit artikel eindigen door kortelijks aan te duiden

WAT EEN WONDERLIJKE ZENDING-FAMILIE DIE VAN DR. SCUDDER WAS.

Het was de dagelijksche bede van Dr. en Mevr. Scudder, dat hunne kinderen niet slechts als Christenen opgroeien zouden, maar als CHRISTEN-ZENDELINGEN. En hoe genadiglijk heeft God hunne gebeden verhoord ! Acht zonen hadden zij, en die allen zijn, de een na den anderen, naar Amerika gezonden met de hoop dat die leeraars geworden zijnde naar Indië terugkeeren zouden

OM CHRISTUS ONDER DE HEIDENEN TE VERKONDIGEN,

en die allen zijn als Christen-zendelingen werkelijk teruggekeerd uitgenomen SAMUEL, die zich dat doel ook voorstelde, doch die, tegen 't einde van zijne studiën, gestorven is. Kort vóór zijn dood had hij geschreven : Ik hoor de stem van mijn vader en mijne moeder, en van mijn geboorteland (Indië) mij toeroepende : "Kom over en help ons," en ik moet mij haasten om aan die stem gehoorzaam te zijn. Ook hij dus werd een zendeling in Gods oog gerekend. En hunne twee dochters die met Engelsche heeren in Indië gehuwd waren hebben zoo voor de zending gearbeid dat ook zij onder de lijst van zendelingen gerekend moeten worden. Dus van hunne 14 kinderen zijn acht van de tien die groot geworden waren allen zende-

lingen, en die twee dochters zendinghelpsters geworden. En op de kleine kinderen is de zendingmantel ook gevallen.

VIJFTIEN HUNNER ZIJN ZENDELINGEN GEWORDEN.

Ziet welke wonderen van genade God gewrocht heeft!

A. McG.

De Gelijkenis van den onvruchtbaren Vijgeboom.

Luk. 13 : 6-9.

DOOR DS. BOTHA.

——:o:——

Het is waarschijnlijk dat de Heere Jezus deze gelijkenis uitsprak onmiddellijk nadat Hij tot hen, die tot Hem over den moord der Galileërs gesproken hadden, gezegd had: "Indien gij u niet bekeert, zoo zult gij allen desgelijks vergaan." Het schijnt dus alsof de Heiland door deze gelijkenis Zijne broeders leeren wilde, dat elke zondaar, die zich onder de bearbeiding van Gods Woord niet bekeert, evenzeker door God veroordeeld zal worden, als dat een onvruchtbare vijgeboom in een wijngaard geplant, door een verstandigen landbouwer uitgehouwen wordt omdat hij geen vrucht draagt.

Wij gelooven echter, dat de Heiland deze gelijkenis uitsprak met het bepaalde doel het Joodsche volk te waarschuwen om van zijne laatste kans tot bekeering spoedig het rechte gebruik te maken.

God had het Joodsche volk geroepen om het licht van Zijne openbaring te ontvangen, om het licht van Zijne openbaring te gebruiken, en om het licht van Zijne openbaring te verspreiden onder alle volken. God had aan dat volk veel arbeid besteed. Hij had hun groote voorrechten gegeven, en groote zegeningen geschonken. Doch alles was te vergeefs. En nu zouden zij onder de persoonlijke bearbeiding van Gods Zoon een laatste kans hebben om hun verheven roeping te vervullen. Maakten zij van die laatste gelegenheid geen gebruik dan zou God hen uithouwen, zooals men een onvruchtbaren vijgeboom uithouwt, en hij zou anderen roepenom te doen wat zij niet wilden doen.

De Heere Jezus stelde in deze gelijkenis God den Vader voor onder het beeld van den eigenaar van een wijngaard, die een vijgeboom in zijn wijngaard plantte. Hij stelde Gods koningrijk hier op aarde voor onder het beeld van een wijngaard, en het Joodsche volk onder het beeld van een vijgeboom in den wijngaard geplant. Hij deed dit gewis om de Joden te doen verstaan dat zij niet, gelijk zij meenden, Gods koningrijk uitmaakten, doch slechts in dat koningrijk waren wat een vijgeboom in een wijngaard is. Van zichzelven spreekt de Heiland in deze gelijkenis als van een getrouwen en barmhartigen wijngaardenier, die niet alleen den vijgeboom tesamen met de wijnstokken bearbeidt, maar die bidt, dat aan den onvruchtbaren vijgeboom nog meer arbeid besteed zou worden en nog éene gelegenheid gegeven zou worden om Zijne roeping te vervullen.

Gij ziet dus, dat deze gelijkenis ons voorstelt Gods handelwijze met het Joodsche volk, en dat zij ons leert, dat een volk of een kerkgenootschap, of een huisgezin, of een mensch, die zijne roeping niet vervult, door God uitgehouwen wordt zooals een onvruchtbaren vijgeboom in een wijngaard geplant, door een verstandigen landbouwer wordt uitgehouwen. Aan ieder volk, aan elk kerkgenootschap, aan elk huisgezin en aan iederen mensch worden vele gelegenheden gegeven om hunne roeping te leeren kennen en te vervullen. Elkeen krijgt een laatste gelegenheid, en maakt men daar geen gebruik van, dan wordt Gods vonnis over hem, die aan zijne roeping niet beantwoordt, uitgesproken en voltrokken, en dan is zijn kans voor eeuwig voorbij. Om ons deze les te leeren, stelt de Heiland ons in deze gelijkenis het Joodsche volk voor als een vijgeboom,

1. Die grootelijks bevoorrecht is;
2. Die eene bepaalde bestemming heeft;
3. Die zijn eigenaar diep teleurstelt: en,
4. Die rechtvaardiglijk tot uitroeiing veroordeeld wordt.

De boom in de gelijkenis, die ons het Joodsche volk voorstelt, is

EEN BOOM GROOTELIJKS BEVOORRECHT.

Deze boom werd geplant, geplant door een eigenaar van een wijngaard, en wel in een wijngaard geplant. Hij deelde in vele voorrechten. Het was het voorrecht van dezen vijgeboom om een uitverkoren boom te zijn. Als een verstandige landbouwer een vijgeboom in zijn wijngaard planten wil, zal hij toch niet elken boom planten die hem aangeboden wordt, ook niet elken boom waarop hij zijn hand leggen kan. Neen, hij zal uitzien naar een geschikten boom, naar een boom van een goede soort, en van goede hoedanigheden. Kan hij kiezen, dan zal hij den boom kiezen die naar zijn oordeel de beste is. Het moet verondersteld worden, dat dit het geval was met den boom in de gelijkenis.

Het was het voorrecht van den boom in de gelijkenis om in vruchtbare aarde geplant te zijn en te wortelen. Als een verstandige landbouwer een wijngaard planten wil, kiest hij het vruchtbaarste gedeelte van zijn land daartoe uit, of ten minste een vruchtbaar gedeelte. Want de wijnstok moet, om goede vruchten in goede hoeveelheden te kunnen voortbrengen, in vruchtbare aarde wortelen. Wij moeten het dus ervoor houden, dat het deze boom aan de noodige hoeveelheid van vocht en voedingsstof niet ontbrak.

Het was het voorrecht van dezen boom om in eene ingeslotene plaats te staan, waar hij, gelijk de wijnstokken, bescherming had tegen de aanvallen van menschen en dieren. Vijgeboomen langs den weg, of in het open veld, of op een werf worden dikwijls beschadigd, en in hun groei belemmerd door menschen en dieren. Met een boom die in een wijngaard staat is dit niet het geval. Het was het voorrecht van dezen vijgeboom om onder behoorlijke bearbeiding te verkeeren. De verstandige landbouwer graaft om zijne wijnstok-

ken, legt er mest bij; hij verwijdert van tijd tot tijd het onkruid; hij reinigt de wijnstokken van insecten en hij besnoeit ze wanneer het noodig is. Men moet veronderstellen, dat dit alles ook gedaan werd aan den vijgeboom in den wijngaard geplant. Gelijk de wijnstokken werd hij met nauwkeurigheid bearbeid.

Bovendien was het het voorrecht van dezen boom om onder den zorg te zijn van een getrouwen en barmhartigen wijngaardenier, die niet alleen alles deed wat gedaan moest worden om den boom zijn bestemming te laten bereiken, maar die bovendien om uitstel voor dien boom bad, toen de eigenaar reeds besloten had, dat hij wegens onvruchtbaarheid uitgeroeid zou worden, bereid was om bijzonderen arbeid aan hem te besteeden. Deze boom werd dus met buitengewonen zorg, met buitengewone teederheid, met buitengewone inspanning bearbeid.

In deze opzichten was de boom in de gelijkenis bevoorrecht boven vele andere boomen. Treffend beeld van het Joodsche volk, niet waar! Was dat volk niet een uitverkoren volk! God had hen uitverkoren om in eene bijzondere betrekking tot Hem te staan, om een heilig volk te zijn, en om eene bijzondere roeping te vervullen. Dat volk werd door God geplant in de vruchtbare aarde van Zijn koningrijk, waar het door Zijn woord, door Zijne onderwijzingen en bestraffingen, door Zijne bevelen en beloften gedurig en in overvloedige mate gevoed werd. Dat volk werd bearbeid door Levieten, door Priesters en door Profeten. Zij werden bearbeid bij de eerediensten en de godsdienstplechtigheden, bij de offeranden en de jaarlijksche feesten. Het snoeimes der beproeving werd hun dikwijls opgelegd. Het was het voorrecht van dat volk om door God beschermd te worden tegen gevaren van allerlei aard. Gelijk er bergen zijn rondom Jeruzalem, alzoo is de Heere rondom degenen die Hem vreezen. En zoo was de Heere ook eeuw in en eeuw uit rondom Zijn volk. Dat volk kwam eindelijk onder de persoonlijke bearbeiding van Gods Zoon, en van den Heiligen Geest. Het was dus inderdaad een volk bevoorrecht boven alle andere volken. Niemand, die de geschiedenis van Israël kent zal dit ontkennen.

De boom in de gelijkenis is voorts

EEN BOOM MET EENE BEPAALDE BESTEMMING.

Sommige boomen worden geplant om sieraden te zijn voor een woning of een tuin, voor een wandelpad of een park. Hunne bestemming is om de omgeving waarin zij groeien te versieren. Sommige boomen worden geplant om tot bescherming te dienen. Zij worden geplant om huizen, of planten, of dieren, te beschermen tegen wind of koude, of hitte. Andere boomen worden geplant om tesamen eene heining tot het insluiten van een zaailand of weiland, van een boomgaard of tuin te dienen. Anderen wederom worden geplant om tot brandstof of timmerhout te dienen. Maar dit was het geval met den boom in de gelijkenis niet. Deze boom werd geplant om vrucht te dragen, en wel om eene zekere soort van vrucht te dragen. Hij werd geplant om vijgen voort te brengen. Wij lezen immers, dat de eigenaar van den vijgeboom "kwam en *vrucht* zocht." Hij zeide tot den wijngaardenier: "Zie ik kome nu drie jaren, zoekende *vrucht* op dezen vijgeboom." Al zou deze boom dus een sierlijke boom geweest zijn, tot een beschutting gediend hebben, veel brandstof voor zijn eigenaar geleverd hebben, en op andere wijzen nuttig geweest zijn, dan zou hij toch zijn bestemming niet hebben bereikt, aan zijn doel niet hebben beantwoord, als hij geen vrucht droeg. Zijne bestemming was vrucht te dragen.

Al weder een treffend beeld van het Joodsche volk. Dat volk had eene bepaalde bestemming. God had dat volk uitverkoren, geroepen, bearbeid, bevoorrecht, gezegend, bestuurd, bewaard, opdat het eene zekere roeping zou vervullen. Die roeping was, zooals wij bij den aanvang reeds gezegd hebben, om het licht der goddelijke openbaring te ontvangen, dat licht tot zijne eigene ontwikkeling en volmaking te gebruiken, en dat licht onder al de volkeren der aarde te verspreiden. Het was de roeping van Israël om bij het licht der goddelijke openbaring voort te brengen de vrucht van een geloovig, een gehoorzaam, een heilig, eene gode welbehagelijk leven—een leven in overeenstemming met den wil van God. Maar het was ook zijn roeping om door zijn arbeid, door zijn getuigenis, door zijn voorbeeld en door zijne voorbidding, de volkeren der aarde tot God te brengen. God wilde door Israël al de geslachten der aarde zegenen. Israël was bestemd tot een werktuig in Zijn hand om anderen te redden.

De boom in de gelijkenis is vervolgens

EEN BOOM DIE ZIJN EIGENAAR DIEP TELEURSTELDE.

De eigenaar kwam om vrucht te zoeken en hij vond ze niet. Welk eene teleurstelling! Hij moest tot den wijngaardenier zeggen: "Zie ik kome nu drie jaren, zoekende vrucht op dezen vijgeboom en vind ze niet." Wat hem teleurstelde, was niet maar dat hij weinig vrucht vond, of vrucht van een slechte kwaliteit, maar *geen* vrucht, letterlijk niets. Hoe diep moet zijne teleurstelling geweest zijn! Deze boom stelde hun teleur omdat hij door geen vrucht te dragen, aan zijne bestemming niet beantwoordde. Het baatte hem niet, dat die boom groeide, misschien welig groeide, en door zijn weligen groei de aandacht tot zich trok—de boom gaf hem niet wat hij begeerde, wat hij verwachtte en wat hij, nu al zijn arbeid er aan besteed, verwachten mocht. Hij wilde vrucht hebben, en die vond hij niet. Zijn arbeid was te vergeefs aan dien boom besteed. Hij had liever aan andere boomen kunnen arbeiden. Bovendien had die boom een plaats ingenomen, die door een vruchtbaren boom had kunnen worden ingenomen. Geen wonder dat de eigenaar als een teleurgestelde vraagt: "Waar toe beslaat hij ook onnuttelijk de aarde?"

Ook hierin is deze boom een beeld van het Joodsche volk. Israël, wij zeggen het met diepen eerbied, stelde zijn God teleur. Na getrouwe bearbeiding, na een langen proeftijd, na herhaalde

waarschuwingen, kwam de Heere zoekende vrucht, en vond ze niet. Hij vond geene bekeering tot Hem, geen geloof, geene gehoorzaamheid, geen liefde, geen heiligheid. Hij vond in zijn volk niet dat heilig, dat voorbeeldig, dat nuttig leven waardoor de andere volkeren tot Hem gebracht en voor Hem gewonnen konden worden. Neen, om hunnentwil werd Gods naam gelasterd. De arbeid was aan hen te vergeefs besteed. Als volk hadden zij eene plaats ingenomen, die een ander volk op waardiger wijze had kunnen innemen. Jezus moest in teleurstelling zeggen: "Jeruzalem, Jeruzalem, hoe menigmaal heb ik uwe kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkerwijs eene hen hare kiekens onder de vleugelen vergadert, doch gij hebt niet gewild." Hij weende over Jeruzalem, en riep uit: "Och, of gij ook bekendet, ook nog in dezen uwen dag, wat tot uwen vrede dient! maar nu is verborgen voor uwe oogen." Helaas! Israël maakte ook van de laatste gelegenheid geen gebruik, en zijn beker was vol. Gods langmoedigheid nam een einde.

Deze boom in de gelijkenis wordt ons dan ook eindelijk voorgesteld als

EEN BOOM DIE RECHTVAARDIGLIJK TOT UITROEIING WORDT VEROORDEELD.

De eigenaar die zoo diep teleurgesteld is, geeft den wijngaardenier het bevel om den onvruchtbaren vijgeboom uit te houwen. De wijngaardenier bidt niet om uitstel voor dien boom. Hij vraagt, dat de boom nog een jaar mocht blijven staan, en vraagt, dat het hem vergund mocht worden om om den boom te graven en er mest bij te leggen. Maar hij vraagt niet, dat de boom, als die ook na de vernieuwde bearbeiding geen vrucht voortbrengt, als een onvruchtbaar boom zal blijven staan in den wijngaard. Ook hij zegt: "Indien hij geen vrucht voortbrengt, zoo zult gij hem namaals uithouwen." Rechtvaardiglijk wordt de boom dus tot uitroeiïng veroordeeld. Hij verdient dat dit besluit over hem genomen, dat dit vonnis over hem uitgesproken en voltrokken zal worden. Het zou onnatuurlijk zijn als een verstandige landbouwer zulk een onvruchtbaren vijgeboom in zijn wijngaard zou laten voortgroeien.

Zoo werd ook het Joodsche volk rechtvaardiglijk tot verwijdering uit zijne standplaats veroordeeld. Het volk was onder de bearbeiding niet geworden wat het worden moest, het had niet gedaan wat het doen moest, het nam de plaats in die door een ander beter zou worden vervuld, en daarom was het rechtvaardig, dat het bevel zou worden gegeven: "Houw hem uit, waartoe beslaat hij ook onnuttelijk de aarde." Israël had tijd genoeg gehad, en gelegenheden genoeg gehad om zijne roeping te vervullen, doch van dien tijd en van die gelegenheden maakte hij het rechte gebruik niet, hij moest dus ondergaan wat hij waardig was, wat hij verdiend had. Ongetwijfeld paste het den Joden om, toen zij uit hun land verdreven werden, met den boetvaardigen kruizeling te zeggen: "Wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij gedaan hebben." Israël was in Gods weegschaal gewogen en te licht bevonden. Maar wat dunkt u? Is de boom in de gelijkenis niet ook

EEN BEELD VAN MENIG ANDER VOLK,

van menig kerkgenootschap, van menige gemeente, van menig huisgezin, van vele menschen? Helaas, ja, van vele menschen en van vele verzamelingen van menschen moet het gezegd worden, dat zij, hoewel grootelijks bevoorrecht en tot de vervulling van eene heerlijke taak geroepen, hun roeping niet vervulden en dus rechtvaardiglijk als nutteloos en als bepaald schadelijk verworpen werden.

Hoe staat het met ons volk, met ons kerkgenootschap, met onze gemeente, met onze huisgezinnen? Hoe staat het met ons? Is het niet waar van ons volk, van ons kerkgenootschap, van onze gemeente en van onze huisgezinnen, dat zij in groote voorrechten gedeeld hebben en nog deelen, en dat zij de bepaalde roeping hebben om een Christelijk leven te leiden en het licht des Evangelies in Afrika te verspreiden? Ongetwijfeld is dit het geval. Het is dus noodzakelijk, dat wij met het voorbeeld van het Joodsche volk vóór ons, en met de voorbeelden van zoovele andere volken en kerkgenootschappen vóór ons, vragen zullen, of ook die lichamen waartoe wij behooren, niet den Heere teleurstellen, of de tijd niet misschien nadert, waarop God ook aangaande die lichamen zeggen zal: "Houw ze uit, waartoe beslaan zij onnuttelijk de aarde."

HOE STAAT HET MET U LEZER?

Gij ook zijt een vijgeboom in Gods wijngaard geplant, God heeft voor u en aan u veel gedaan. Brengt gij vrucht voort of niet? Kent gij uwe roeping en vervult gij uwe roeping? Wie weet of gij niet uw laatste gelegenheid hebt! Misschien ligt de bijl, die opgeheven zal worden om u af te houwen reeds gereed. Wilt gij vrucht dragen, zorg dan dat gij in den Heere Jezus zijt. Hij zegt: "Zonder Mij kunt gij niets doen." Maar Hij zegt dan ook: "Die in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht." Elk volk, elk kerkgenootschap, elk huisgezin, dat in de rechte verhouding tot den Heere Jezus verkeert, zal zijne roeping vervullen. En ook gij en ik, zullen doen wat God door ons wil, als wij in een onafgebroken gemeenschap met den Zoon van God leven.

DE BERGREDE.

VIII.

Matth. 6 : 25—34.

Christus heeft geleerd, dat een burger van 't koninkrijk der hemelen zijne schatten, en gevolgelijk zijn hart, in den hemel moet hebben. "Daarom," als bewijs dat uw schat en hart daar zijn, "zeg ik u: zijt niet bezorgd," maakt uzelven niet ongelukkik door overmatige bekommernis "voor u leven, wat gij eten en wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam waarmede gij u kleeden zult." De Heiland wijst hier op tweederlei bekommernis, waardoor de

mensch gekweld wordt, namelijk, die "voor het leven," en die voor het onderhoud van 't leven (voedsel, drank en kleeding). Onze tijden zijn in Gods hand, en wij zullen ons leven door onze bekommernis niet verlengen; en wat het onderhoud des levens betreft, ieder moet zijn beroep in afhankelijkheid van God getrouw en vlijtig waarnemen, doch de toekomst in Gods hand laten. Want, zoo redeneert Christus, "is het leven niet meer dan 't voedsel, en het lichaam dan de kleeding?" (vs. 25). Het leven is 't hoogste dat God geven kan, en 't lichaam is het wonderlijkste samenstel dat ons bekend is; zal God nu het meerdere geven en 't mindere onthouden? Hij, die het leven gaf en 't lichaam formeerde, had toch gewis verstand en vermogen genoeg om te voorzien in de behoeften van beiden,— behoeften die door Hemzelven gewild zijn. Laat ons toch geene dwaasheid aan God toeschrijven.

Christus zegt ons, dat wij bij de vogelen moeten gaan leeren om onzen hemelschen Vader voor voedsel te vertrouwen: "Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren; en uw hemelsche Vader voedt dezelve." De luiaards worden naar de mieren ter school gezonden om te leeren arbeiden om hun dagelijksch brood, doch de burgers van 't koninkrijk der hemelen moeten bij de vogelen gaan leeren de dwaasheid van bekommernis over het onderhoud des levens. Van al Gods schepselen zijn de vogelen de vroolijkste; en zij zaaien niet, en maaien niet en verzamelen niet in de schuren. Zingende beginnen zij den dag, vroolijk gaan zij uit om hun voedsel te zoeken, en zingende eindigen zij den dag. Hoewel zij den ganschen dag naar hun voedsel moeten zoeken, en 's avonds niet weten, waar zij 't noodige voor zichzelven en hunne jongen in den morgen vinden zullen, kennen zij geene bekommernis. Ziet nu, hoe de Heiland redeneert: "Zijt gij niet veel beter dan zij?" (vs. 26). Hoe veel hooger staat de mensch, die naar Gods beeld is geschapen, dan de vogelen; en zal de hemelsche Vader nu Zijne vogelen voeden, en Zijne kinderen laten verhongeren? Welke gedachten moeten zij van den hemelschen Vader hebben, die Zichzelven door bekommernis over dagelijksch onderhoud ongelukkig maken.

Christus toont ons niet alleen hoe onredelijk maar ook hoe nutteloos zoodanige bekommernis is: "Wie toch kan met bezorgd te zijn eene el tot zijne lengte toedoen?" Hoe zeer zijn wij sedert onze geboorte in lengte toegenomen, en dit zonder eenige bekommernis daaromtrent aan onzen kant; en kan iemand de lengte die God hem toegedacht heeft, door eenige mate van bekommernis vermeerderen? Evenmin kunnen wij langs dezen weg aan de lengte van ons leven toedoen. De beschikkingen Gods kunnen wij niet veranderen.

Om een antwoord op de vraag: "Waarmede zullen wij ons kleeden?" zendt de Heiland ons naar de lelien des velds, die zonder hoorbare stem tot ons spreken van Gods liefderijke zorg in dit opzicht. "En wat zijt gij bezorgd voor de kleeding; aanmerkt de lelien des velds, hoe zij wassen: zij arbeiden en spinnen niet," (vs. 28). Zij zijn niet in staat iets voor zichzelven te doen, maar God kleedt ze; en als wij door ziekte of armoede in omstandigheden geraken, waarin wij lang den gewonen door God bepaalden weg voor onszelven niets kunnen doen, dan zal de God, die de lelien bekleedt ook ons niet onverzorgd laten. Hij was het die den mensch bekleedde toen kleederen voor hem eene noodzakelijkheid geworden waren; (Gen. 3 : 31) en Hij zorgt nog, dat er kleederen zijn voor elk mensch, die geboren wordt.

Christus vestigt ook de aandacht Zijner hoorders op de sierlijkheid, waarmede God de lelien bekleedt: "en Ik zeg u, dat ook Salomo in al zijne heerlijkheid niet is bekleed geweest, gelijk eene van deze." Salomo was voor den jood de hoogste voorstelling van menschelijke heerlijkheid, maar Christus Wiens oog immer op 't inwendige gevestigd was, zag onder al die uiterlijke pracht een onrein leven. Van daar dat de reinheid der lelie in Zijn oog bekoorlijker was dan al de kostbare en sierlijke kleederen, waarmede een onreine ziel zich uiterlijk tcoit. Gerechtigheid en reinheid zijn de onvergankelijke kleederen des heils, waarmede God Zijne kinderen bekleed, en die zijn van meerdere waarde dan de kostbaarste kleeding, die slechts van korten duur is, en door de mot verteerd wordt, (vs. 19).

Die lelien des velds bestraffen de overmatige bekommernis van hen, die zich ongelukkig maken over de vraag, "Waarmede zullen wij ons kleeden?" Hare bestraffing wordt aldus door onzen Heiland vertolkt - "indien nu God het gras des velds, dat heden is en morgen in den oven geworpen wordt, alzoo bekleedt, zal Hij u niet veel meer kleeden, gij kleingeloovigen?" (vs. 30). Men zegt, dat deze lelien paarsch en geel van kleur zijn, en droog geworden zijnde gebruikt worden om de ovens ermede te stooken. Ook hier laat de Heiland uitkomen de onredelijkheid van zoodanige bekommernis. Zal God redelooze planten kleeden en niet Zijne kinderen? Welke gedachten moeten toch zulke kinderen van hunne hemelschen Vader hebben?

"Daarom," omdat uwe bekommernis zoo gansch onredelijk is, "zijt niet bezorgd, zeggende: wat zullen wij eten? of wat zullen wij drinken? of waarmede zullen wij ons kleeden?" (vs. 31.) Voedsel, drank en kleeding, heeft iemand gezegd, zijn de drie-eenheid, die de wereld vereert en dient. Kinderen des koninkrijks moeten echter van hen onderscheiden zijn. "Want al deze dingen zoeken de heidenen." De Farizeen beroemden zich er op, dat zij vrij waren van alle heidensche besmetting, en toch droegen zij in hunne bekommernis om aardsche goederen het kenmerk der heidenen. In de heidenen, die niets beters kenden, was dit volkomen verstaanbaar, maar in kinderen Gods is zulks onverschoonlijk, "want uw hemelsche Vader weet, (beter dan gijzelven), dat gij al deze dingen behoeft." Als een kind in den vreemde in grooten nood verkeert, waaruit niemand hen helpen wil of kan, hoe dikwijls zegt het dan niet aan zichzelf: "Ach, als mijn vader maar wist, in welken nood ik ben, dan ben ik zeker van redding." Nu zegt de Heiland, gij hebt een Vader, Die elken dag en

ieder oogenblik weet wat gij van noode hebt, en Die machtig is oogenblikkelijk in uwen nood te voorzien. Met zulk een Vader, Die overal met u mede gaat, gedurig bij u is, uwe behoeften kent, en Wien het aan liefde voor niet ontbreekt, wat zijt gij dan bezorgd voor die dingen, die gij behoeft? Laat uw Vader daarvoor zorgen. En nu wijst de eigen geliefde Zoon van God aan waarvoor Zijne volgelingen op aarde bezorgd moeten zijn. "Maar zoekt eerst (voor alle andere dingen) het Koninkrijk Gods en Zijne gerechtigheid" (d.i. de gerechtigheid, die bij dat Koninkrijk past, en meerder is dan de gerechtigheid der schriftgeleerden en Farizeen). Begint, wil de Heere zeggen, aan het rechte einde; zorgt voor het leven der ziel; al wat de lelie behoeft is een gezond verborgen leven. Houdt uw oog immer op het Koninkrijk Gods, zoekt er deel aan te verkrijgen, burgers van het rijk te worden, en de gerechtigheid te bekomen, die zoodanige burgers kenmerken moet. Het leven van dat Koninkrijk is oneindig veel belangrijker dan het aardsche leven, en wat van het meest gewicht is moet voor alle andere dingen gezocht worden. Zijt gij eenmaal burgers van dat Koninkrijk, dan behoeft gij de andere dingen niet te zoeken. "Al deze dingen zullen u toegeworpen worden," (vs. 33). Deze is de weg, dien Christus ons aanwijst om ontslagen te worden van die bekommernissen, die ons het aardsche leven soms zoo verbitteren, en die velen er toe drijven een einde aan hun ongelukkig bestaan te maken. 't Is als of de Heiland in de wereld staat onder kinderen, die ver van hun vader verdwaald zijn, in haveloozen toestand verkeeren en gedurig gekweld worden door de vraag, van waar krijgen wij voedsel en kleeding? Hij vertelt ze, dat zij een liefhebbenden en zorgzamen vader hebben, en dat hunne eenige bekommernis moet zijn het vaderhuis te zoeken, hun levenswijze te laten varen en de zeden en gewoonten aan te leeren, die in 't vaderhuis heerschen. Hebben zij dit, dan behoeven zij zich over de benoodigheden van het lichaam niet te bekommeren.

Christus besluit Zijne rede over dit onderwerp met nog eens te waarschuwen tegen bezorgdheid: "Zijt dan niet bezorgd voor den morgen." Wij hebben slechts met het heden te doen, en laat ons dat niet belasten en overladen met de zorgen van den morgen. Het heden heeft moeilijkheden genoeg, doe het werk van 't heden, en bekommer u niet over dat van morgen, "Want het morgen zal voor 't zijne zorgen." Eet het manna van heden met blijdschap en dankzegging, want uw Vader zal het manna voor morgen ook verschaffen. Uitkomst van rondom moge voor u afgesloten zijn, de toegang van boven blijft altoos open. "Elke dag heeft genoeg aan zijn zelfs kwaad." Elke dag heeft zijne zorgen; de booze wereld brengt ons haar kwaad elken dag; maar het is afgemeten voor dien dag, en meer behoeven wij niet te dragen; en de hemelsche Vader zal zorgen, dat elke dag ons ook de noodige hulp brengt.

Alles komt hierop neer: burgers van het koninkrijk moeten zich niet over tijdelijke behoeften gaan kwellen, hun leven zoo ongelukkig mogelijk gaan maken. Zij moeten de blijmoedigen op de aarde zijn, omdat zij een rijken en liefhebbenden Vader in de hemel hebben.

Het Boek der Openbaring.

door Prof. Muller.

[Errata. In het Juli-nommer op bladzijde 108, eerste kolom, regel 34 lees *ontmaskerde;* tweede kolom, regel 28 lees *overlevering* in plaats van "aardbeving." Op bladzijde 109, regel 9 van onder lees *verdeeld* in plaats van "verbeeld."]

:o:

III.

De Brief aan Pergamus.

(2 : 12–29).

De Gemengde Gemeente.

Pergamus eens een koninklijke stad, en later een beroemde stad van de Romeinsche provincie van Azie, lag in een der schoonste en vruchtbaarste valleien der wereld, ongeveer 40 mijlen ten noordoosten van Smyrna. Deze weelderige stad bezat vele prachtige gebouwen en heidensche tempels, een bibliotheek die soms wedijverde met die van Alexandrie, en later daarmede vereenigd werd. Hier werd ook Aesculapius, eens in de gedaante van een slang voorgesteld, als god der geneeskunst vereerd. In deze stad van heidensche afgoderij en wellustigheid had ook 't Evangelie ingang gevonden, en als gevolg daarvan bestond er een christelijke gemeente, aan welke de Heiland een brief liet richten. "En aan den engel der gemeente in Pergamus schrijf: deze dingen zegt hij, die het scherp tweesnijdend zwaard heeft." De eigenschap waaronder Christus Zich aan deze gemeente bekend maakt, komt overeen met haren toestand. Voor den troon des satans heeft Hij een tweesnijdend zwaard. In Zijne verschijning aan Joh. ging dat zwaard uit Zijn mond, en moest derhalve aanduiden de verwoestende kracht van Zijn woord, die tegelijk ook insloot een uitwendig strafgericht (2 Thess. 2 : 8). Wat Christus aan haar zegt, is: "Ik weet waar gij woont, waar de troon des satans is," (d.i. in een middelpunt van heidensche blindheid en gruwelen, en tegenstand tegen Christus en Zijn evangelie); en gij houdt mijn naam vast, en hebt mijn geloof niet verloochend, zelfs in de dagen in welken Antipas mijn getrouwe bloedgetuige was, die onder u gedood werd, waar de satan woont," vs. 13. De "naam" kan zijn een aanduiding van eenig persoon of ding; doch hier staat hij voor de persoonlijkheid van Christus Zelve; zooals "om Mijns Naams wil" beteekent *om Mijnentwil.* en "in Mijnen Naam" gelijk staat met "vertegenwoordigende mijne persoonlijkheid" (Matth. 12 : 21; Joh. 1 : 12; Hand. 3 : 16). De gemeente hield den vollen Christus vast, en verloochende niet het geloof, dat zij aan Hem als de bron (Judas 3) ontleend had, zelfs niet in de dagen toen Antipas voor dien naam en voor dat geloof

den marteldood moest sterven. De overlevering zegt, dat Antipas de leeraar der gemeente was, en opgesloten werd in de holte van een ijzeren stier, die toen door vuur heet gemaakt werd; doch de wijze van zijn dood is onzeker.

Hoe veel prijzenswaardig er ook in deze gemeente was, zoo was Christus niet geheel tevreden met haar. "Maar Ik heb een weinige dingen tegen u, dat gij daar hebt, die de leer van Balaam vasthouden, die Balak leerde een aanstoot te werpen voor de zonen Israels, om te eten dingen geofferd aan de afgoden, en hoererij te bedrijven," vs. 14. Bij sommigen der gemeente was er verflauwing in 't geloof en vermenging met de wereld. Leden der gemeente leerden, dat men niet zoo nauwgezet moest zijn ten opzichte van deelname aan de vermaken der heidenen, en van 't eten van dingen, die aan de afgoden geofferd waren. Tegenover dezen waren leeraar en gemeente laks in de toepassing van de tucht. Christus noemt hen, die deze leer vasthielden, volgelingen van Bileam, die even als deze het verderf der gemeente bewerkten (2 Petr. 2 : 15). Uit Num. 31 : 16 kan men de gevolgtrekking maken, dat Bileam den raad aan Balak gaf om Israël te verleiden tot deelname aan afgodische feesten, en alzoo een oordeel over het volk bracht. Balaam, waarmede deze verleiders vergeleken worden, beteekent "verwoester des volks," en zij die leeren, dat het een belijder van Christus geoorloofd is deel te nemen aan de ijdele vermaken der wereldlingen, zijn in der waarheid "verwoesters der gemeente," hoe zij zich ook beroemen mogen op de onbekrompenheid van hun christendom. Zij leggen een "aanstoot" voor de eenvoudigen en onbedachtzamen. Het woord, dat door "aanstoot" vertaald wordt, beteekent eigenlijk: een slagijzer met lokaas voorzien; dan een strik om een dier te vangen en te doen vallen; voorts eenig ding waarover iemand struikelt. Zulke dingen legt de duivel door zijne dienaars in den weg van belijders, en gebruikt daartoe ook zorgelooze christenen. "Zoo hebt gij ook hen die de leer der Nicolaïeten op gelijke wijze houdt," namelijk, die de christelijke vrijheid tot een oorzaak van wetteloosheid en ontuchtigheid maakten. In Efeze werden zij gehaat, maar in Pergamus werden zij geduld.

Leeraar en gemeente worden ernstiger dan tot hiertoe bestraft. Vermenging met de wereld en dulding van zulke verleiders zouden als een kanker het leven der gemeente, en later dat van de kerk verteeren. "Bekeer u derhalve; maar indien niet, Ik zal haastiglijk tot u komen en krijg tegen hen voeren met het zwaard Mijns monds (vs. 16)." Christus zou doen wat de gemeente verzuimde, en haar gezag zou verloren zijn. Door het zwaard Zijns monds hebben wij hier te verstaan het oordeel, dat Christus door de verwoestende kracht van Zijn woord over die verleiders brengen zou, gelijk eens het zwaard van Jehova gekeerd werd tegen Bileam en de Midianieten.

"Die een oor heeft, laat hem hooren, wat de Geest tot de gemeenten zegt, Aan hem die overwint, aan hem zal Ik geven van het verborgen manna en aan aan hem zal Ik geven een witten steen, en op dien steen een nieuwen naam geschreven, dien niemand, kent dan hij die (hem) ontvangt" (vs. 17). De belofte aan deze gemeente en aan die van Thyatire en Filadelfia is een tweeledige. Hier ziet zij terug naar Israels verlossing uit Egypte en zijn verkeer in de woestijn. Tegenover de afgodsoffers (vs. 14), waartoe de gemeente verleid werd, stelt Christus het hemelsch manna waarmede de overwinnaar gevoed zal worden. De benaming "manna dat verborgen is" ziet op het manna, dat Mozes op Gods bevel in het heiligdom liet wegleggen, en dat van daar dien naam verkreeg. Het ziet hier waarschijnlijk op iets in 't toekomstig koninkrijk, maar wat kunnen wij niet bepalen. Waarschijnlijk duidt 't aan de voeding van 't persoonlik leven door de allernauwste levende persoonlijke gemeenschap met Christus. Sommigen meenen dat de "witte steen" niet ontleend is aan het heidendom, waar steentjes gebruikt werden bij 't tellen, of loten, en witte steentjes bij vrijspraak in 't oordeel, maar aan het jodendom, en dat hier bedoeld wordt de "Urim en Thummim (lichten en volmaaktheden of openbaring en waarheid) die waarschijnlijk een diamant was, waarop een naam gegraveerd was, die niemand kende dan de hoogepriester, aan wien de steen toevertrouwd was. Anderen meenen dat wij hier denken moeten aan den witten steen, die door de Grieken gebruikt werd als iemand in een oordeel vrijgesproken, of een zekeren rang of waardigheid toegewezen moest worden. Dus rechtvaardiging der geloovigen tegen elke beschuldiging des satans. De eerste meening is echter de waarschijnlijkste omdat een deel der belofte aan de geschiedenis van Israel ontleend is. Wat de "nieuwe naam" is, is even moeilijk te bepalen. De meeste uitleggers meenen dat die de naam des overwinnaars is; doch anderen meenen dat door "nieuw" aangeduid wordt een naam, die uitdrukken zal het nieuw hemelsch leven dat zijn deel zal worden, in tegenstelling met den beteekenloozen naam, of den naam van schande, dien hij op aarde heeft gedragen. Ook Christus spreekt in 3 : 12 van "Mijn nieuwen naam" en in 19 : 12 wordt van hem gezegd: "Hij had een naam geschreven, diemand wist dan Hijzelf."

De periode in de geschiedenis der kerk door Pergamus vertegenwoordigd vindt men in het begin der 4de eeuw en loopt, volgens sommigen, door tot 't begin der 8ste eeuw.

De Brief aan Thyatire,

(2 : 18-29.)

De gemeente vol geestdrift, maar lijdende aan bederf.

"En aan den engel der gemeente in Thyatire schrijf." Thyatire lag ongeveer 25 mijlen ten Zuid-oosten van Pergamus. De industrien der stad werden beoefend door gilden van pottebakkers, looiers, wevers en verwers. Lydia de purper verkoopster van Filippi kwam uit deze stad, die eene hoofdstad der provincie was. Aan deze gemeente moest Johannes schrijven: "deze dingen zegt de Zoon van God, Die Zijne oogen heeft gelijk aan een vlam vuurs, en Zijne voeten gelijk aan gloeiend

koper," (vs. 18). Christus noemt zich hier "den Zoon van God" met 't oog op Ps. 2, zoo als verder blijkt uit vs. 27. De beschrijving, die Hij van Zichzelven geeft, duidt aan Zijne houding tegenover hen, die de bruid des Heeren tot geestelijke en lichaamlijke hoererij wilden verleiden. Zijne oogen dringen door tot de onreine motieven dier dweepers, en geven uitdrukking aan den toorn die Hem als man der gemeente vervult, bij het aanschouwen van haren afval tot afgoderij en onreinheid. Hij is in haar midden met voeten, die het onreine vertreden en verteeren zullen.

Wat Johannes van Christus wege schrijven moest, is: "Ik weet Uwe werken, en de liefde, en het geloof, en den dienst en uwe volharding; en uwe laatste werken zijn meer dan de eerste," vs. 19. De werken bestonden in liefde, getrouwheid, hulp aan de nooddruftigen, en standvastigheid onder vervolging en verleiding. De gemeente was eene bloeiende, want haar tegenwoordige toestand overtrof haren vorigen toestand. Bij Efeze vinden wij het tegenovergestelde˙ Toch was de Heiland met haar ook niet te vreden: "Maar Ik heb tegen u dat gij de vrouw Jezabel, die zichzelve eene profetes noemt, toelaat, en zij leert en verleidt Mijne dienstknechten om te hoereeren en te eten hetgeen aan de afgoden geofferd is," vs. 20. Sommigen meenen dat onder den naam Jezabel een losbandige partij in de gemeente aangeduid wordt; anderen echter meenen dat wij hier een vrouwelijke persoon verstaan moeten, en wel eon heidensche dweepster, omdat hare leer verbonden wordt met afgoderij. Zij was waarschijnlijk een dweepzieke vrouw, die zich voor een profetes uitgaf, en onder den mantel van godsdienstige geestdrift den omgang der sekse tot een stelsel gemaakt had en leerde, en door hare heidensche leer belijders van het Christendom verleidde. Zij wordt vergeleken bij Jezabel, eene dochter van een heidensche koning, die huwde met Achab, een koning van Gods uitverkoren volk, en die raadslaagde om dat volk van Jehova af te trekken tot de vereering van Baal en Astoreth, de goden der Sidoniërs. Christus bestraft de verdraagzaamheid van leeraar en gemeente tegenover deze valsche profetes en hare verderfelijke leeringen. Uit het volgende vers blijkt, dat die toestand reeds een tijd lang bestaan had: "En Ik gaf haar tijd om zich te bekeeren, maar zij wil zich niet bekeeren, van hare hoererij," vs. 21. Aan elken zondaar en verleider wordt tijd, en tijd genoeg, gegeven om zich te bekeeren, en alleen wanneer hij volhardt op zijnen weg treft hem het oordeel. "Zie, Ik werp haar op een bed, en diegenen, die met haar hoererij bedrijven, in groote verdrukking, indien zij zich niet bekeeren zullen van hare werken," vs. 22. Christus zendt Zijn ultimatum aan Jezabel en haren aanhang. Hij zou haar werpen op een bed van smart —lichaamlijke krankheid als gevolg van hare onreinheid; en hare medegenooten en volgelingen, die in gemeenschap met haar van Christus afvallen, zullen aan lichaamlijk en geestelijk smart overgegeven worden. "En hare kinderen zal ik door den dood ombrengen." De "kinderen" worden van de metgezellen onderscheiden, en zien waarschijnlijk op het tweede geslacht, waarin de macht van lichaamlijk en zedelijk bederf zich openbaren zou. Dit goddelijk oordeel zal ook nog in de toekomst waargenomen worden. "Ombrengen door den dood" is volgen sommigen een hebreeuwsche uitdrukking voor "zekerlijk dooden," volgens anderen eene verwijzing naar het schielijk verderf, dat de priesters van Baal overkwam, of één in 't oog vallend en buitengewoon dood zonder bepaling van de wijze, waarop die plaats zou hebben. 't Is echter duidelijk, dat hier bedoeld wordt, dat deze vrouw en haar aanhang en nageslacht even als Izebel van ouds met de haren uitgeroeid zouden worden. "En al de gemeenten zullen weten, dat Ik het ben, die nieren en harten (het gansch innerlijk leven en de gezindheden) onderzoek; en dat Ik aan u, aan elk, geven zal, naar uwe werken," vs. 23. Al de gemeenten in alle kerken en in alle eeuwen zullen uit dit oordeel weten, dat Christus alle onreinheid kent, haat en oordeelt. Hij is de alwetende, kent den geheelen mensch zoo als hij innerlijk en uiterlijk is, en zal aan de schuldigen geven naar evenredigheid hunner werken.

Nu keert de Heiland zich tot de getrouwe belijders: "Maar ik zeg tot u, de overigen in Thyatire, zoovelen als deze leer niet hebben, dezulken die de diepten des Satans, zooals zij zeggen, niet gekend hebben," vs. 24. Deze getrouwen hadden twee kenmerken: zij hielden deze leer niet, en hebben geene kennis gemaakt met de diepten des Satans. De meningen omtrent de beteekenis van "de diepten des Satans" zijn de volgende; zij zagen wel wat tegen de leer was, maar nu dat hunne oogen geopend waren voor den verderfelijken aard en de werking derzelve op de zielen der menschen, noemden zij die de diepten des Satans; of, die ketters beroemden zich op de kennis van de diepten van goddelijke zaken, en de getrouwen noemden die diepten des satans; of, de ketters noemden hunne geheime leeringen diepten des satans, te kennen gevende dat zij dieper dan de satan gaan konden, en den satan en zijn rijk te slim waren; of, de ketters bedoelden door "diepten" de "diepten Gods," maar Christus in heilige verontwaardiging verandert het in "diepten des satans." De laatste meening wordt door de meeste uitleggers voorgestaan. Zij zeggen dat zij de diepten (van God) kennen, maar Christus noemt die "diepten des satans."

Wat Christus tot die getrouwen zegt, is: "Ik zal geen ander last op u zeggen," vs. 24. "Geen ander last" kan beteekenen: Jezabel mag niet langer geduld worden, en tegen haar op te treden was eene moeilijke zaak (een last); of, Ik zal op u geen ander lijden leggen, dan gij reeds te verduren hebt; of geene andere verplichting dan het verhinderen van hoererij en 't eten van afgodenoffers, zie Hand. 15 : 28, 29. En wat verwacht Christus van de gemeente? "Maar hetgeen gij hebt (d.i. het geestelijk leven en den grondslag waarop het rust) houdt dat vast (grijpt dat op nieuw en met vastberadenheid aan en houdt het vast), totdat Ik kome," vs. 25. De tijd van die komst wordt met opzet onzeker gelaten.

De belofte aan den overwinnaar in dezen strijd, wijst terug naar 't tijdperk der Richteren en van

David — macht over de volken. Doch daartoe moest hij vasthouden, wat hij reeds had, en de werken van Christus naar Zijn voorbeeld en door Zijne middelen ten einde toe houden: "en hij die overwint, en hij die Mijne werken tot het einde toe bewaart, aan hem zal Ik geven macht over de natiën," vs. 26. Deze belofte zal eerst vervuld worden bij de komst van Christus (vs. 25) en de oprichting van Zijn koninkrijk. De zedelijke macht, die 't Christendom op het heidendom uitoefent is niet de macht, die in 't volgend vers beschreven wordt: "en hij zal ze hoeden (als een herder, maar) met een ijzeren roede; als pottebakkers vaten worden zij vermorzeld; gelijk als Ik van Mijnen Vader ontvangen heb," vs. 27. De volkeren worden nu niet gehoed met een ijzeren roede; en hoewel het Christendom de geestelijke macht van het heidendom verbreekt, is nochtans de bekeering der volken niet hunne vermorzeling. Ook is het duidelijk uit wat de Heere Zelf geleerd heeft aangaande Zijn koninkrijk dat de belofte aan de getrouwen bij Zijne wederkomst vervuld zou worden, Luk. 19 : 17. De belofte die Christus hier aan den overwinnaar geeft is dezelfde die Zijn Vader Hem gaf in Ps. 2 : 8, 9; en dit stemt overeen met de beloften die wij elders vinden: zij zullen met Hem op Zijn troon zitten; zij zullen koningen zijn; zij zullen Israël en de wereld oordeelen. "En Ik zal hem de morgenster geven," vs. 28, zoo eindigt de Heere Zijne wonderbare belofte. In Openb. 22 : 16 noemt Hij zich "de blinkende morgenster," die den eeuwigen dag aankondigt. In 2 Petr. 1 : 19 worden de geloovigen vermaand op 't profetisch woord dat vast is acht te geven, als op een licht schijnende in eene duistere plaats, totdat de dag aanlichtte, "en de morgenster opga in uwe harten." Hier ook is eene verwijzing naar den eeuwigen dag door Oud- en N. Test.-profetie voorspeld. Laat ons er op letten, dat Christus den overwinnaar niet vergelijkt met de morgenster; noch zegt, dat Hij hem daaraan zal gelijk maken (Dan. 12:3), of dat hij aan de ster die Bileam zag zou gelijk zijn (Num. 24 : 17), maar Hij "zal hem de morgenster *geven*." Dit zou kunnen beteekenen, dat Hij hem den nieuwen tijd van de morgenster zal doen aanschouwen en beleven, een tijdperk dat aan den vollen dag der heerlijkheid voorafgaat en daarin verzwolgen wordt, zoo als het licht van de morgenster in dat van de zon. Zulk eene belofte verdient wel gevolgd te worden door de vermaning: "Die een oor heeft, laat hem hooren, wat de Geest tot de gemeente zegt."

Als wij aannemen, dat de "7 gemeenten" verschillende tijdperken in de geschiedenis der kerk in het algemeen aanwijzen, dan moeten wij hier denken aan den tijd, toen, na de vereeniging van kerk en staat, afgoderij en onreinheid in de kerk ingevoerd werden. Beeldendienst o.a. werd herhaaldelijk afgeschaft en hersteld op keizerlijk gezag. Het karakter van dit tijdperk is, de waarheid werd verduisterd, hare getuigen ten bloede toe vervolgd, en de valsche profetes verheerlijkt. Zooals vooral gezien wordt in den tijd, in welken het pausdom oppermachtig was, en alle poging tot hervorming onderdrukte.

Het Socialisme.

(Vervolg.)

COMMUNISME IN LATEREN TIJD.

In den nieuweren tijd, vooral na de groote Fransche revolutie op het einde der 18e eeuw, zijn de voorstanders van het communisme weer aan het woord.

De toepassing van de revolutie-beginselen toch, die men kan saâmvatten onder den naam van de "vrijzinnigheid" of het "los" zijn van God en Zijn Woord, had in verband ook met andere factoren, zooals het gebruik van stoom en de verbetering der machine, waardoor veel minder handen en ook mindere handigheid noodig waren geworden; de vrije concurrentie en het vrije arbeidscontract; in de beschaafde landen, met name die waar de industrie of de nijverheid tot ontwikkeling kwam, toestanden in het leven geroepen, welke herinneren aan de meest kranke maatschappijen uit het verleden en daarom velen naar genezing, naar verbetering deden uitzien. Ook nu weer gaf de samenleving het onverkwikkelijk schouwspel van een betrekkelijk klein aantal zeer rijken en een overgroot aantal zeer armen, die als twee vijandige klassen tegenover elkander stonden.

Een tegenstelling, die men dan als *kapitaal* en *arbeid* aanduidt.

Onder de middelen nu, die voorgeslagen zijn om aan deze misstanden een einde te maken, en die hier bij het achtste gebod ter sprake moeten komen, behoorde dan ook de invoering van het communisme.

Toch moet men hier wèl onderscheiden.

Alle communisten wilden alles in gemeenschappelijk eigendom laten en de gemeenschap tot drager maken van het eigendomsrecht. Evenals onder de leden van het gezin zou ieder nemen volgens zijn behoeften. Zoo stichtte *R. Owen* in Amerika in 1826 zulk een communistische maatschappij, onder den naam van New-Harmony, die echter verliep; *Cabet*, in Iowa, een dergelijke onder den naam van de maatschappij der Icariërs, welke nog bestaat en die hij dùs noemde naar zijn roman l' Icarie.

Bij hen is alle privaat- of individueel bezit principieel uitgesloten.

De nieuwere communisten daarentegen, ook wel *anarchisten* genaamd, willen slechts het privaateigendom van de arbeidsmiddelen opheffen en het dan overdragen niet aan den staat, maar aan de gemeenten of maatschappijen.

WAT IS SOCIALISME?

Met dit communizme nu mag niet worden verward het socialisme. Socialisme, van *socius*, "deelgenoot," "makker," is zonder meer een vrij vage term. "Sociaal" staat tegenover "individueel," als wat betrekking heeft op de *gemeenschap* tegenover wat betrekking heeft op den *eenling*.

Dan, de woorden krijgen door het gebruik een bepaalden zin.

Zoo is het ook met socialisme.

Onder socialisme verstaat men het systeem der

sociaal-democratie en onder socialisten de aanhangers van dit systeem of de sociaal-democraten.

Dit socialisme heeft zijn voorloopers gehad in mannen als de graaf de Saint-Simon, Fourier, Louis Blanc, Radbertus en Lasalle, terwijl het in Karl Marx den man vond, die er een wetenschappelijken grondslag aan heeft gegeven.

Wijl het socialisme thans een systeem, een stelsel is, waar een geheele wereld- en levensbeschouwing mee samenhangt; een stelsel dat op duizenden onzer tijd- en ook onzer landgenooten zekere bekoring oefent, verdient het reeds daarom onze belangstelling. [En wijl in dit stelsel de vraag naar het *eigendom* een van de voornaamste, zoo al niet de voornaamste plaats inneemt, dient het zoo bij één, dan wel bij het achtste gebod nader besproken.

Te meer is zulk een besprekin noodig, omdat, al moet grif toegeven, dat een gereformeerde, een Christen in het algemeen, geen "socielist" kàn wezen, in den zin dien dit woord nu eenmaal heeft —waarom dan ook de samenkoppeling van "Christelijk-socialisme" en "Christen-socialist," hoe goed ook bedoeld, als spraakverwarrend, geen aanbeveling verdient—er ook in onze kringen omtrent het socialisme nog altijd vrij zonderlinge denkbeelden in omloop zijn.

Om iets te noemen, schijnt voor velen "socialisme" eensluidend te zijn met vrijheid in den zin van bandeloosheid. Jongens en zelfs knapen, nog te onwijs om de noodzakelijkheid van het gezag te doorzien, slaan verliefde blikken naar het "socialisme." Vrouwen, die met tegensporrelige dienstmaagden, patroons, die met onwillige arbeiders te doen hebben, zien vaak de oorzaak dezer onhebbelijkheid in het "socialisme."

Dit alles nu berust op vergissing.

Zoo er toch één systeem bestaat, waarin voor de bandeloosheid geen plaats is; zoo er één systeem is dat, indien het eens in de menschelijke samenleving zijn toepassing vond, een einde zou maken aan de "vrijheid" in nog anderen zin dan dien van bandeloosheid, dan is het zeker het socialisme.

Het mag dan ook vooral niet verward worden met het *anarchisme*, of de principeele tegenkantig van alle gezag.

Een socialist, die goed in de leer is, is een voorstander van het gezag en van gehoorzaamheid aan het gezag.

Zeker, *de* socialist is een godloochenaar, een atheïst.

De bron van het gezag ligt alzoo voor hem niet in God. Hij kan dus niet gelooven, dat het Gode belieft, den eenen mensch door de hand van den anderen te regeeren, en daarom ontbreekt voor hem aan het menschelijk gezag de wijding der religie.

Maar desniettemin zijn gebieden en gehoorzamen van het socialisme onafscheidelijk.

Zeker het moet, krachtens zijn beginsel, den eenling offeren aan de gemeenschap. Alleen het Christendom toch schept tusschen beide de ware verhouding. Dan, wat nu reeds gezien wordt in het optreden van de partij tegenover haar dissentieerende leden, wijst er op, dat, mocht ooit de socialistische toekomst-staat op aarde verwezenlijkt worden, de wereld een oefening van gezag zou aanschouwen, waarbij zelfs de overdrijvingen waaraan kerk en burgerstaat zich op dit stuk hebben schuldig gemaakt, verkieslijk zouden worden.

Wat nu de voorloopers van het socialisme betreft, dan was het reeds de Saint-Simon † 1825, die, uitgaande van de toenmaals door velen verspreide stelling, dat de arbeid de eenige oorsprong van den eigendom was, leerde, dat de arbeid ook de maatstaf voor de maatschappelijke inrichtingen moest zijn; waaruit dan volgde, dat aan de arbeiders de eerste plaats in de samenleving toekwam. In zijn school gold dan ook de leuze: "aan ieder volgens zijne bekwaamheid, aan iedere bekwaamheid volgens haar werk," en stelde men den eisch, dat het goed niet zou overgaan van de ouders op de kinderen, maar dat alleen de Staat zou erven, en dan de erfenissen verdeelen onder hen, die er het waardigst toe zijn. Ook hij wilde echter het privaat-eigendom niet geheel opheffen.

Evenmin bedoelde dit *Charles L. Fourier* † 1837. Hij toch wilde een "organisatie van den arbeid," doordat de eigenaars, zonder hun eigendomsrecht te verliezen, de verschillende bedrijven gemeenschappelijk zouden uitoefenen, en wel zóó, dat zij met voortdurende afwisseling zich in de *phalanstères* of werkplaatsen zouden bezig houden met die takken van bedrijf, waartoe zij de meeste neiging en lust hadden.

Ten slotte zij, onder de voorloopers van het tegenwoordige socialisme, nog genoemd *Louis Blanc* † 1882, die de vrije concurrentie wilde vervangen door den Staat als producent of voortbrenger te doen optreden, en bovendien de eerste was, welke van "een recht *op* arbeid" sprak, dat hij, door het oprichten van nationale werkplaatsen voor werkelooze arbeiders, wilde zien toegepast; verder *Karl Rodbertus* † 1875. die aan het socialisme een wetenschappelijke tint gaf, door de leer, dat alle goederen slechts als product van arbeid waren te beschouwen; eindelijk *Ferdinand Lasalle* † 1864, verdienstelijk beoefenaar van de geschiedenis der wijsbegeerte, machtig volksagitator, wiens naam vooral verbonden is aan een thans reeds opgegeven theorie over het arbeidsloon, bekend als de *ijzeren loonwet.*

(Wordt vervolgd).

KENNISGEVING!

De Redactie van het "Maandblad" doet andermaal een beroep op de welwillende ondersteuning van het lezend publiek. Ten einde het blad zoo aantrekkelijk en zoo stichtelijk mogelijk te maken, hebben enkele broeders ons hulp aangeboden ter verklaring der Schrift. Wij verwijzen naar Prof. Mullers verklaring van het Boek "de openbaring," en Ds. Bothas preeken over de "gelijkenissen."

Prof. Dr. N. J. Hofmeyr.

so
ha

m
L
K
pe

st
sc
du
ze
or
vi
zo
he
be

al
C
w
—
"
h
a
tr
d

li
v
t
d
li
n
d
li

d
s
s
r
d
s

r

a

a

i
l

DEEL XIV, No. 9. STELLENBOSCH. SEPTEMBER, 1909.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift voor Zuid-Afrika.

NOTA BENE.

1. Men zende alle inteekengelden alsmede alle berichten betreffende verandering van adres, of ongeregelde toezending aan Mnr. R. J. DU TOIT, 'Transvalia,' Stellenbosch.
2. Men zende liever geen "Postal Notes," of postzegels. Niet-Koloniale "Postal Notes" moeten een additioneele postzegel ontvangen.
3. Alle Advertenties en de gelden daarvoor moeten opgezonden en betaald worden aan den advertentieagent van het blad, de Heeren R L. CHAPLIN, & Co., Bam's Gebouwen, St. Georges Straat, Kaapstad.

In Memoriam.

N. J. HOFMEYR, D.D.

1827–1909.

"Hetzij dat wij leven, hetzij dat wij sterven ; wij zijn des Heeren."

Het "Maandblad" legt zijn kransje neer op het pas gedolven graf van den vaderlijken vriend, den gezalfden prediker, den beminden leermeester, den ervaren leidsman op het pad des heils, den ziele-zorger en ziele-trooster bij uitnemendheid.

JEZUS BIJ MIJ.

(Naar 't Engelsch uit Alexander's "Revival Hymns".)

Ik moet Jezus bij mij hebben,
Want alleen durf ik niet gaan :
Hij moet altijd bij mij blijven,
En Zijn armen om mij slaan.

Ik moet Jezus bij mij hebben,
Want mijn ongeloof is groot ;
Hij kan troosten. sterken, leiden,
Hij is Redder uit den nood.

Ik moet Jezus bij mij hebben,
Op des levens donk're pâan,
Om in onweer, in de zonne,
In den strijd mij bij te staan.

Ik moet Jezus bij mij hebben,
Zonder Hem treed ik niet voort :
Met Hem ga ik de Jordaan in,
Met Hem door de hemelpoort.

KOOR :

Ja mijn ziele vreest geen kwaad,
Laat Hem leiden, waar Hij wil ;
Ik zal gaan, en zonder twijfel,
Ik zal volgen, zwijgend, stil.

J. I. M.

Begrafenis van Prof. Hofmeyr.

In de Kerk.

I. Door Ds. A. I. Steytler.

Geliefde vrienden,—Mij is gevraagd geworden als voorzitter van het Curatorium der Theologische Kweekschool, om vandaag een enkel woord tot u te richten. Ik behoef u zeker niet te zeggen, dat ik zulks doe met de grootste huivering, en dat ik liever gezien had, dat een, die gezeten heeft aan de voeten van den ontslapene, heden voor u ware opgetreden.

Toch heb ik mij de taak laten welgevallen, niettegenstaande het beeld van den ontslapene voor mij staat, zoo groot, dat ik het u onmogelijk zal kunnen malen. Hij was een man die stond hoofd en schouders boven allen uit.

Professor Hofmeyr was een man van groote bekwaamheden, een merkwaardig man, een buitengewoon groot man, en ik geloof, dat ik niet te veel zeg, wanneer ik hier zeg, dat, al was hij niet de grootste man, hij toch zeker een der grootste mannen was, welke Zuid-Afrika thans bezit of in het verledene ooit bezeten heeft. Als spreker behoefde hij voor niemand onder te doen. Gij allen weet het hoe keurig zijn stijl, hoe net zijn uitdrukking, hoe wegslepend alles was wat hij zeide; hoe hij eene bijzondere gave bezat om zijn gehoor in verrukking te brengen, door de kracht en bezieling waarmede hij sprak.

Hij was een man, die al wat hij aanpakte, van alle kanten beschouwde en zoo verwerkte, dat alles duidelijk voor den geest werd gebracht, zoodat zelfs een kind hem kon volgen en verstaan. Dat is een groote kunst! Menigeen, die hem hoorde, heeft misschien vaak daarna tot hem gezegd: "Maar dat was geen preek, Professor, wat daar juist door u gesproken werd!" Juist die uitroep getuigde van den eenvoud, waarmede het gesprokene was gegeven. En misschien is er menig predikant geweest, die zich heeft ingebeeld, dat hij even goed kon preeken als de Professor, zonder dan evenwel te bedenken, dat het bij dezen alles zoo ongekunsteld, zoo helder, zoo duidelijk en zoo eenvoudig was. Zijn woorden waren zoo klaar als kristal, zoo doorschijnend als glas. Daarom troffen zij altijd, hetzij hij sprak voor kinderen of volwassenen, of waar ook.

Onder de predikanten van Zuid-Afrika werd hij genoemd de kinderprediker, omdat hij het verstond zoodanig af te dalen tot in het kinderhart, dat het kind zich één gevoelde met den ouden Professor.

En wij, die zoo vaak tegenwoordig waren bij de sluiting der lessen aan de Theologische Kweekschool, hoe dikwijls hebben wij hem niet bewonderd, als hij ons bij die gelegenheden een zaak zoo duidelijk voorstelde? Ja, die voordrachten van den ontslapen Professor waren meesterstukken! Ofschoon wij weten hoe zorgvuldig hij tehuis alles overdacht en op papier stelde, toch trad hij op en sprak soms een uur lang of meer, zonder zich te bedienen van zijn manuscript.

Geen wonder, dat de redacteur van het welbekende Hollandsche tijdschrift, dat gelezen wordt door de beschaafdste inwoners van dat intellectueel zoo hoog staande land, de redacteur van het tijdschrift "Stemmen voor Waarheid en Vrede," gaarne de stukken van Professor Hofmeyr opnam, om gelezen te worden door de geleerdste en meest hooggeplaatste mannen, zelfs in Nederland.

Als spreker behoefde Professor Hofmeyr dan ook voor niemand onder te doen. En wij weten het, hoe hij zijn zwakke stem zoo behendig en kunstmatig wist te gebruiken en te manipuleeren, dat ze klonk, zelfs in de grootste zaal, zoodat allen daar aanwezig hem konden verstaan.

Hij was een man met een zwak lichaam, waarin echter een krachtige geest leefde. Men gaat tegenwoordig zelfs zoo ver om te zeggen, dat door den geest zulk een invloed op het lichaam uitgeoefend kan worden, dat het lichaam zelfs door dien geest kan worden genezen. Ik heb vaak gedacht, dat het was de groote geest, die er leefde in Professor Hofmeyr, die hem in het leven hield en hem lichálijk deed blijven, zoo frisch als een kind.

Behoef ik nog over hem te spreken als Professor?

Hij bezat op uitnemende wijze de kunst van mededeelen, omdat hij alles zoo degelijk verwerkte. Ik heb niet gezeten aan de voeten van dezen Gamaliël, doch ik herinner mij nog,, hoe ik 47 jaar geleden, toen ik pas uit Holland terugkwam, in onze Kweekschool te Stellenbosch ging hospiteeren, om te hooren wat daar gedoceerd werd; ik heb stipt gelet op al wat Professor Hofmeyr daar sprak en het frappeerde mij, hoe hij altijd trachtte den grond, de oorzaak en den samenhang van alle groote geschiedkundige gebeurtenissen der Kerk van Jezus te doorgronden en aan te wijzen. En ik, die zes jaar vertoefd had in de vermaarde stad Utrecht, welker academie wereldberoemd is, ik erken het openlijk: ik heb, toen ik Professor Hofmeyr te Stellenbosch hoorde doceeren, eerlijk gewenscht, dat ik toch het voorrecht had mogen hebben, om toch ook te hebben mogen zitten aan de voeten van dien man dien ik daar hoorde.

Gij hebt wellicht gehoord, dat, toen Professor Hofmeyr zich eenige jaren geleden op bezoek te Utrecht bevond, hij daar op een Zondagavond gepreekt heeft in de Groote Kerk. Den volgenden Maandagochtend was hij in de collegekamer van den beroemden Professor Doedes, die hem verzocht een college te houden. En toen wijlen Professor Doedes hem zijn dank betuigde, zeide hij daarbij: "Gisteravond hebben we het voorrecht gehad een geboren redenaar te hooren; vandaag hebben we

het voorrecht gehad een geboren Professor te hooren."

De jongelingen, die gezeten hebben aan de voeten van Professor Hofmeyr, wisten wat zij aan hem hadden; zelfs de professoren, die aan zijn zijde stonden, getuigen daarvan. Ik denk aan den grooten, den ontzaggelijken invloed dien hij uitgeoefend heeft op de meer dan driehonderd predikanten, die aan zijn voeten gezeten hebben, die zijn lessen ingezogen hebben. Is het te veel als ik zeg, dat de Professor, nadat hij afgetreden is, gestorven zijnde, nog spreekt door zijn geest, die voortleeft onder die honderden van werkers en onder de honderdduizenden in Zuid-Afrika?

Ik denk ook aan hetgeen hij gedaan heeft voor de vele inrichtingen te Stellenbosch, voor jongemannen en meisjes. De geschiedenis zal het vermelden, wat die man gedaan heeft tot heil van ons volk en onze Kerk. Duizenden kunnen getuigen van den grooten zegen, dien zij gehad hebben van den Professor, dien God gebruikt heeft voor Zijn groot werk.

Als wij denken aan Professor Hofmeyr mogen we wel spreken van het groote, het ontzettende, het onherstelbare verlies, dat Stellenbosch, de maatschappij, de Kerk, ja gansch Zuid-Afrika, op heden lijdt, door het overlijden van dezen man.

Wij hadden nog gedacht en de zoete hoop gekoesterd, dat hij, bij de aanstaande herinnering aan het vijftigjarig bestaan van het Seminarie, de feestrede zou uitspreken. Ik was juist in correspondentie met den plaatselijken leeraar, Ds. D. S. Botha, over die feestviering, en deze schreef mij, dat Professor Hofmeyr bereid was die rede te houden, doch dat deze zich in de laatste dagen niet meer zoo wel gevoelde. En weinige dagen gingen sedert den ontvangst van dat schrijven voorbij, of de treurmare werd gehoord, die een rilling door duizenden deed gaan, dat de geachte, de groote, de beroemde, de liefdevolle Professor gestorven was.

Wij kunnen hem niet terugwenschen. Zacht is hij ontslapen. Zijn levenskaars was uitgebrand; zijn levenstaak was volvoerd; zijn levensrol was gespeeld. Zacht sliep hij in, door geen benauwdheid gekweld, door geen pijnen gefolterd. Zacht ging hij heen als Elia van ouds. Hij stierf en toch hij stierf niet. Wij hebben het immers zooeven gehoord: "Wie in Mij gelooft zal niet sterven." Zijn sterven was geen sterven; het was een overgaan naar het Vaderhuis, een overgang van deze wereld met haar zorgen en verdriet, naar het gewest van rust en vrede, waar geen ziekte heerscht, geen traan wordt gezien, geen zucht wordt geslaakt, waar alle geloovigen zijn als engelen Gods, in volmaakte gelukzaligheid en heiligheid.

Hij is ontslapen in de liefde zijns Gods, in de armen zijns Zaligmakers, om daarboven te zien de vrucht van zijn arbeid hier in Stellenbosch en gansch Zuid-Afrika. En wij Elisa's, wij staan heden hier en bidden die Elia na, die heengegaan is, niet op een vurigen wagen, doch gedragen in de armen van den Heiland.

Laat zijn heengaan ons opnieuw leeren, dat onze tijd kort is, dat wij moeten werken zoolang het dag is, dat de nacht komt.

Gij, geliefden, die hier vergaderd zijt en met vochtige oogen en loodzware harten weldra het stoffelijk overschot van den Professor ten grave zult volgen, vergeet niet, dat ook gij eens rekenschap zult moeten afleggen van uw daden.

God vertrooste haar, die zoolang met hem heeft samengewandeld op denzelfden weg. Hij doe haar diep nederbuigen en van harte zeggen: "Het is de Heer die het gedaan heeft en wat de Heer doet is welgedaan. Hij is mij slechts een weinig vooruit."

God schenke de kinderen van den overledene, die heden zien hoe hun vader geëerd wordt, alle genade, en leere hen zoo te wandelen als hij gewandeld heeft, opdat ook van hen eens zal kunnen worden gezegd: "Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven."

God heilige deze roepstem aan allen! Amen.

II. Door Prof. de Vos.

"De Heere heeft gegeven en de Heere heeft genomen; de Naam des Heeren zij geloofd!" Joh. 1:21.

Toen de vrome van den ouden dag deze woorden uitsprak, onderwierp zich zijn geloof daardoor onbepaald aan den wil des Heeren, en behaalde 't tevens zijn hoogste overwinning, hij verkeerde in buitengewone beproevingen, het stormde in zijn binnenste, doch hij overwon; ja overwon daarmede ook den satan en al zijne listen en geweld. Al wist hij in die treurige omstandigheden niets anders, dan wist hij toch dat hij in dit alles met zijn God te doen had; en Hem vertrouwde hij en Hem gaf hij de eer.

En wij—geen wonder als velen onzer onder diepe aandoening, ontroering zelfs, deel nemen aan deze plechtige verrichtingen; doch moet niet ook ons geloof zich thans daarin openbaren, dat wij bukken onder de hand des Heeren, en dat wij Hem danken en loven.

Hij toch was 't Die ons dien dierbaren broeder, dien vader gegeven heeft; wie anders kon ons die uitnemende gave gegeven hebben?

Zal ik hier uitweiden over wat de Heere in hem gegeven heeft aan zijne echtgenoote, zijne kinderen en kindskinderen! 't Is als of 't daartoe te teeder, haast te heilig is, niet waar? en hoe veel wij er ook van weten, zij allen zullen ons nog toeroepen: "Gij weet er op lange na niet alles van." Wij spreken hier geen ijdele loftuitingen uit ter eere van den mensch, maar willen elkander wijzen op wat de Heere in en door den ontslapen vader aan ons heeft gegeven, opdat wij daaruit leeren

wat wij leeren moeten, en den Heere de eere geven die Hem toekomt.

Is 't niet duidelijk dat hij in 't bijzonder een gave van den Heere was? Als pasgeboren wichtje was hij zoo zwak dat men twijfelde of hij leefde, en niet dacht dat hij een enkel voetspoor op deze aarde zou drukken. Doch zijn God had hem voor een grootsche taak bestemd, en nam hem onder Zijne bijzondere zorg.

Onderscheidde hij zich later als student door zijn buitengewonen ijver en bekwaamheid, ook toen scheen 't weder als of zijne zwakke lichaamskrachten hem niet zouden toelaten zijn doel te bereiken. Evenzoo moest hij als ijverige leeraar in eene uitgestrekte gemeente, steeds ondervinden dat zijne krachten hem niet toelieten te doen al wat hij zoo gaarne wilde doen. En toch wat heeft hij in die betrekking niet voor zijne gemeente en voor de gansche kerk kunnen uitrichten. Als prediker muntte hij uit door buitengewonen ernst en welsprekendheid en kracht. En hoe treffend als men er op let hoe de Heere hem, tesamen met enkele anderen, aan de kerk gegeven heeft juist op eenen tijd toen er nieuwe behoeften waren ontstaan waarin voorzien moest worden en er bijzonder werk moest worden ondernomen. De Koning der kerk deed toen zoo als altijd; Hij zorgt in zulke omstandigheden dat de mannen er zijn die Zijne kerk dan juist noodig heeft.

De tijd was toch aangebroken dat meer inzonderheid de eenvoudigheid des geloofs en de vrijheid en kracht der genade in het helderste licht moesten worden gesteld. En daartoe juist had Professor Hofmeyr de bijzondere gave. O hoe velen ztjn er reeds in den hemel en hoe velen nog op aarde die dankbaar getuigen dat hij hun den heilweg eerst recht duidelijk heeft aangewezen. De eenvoudigste hoorder kon hem verstaan, terwijl de meest ontwikkelde verbaasd was over de hoogten en diepten die hij hun in Gods Woord aanwees.

Het was een tijd van voorbereiding voor heerlijke opwekkingen; het Theo. Seminarie moest worden gesticht; het zendingwerk onzer kerk moest toen eigenlijk worden begonnen; en een ernstige strijd moest door onze kerk worden gestreden; en met enkele anderen stond hij steeds vooraan in de gelederen dergenen op wie die grootsche taak vooral zou rusten.

Zijn hoofdwerk echter was wat hij als Hoogleeraar voor de Kerk heeft gedaan. Wie had het kunnen denken, dat het hem vergund zou worden, dat ambt een ruim vijftigtal jaren te bekleeden! Op slechts enkele uitzonderingen na, hebben al de tegenwoordige predikanten der N. G. Kerk in Zuid-Afrika aan zijne voeten gezeten. Geen wonder, dat hij zoo merkbaar zijn stempel heeft afgedrukt op onze Kerk, niet alleen wat betreft de prediking, maar op geheel haar leven en hare belangrijke werkzaamheden. Als zoodanig zal zijn naam onvergetelijk zijn voor onze Kerk in alle volgende geslachten.

Hij was onze Johannes, ons van God gegeven; de theoloog onder onze theologen; zeer diep was hij ingedrongen in den geest van den Heiland; en vooral om het Evangelie van zijne liefelijkste zijde voor te stellen; als de hoogste openbaring van de liefde Gods. Wat hij alzoo leerde, dat bevestigde hij door zijn dagelijkschen wandel. Niet alleen zijne vele geestelijke kinderen alhier, maar de gansche gemeente van Stellenbosch heeft daarvan de vruchten geplukt. Wat hij vooral voor de talrijke jeugd die hier wordt opgeleid, voor de belangrijke opvoedingsinrichtingen, en alzoo voor Stellenbosch en geheel Zuid-Afrika heeft gedaan, laat zich nauwelijks berekenen.

Bovenal zal hij onvergetelijk blijven voor zijne studenten en oud-studenten, tot welke ook al de tegenwoordige professoren van de Kweekschool behooren. De inschikkelijkheid en liefde, die hij zijnen ambtgenooten steeds betoonde, werden door hen zeer op prijs gesteld. Zijn ijver en degelijkheid in al zijn werk, zijne liefde voor Gods Woord en bovenal van den Heere zelf, waren allen tot een voorbeeld en eene inspiratie. Hij spreekt nog en zal blijven spreken ook nu dat hij gestorven is.

Doch was hij ons een gave Gods, hij was toch maar voor eenen tijd gegeven, en ter rechter tijd nam hem die Heer terug door hem hooger op te roepen. En ook dat heeft Hij op zoo heerlijke treffende wijze gedaan, dat ieder moest zeggen: Wie anders dan Hij had het kunnen doen! Om daarop toe te passen de uitdrukking, die de overledene eens gebruikte ten opzichte van de laatste oogenblikken van iemand door hem zeer bemind, zeggen wij: Het was een meesterstuk van Gods genade!

Zijn werk was afgedaan, hoewel hij tot onlangs bleef hopen, dat hij nog veel zou kunnen doen, dat hij zoo noodig achtte. Hoe ijverig hij dus nog bezig was, kon men toch naderhand bespeuren, dat hij het vaderhuis naderde. Zijn geest was nog helder, maar het was toch alsof hij zich gereedmaakte om zijn laatste en hoogste vlucht te nemen. Men bespeurde dit vooral aan zijne laatste preek onlangs hier geleverd, en wel over de woorden: "Hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren." Het was alsof hij onbewust zijne eigene lijkrede uitsprak. Het was alsof hij gevoelde, zonder het zelf te weten, dat zijn einde nabij was; en gelijk de reiziger die lang van huis geweest is, naar mate hij zijne woning nadert, des te vuriger verlangt naar hen die hem daar inwachten, zoo werd zijn verlangen al sterker naar den hemel en naar zijn Heer; maar ook naar zijne geliefde dochter—Mev. Dr. Marais—zijn eenigst kind uit zijn talrijk huisgezin, dat reeds was heengegaan.

O voor hen die, ik mag wel zeggen, het voor-

recht hadden in die laatste oogenblikken aan zijne sponde te staan, was 't in een opzicht iets zeer treurigs, maar in een ander opzicht iets hartverheffends en lieflijks. Het was als of men een zuigeling in de armen der moeder in slaap zag vallen. Pijnlijk ja zulk een held te zien vallen ; doch moest ik niet liever zeggen : heerlijk, hem zoo te zien zegevieren ? Het was een hemelvaart, geen sterven. Men had geene zeer sterke verbeelding noodig om 't zich voor te stellen, dat men de engelen klapwiekend het vertrek zag binnensnellen om hem blijde met zich te nemen naar den hemel.

En Brs. Evangeliedienaren, is zijn mantel ook op iemand onder ons gevallen ? Ernstige vraag niet waar ? vooral in dezen tijd, waarin de kerk zulke mannen zoo noodig heeft.

Doch Brs., ieder heeft zijn eigen werk in 's Heeren wijngaard, en ontvangt ook daarvoor de noodige talenten. De Geest deelt nog uit eene goddelijke volheid, aan een iegelijk gelijkerwijs Hij wil. De groote vraag is toch maar, of wij getrouw zijn in het gebruik van die talenten. Laat ons dan, zelfs waar het onder tranen geschiedt, dien Heere Die alzoo heeft gegeven en genomen, heden loven en prijzen. Hij Zelf blijft toch nog bij en met ons ; Hij is oneindig meer dan Zijne allerbeste gave. Hij houdt Zijne Kerk in stand, en voor Hem is niemand eigenlijk onmisbaar. Wij loven Hem voor al wat Hij voor den ontslapene is geweest en heeft gedaan; wij loven Hem voor al wat Hij door dien Broeder voor de zijnen, voor de Kerk, voor ons geheel volk heeft gedaan. " De Heere heeft gegeven, en de Heere heeft genomen ; de naam des Heeren zij geloofd !"

In de zaal der Christelijke Jongelings Vereeniging.

——:o:——

I. Ds. P. G. J. Meiring.

Geliefde mede jonge menschen ! Wij verkeeren heden in de schaduw van een donkere wolk, van een zwaar verlies. Het afsterven van Prof. Hofmeyr is ja een verlies voor geheel onze kerk en volk, doch het is vooral de jeugd die daardoor getroffen wordt. Immers hij was Gods bijzondere gave aan ons, jonge menschen. Wij hooren het soms zeggen, dat niemand onmisbaar is. Dat mag zijn. Prof. Hofmeyr's plaats onder ons zal echter moeilijk, indien ooit ten volle, gevuld kunnen worden. En dat om vele redenen. Denkt aan zijn langdurigen arbeid onder de jeugd te Stellenbosch. Het eerste portret van hem, dat ik als kind herinner gezien te hebben, werd van hem, en Ds. Abraham Kriel genomen, toen deze student was, en zij gezamenlijk een collectereis deden in Prof. Hofmeyr's oude gemeente, Calvinia, tot het daarstellen van het noodige voor den bouw van de C. J. V. Zaal, de oude welke hiernaast staat. Dat kan niet later dan 1872 geweest zijn ; dus dertig jaren geleden. Geruimentijd vóór dat jaartal moet het werk aan de jeugd begonnen zijn. Zoodat wij zeggen mogen, dat gedurende ongeveer veertig jaren Prof. Hofmeyr geregeld des Zondagsmorgens in zijn Bijbelklas de jongemenschen heeft toegesproken. En welke indrukken zijn er niet in die Bijbelklas geweest ! Wie uwer herinnert zich niet levendig zijn eersten Zondagmorgen in de Bijbelklas? Welke inspiratie was die niet ! Alzoo werden er honderden en duizenden jeugdige levens geinfluenceerd, velen van wie thans in de hoogste betrekking in het land staan.

Denkt ook aan zijne jeugdige frischheid. Prof. Hofmeyr bleef immers jong in zijn hart, en daarom gevoelden wij vrijmoedigheid om tot hem met onze bezwaren te gaan ; hij zou ons verstaan. Wij waren verzekerd van zijn sympathie ; zoo ruim was zijn hart en zijn blik.

Nog eens. Denkt aan zijn arbeidzaamheid. Hij kende geen rust. Wij die elders wonen, namen het hem kwalijk dat hij weigerde gedurende 't kwartaal om tot ons over te komen. Hij had, zoo zei hij, te veel te doen onder de jonge menschen te Stellenbosch dan dat hij afwezig kon zijn. En kwam de vakantie, zoo gaf hij zich met geheel zijn hart en alle krachten aan 't werk in de gemeente, of omgeving waar hij was. Trouwens toen hij lag te sterven meenden zijne huisgenooten dat hij te " Harmonie " bezig was de jonge dochters toe te spreken. Hij gaf zich geheel aan ons.

Als wij zoo denken aan wat hij voor ons gedaan heeft en geweest is, voelen wij hoe moeilijk zijn plaats onder ons weer zal kunnen aangevuld worden.

Moet ik in één woord het leven van Prof. Hofmeyr karakteriseeren, dan zou het zijn met 't woord " overwinning," zooals uitgedrukt in de Schrift, zooeven door Prof. Marais gelezen : " Gode zij dank die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus " 1 Kor. 15 : 57. Overwinning stond geschreven in geheel zijne houding. Iemand die thans professor is aan de Universiteit van Edinburg, schreef eens " als Prof. Hofmey r zijn collegie-kamer binnen treedt en bij zijn katheder zich tot zijne studenten keert, staat hij als een generaal die zich aan het hoofd van zijne leger stelt." Die lichaamlijke houding was kenmerkend van zijn zieleleven,

Er was bij hem overwinning over lichaamlijke zwakheid. Gij weet dat hij Nederland moest verlaten wegens zwakheid nog vóór zijn studie tijd ten einde was, en die hem aan boord groetten dachten hem nooit weer te zien. Zijn onoverwinnelijke geest wist dat zwakke lichaam echter zoo dienstbaar te maken aan zijn wil, dat hij niet alleen buitengewonen arbeid heeft kunnen verrichten, maar zelfs

zijn negental broeders heeft overleefd. En is het niet dat wij weten dat God over onze wijze van sterven beschikt, zouden wij bijna kunnen denken dat ook daarin hij over zijn lichaam heeft beschikt en die moedige geest het matte lichaam daar op de sofa heeft nedergelegd en daaraan is ontvlucht.

Er was bij hem eveneens overwinning over omstandigheden. Toen hij vijftig jaar geleden te Stellenbosch kwam, waren de inrichtingen die er thans zijn, zelfs niet als droombeelden gekoesterd. Doch hij tezamen met zijne twee collegas Prof. Murray en Ds. Neethling, heeft de omstandigheden gekneed en gevormd en dat door volharding, totdat wij hebben wat Stellenbosch vandaag groot maakt.

Nogeens. Er was bij hem overwinning over twijfel en ongeloof. Ik weet niet of hij ooit twijfelingen had omtrent de waarheid Gods, doch zijn levenspad liep niet altoos in het heldere licht, maar voerde soms naar donkere schaduwen. Zijne voeten daalden in diepe wateren, waar Gods tred niet kon worden herkend. Doch immer bleef er op zijn aangezicht rusten het licht van den eeuwigen morgen en de glimlach van verzekerdheid aangaande Gods liefde en trouw. Daarom was 't voor ons, die soms uit 't onderveld hier te Stellenbosch kwamen, een sacrament om op dat blijmoedig gelaat te zien.

Hij heeft ook overwonnen in 't gebed. In den laatsten tijd sprak hij zeer openhartig over zijn gebedsleven, en verhaalde van de kinderlijke gezindheid welke zijn gebedsomgang kenmerkte. De onzichtbare wereld was hem zeer nabij, en de aanwezigheid van zijn Vader zeer reëel. Onlangs, na eene ondervinding van bijzondere gebedsverhooring als door geestdrift weggevoerd, bond hij het zijn gehoor op het hart, dat zij nimmer twijfelen moeten dat het geloovig gebed verhoord werd.

Eindelijk heeft hij overwonnen in den dood. Als iemand mij om eene verklaring vroeg van de woorden: "Dood waar is uw prikkel, graf waar is uwe overwinning?" zou ik niet beter kunnen doen dan naar 't afsterven van Professor Hofmeyr heen te wijzen. Er was geene verschrikking des doods, en geen angst, en geen strijd. Ja, er was zelfs niet de vernedering die aan den dood verbonden is. Zoo even stonden eenigen onzer bij 't lijk, en sprak de weduwe: "Hier is geen dood in ons huis. De kleine kinderen hebben geen vrees om alleen in deze kamer te komen, maar telkens gaan zij daar bij Oupa staan." Zoo had hij ook gedurende de laatste maanden van den dood gesproken. Hij zei geduriglijk: "Er is geen dood! De Heiland zegt uitdrukkelijk: 'Die in Mij gelooft zal leven al ware hij ook gestorven, en een iegelijk die leeft en in Mij gelooft zal niet sterven in der eeuwigheid.'" Om het beeld te gebruiken dat bij hem in den laatsten tijd een lievelingsbeeld was, het "papie" was gebroken, en de vlinder, vrijgelaten, was heengegaan in den zonneschijn van de andere wereld.

Wij zijn arm vandaag van wege het verlies, doch rijk van wege den schat van indrukken en herinneringen en zegeningen van Prof. Hofmeyr ontvangen. Zoeken wij die lessen na te komen en alzoo de vruchten te leveren op zijn arbeid en liefde.

II. Prof. J. I. Marais.

Toen Prof. Hofmeyr drie weken geleden de gemeente op de hem eigene gevoelvolle wijze toesprak, zei menigeen: "'t Is zijn zwanenzang!" De zwaan, zoo luidt het sprookje, zingt liefelijk voordat zij sterft. Ook hij, de dierbare ontslapene, zong. 't Was meer dan eene preek, 't was een getuigenis, 't was een lied des triomfs, 't was eene ontboezeming van wat in de ziel leefde, in den wandel openbaar werd.

"Hetzij dat wij leven, hetzij dat wij sterven: wij zijn des Heeren."

Dat was zijn laatste woord aan de gemeente. Zijn heengaan was als zijn leven; zijn leven was als zijn heengaan. "Henoch wandelde met God. En hij was niet, want God nam hem weg."

***

Ik ga tot u spreken over Prof. Hofmeyr als een man, wiens persoonlijkheid op zeer velen een diepen indruk heeft gemaakt. Die persoonlijkheid had eene eigenaardige kleur. Op de treffende tegenstellingen in zijn karakter ga ik u wijzen, mijne jonge vrienden; want tot u spreekt hij nog nadat hij uit ons midden is heengegaan.

Bij Prof. Hofmeyr was er:

1. Groote *beslistheid* en buitengewone *teederheid*. Hij was een man die niet schroomde zijne overtuigingen uit te spreken, maar zulks ook nooit deed op tergende, honende wijze. Hij zelf trachtte, zooveel mogelijk, alles te vermijden wat kon schaden of kwetsen. Meer dan eens pleitte hij voor overtuigingen die hem dierbaar waren, hoewel anderen, aan wier samenstemming hij wel dacht, hem niet konden volgen op den ingeslagen weg. Hij vermeed aanstoot, zoo ver hij kon; gelukte hem dit niet, hij trachtte door zijn minzaamheid te toonen, dat het hem niet om personen maar om zaken te doen was. Van daar dat men altijd wist waar men hem vinden kon. Alle halfheid hinderde hem; ofschoon hij nooit veroordeelde die van hem verschilden.

Die beslistheid kenmerkte zich in alles. Zijn *bekeering* was eene besliste daad van overgave aan zijn Heer en Heiland. Menigmaal heeft hij ons verhaald, hoe hij als jongeling gezeten onder een boom in zijns vaders tuin tot licht kwam door dat wonderbaar woord: "Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eenig-geboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." Van dat

oogenblik had hij slechts ééne begeerte: zijn God te verheerlijken door zijn leven. Hij wou zendeling worden. De Heer beschikte het anders. Hij werd wel zendeling, maar op veel ruimer gebied. Er zijn weinigen in Zuid-Afrika die meer voor de uitbreiding van Gods Koninkrijk hebben gedaan dan hij.

In meer dan één keerpunt in onze geschiedenis trad hij op om een beslissend woord te spreken, zonder te vragen, wat zullen anderen er van denken? Was de zaak tusschen hem en zijn Heer besproken, dan deinsde hij niet terug voor de gevolgen. Hij bleef kalm en rustig, maar ook niet wijkende voor tegenstand die soms zeer bange werd. Hij was in vollen zin des woords een leider, die door de kracht zijner persoonlijkheid anderen dwong om hem te volgen.

En bij dit al was er een buitengewone *teederheid* in zijn omgang met anderen. Nooit was hij bitter. Het woord dat bij zijn bekeering tot God diep in zijn ziele was afgedrukt, had wijding gegeven aan zijn karakter: "alzoo LIEF heeft God." Daarom was Prof. Hofmeyr als zielzorger zoo bemind. Hoevele weduwen hebben niet God gedankt, dat zij in de ure der benauwdheid zijn troostwoord mochten vernemen en op zijn gebed haar stille *amen* mochten doen hooren! hoevele jongelingen hebben niet hun twijfelingen in zijn oor gefluisterd, om van hem te vernemen, wat het geloof in Christus vermag! Waar leed was, daar liet hij zich gaarne kennen; waar tranen werden gestort, daar trachtte hij die tranen aftewisschen. Zijn leven onder ons was waarlijk eene vervulling van het apostolisch woord: "wandelt in de liefde."

2. Een andere tegenstelling in zijn karakter zou ik willen noemen:

Zijn *degelijkheid* en zijn *eenvoudigheid*. Tot leuze had hij het woord der Schrift genomen: "al wat uwe hand vindt om te doen, doe het met al uwe macht." Hij ging altijd tot op den bodem der dingen, die hem bezig hielden. Geene zaak, geen onderwerp, van welken aard dan ook, kwam voor zijne aandacht, zonder dat hij alles onderzocht, dat daarop betrekking had. Van oppervlakkigheid had hij een afkeer. In den regel trad hij voor de gemeente niet op, zonder ernstige voorbereiding. Hij schreef altijd voluit, wat hij aan de gemeente voordroeg. Hij kon het dan ook niet velen, dat jongere en oudere predikanten op den kansel verschenen, zonder ernstige studie en strenge voorbereiding. Daarom drong hij immer aan bij zijn leerlingen op het uitschrijven van hun preeken, al lazen zij die niet voor. Hij meende dat het schrijven den prediker een beheer gaf over de stof, waardoor hij macht kon verkrijgen in de voordracht. Van daar die buitengewone helderheid, die in alles bij hem uitblonk. Hij wist wat hij zeggen wilde; hij zeide wat hij zeggen wilde in den keurigen vorm die zijn uitlatingen kenmerkte.

Bij dit al was er een kinderlijke *eenvoudigheid*, die meer dan een verbaasde. Trad hij op voor kinderen, zij hoorden hem in hun eigene taal de groote dingen van Gods Koninkrijk verkondigen. Sprak hij tot een zending-gemeente, ieder kon hem verstaan, volgen, waardeeren. Studenten hadden nooit te klagen over gebrek aan helderheid, of een verbergen van gedachten achter minbeteekenende phrasen.

Daarom was Prof. Hofmeyr aller vriend. Hij kon zich indenken in ieders toestand, en zich schikken naar ieders bevatting. Daarom was hij bij uitnemendheid kindervriend, jongelings-vriend, studenten-vriend. Er was altijd een jeugdige frischheid die indruk maakte op een ieder. Men vergat de grijze haren; men hoorde het jeugdig hart kloppen, en voelde dat hier een grijsaard was, die zijn jeugd had vernieuwd gelijk de arend.

Het is opmerkelijk hoevelen hem raadpleegden. Kwam hij in de kamer der droefheid, waar alles somber was—zijn in- en uitgaan was tot zegen, het was of een zonnestraal de duisternis had verdreven. Er was niets gemaakts in dit alles. Het was niet de dwang van plicht, maar de drang der liefde. En die drang der liefde wekte bij hem een heilig plichtbesef. Hij was student tot op het laatst. Hij was de zielevriend tot op het laatst. Zijn laatste bezoek op den dag zijns doods was aan de vriendschap gewijd.

Die eenvoudigheid was kenmerk van ware grootheid: want Prof. Hofmeyr stond nooit op een afstand van zijn medemenschen. Hij leefde in alles meê: daarom kon hij zich op ieders standpunt verplaatsen. Hij was "allen alles," of trachtte dit te zijn. En bovenal was hij zoo natuurlijk, dat men zich vaak verwonderde over die natuurlijkheid van den geleerde. Sommigen kenden zijn grootheid niet, omdat zij in hem zagen een vriendelijken grijsaard, die op eenvoudige wijze zich voordeed aan zijne medemenschen.

3. Een derde tegenstelling waarop ik wijs is: zijn *wetenschappelijkheid* en zijn *godzaligheid*. Dat hij wetenschappelijk gevormd was, daarvan droegen zijn boeken, zijn collegies de blijken. Geen onderwerp behandelde hij zonder blijken te geven van zijn kennis die niet oppervlakkig was. Was hij professor geworden aan eene buitenlandsche universiteit, hij zou geschitterd hebben door zijn niet gewone talenten. Zijn tijdgenooten in Holland, zoowel als zijn medestudenten uit Zuid-Afrika, hadden een diepen indruk ontvangen van zijn degelijke voorbereiding voor de levenstaak die hem wachtte. En toen hij jaren geleden Utrecht bezocht, werd hem den kansel in de Dom, en de Katheder van Prof. Doedes afgestaan, zoodat hij ook daar de gemeente aan den éénen en de studenten aan den anderen kant mocht toespreken. Hij perste aller bewondering af, en de gevierde Utrechtsche Hoogleeraar getuigde van hem, dat hij

op zijn plaats was in den kansel, en niet minder op zijn plaats in de Katheder voor het zoo kritisch gehoor op de studentenbanken. Van den gang der wetenschap nam hij gedurig kennis, en men kon met hem spreken over zaken die niet in direkt verband stonden met zijn eigen werk. Hij had zulk een helder oordeel, en zulk een helder hoofd. Hij zag dingen soms als bij intuitie, en kon met gezag spreken, waar anderen wikten en wogen. En wat hij leverde was zoo vrij van schoolsche termen en vormen, dat men gevaar liep hem van oppervlakkigheid te beschuldigen, omdat het geleerde apparaat werd gemist. Voorwaar als een man der wetenschap stond hij voor ons. Voor weinigen moest hij op zij staan.

En bij dit al was er zulke *godzaligheid*, zulke *toegewijdheid* aan God, dat zijn omgang met zijn medemenschen hun tot zegen was. Hij was man des gebeds bij uitnemendheid, want hij leefde "als ziende den onzienlijke." Het gebed was de ademhaling zijner ziele. En uit dat gebedsleven was allengs al het zelfzuchtige verdwenen, zoodat hij minder aan zichzelven dacht, maar als voorbidder voor anderen zich kenmerkte. En hij kon zich zoo verliezen in den toestand van anderen, dat hun vreugde zijn vreugde, hun leed zijn leed was. Eens spraken wij samen over iemand die diep gevallen was, en hij antwoordde: "ik bid voor hem, want ik weet, dat er in de gansche schepping niemand is, die zulk medelijden met hem heeft als mijn hemelsche Vader." Van een ander zei hij: "God zal hem vinden. Ik bid geduriglijk voor hem. Uit mijn jarenlange gebedservaring zeg ik, hij zal tot God terugkeeren." Het gebed was hem iets reeëls: de hemel eene werkelijkheid. Het was alsof de sluier doorzichtig werd, naarmate hij klom in jaren en rijpte in godsvrucht. Het was alsof hij de hand had gelegd aan het gordijn, dat dit leven scheidt van het toekomende, en te eeniger tijd kon wegschuiven wat den hemel voor zijn oog verbergde. En zijn heengaan was dan ook zoo, alsof hij zonder waarschuwing van het hoekje in de studeerkamer, waar hij zoo dikwijls had geknield, en waar hij insliep op den gedenkwaardigen Donderdagavond, achter het gordijn werd heengeleid door den Heiland, die hem naar zijn bestemde plaats wilde brengen op den bestemden tijd. De gebeds-lijst van Prof. Hofmeyr is een zeer eigenaardige. Wat tal van namen prijkte er! Kinderen waren er op die lijst, en grijsaards: mannen van naam in en buiten Zuid-Afrika, en personen van geene beteekenis. Eens liep hij zoo in een vriendenkring die lijst door, en meer dan een kreeg een riem onder het hart bij het hooren, dat ook zijn naam er was. Aan een klein meisje—ook op zijn lijst—schreef hij eens: "Uw naam is Anna: wees als Anna de profetes, die Jezus liefhad!" Voorwaar een gebedsheld is ons ontvallen!

Wat een les voor u allen, jongelieden van Stellenbosch! De wetenschap wordt door u gretig beoefend; er is gevaar dat twijfel uwe ziel bevangt. Leert hier wat het geloof vermag, en hoe heerlijk de band is tusschen wetenschap en geloof. Leert hier, dat de godzaligheid u niet minder wetenschappelijk maakt, maar uw wetenschap heiligt.

Bij het Graf.

Door Prof. A. MOORREES.

Geliefde Broeders en Zusters!

Wij staan bij het open graf van den laatsten der drie groote mannen, die onder de leiding Gods, Stellenbosch gemaakt hebben tot wat zij heden is.

Eerst ontviel ons, in de kracht zijns levens, de onvergetelijke Prof. Murray, wiens beeld onuitwischbaar afgedrukt is in de harten van allen, die tot zijne leerlingen behoorden. Daarna, na vele jaren werd Ds. Neethling opgeroepen, de man wiens naam zal blijven leven zoolang Stellenbosch zal bestaan. En nu eindelijk is de alom beminde Prof. Hofmeyr de rust ingegaan, waarvan er geschreven staat: "Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven; ja zegt de Geest, opdat zij rusten van hunnen arbeid; en hunne werken volgen met hen."

Ik moet kort zijn en bepaal mij dus tot de beantwoording van deze enkele vraag: In welke stemming moeten wij zoo aanstonds dit kerkhof verlaten? Wat moet de uitwerking zijn van de plechtigheid, die wij op dezen dag hebben bijgewoond?

Wij behooren heen te gaan met een gevoel van dankbaarheid, in de eerste plaats. O! ik weet het, de gedachte valt ons zwaar, dat wij die vriendelijke gestalte niet meer zullen zien voorbijgaan op onze straten, dat wij nooit weer vernemen zullen die hartelijke vroolijke stem. En toch de tranen, die onze wang besproeien moeten tranen van dankbaarheid en niet van droefheid zijn, voor de uitnemende gave die — wij hebben het zoo even gehoord — God aan onze Kerk, aan de Kweekschool, en heel ons vaderland in den ontslapene heeft geschonken, dankbaarheid voor dat leven zoo rijk aan vruchten, dankbaarheid voor de liefdevolle wijze waarop God Zijn gave weer genomen heeft!

Maar ik vertrouw dat wij ook zullen heengaan met een gevoel van verootmoediging. Want zulk een leven als hier afgesloten wordt is een beschaming voor ons. Wanneer ik mijzelven afvraag wat het geheim van de kracht was die hij uitgeoefend heeft, dan vind ik die niet in de eerste plaats in de rijke talenten die hij van God ontvangen had, en waarvan allen die hij onder zijne leerlingen heeft geteld gaarne getuigen zullen; maar in de persoonlijkheid die achter die talenten zat. En

het geheim van zijn persoonlijkheid vind ik daarin, dat hij zoo nabij de geestelijke wereld leefde, waarvan hij met zooveel bezieling wist te getuigen. En vooral in den laatsten tijd was het mij alsof hij zoo nabij het geheimzinnig voorhangsel kwam, dat de onzienlijke wereld voor ons oog verbergt, dat de dichte sluier voor hem doorzichtig werd en de geestelijke dingen klaar en helder op het vlies van zijn geestesoog werden afgespiegeld. Hij had niet noodig door verstandelijke redeneering zich te overtuigen van de werkelijkheden der onzienlijke wereld. Maar wat wij dikwijls als op een afstand, en als door nevelen aanschouwen, stond helder en klaar geteekend voor zijn geest, zoodat hij ervan getnigen kon als iemand die van aangezicht tot aangezicht had gezien.

Dit nu stemt ons tot verootmoediging, en het zou niet kwaad zijn wanneer de avond van dezen dag ons vond in de binnenkamer, met de belijdenis op de lippen, dat wij dikwijls te ver van de geestelijke wereld hebben geleefd, en met de bede om in nauwere gemeenschap te leven, met die werkelijkheden waarvan hij nog bij zijn laatste optreden voor de gemeente zoo krachtig en heerlijk heeft gesproken.

Maar vooral moeten wij niet heengaan van dit open graf zonder een nieuwe toewijding van onszelven aan dien Heer van Wien heel zijn leven zulk een welsprekende getuigenis is geweest. Zulk een leven moet voor elk onzer een inspiratie zijn. O! jonge menschen, die mij hoort, 't is iets groots wanneer onze namen kunnen blijven leven in de historiebladen van ons land; maar is het niet oneindig grootscher om te kunnen voortleven in de levende harten van duizenden op wien wij invloed hebben uitgeoefend! Het leven dat hier schijnbaar geeindigd is, is niet afgesloten. Hij blijft voortleven in de harten van velen. Zijn leven zal zich vermenigvuldigen, nadat hij gestorven is, als het zaad dat door de winden wordt verstrooid en immer voortgaat zich te vermenigvuldigen en vruchten voort te brengen tot in ongeborene geslachten.

En is zulk een leven niet een bewijs van wat God machtig is te doen aan den zwakken mensch, die zich van zijn jongheid af geheel aan den Heer heeft overgegeven. O! ik weet het, wij hebben de koninklijke talenten niet die hem werden toevertrouwd, maar Gods genade is machtig een iegelijk onzer naar zijne mate te doen worden wat hij geweest is.

Niemand kon met hem in aanraking komen zonder onder den invloed te komen zijner persoonlijkheid. Ik geloof dat zelfs de onverschilligste, al was het maar voor enkele oogenblikken, zich een beter mensch gevoelde wanneer hij met hem in aanraking was geweest. Er is niets geheimzinniger dan de verborgen invloed die van den eenen mensch op een ander uitgaat. 't Is gelijk de geheimzinnige lenteadem die de bloemknoppen wakker kust. Maar indien de invloed van een zwakken mensch zoo groot en machtig is, hoeveel grooter moet de uitwerking niet zijn indien wij onze persoonlijkheid brengen onder den invloed van den almachtigen Geest Gods, die de bron is waaruit de ontslapene zelf heeft geput, de eenige glans waarvan zijn leven slechts de afspiegeling was.

Prof. Hofmeyr heeft het geheim gekend van een eeuwige jeugd. Hoewel een grijsaard, bleef zijn hart altoos jong en frisch, omdat hij zich gedurig baadde in den eeuwigen stroom, die onze jeugd kan vernieuwen, de wateren van Gods Woord en van den omgang met God."

Wilt gij geliefden! een lijkkrans leggen op zijn graf, laat het een krans van harten zijn, die zich om den grafkuil vereenigen tot een leven van vernieuwde en inniger toewijding aan den Heer.

Van hem kan gezegd worden, dat zijn leven een lichtglans achter zich laat, gelijk Beets het eens zoo schoon heeft uitgedrukt:

"Een lichtglans, die een denkbeeld geeft
„Van 't licht, waarbij (hij) heeft geleefd."

God geve u en mij genade bij dat licht te leven, en in dat licht eenmaal te sterven! Amen!

Na de Begrafenis.

Door PROF. MULLER.

Prof. Muller zeide, dat Ds. Botha hem gevraagd had dien avond getuigenis af te leggen van wat Prof. Hofmeyr voor de studenten van zijn tijd geweest is. Na al het gesprokene van den vorigen dag achtte hij een getuigenis van algemeenen aard overbodig. Om redenen, die licht verstaan konden worden, zag hij eerst op tegen een persoonlijke getuigenis. Om de verdienste van den ontslapene voor hem en velen zijner tijdgenooten te verstaan is het noodig zijne hoorders te verplaatsen in de godsdienstige gevoelens van dien tijd. Daartoe kon hij best, die van zijne eigene ervaring en waarmede hij student werd, gebruiken. Hij had een grootmoeder, intelligent, belezen in de oudgereformeerde schrijvers waarmede de godvruchtigen van dien tijd hunne zielen voedden, zuiver in de leer, en in staat om de leerstukken uiteen te zetten. Zij behoorde tot een kring, die men toen godvreezenden noemde, en die allen van een minderen of meerderen zielestrijd konden getuigen. Ook zijne moeder behoorde tot dien kring. Doch niemand kon zeggen, dat hij zeker was van zijne zaligheid. Men legde grooten nadruk op de macht der zonde, de bedorvenheid van het hart, en de macht des Satans. Het uiterste dat men zeggen kon was: "die volhardt tot het einde toe, die zal zalig worden." Ook hij had zijn zielestrijd; hij wilde ophouden met zondigen niet alleen in daden, maar in gedachten en woorden; en toen dit bleek onmogelijk te zijn, besloot hij daaruit, dat hij niet tot zaligheid uitverkoren was. Zijn hart was bitter

tegen God, Die hem van de zaligheid uitsloot, en hij hield op met bidden en bijbellezen, uitgezonderd wanneer de vrees voor het verderf hem opnieuw aangreep. Een gezegde van dien tijd, dat het beter is verloren te gaan, roepende om genade, dan te midden van een roekeloos leven; en de hoop, dat als hij volharden zou tot het einde toe, het blijken mocht, dat hij toch uitverkoren was, bemoedigde hem den Heere te blijven dienen zoo goed als hij kon. Hij gaf de betrekking, waartoe hij opgeleid was op, om zich voor de evangelie bediening voor te bereiden, eene begeerte die hem nooit sedert zijne kinderjaren verlaten had.

Zoo kwam hij 42 jaren geleden te Stellenbosch. Prof. Hofmeyr had juist het jaar te voren een nieuwe periode in zijne evangeliebediening bereikt, en zijn toen beroemde preek over Hand. 16 : 30, 31 gehouden. Bij zijne aankomst alhier bevreemdde het hem, sommige studenten te hooren spreken, alsof zij verzekerd waren van hunne zaligheid. Kort daarna bracht Prof. Hofmeyr hem een bezoek op zijne kamer, en vroeg hem belangstellend naar zijn geestelijken toestand, en maakte hem den weg der zaligheid duidelijk. De beteekenis van het evangelie begon voor zijn geestesoog te schemeren, meer licht ging voor hem op in den wekelijkschen studentenbidstond van den professor, totdat in de Pinksterbidstonden onder diens leiding het volle licht voor hem opging, en hij als in eene andere wereld verplaatst werd. Hij had tot leeraar den vader van de groote Murray-familie, een man voor wien hij naast God den meesten eerbied had, en die den weg der zaligheid door het geloof predikte; maar hoe kon hij weten of hij het zaligmakend geloof had, waar er zoovele soorten van geloof waren? Men zou vragen waarom hij alleen van Prof. Hofmeyr en niet van Prof. Murray sprak. De laatste was een man, wiens ernstige, nauwgezette en godvruchtige wandel op hem en zijne tijdgenooten den diepsten indruk maakte. Maar de moeilijkheid was hoe zulk een ideaal te bereiken? Prof. Hofmeyr was de man, door God bekwaam gemaakt, om den armen sukkelaar bij de hand te nemen, den weg hem klaar en duidelijk aan te wijzen, en daarop te bemoedigen en te helpen. Zoo is hij de geestelijke vader geworden van velen uit dien tijd wier leven en evangelie prediking zonder hem geheel anders zou geweest zijn.

Spreker besloot met te zeggen, dat als God ons in aanraking brengt met mannen wier heilig en nuttig leven wij dagelijks gezien hebben, het gevolg daarvan zijn moet, dat wij met Elisa begeeren, van den Geest die in hem was deelachtig te worden, opdat wij onzen God en ons volk in onze mate zoo mogen dienen, als zij gedurende hun leven gedaan hadden.

Uw Koninkrijk Kome.

:o:

Gedachtenisviering van den vierhonderdsten verjaardag van Calvijn.

IN de maand Juli l.l. werd er een schouwspel te Genève, een voorname stad van Zwitserland, gezien dat de aandacht van menschen in alle Protestantsche landen getroffen heeft. Dat schouwspel was de viering van het Heilige Avondmaal in de domkerk van die stad. Aan twee duizend menschen uit bijna alle Christelijke landen werden de teekenen van 's Heilands dood uitgedeeld, en aan de prediking des Woords, en de bediening der tafels namen twaalf leeraars deel — sprekende in vijf verschillende talen — de Fransche, Duitsche, Engelsche, Italiaansche en de Hongaarsche talen. Zoo 'n viering van het Avondmaal heeft zelden of ooit plaatsgevonden, en niemand van de duizenden die tegenwoordig waren kan het immer vergeten. Zij was aangenaam in de oogen van menschen en engelen.

De gelegenheid waarbij deze avondmaalsviering geschiedde was de 400ste gedachtenisviering van

DE GEBOORTE VAN JOHANNES CALVIJN,

en zij was des te aandoenlijker omdat de deelneming aan dit feest door menschen van zoo vele landen, en behoorende tot zoo vele kerkgenootschappen een veelbeteekende getuigenis was van den geest van Calvijn, aan wiens hart niets nader stond dan de eenheid van Christenen als 't lichaam van Jezus Christus, en de openbaring van die eenheid aan een ongeloovige wereld.

"De algemeene Kerk," zoo schrijft Calvijn, "is de geheele menigte dergenen die, verzameld uit alle landen, alhoewel verstrooid in de wereld, en van elkander verwijderd, tezamenstemmen nochtans aan dezelfde waarheid van de goddelijke leer en vereenigd zijn in den band van denzelfden godsdienst..... Het lichaam van Christus is uiteen gescheurd, omdat de leden van Christus van elkander gescheiden zijn. Mij aangaande zou ik over tien zeeën varen om het doel (van vereeniging) te weeg te brengen."

Het was in dezen geest dat hij aan de hoofden van de Luthersche Kerk eenmaal schreef: "Behoudt uwe kleine geschillen; laten wij echter om die reden geene oneenigheid hebben, maar, integendeel, voorttrekken als één regiment onder de banier van den Overste onzer zaligheid, en met onverdeelde krachten een aanval maken op de gewesten der duisternis en des doods."

De overheid van de burgers van Genève gevoelden 't gewicht van de gelegenheid, en hadden vooraf geene moeite of onkosten gespaard om de beste voorbereiding mogelijk ervoor te maken Sedert den levenstijd van Calvijn zelf is Genève nooit voor de Christelijke wereld 't voorwerp van zooveel belangstelling geweest als er getoond werd gedurende de 10 dagen van de feestviering die plaats vond in de maand Juli. Want, terwijl de Kerk aldaar gedachtenis van Calvijns geboorte wilde vieren, wilden de autoriteiten van de Universiteit de gedachtenis ook vieren van de oprichting van die Hooge School van hare stad 350 jaren geleden, d.i. in 1559, welke haar bestaan te danken had aan de pogingen van den toen 50-jarigen Hervormer, Johannes Calvijn. De voornaamste welkomstontvangst van de gedeputeerden van andere landen vond plaats op den voormiddag van Zaterdag den 3den Juli, en wel in de *Salle des Reformations*, een groot gebouw voorzien van twee gallerijen rondom drie zijden van hetzelve. Op 't platform kon men de vertegenwoordigers van de Calvinistische Kerken van alle landen zien van wie niet minder dan vijf-en-twintig aanspraken hielden in verscheidene talen. Met zulk een rijkdom van sprekers zal het onze lezers niet verwonderen dat de verrichtingen vijf uren duurden, en dat er drie voorzitters waren die, de een na den anderen, de vergadering leidden en derzelven handelingen bestierden. Een van de voornaamste sprekers was Dr. Dryander, de hoofdprediker te Berlijn, d.i. de leeraar wiens plicht het is voor den Keizer en het keizerlijke huis van Duitschland te prediken.

Op den volgenden Dinsdag werd een vergadering in vervolg van die van den vorigen Zaterdag gehouden in de groote kerk van St. Gervaese, waar Dr. Voigt, een tweede gedeputeerde van Duitschland, een brief voorlas van den Duitschen Keizer zelf, waarin de belangstelling van Zijne Majesteit in de verrichtingen te Genève uitgedrukt werd. Een Schotsche spreker, van adellijken rang, Lord Kinnaird, zeide dat hij daar was om de dankbaarheid van de Schotsche natie uit te drukken aan Genève wegens

HET VEILIGE TOEVLUCHTSOORD DAT VOOR HARE VLUCHTELINGEN ALDAAR OPEN STOND

in den tijd van hunne vervolgingen onder hunne Koningen Jacobus I. en Karel I. en zijne twee zonen, Karel II. en Jacobus II. Een andere interessante spreker in die bijeenkomst was Herr van Dachne uit Ghent in België, die een afstammeling is van den beroemden Andrew Melville, den Schotschen leeraar, die aan zijn Koning Jacobus VI. (genoemd Jacobus I. van Engeland), toen hij begonnen was zich met kerkelijke zaken te bemoeien, en bisschoppen aan de Kerk met geweld op te dringen, zeide: "Uwe Majesteit er zijn twee Koningen in Schotland, namelijk Koning Jacobus de VIe, en Jezus Christus, Koning van Zijn Kerk, waarvan Koning Jacobus slechts een lidmaat is."

Wij zullen van de sprekers aan wie 't woord in deze vergadering gegeven werd, slechts den naam van nog één noemen, en dat wel niet slechts wegens de welsprekendheid en ernst van zijne aanspraak, maar vooral omdat wij in hem zien twee landen, als ware het, hulde doende aan 't werk van Calvijn, nam. Holland en Schotland. Wij bedoelen LORD REAY, die een lid was van het Hooger Huis van 't Parlement in Holland, onder den titel van BARON MACKAY, maar die thans zit als een lid van het Huis van Lords in Londen als Lord Reay. De voorouders van dezen man behoorden honderden jaren geleden tot het graafschap waar schrijver dezes geboren werd—SUTHERLAND, in Schotland, doch zij vonden een toevluchtsoord in Holland. Lord Reay zeide in zijne aanspraak dat hij recht had te spreken in eene vergadering gehouden ter gedachtenis van Calvijn, dewijl hij gedoopt werd door een leeraar van de Calvinistische of Hervormde Kerk van Holland, aangenomen door een leeraar van de Hervormde of Calvinistische Kerk in Switzerland, en thans zat als lidmaat onder de prediking van een leeraar van de Presbyteriaansche (Calvinistische) Kerk van Schotland.

Niet het onbelangrijkste deel van de verrichtingen in verband met deze feestviering bestond in 't ontsluieren van den gedachtenissteen van

HET INTERNATIONALE GEDENKSTUK VAN DE HERVORMING.

Op dezen steen zijn te zien beelden van CALVIJN, FAREL, KNOX en BEZA, hervormers van Frankrijk, Switzerland en Schotland.

Calvijns grootste gedenkstuk echter is het werk dat hij verricht, de boeken welke hij geschreven heeft, en de 84 kerkgenootschappen welker kerkbestuur (het Presbyterianisme), volgens zijn boek, *De Institutie*, ingericht is—kerkgenootschappen bevattende 30,523 gemeenten, in verschillende deelen der wereld, bediend door 28,105 leeraars, tellende 3,337,324 leden, en dragende niet minder dan £10,000,000 jaarlijks bij tot de zaak van Christus.

A. McG.

KRONIEK.

DE SYNODE. Die de beschrijvingspunten nalcest zooals zij in de "Kerkbode" verschijnen, kan niet anders dan Gode dankbaar zijn voor wat onze Kerk geworden is in den loop des tijds en onder leiding der goddelijke voorzienigheid. Het zwaartepunt ligt zeker in de Rapporten en Verslagen die zullen worden voorgelegd en besproken. Zal de Synode haar volle aandacht wijden aan die zoo uiterst belangrijke documenten? Immers het heil der Kerk hangt hiermee samen: de toekomst van ons volk, de ontwikkeling van ons werk, de vooruitgang van de verschillende inrichtingen aan onze zorg toevertrouwd—alles valt samen met de nauwkeurige bespreking dier gewichtige stukken.

***

Wij noemen er enkele: "de Federale Raad," 'Het Theologisch Seminarie," "de Normaalschool," de "Zending," de "Doofstommen en Blinden," "Hulpbehoevende Gemeenten," "Arbeidskolonie," enz. Wat een wereld wordt er niet voor ons oog en hart en verstand blootgelegd! Die voorwaarts wil moet achterwaarts zien. Die de vraag stelt: "wat *zullen* wij doen?" moet ook eene andere vraag stellen: "wat *hebben* wij gedaan?" Het voorledene moet òf tot waarschuwing, òf ten prikkel dienen. Te vaak gebeurt het, dat de bespreking verkort wordt, omdat men zich den tijd niet gunt de zoo gewichtige rapporten grondig te onderzoeken. Wij herinneren hier aan het gezegde van den grooten Rabbi Hillel. "Een heiden," zoo luidt het verhaal, "kwam Hillel bezoeken, en deed hem de vraag: 'Kunt gij mij een proseliet maken, en mij de geheele wet leeren, zoolang ik op één been sta?' 'Ja,' was het antwoord, 'wat u onaangenaam is doe niet aan uw naaste.' Dit is de geheele Wet: de rest is commentaar. Leer gij *dat!*" Zoo zijn *wij* geneigd te zeggen met betrekking tot de Beschrijvingspunten —de Rapporten zijn de "geheele wet"—de rest is slechts commentaar.

***

"De rest is commentaar" . . . . . . Waarom zoo vele wetsveranderingen? Dat wetboek heeft onze Kerk alreeds duizenden gekost: komt er dan nooit een einde aan wetsveranderingen? In sommige gevallen zijn ze wel noodig; in enkele gevallen echter van schijnbaar minder waarde. In bizonderheden treden wij niet; want er is toch eene 'commissie van revisie," en die zal kort proces met zulke wetsveranderingen kunnen maken. Bijv.: In een onzer artikelen wordt bepaald, dat "niemand beroepbaar zal zijn voordat hij den ouderdom van *twee-en-twintig* jaren heeft bereikt." Een broeder wil dit in *vijf-en-twintig* jaren veranderd hebben. Waarom? Was die wijziging er vroeger, dan zou Dr. Andrew Murray jaren hebben moeten wachten op beroep, en vele anderen met hem. Had de broeder de ouderdoms-bepaling willen *royeeren*, dan hadden wij hem kunnen volgen. Waarom mag een predikant niet op zijn twintigste jaar beroepbaar zijn?

***

Dezelfde broeder wil, dat "een leeraar," die naar het buitenland vertrekt om daar meer dan een jaar aan een buitenlandsche academie zijn studiën voort te zetten, eerst het *colloquium doctum* moet afleggen, voordat hij zijn werk zal mogen hervatten onder ons. Gesteld nu, dat een aanstaande door de Kerkelijke Commissie gekozene Hoogleeraar verlof vraagt, om zegge anderhalfjaar in het buitenland aan de studie te wijden, voordat hij zijn ambt aanvaardt, zal hij na terugkeer een nieuwen toets moeten doorstaan en een nieuwe legitimatie-akte moeten ontvangen? Blijft hij één jaar weg, dan is het gevaar voor afwijking en dwaling als niet bestaande: dat gevaar begint precies met de *eerste maand van het tweede jaar*!! Moest niet een predikant tot verdere studie worden aangemoedigd in plaats van afgeschrikt? En zal men niet *in* Zuid-Afrika evenzeer gevaar loopen de oude paden vaarwel te zeggen? Prikkel tot voortgezette studie is er helaas! niet in ons land. Wanneer nu een broeder, die in de bediening met getrouwheid heeft gearbeid, een buitenlandsche universiteit bezoekt en voortstudeert, moest men hem met opene armen ontvangen, in plaats van hem te belemmeren en te stremmen. Of is de studie op zichzelf gevaarlijk?

***

Niet alle beschrijvingspunten zijn van dezen aard. Belangrijk voorwaar is het beschrijvingspunt uit Graaff-Reinet, omtrent de aanstelling van een "man die al zijn tijd en aandacht zal wijden aan het vraagstuk der verarmden onder ons volk." Het voorstel eischt ernstige bespreking. Is de *man* gevonden, dan kan de *zaak* door de Kerk worden behartigd op behoorlijke wijze. Aan Ds. Marchand danken wij Kakamas. Hij gaf een stoot aan de *zaak* door te ijveren voor onze verarmden; en met de twee wakkere jonge Afrikaners, Ds. L. Hofmeyr en Dr. Theron, begint Kakamas wat te beteekenen voor land en volk en Kerk. En is het succes aan onze Doofstommen- en Blinden-Inrichting niet grootelijks het gevolg van de ijverige bemoeiïngen van wijlen Ds. W. Murray, en de twee wakkere Afrikaners, Labat en Besselaar?

Wij achten dit voorstel allerbelangrijkst. 't Is een feit, dat "onze menschen" verarmen; 't is een feit dat kinderen onopgevoed opgroeien, 't is een feit, dat de zich hier vestigende "uitlander" in den regel beter ontwikkeld is dan vele "zonen des lands," die in de achterwereld wonen; het is een feit, dat de boer, die uit zijn grond raakt, met moeite een bestaan kan vinden. Moesten wij dan niet met vollen ernst deze taak van de opheffing der verarmden ter hand nemen en doen wat wij kunnen om met behulp van de regeering des lands arbeids-koloniën te stichten, industrieele scholen aan den gang te zetten, enz. Hebben wij één man die voor de zaak leeft, kan deze

het zijne doen, om met grondige kennis en met toegewijdheid haar te behartigen, wij zullen met nieuwen moed kunnen arbeiden aan de bevordering der tijdelijke en geestelijke wetvaart van de honderden aan onze zorg toevertrouwd.

***

Een voorstel om het kies-college dat de Hoogleeraren beroept te vergrooten zal zeker ook de aandacht trekken. Ons is het wel. Maar ook hier mag men vragen: waarom telkens veranderen? Eens was dat college *ruim genoeg*. Toen meenden sommigen, dat de keuze moest geschieden *minus* de professoren, en men *verkleinde* het lichaam. Het nieuwe voorstel wil, dat het college voortaan zal bestaan uit Curatoren, moderatuur, primarii-leden van examinatoren-commissie en tien andere leden door de Synode aangesteld *plus* de Hoogleeraren. Wij hopen, dat men tot een bevredigende schikking komen zal — hetzij *plus*, hetzij *minus* de professoren. Heeft men er wel aan gedacht, dat bij eventueele unie de Transvaal en Natal en de Vrijstaat moeten vertegenwoordigd zijn op het kies-college?

***

Niet minder belangrijk is een voorstel van den predikant van Piquetberg om vacante gemeenten met advies te dienen in zake hare bearbeiding en de aanvulling van langdurige vacaturen. Wij bidden de Synode de wijsheid toe die van boven komt, om in dezen voorziening te maken. Maar moet er niet iets bijkomen? Moet niet de heele kwestie van het beroepen zoo worden gewijzigd, dat gemeenten geholpen worden bij de keuze van haar voorgangers. Er zijn predikanten die een verandering zouden willen maken om gezondheidheids- of andere redenen. Is het niet mogelijk een lijst te vormen van zulke mannen, zoodat gemeenten het te weten komen, dat zekere leeraren werkelijk verkiesbaar zijn? Dit zal ten minste verhinderen, dat belangrijke gemeenten — zooals bijv. Aliwal Noord — maanden lang vacant blijven, omdat men niet weet waarheen zich te wenden, en uiteindelijk iemand beroept, die toch niet komt. Dit zal ook verhinderen, dat gemeenten als Namaqualand verstoken blijven van godsdienstige voorrechten, omdat men naar noord en oost en west en zuid uitziet zonder den rechten man te vinden. In elk geval, zou men niet eene commissie van advies kunnen aanstellen, bestaande uit onze meest vertrouwde predikanten, om waar gevraagd onze gemeenten met raad en daad te dienen? Wij zeggen dit niet, alsof het laatste woord door ons gezegd is, maar omdat de vraag wel mag worden gedaan, of verandering in onze methode van beroepen niet wenschelijk is. In Schotland heeft de Ring veel te zeggen. Bij ons heeft de individueele gemeente bijna alles te zeggen. Dáár wordt onder toezicht van den Ring meestal een lijst van gewilde kandidaten gevormd, die dan de een na den ander optreden in de vacante gemeente, ten einde haar de gelegenheid te geven de mannen te hooren prediken, en met ze bekend te worden, die in aanmerking wenschen te komen. Meer dan eens is de vraag ten onzent besproken. Doch geene beslissing is bereikt in deze zoo gewenschte zaak.

***

Ter sprake zullen ook komen belangrijke voorstellen de opvoeding betreffende. De Ring van Queenstown wil dat "het lager onderwijs meer onder godsdienstigen en kerkelijken invloed gesteld worde." Wat dit eigenlijk beteekent weten wij niet: het voorstel zal wel in de Synode worden toegelicht, en daarop dienen wij te wachten. Het kan toch niet de bedoeling zijn, dat het lager onderwijs uit de handen der regeering zal worden genomen en aan de verschillende kerkgenootschappen overgemaakt; zoodat we weldra niet zullen hebben de volksschool onder godsdienstigen invloed naar de bestaande landswet, maar eene reeks van kerkelijke, door den Staat gesubsidieerde dagscholen, elk afzonderlijk bestaande, elk om ondersteuning aankloppende. Wat ons hierin tegenvalt is het feit, dat men thans reeds onder de wet des lands verkrijgen kan alles dat de kerkelijke school ons leveren zal, en oneindig veel beter. Van zijn voorrechten maakt men thans geen gebruik, zal men met zijn kerkelijke school het ideaal bereiken, waarnaar men streeft? Roomschen en Anglikanen zullen er bij winnen. Niet wij. In de Transvaal met al haar voorgewende voorliefde voor wat men "Christelijk-nationaal" gelieft te noemen, staan de Hollandsch-sprekende kerkgenootschappen vlak tegenover elkaar. Zal de Gereformeerde samen nederliggen met de Vereenigde, en deze weer met de Hervormde kerk? Wij voor ons zijn er van overtuigd, dat het godsdientsonderwijs er niet bij winnen zal, en dat het gewoon letteronderwijs er onder kwijnen zal. Mannen en vrouwen zullen worden aangesteld, niet altijd omdat zij bekwaam zijn, maar omdat zij toch zulke trouwe leden der kerk zijn; niet omdat zij ijverige en wel onderrichte onderwijzers zijn, maar omdat zij nu eenmaal Afrikaners zijn die in den smaak vallen van zekere andere Afrikaners, die met minder tevreden zijn in 't geval van een minderbekwamen landgenoot. Schrijver dezes herinnert zich eens van wijlen Sir Langham Dale te hebben gehoord, dat hij inéén geval moest bezwaar maken tegen de keuze van een niet-geheel bekwamen onderwijzer, en ten antwoord kreeg: "Yes, but he is such a good Wesleyan!" Dikwijls na dien tijd hebben we wijlen Ds. Neethling met groot ingenomenheid dit gesprek met Sir Langham hooren na vertellen. En is ons tegenwoordig stelsel niet volmaakt, men denke aan Shakespeare's woord:

"En eer ons 't huidig kwaad verduren deed,
Dan vluchten tot een kwaad ons onbekend!"

Dat "kwaad ons onbekend" kan zijn als de vrucht die "een lust was voor de oogen, ja een boom begeerig om verstandig te maken." Eer wij er naar grijpen dienen wij de zaak van alle kanten te beschouwen en te bespreken.

***

Een geruimen tijd geleden verscheen er in de "Nieuwe Rotterdammer" een kort verslag van een lezing aan de Leidsche hoogeschool, die wel onze aandacht in dit verband waard is. Wij laten het Nederlandsche blad aan het woord :

"Gisteravond heeft de heer R. Casimir van 's-Gravenhage zijn lessen in de Theoretische Opvoedkunde aan de Leidsche hoogeschool geopend met een lezing over: De mogelijkheid der opvoeding. Het vorige jaar gaf spreker enkele practische wenken—hij wil nu trachten een wetenschappelijke inleiding tot de studie der opvoedkunde te geven. Een en ander gaat uit van de Leidsche studentenvereeniging voor paedagogiek.

Spreker trachtte de problemen zoo scherp mogelijk te stellen. De mogelijkheid der opvoeding — schijnt een eigenaardig onderwerp. Wie zou daaraan twijfelen? De wetenschap leert, dat men aan alles twijfelen moet. Twee beginselen staan in dezen lijnrecht tegenover elkaar: a. er zijn menschen, die de almacht der opvoeding verkondigen en b. menschen, die de onmacht der opvoeding proclameeren. Onder a behoort de wijsgeerige richting, die begonnen is met John Locke (de ziel is een onbeschreven blad papier; met de erfelijkheid wordt geen rekening gehouden). De school van Herbart kende veel waarde toe aan de opvoeding, wat ook klopt met zijn philosophische opvattingen. Spreker geeft hun in zekeren zin gelijk. De ervaring — men denke aan de misdadigersleer van Aletrino en anderen — leert, dat de opvoeding voor een groot deel den mensch maakt. Ellen Key, de Zweedsche opvoedster, geeft mooie voorbeelden van beroemde menschen, die zeer veel aan hun opvoeders te danken hadden.

Er zijn echter ook menschen, die zeggen, dat de invloed der opvoeding niet veel meer is dan schijn. Zij gronden hun geringschatting der opvoeding ook op goede motieven. Zij wijzen op de erfelijkheid — de menschelijke persoonlijkheid — de maatschappij, die haar eischen van kleeding en samenleving stelt. De opvoeding brengt dus wel kennis aan, maar 't innerlijke leven wordt weinig door de opvoeding geraakt. De leer van verguizing der opvoeding komt uit bij de denkers, die het denken niet primair achten, doch den wil (Schopenhauer). Ook wijzen de b-menschen op de weinige kennis, die wij van den opvoedeling hebben en op het feit, dat de opvoeder zelf ook zijn fouten heeft. (Dit is reeds door Kant uitgewerkt). Ouders voelen zoo dikwijls, dat hun eigen fouten openbaar worden in hun kinderen. Slordige ouders (leermeesters) hebben zeker slordige kinderen (leerlingen.)

Spreker zelf gelooft, dat de opvoeding 't minst invloed heeft op de uitersten en 't meest op de gemiddelden. Hij schaart zich noch bij a noch bij b.

Heel weinig is maar noodig om een goed uiterste naar boven te brengen, zelfs al zijn er zeer ongunstige omstandigheden — de andere uiterste heeft weinig noodig, of hij gaat naar beneden.

Als dit theoretisch waar is, moet de geschiedenis dit practisch uitwijzen. Dit is ook zoo. Thomas van Aquino b.v., die uit een riddergeslacht kwam, wilde een wetenschapsman (monnik) worden. Zijn familie deed al 't mogelijke, om hem tegen te werken door allerlei opvoeders, maar 't hielp niets. Bij een goeden aanleg is weinig noodig, om hem in beweging te stellen. Veel van dergelijke voorbeelden vindt men bij Fransche zielkundigen, b.v. Paulhan. De geheele geschiedenis (Pascal, Schopenhauer e.a.) wijst er op, dat bij de uitersten de opvoeding zeer weinig invloed heeft.

De quaestie erfelijkheid. Van de psychische erfelijkheid weet men nog weinig. 't Eerste groote onderzoek is eerst ingesteld door de Groningsche hoogleeraren Heymans en Wiersma, eenige jaren geleden. Die erfelijkheid is misschien wel een kiem, maar geen noodlot. Tegen de erfelijkheid leert de ervaring, dat de kinderen dikwijls tegenstrijdige qualiteiten ontwikkelen. (Kinderen van dronkaards zijn vaak drankbestrijders, kinderen van verkwisters zeer zuinig). Een tweede fout der moderne romans is, dat de erfelijkheid altijd slecht werkt en nooit eens gezegend. (Men denke eens aan de familie's Gunning, Pierson en andere). De erfelijkheid is wel een factor, maar sluit den invloed der opvoeding niet uit.

Spreker concludeert, dat de opvoeding mee werkt, om het kind te brengen, waar 't zijn moet. Meer niet. De opvoeding kan de persoonlijkheid niet omkeeren. Hieruit volgt, 1°. dat de opvoedkunde individueel moet zijn — het eene kind kan niet, wat het andere kan.— 2°. dat de opvoedkunde rekening moet houden met de psychische verschillen van man en vrouw. 3°. dat de opvoedkunde rekening moet houden met nationale deugden en gebreken. Een Hollandsch gebrek is b.v. langzaamheid. Hier moet tegen gestreden worden. 4°. dat een dorpsschool niet 't zelfde moet zijn als een stadsschool en een arm kind niet opgevoed moet worden als een rijk kind.

Daarom kan de opvoeding nooit met algemeene voorschriften aankomen en is de paedagogiek een zeer moeilijk vak. Spreker ontkent dus de almacht der opvoeding, maar 't kan de opvoeder zijn, wien 't gegeven is, het licht van een genie te ontsteken. Een Amerikaansch onderwijzer zeide: "Ik behandel ieder kind met de grootste zorg — 't zou de toekomstige president der Vereenigde Staten kunnen zijn." Hiermee is spreker 't eens. Een opvoeder voede goed op òf voede in 't geheel niet op. Het besef van niet àlles te kunnen, het besef, dat wij rekening moeten houden met omstandigheden, doet ons toch gelooven aan de beteekenis der opvoeding. Geen groot opvoeder is een cynicus geweest. Hij gelooft in den opvoedeling — ziet de zonde, doch heeft hem toch lief."

***

Er is veel waars in wat deze spreker heeft gezegd. De school kan nooit de plaats innemen van huisgezin en kerk. Zij is ook niet in de eerste plaats bestemd om van het kind een godvruchtig mensch te maken. Immers de onderwijzer mag niet de plaats innemen van huisvader of leeraar. Hij zal door zijn onderwijs, door zijn woord en door zijn voorbeeld, een gewenschten toon moeten aangeven en dat onderwijs moeten regelen in *echt-*

godsdienstigen gezin; hij zal te letten hebben op de vorming van het karakter, als iemand die weet, dat God alleen het karakter vormt. De atmosfeer waarin het kind ademt moet godsdienstig zijn, zoodat het de school verlaat onder den diepen indruk dat "de ware Christen ook de beste burger" zijn zal. 't Is de gemeente en het huisgezin die als de ware zielzorgers optreden. Van daar de huisgodsdienst, de Zondagschool, de Catechisatie. Van Catechisatie maakt men helaas! te min in ons land. Kon de leeraar in nauwere aanraking komen met de kinderen zijner gemeente op de dorpschool, hij zou niet zoeken naar onderwijzers die *zijn* werk uit de handen moeten nemen en moeten zorgen voor de godsdienstige opleiding *zijner* kinderen!

* * *

Een voorstel van diepgrijpenden aard is dat van den Ring van Beaufort, die wil dat daar de Normaalschool ons van 2de klas onderwijzers voorziet de Synode zal besluiten om minstens *eenderde* van het Opvoedingsfonds te besteden tot ondersteuning van jongelieden die aan de colleges —Stellenbosch, Wellington en Kaapstad voor het onderwijzersvak worden bekwaamd. Dit verdient ernstige bespreking. Wij hebben behoefte aan meer onderwijzers en aan beter voorbereide onderwijzers. Gegradueerden thuis in beide talen, en in de paedagogiek opgeleid zijn benoodigd over de lengte en breedte van Zuid Afrika.

* * *

ONZE BLINDEN EN HUN TOEKOMST.

Wij vertrouwen dat de Synode hare ernstige aandacht wijden zal aan de vraag: "Wat moet er meer voor onze blinden worden gedaan?" De blinde is en blijft hulpeloos. De doofstomme kan zich nog al helpen: niet de blinde. Wij zijn overtuigd dat de tijd gekomen is, om iets meer voor die hulpeloozen te doen. In dit verband neem ik de vrijheid hier op te nemen wat de Heer Besselaar, onze trouwe blinden-vriend, hierover schreef ter beantwoording van eene vraag door ons gesteld. Ten ernstigste dringen wij aan op eene volle bespreking van dit gewichtig onderwerp:—

"In antwoord op uw vraag, wat mijn gedachten zijn omtrent onze blinden en doofstommen, met het oog op hun toekomst, diene het volgende: 'Het is eigenlijk tegenstrijdig om blinden en doofstommen in één adem te noemen; behalve dat beide gebrekkig zijn, hebben zij niets gemeen. Voor den blinde is de zichtbare wereld een gesloten boek, voor den doofstomme de onzichtbare. De doove kent voorwerpen zonder hun namen, de blinde noemt de namen zonder ons begrip van de vormen der lichamen te hebben. Waar het oog van den doove hem veel leert en genoegen verschaft, waarschuwt voor gevaren en hem helpt zich vrij te bewegen, heeft de blinde door de open gehoorpoort de taal om zich uit te drukken en begrippen op te nemen en verstandelijken omgang met zijn medemensch te hebben.

Beide klassen hebben speciale hulp noodig voor hun opvoeding. Intellectueel is de blinde er beter aan toe; materieel de doove. Waar zij, gelijk veel het geval is, van arme ouders stammen, kan de doove makkelijker door handwerk zijn brood verdienen dan de blinde. Voor den doove staan de meeste ambachten en de boerderij open, terwijl enkelen zich de teeken- en schilderkunst, fotografie enz. meester maken. De intelligente doofstomme kan genoeg van onze taal leeren om er mee door te slaan en eenvoudige literatuur te volgen. Nergens vindt men dan ook dat voor eenmaal opgevoede doofstommen verdere voorziening moet worden gemaakt. De groote meerderheid vindt een min of meer onafhankelijk bestaan en kan gehuwd leven, terwijl de meisjes als huishoudster of modiste, als anderszins, hun brood kunnen verdienen.

Geheel anders staat het met den blinde. Met het voorzien in zijn behoeften is in Zuid-Afrika nog slechts een begin gemaakt. Aan de Ned. Geref. Kerk komt de eer toe het initiatief in deze zaak te hebben genomen. De gewone leergang kan naar gelang van omstandigheden vroeger of later begonnen, tot en met standaard VII voortgezet worden, wanneer de blinde moet specialiseeren en de opvoeding meer bijzonder met het oog op een later te volgen beroep moet worden voltooid. Muziek wordt beoefend (en lang niet allen hebben aanleg en hersens voor deze veeleischende studie) of een handwerk geleerd en dan houden opvoeding en opleiding op. Wel—of gebrekkig toegerust, moet de leerling de wereld in!

De wereld in! Voor de weinige blinden beteekent dit succes, eigen brood, een levensbestaan. Voor de meesten echter: wreede ontnuchtering, bittere teleurstelling, verzoeking tot bedelen, moedeloosheid, wanhoop. En is eenmaal die stadie bereikt, met het grootste deel zijns levens nog vóór hem, dan is er voor dien blinde slechts één uitkomst: de werkinrichting. Daar worden hem of haar verzekerd: geregeld werk het geheele jaar door tegen billijke betaling en een vast minimum, hulp in tijd van ziekte en waar zulks ontbreekt, zelfs nog een Tehuis.

Deze Inrichtingen tot werkverschaffing vereischen bezigheidsoverleg in het aanschaffen van materialen, het vaststellen van loon, het van de hand zetten der gemaakte goederen, en moeten zonder uitzondering door adverteeren en systematisch inzamelen van giften hun zaken aan den gang houden om den blinden tot blijvende hulp te kunnen zijn.

Soms dient zulk een Inrichting als doorgangsplaats, totdat de blinde meent op eigen wieken te kunnen drijven en het nog eens probeert in de maatschappij.

Eindelijk komt nog de aandoenlijke periode van den ouden dag. De blinde die dan de liefderijke verzorging in privaten kring moet missen, heeft speciaal bijstand noodig en in de oudere landen van Europa wordt, dank zij enkele milde erflaters en vele geregelde bijdragenden, in verschillende plaatsen keurige voorziening voor zulke oudjes gemaakt

in stichtingen, die het volmaakte al dicht nabij komen.

Opvoeding, opvoeding! was de kreet vooral na den jongsten oorlog. Maar hooren wij ook het geroep van menige blinde die wat geleerd heeft, als hij smeekt om werk, verdienste, eigen brood?

Allerwege is men er op uit iets te bedenken dat werk verschaffen kan aan blinden. Zullen vindingrijke Afrikaanders, als eens hun aandacht hierop gevestigd is, niet het een of ander aan de hand kunnen geven voor blindenbedrijf?

Een goed begin is gemaakt te Worcester, doch de werkers daar beseffen het hoe langer hoe meer, dat verdere stappen thans genomen moeten worden om het werk van de school op te volgen tot heil van vele blinden in Zuid-Afrika."

M. J. B.

Nog eens "The Hebrew Christian."

Wij komen terug op dit boek van onzen zendeling onder de Israëlieten, den Heer Cohen, omdat wij in beginsel met hem samenstemmen, doch van hem afwijken in de *toepassing* van het beginsel. Willen wij den Jood winnen, zoo luidt het beginsel, dan moeten wij hem *als* Jood winnen, niet losmaken van al zijn nationale verwachtingen en zijn idealen, hem niet opnemen in eene Christengemeente als een droppel in den oceaan, waar hij spoorloos verdwijnt en zich vaak niet thuis gevoelt. Tot zoover gaan wij samen met den broeder uit Israël. Doch hij wil schijnbaar meer. Hij haalt Paulus aan ter verdediging van de *besnijdenis*, omdat deze in een tijd van overgang Timotheus had laten besnijden (Hand 16 : 3). Ook brengt hij ter sprake de *Nazireersgelofte*, waaraan Paulus zich zou hebben onderworpen (Hand. 21 : 21-24). Hij schijnt dus te willen, dat de "Hebrew Christians" naar "de wijze der wet zullen wandelen" (Hand. 21 : 21), en deel zullen nemen aan de gebruiken en praktijken die onder de Joden gangbaar zijn, en zich alzoo zullen gedragen als eene afzonderlijke Joodsche gemeente in 't midden van het Christendom.

***

Dit kan niet. Het paaschlam is eenmaal geslacht: het Joodsche paaschfeest, met de besnijdenis en de ceremonieele wetten, is voor altijd verdwenen. De Jood moet Christen worden in den volsten zin des woords. Bij Christus moet hij blijven, en niet tot Mozes teruggaan. Paulus heeft zijn manifest ons in den Brief aan de Galaten achtergelaten. Met kracht getuigde hij tegen de Judaiseerende partij. "Wanneer de volheid des tijds gekomen is heeft God Zijnen Zoon uitgezonden, opdat Hij degenen die onder de wet waren verlossen zou..... En nu, als gij God kent, ja, veel meer van God gekend zijt, hoe keert gij u wederom tot de zwakke en arme beginselen, welke gij wederom van voren aan wilt dienen?" (Gal. 4 : 8, 9). De Joodsche broeder die in de Christelijke Kerk wordt opgenomen moet afleggen "hetgeen eens kinds was," en zich ten volle schikken naar de leer en de praktijk van het Nieuwe Testament. Een "Hebreer" zal hij mogen blijven: een "oudtestamentische" Jood mag hij niet blijven. De wet van Mozes met al hare bepalingen is nu eenmaal vervuld: waarom dan teruggaan tot de "eerste beginselen" die voor altijd hebben uitgediend? De Heer Cohen zal geen sympathie winnen voor eene goede zaak, indien hij een Mozaische kleur wil geven aan eene gemeente die Christus heeft gekozen tot haar eenigen Heer en Koning.

***

Dat het den Jood niet weinig kost om Christen te worden—meer dan den Heiden in zijn barbaarschheid — moeten wij erkennen. Voor den Heiden beteekent de overgang in alle opzichten een aanwinst, ook op tijdelijk gebied. De Jood is blootgesteld aan wantrouwen, zoodra hij Christen wordt. Zijn eigen geloofsgenooten verachten en bespotten hem; en bij den Christen heeft hij vaak te kampen tegen een anti-semietischen geest van minachting, achterdocht, en in vele gevallen van volslagen wantrouwen. 't Is zelden dat de Joodsche Christen in de kerk de plaats kan innemen die hem toekomt. Hij moet geheel ontworteld worden aan den Joodschen bodem waarin hij vastgegroeid was; hij moet verplant worden naar een bodem, waarin hij niet ten volle aarden kan. Dat hij onder zulke omstandigheden alle groeikracht verliest en kwijnt is te verstaan. En helaas! de christen-broeder verwacht bij den bekeerden Jood een volmaaktheid die geen menschenkind openbaren kan, en die niemand van eenig menschenkind vorderen kan. Men zal in liefde toedekken de zwakheden van den medechristen; men zal door een vergrootglas bespieden de niet minder te vergoelijken zwakheden van zijn Joodschen tot den eenigen Messias bekeerden medebroeder.

Aan onze lezers.

—:o:—

Verschillende stukken wachten op plaats. De verklaringen van de "gelijkenissen" door Ds. Botha, en van het boek "de Openbaring van Johannes," en "de Bergrede" door Prof. Muller, wachten op plaats. Het woord door Ds. Maeder op "Stadsraad-Zondag" te Wijnberg gesproken zal in een later nommer verschijnen.

DEEL XIV, No. 10. STELLENBOSCH. OCTOBER, 1909.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift voor Zuid-Afrika.

NOTA BENE.

KRONIEK.

KERK-GAAN EN NIET KERK-GAAN.

" Geachte Professor,

Wil u zoo vriendelijk zijn mij in een paar woorden te doen weten wat u beschouwt als de *twee* voornaamste oorzaken van de hedendaagsche onkerkelijkheid van niet weinigen hier te lande."

Zoo luidde een briefkaart onlangs door ons ontvangen. "Twee oorzaken" . . . . er zullen wel meer zijn. De eerste is wellicht de *toenemende onverschilligheid*, kenmerk, erfstuk van de negentiende eeuw. Men is de kerk ontwassen. Kerkgaan was mode in vroegere dagen, is nog mode ten plattenlande: waar ieder gaat, daar wil niemand gemist worden. Bij velen is het nu een teeken van voornaamheid de kerk voorbij te gaan. Men toont daardoor zijn verlichting, zoo meenen velen, die een voorbeeld zetten door nog meer gevolgd: en waar het hart geen behoefte heeft aan de waarheid Gods in Christus Jezus is het te begrijpen, dat men het kerkgaan als iets vervelends beschouwt. De schouwburg amuseert, of boeit: de kerkedienst sticht niet. Waarom zal men dan gaan? 't Wordt mode *niet* te gaan.

***

Een andere reden is zeker de *schijnbare machteloosheid* van de prediking. Kerkgangers maken vaak den indruk op ons, alsof zij òf niet hooren, òf slechts hooren om te vergeten. De preek grijpt niet diep in het leven. Het nieuwsblad maakt indruk. Het heeft iets reeëls. Het legt het hart der menschheid bloot. Het doet ons zien, wat de wereld wil; het doet ons hooren, hoe het hart der wereld klopt. De preek beweegt zich vaak op een geheel ander gebied. Het grijpt niet in het hart des volks. De hoorder zucht vaak:

Gij prediker daar in de lucht,
Hebt gij niet een woordje voor mij?

De prediker preekt niet naar de behoefte des tijds. En vaak is het dezelfde waarheid herhaald in . . . . . een anderen vorm met permutaties en combinaties. Op den éénen Zondag is het een tekst met a.b.c.: daarna een andere tekst met b.a.c.: en op den derden Zondag eene combinatie van c.b.a. Hebben wij predikers niet schuld aan die onverschilligheid?

***

En toch, met de oude waarheid voor ons, in ons, kunnen we nieuwe schatten te voorschijn brengen, zonder te jagen naar het pikante, frappante onevangelische. Gipsy Smith beweegt een gansche stad. Torrey trekt duizenden. Evan Roberts beweegt een schare als de wind 't golvende koren. Waarom? Zij hebben een boodschap: zij zijn vol

van hun boodschap: zij brengen hun boodschap tot de peinzens-moede, vragens-moede, zendingsmoede, geblaseerde kinderen des tijds. Sankèy zingt het Evangelie en heeft geen betaald koor, dat liederen aanheft, waarvan niemand de woorden kan volgen. Alexander roert het hart door het Evangelie in zijn lied doorstralende. 't Is alles zoo werkelijk, zoo waar, zoo diepgrijpend, en de Heilige Geest getuigt mede. Men heeft een doel, een mikpunt en men treft het. Gebeurt het niet soms, dat wij de kerk verlaten en uitroepen: "Heere, wij hebben vandaag niet veel ontvangen!" Een preek moet uit de ziel komen om zielen te treffen.

***

Aan den anderen kant is dat onkerkelijk bestaan van velen wat wij verwachten moeten. Duizenden hoorden den Heiland. Hij had slechts honderd-en-twintig getrouwen, die kwamen om te bidden in de opperzaal vóór Pinksteren. Jesaja riep uit: "Wie heeft onze prediking geloofd?" Jezus voorspelde, dat het "hart dezes volks dik geworden is." Immers wij zijn "getuigen"; meer kunnen wij niet doen. De prediking is "dwaas," zegt Paulus; doch door die "dwaasheid" wordt de wereld gered. Het "zuurdeeg" is beeld van het christendom; beeld van onze prediking. Het deeg moet doorzuurd worden, zal doorzuurd worden en niemand zal het bemerken. Wij oefenen invloed uit, al merken wij het niet. Wat *wij* noodig hebben, èn onze gemeenten met ons, is een nieuwe geestesdoop. Die komt van God; die ontstaat niet uit het reglementeeren, organiseeren, federeeren. God alleen en niemand anders dan God!

***

Nog iets moet mij uit de pen. Wij leven niet in de zestiende, of zeventiende eeuw; wij zijn reeds diep in de twintigste. En in deze twintigste zijn er vraagstukken, waarop de kansel licht *moet* werpen. Onze jonge menschen beginnen te *denken:* zij hebben moeilijkheden waarvan niemand weet. Helpen wij ze wel door onze prediking? Hoe dankbaar moesten wij zijn voor de "Christen-Studenten Vereeniging," die zich ten doel stelt den jongeling te winnen voor den Heer en Zijne zaak! 't Is allertreffendst de brieven te lezen van den Heer Mott uit Rusland en Italië. Wat een ongeloof...... maar ook wat een open oor voor de waarheid in de studenten-wereld aldaar. Hij weet het om "oude en nieuwe dingen" te voorschijn te brengen uit den "ouden schat" des woords. Zijn Evangelie is 't oude Evangelie, maar een Evangelie zich inrichtende naar de behoeften van een gehoor, dat geleerd heeft te vragen "wat toch is waarheid"?

***

Heeft niet het probleem der *zonde* eene nieuwe beteekenis ontvangen in de twintigste eeuw? Is de *verzoeking* niet van anderen aard geworden? begint men niet te twijfelen aan *alles* — aan God, aan het toekomend leven, aan de verantwoordelijkheid des menschen, aan een oordeel Gods? De zoogenaamde "Rationalistic Press" verspreidt de werken van Godloochenaars, zooals Paine, Ingersoll, Haeckel bij duizendtallen. Zij worden gevonden op de tafels van jong en oud; en vooral de studeerende jeugd komt onder dien verkeerden invloed. Soms krijgen wij een blik in 't hart van een jongeling die geslingerd wordt, en die gevaar loopt Kerk en Bijbel vaarwel te zeggen. Wij weten van dezulken, die naar licht zoeken en niet vinden, omdat zij in de prediking niet ontvangen wat hun hart verlangt. Meestal is de jongeling schuw, vreesachtig, en geneigd den sleutel van zijn hart en verstand aan niemand te overhandigen. Iemand heeft gezegd: 't Is de eeuw van het kind. Wij zeggen: 't Is de eeuw van den jongeling. Als Zuid-Afrika moet worden gevonden en gewonnen voor den Christus, dan zal jong Zuid-Afrika voor den Heer moeten worden gevonden. De leeraar die den jongeling wint heeft de toekomst in zijn hand. Laat hem verstaan dat Kerk en Bijbel niet slechts zijn voor de ouden van dagen: ook voor hem!

***

En het kind!...... hoe is het met de Zondagschool? Moest die niet onder ons eene hervorming ondergaan? Dezer dagen bezochten wij een jongeren broeder, die goed werk doet in de gemeente. Twee dingen troffen ons — vooreerst zijn streven om zijn gemeente bekend te maken met de eeuwige "beginselen" die onze Heiland heeft neergelegd en die van toepassing zijn op al de wendingen van het praktisch leven. Hij besprak die beginselen des Zondagsavonds na de morgenbeurt aan uitleg van de Heilige Schrift te hebben gewijd, met de best mogelijke gevolgen. En voorts wijdde hij zich aan de Zondagschool met behulp van wat hij vinden kon dat over dat onderwerp geschreven is in den laatsten tijd. En ook hier met goede gevolgen. Dit is wat wij voor onze Kerk in het algemeen wenschen. De Zondagschool moet onder ons herleven. Moesten wij niet een predikant geheel voor dat werk afzonderen, gelijk wij voor de Arbeids Koloniën predikanten vinden of trachten te vinden, die dat werk op hun hart dragen? Onderwijs in de methode van Zondagschool-onderricht is ook bij ons eene zeer gewenschte zaak.

De Transvaalsche broeders en hun naam!

Had Shakespeare in onze dagen geleefd hij zou zeker niet gezegd hebben, dat de roos met eenigen naam dezelfde geur zal hebben. De predikanten van de "Hervormde" kerk in de Transvaal denken niet zoo. Zij strijden—althans een stuk of wat schrijvers in "de Hervormer"—over dien naam, maken er veel van, roepen den Transvalers toe: "Codlin's the friend, not Short," en bewijzen geheel naar eigen wensch en begeerte en tot eigene satisfactie, dat zij de oude, gevestigde kerk in de Transvaal

vormen met hun gemeenten en kerkelijke vergaderingen. Wat gaf tot dit alles aanleiding? Een boekske van 26 paginas, door de Synode der Vereenigde kerk uitgegeven, met 't doel " de waarheid omtrent

1. den oorspronkelijken naam der kerk

2. den " zoogenaamden " eed van getrouwheid aan het Britsche gezag

3. de beweerde verwaarlozing van de geestelijke belangen der voortrekkers door de Kaapsche predikanten, en

4. de gelijkstellingskwestie duidelijk in 't licht te stellen."

* * *

De onderteekenaars van het document, in dit boekske vervat :—Di. Bosman, Louw, Ackerman en Nel bewijzen met de stukken, (1) dat Pieter Retief, de voortrekker, die zich noemt den " volkomen wettig gekozen gouverneur en opperhoofd des algemeenen vereenigden legers," in den eed door hem afgelegd, verklaart " de christelijke geloofsbelijdenis . . . . . der *Nederduitsch Gereformeerde (*niet *Hervormde) kerk* " te zullen protecteeren en beschermen," en voorts " geen Beambte " te zullen " toelaten in de kerkelijke en burgerlijke regeering " dan "die lidmaten zijn der voormelde *Gereformeerde* kerk." Dit document draagt tot datum 11 Juni 1837.

* * *

Zij bewijzen verder, (2) dat de Leeraar—E. Smit—bij die eedzwering Piet Retief toesprak en gewag maakte van " de Catechismus en geloofsbelijdenis van onze christelijke *Gereformeerde* (niet Hervormde) *Nederduitsche Kerk*," en van " de in de woestijn verzamelde *Gereformeerde* (niet Hervormde) kerkgemeente enz." Voorts toonen zij aan, (3) dat in 1849 de gemeente Potchefstroom, in 1850 die van Rustenburg, in 1851 die van Lijdenburg, en in 1854 die van Utrecht als *Nederd. Gereformeerd* werden gesticht, (4) dat in het kerkeraads-archief te Pretoria twee manuscripten in het eigen handschrift van Ds. van der Hoff aanwezig zijn den naam dragende *Nederd. Gereformeerd*, daar deze reeds in 1852 door de Kaapsche Synode werd gelegitimeerd als *Nederd. Gereformeerde* predikant, (5) dat in het Notulenboek getiteld " handelingen van de algemeene kerkvergadering der *Ned. Gereformeerde* kerk in de Z. A. R. waarvan Ds. v. d. Hoff scriba en de ouderling F. G. Wolmarans voorzitter was, en in het eigen handschrift van Ds. van der Hoff gesproken wordt van " de *Neder. Gereformeerde gemeenten* in de Z.A.R." zitting houdende in de " Algemeene Kerkvergadering te Rustenburg, 8 Augustus 1853 ;" en voorts dat de leden dier vergadering verklaren " met eenparige stemmen te hebben besloten geen andere kerkgenootschappen te zullen toelaten, dan de *Nederd. Gereformeerde*, en dat " de oudste emigranten bij het bezitnemen dezer landen plechtig bij den Allerhoogste hadden gezworen geen andere kerk dan de *Nederd. Gereformeerde* alhier toetelaten."

* * *

Om de maat vol te meten wordt verder aangetoond, (6) dat de Staats-Courant No. 31, 1858 onder naamteekening van Ds. van der Hoff eene bekendmaking bevat aan de *Nederduitsch Gereformeerde* (niet Hervormde) *gemeenten Z. A. R.*," met zekere bijgevoegde " kerkelijke wetten en reglementen voor de *Nederd. Gereformeerde gemeenten* in de Z. A. R." In die " wetten en reglementen " komt de naam "*Nederduitsch Gereformeerde Kerk*" geduriglijk voor. (7) Eerst toen de volgelingen van Ds. Postma zich hadden afgescheiden, of zich daartoe gereed maakten, " begon Ds. van der Hoff al meer en meer den naam *Hervormd* te gebruiken," vooral ook omdat Ds. Postma *zijne* kerk noemde " de Gereformeerde," en met zijn ouderlingen en diakenen verklaarde zich afgescheiden te hebben van de " Nederd. *Hervormde* kerk, omdat die kerk weigerde *gereformeerd* te zijn."

Wij danken de Transvaalsche broeders voor die historische uiteenzetting der naam-kwestie, waaraan velen schijnbaar zulke waarde hechten.

* * *

Na deze korte opsomming van het argument laten wij de stukken volgen, waarop het gegrond is. 't Is de moeite waard die stukken onder de aandacht te hebben :

I. DE NAAM DER KERK.

In het jaar 1837 kwamen de voortrekkers onder Maritz en Retief in Natal. Zij hadden bij zich den Eerw. Heer Erasmus Smit, die in de Kaap Kolonie als zendeling gearbeid had in verband met het Londensche Zendinggenootschap. In 1822 bedankte hij als zoodanig en werd onderwijzer. Hij huwde een zuster van Gert Maritz. In 1836 sloot hij zich aan bij de voortrekkers uit de Kaap Kolonie. In zijn Dagboek, uitgegeven door Ds. H. F. Schoon van Ladysmith, Natal leest men op bladzij 26 en onder datum 11 Juni 1837 den eed door Piet Retief afgelegd in de volgende bewoording :

"Ik, Pieter Retief, door de volkstem wettig gekozen tot hun Gouverneur en Opperhoofd des Algemeenen Vereenigden Legers, zweer thans mede plechtig voor God Almachtig, dat ik, als de door het volk verkozene Gouverneur (en al de Gouverneuren in den tijd, die na mij deze vereenigde maatschappij zullen komen te regeeren), de Christelijke Geloofsbelijdenis, naar den inhoud van Artikel 36, met de aankleving van dezelve, den Catechismus en de Liturgieën, der *Nederduitsche Gereformeerde Kerk* zal protecteeren en beschermen; en dat ik in mijn Gouvernement geen Beambte zal toelaten in de Kerkelijke en Burgerlijke Regeering, als die lidmaten zijn der voormelde *Gereformeerde*

Kerk en van hunne goede getuigschriften voorzien zijn. Daartoe helpe mij God Almachtig."

(Get.) P. RETIEF, Gouverneur, enz.

In de Gemeente bezworen, 11 Juni, 1837.

(Get.) E. SMIT, Leeraar.

Nu nam de Leeraar den Bijbel en hield dien over en boven het hoofd van den Gouverneur; en sprak ZijnEd. dus aan:

"Hoog Achtbare en Wel Edele Burger Vader!

De gemeente des volks van dit Vereenigd Leger hebben door hunne verkiezing als hun wettigen Gouverneur, en zulks plechtig met den heiligen eed voor Uw WelEd. gestaafd, hunne handen als op U WelEd. gelegd op Dinsdag laatsleden den 6den dezer; en heden legde Uwe Excellentie Uw WelEd. linkerhand op de Catechismus en Geloofsbelijdenis van onze Christelijke *Gereformeerde Nederduitsche Kerk*, terwijl Uw WelEd. met 't opsteken der twee vingeren van de rechterhand, plechtig den eed in deze Kerk zwoer, voor onzen God den Vader, Zoon en Heiligen Geest, voor den tegenwoordigen geroepen en vastgestelden Leeraar en voor de in de woestijn bijeenverzamelde Gereformeerde Kerk Gemeente van onzen Heere Jezus Christus — onze voormelde Kerk en Belijdenis, met de aankleving van dezelve, onder Uw WelEd. Regeering te zullen protecteeren, voorstaan, beschermen, en helpen, in goeden stand en bij de zuiverheid en eenigheid te houden. Waartoe God genadelijk U, Hoog Achtbare en Wel Edele Burger Vader! Zijn machtige bijstand en hulp wil verleenen."

In 1843 werden de gemeenten Winburg en Pietermaritzburg gesticht, in 1848 Fauresmith, Smithfield en Bloemfontein, en in 1849 Harismith. De naam der Kerk in Natal en Vrijstaat is nooit anders geweest dan de *Ned. Geref.* en het waren Kaapsche predikanten geholpen door de zendelingen Smit en Lindley, die zich in die jaren de moeite getroostten om deze gemeenten te bearbeiden.

In 1849 werd de gemeente Potchefstroom gesticht, in '50 die van Rustenburg, in '51 Lijdenburg en in '54 Utrecht, allen onder den naam *Ned. Geref.* en ook allen door Kaapsche predikrnten bezocht. In het Kerkeraads Archief van Pretoria zijn er nog twee manuscripten in het eigen handschrift van Ds. v.d. Hoff dragende den naam *Ned. Geref.* (1854).

In Maart '52 werd Ds. v.d. Hoff door de Kaapsche Synode gelegitimeerd als *Ned. Geref. predikant*.

In het Notulen boek getiteld "Handelingen van de Algemeene Kerkvergadering der *Ned. Geref. Kerk* in de Z.A.R., waarvan Ds. v. d. Hoff, Scriba en de ouderling F. G. Wolmarans, Voorzitter was, leest men onder datum 8 Aug. 1853 en in het eigen handschrift van Ds. v. d. Hoff als volgt:—

"Wij ondergeteekenden leden der Algemeene "Kerkvergadering van de *Nederd. Geref. Gemeenten* "in de Z.A. Republiek zitting houdende te Rusten-"burg 8 Augustus 1853 hebben in deze onze Ver-"gadering als wettig geordend leeraar der voorn. "Gemeenten erkend en aangenomen, gelijk wij "erkennen en aannemen bij deze den WelEerw. "Zeer Gel. Heer Dirk van der Hoff, tegen genot van "een jaarlijksch traktement van £225 of 3000 K. "Rijksd., benevens vrije woning, door den Edel "Achtbaren Volksraad aan Z.Eerw. toegekend "volgens besluit van Maart 1853 en per missieve "dato 19 Maart 1853 aan Z.Eerw. medegedeeld."

(wg.) F. G.) WOLMARANS, oudl. praeses.

D. F. JACOBS, P. S. SNIJMAN, J. P. VILJOEN, P. J. L. VENTER, H. P. N. PRETORIUS, J. F. ROBERTSE, (Ouderlingen).

J. H. GROBLER, F. C. ELOF, J. F. SCHUTTE, WM. ROBINSON, P. S. DU PREEZ, D. G. GROBBLER, W. SMITH, C. A. BOTHMA, I. Z. KRUGER, (Diakenen).

"Vervolgens werd beraadslaagd over het al of "niet toelaten van andere godsdienstige genoot-"schappen in deze Republiek. De Leeraar stelde "voor dat het met den geest van een vrijen Staat "niet overeenkwam, om iemand van welke geloofs-"belijdenis hij ook wezen moge in zijne Godsdienst "vereering hinderlijk te zijn en schetste de "rampzalige gevolgen die hieruit zouden kunnen "voortvloeien. Met Z.Eerw. was de diaken Wm. "Robinson alleen van hetzelfde gevoelen; alle de "andere leden wilden volstrekt van geen toelating "van andere godsdienstige gezindheden, als genoot-"schap, hooren. De oudste emigranten, zeide men, "hadden bij het bezitnemen dezer landen plechtig-"lijk bij den Allerhoogsten gezworen, geen andere "Kerk dan de *Nederd. Gereformeerde* alhier toe te "laten; het gansche publiek, zeide men verder, "drong er ten sterkste op aan, dat de kerkeraad in "dezen geest besluiten mogt."

"Dienvolgens werd met eenparige stemmen "besloten geene andere Kerkgenootschappen hier "toe te laten dan de *Nederd. Gereformeerde*. Hier-"van kennis gegeven zijnde aan den Ed. Volksraad, "werd een schriftelijke goedkeuring en bekrach-"tiging ontvangen; waarop het gansche aanwezige "publiek, zooveel als de kerk bevatten kan, tezamen "kwam en aan hetzelve van de genomen besluiten "en handelingen kennisgegeven bij monde van den "Voorzitter der vergadering, met bijvoeging dat "indien iemand eenige bezwaren had in te brengen, "hij vrijmoediglijk met zijne gevoelens moest voor-"dendag komen. Een doodsche stilte heerschte er "na deze woorden in het tot stikkens toe opgevulde "kerkgebouw; niemand had iets tegen de genomen "besluiten in te brengen: integendeel begonnen er "van alle kanten luide blijken van goedkeuring ge-"hoord te worden, zoo zelfs, dat de President moeite "had om te verhinderen dat het niet in een uitbundig "gejuich van blijdschap overging."

Op 21 Dec. '57 werd een Algemeene Kerkvergadering te Potchefstroom gehouden. De volgende aanhaling wordt gemaakt uit de notulen van die vergadering.

"De staat der *Nederduitsch Gereformeerde Kerk* "alhier moet beschouwd worden in dezen zin. "*Onze Nederduitsche Geref. Kerk* beschouwt zich "onafhankelijk van alle andere kerken, wat hare "kerkelijke wetten, huishoudelijke bepalingen, re- "geering en bestuur betreffen doch door den geest "der Christelijke liefde, volgens het H. Evangelie "verbonden met alle andere gereformeerde kerken "over de geheele wereld; zoo verbonden dat wij, "wanneer het vereischt mocht worden, elkander "mogen beroepen tot instandhouding onzer kerk "volgens bevel van onzen Zaligmaker, den Heere "Jezus Christus, het eenige hoofd der kerk."

In de Staatscourant No. 31, 1858 worden gepublieeerd de wetten en bepalingen van de *Ned. Geref. Gemeenten* in de Z. A. R.

„Bekendmaking aan de *Nederduitsch Geref.* „*Gemeenten* in de Zuid-Afrikaansche Republiek.

„De Genade Gods in Christus zij met u!

„Bij het openbaar maken onzer Kerkelijke „wetten, in naam en op last van vereenigde Kerke- „raadsvergaderingen, gehouden te Pretoria, den „24sten Februari 1857, en te Potchefstroom, den „22sten December 1857, zij u het volgende ter „kennis gebracht :—

1. Deze Kerkelijke wetten zijn geheel en al gevolgd naar de Kerkelijke wetten der Kaapkolonie, met eenige uitlatingen van voor onzen toestand overtollige bepalingen, en met eenige veranderingen, die wij biddend hopen dat verbeteringen zijn mogen.
2. ....
3. ....

" De Heere der gemeente geve op dezen arbeid Zijnen onmisbaren zegen."

Uw dienaar en broeder in Christus,

D. van der Hoff, Predikant.

Præses en Scriba van bovengenoemde vereenigde Kerkeraadsvergadering.

Potchefstroom, gezegd Mooirivier,
den 28sten Mei 1858.

" Kerkelijke wetten en reglementen voor de " *Nederd. Gereform. Gemeenten* in de Z. A. R.

" Art. 1. Tot de *Nederduitsch Gereformeerde* " *Kerk* alhier behooren allen die op belijdenis des " geloofs tot ledematen zijn aangenomen; dezulken " die in de Nederduitsch Gereformeerde Kerk " gedoopt zijn degenen, die in andere landen als tot " de Gereformeerde Kerk behoorende erkend, zich " hier te lande ter nederzetten; mits door behoor- " lijke bewijzen van hunne doop of lidmaatschap " buiten 's lands hebbende doen blijken.

" 2. Deze allen blijven tot de " Nederduitsch " Gereformeerde Kerk " behooren, zoolang zij niet " vrijwillig en duidelijk verklaard hebben zich " daarvan af te scheiden, of om wettige redenen " daarvan afgescheiden zijn. Enz., enz.

" Deze Kerkelijke wetten zijn door ons onder- " geteekenden op heden den 24sten dag van de " maand Februari des jaars onzes Heeren Jezus " Christus, 1857, goedgekeurd, aangenomen en " vastgesteld."

D. van der Hoff, Predikant,

J. F. Schutte, N. J. Smit, P. H. S. Snijman, D. G. Grobler, A. P. Grobler, P. J. Geldenhuys, W. Smit, P. D. Duprez, W. Gouws, N. J. Smit, D. J. Kruger, J. Erasmus, J. J. Potgieter, C. J. Smit, C. W. J. Booysen, P. A. Minnaar, J. J. Prinsloo,

Ouderlingen en Diakenen, als vertegenwoordigers van de gemeenten Potchefstroom, Rustenburg, Zoutpansberg en Pretoria.

Op 10 Jan. 1859 werd er weer een Algemeene Kerkvergadering te Pretoria gehouden, toen de volgende brief aan Ds. Postma gericht werd :

" Aan den Welerw. Zeer Gel. Heer D. Postma, Herder en Leeraar enz. De algemeene kerkvergadering der *Nederd. Geref. Kerk* in de Z. A. R. te Pretoria ten 10den Januari en volg. dagen 1859, gehoord hebbende den lastbrief door UEerw. aan onze vergadering voorgelegd. Uit dien lastbrief en UEerw. verdere toelichting, hebben wij vernomen dat de hulp uwer kerk in onze geestelijke behoeften ons wordt aangeboden. Gedrongen door een gevoel van dankbaarheid in de eerste plaats aan den Koning der kerke, dat hij in zijne genadige ontferming onzer gedachtig is geweest, door de harten van herders en opzieners en leden uwer kerk te bewegen, om zoo edelmoedig in den geest der christelijke liefde hulp en bijstand in onze geestelijke behoeften aan te bieden. Namens den koning der kerk Onzen Heer en Zaligmaker betuigen wij UEerw. onzen hartelijken dank en verzoeken U de tolk te zijn om bij de Commissie uwer kerk onze gevoelens van dankbaarheid over te brengen. UEerw. zij echter bekend, dat de kerk alhier bestaande is de *Nederduitsche Hervormde Kerk*, die benevens het boek der Psalmen ook het Evangelisch Gezangboek bij die kerk in gebruik, als een erkend kerkelijk boek heeft aangenomen en daarvan bij de openbare godsdienst gebruik maakt."

Uw Koninkrijk Kome.

:o:

De Kerkelijke Hoven van de Presbyteriaansche Kerken in Schotland.

Voorgelezen op een Predikanten-Vereeniging.

:o:

In 't trachten te voldoen aan de taak mij opgelegd door de Broeders van de Vereeniging van de Predikanten van het Schiereiland alhier, —

om namelijk een beschrijving te geven van den aard en de plichten van de Kerkelijke Hoven in Schotland, is er één Kerkelijk Hof waarover het niet noodig zal zijn om meer dan een paar woorden te zeggen, aangezien dat Hof onder ons niet bestaat, en er geen beroep is van eenig besluit er door genomen, naar een hooger Hof. Ik bedoel het Hof dat in Schotland genoemd wordt: "The Deacons Court."

Dat Hof bestaat uit den leeraar (of leeraars), de ouderlingen en de diakenen der gemeente; en de plicht welke daarop rust is het verzamelen en besteden van de gelden die noodig zijn, tot 't in stand houden van den openbaren eeredienst, de voortzetting van de werkzaamheden der gemeente, en de behartiging van de tijdelijke belangen van Gods zaak en de Kerk waartoe men behoort, en in de wereld.

I. DE KERKERAAD

of zooals het in Schotland genoemd wordt: "The Kirksession," is eigenlijk het laagste geestelijke Hof van de Presbyteriaansche Kerk aldaar. De orde waarin de Kerkelijke Hoven in de groote landskerken aldaar genoemd worden is: (1) De Kerkeraad, (2) de Ring of "Presbytery," (3) de Provinciale Synode (the Synod) en (4) de Algemeene Synode (General Assembly).

DE KERKERAAD BESTAAT uit den leeraar (of leeraars) der gemeente, en de ouderlingen van dezelve, of, om meer nauwkeurig te zijn, — uit de leerende en regerende ouderlingen. De leeraar wordt door den Ring aangesteld tot zijn ambt als Herder der gemeente en Moderator des Kerkeraads, en bij de eerste bijeenkomst van den Kerkeraad met hem als voorzitter worden het feit van zijne aanstelling, en de datum van dezelve genotuleerd. De bekwaamheden geëischt in een leeraar, en de plichten aan zijn ambt verbonden worden nauwkeurig beschreven in de officieele boeken van de Kerken ("The Book of Procedure"). Doch het is buiten het doel van dit opstel om daarop te wijzen.

Wat de BEKWAAMHEDEN van de ouderlingen aangaat wordt men verwezen naar 1 Tim. 3 : 4–6. Verder moeten zij, volgens "The Book of Discipline," mannen zijn van de beste kennis van Gods Woord, van het reinste leven, — de mannen meest getrouw en eerlijk van wandel in de gemeente. Volgens bepaling van het hoogste Hof van de Kerk (the General Assembly) worden kerkbesturen vermaand te zorgen dat niemand tot dit ambt gekozen worde dan "degenen die teeder en voorzichtig zijn in hun wandel, geregeld in 't bijwonen van de genademiddelen, stipt in 't heiligen van den dag des Heeren, en getrouw in 't waarnemen van huisgodsdienst." Een ouderling moet ook in volle gemeenschap met de gemeente zijn, en den ouderdom van 23 jaren bereikt hebben.

DE PLICHTEN van een ouderling worden aldus beschreven in een acte van de Algemeene Synode van 1846: (1) Hij moet in raad zitten in 't geestelijke bestuur van de gemeente, en het toedienen van de kerkelijke tucht. Verder (2) is hij geroepen om voorzichtig overzicht te nemen van de zeden en godsdienstige beginselen van de leden der gemeente — als ook van hunne bijwoning van Gods Huis, en van den staat van persoonlijken en huiselijken godsdienst. Het wordt van hem verwacht (3) een wakend oog te houden over de godsdienstige onderrichting van de jeugd, en helpen in de toelating van candidaten tot lidmaatschap—d. i. tot 't deelen in de heilige sacramenten en andere voorrechten der Kerk. Bovendien moet hij (4) de leden der gemeente die woonachtig zijn in de wijk waarover hij aangesteld is, geregeld bezoeken, en in 't bijzonder de zieken en verdrukten. (5) In zijn wijk wordt hij verwacht te zorgen voor het oprichten en bestieren van bijeenkomsten voor 't gebed, 't lezen van Gods woord en onderlinge christelijke gemeenschap.

De ouderlingen worden gekozen door de leden der gemeente—d. i. de geregelde avondmaalgangers, dewijl candidaten voor lidmaatschap aangenomen worden o.a., en vooral, op hunne belijdenis van hun geloof in, en overgave aan Christus, en met het voorgegeven doel om aan de tafel des Heeren te mogen aanzitten.

De kiezing vindt plaats op de volgende wijze. In een gemeentevergadering die voor dat doel belegd was, leveren de avondmaalgangers de namen op schrift in van degenen die zij voor de geschikte mannen voor dat ambt oordeelen. Deze briefjes, onderteekend door de schrijvers en gesloten, worden opgenomen namens den Kerkeraad, en bewaard totdat zij in een kerkeraadsvergadering geopend en nagegaan zijn. De Kerkeraad heeft het recht om te oordeelen over de geschiktheid van de door de gemeenteleden opgegevene namen. Nadat met de genomineerden gesproken is, worden hunne namen aan de gemeente bekend gemaakt, en op een Zondag daartoe bepaald, worden zij plechtig aangesteld tot hun ambt. Er is geen oplegging der handen bij die gelegenheid. Maar nadat de Kerkeraad geconstitueerd wordt, staan de te ordenen broeders op, geven een antwoord op de vragen die aan hen gedaan worden, waarna zij plechtig afgezonderd worden tot het ambt van regerende ouderling door het ordeningsgebed. Daarna laat de Moderator hen tot 't getal van de leden des Kerke-

raads officieel toe, en tot 't geestelijke bestuur der gemeente. Daarop geeft hij hun de hand der gemeenschap, waarin hij gevolgd wordt door de andere leden des Kerkeraads. Nadat de gemeente uit elkander gegaan is, teekenen zij het formulier voorgeschreven door de Algemeene Synode, en hunne namen worden opgeschreven in het register des Kerkeraads. Wat betreft de verplichtingen van den Kerkeraad als een Hof, die kunnen beschreven worden als insluitende twee zaken: (1) de uitdeeling van de Heilige Sacramenten en (2) de uitoefening van tucht.

1. Wat de sacramenten betreft, die worden toegediend op gezag van den Kerkeraad. Wat den *doop* aangaat die blijft zoo te zeggen in de handen van den leeraar. Vóór de uitdeeling van het avondmaal worden nieuwe leden aangenomen in de tegenwoordigheid van den Kerkeraad. Elk ouderling heeft een lijst van de leden woonachtig in zijn wijk, welke hij voorleest voor de bediening van het avondmaal in een Kerkeraadsvergadering. Heeft hij reden van klagen over eenig lid op die lijst, wegens gedrag of afwezigheid van de genademiddelen wordt het aan den leeraar opgedragen om, zoo mogelijk, met dat lid te spreken. Als de klachte ernstig is gaat men verder met hem of haar te werk, naar gelang van zaken.

2. Met betrekking tot de uitoefening van tucht, die geschiedt in vele opzichten zooals hier te lande; doch, aangezien de leden worden aangenomen vooral op belijdenis van overgave en aanneming van Christus als Zaligmaker en Koning, zoo wordt met de leden gehandeld niet alleen wegens grovere zonden maar ook wegens ontheiliging van den dag des Heeren, zoowel als onmatigheid en andere overtredingen van Gods geboden op de waarschuwingen van Gods Woord.

II. DE RING.

of THE PRESBYTERY, zoo als het tweede geestelijke Hof in Schotland, zoowel als in andere Engelschsprekende landen genoemd wordt, is het fondamenteel Hof in 't Presbyteriaansch stelsel, het Hof dat zijn naam aan dit stelsel van Kerkbestuur geeft. Het is gegrond, zooals Presbyterianen gelooven, op Schriftuurlijke beginselen. Er zijn eenige beginselen welke men daar vindt, die den grondslag uitmaken van het Presbyterianisme.

1. Het Nieuwe Testament erkent geen permanent ambtenaar in de gemeente dan die van een *leerenden Ouderling*, of presbuteros (presbyter). Dat ambt is te onderscheiden van een regeerenden ouderling alleen wegens de speciale gaven welke in hem geëischt worden ter vervulling van zijne plichten als *leeraar*, maar niet wegens het bezit van hoogere macht of gezag in de kerk. Zaam met den regerenden Ouderling is de leerende Ouderling de leeraar, èn Bisschop, èn Presbuteros ('bishop and presbyter'). Dit éene feit is eigenlijk het fondament van het geheele stelsel van het Kerkbestuur genoemd het Presbyterianisme.

2. Het Nieuwe Testament, zooals wij gelooven geeft zijn goedkeuring aan 't stelsel dat verscheidene gemeenten, die, wat afstand betreft, daartoe genoegzaam nabij elkander zijn, vereenigd kunnen worden onder het bestuur van één regeerende Hof,—een Hof dat samengesteld is uit de leerende ouderlingen van een district, bijgestaan door vertegenwoordigers van al de regerende ouderlingen ervan.

3. Hiervan volgt als een Schriftuurlijke afleiding van het bovenstaande, dat, ter wille van eenheid en orde, de oordeelen van één Kerkeraad onderworpen moeten worden aan 't opzicht van een Hof bestaande uit de Presbuteroi, of ouderlingen van het district. Zoodanig Hof hebben wij in hetgeen in Schotland genoemd wordt: "The Presbytery," in ons land: De Ring.

Doch deze aanstipping alleen in het voorbijgaan. De leden van dit Hof bestaan uit (1) al de leerende ouderlingen, of geordende leeraaren die, binnen het district zijn waarover de Ring opzicht heeft,—d. i. de moderators van de verschillende kerkeraden van den Ring met inbegrip van Collegas; (2) van één regeerenden ouderling uit elk kerkeraad. Verder (3), hebben alle Professoren in de Theologie wier werkzaamheden binnen het ressort van den Ring zijn, alle rechten van leden van den Ring, zoowel als (4) geordende leeraars binnen het ressort van den Ring aan wie het recht daartoe door de algemeene Synode toegekend wordt.

DE AMBTENAREN van den Ring zijn (1) *de Moderator*, die een leeraar moet zijn, en die gekozen wordt om de beurt uit de leeraars tot den Ring behorende—aangezien aan alle leeraren ook in dit opzicht hetzelfde recht door de Kerk toegekend wordt. Hij heeft geen recht van stemmen, tenzij wanneer de stemmen gelijk zijn—in welk geval hij een beslissende heeft. Hij behoudt het recht echter van eene adviseerende stem. (2) *De Scriba* wordt gekozen door de leden des Rings en blijft gewoonlijk in functie zoolang hij lid van den Ring is,—tenzij hij mocht bedanken. Er is een salaris aan dat ambt verbonden. (3) Er is ook een ambtenaar genaamd de "officer" die op den Ring wacht, en zijne bevelen uitvoert. Wat DE BEVOEGDHEID van den Ring aangaat, staat hij boven den Kerkeraad, en als een hooger Hof, herziet hij al de handelingen des Kerkeraads. De Ring hoort alle

klachten, en spreekt een oordeel daarover uit. Hij doet uitspraak over alle zaken welke, bij wijze van appel, voor het Hof gebracht worden.

De Ring slaat alle zaken gade welke betrekking hebben op den geestelijken toestand van de verschillende gemeenten onder haar ressort, en spreekt zijne gedachten daarover uit. Hij houdt een wakend oog over het sustentatiefonds in die kerken die niet in verband staan met den Staat; koestert en bestiert de oprichting van nieuwe gemeenten, keurt het bouwen van nieuwe kerken en pastorieen goed of af, examineert candidaten tot den Heiligen dienst, en tevreden zijnde, verklaart hen "probationers" (d.i. proponenten) van de Kerk, d. i. geeft hun 't recht om als predikers van het Evangelie op te treden; en stelt hen beroepbaar als leeraar in eenige gemeente der Kerk. Hij ontvangt de demissies van leeraars die bedanken voor hunne post, maakt voorziening in de vervulling van hunne plaatsen op den kansel, totdat hunne opvolgers aangesteld worden.

Bij beroeping van leeraars door een gemeente, — hetzij dat het beroep op een proponent of een gevestigden leeraar valt, is het de Ring die in de laatste instantie het recht van beslissing heeft. Meestal handelt men naar de begeerte van den beroepene, maar niet noodzakelijkerwijze. Ik was tegenwoordig in de Algemeene Synode van de Schotsche Kerk van Schotland in 1892, toen een appèl behandeld werd van de uitspraak van de Provinciale Synode van Lothian en Tweeddale — in zake een beroep uitgebracht door de gemeente van St. Georges, Edinburgh, waarvan Dr. White de eerste leeraar was en nog is. Ds. (later Dr.) Black was beroepen als tweede leeraar van die gemeente. Ds. Black was toen leeraar van een nieuwe gemeente te Paisly, — een gemeente bestaande meestal uit werklieden. Zijn werk ging voorspoediglijk voort, en hij liet de beslissing van de zaak aan den Ring over, aangezien hij zeide dat hij weing ondervinding had gehad en bezig was met een nuttig werk. De Ring besloot dat hij moest blijven waar hij was. St. Georges gemeente beriep zich op de Provinciale Synode — wier uitspraak was: *hij moet blijven*, hij doet een groot werk waar hij is. Wederom beriep zich St. Georges—dezen keer op de Algemeene Synode (the General Assembly). De zaak duurde een heelen voormiddag. Voorstel één was: "Geeft aan de voornaamste gemeente van de Kerk haar zin; verplaats Ds. B. naar St. Georges." Amendement: voorgesteld door Advocaat Guthrie (ouderling) thans Lord Guthrie, Rechter: "Hij blijve." Het amendement ging door. Daarna had St. Georges slechts Assistenten drie jaren lang. Na 3 jaren beriep St. Georges denzelfden leeraar weer, welk beroep hij zich gewillig verklaarde aan te nemen. Zoo de Ring van Paisly wilde. En de Ring wilde het, en hij was tweede leeraar van St. Georges, tot dat hij een theologisch professor in Amerika werd. (De broeders vergeven mij dit verhaaltje: het is tot opheldering).

Het behoort tot de jurisdictie van den Ring om eenig klachte tegen een proponent of leeraar onder zijn ressort te behandelen en te beslissen. Het zou te veel van den tijd van deze vergadering opnemen om de orde van procedure na te gaan.

Het is onder 't toezicht van den Ring dat eene vacante of nieuwe gemeente een beroep op een leeraar uitbrengt. De keuze ligt in de handen van de Communicanten—en hierin hebben vrouwen hetzelfde recht als mannen als zij daarvan gebruik willen maken. Dezelfde aanmerking geldt de keuze van kerkraadsleden. Als een leeraar beroepen wordt door een kleine meerderheid der gemeenteleden,—en de kiezing van een leeraar geschiedt in één voor wettig daartoe geconstiueerd vergadering—gepresideerd door den Consulent—heeft de Ring, het recht, als het twijfelachtig is of het beroep algemeen bijval in de gemeente vindt, om eene nieuwe kiezing te bepalen—bij welke gelegenheid dezelfde Candidaat of eenige andere kan beroepen worden.

(Wordt vervolgd.)

Christelijk Nationaal Gevoel.

:o:

LEERREDE GEHOUDEN DOOR DS. G. A. MAEDER, AAN DEN WIJNBERG, OP 22 AUG., 1909.

(Mayor's Sunday.)

" Wees sterk; en laat ons sterk zijn voor ons volk en voor de steden onzes Gods."

De kinderen Ammons hebben zich stinkende gemaakt bij de kinderen Israëls, omdat zij de rouwboden van koning David schandelijk hebben beleedigd. Zij versterken zich door die groote regimenten van de Syriërs te huren, om den verwachten aanval van den dapperen vorst van Israël af te slaan. Niet David, maar zijne heldhaftige veldkommandanten, Joab en Abisai, stellen de slagorde tegen de Ammonieten en de Syriërs. Met goede krijgslist plaatst zich Joab met de uitgezochte helden van zijn leger tegen de Syriërs, en geeft bevel aan zijnen broeder Abisai om met het overige van het volk de Ammonieten aan te vallen. Zoo de Syriërs te sterk zijn voor Joab, moet Abisai hem te hulp komen; zoo de Amorieten te sterk zijn voor Abisai moet Joab hem bijstand verleenen. Alles is in gereedheid en het commando woord wordt gegeven: " Wees sterk, en laat ons

sterk zijn voor ons volk en voor de steden onzes Gods; de Heere nu doe wat goed is in Zijne oogen."

Deze woorden zijn het gezegde van eenen dapperen en grooten man, hoewel zijn leven en karakter wat te wenschen overlaten. Niettegenstaande dit, geven wij (toehoorders) acht op zijn goeden raad. Daar zijn drie prijzenswaardige dingen waarvan hij spreekt:

I. *Dappere moed.* " Wees sterk."

II. *Godsdienstige vaderlandsliefde.* " En laat ons sterk zijn voor ons volk en voor de steden onzes Gods."

III. *Besliste onderwerping.* " De Heere nu doe wat goed is in Zijne oogen."

I. Wij hebben dan ten eerste *dapperen moed* noodig. Heldhaftige moed is eene christelijke deugd. " Gedraag u manmoedig," zegt Paulus. " Wees goedsmoeds," roept hij uit te midden van den bulderenden storm op het vergaande schip in de Adriatische zee. De zachtste aller menschenkinderen heeft geleerd, dat het koningrijk der hemelen geweld moet aangedaan worden; en van vuur en zwaard gesproken, dat Hij Zelf op de aarde zou brengen.

Mijne toehoorders! Wij hebben moed noodig om getrouw te zijn. Getrouw:

a. tegenover God, Die van ons eischt met alle macht te doen wat onze hand vindt te doen, om " Hem te verheerlijken en te genieten ";

b. tegenover onszelven, om ons lichaam te bedwingen; ons humeur in toom te houden; en onze ziel in lijdzaamheid te dragen;

c. tegenover onze medemenschen, om de een den ander hooger te achten dan onszelven, en niet te gedenken alleen aan hetgeen onzes is, maar des anderen.

Getrouwe moed moet het kenmerk zijn van den Christen burger in zijn huisgezin, omgeving en in de maatschappij waarin hij zich beweegt. Hij moet sterk zijn—" a strong man "—in den stand waar God hem plaatst in Staat of Kerk; moed hebben om te weten wat verkeerd en wat recht is, en dat in beoefening te brengen.

2. Wij hebben moed noodig *om ons dapper te gedragen.* Wij leven in de wereld van opinies.

a. Zoovele hoofden zoovele zinnen. Men *denkt* nogal in deze twintigste eeuw, maar men *verschilt* nog meer. " Eendracht maakt macht," doch verbrokkeling is zwakheid. Laat ons omgord zijn aan onze lendenen met waarheid, en als een rondas hebben den moed om voor de waarheid uit te komen, te leven, te strijden en te lijden.

Wij hebben ons dapper te gedragen in onze woorden.

b. Wanneer er Kerkelijke of Staatkundige geschillen zijn, laat dan ons ja, ja en ons neen, neen wezen.

c. Zoo ook in onze daden. De Christenburger moet ferm zijn tegen onrecht. Daar is, zooals wij het in de landstaal uitdrukken: al te veel van zuurlemoen-doorloop in parlementaire en municipaliteits transacties; en ook in Synodale en Kerkeraads besluiten. O, staatsmannen van Zuid-Afrika! weest sterk in het weren van publieke ongerechtigheden; O, kerkevoorgangers! weest sterk in het tegenstaan van sabbatsontheiliging, het stuiten van de onmatigheid, het verminderen van echtscheiding en de betrachting van reinheid onder het volk. Laat Kerk en Staat, in deze dagen van Unie, zich vereenigen in 't bevorderen van de deugd. Ons Christendom behoort van beter kaliber te zijn, onze maatschappij meer om het lijf te hebben, en ons nationaal publiek leven oprechter en heldhaftiger te zijn.

3. Er is moed noodig om *geduldig te lijden.*

a. Wij hebben tegenspoed en bezoekingen te wachten. Geldschaarschte, onverhuurde huizen, onverkoopbare paleizen, kleine salarissen, diepe armoede, grootschheid des levens zijn verzoekingen, waaronder velen lijden moeten. Lijdt verdrukkingen als goede krijgsknechten en dienstmaagden van Jezus Christus.

b. Wij zullen altijd moeilijkheden in deze wereld hebben. Overwint het kwade door het goede.

c. Verwacht tegenstand van de medemenschen —uwe bekenden, zelfs uwe betrekkingen. Verdraagt elkander als mannen en vrouwen; vergeeft malkander als christenen. " Zegent degenen die u vervloeken, en bidt voor degenen die u geweld aandoen," kan alleen door helden en heldinnen in praktijk gebracht worden.

d. Wij hebben te lijden wegens ons eigen wanbedrijf. Zijn het niet onze eigene verborgene afdwalingen, onze onverschillige zonden van verzuim, onze opzettelijke misdrijven, die van ons lafaards maken. Weest sterk, gij die aan moedeloosheid en melancholie toegeeft, opdat gij niet een prooi wordt van het geweer, het mes of het touw, dat zoo schielijk een einde maken kunnen aan uw kostbaar leven. Weest sterk, als u alles tegengaat, opdat noch de bergkrans, noch het water, noch het vergif, noch de slaapdrank u verleide om uit ellende te geraken.

Gij hebt moed noodig om te lijden met uwe lijdende huisgenoten, sympathie te koesteren voor de ellende in de maatschappij, redding te verleenen aan de verwaarloosden en gezonkenen in deze wereld.

Deze christelijke dapperheid en manmoedigheid is gekant tegen kinderachtige zwakheid, oude verwijfdheid, grove woestheid, trage slaapzucht en verkeerde hardnekkigheid. Deze moed bevat in zich ondervindelijke ervarenheid, wijze voorzichtigheid, aanhoudende standvastigheid, werkzame bedrijvigheid en hoopvol vertrouwen.

"Weest sterk!" Zijt gij niet een uitverkoren geslacht, een verkregen volk, een heilig volk, een koninklijk priesterdom; en zult gij u dan niet vorstelijk gedragen met God en mensch en alzoo vermogen!

(Wordt vervolgd).

De Gelijkenis van het verloren Schaap.

Luk. 15 : 3-7.

DOOR DS. BOTHA.

De aanleiding welke de Heere Jezus had tot het uitspreken van deze gelijkenis was de beschuldiging van de Farizeën en de Schriftgeleerden, dat Hij op te gemeenzame wijze met de tollenaren en de zondaren omging.

De tollenaren en de zondaren, d.w.z. menschen van een slecht karakter op wie anderen met diepe verachting nederzagen, kwamen tot Hem. Zij kwamen tot Hem omdat hij met hen medelijden had, van hen en van hunne ellenden kennis nam, Zijne belangstelling in hen toonde. Zij kwamen tot Hem om troost in raad en hulp. En natuurlijk ontving Hij hen in liefde en luisterde Hij met belangstelling naar hunne klachten. Hij beantwoordde hunne vragen en gaf hun de hulp waaraan zij behoefte hadden. Hij ging op de meest vriendschappelijke wijze met hen om.

Dit konden deze hooghartige, eigengerechtige Farizeën en Schriftgeleerden niet dulden. Zij wilden niet dat een Leeraar in Israël, een Joodschen Rabbi, op gemeenzame wijze met deze ongelukkigen zou omgaan; en daarom zeiden zij met diepe verachting: "Deze ontvangt de zondaars en eet met hen."

Zonder dit te weten, en zonder dit te meenen, spraken zij met deze woorden eene heerlijke waarheid uit. Wat zij zeiden was volkomen waar in elk opzicht, en was berekend om uit te werken juist het tegenovergestelde van hetgeen zij er mede bedoelden. Zij wilden met wat zij zeiden de verachting van hunne mede-menschen jegens den Heiland gaande maken. Doch wat zij zeiden was berekend om achting jegens Hem te wekken.

Deze woorden van de Farizeën en de Schriftgeleerden gaf de Heiland aanleiding tot het uitspreken van deze gelijkenis. De Heere Jezus vergelijkt zichzelven bij een herder, en den verloren zondaar bij een verloren schaap. De verloren zondaar is even ongelukkig en hulpeloos als een verloren schaap. Gelijk een verloren schaap is hij verloren voor zijn eigenaar, verloren voor de kudde waartoe hij behoort, en verloren voor zichzelven. Zal hij gered worden dan moet hij door den goeden herder gered worden. Hij leert ons hier dat Hij voor den verloren zondaar is, en gevoelt en doet wat een rechtgeaarden herder voor zijn verloren schaap is, en gevoelt en doet.

Om deze gelijkenis te verstaan is het noodig acht te geven op de bestanddeelen waaruit zij samengesteld is.

Wij vinden in deze gelijkenis

EENE VERDEDIGING.

De Heere Jezus verdedigt door middel van de gelijkenis Zijn gedrag tegenover de tollenaren en de zondaren, Zijn handelwijze met die ongelukkigen. Hij verdedigt Zijn gedrag en Zijn handelwijze tegenover de beschuldiging van de Farizeën en de Schriftgeleerden.

Bij eene andere gelegenheid noemde Hij zichzelven eenmedicijnmeester. Het is niet onnatuurlijk, niet verkeerd, niet onnoodig dat een medicijnmeester bij voorkeur de kranken onder zijn medemenschen bezoeken zal, en het moest niet als iets vreemds worden beschouwd als hij dit doet. Het is natuurlijk, het is recht, het is noodzakelijk dat hij dikwijls bij de kranken gevonden zal worden. Het moest de gewoonte van den geneesheer zijn om wegens den nood van zijne patiënten, en wegens zijne verantwoordelijkheid voor hen, bij voorkeur bij hen te zijn — liever bij hen te zijn dan bij de gezonden.

Het is ook niet onnatuurlijk, of verkeerd, of onnoodig dat een herder een verloren schaap zoekt en naar de kudde terug brengt. Neen, als hij dit niet doet zou hij zijn plicht verzuimen. Tot Zijne eigene verdediging zegt Jezus dus door deze gelijkenis dat Hij door vriendelijk met de tollenaren en de zondaren om te gaan slechts deed wat Hem als de goede Herder pastte.

Wij vinden voorts in deze gelijkenis

EENE TERECHTWIJZING.

De Farizeën en Schriftgeleerden vonden fout met Jezus wegens Zijn vriendschappelijken omgang met de tollenaren en de zondaren, en zij zagen niet in dat zij zelven een fout begingen door hun plicht tegenover deze ongelukkigen te verzuimen. Door middel van deze gelijkenis toonde de Heiland hen nu dat zij fout vonden daar waar er geen fout was, en de fout niet zagen waar zij werkelijk bestond. Wat Hij voor de tollenaren en de zondaren deed was wat gedaan moest worden. Doch zij deden niet voor deze ongelukkigen wat zij als leidslieden van hun volk doen moesten. Een herder die negenen-negentig schapen in de woestijn laat om één verloren schaap te zoeken, te redden, en naar de kudde terug te brengen, doet niet wat veroordeeld

moet worden. Hij doet wat hij behoort te doen. Doch de herder die zich het lot van het verloren schaap niet aantrekt en voor zijne redding niets doet, die maakt zich aan plichtverzuim schuldig. En dit was het geval met deze Farizeën en Schriftgeleerden. Zij deden niets voor de verloren schapen van het Huis Israëls. Met koude onverschilligheid gingen zij de zoodanigen voorbij. In hunne liefdeloosheid ergerden zij zich over eene gunst aan deze ongelukkigen bewezen. De engelen verblijden zich over den terugkeer van een zondaar tot zijn God, doch deze Farizeën en Schriftgeleerden waren zoo zelfzuchtig dat zij zich in de redding van verlorenen niet konden verblijden. Zijn er niet ook velen onder ons die behoefte aan deze terechtwijzing, die eene bestraffing in zich sluit, hebben?

Wij vinden in deze gelijkenis vervolgens

EENE VERKLARING.

De Heiland geeft door deze gelijkenis eene verklaring van Zijne roeping en van de wijze waarop Hij die roeping vervult. Hij verklaart hier dat Zijne roeping die is van een herder, en wel van een herder die op de beste wijze, en met de beste gevolgen de verlorene schapen zoekt en redt.

De herder in de gelijkenis heeft medelijden met zijn verloren schaap. Hij denkt aan dat schaap en heeft er medelijden mede omdat hij weet dat dat schaap lijdt aan honger en dorst, aan vermoeienis en angst—in gevaar verkeert het leven te verliezen wegens blootstelling aan koude, wegens een ongeluk, of wegens den aanval van een roofdier. Hij heeft medelijden met dat schaap omdat hij weet dat dat schaap zichzelven niet verdedigen kan, zichzelven niet verzorgen kan, en zijn eigen weg naar de kudde terug niet vinden kan.

Deze herder zoekt het verloren schaap met opoffering van tijd, van krachten en van genot. Hij geeft uren en desnoods dagen van zijn kostbaren tijd voor het verloren schaap. Hij ontziet geene inspanning van krachten en gaat door dalen en over bergen, door bosschen en struiken heen om het verloren schaap te zoeken. Hoewel er veel meer genot in is om negen-en-negentig schapen, die niet afgedwaald zijn, te hoeden dan om naar één verloren schaap te zoeken zoo doet hij toch wat minder aangenaam is. Hij offert zijn genot voor het verlorene. Deze herder zoekt het verloren schaap op de verstandigste wijze. Hij doet het persoonlijk en laat het niet aan een ander over om het te doen. Hij doet het met ernst, en niet maar om te kunnen zeggen: "Ik heb gezocht." Hij doet het met volharding, want hij zoekt totdat hij vindt.

Deze herder behandelt het verloren schaap dat hij vindt met de meeste teederheid. Hij verwijt dat schaap zijne eigenzinnigheid of domheid niet. Hij kastijdt het niet omdat het hem zooveel moeite heeft aangedaan. Hij drijft het niet op onbarmhartige wijze naar de kudde terug. Neen, hij neemt het op, legt het op zijne schouders, draagt het terug naar de kudde en brengt het alzoo in veiligheid.

Hiermede verklaart de Heiland dat Hij gelijk de herder in de gelijkenis medelijden heeft met de verlorene, de verlorenen zoekt—persoonlijk zoekt—met ernst, met inspanning, met opoffering zoekt. Hij verklaart dat Hij den zondaar dien Hij vindt met de meeste teederheid opneemt, verpleegt, en terugbrengt naar de plaats van volkomen veiligheid. Hij verklaart hier dat Hij zich verheugt over den zondaar door Hem gevonden en gered, en dat er blijdschap in den hemel is over één zondaar die zich bekeert, meer dan over negen-en-negentig rechtvaardigen, die de bekeering niet van noode hebben. Heerlijk is de beschrijving welke ons de Heiland geeft van Zijne roeping en van de wijze waarop Hij die vervult!

Wij vinden in deze gelijkenis ook

EENE BEMOEDIGING.

Eene bemoediging voor den armen zondaar die diep ongelukkig is omdat een zware zondenschuld hem drukt en omdat de ketenen der zonden waarmede hij gebonden is hem knellen en door hem niet verbroken kunnen worden.

Menig mensch is verloren gelijk een verloren schaap in drieërlei zin. Hij is verloren voor zijn God, Dien hij in zijn verloren toestand niet dienen en niet verheerlijken kan — verloren voor zijne mede-menschen voor wie hij niet is en doet wat hij behoort te zijn en te doen — verloren voor zichzelven — hij kan voor zijn lichaam en voor zijn ziel, voor zijn eeuwig welzijn niet doen wat hij behoort te doen omdat hij onder de heerschappij der zonde is. Menig mensch is gelijk een verloren schaap in gevaar van het leven te verliezen — het leven te verliezen wegens gebrek aan voedel voor de ziel, wegens de krankheid der ziel, en wegens de overmacht des Satans. Menig mensch is gelijk een verloren schaap hongerig, dorstig, moede, angstig, hulpeloos, radeloos, reddeloos, moedeloos en hopeloos. Welke eene bemoediging voor de zoodanigen om te weten dat Jezus aan hen denkt, medelijden met hen heeft! Welke eene bemoediging voor hen om te weten dat Jezus naar hen zoekt, en dat Hij als Hij hen vindt, hen niet verachten, niet verwijten, niet voor hunne zonden vergelden zal, maar ze in liefde ontvangen, ver-

geven, verplegen, en terugbrengen zal naar die plaats waar zij volkomen veilig zijn zal.

Gij verlorenen, vat moed! Verneemt toch wat van den Heere Jezus gezegd wordt op grond van wat Hij ons in deze gelijkenis leert:

"Als een herder wil Hij trouw
't Schaap in een woestijn aan 't dwalen,
Daar 't zichzelf verliezen zou,
Van den doolweg weder halèn.
Brengen op de rechte baan:
Jezus neemt de zondaars aan."

Eindelijk vinden wij in deze gelijkenis

EEN VOORBEELD TOT NAVOLGING.

Is het niet als of de Heiland na het uitspreken van deze gelijkenis zegt: Ga heen en doe desgelijks?

Waarschijnlijk was het het doel van den Heere Jezus om door deze gelijkenis de Farizeën en de Schriftgeleerden op hun plicht jegens de tollenaren en de zondaren te wijzen. Daarom wees Hij hen onder het beeld van een verloren schaap op den nood van de tollenaren en de zondaren, en op den nood van andere behoeftigen. Onder het beeld van een goeden herder die het verloren schaap zoekt, vindt en redt, wijst Hij hen op wat zij voor hunne mede-menschen konden doen en behoorden te doen. In plaats van met minachting op hen neder te zien, hen in onverschilligheid voorbij te gaan, het oog en het hart voor hunne behoeften te sluiten, en zich te ergeren aan een gunst door iemand anders aan hen bewezen, behoorden zij voor die ellendigen te doen wat de goede herder voor zijn verloren schaap doet.

Ook tot ons zegt de Heiland, terwijl Hij ons op het voorbeeld van den goeden herder wijst: "Gaat heen en doet desgelijks." Onder het beeld van een verloren schaap wijst Hij ons op den nood van Joden, Mohammedanen en Heidenen, die door hunne zonden van God verwijderd zijn, en die Gods vergevende liefde, en Zijne verzoenende genade niet kennen. Onder dat beeld wijst Hij ons op den nood van armen, kranken, bedroefden, onkundigen die geholpen moeten worden. Onder dat beeld wijst Hij ons op den nood van onbekeerden, van ongeloovigen, en van diep gezonkenen, die door hunne zonden verslonden worden en die een gewis verderf te gemoet gaan. En dan roept Hij ons toe: Gaat het u niet aan dat dezen vergaan terwijl gij hen helpen kunt? en dan voegt Hij er bij: Doet voor die ongelukkigen wat de herder in de gelijkenis voor het verloren schaap gedaan heeft. Wij kunnen de verlorenen niet redden, maar wij kunnen ze opzoeken en op den Redder wijzen.

Lezer, gij ziet den nood van velen rondom u, gij hoort de noodkreet om hulp uit de verte. Stel uzelven Gode ten dienste, opdat Hij u gebruike om sommigen uwer mede-menschen, die door hunne zonden verwoest worden, als vuurbranden uit het vuur te rukken.

DE BERGREDE.

DOOR PROF. MULLER.

IX.

Matth. 7 : 1.

De Heiland regelt hier het gedrag van de burgers van Zijn rijk tegenover hunne medemenschen. In (6:19-34) had Hij gewezen op die stoffelijke dingen, die het leven des koninkrijks op aarde hinderen. In deze afdeeling wijst Hij op de zedelijke hindernissen. Burgers van 't koninkrijk leven in een zondige wereld, eene wereld van ergernissen; zij komen elken dag in aanraking met lastige, verkeerde menschen, die hun geduld en hunne getrouwheid aan de voorschriften des koninkrijks op de proef stellen. 't Is noodig, dat zij weten, hoe zich tegenover zulke menschen en hunne fouten en verkeerdheden te gedragen hebben. Allereerst heeft Hij het oog op dat hoovaardig veroordeelen van anderen, dat de Farizeen en Schriftgeleerden van zijn tijd kenmerkte.

"Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt," (vs. 1.) De oordeelsdag is nog niet aangebroken, en ook zijt gij niet tot rechters over uwe medemenschen aangesteld. Bovendien zijt gij ook niet bekwaam om als rechters over hen te zitten, want gij kent hunne harten en de beweegredenen, waarnaar zij handelen, niet. Gij ziet slechts hun uiterlijk leven, en daarnaar kunt gij geen billijk en rechtvaardig oordeel vellen. Gij wijst op één of twee verkeerde daden, waaraan zij zich schuldig gemaakt hebben, maar daarnaar kunt gij hun geheel leven, dat voor het groote deel voor u verborgen is, niet gaan beoordeelen. Het bedrog van Abraham, de overspel van David, en de verloochening van Petrus zijn gewis veroordeelings waardig, en naar die ééne daad beoordeeld staan zij veel lager dan duizenden, die zich niet voor godsdienstig uitgeven. Doch hun geheel leven bestond niet uit deze enkele daad: en als dat leven in zijn geheel genomen wordt, staan zij oneindig hooger dan diegenen, die hen uit de hoogte veroordeelen. Bedenk eens, als *uw* geheel inwendig en uitwendig leven moest bloot gelegd worden, hoe gij ervan af zoudt komen. Gij zelf zijt geen engel, en die in glazenhuizen wonen moeten geene steenen werpen.

"Want met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden, en welke mate gij meet, zal u gemeten worden," (vs. 2). Ook hier keert de

Heiland het oog van anderen af, en vestigt dat op eigen hart en leven Zijner hoorders, waar genoeg te vinden is, dat veroordeeld kan en moet worden. De Farizeen maten zichzelven met eene maat, en al hunne medemenschen met eene andere; en zoo doen wij ook. Christus zegt, met dezelfde maat, waarmede gij anderen meet, zult gij gemeten worden; "een onbarmhartig oordeel zal gaan over hen, die geene barmhartigeid bewezen hebben" aan hunne medemenschen. Hoe toegeeflijk zijn wij ten opzichte van onze eigene zonden en fouten, hoe gestreng ten opzichte van die van anderen. Rechtvaardigheid eischt, dat God ons behandelen zal, naar dat wij anderen behandeld hebben.

Christus toont verder aan, hoe dwaas het is, om bezorgd over anderen en onbezorgd over onszelven te zijn. "Wat ziet gij den splinter, die in 't oog uws broeders is, maar den balk, die in uw oog is, merkt gij niet," (vs. 3.) "Splinter en balk" waren bij de Rabbijnen spreekwoorden voor kleine en groote fouten, en derhalve verstonden zijne hoorders, wat Hij daarmede bedoelde. Immer brengt de Heiland Zijne discipelen terug tot hun eigen leven, en tot een ernstig streven naar heiligheid. Wat zijt gij zoo bezorgd over de oogen van anderen terwijl gij u over uwe eigene oogen niet bekommert? Waarom moeten anderen zoo heilig zijn, en gij niet? Houdt u bezig met uw eigen hart en leven, want daar zult gij genoeg te veroordeelen, te bestraffen, te verachten en te verbeteren vinden.

"Of, hoe zult gij tot uwen broeder zeggen: Laat toe dat ik den splinter uit uw oog uitdoe; en zie, er is een balk in uw oog?" (vs. 4). Zoo deden de Farizeen en Schriftgeleerden. Zij hadden grove fouten: zij waren liefdeloos, trotsch, eigengerechtigd, zelfzuchtig, doch dit zagen zij voorbij, dit hinderde hen niet; maar als iemand met ongewasschen handen brood at, dan veroordeelden zij hem als een goddeloos mensch. Zoo gewoon kan men worden aan den balk in eigen oog, dat die volstrekt niet meer hindert, dat men geen poging meer aanwendt om ervan verlost te worden. Hoe bespottelijk stelt de Heiland zulk een gedrag voor: met een balk in eigen oog naar een broeder te gaan om een splinter, dien men in zijn oog meent ontdekt te hebben, daaruit te verwijderen! Hij, die eerlijk de zonde haat, zal eerst zijne eigene zonden afleggen, voordat hij zich over die van den broeder bekommert. Daarom laat de Heere erop volgen: "Gij geveinsde! werp eerst den balk uit uw oog, en dan zult gij bezien om den splinter uit uws broeders uit te doen," (vs. 5). Hier wil de Heiland echter niet leeren, dat wij de fouten van anderen niet bestraffen moeten, zoo lang er nog fouten bij onszelven zijn; want dan zullen wij nooit iemand mogen bestraffen. De raad, dien Hij ons geeft is: als gij anderen wilt verbeteren, begin met uzelven. Zoo zult gij uwen broeder werkelijk tot nut kunnen zijn.

Doch, waar de Farizeen aan den eenen kant zoo uiterst gestreng waren in het beoordeelen en veroordeelen van anderen, waren zij in andere opzichten uiterst lax. Uitersten ontmoeten elkander. Als de Heiland waarschuwt tegen overdrevene scherpheid, dan begunstigt hij daardoor niet zedelijke losheid en toegevenheid. "Geeft het heilige den honden niet, noch werpt uwe paarlen voor de zwijnen." Het offervleesch was heilig, en mocht alleen door reinen gegeten worden. Dat voor de honden te werpen was een gruwelijke zonde. De uitdrukking is ongetwijfeld zinnebeeldig en beteekent: geeft niet de heilige waarheden en voorrechten van den godsdienst aan menschen, die den aard en de gezindheid van honden hebben: maar die niet schroomen zullen, dat heilige met u te deelen, als gij ze slechts de gelegenheid daartoe geeft. "Paarlen" zijn het beeld van dat wat allerkostbaarst is; die aan zwijnen toe te werpen moet iemand kenmerken als een krankzinnige. Zoo min als men zwijnen kan voeden met paarlen, zoo min kan men de dierlijke en duivelsche neigingen van sommigen met heilige dingen bevredigen. De voorrechten, vertroosting en beloften van den godsdienst zijn bedoeld voor Gods volk, en niet voor hen die een vleeschelijk en onrein leven leiden. Predikt niet de verborgenheden der godzaligheid aan menschen, die ze even min, als zwijnen paarlen, waardeeren kunnen; die ze slechts aan smaadheid overgeven, en zich tegen zulke predikers keeren zullen: "opdat zij niet te eeniger tijd dezelve met hunne voeten vertreden en zich omkeerende u verscheuren," (vs. 6). Welk een tooneel! Het heilige in den modder vertrapt, en hij, die daarvan de oorzaak was, in zijne heiligschennis omgekomen.

De wijsheid, om niet liefdeloos aan den eenen en lax aan den anderen kant te zijn, moet van boven verkregen worden. "Bidt en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden," (vs. 7). Zoo wordt men van het kwade bevrijd, en in bezit van het goede gesteld. Bidt om die gezindheid, die u betaamt, zoekt naar dat wat gij verlangt te hebben, weest ernstig om in koninkrijk in te gaan. Beseft gij uwe geestelijke armoede gaat dan als een bedelaar naar den troon der genade; door ernstig zoeken kunt gij een schat en door aanhoudend kloppen een koninkrijk deelachtig worden.

"Want een iegelijk (niet bevoorrechte discipe-

len, maar iedereen), die bidt (en alzoo aan de voorwaarde voldoet), die ontvangt, (kan zeker zijn van de uitkomst, zoo zeker alsof hij het gevraagde reeds bezit): en die zoekt, die vindt; en die klopt, dien zal opengedaan worden," (vs. 8). In deze zaken worden ernst en volharding altijd met succes bekroond. Die dezen raad volgt, kan onbekommerd rekenen op de vervulling der beloften, die daaraan verbonden worden.

"Want wat mensch (hoe slecht, kwaadgezind en ontaard ook) is er onder u, zoo zijn (hongerige) zoon hem zou bidden om brood, (en hij er overvloed van heeft), die hem een steen zal geven? En zoo hij hem om een visch zou bidden, die hem eene slang zal geven? (vss. 9, 10). De Heiland meende er op te kunnen rekenen, dat er geen zoodanige vader onder Zijn gehoor was; niemand van hen zou alzoo met den nood van zijn kind spotten. Nu vraagt hij diegenen, die twijfelden aan zijne onbepaalde verzekering in (vs. 8); wat denkt gij dan van den hemelschen Vader?

"Indien dan gij, die boos (zoo gebrekkig in liefde) zijt, weet uwen kinderen goede (niet nuttelooze of schadelijke) gaven te geven, hoeveel te meer zal uw Vader, die in de hemelen is, goede gaven geven (en het kwade, dat zij vragen onthouden) dengenen, die ze van Hem bidden?" (vs.12). Zal de Schepper bij zijn maaksel ten achter staan? Zal hij de hoogste van alle deugden in het hart van ouders scheppen, en zelf die missen? Neen, de liefde van een aardschen vader, en zijne bekommernis om het tijdelijk geluk van zijn kind, is maar een klein vonkje, dat de hemelsche Vader uit den eeuwigen vuurgloed Zijner liefde voor Zijne kinderen in het hart van den aardschen Vader gelegd heeft. Ouderliefde is de dagelijksche stille prediking van Gods onbegrijpelijke liefde: indien gij die boos zijt, zoo bemint, hoeveel te meer de hemelsche Vader? In uwe kortzichtigheid geeft gij soms een steen voor brood, en eene slang voor visch, maar dat kan een volmaakte wijsheid nooit doen. Uwe liefde voor uwe kinderen is soms grooter dan uw vermogen, doch "wat Zijne liefde wil bewerken, ontzegt Hem Zijn vermogen niet." Wat uit de hand van een wijze, vriendelijke en alvermogenden Vader komt, moet "goed" zijn. In Luk. 9:13 wordt de "Heilige Geest" in plaats van de "goede gaven" gesteld; en Hij is waarlijk de hoogste en beste "gave," die de hemelsche Vader aan Zijne kinderen geven kan.

Zoo wijst de Heiland ons den weg aan om de hoogste gaven Gods deelachtig te worden.

Het Boek der Openbaring.

DOOR PROF. MULLER,

De Brief aan Sardis.

3:1–6.

DE GEMEENTE VAN DOODE RECHTZINNIGHEID.

"En schrijf aan den engel der gemeente, in Sardis." Sardis lag omtrent 30 mijlen ten zuiden van Thyatire aan den noordelijken voet van den berg Tmolus. Zij was een der oudste en beroemste steden van Klein Azie, en hoofdstad van het groote rijk van Lydie, waarover Crœses eens regeerde. Onder de Perzische en Grieksche rijken was zij de woonplaats des Gouverneurs. In den tijd van Christus werd zij door eene aardbeving bijna geheel verwoest, doch door hulp van den keizer Tiberius herbouwd. Hare ligging vertoont nu een der treurigste tooneelen van verwoesting onder de ruinen der oude steden. Aan den leeraar en de gemeente van deze stad moest Johannes schrijven: "Deze dingen zegt Hij, die de zeven Geesten Gods heeft, en de zeven sterren." Christus noemt zich zelven hier den persoon die de volheid des Geestes bezit. In de dagen zijns vleesches werd Hij met den H. Geest gezalfd; God gaf Hem den Geest niet met mate (Joh. 3:34): maar als de Zoon van God is de H. Geest Zijn Geest (Rom. 8:2), en zendt Hij Zijn Geest als Zijn vertegenwoordiger (Joh, 15:26; Hand. 2:33). Als bezitter van de volheid des Geestes was Hij in staat deze stervende gemeente weder levend te maken, indien zij met de weinige kracht, die zij nog had, Hem wilde aanroepen. Hij heeft ook "de zeven sterren," d.i. Hij is de bron eener levendige bediening des evangelies in de gemeente. Deze titel, dien Christus Zich geeft, komt overeen met den Hem bekenden toestand der gemeente: "Ik weet uwe werken, dat gij een naam hebt dat gij leeft, en gij zijt dood." "Leven" wordt gewoonlijk in den Bijbel gebruikt in onderscheiding van den natuurlijken toestand des menscden, die beschreven wordt als "dood in de zonden." Hier wordt geestelijke doodschheid bij leeraar en gemeente bedoeld. Zij waren bevrijd van dwaalleer, maar waren bezoedeld door andere onreinheid. Hun christelijk leven bestond slechts in naam, in werkelijkheid was dat aan 't sterven.

"Word wakende, en versterk de dingen die overblijven, die staan te sterven," vs. 2. De leeraar moest uit dien geestelijken doodslaap opwaken, en zooveel als er nog van dat stervend leven der gemeente overbleef versterken. De reden die Christus voor deze vermaning geeft is, "want Ik heb uwe werken niet volkomen gevonden voor mijn God." God stelt aan de geloovigen zekere werken, die zij te doen hebben (Ef. 2:10), en die moeten voltooid worden. Leeraar en gemeente hadden hunne werken niet "ten volle uitgevoerd" naar de bedoeling van God. Naar eigen gevoelen en dat van anderen meenden zij, dat zij volmaakt waren. Helaas! de toestand van Sardis is niet vreemd in de Kerk van onzen tijd.

De Heiland roept haar toe: "Gedenkt derhalve hoe gij ontvangen hebt, en hoordet, en houdt vast en bekeert u." Er moest iets buitengewoons geweest zijn in de wijze, waarop de gemeente geleid werd 't evangelie aan te nemen. Men denkt, dat hier bedoeld wordt een merkwaardige uitstorting des Geestes, of eene openbaring van vurige liefde en ijver bij de gemeente, of een duidelijk en diep inzicht in wat 't evangelie eischt. Aan die hartelijke, ijverige en liefdevolle ontvangst van 't evangelie herinnert de Heiland de gemeente, bij

wie de belijdenis der waarheid een bloote vorm geworden was. Doode rechtzinnigheid wordt onrechtzinnigheid. Wat er nog van waren godsdienst overbleef moest zij vast houden, en zich bekeeren tot haren vroegeren staat. Deed zij dit niet, dan zou zij op andere wijze uit haren slaap gewekt worden: "Indien gij derhalve niet waakt, zal Ik op u komen als een dief, en gij zult niet weten welk uur Ik op u komen zal" vs. 3. Voor zulke geestelijke slapers zal de wederkomst des Heeren als de komst van een dief zijn, zij zullen het niet weten (Matth. 24 : 40–44), en zullen ook niet bereid zijn met Hem te gaan.

Hoewel deze de overheerschende toestand der gemeente was, waren er toch uitzonderingen." Doch gij hebt een weinige namen in Sardis, die hunne kleederen niet bezoedeld hebben; en zij zullen in wit wandelen, omdat zij waardig zijn," vs. 4. In alle tijden van geestelijk verval zijn er enkele getrouwen, en die zijn bij namen aan onzen Heiland bekend (Joh. 10 : 3). Dezen hadden te Sardis hun Christelijke belijdenis, en leven niet bezoedeld door wereldschgezindheid en zonde, en hunne belooning zal passen aan hun gedrag. Die de kleederen, waarin zij hier wandelen rein houden (Ef. 5 : 27; Jac. 3 : 6; 2 Pet. 2 : 20) zullen met hem in heerlijkheid wandelen in witte kleederen, die niet bevlekt kunnen worden (Openb. 19 : 8). "Zij zijn waardig" naar den regel der genade, maar niet naar dien van strenge rechtvaardigheid (Matt. 10 : 10, 11; 22 : 8; 2 Thess. 1 : 5–10; Luk. 20 : 35; 21 : 36).

De belofte aan den overwinnaar (vs. 5) is drieledig: "hij die (de verzoeking tot wereldschgezindheid en slaperigheid) overwint, zal dus gekleed worden in witte kleederen; en Ik zal zijn naam niet uitvegen uit het boek des levens (het register van de levende burgers eener samenleving); en Ik zal zijn naam belijden voor Mijn Vader, en voor Zijne engelen," d.i. Christus zal ze bij name aan den Vader en de engelen als de Zijnen voorstellen. De bestraffing en belofte in dezen brief gelden alle dergelijke gemeenten in alle eeuwen,—gemeenten die eene rechtzinnige belijdenis en een onberispelijken eeredienst, maar een dood geloof hebben; slechts zooveel christendom hebben, dat zij geene heidenen zijn. "Die een oor heeft, laat hem hooren wat de Geest tot de gemeenten zegt." Laat hem letten op het gevaar, en gebruik maken van de kracht, die nog opwekken kan hetgeen dreigt te sterven.

De periode, in de geschiedenis der kerk door dezen brief aangewezen, wordt verschillend bepaald: 1. het tijdperk van geestelijken achteruitgang in de vorige periode doorloopende tot de eeuw hervorming; 2. het tijdperk van doode rechtzinnigheid, dat volgde op de hervorming. De laatste schijnt de juiste te zijn.

De Brief aan Filadelfia.

3 : 7–13.

De gemeente van Broederlijke liefde.

"En aan den engel der gemeente in Filadelfia schrijf." Deze stad behoorde ook tot Lydie, en lag 13 uur ten zuid-oosten van Sardis. Zij werd gebouwd door Attalus Filadelfus, koning van Pergamus, had tot op den tijd van Johannes tweemalen door aardbeving geleden, en was nooit van eenig belang, behalve dat er hier een kleine verdrukte, maar getrouwe Christelijke gemeente bestond. Aan haar moest Johannes schrijven: "Deze dingen zegt de Heilige, de Waarachtige, Hij die den sleutel Davids heeft, Hij die opent, en niemand zal sluiten; en Hij sluit en niemand zal openen," vs. 7. Christus was door de Joden verworpen en toch blijft Hij de Heilige en ware Messias der joden en Heere der Kerk, (Luk. 1 : 35; Hand. 3 : 14). Het woord "heilig" beteekent afgescheiden van het kwade, bezield met een volkomen haat ervan, en behoort in dien zin alleen aan God. Deze eigenschap van God eigent Christus zichzelven toe. Het woord "waarachtig" geeft in 't N. Testament te kennen de vervulling van wat in 't O. Testament in profetie en in schaduwbeelden voorgesteld werd, (2 Cor. 1 : 20; Joh. 1 : 17). De joden hielden Christus voor een valschen Messias, en daartegenover stelt Hij zich als de "Waarachtige." Hij is het waarachtig licht (Joh. 1 : 9), het ware brood (Joh. 6 : 32), de ware wijnstok (Joh. 15 : 1), de ware bedienaar des tabernakels (Hebr. 8 : 2.) Hij heeft "den sleutel Davids" (Jes. 22 : 22.) David's hofmeester hield den sleutel van zijn huis, moest oordeelen, wie tot den koning kon toegelaten worden en wie niet, en weigerde of verleende toegang. Christus houdt den sleutel tot dat eeuwig Koninkrijk, dat aan David's grooten zoon beloofd is, en Hij oordeelt wie tot dat rijk toegelaten moet worden. Hij sluit uit wie ook de joden mogen insluiten, en Hij sluit in wie zij ook mogen uitsluiten. Hij oordeelt wie tot Gods volk behoort.

Dit zoo zijnde zegt Hij tot leeraar en gemeente: "Ik weet uwe werken," zij zijn mij ten volle bekend; "zie, Ik heb voor u een geopende deur gegeven, welke niemand in staat is te sluiten." Sommigen verstaan door "de geopende deur" den toegang tot Gods Koninkrijk, die de joden den Christenen wilden ontzeggen; anderen meenen dat die uitdrukking te kennen geeft een geopende deur om aan gevaar en vervolging te ontvlieden; de meesten echter verstaan er door, een geopende deur tot voorspoedigen arbeid, eene gelegenheid om aanvallender wijze te werk te gaan, om zendingarbeid te ondernemen, (Hand. 14 : 27; 1 Cor. 16 : 9; Col. 4 : 3.) Christus opent de deur tusschen de gemeente en de onbekeerden. De reden waarom Hij dit doet is: "Want gij hebt kleine kracht," (zij waren of weinigen in getal, of klein in geestelijke gaven, of in tijdelijke bezittingen, of in allen tezamen genomen), "en nochtans hebt gij Mijn woord bewaard, en hebt mijn naam niet verloochend," vs. 8. De standvastigheid der gemeente te midden van verdrukking ging de mate harer uiterlijke kracht te boven, en die wil de Heere beloonen.

"Zie, Ik zal hen van de synagoge des satans, die zeggen, dat zij joden zijn en zijn het niet, maar liegen; zie, Ik zal hen maken, dat zij zullen komen en zullen nedervallen voor uwe voeten, en zullen weten dat Ik u liefgehad hebt." Uit die bittere

vervolzieke joden zou de gemeente sommige zielen winnen, en het omgekeerde van wat de profeten voorspelden zou dan geschieden. In plaats van dat de heidenen tot Israel zouden komen (Ps. 72 : 9; Jes. 2 : 3; 49 : 23; 60 : 14), zouden deze joden tot de gemeente der heidenen komen. In zooverre wordt die belofte nog vervuld in den zendingarbeid der Kerk onder de joden. Doch daar de Heiland hier blijkbaar iets meer dan bekeering bedoelt, namelijk, eene onderwerping van vijanden, die voor den overwinnaar op de aarde liggen, meent men dat de volkomene vervulling nog in de toekomst ligt. Want wat Christus tot deze gemeente zegt, is bedoeld voor alle gemeenten tot aan het einde der bedeeling, waaronder wij leven. Uit de synagoge des satans, die in deze bedeeling blijft voortbestaan, zullen er nog in de toekomst joden zijn, die zich in 't stof zullen vernederen, wegens hun hardnekkige vijandschap tegen Christus en Zijne gemeente. Zij zullen Hem als hun Messias erkennen, en Zijne verachte en vervolgde gemeente als de voorwerpen van Zijne voortdurende liefde.

Doch dit zou niet al zijn. "Omdat gij het woord Mijner lijdzaamheid bewaard hebt, zoo zal Ik u ook bewaren uit de ure van verzoeking, die staat te komen over de geheele wereld, om hen die op de aarde zijn te beproeven," vs. 10. De gemeente had het woord van Christus, dat eischt volstandig, volhardend en geduldig te wachten op Zijne komst, vastgehouden; daarom zal zij uitgesloten worden van "de ure der verzoeking" (het punt des tijd waarin de verzoeking hare grootste hoogte zal bereiken, Luk. 22 : 53.) Het woord "verzoeking" duidt aan eenig iets dat dient om iemand van het rechte in gevoelen of daad af te leiden, hetzij belofte, bedreiging, belooning, of vervolging. Zoodanige verzoeking zou komen over "de geheele wereld," d.i. over de inwoners in tegenstelling met de geloovigen, die uir de wereld verlost zijn, (6 : 10; 11 : 10; 13 : 8, 14.) Zulke "uren van verzoeking" zijn er altoos in de geschiedenis van gemeenten en kerken geweest. De gemeente van Filadelfia was in de *gewone* verzoeking standvastig gebleven, daarom zou zij voor de *buitengewone* bewaard blijven. Doch het is duidelijk, dat Christus door de uitdrukking "die staat te komen over de geheele wereld," het oog heeft op wat Hij zelf gezegd heeft Matth. 25 : 4-13, 21-28; eene periode van verzoeking, of toetsing geheel onderscheiden van de *gewone* verzoekingen, die de geloovige dagelijks ontmoet; een tijd waarin de kerk een zwaren proeftijd des geloofs zal hebben te ondergaan. Deze "ure der verzoeking" staat in verband met de komst van Christus (vs. 11); en de belofte is, dat de getrouwen niet "in" maar "uit" die ure der verzoeking bewaard zullen worden, (2 Petr. 2 : 7-9). De beteekenis, die sommigen aan deze belofte hechten, is: de ware geloovigen, die standvastig aan het woord van Christus vasthouden, en geduldig op Hem wachten, zullen door Hem opgenomen worden (1 Thess. 4 : 15-17) voor dat die groote verzoeking, beschreven in Hoofstuk 13, over de wereld komt.

In vs. 11 zien wij het praktisch gebruik, dat de Heiland van Zijne wederkomst maakt: "Ik kom haastiglijk (in den zin van onverwacht en schielijk); houdt vast hetgeen gij hebt (van waarheid en godsvrucht), opdat niemand uwe kroon neme"—de kroon van een overwinnaar en van een koning (1 : 6). De belofte aan den overwinnaar (vs. 12) is: "hem, die overwint zal Ik maken een pilaar in den tempel Mijns Gods, en daaruit zal hij nooit meer uitgaan." Wat de overwinnaar genieten zal, kan alleen door een beeld eenigszins verstaanbaar gemaakt worden. Een pilaar in een tempel dient tot steun en versiering van het gebouw en is onafscheidelijk daaraan verbonden, staat of valt met het gebouw. Zoodanig zal de overwinnaar (elke getrouwe Christen) zijn in den tempel Gods. Hij zal bijdragen tot den steun en de schoonheid van dien tempel, en onafscheidelijk daaraan verbonden blijven, en alzoo vrijgesteld van aanraking met iets dat onrein is (22 : 15). Hier hebben wij een van die vele plaatsen, die ons leeren, dat de geloovigen uit de tegenwoordige een voorrang zal bekleeden in de toekomstige bedeeling. Zij zijn de eerste vruchten van den oogst, de bruid van Christus, zij zijn koningen, priesters en pilaren in den tempel Gods. "En Ik zal op hem schrijven den naam van Mijn God, en den naam van den stad van Mijn God, het Nieuwe Jeruzalem, dat nederkomt van den hemel van Mijn God." Het beeld van de pilaar valt hier weg. Wat hier gezegd wordt geldt den overwinnaar. Onder het O. Test. droeg slechts de hooge priester, een eenige persoon, den naam van Jehova op zijn voorhoofd; dan zal dat voorrecht aan allen toekomen, want allen zijn priesters (22 : 4). Het Nieuwe Jeruzalem, dat de heerlijkheid Gods (21 : 11, 23) heeft, zal zijn eeuwige woonplaats zijn. Hier op aarde was zijn burgerschap verborgen en betwist; nu wordt hij openlijk verklaard een burger te zijn—de naam der stad (Ezech. 48 : 35) wordt op hem geschreven. Bij den naam van God en van de stad Gods, zegt Christus, zal ik voegen "Mijn nieuwen naam," d.i. een naam verschillend van al de vele namen waarmede Hij bij ons bekend is; een naam, die Zijn verheerlijkt wezen zal uitdrukken, en dien niemand nu verstaan kan. Ook deze brief eindigt met de vermaning: "laat hem, die een oor heeft, hooren wat de Geest tot de gemeenten zegt."

Gibbon zegt: onder de grieksche kolonies en kerken van Azië staat Filadelfia nog recht op als een pilaar te midden van een tooneel van ruïnen; een behoorlijk voorbeeld, dat de wegen van eer en veiligheid soms dezelfde kunnen zijn.

De periode in de geschiedenis der kerk door deze gemeente vertegenwoordigd, schijnt ons te zijn: die welke begint met de opkomst van het Piëtisme, Methodisme, enz. (18de eeuw) en waarin wij thans leven. Nooit waren er zoovele deuren geopend voor het klein en arm deel van godvruchtigen in de kerk, en nooit was er meer liefde onder Christenen van verschillende belijdenissen, dan in deze periode.

DEEL XIV, No. 11. STELLENBOSCH. NOVEMBER, 1909.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift voor Zuid-Afrika.

NOTA BENE.

1. Men zende alle inteekengelden alsmede alle berichten betreffende verandering van adres, of ongeregelde toezending aan Mnr. R. J. DU TOIT, 'Transvalia,' Stellenbosch.
2. Men zende liever geen "Postal Notes," of postzegels. Niet-Koloniale "Postal Notes" moeten een additioneele postzegel ontvangen.
3. Alle Advertenties en de gelden daarvoor moeten opgezonden en betaald worden aan den advertentieagent van het blad, de Heeren R L. CHAPLIN, & Co., Bam's Gebouwen, St. Georges Straat, Kaapstad.

KRONIEK.

JUBELFEEST.

Het Jubelfeest van het Seminarie is voorbij, en het dankbaar hart looft den Heer. Nog veel meer daarover te zeggen past hier vooreerst niet. Elders verschijnt de toespraak toen geleverd. Volgens opdracht van 't Curatorium maken we voor de pers gereed een werk over het *Ontstaan* en de *Ontwikkeling* van het Theologisch Seminarie. Dat werk zal in den loop van het volgend jaar verschijnen. Wij hopen, dat hierdoor zal worden voorzien in eene langbestaande behoefte. Moge de band tusschen Kerk en Seminarie al hechter worden naarmate de jaren voorbijsnellen! *Vivat, floreat, crescat ! !*

KERKVEREENIGING IN DE TRANSVAAL.

In ons laatste nommer hebben wij de naams-kwestie, die zooveel verwarring veroorzaakt in de Transvaal, uit de brochure van Di. Bosman, Nel en anderen toegelicht. Het is duidelijk, dat er achter die naams-kwestie meer zit: en daar onze lezers niet op de hoogte zijn, willen wij hen op dit punt voorlichten. Allereerst laten wij de "*Zuidafrikaansche* Post" spreken, die als het blad, dat voor Nederlandsche belangen pleit, uit een Nederlandsch oogpunt de zaken beschouwt. Dat blad is schijnbaar niet voor Kerkvereeniging *in* de Transvaal. Wij nemen het geheele stuk hier over. Uiterlijke vereeniging binnen de Transvaal bevordert de zaak des Heeren niet, zoolang er innerlijke verwijdering bestaat of blijft bestaan. Zoo schijnbaar de *Post*.

* * *

"Zooals men weet, weigert de Ned. Herv. Kerk (in de wandeling door tegenstanders wel Hollander-kerk genoemd) in de Transvaal, zich te vereenigen met de Ned. Ger. Kerken van Zuid-Afrika. Die afwerende houding heeft heel wat geschrijf en gewrijf veroorzaakt, waaruit in elk geval dit kan blijken, dat onder de lidmaten van de Herv. Kerk heel weinigen begeerig zijn naar de algemeene vereeniging. Zooals in den brief van *Oom Sarel* in de laatste hier ontvangen *Hervormer*, wordt gezegd: "Het zijn niet enkele personen in onze kerk, die vereenigen tegenhouden: de geheele kerk is erop tegen, met misschien hier en daar een uitzondering."

Oom Sarel tracht die houding van een groot, het overgroote deel der lidmaten historisch te verklaren. Hij gaat daartoe terug tot de oorzaken, die geleid hebben tot de "Groote Trek" van 1834—42. Een van die oorzaken, door de meeste geschiedschrijvers te weinig geteld, maar, volgens den schrijver van den brief, van zeer groote betee-

kenis, was het feit, dat de Engelsche Regeering sedert 1827 in plaats van Hollandsche, Engelsche (Schotsche) predikanten had ingevoerd, wier kerkelijke leerstellingen wel met die van de Hollandsche kerk overeenstemden, doch wier karakter en gebruiken een groot verschil aanwezen. "Deze Schotten, brave, godsdienstige mannen, brachten uit Schotland andere instellingen, begrippen, gewoonten, welke niet die der oude kolonisten waren. De oude kolonisten kenden geen biduren, geen kerkelijke zending, geen andere liederen dan de Psalmen en Gezangen, en de invoering van al die nieuwigheden hinderde de ouden. Dit is de verklaring van het feit, dat in 1852, bij de bevestiging van Ds. D. van der Hoff, de Transvaalsche Kerk los wilde zijn van de Kaapsche Kerk. En dit is nog de reden, waarom de Ned. Herv. Kerk van Transvaal niet wil vereenigen. Het godsdienstig gevoel van de Transvalers heeft fijne voelhorens en voelende, dat er, wel niet in den officieëlen leervorm, maar in de praktijk groote afwijking van leer en dienst was bij de Kaapsche Kerk, verkozen zij op zij te staan, en staan zij nog steeds op zij." "Het is het groote verschil tusschen den ouden Hollandschen geest en den Schotschen geest, sedert 1827 ingevoerd, welke in die scheiding haar uitdrukking vindt en ook oorzaak is, dat onze kerk, vooral na den oorlog, zoo groot is geworden en van 8000 lidmaten klom tot nu ongeveer 14,000 of 15,000." "Op de laatste vergadering in Februari heeft een zeer geacht en invloedrijk ouderling gezegd: "Ik vereenig nooit; als men weer vereenigen wil, zoek ik weer een predikant en bouw de kerk opnieuw . . . ." "Vereenigen zou voor de kerk uitloopen op twist, verslapping, verscheuring, en dat wil ik niet." Tot zoover de *Post*.

⁂

In welken geest men de "Hervormde Kerk" verdedigt, zou kunnen blijken uit het volgend schrijven in de "Vereeniging," waarin Ds. Bosman protest aanteekent tegen de schrijvers in bovengenoemd blad, en bij name tegen Ds. van Belkum. Wij nemen niet alles over. De door ons overgenomene paragrafen zijn genoegzaam om aan te duiden, dat niet de *naam* oorzaak is van scheiding, maar innerlijke verwijdering, die zich vooral openbaart bij zekere niet in Afrika geboren geestelijke leidslieden van het Transvaalsche volk. 't Is te betreuren, dat zulke dingen gezegd worden en schijnbaar moeten worden gezegd. Komt er echter geen andere geest in de Transvaal, dan kan er geen sprake zijn van vereeniging tusschen de twee takken van denzelfden stam. Uit dit een en ander zal dan ook blijken, dat de scheuring dieper is dan wij meenen. 't Is, ten minste, meer dan een uiterlijke naam-kwestie. Ds. Bosman schrijft:

"Luchtig en vluchtig, honend en smalend schrijft u in uw kerkblad van den 15den dezer over de brochure van de "Synodale heeren," zoo als u de vier onderteekenaren van "Historische Feiten" belieft te noemen.

Ik zal niet zeggen, zoo als u, dat "wij dit van u gewoon zijn;" doch ik zou u in overweging willen geven of zulk eene gemoedsopenbaring bevorderlijk kan zijn aan de ook door u gewenschte "vriendschap broederlijkheid en samenwerking" tusschen uwe kerk en de mijne. U gebruikt zelf, en laat als redacteur toe, dat anderen tegen ons bezigen zulke woorden als: "laag, onwaar, venijnig, onzin, leugentaal, dat genre, hun schelden op Holland"; en dan nog de volgende keurige uitdrukkingen: "dit slaat mij dronk" en, "is een van uwe kaffer leerlingen bekwaam (zoo als de twee door Prof. Muller opgeleide jongelieden bekwaam (!) zijn) om in uwen predikantennood te voorzien." Zou het moeite te vergeefs zijn u er op te wijzen, dat zulke taal in beschaafde kringen ongemanierdheid heet? "Foei, als geheiligde lippen van evangeliedienaren zoo spreken" —zoo staat er in uw blad.

Ik zou bij een vorige gelegenheid u en "elken Hollander" (nota bene—"elken Hollander," wat eene overdrijving!) "den mond hebben willen stoppen?" Neen! u, zoowel als elk ander mensch heeft het recht uwe stem te laten hooren; maar laat het dan toch zijn met bescheidenheid, fatsoenlijkheid en naar waarheid; doch indien u onjuiste voorstellingen geeft, zooals een jaar geleden, ten opzichte van de financieele aangelegenheden der Eendracht School, en daarover door mij op de vingeren getikt werd, dan hebt gij u dit zelf op den hals gehaald, en moet gij maar de u toegediende kastijding dragen zoo goed als u kan. Ander raad is er niet.

"Arme Holland, waarom zijt gij in de oogen der heeren Bosman c. s. zoo slecht!"—zoo roept gij uit. Mijn antwoord is nog zooals een jaar geleden in de "Volkstem" gegeven; Holland is niet "slecht" (dit is niet mijn woord), maar vele Hollanders hebben het in Z.A. geweldig "slecht" gemaakt—dezulken namelijk van wie het gebleken is, dat zij nooit Afrikaners kunnen worden en daarom onmogelijke personen voor Zuid-Afrikaansche toestanden en richtingen zijn en die, om de woorden van Prof. Dr. Bavinck te gebruiken: "zich niet in den breeden Amerikaanschen (lees Afrikaanschen) levensstroom hebben geworpen, maar bij elkander zijn blijven huizen!!" Zulke personen zijn ons land en volk niet tot een zegen. Zij verbrokkelen, ondermijnen, scheiden wat bij elkander behoort. Hoe eerder dezen—en hun getal is niet gering—òf terug gaan tot hun vaderland, òf "zich werpen in den breeden Zuid-Afrikaanschen levensstroom," hoe beter zal het zijn voor alle partijen. Het benieuwt mij hoevelen der zoodanigen geregistreerde burgers van Z. A. zijn!

Gij voelt natuurlijk niet voor Afrika wat wij voelen. Gij hebt een ander "home" dan wij. Indien

het u en uws gelijken hier onverhoopt niet goed gaat, kunt gij naar het oude vaderland terug; maar wij moeten hier leven en sterven bij goed gerucht en kwaad gerucht, onder kruis en kroon. Het bevreemdt mij dan ook niet, hoewel ik het ten zeerste betreur, dat gij u in andere richting beweegt en andere bedoelingen hebt dan wij.

Gij wilt de scheuring, die onder de Voortrekkers onbekend was en eerst in 1858 ontstaan is, bestendigen, en wij willen die o! zoo gaarne heelen in belang van de eenheid, de individualiteit, en den geestelijken bloei van ons volk. Het zij zoo! De God onzer vaderen zal tusschen u en ons oordeelen.

En dan uw onophoudelijk smalen op "speciale evangelisatie." Och dat wij Evangeliedienaren, geroepen om aan alle creaturen tijdig en ontijdig het Woord Gods te verkondigen, meer de zalving des H. Geestes hadden, ten einde beter de hoogste belangen van het Christusrijk te kunnen bevorderen door een ernstige aansporing onzer hoorders tot eene waarachtige bekeering des harten en meerdere heiligheid des levens. Gevoelen wij niet te min den ontzachelijken ernst van onze roeping en de diepe verantwoordelijkheid aan den Koning der Kerk voor elke ziel aan onze herderlijke zorg toevertrouwd? Als zelfs een man als Prof. Dr. Bavinck de speciale diensten van de Amerikaansche Evangelisten, Chapman en Alexander (de Moody en Sankey van onze dagen) bijgewoond heeft, en daarvan zegt: "dat wij in Nederland wel eens behoefte hebben aan zulk eene opwekking" (Revival), dan bevinden Leeraren en Leden onzer Kerk zich in goed en echt gereformeerd gezelschap, wanneer zij ook zoo nu en dan "behoefte hebben" aan de ernstige, zalvende en gezonde evangelieverkondiging van een of ander reizenden Evangelist. Immers niet alleen de Herder en Leeraar, maar ook de Evangelist is een gave aan de kerk van haar verheerlijkten Heer en Koning (Efeze 4: 1). "Doe ook gij het werk van een Evangelist." (2 Tim. 4: 5). Wat was Paulus anders dan een rondreizende Evangelist?

De naam 'Hervormd' is "bij toeval" aan de Ned. Geref. Kerk in de Transvaal gegeven—zoo schrijft Ds. van der Hoff. Gij daarentegen weet beter. Natuurlijk. Genoeg zij het, u weer te zeggen, dat de Kerk nooit tot die naamsverandering besloten heeft. De Staat deed het. En zulk enthusiasme huldigen wij althans niet.

Ik eindig met uwe woorden: "laat ons met rust; zie af van alle bitterheid; houd op ons met smaad te overladen; laat toe dat wij groeien en bloeien om straks ook nog door onzen invloed u voor verderf in eigen kring te bewaren."

Gaarne hoor ik u over de zendingzaak en leervrijheid in de Hervormde Kerk. Deze twee zijn van oneindig meer belang dan naam of eed of gelijk telling.

In Holland zijnde, hebt gij toch zeker "gevoel" voor die zwartjes en dat ingevoerde goedje." Laat ons dan ook hierover "klare wijn" van u hebben, zoowel als over de leer-vrijheid."

De Episcopale Kerk.

Hoe gansch anders is de houding der Episcopale Kerk. Die is zeker veel christelijker bij alle verschil van meening en kerkelijke praktijken. In uiterlijke vereeniging ziet die kerk geen heil. Doch men meent, dat op het gebied van opvoeding en onderwijs, en vooral de godsdienstige opleiding der jeugd, hartelijke samenwerking zou kunnen geschieden. Nog onlangs sprak Canon Wirgman als volgt: "Zullen wij toelaten, dat onder de Unie de strijd tusschen de verschillende gezindten zal uitloopen op de practische verbanning van het godsdienstonderwijs uit de school?" Onze Hollandsch-sprekende landgenoten stellen er nog meer belang in dan wij. Is het niet mogelijk, dat Hollandsche en Britsche lieden op godsdienstig gebied zich kunnen vereenigen tot het formuleeren van zekere eenvoudige christelijke leerpunten, waarbij allen die de Apostolische geloofsbelijdenis aannemen, zich kunnen neerleggen met een "gewetens clausule" in alle Gouvernementsscholen in *Zuid-Afrika*." En ten bewijze dat dit mogelijk is, worden zekere vragen en antwoorden uit den Heidelbergschen Catechismus aangehaald om aantetoonen dat zulk onderwijs wel kan worden ingevoerd.

* * *

Dit is wel behartigenswaard en verdient onze aandacht. Onze roeping is, met de Episcopale Kerk, op de Staatsschool het godsdienstonderwijs te handhaven. Een neutrale Staatsschool zou een vloek zijn voor *Zuid-Afrika*. Geïsoleerde kerkscholen met staatshulp zouden kunnen leiden tot verbrokkeling, verwijdering, bekrompenheid, scheiding.

Tering-bestrijding.

In Duitschland is men er zeer op uit de Tering (Phthisis) te bestrijden, gelijk men zulks ook in Amerika doet. Met de allerbeste gevolgen. Prof. Nietner verklaart, dat in Pruissen uit ieder 10,000 personen tot 1866 31 tot 35 bezweken aan die ziekte. Het sterfte-cijfer nam allengs af. In 1890 stond het cijfer op slechts 28. Met verdere inachtneming van voorbehoedmiddelen zonk het sterftecijfer in 1904 tot 19. In 1907 was het tot 17 gedaald, Dus na 40 jaren is de sterfte aan die gevreesde ziekte tot omtrent de helft gedaald. Wat een les voor *Zuid Afrika*!

In andere Talen.

De *Christian* meldt ons, dat men in Canada behoefte heeft aan mannen die 't Evangelie in meer dan éene taal kunnen verkondigen. De " Methodist Episcopal Church " is er op uit zulke "plurilingual preachers" te verkrijgen. Men wijst erop, dat de Apostel Paulus meer dan éene taal sprak, en dat de gewone gids of hotelhouder, meer dan éene taal aanleert, teneinde daardoor zijn zaken te bevorderen. De vraag wordt dan gedaan, of de Evangeliedienaar aan éene taal alleen zich moet binden ? Nu, dat de volkeren der aarde gedurig van plaats verwisselen, mag men wel verder vragen of 't Evangelie alleen moet beperkt worden binnen de kluisters van de taal "waarin wij geboren zijn" ? Tot zoover de *Christian.*

***

Toen ons dit onder de aandacht kwam, dachten wij aan Zd. Afrika. Onze Kerk wordt al meer één-talig : de leeraren onzer Kerk die in meer dan éene taal kunnen of willen spreken kunnen wij op de vingers van éene hand tellen. Er zijn gemeenten, waar de leeraar zelfs niet eens in de maand in eene andere taal spreken wil, hoewel er zijn die smachten naar 't Evangelie in hun eigen taal. Met de toestrooming uit Europa van immigranten, die in de engelsche taal thuis zijn of thuis worden, mag de vraag wel gedaan worden, of het voorbeeld van Amerika niet navolgenswaard is. Van Efeze werd de " kandelaar " verwijderd, omdat die gemeente haar verantwoordelijkheid niet voelde. Waar God een " opene deur " geeft, verwacht Hij ook, dat wij ingaan zullen. De Hollandsche Gereformeerde Kerk in Amerika, die echt hollandsch van oorsprong en echt hollandsch van taal en leerwijze is, die in Holland, Michigan haar middenpunt heeft, bezigt drie talen in haar werk—het hollandsch, het engelsch en het duitsch. Daardoor wint zij. Voorwaar wij kunnen uit Amerika veel leeren.

Het Theologisch Seminarie.

:o:

50-Jarig bestaan 1859—1909.

Toespraak van Hoog Eerw. Prof. J. I. Marais, D.D.

Mijne Hoorders,

Ik heet u welkom bij deze feestelijke gelegenheid. 't Is ons eene vreugde zulke belangstelling te zien in 't werk door ons verricht.

Allereerst zijt gij ons welkom, Hoog Eerw. Moderator en leden onzer Synode. Uw gewaardeerde tegenwoordigheid zet luister bij ons feest, geeft een bijzondere wijding aan dezen dag. Het Theol. Seminarie immers is het idee der Kerk en haar ideaal — de belichaming van haar vurigste begeerte en het antwoord op haar gebed. Dat ideaal trede immer duidelijker in werkelijkheid, opdat de Koning der Kerk Zijn welbehagen in ons hebbe !

U ook, leden onzer Wetgevende Vergaderingen, en vooral u, leden van 't Ministerie, heeten wij thans welkom. Kerk en Staat toch streven, onder God, naar 't zelfde doel — het heil van een vereenigd Zuid-Afrika ! En in dat streven gedenkt de Kerk aan het woord : " Geeft den Keizer dat des Keizers, en Gode dat Gods is," terwijl de Staat het nimmer mag vergeten, dat "de aarde is des Heeren, mitsgaders hare volheid."

Voorts, gij allen hier vergaderd, leden van onze Kerk en andere Kerkgenootschappen, uwe tegenwoordigheid stellen wij op hoogen prijs — onze feestvreugde wordt daardoor verhoogd.

Een blik in de geschiedenis.

Dankbaarheid en weemoed verdringen elkaar op dezen dag : *Dankbaarheid* voor de wonderbare leidingen der goddelijke voorzienigheid : *weemoed* bij een terugblik in 't verledene, dat velen onzer hebben doorleefd ; want zulk een teruggang wekt aandoeningen die onbeschrijfelijk zijn.

" Zoovelen zijn henen, die ik eens heb bemind," zong de Nederlandsche dichter : *wij* zeggen 't hem na. " 't Wordt op ons pad zoo ledig om ons henen," is de taal die ons onwillekeurig ontsnapt.

Doch we hebben hier geene blijvende stad, wij zoeken de toekomende !

Is er ooit eene Kerk geweest, gezegend als de onze ? Welke mannen schonk God haar, van wie we nu zeggen mogen : " Zalig de dooden : hunne werken volgen hen "! Lang is die lijst — allen te noemen past niet, kan niet ; zwijgen echter durf ik niet van dat edele drietal — John Murray, Nicolaas Hofmeyr, Jan Neethling — het Stellenbossche klaverblad, dat eeuwig groenen blijft in den lusthof des Heeren daarboven. Wat *was* Stellenbosch, toen zij er kwamen : wat *is* Stellenbosch, nu zij tot hooger, heerlijker werkzaamheid zijn opgeroepen ! Hun stempel is op alles afgedrukt. Zij waren mannen van *inzicht* en van *uitzicht.*

Wat Ter Haar van zijn leermeester zong geldt ook ons drietal :

" Ja ook op aarde zijn zij onsterfelijk,
De vrucht van 't zaad door hen gezaaid
Blijft rijpen na hun dood, en d' oogst is onverderfelijk
Die eens voor 't Godsrijk wordt gemaaid."

***

Vijftig jaar geleden......... de dag der ***kleine*** dingen !

Maar is er werkelijk iets klein? Voor de wetenschap, die rekent met bacil, met atoom, met electron, is er niets klein. In 't Godsrijk is 't numeriek kleine vaak ontzachelijk groot: 't menschelijk groote soms zeer klein. De vondeling in de Nijl-biezen was een Mozes — een verstooteling uit Israël — het wichtje in de kribbe was de Zaligmaker der wereld — een banneling uit de herbergen van Bethlehem. Onze kleinen uit de kinderkamer hemelwaarts turend zien in de sterren slechts flikkerende lichtpunten, kaarsjes aan den hemeltrans: *wij* zien in die sterren wereldbollen, waarbij onze aarde is als een speldeknop, flikkerend in geleend licht.

Vijftig jaar geleden .... de dag der *groote* dingen! de belichaming van groote gedachten. Maar wat toch is groot? Ik neem over het woord van Schleiermacher, denker en droomer: grootheid is:—

"Eine Gemeinschaft-stiftende, und Gemeinschaft-bildende wirksamkeit." [Een werkzaamheid die een gemeenschap sticht en haar opbouwt.]

M.a.w., grootheid is invloed. Zij is *extensief* soms — voor 't oog zichtbaar, de wonderboom, die uit een mosterdzaad voortgesproten, de vogelen des hemels tot zijn takken lokt. Zij kan ook *intensief* zijn: 't zuurdeeg, nietig en klein, dat den geheelen deegklomp doorzuurt, machtig doch stil, ongemerkt doch zeker. Mogen wij niet spreken van een groote gedachte die 50 jaar geleden te Stellenbosch een uiterlijken vorm aannam? Ziet om u heen: wie zal durven spreken van het kleine?

***

Vijftig jaar geleden .... men beseft 't niet, dat onze Kerk nog geen *honderd jaar* bestaat!! Zij *was* er wel: een *bestaan* had zij niet. Vóór 1824 — onze *annus mirabilis*,— ons wonderjaar — 't jaar van onze eerste Synode — was onze Kerk machteloos, een staats-creatuur, zonder initiatief, zonder organisatie, speelbal van de willekeur van staatsbeambten, die haar in bedwang hielden. Kerk-uitbreiding was regeerings-zaak en hing toen af van de luim der ambtenaren *in* en *buiten* Zuid-Afrika. Batavier en Brit, Nederland en Engeland, waren haar niet bijzonder gnnstig in voor ons overoude tijden.

Toen Generaal *Von Imhoff*, na zijn landreis in 1743, in de vergadering van Gouverneur en Raden verklaarde dat "hij met leedwezen had ontwaard, hoe weinig werk van den publieken godsdienst werd gemaakt, en in welke groote zorgeloosheid en onwetendheid een groot gedeelte der buitenlieden in dit opzicht leefde," en bepaalde, dat twee nieuwe gemeenten zouden worden aangelegd, t.w.: *Roodezand* (Tulbagh) en *Zwartland* (Malmesbury), gaf die bepaling aanleiding tot geen geringe opschudding in Nederland.

Toen men later meende in Zuid-Afrika, dat de tijd gekomen was, om ten minste een jaarlijksche bijeenkomst van afgevaardigden te hebben, een *Classicale* of *Rings-vergadering*, [er waren slechts *vijf* gemeenten onzer Kerk in 't geheel], liet 't Kerkbestuur in Nederland zich gelden. 't Was eene gezags-aanmatiging — meende men — waaruit nadeelige gevolgen zouden kunnen voortvloeien. De classis van Amsterdam stelde een anderen naam voor, t.w.: *Coetus* of *Conventus*. Hier echter koos men den naam van *Gecombineerde Kerkvergadering*.

Had men in Holland voor vrije ontwikkeling oog, noch oor, noch hart, hier te lande ging 't niet beter. Eén leeraar werd op onkerkelijke wijze uit zijn ambt ontzet. Een ander werd "met geweld van deze kusten verwijderd, omdat hij hier aangekomen ter bevordering zijner gezondheid den tijd zich ten nutte maakte om naar vermogen de godvruchtigen te stichten en den opbouw van het Godsrijk te bevorderen."

En die "Algemeene Vergaderingen"— die hielden weldra op te bestaan. Precies 150 jaren geleden — op den 2den Juli, 1759 — werden zij "afgeschaft bij besluit des Bewinds." Herhaalde pogingen tot herstel liepen uit op mislukking. Men was ons als Kerk in Nederland min gunstig gezind een honderd jaar geleden!

***

Wat Groot Britannië betreft — ook dáár was afkeer. Aan Synode onder Britsch bestuur viel in 't begin niet te denken. Wel had de Kerk zich allengs uitgebreid. In 1822 telde zij een redelijk aantal gemeenten — genoeg ten minste om haar te rechtvaardigen tot een aanzoek ter vergadering in eene Synode.

Doch eerst in 1824 mochten de 13 of 14 gemeenten, waaruit onze Kerk toen bestond, in eene Synode worden vertegenwoordigd. Doch vrij was die Synode niet. Twee commissarissen-politiek woonden hare vergaderingen van regeeringswege bij. Hare besluiten moesten ter bekrachtiging worden voorgelegd aan de regeering over zee. De Kerk moest soms jaren wachten op die bekrachtiging.

En toch, reeds in de allereerste Synodale Vergadering werd 't besluit genomen ter stichting van eene theologische school, was er sprake van een normaal school. Het program toen opgetrokken was zoo wijd van omvang, de leercursus toen ontworpen zoo ingrijpend, dat die Theologische School de Universiteit van Zuid-Afrika zou geworden zijn, had men steun bij de regeering gekregen. Doch de Kerk moest jaren wachten op de vervulling van dien wensch.

***

In 1850, na herhaalde poging om geldelijken steun te ontvangen, kwam het bericht in een dépêche van Graaf Grey: "Ik ben door Z.Excell. gelast ter uwer kennis te brengen, dat hij een dépêche

heeft ontvangen van Graaf Grey, hem berichtende, dat hij weigeren moet de voorgestelde toelaag te sanctioneeren." De Kerk moest zelfstandig, moest onafhankelijk, vrij worden van den Staat. Hare teleurstellingen waren Gods bestellingen. De Kerk moest leeren zelf de handen aan 't werk te slaan. Zij moest zich beroepen op de welwillendheid harer leden. En ook dat ging niet zonder tegenstand. Sommigen wilden dat door "de Synode middelen zouden worden daargesteld ter tegemoetkoming van jongelingen van goeden aanleg en oprechte Godsvrucht, die zich opgewekt mochten gevoelen om zich op eene der buitenlandsche tot de Gereformeerde Kerk behoorende Hoogescholen voor 't herders- en leeraarsambt voor te bereiden." Anderen wilden wat anders. Bezwaar hoopte zich op bezwaar — Ossa op Pelion. Een der invloedrijkste nieuwsbladen in de Kaapstad trok tegen de nieuwe onderneming te velde. Brief na brief vloeide uit de pen van een opvoedkundige in Zuid-Afrika in die dagen hoog aangeschreven. De tegenstand groeide aan — zelfs in Nederland — zoo zelfs dat een Afrikaner eene "Stem uit Nederland" liet hooren ter verdediging; en in Zuid-Afrika ontbrak het evenmin aan verdedigers. De tegenstand bleek een middel te zijn ter bevordering der zoo gewenschte zaak en werkte allervoordeeligst op de fondsen. Stellenbosch en de Paarl schitterden door hun vrijgevigheid. En toen Ds. A. A. Louw en Dr. Hofmeyr een collecte-reis ondernamen, vonden zij overal opene beurzen. Het hart des volks was getroffen en daarom trad de Kerk te voorschijn om de opleiding harer leeraren eene werkelijkheid te maken.

Met 't beroepen van Hoogleeraren ging 't niet naar wensch. Beets en Van den Ham, uit Nederland beroepen, gaven een afwijzend antwoord op 't verzoek der Kerk. Van der Lingen en John Murray — beiden zonen van Zuid-Afrika — werden toen benoemd. Eerstgenoemde bedankte. Laatstgenoemde liet zich de keuze welgevallen, en naast hem mocht zijn trouwe academie-vriend, Nicolaas Hofmeyr, staan. Zoo kwam het, dat op den 1sten November, 1859, het Theologische Seminarie met groote geestdrift werd gewijd aan den God der Vaderen, Die onze Kerk langs wonderbare wegen tot dat punt had geleid. Hoe klein dat begin: twee professoren, vier studenten!!

HET VERLEDEN EN HET HEDEN.

Na vijftig jaren..... het *Toen* en het *Thans* geven stof tot ernstig nadenken. TOEN was de Kerk zoo klein, en had zij eene Synode, die vóór den kansel in de Groote Kerk kon vergaderen. THANS is zelfs de Hugenoten-zaal niet groot genoeg voor de Synode, die er is en die nog komen moet. TOEN waren we gescheiden, grenslijnen overal, 60 gemeenten in de Kolonie, 6 in den Vrijstaat, 4 in Natal — en Transvaal verdeeld, verbrokkeld, van ons vervreemd. THANS een vereenigd Z.-Afrika, als kerkelijk en maatschappelijk ideaal, — grenslijnen nergens. Reeds dit stemt tot aanbidding. Is het niet alsof God heeft gesproken: "Gij nu menschenkind, neem u een hout en schrijf daarop: Voor Juda en de kinderen Israëls; en neem u een ander hout en schrijf daarop: Voor Jozef, het hout van Efraïm. Doe ze naderen het een tot het ander, tot een eenig hout en zij zullen tot één worden in uwe hand" (Ezech. 37 : 16)?

En onze werkzaamheden? TOEN kwijnde de *binnenlandsche zending*: toen was de *buitenlandsche* zending een hersenschim — met een jaarcollecte van slechts £186. THANS hebben we eene georganiseerde, zelf-bestierende zendingkerk in 't binnenland, met 4 Ringen en 39 gemeenten; terwijl onze *buitenlandsche* zending tot in 't hart van Midden-Afrika is doorgedrongen. TOEN was Onderwijs een *luxe* binnen 't bereik slechts van de gegoeden: TOEN was er geen opleiding van onderwijzers, hoewel reeds de eerste Synoden onzer Kerk, sedert 1824, haar aandacht aan de zaak hadden gewijd. THANS hebben we een Normaalschool, met haar wakkeren superintendent, die lichtstralen uitschiet naar alle kanten heen. Wel is waar — er zijn nog vele streken onbereikt op dit gebied — de "oogst is (ook hier) groot, de arbeiders zijn weinigen."— Doch 't is een Heden van "Hoop die niet beschaamt," van arbeid die niet vruchteloos is.

En wat zal ik meer zeggen? TOEN de Zondagschool eene zeldzaamheid, geen "opleidingschool," geen "Vrouwen Zendingbond," geen "Strevers-" of "Studenten-vereenigingen." THANS geen gemeente zonder de eene af andere dier vereenigingen. TOEN geen georganiseerde arbeid: THANS organisatie, een eigen literatuur, bijbelkringen, studenten-conferenties, reizende secretarissen, Zondagscholen overal. 't Is de "Eeuw van 't Kind," van den "Jongeling," van "Kaffer, Moor en Indiaan," van Christelijke philanthropie in ruimen kring. En steeds bood 't Seminarie leidslieden voor elk dier bewegingen. Zou de landkaart wel dezelfde geweest zijn zonder ons Seminarie? Duitsch-West-Afrika, Britsch-Oost-Afrika, Argentinië — het stempel van ons Seminarie is ook reeds daar afgedrukt. "Westward the course of Empire takes its way" zong de Engelsche dichter. Westwaarts en Noordwaarts en Oostwaarts en Zuidwaarts wendt zich of moet zich wenden — ik zeg het met alle bescheidenheid — de weg van ons Seminarie.

***

Na vijftig jaren...... Veel heeft de Kerk moeten doorstaan. Een schok trilde door al haar leden, toen 't Liberalisme haar dreigde van één te scheuren. Zelfs voor de rechtbank moest zij 't onderspit delven. Zij herleefde, en is sterker dan ooit.

De heillooze oorlog bracht haar wee na wee.

Haar ondergang werd voorspeld, werd door enkelen reeds vooruitgezien. Misverstaan werd zij, door niet weinigen veracht, veroordeeld, bespot, valschelijk beschuldigd . . . . . Zij is er nog. God heeft haar niet verlaten. En al die sombere voorspellingen aangaande haar, werden gelogenstraft. "Luctor et emergo" was dikwijls haar leuze: "Nec tamen consumebatur" haar dagelijksche ervaring.

Lang had zij, nog heeft zij gebrek aan arbeiders. Haar gemeenten zijn in den regel te groot. Haar eigen zonen gorden zich, Gode zij dank, aan tot de taak waartoe zij geroepen wordt. Nooit mag zij vergeten, wat zij aan het buitenland, aan Holland, in de eerste plaats, en bijname ook aan Schotland, te danken heeft. Haar eerste zendeling in 't buitenland, haar eerste Normaal-School-Superintendent, kwamen uit 't verre Noorden. Onder haar ijverigste leeraren telde zij mannen, die uit Schotland tot haar overkwamen. De laatste der "oude garde"—dien God nog lang spare—die in den grijzen ouderdom met ongeëvenaarden geloofsmoed en met jeugdig enthousiasme ons aanspoort tot gebed en den arbeid, Dr. Andrew Murray, is van Schotsche afkomst. THANS beroept men zich zelden op 't buitenland. 't Seminarie vormt Afrikaners voor een Afrika dat al ruimer wordt. .

DE VRAAGSTUKKEN.

TOEN had men zijn *vraagstukken*, die voor goed verdwenen zijn: THANS zijn er nieuwe problemen vóór onze deur. In Nov. 1859 sprak op den dag der opening een mijner nu ontslapen voorgangers: "de beoefenaar der godgeleerdheid dient geen vreemdeling te zijn in de overige vakken der zoogenaamde wereldsche geleerdheid." In Nov. 1909 eischt de wetenschap zoo veel meer van ons. De eeuw van stoom en electriciteit, van draadlooze telegraphie, van phonograaf en sterren-photographie is aangebroken. Men doorklieft de lucht en spot met den stoom die ons langzaam voortdrijft: men zinkt zijn kabel in de diepte der zeeën en spreekt door de wateren heen. "Machtig is de wetenschap," zoo hooren wij hare beoefenaars ons toeroepen. "Zij *zal* zegevieren"!

Waar blijft de godgeleerdheid? zoo vraagt men schouderophalend. Om Kant's taal met eene wijziging op haar toe te passen: "Is zij de *fakkel*-draagster om den bruidsstoet voor te gaan en voor te lichten: of is zij de *slippe*draagster, die helpt om oude en versletene leerstukken ten grave te dragen?" Zal ze niet het somber graflied moeten aanheffen: "het oude is voorbijgegaan, ziet alles is nieuw geworden"? Er zijn er die zoo van haar spreken.

Is er wel een godgeleerdheid, vragen anderen, en brengt zij ons zekerheid aangaande eene wereld, die geen oog heeft gezien, geen oor heeft gehoord, en die onbekend is gebleven aan elk menschenkind dat ooit heeft geleefd?

De oude vraagstukken M.H. zijn niet verdwenen. Zij zijn er onder nieuwen naam, in nieuwen vorm—men wil zekerheid aangaande God en Jezus, zondeschuld en zondevergiffenis, gebed en gebedsverhooring. Zoekende naar zekerheid stapelt de moderne mensch theorie op theorie, volgt hij iederen nieuwen profeet of profetes, hoe dwaas ook hun leer, grijpt hij naar iedere schaduw die als wetenschap ons voorbijzweeft.

Onze roeping is in een tijd van twijfel de waarheid Gods in Christus Jezus met getrouwheid te verkondigen, Niet om een waggelend stelsel te onderstutten, maar om 't Christelijk leven mogelijk te maken in deze vragensmoede eeuw.

Toen Caspar Olevianus—een der stellers van onzen Catechismus—lag te sterven, vroeg hem een vriend: "Zijt gij zeker van uwe zaligheid?" En het antwoord kwam: *Certissimus*—van niets op aarde zoo zeker. Helder moet ook ons getuigenis zijn: duidelijk ons antwoord op de drie groote vragen, waarop men heden ten dage een antwoord zoekt: "Waar is God?" "Wat dunkt u van den Christus?" "Wie is mijn naaste?"

***

Waar is God? "Wij weten niet; wij kunnen niet weten"—zegt menigeen. 't Heelal is ontzachelijk—de Godsnaam een klank, zonder meer: de wereld eene "komedie voor wie denkt, een tragedie voor wie voelt." Men staat voor dit mysterie als de oningewijde voor den tempel van Isis te Sais, en 't opschrift op den gevel wordt de noodkreet der zoekende ziel:

"Ik ben al wat er was en is en zal zijn.
Geen sterveling heeft mijn sluier opgeheven."

Of als de Peri in Moore's treffend gedicht voor den kristallijnen slagboom die 't Paradijs afsluit voor den treurenden banneling.

In zekeren zin heeft men gelijk, Door de wetenschap bereikt men God niet. Oorsprongen zijn en blijven haar onbekend. "Van waar de stof? Van waar het bewustzijn? Van waar het leven?" Rusteloos zoekt men naar een antwoord op die vragen; en het eenig antwoord dat men ontvangt is een krachtig: ignoramus (wij WETEN 't niet). De Kleine Johannes—ik denk aan Van Eeden's roman—zoekt naar 't gouden sleuteltje van 't kistje der geheimenissen, en vond het niet. Rusteloos peinst hij; rusteloos roept hij: "Wist-ik," en 't is alsof een nar een antwoordgeeft met een schaterlach op al die vragen eener beangstigde ziel. Iemand heeft gezegd: "De dorst naar feiten is aanvankelijk gelescht, nu komt aan de orde de honger naar oorzaak, doel en 't wezen der dingen." "Thatsachendurst" leidt tot "Ursachenhunger." En in dien honger naar oorzaken zoekt men, peinst men, vorscht men en te vergeefs, naar het innerlijk verband, naar den *Nexus* der dingen. Zoo komt 't dat meer dan één weemoedig uitroept: Ik heb de heme-

len doorzocht met mijn telescoop en God nergens gevonden. God is verdwenen uit de wereld. ER IS GEEN GOD.

***

Maar STOF ?—Die kunnen wij toch betasten, beproeven, doordringen met microscoop en wetenschappelijk toestel ? Maar ook hier blijft de vraag van den "Kleinen Johannes": 'Wist-ik, och wist ik.' Jaren lang heeft de wetenschap zich ingelaten met het atoom : Zij had 't gewogen, geteld, en de millioenen opgesomd die in eene beperkte, microscopisch-onderzochte ruimte te vinden zijn. En ziet dat atoom komt niet meer in rekening. Het Electron neemt de plaats ervan in, duizendmaal lichter dan het atoom. "Indien wij," zegt Sir Oliver Lodge, "'t *Electron* aanduiden door een drukkerspunt (op 't papier) dan zou 't *atoom* kunnen worden vastgesteld op dezelfde schaal, door een gebouw, 160 voet lang, 130 voet breed, en 40 voet hoog. De electrons doorkruisen die ruimten gelijk soldaten een land. Zij trekken door in alle richtingen met enormen spoed. 't Is hun kracht met hun massa die de eenheid van 't atoom uitmaakt." Is dat nu 't laatste woord der wetenschap ? Een kracht die alles doortrekt en beheerscht ! En dan vraagt men : Waar is God ?

***

Te midden van al die theorieën staan *wij* als godgeleerden. Wij verkondigen 't aan de kinderen dezer eeuw, vragensmoede, peinzensmoede, zoekensmoede : "Wij hebben den sleutel gevonden." ER IS EEN GOD !" "De hemelen vertellen Gods eer" en de "druppel aan den emmer" weerspiegelt zijne heerlijkheid. Onze boodschap moet een heldere zijn : "Wij gelooven in God den Almachtige, Schepper van hemel en aarde." En dat geloof in God Almachtig moet in 't practisch leven voor ons eene werkelijkheid worden : want die God is niet ver. Hij is Vader in Christus Jezus.

Mijn godzalige en pas verhuisde collega zei mij eens : op een schoonen zomerdag, vroeg in den morgen, stond ik voor een open raam in de slaapkamer van 't huis waar ik logeerde. Ik liet mijn oog gaan over berg en dal, ik hoorde het gemurmel van zoetvloeiende wateren in de verte. Mijne ziel smolt weg in verrukking, en ik kreeg een indruk van de werkelijke tegenwoordigheid Gods op aarde, die onbeschrijflijk was. Zulke mannen heeft de Kerk en wereld noodig—mannen, die God kennen, maar ook erkennen in alles !

***

"In Christus Jezus." — *Maar is er wel een Christus ?* vragen anderen. De Christus der Evangelieën met zijn wonderbare geboorte en opstanding uit de dooden is immers voor altijd verdwenen ! En die vraag staat in verband met andere vragen : "Is er wel een Bijbel ?" Is het Boek der Boeken niet slechts een toevallige verzameling van documenten uit vele eeuwen bijeengebracht—de literatuur van een Oostersch volk, dat nu jaren lang zwerveling is op den aardbodem ? Kan uw God zich wel openbaren ? Heeft Hij Zich wel geopenbaard ? Uw Bijbel is een wonder-boek, een orakelboek, een bovennatuurlijk boek—en uw beschouwingen zijn middeleeuwsch, uw Schriftbegrip een erfstuk uit tijden die voor altijd verdwenen zijn en nooit zullen terugkeeren. Bijbel......Er zijn vele Bijbels in vele talen, onder vele volkeren ; uw Bijbel is één uit velen. Niet godgeleerdheid zegt onze eeuw—maar godsdienstwetenschap !

Hoort het antwoord—niet van een godgeleerde, maar van een taalgeleerde. Toen Max Müller zijn reuzentaak—de vertaling van Oostersche heilige boeken—had volbracht, schreef hij aan een vriend : "hoe zal ik beschrijven wat ik in 't N. T. vond ? Ik had het jaren niet gelezen en was van sterk vooroordeel daartegen vervuld. Het licht dat Paulus met blindheid sloeg op den weg naar Damascus, was niet vreemder dan wat op mij viel, toen ik plotseling vond de vervulling van *alle* hoop, de hoogste volmaking der wijsbegeerte, den sleutel tot alle schijnbare tegenstrijdigheden in de natuurlijke en zedelijke wereld. De geheele wereld scheen mij toe geordend te zijn met 't eenig doel om den Godsdienst des Verlossers te bevorderen, en als die niet goddelijk is, dan versta ik niets. In al mijn studieën van oude tijden heb ik altijd behoefte gevoeld aan iets, en het was alleen toen ik onzen Heer leerde kennen, werd dat alles mij duidelijk. Met Hem is er niets dat ik niet oplossen kan." Dit is ook onze taal. Wij willen godgeleerden vormen—niet theologen, die alles omtrent God in hun leerboek hebben opgenomen, maar Theodidakten, die door God zelven werden geleerd, en op hun levensweg de waarde van het Boek der Boeken hebben ervaren. "Machtig in de Schriften," zij de voortdurende leuze van ons Seminarie.

***

Maar nog eens *wat dunkt u van den Christus*, de vraag der eeuwen, de vraag van onzen tijd ? Reeds Helmers zong :

"Neen, al die wonderen, die voorzeggingen zijn 't hart
Een strik, waarin 't brein der zwakken zich verwart,
Weg met die dwalingen, door 't bijgeloof geschreven,
Het grootste wonderwerk is Jezus leer en leven."

Leer en leven ! !...... maar durven wij het woord *van* Jezus scheiden van 't wonder *in* Jezus : mogen wij den persoon losmaken van de leer ? Moeten wij voor altijd prijsgeven de eeuwenoude belijdenis : "ontvangen van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria ?" behoort de kribbe van Bethlehem en het Engelenlied tot de legenden der oudheid, waaraan de moderne mensch recht heeft te twijfelen ? Prijsgeven, dat kunnen we niet : de bovennatuurlijke geboorte blijft, en het ledige

graf verkondigt het luide, dat de Christus opgewekt is uit de dooden en leeft bij den Vader en eenmaal wederkomen zal gelijk Hij is heengevaren. Dien Christus verkondigen ook wij.

***

Maar heeft het "modern bewustzijn" niet voor altijd de tegenstelling tusschen hemel en aarde uitgewischt? De aarde is niet meer middelpunt in de schepping: zij is een druppel in de wereldzee. Is het aannemelijk dat de Heer der schepping op haar alleen, onder de myriaden van werelden, als mensch zou nederdalen: dat God zou ingrijpen in den loop der dingen ten bate van dit stipje in 't heelal? Heeft niet Copernicus het laatste woord gesproken, zoodat voor altijd het onderscheid tusschen hemel daarboven en aarde beneden verdwenen is? "Het laatste woord."......Er is in de wetenschap geen laatste woord. Nog onlangs heeft Dr. Wallace, op grond van wat de "nieuwe astronomie" leert, trachten aan te toonen, dat onze aarde, of liever ons zonnestelsel, waarvan de aarde een deel uitmaakt, ergens is bij of in 't midden van het sterrenruim in het onmetelijk Heelal rondom ons, en dat het heel waarschijnlijk is, dat de inwoners van deze aardplaneet de eenige redelijke wezens zijn in die werelden ons door den telescoop geopenbaard. Een aardmiddenpunt in die myriaden van werelden, een eenig door redelijke wezens bewoond middenpunt, waarop God eenmaal is neergedaald in den Zoon Zijner liefde, waarop het vreeselijk treurspel van het kruis werd afgespeeld, waar eens het Nieuwe Jeruzalem zal neerdalen uit een nieuwen hemel op een nieuwe aarde...... Neen, het zijn geen hersenschimmen. Aan de kinderen dezer eeuw biedt ook ons Seminarie aan een Zaligmaker naar de Schriften.

***

Wat dunkt u van den NAASTE? is een andere vraag van onze eeuw—eene vraag ook tot ons Seminarie gericht. De eeuw is praktisch. Zij wil eene oplossing vinden van de vele bezwaren, waaronder de wereld gebukt gaat: en meer dan een verkondigt het luide, dat het Christendom voor goed heeft uitgediend. Hoort bijv. wat een vijand van het Evangelie verklaart: "Indien het verheerlijken van den Christus in woord en 't ontkennen van Hem in de daad werkelijk Christendom is, dan is Londen eene Christelijke stad......Is het Christendom de regel des levens in Amerika en Europa? Zijn de volksmassa's die het Christendom aannemen vredelievend, deugdzaam, kuisch, geestelijk gezind, voorspoedig, gelukkig? Wordt hun internationale politiek beheerscht door de Bergrede?...... Van Glasgow naar Johannesburg, van Bombaai naar San Francisco is God of Mammon koning?" Die beschuldiging grijpt ons aan: 't is de noodkreet eener beangstigde ziel. Het is het krachtigst pleidooi voor een practisch Christendom: het is het antwoord op de Kaïnsvraag, die op vele lippen zweeft: "Ben ik mijns Broeders hoeder?"

***

Zal ons Seminarie zich rechtvaardigen voor de wereld, dan zal op die vraag een antwoord moeten worden gegeven; dan zullen zijn leerlingen niet slechts den Christus moeten prediken op den Zondag, maar ook het Christendom moeten toepassen in de week. Het sociale vraagstuk eischt oplossing. Dat vraagstuk moet de Kerk van Christus oplossen. Zij zal aan den eenen kant tegen de zonden der maatschappij moeten kampen—en bij name tegen dat heilloos drietal—onreinheid, ongeloof, onmatigheid—dat als kanker vreet aan 't hart der samenleving. Maar aan den anderen kant zal zij de zwakken moeten sterken, de gevallenen opheffen, de verdwaalden opzoeken, de verlorenen redden. Haar program is het program van haar Heer, die te Nazareth sprak: "Hij heeft Mij gezonden om den armen 't Evangelie te verkondigen, om te genezen die gebroken zijn van harte, om den gevangene te te prediken loslating, den blinden 't gezicht, om de verslagenen heen te zenden in vrijheid, om te prediken het aangename jaar des Heeren" (Luk. 4 : 18). Onze kerk begint dit allengs te verstaan. Zij hoort den noodkreet des Heidendoms in de verte en in haar omgeving. Zij verneemt ook het gekerm van den gezonken blanke aan haar poort. Zij heeft Mvera in Nyasaland als middenpunt van evangelisatie en beschaving voor den man met de zwarte huid en 't kroezig haar. Zij heeft haar Kakamas met zijn hoopvolle mogelijkheden, als middenpunt van beschaving en evangelisatie voor den verarmden blanke. Op beide punten is ons Seminarie vertegenwoordigd, goed vertegenwoordigd. Er is echter ééne zaak, die met allen ernst onze aandacht verdient—ik denk aan dat gemengd volk in de binnenlanden en in de steden—velen hunner afstammelingen der slaven uit eene vorige eeuw — die op onze straten "dwalen van den wijn, dolen van den sterken drank, waggelen in 't gericht" (Jes. 28). Het sociale vraagstuk ligt voor onze deur. *Wij* moeten dat vraagstuk in Christus naam helpen oplossen.

***

Het gevaar voor onzen tijd—Dr. Forsyth heeft er nog onlangs op gezinspeeld—is dat men Gods werk voor de menschheid zonder God wil ondernemen, of dat men God en den Christus als middelen wil gebruiken tot een doel, dat niet uit God is en dus zonder God wordt bereikt. De eeuw is ego-centrisch: wij moeten trachten haar theocentrisch te maaken. "Opdat God alles zij" moet steeds zijn de leuze Zijner kerk op aarde.

Eene kerk, die zoo haar roeping opvat, heeft een toekomst: want zij heeft geen gezichteinder. Het gevaar van elke organisatie is, dat haar idee en

haar ideaal versmoord worden in werkzaamheden binnen eene beperkte ruimte ondernomen. Zij leeft voor zichzelf. Zij verheerlijkt zichzelf. Zij ziet haar eigen beeld weerkaatst in duizenden spiegels geplaatst door eigen handen ter zelfverheerlijking, ter streeling van haar ijdelheid. "ONZE kerk" is haar machtwoord en haar wachtwoord : "de WERELD voor Christus" een schaduwbeeld, dat geen indruk maakt, dat geen geestdrift wekt, dat tot heldendaden niet aangordt !

***

Zelfs eene groote Synode kan klein zijn in kracht, in ondernemingsgeest, in geloof, in toegewijdheid aan den Heer der gemeente, in liefde tot God en den Naaste. Zelfs een Vereenigde Kerk kan met machteloosheid worden geslagen. Terecht heeft iemand gezegd : "Het Idee schept de Organisatie : doch de Organisatie vernietigt het Idee." Unie is heerlijk. Maar Unie is Idee, is Middel, is geen Doel. Groote ideeën komen van God : *wij* zijn slechts de peetvaders, de doopgetuigen van die ideeën. Het Unie-idee is zeker uit God ; want de bede van Gods Zoon op aarde was : "dat zij allen één zijn." Doch ons peetkind, uit God geboren, kan in zijn aardsche kleeding zoo vermomd zijn, dat niemand het goddelijk beeld in dat wichtje zal herkennen. Het kindeken moet een Geestesdoop ontvangen. De kerk moet een nieuw Pinksteren afbidden. Dan eerst zal zij één worden in Hem. "Ik in hen : Gij in Mij" was Jezus eigen woord !

Wij beleven zware tijden : wij zijn machteloos tegen "de geweldhebbers der wereld, de geestelijke boosheden in de lucht." Het baat ons weinig te klagen met een Bilderdijk over den geest der eeuw, die de onze niet is. De "Stemme van God" is op de bewogene wateren der wereldzee. "Die ooren heeft" kan hooren. En die hoort moet handelen terwijl het dag is.

De toekomst van Zuid-Afrika is ons dierbaar ! "Zoo wij u vergeten, zoo vergete onze rechterhand zichzelve." Doch die toekomst ligt in de holligheid van onze hand. Immers "de mate van beschaving door een volk bereikt hangt af van de kracht zijner Godsvereering."

Na vijftig jaren—in 1959—zullen de meesten onzer hier niet zijn. Maar 't zaad door ons in Gods naam hier gezaaid zal rijpen in een oogst, waarvan anderen de maaiers zullen zijn, gelijk wij nu de garven samenbinden en een oogst inzamelen van zaadkorrels door godzalige mannen in 1859 op Gods akker gestrooid.

"Die het zaad draagt, dat men zaaien zal, gaat al gaande en weenende : maar voorzeker zal hij met gejuich wederkomen, dragende zijne schoven." Dat woord is ook heden vervuld.

Ik heb gezegd.

Uw Koninkrijk Kome.

:o:

De Kerkelijke Hoven van de Presbyteriaansche Kerken in Schotland.

(Vervolg.)

III.

DE PROVINCIALE SYNODE is het derde geestelijke Hof van de groote Presbyteriaansche Kerken in Schotland. Het heet daar *The Synod ;* terwijl het hoogste Hof, de Algemeene Synode, den naam draagt van "*The General Assembly.*"

Dit Hof staat tusschen den Ring en het hoogste zoo even genoemd de "General Assembly." Het bestaat uit verschillende Ringen die in hetzelfde graafschap of een zeker bepaald gewest zijn. De eerstgenoemde Synode van de gevestigde Kerk van Schotland, b.v. THE SYNOD OF LOTHIAN AND TWEEDDALE bestaat uit de Ringen ("Presbyteries") van (1) *Edinburgh*, (2) *Linlithgow*, (3) *Biggar*, (4) *Peebles*, (5) *Dalkeith*, (6) *Haddington*, (7) *Dunbar*,—d.i. 178 gemeenten. De gansche Kerk van Schotland bestaat uit 16 Synoden, 84 Ringen, en 1,516 gemeenten. De Vereenigde Vrije Kerk heeft 12 Synoden, 65 Ringen, en 1,631 gemeenten.

Het meerendeel der Provinciale Synoden vergadert tweemaal in 't jaar ; een paar komt bijeen slechts eenmaal des jaars. Zij vergaderen op tijden en in plaatsen bepaald door de "General Assembly."

De Provinciale Synode staat in dezelfde betrekking tot de Ringen als die waarin de Ringen staan tot de Kerkeraden. Zij herziet de handelingen van de verschillende Ringen die onder haar staan, geeft beslissing in alle zaken die aan haar om raad verwezen worden, doet uitspraak over alle klachten, en zaken van appèl die voor haar gebracht worden. Zij doet onderzoek naar den geestelijken staat van de verschillende Ringen, en geeft volmacht aan de Ringen om de studenten die hunne studieën volbracht hebben te onderzoeken, en als zij met hun examen tevreden zijn hen als "probationers" of proponenten te verklaren. In één woord, zij doet wat zij goed vindt ter bevordering van 't welzijn der Kerk.

Deze Synoden worden geopend door eene preek en, geconstitueerd zijnde (bijna gelijk onze Synode hier) wordt een Moderator gekozen—niet noodzakelijker wijze naar volgorde. Als meer dan een naam voorgesteld wordt komt het tot een stemming, die geschiedt door het opstaan van de leden, of door opsteking der handen.

Als het scribaat vacant is wordt een nieuwe Scriba gekozen op dezelfde wijze als de Moderator. Tenzij dat de keuze een temporaire is, wordt de

Scriba meestal aangesteld *ad vitam aut culpam.* De leden van de Synode bestaan uit de leeraars en de ouderlingen die de leden zijn van de verschillende Ringen die tot de Synode behooren, met zekere "correspondenten", of afgevaardigden uit naburige Synoden. Het eerste werk van de Vergadering is, om de lijst van de namen op te maken. Dit geschiedt door 't opnoemen van de verschillende Ringen, de een na den ander—als wanneer de Scriba of Moderator van elken Ring de veranderingen noemt welke plaats gevonden hadden onder de leeraren des Rings (zoo er eenigen geweest zijn) sedert de vorige vergadering, waarna de geloofsbrieven van de ouderlingen voorgelezen worden. Gewoonlijk wordt dit in een korten tijd gedaan. Daarna worden twee commissies benoemd, elk bestaande uit eene helft van de leden van de Synode. Zij worden genoemd de Commissie van "Overtures" en de Commissie van Bills, en appél. Aan die twee Commissies die vooraf gerangschikt waren door den Scriba, worden overgemaakt voor rapport en advies alle zaken die door de Synode behandeld zullen worden, uitgenomen formeel werk.

Nadat 't formeel werk afgehandeld is, komen de zaken voor die aan de Commissies ter overweging overhandigd waren, naardat de rapporten van de Commissies ingeleverd worden, en worden besproken en afgehandeld.

Nadat de vergadering de bezigheid afgehandeld heeft, en vóór de plechtige sluiting, wordt een Commissie benoemd die de kladnotulen van de laatste bijeenkomst nagaat, waarna zij onderteekend worden door den Moderator en den Scriba. De handelingen van de vergadering worden later door den Scriba opgezonden op den rechten tijd naar een van de Scribas van de Algemeene Synode of "the General Assembly." De rapporten van al de Synoden der Kerk worden door de Algemeene Synode opgeëischt op een Dinsdag, geplaatst in de handen van een Commissie speciaal daarvoor benoemd ten einde nagezien te worden. Op den volgenden Zaterdag wordt het rapport van die Commissie in de vergadering ingeleverd, waarop de "Assembly" handelt naar gelang van zaken.

IV.

De Algemeene Synode of "The General Assembly" van de Kerken in Schotland vergadert elk jaar te Edinburg, in de maand Mei en duurt 10 dagen. Het meerendeel van de bezigheid wordt behandeld door Commissies. Alle belangen van de Kerk worden nochtans voor de vergadering gebracht, en door haar afgehandeld. Het zou onmogelijk zijn in een opstel zoo als dit is om alle handelingen van dit hoogste Hof van de Kerk te beschrijven. Het zij hier genoeg te zeggen dat de jaarlijksche bijeenkomst van de Algemeene Synode der Kerken in Schotland het voornaamste middel is waardoor het geestelijke leven in de Kerk en in het land versterkt wordt. Toen de regeering in den tijd van John Knox trachtte de jaarlijksche bijeenkomsten van de Synode te verhinderen, riep die Hervormer uit: "Neem van ons weg de vrijheid van onze Algemeene Synodale Vergadering, en gij kunt ons het Evangelie ontnemen. De jaarlijksche bijeenkomsten van de Algemeene Synode werd altoos in Schotland beschouwd als de belangrijkste bijeenkomsten voor het jaar in het land—in groote mate is dat nu nog het gevoel van de inwoners van Noord Brittanje.

A. McG.

Christelijk Nationaal Gevoel.

:o:

LEERREDE GEHOUDEN DOOR DS. G. A. MAEDER, AAN DEN WIJNBERG, OP 22 AUG., 1909.

(Mayor's Sunday.)

"Wees sterk; en laat ons sterk zijn voor ons volk en voor de steden onzes Gods."

[In het vorige artikel werd betoogd, dat drie dingen onze aandacht verdienen: MOED "weest sterk": VADERLANDSLIEFDE "laat ons sterk zijn voor ons volk en de steden onzes Gods": ONDERWERPING "de Heere nu doe wat goed is in Zijne oogen." Het eerste punt werd toen afgehandeld: het tweede en het derde worden nu besproken.]

II. *Godvruchtige vaderlandsliefde.* Hoeveel wordt er niet dezer dagen gemaakt van patriotisme, nationaliteitsgevoel, vaderlandsliefde! Laat mij u zeggen, dat al het grootspreken hierover niets beteekent, als uw patriotisme niet gefondeerd en gebouwd is op *godsdienst.* Dat heeft een boos man als Joab gevoeld. "Laat ons sterk zijn voor ons volk en de steden onzes Gods."

1. Hij gevoelde zich één met zijn volk. Al zijne belangen waren in koning David en het koningrijk Israëls. Hij was medehelper, als hoofdcommandant, om dat groote rijk tot zijn toppunt van heerlijkheid te brengen. Hij bezat dus het waar nationaal gevoel; want hij was sterk voor zijn volk. Israël, en niet de Amorieten en Syriërs, moest overwinnen.

Hoe wonderlijk, mijne toehoorders! zijn Gods leidingen met het volk, of liever de verschillende nationaliteiten, die ons lief, zonnig Zuid-Afrika bewonen! De oorlog, welken wij zelfs heden nog als een vloek beschouwen, is door den Heere der Heeren en Koning der Koningen tot een zegen geworden. Uit het kwade van verdeeldheid en rassenhaat heeft Hij het goede van vereeniging en broedermin doen geboren worden. De twistappel

van ons tweetalig land wordt nu gelijkelijk verdeeld, en onze kinderen zullen elkander op gelijken voet ontmoeten, niet alleen op het voetbalterrein en den cricket-speelgrond, maar ook op de banken der scholen en colleges, en bij de examina van onze Universiteit. En als vereeniging in de lucht is, en wij zullen hopen dat zij weldra door alle nevelen als een heilzon over ons land doorbreken zal—past het ons dan niet allen, tot welke nationaliteit wij behooren, of welke taal wij ook spreken, om nu eenmaal en voor altijd *één* volk te zijn, de loyale Afrikaander van het groote Britsch Rijk, gelijk de Schot, de Ier, de Kolonisten van Canada en Australië zich voelen part en deel van het grootere Engeland, en uit te roepen: Laat ons sterk zijn voor ons volk!

En heeft de Heere God den geharden Hollander, daarna den wakkeren Hugenoot, vervolgens den dapperen Engelschman op Zuidafrikaanschen bodem geplaatst, en bij dit drievoudig snoer kleinere draden uit Duitschland en het algemeen Jodendom ingeweven, leggende dit sterke trektouw aan het juk van Tafelberg, het span van evangelisatie en beschaving, drijvende door al de kronkelende wegen en hobbelachtigen grond van het naturellendom in ons midden, en de heidensche volken in onze nabijheid, en ook heinde en ver; totdat het vóórtouw zich laat houden aan de andere zijde van de Zambezi, zullen wij dan niet als een vereenigd volk doen wat onze hand vindt te doen, met alle macht, om onze bedienden, onderhoorigen, de naturellen billijkheid te doen wedervaren, opdat zij onder ons als goede meesters en zij als gehoorzame gekleurde kinderen samen werken met ons, om het eeuwig Evangelie en de gewenschte beschaving te doen zegevieren van Kaap tot Kaïro. O, laat ons sterk zijn voor ons volk en ook voor dat volk. Laat uwe collecte hedenmorgen voor de Nyasa Zending, als gij uitgaat van dit godsgebouw, het praktisch bewijs leveren, dat gij ware vaderlandsliefde bezit, en ook de lagere klassen wilt doen opheffen.

2. Deze godvruchtige vaderlandsliefde moet zich niet alleen tot kwantiteit en distantie uitbreiden, maar zich ook beperken bij kwaliteit en kernachtige zelfbeheersching. Want het heet verder: "en voor de steden onzes Gods." Ja, God heeft recht op onze steden. Is Hij het niet, die het alzoo bestierd heeft, dat de Kaapstad en hare schoone voorsteden het parlementair hoofd; Pretoria op de hooge velden van groen gras de officieële hoofdstad; Bloemfontein het middenpunt van rechtspleging, geleerdheid en spoorweg werkzaamheid; Durban de havenstad van ons toenemenden binnenlandschen uitvoer wezen zullen, om niet te gewagen van steden als Port Elizabeth, Johannesburg, Kimberley en andere? Zijn de steden en dorpen door de voorzienigheid Gods aan de zorg van onze Municipale Raden overal toevertrouwd, dan zorgen deze nieuwgekozene lichamen voor de reinheid derzelve, welke naast aan de godzaligheid ligt, want zij zijn de steden onzes Gods. Dachten niet Joab en Abisaï, toen zij de slagorden stelden tegen de Ammonieten en Syriërs, aan Jeruzalem, alwaar hun vorst, de zoete zanger Israëls, zijne harp tokkelde en zong: "Jeruzalem is gebouwd als eene stad, die wel samengevoegd is. Vrede zij in uwe vesting, welvaren in uwe paleizen."

Wie is er onder ulieden, die niet den boomrijken en bloemvollen Wijnberg bemint als eene voorstad, wel samengevoegd; en zullen wij niet sterk zijn voor deze stad onzes Gods? Laat de Afdeelings Raad zorg dragen voor hare oranje wegen, de Schoolraad voor de opvoeding van hare verarmde en verwaarloosde blanken, maar dan vergeten de stadsvaders alhier, wien wij vanavond officieel in ons midden verwachten op dezen "Mayoral Sunday," ook niet de pogingen van Wieg en Magdalena Instituut om het blanke kind te redden uit de klauwen van den Mahomedaan en de gevallene maagd uit de strikken der ontucht. Geeft men bijdragen voor het Z.A. College in de hoofdstad, waarom dan ook niet gedacht, als een Stadsraad, aan zulke inrichtingen als het Kinderzendinghuis? Terwijl de verschillende Municipaliteiten in het schiereiland plannen beramen tot vereeniging om water te halen uit Wemmershoek, laat onze goede Regeering, ons Afrikaansch Parlement, niet vergeten de vergelegen stad onzes Gods in de Kalihari-Kakamas-Kolonie der Arme Blanken. Als wij sterk zijn voor de steden onzes Gods, dan zal niet alleen de naturel door den zendingarbeid, maar ook de arme blanke, die zich neërzet van het platteland in de stad en het dorp, behoorlijk gered en bezorgd worden. Dan zal het hotpaard van de zending, en het haarpaard van behoeftige gemeenten gelijk trekken en de koets van samenwerking zal voortrollen op den gebaanden weg van christelijke philantropie.

Ja, laat ons eerbied hebben voor elkanders godsdienst; malkander niet verwijten om onze eigenaardige taal; elkanders lasten dragen; en wij zullen daardoor de wet van Christus vervullen. Ons volk is een godsdienstig volk, en als het godvruchtige vaderlandsliefde zal beoefenen, dan moet het gebouw van onzen Unie-Tempel gefondeerd zijn op de Rots der Eeuwen en de steenen waarmede het verder opgebouwd wordt, gebouwen worden uit Golgotha, en het hout waarmede het voltooid wordt, gehaald worden uit den Libanon.

III. Ten laatste raadt ons de tekst aan *besliste onderwerping* aan den wil van God, en geheele afhankelijkheid van den Heere. "De Heere nu doe wat goed is in Zijne oogen." Joab zou strijden als een held, maar het gevolg van den slag liet hij onder Gods oogen, en in Zijne handen.

Mijne toehoorders! Geloof in de souvereine macht

van God is niet onbestaanbaar met den grootsten moed, de meest gedetermineerde bedrijvigheid en de wakkerste werkzaamheid. Als Christen moet ik denken, spreken, handelen, alsof ik het heelal moet bewegen en regeeren; en toch mij innig bewust zijn, dat ik mijn hand en voet bewegen noch roeren kan, zonder den wil mijns hemelschen Vaders. De volgeling van het kruis werkt en zwoegt wegens den bepaalden raad en voorkennis van den Eeuwige en den Almachtige. "Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen."

(1) Laat de leuze uws levens zijn: Ik wil medehelpen opdat de wil des Heeren geschiede. Livingstone in het hart van Afrika, zeide vreest God, werkt en bidt een ander godzalige, John Williams, zei in de Zuid Zee eilanden: "Try and trust," (tracht en vertrouwt), en zij hebben overwonnen. Bidt elken dag: "Uw wil geschiede op aarde gelijk in den hemel," en paart bij bidden werken; en laat dan de Heere doen met u wat goed is in Zijne oogen, in de dagen *uws voorspoeds*. Als gij, Hollandsche Hugenoot! in dit schiereiland bewoont "huizen vol van alles goeds, die gij niet gevuld hebt, en uitgehouwen bronputten, die gij niet uitgehouwen hebt, wijngaarden en olijfgaarden, die gij niet geplant hebt; en gij gegeten hebt en verzadigd zijt, zoo wacht u, dat gij den Heere niet vergeet, die u uit Holland, uit het diensthuis van Frankrijks vervolging heeft uitgevoerd. Wanneer gij Engelsch-Afrikaander de diamanten sorteert, welke de blauwgrond oplevert, en de mijnen diep graaft en ontgint om het geel goud daaruit te stampen en te smelten, zoo wacht u, dat gij Hem niet vergeet, Die gezegd heeft: "Mijns is het goud en het zilver."

(2) Onderwerpt u aan wat goed is, in des Heeren oogen, in de dagen *uws tegenspoeds*. Wanneer gij als stedeling ingewikkeld zijt in de handelingen des leeftochts, strijdt dan tegen eigenbaat en zelfzucht, betracht het welzijn van uwe medemenschen, bidt voor de behoudenis uwer bekommerde ziel, en zorgt voor die van anderen, opdat gij Dien moogt behagen, die u tot dezen krijg van moeite en verdriet aangenomen heeft. Wanneer gij als burger in de harde concurrentie van bezigheid mede te strijden hebt om uw schamele levensbestaan te vinden, gedenkt dat gij niet gekroond wordt, zoo gij niet wettiglijk eerlijk voor Gods oogen hebt gestreden. Wanneer gij, als landman, moeite hebt met uw akker of het verkoopen van uwe produkten, neemt dan in acht het woord: "De landman, als hij arbeidt, moet alzoo eerst de vruchten genieten." Wanneer krankheid uwe beminde gade of uwen sterken echtgenoot op de ziekesponde legt: "als de dood in uwe vensteren klimt en in uwe paleizen komt, om de kinderen uit te roeien van de wijken, de jongelieden van de straten"—onthoudt dan dat "uwe lichte verdrukking, welke haast voorbijgaat, voor u uitwerkt, onder Gods goede oogen, een gansch zeer uitnemend eeuwig gewicht van heerlijkheid". Wanneer gij en ik alzoo leven, zwoegen, strijden, dan is er iets om voor te leven, dan wordt het leven edel, hemelsch, goddelijk, dan ziet en doet God wat goed is in Zijne oogen.

Dus niet wat het Parlement besluit, wat de Rechter uitwijst, wat de Synode uitvaardigt is goed, doch wat God doet is welgedaan.

Zoo zullen wij dan allen op de gevaarlijke zee des levens onze reize voortzetten naar de haven van eeuwige rust; en hetzij dat wij staren op den kapitein daar op de brug van de Staatsstoomboot, of zien op den aanvoerder van het Kerkschip, of letten op den stuurman aan het Roer van het Recht—al zijn wij slechts passagiers—en de winden loeien, en de baren slaan, en het vaartuig breekt tegen de rots; nochtans met Joab zeggen: "Weest sterk," of nog beter met Paulus uitroepen: "O mannen, o vrouwen, zijt goedsmoeds; want dezen zelfden nacht heeft bij mij gestaan een engel Gods, wiens ik ben, en welken ook ik dien."

AMEN.

De Gemeente Weenen in Natal.

——:o:——

Eene voorlezing van DS. H. F. SCHOON, *gehouden in de kerk te Moria, in gezegde gemeente, den 16den October 1909.*

Geliefden in den Heere!

Den 12den Sept. l.l. is het juist 50 jaar geweest, dat deze gemeente formeel gesticht werd; en den 19den dezer zal het juist 50 jaar geleden zijn, dat de eerste kerkeraadsvergadering van de gemeente Weenen gehouden werd. Vandaar wordt het Jubileum feestelijk gevierd; en mij is opgedragen, een geschiedkundig overzicht van 't 50-jarig bestaan der gemeente te geven. Gaarne voldoe ik daaraan, voorzoover dit in mijn vermogen is; doch daar de aanteekeningen in 't verledene niet altijd volledig geweest zijn, en ik ook niet de gelegenheid gehad heb om alle bijzonderheden na te gaan, moet gij geen volledige geschiedenis van mij verwachten.

Uit een geschiedkundig oogpunt beschouwd, is de gemeente Weenen de belangrijkste gemeente der Nederduitsch Gereformeerde Kerk van Natal. Moordspruit en Blauwkrans, waar 't bloed van honderden der onzen de aarde gedrenkt heeft in den nacht tusschen 16 en 17 Feb. 1838, en waar dat bloed gestrekt heeft om ons den grond erdoor gedrenkt dierbaar te maken, zijn in deze gemeente gelegen. De naam *Weenen* behoort ons steeds daaraan te herinneren, evenzeer als 't monument te *Bochim* (bij de samenvloeiïng van Moordspruit en Blauwkrans) door ons den 17den Feb. 1897 onthuld, waaronder wij den 16den Dec. 1895 de

overblijfselen van 't gebeente onzer slachtoffers aan Dingaan plechtig begraven hebben.

Maar nog meer. De grondslagen der Nederd. Geref. Kerk van Natal zijn in deze gemeente gelegd, vele jaren voordat de gemeente formeel gesticht werd. De Voortrekkers onder Pieter Retief zijn den 14den Nov. 1837 en volgende dagen den Drakenberg afgekomen, in 't grondgebied der tegenwoordige gemeente Ladysmith; terwijl hijzelf met een paar zijner mannen reeds vooruit was naar Dingaan. Tien dagen later, den 24sten Nov. 1837, zijn zij de Tugela doorgekomen; en van toen af is dat gedeelte der Voortrekkers, waarbij zich de leeraar Eerw. Erasmus Smit bevond, in 't grondgebied der tegenwoordige gemeente Weenen blijven wonen tot den 18den Jan. 1839. Den 3den Dec. 1837 werden hier de eerste kerkeraadsleden bevestigd, namelijk Francois Retief en Carel van der Merwe als ouderlingen en Christiaan Liebenberg en Roelof Dreyer als diakenen. Den volgenden Zondag, 10 Dec. 1837, werd hier de eerste kerkeraadsvergadering gehouden; en Pieter Retief heeft, als kommissaris-politiek, mede zitting gehad in die vergadering; terwijl op denzelfden dag hier het eerste kind der Voortrekkers in Natal geboren gedoopt werd, namelijk Johannes Hendrik de Lange geboren aan de Tugela den 24sten Nov. 1837. Den 21sten Dec. 1837 werden hier de eerste lidmaten der Kerk aangenomen, namelijk Elsje Margaretha Hattingh geboren De Wit, Chrisje Susanna van der Merwe en Anna Elizabeth Hattingh; en den 28sten Oct. 1838 werd hier de eerste Avondmaalsviering gehouden. Uit deze mededeelingen van Eerw. Smit blijkt, dat hier de grondslagen der Nederd. Geref. Kerk van Natal gelegd zijn; en dat de Kerk toen Staatskerk geweest is.

Na den 18den Jan. 1889, toen Eerw. Smit naar Pietermaritzburg vertrok, zijn onze menschen in 't distrikt Weenen lang zonder een vasten leeraar geweest. Ds. Daniel Lindley, de Amerikaansche zendeling aan wien ons geslacht zooveel te danken heeft, heeft ze echter van tijd tot tijd bezocht en bearbeid; en 's Heeren zegen heeft, hier als elders, kennelijk op zijn werk gerust. Toen Dr. Abraham Faure van de Kaapstad in 1843 aan Pietermaritzburg een bezoek bracht, zou hij zoo gaarne ook Weenen bezocht hebben; en hij heeft ook veel moeite daartoe gedaan: maar de omstandigheden hebben hem verhinderd. In 1852 heeft Dr. Hendrik Faure zich als predikant te Pietermaritzburg gevestigd; en hij heeft ook in het distrikt Weenen gearbeid. Naar zijn gade is de eerste kerkplaats van Klein Tugela genoemd *Marianne*. Na de stichting van de gemeente Ladysmith en de vestiging van Ds. Huet (en later Ds. Cachet) aldaar, heeft de predikant van Ladysmith mede geholpen in de bearbeiding van het distrikt Weenen. Ondertusschen is Weenen een afzonderlijke gemeente geworden den 12den Sept. 1859.

De gemeente werd gesticht door de Natalsche Rings Commissie van den Transgariepschen Ring, bestaande uit Ds. D. P. M. Huet, en Brs. G. J. Naudé van Pietermaritzburg en A. G. Spies van Ladysmith; en de stichting werd door den Ring bekrachtigd in zijne vergadering te Fauresmith in Oct. 1859. In dezelfde maand, 19 Oct. 1859, werd toen ook de eerste, en wel een gecombineerde, kerkeraadsvergadering gehouden te Colenso. Deze vergadering was samengesteld uit Ds. D. P. M. Huet, consulent; ouderlingen J. du Plessis en C. Labuschange; oud-ouderl. F. Ferreira; en diakenen T. Howell, S. Maritz, M. Oosthuizen en J. Hattingh. Men ging terstond over tot het beroepen van een leeraar; en de keuze viel op Ds. Jan Hendrik du Plessis; doch hij heeft het beroep niet aangenomen. In 1873 heeft hij ons echter, samen met Ds. A. I. Steytler, een bezoek gebracht; en in later jaren is hij, als emeritus, met veel zegen werkzaam geweest te Pietermaritzburg, waar hij toen ook gestorven is.

De kerkeraad heeft veel moeite gehad met de beroeping van predikanten; eenerzijds omdat predikanten schaarsch waren, en anderzijds omdat men met de beroepbare predikanten niet genoeg bekend was en niet gaarne een vergeefsch beroep uitbracht. Daarom heeft men meermalen een blanco beroepsbrief aan geachte voormannen toevertrouwd, met verzoek dat zij den naam van een geschikten predikant, die het beroep zou willen aannemen, zouden invullen en hem den beroepsbrief bezorgen. Zoo heeft de kerkeraad den 20sten Dec. 1859 zulk een beroepsbrief toevertrouwd aan Ds. Huet (die toen naar Holland dacht te gaan) en Dr. Beets van Utrecht, om een rechtzinnigen prodikant uit Holland te beroepen, in geval Ds. Du Plessis het op hem uitgebrachte beroep niet aannam. Ds. Huet is toen echter niet naar Holland gegaan; en zoo is dat beroep vervallen. Den 8sten Aug. 1861 weer verzocht de kerkeraad Di. P. Huet, A. Murray en H. E. Faure, een der jonge Schotsche predikanten, die toen in Holland waren om onze taal te leeren, voor de gemeente te krijgen; doch dit heeft ook geen gevolg gehad. Wederom den 7den Jan. 1867 werd aan Ds. McCarter een onderteekenden blanco beroepsbrief gegeven, om door hem aan Dr. Faure of Prof. Murray te worden gezonden; opdat die den naam van den te beroepen predikant zou invullen. Prof. Murray, aan wien deze brief gezonden werd, heeft den kerkeraad toen geschreven zonder direkt te voldoen aan 't verzoek. Den 31ste Dec. 1867 zond de kerkeraad nogmaals zulk een blanco beroepsbrief aan Prof. Murray; en deze heeft toen wel goeden raad gegeven, maar geen naam in den beroepsbrief ingevuld. Den 28sten Feb. 1881 zond men Prof. Murray ten derden male zulk een blanco beroepsbrief; maar ook nu zonder gevolg.

Gedurende de vacaturen der gemeente hebben Duitsche zendelingen, in haar midden woonachtig, ook onder haar gearbeid; en hier moeten vooral genoemd worden Di. Guldenpfenning en Glöckner, twee Berlijnsche zendelingen beiden met Afrikaansche vrouwen gehuwd. Ds. Guldenpfenning was een beminnelijke leeraar, die zich vele opofferingen voor de gemeente gestroost heeft. En in alles toonde hij, dat het hem niet om proselietenmakerij te doen was; maar dat hij waarlijk belang stelde in de gemeente. Hij is nu reeds jaren geleden verhuisd naar den hemel; en zijn achtenswaardige weduwe, die nog in 't midden der gemeente woont,

is ons allen bekend. Ds. Glöckner, die nog in leven is, heeft zich zoo in de gunst weten te brengen, dat men hem tot leeraar wenschte te beroepen. In de kerkeraadsvergadering van den 29sten Oct. 1867 deelde een der leden mede, dat hij zich genegen verklaard had om een beroep aan te nemen. Daarop is den consulent, Ds. McCarter terstond opgedragen, met hem in correspondentie te treden, hetwelk ook geschied is; doch hij heeft voor het aanbod bedankt, waarschijnlijk omdat hij bezwaar ertegen had de Luthersche belijdenis met de Gereformeerde te verwisselen. Desalniettemin heeft de kerkeraad den 25sten Nov. 1867 besloten: "Dat deze kerkeraad eene memorie richte aan de Kerkelijke Commissie, verzoekende dat zij wil trachten den Eerw. Glöckner te krijgen als leeraar van deze gemeente, indien zulks niet tegenstrijdig is met onze wetten." De zaak heeft echter geen verder gevolg gehad.

Behalve de beroeping van predikanten, heeft de gemeente nog andere moeielijkheden gehad. Zoo is, bijvoorbeeld, de pastorie te Weenen herhaaldelijk van eigenaar verwisseld. Dat erf behoorde oorspronkelijk aan Br. Andreas Pretorius; en van hem heeft de kerkeraad het gekocht, daar men het dorp Weenen als de hoofdkerkplaats beschouwde; hoewel sommigen meenden, dat de pastorie liever te Marianne gebouwd moest worden. Later (nadat Ds. Döhne de pastorie naar Moria verplaatst had) heeft de kerkeraad eene som gelds van Br. Pretorius geleend; en toen men hem dat geld niet terugbetalen kon, heeft men hem verzocht het erf ervoor te nemen, hetwelk hij toen ook gedaan heeft. De kerkeraad had het pastorie-erf echter later weer noodig; en zoo heeft hij het voor de tweede maal van Br. Pretorius gekocht. Br. Pretorius heeft van die transactiën geen voordeel gehad; maar hij getroostte zich blijmoedig opofferingen voor de zaak des Heeren.

(Wordt vervolgd).

Het Boek der Openbaring.

DOOR PROF. MULLER,

De Brief aan Laodicea.

3 : 14—22

DE LAUWE EN ZELFVOLDANE GEMEENTE.

"En aan den engel der gemeente in Laodicea schrijf." Laodicea was een stad in Frygie, ongeveer 50 mijlen van Filadelfia en tusschen Hierapolis en Colosse gelegen. Zij was eene der bloeienste steden in Klein Azië, zoo als nu nog blijkt uit de grootsche ruïnen die overblijven. Zij werd verwoest door de Mohammedanen, en al wat onder haren naam overblijft is een armoedig en ellendig dorpje. In deze groote, drukke en weelderige handels-stad bestond er ook een Christelijke gemeente, aan wie Johannes moest schrijven: "Deze dingen zegt de Amen, de getrouwe en waarachtige getuige, het begin der schepping Gods." Amen beteekent *waar, zeker;* zoo is Hij die zich "de Amen" noemt in wat Hij zegt, bedreigt en belooft, hoewel men in Laodicea er geene waarde aan hechtte. Als zoodanig kan Hij niet met welgevallen zien op dat, wat onwaar en onoprecht in de belijdenis der gemeente is. Anderen denken dat Hij daarmede bedoeld heeft, dat, gelijk amen het einde is van al wat wij in 't gebed tot God spreken, Hij het volmaakte persoonlijke einde is van wat God aan den mensch te zeggen heeft. Voorts noemt Hij zich "de getrouwe en waarachtige getuige;" een die spreekt wat Hij weet en geheel te vertrouwen is; een die met eigene oogen gezien heeft; die in staat is aan anderen te vertellen, wat Hij gezien heeft, en op wien men rekenen kan, dat Hij zulks naar waarheid doen zal. Eindelijk noemt Hij zich "het begin der schepping Gods." Het woord "begin" wordt niet in de schrift gebruikt in den zin van oorsprong der schepping, hoewel het toch waar blijft, dat Christus de schepper van alles is (Joh. 1 : 1–3; Col. 1 : 16); maar in de beteekenis van "eerste in rang" en "eerste in tijd." (Joh. 1 : 1; Mark. 10 : 6). Het woord beteekent hier zooveel als "Overste van de schepping Gods," aan wien alle macht in hemel en op aarde, en over alle vleesch is gegeven en aan Wiens voeten alle dingen onderworpen zijn. (Matth. 28 : 18; Joh. 17 : 2; Efeze 1 : 20–22). Als zoodanig kon Hij met gezag tot de gemeente spreken.

"Ik weet uwe werken," die de uiterlijke openbaring van uw inwendig karakter is, "dat gij noch koud noch warm zijt; Och, of gij koud waart of warm!" vs. 15. De *kouden* zijn de ongeloovigen, hoeren en tollenaars, de *warmen* zijn volgelingen van Christus die Hem aanhangen, want de liefde tot Christus maakt innerlijk warm. Deze gemeente stond tusschen beiden, zij waren noch ongeloovigen, noch ware geloovigen; zij geloofden maar ten halve wat zij beleden. Er is meer hoop voor hen, die de kracht der genade nog niet ondervonden, en de goede gave Gods nog niet gesmaakt hebben (Heb. 6 : 4–6; 10 : 26, 27), dan voor hen, bij wie de prediking en de kennis des evangelies eene mislukking zijn geweest. In de dagen Zijns vleesches had de Heiland te doen met die drie klassen, en wist derhalve hoe hopeloos de lauwen zijn. "Zoo dan, omdat gij lauw zijt, en noch koud noch warm, ben Ik op het punt u uit mijnen mond te spuwen," (vs. 16); u van Mij te werpen als iets walgelijks.

Wat die gemeente zoo walgelijk maakte was haar dwaze en valsche inbeelding: "Omdat gij zegt, ik ben rijk, en uitnemend verrijkt geworden, en heb gebrek aan niets." Zij beschouwde zich onafhankelijk van hemelschen, of aardschen steun. Zij had genoegzamen geestelijken en tijdelijken rijkdom, en kon zonder Christus en zonder hulp van anderen wel klaar komen. Tegenover deze inbeelding der onkunde stelt Christus Zijne eigene kennis van haren toestand: "en gij weet niet, dat gij zijt de ellendige en jammerlijke, en arm en blind en naakt," vs. 17. De ellendige bij uitnemenheid kende hare ellende niet, en waande zich de voortreffelijke bij uitnemenheid te zijn. Zij was meer dan allen te bejammeren, omdat zij haren waren toestand niet kende, die de Heiland beschrijft

als arm aan waren rijkdom, blind voor de waarheid, en ontbloot van alle bewijzen van waar geestelijk leven.

Tegenover deze gemeente treedt Christus op als een vriendelijke raadsman: "Ik raad u (daar gij toch mijne bevelen niet meer gehoorzamen wilt) om van mij te koopen goud komende van het vuur beproefd, opdat gij moogt rijk worden; en witte kleederen, dat gij uzelve moogt bedekken, en de schande uwer naaktheid niet openbaar worde; en oogenzalf om uwe oogen mede te zalven, opdat gij moogt zien,'' vs. 18. Hoe kan een arme gemeente nu "goud" koopen? Wat kan zij geven? De prijs is de verzaking van eigene inbeelding en gewaande zelfgenoegzaamheid. De Heere gebruikt de taal des koophandels, waarmede de gemeente in die handelstad gemeenzaam was. Zij moest iets opgeven, dat zij bezat, om iets te krijgen, waaraan zij behoefte had. Zij had behoefte aan "het goud," dat waarlijk rijk maakt, namelijk de gerechtigheid van Christus (Rom 5, 18), en de rechtvaardigheid des geloofs, door het vuur der beproeving gereinigd; aan "witte kleederen," de heiligheid van hart en leven als vrucht van de inwoning des Geestes; aan "oogenzalf," de verlichting van dien Geest, die alleen een volmaakt inzicht in geestelijke dingen verschaffen kan.

Christus is een vriend, die hartelijk bemint; juist daarom kan Hij geene valschheid en zelfbedrog gedoogen in diegenen, die Hij liefheeft. "Zoo velen als Ik liefheb bestraf en stel Ik onder tucht." Het woord bij ons vertaald "kastijden" beteekent "opvoeden" en sluit bestraffing en tucht in. Eerst moet het verstand overtuigd worden, en dan volgt de tucht. Zoo deed Nathan met David, 2 Sam. 12. De waarheid moet aan 't verstand zoo duidelijk voorgesteld worden, dat de dwalende geen voorwendsel voor zijne verkeerdheid heeft (Joh. 8 : 46), en de tuchtiging, als die volgt, blijkt rechtvaardig te zijn "Wees derhalve ijverig en bekeer u" (vs. 19), d.i. wees ernstig in de betooning van waarachtig berouw, en in de afkeering van uwe dwaling.

"Zie Ik sta aan de deur en klop." Hier is de oorzaak van den jammerlijken staat der Laodicensen: Christus staat buiten, Hij is niet in het hart van den lauwen belijder, of de lauwe gemeente; tusschen Hem en dezen is er een gesloten deur. Hij gebruikt geen geweld, maar even als de zon staat Hij geduldig aan de deur, en vraagt om toegang. Hij klopt op velerlei wijze, maar vooral door de bestraffing en tuchtiging, die aan de opvoeding verbonden zijn; en al geven de meesten er geen acht op, "indien iemand (eenig een in de gemeente) Mijne stem hoort en de deur opendoet, Ik zal tot hem inkomen en met hem avondmaal houden en hij met Mij," vs. 20. Voor zulk eene gemeente of lidmaat is er nog hulp; in plaats van de tegenwoordige scheiding kan er eene persoonlijke nauwe vriendschap ontstaan.

De belofte aan hem die strijdt tegen deze algemeene lauwheid, en haar overwint, ziet op de uiteindelijke allesovertreffende heerlijkheid der verlosten: "hij die overwint, aan hem zal Ik geven met Mij te zitten op Mijnen troon, gelijk ook Ik overwon, en nederzat met Mijnen Vader op Zijnen troon," vs. 21. De belofte is een van koningschap in het koninkrijk der hemelen (Dan. 7 : 27; Luk. 22 : 30); zij zullen deelgenooten zijn van al wat de verheerlijkte Christus en Zijd Vader bezitten; erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus.

In den brief aan Laodicea hebben wij een schildering van de overheerschende karaktertrekken der algemeene Kerk, zoo als de Heere haar bij Zijne wederkomst aantreffen zal. Wij hebben reeds gezien, hoe elke periode in de kerkgeschiedenis grijpt in de voorgaande, voor een tijd daarmede samenloopt, eindelijk die voorbij streeft en overheerschend wordt. Die periode is reeds begonnen. Hare karaktertrekken worden reeds gezien samen met die van broederlijke liefde onder geloovigen van verschillende kerkgenootschappen. Wij leven nog in de periode van zendingondernemingen, Bijbelverspreiding, enz. Meerdere deuren tot evangelisatie der heidenen worden geopend. Toch zijn alle weldadige ondernemingen slechts het werk van een klein deel der belijdende Kerk, en zelfs dat wordt niet gedaan naar evenredigheid van het vermogen van dat klein gedeelte. De invloed van Filadelfia duurt nog voort. Toch ziet men bij toeneming den geest van Laodicea. Het aantal dergenen, die zich tevreden stellen met een uiterlijke belijdenis van 't Christelijk geloof, zonder inwendige vernieuwing des harten en een leven en wandel zoo als 't Evangelie eischt, neemt op merkbare wijze toe. Men is tevreden met een uitwendigen voorspoed. Men telt zijne lidmaten en als die aanmerkelijk toenemen, welke reden heeft men dan om te klagen? Men let op de opkomsten tot de openbare godsdienstoefening en tot 't Avondmaal; op de bijdragen tot instandhouding van den plaatselijken godsdienst en tot bevordering van het werk der Kerk; men draagt zorg, dat er geene kinderen ongedoopt in de gemeenten opgroeien, en als alles naar wensch is, wat wil men dan meer? Als eene gemeente hare geldelijke en kerkelijke verplichtingen nakomen kan, als de opkomsten bemoedigend en het muzikale deel van de godsdienstoefening naar wensch is, wat heeft zij dan meer noodig? Wordt niet in onzen tijd, bekeering tot God, de persoonlijke wedergeboorte, de inwoning des Geestes, de kruiziging van den ouden mensch, en een nauwgezette Christelijke wandel, overbodig geacht? En hoe groot is het getal dergenen, die zich tevreden stellen met een Christendom, dat in niets meer bestaat, dan in een doop zonder hun weten toegediend, en een lidmaatschap alleen voor den vorm aangegaan. Daaraan hebben zij voor zichzelven volkomen genoeg, zij hebben geene behoefte aan de openbare prediking, het Avondmaal, de samenkomsten tot 't gebed, om niet eens te spreken van dat waarin eigenlijk 't Christendom bestaat,— "rijk en verrijkt en geens dings gebrek," niet wetende, dat zij zijn "ellendig en jammerlijk, en arm, en blind en naakt." Deze is de laatste vorm, dien de Kerk aanneemt, en die aan de komst des Heeren voorafgaat. Hoe juist heeft de Heiland gezien toen hij vroeg: "de Zoon des Menschen als Hij komt zal Hij ook geloof vinden op de aarde?" Daarom nog eens en voor 't laatst: "hij, die een oor heeft, laat hem hooren, wat de Geest tot de gemeenten zegt!"

DEEL XIV, No. 12. STELLENBOSCH. DECEMBER, 1909.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift voor Zuid-Afrika.

NOTA BENE.

1. Men zende alle inteekengelden alsmede alle berichten betreffende verandering van adres, of ongeregelde toezending aan Mnr. R. J. DU TOIT, 'Transvalia,' Stellenbosch.
2. Men zende liever geen "Postal Notes," of postzegels. Niet-Koloniale "Postal Notes" moeten een additioneele postzegel ontvangen.
3. Alle Advertenties en de gelden daarvoor moeten opgezonden en betaald worden aan den advertentieagent van het blad, de Heeren R L. CHAPLIN, & Co., Bam's Gebouwen, St. Georges Straat, Kaapstad.

AAN ONZE INTEEKENAREN.

Wij staan andermaal voor de vraag: voortzetten of staken, omdat er zooveel uitstaande is, dat niet wordt inbetaald. Aan onbetaalde inteekeningsgelden voor het jaar, dat met 31 December eindigt hebben wij te rekenen met de niet geringe som van over de **twee honderd ponden sterling.** Zoo kunnen wij niet voortgaan. Het zal te bezien zijn, wat wij met de maand Januari doen zullen. Geen penny komt ons ten nutte van al onzen arbeid. Om dan nog intebetalen, waar wij ontvangen moeten gaat niet. Die wil dat het "Maandblad" zal voortgezet worden betale spoedig.

Het Nieuwjaars-Gebed.

"En nu BLIJFT—geloof, hoop en LIEFDE."

Eerst bad ik God om LICHT ;
Kon ik mijn weg toch zien !
Hoe heerlijk zou mijn gang dan zijn
Naar Hem, wien 'k hier steeds dien.

Toen bad ik God om KRACHT
Om dien weg te betrêen :
Met vast onwankelbaren tred
Naar zaal'ge eeuwighêen.

Toen bad ik om GELOOF :
Kon ik mijn God vertrouwen
Dan smaakte ik den vrêe
Die eindigt in aanschouwen.

Toen bad ik God om LIEFDE :
Liefde tot God en Mensch.
Een Liefde die nooit wijken zal,
Al gaat het niet naar wensch.

En LIEFDE, KRACHT, GELOOF
Bestralen thans mijn pad,
God gaf mij alles eerst,
Toen Hij mij Liefde gaf.

(Naar 't Engelsch) J. I. M.

Die in de Liefde
BLIJFT
blijft in God, en
GOD IN HEM.

Voor het Nieuwe Jaar.

1910.

VOORWAARTS—OPWAARTS.

"*Zeg den kinderen Israëls dat zij voorttrekken.*" (Ex. 14 : 15.

Elk jaar roept ons toe bij een *terugblik* "Ebenhaëzer": "tot hiertoe heeft de Heere geholpen." Het oude jaar heeft slechts deze ééne boodschap:—

"'t Is de Heer van alle Heeren
Zions God, geducht in macht."

Niemand kan 't oog sluiten voor de wonderbare leidingen Gods, met Zijne Kerk, met de wereld, met den geloovige. God regeert, Hij alleen regeert, Zijn doen is Majesteit en Heerlijkheid, alhoewel ondoorgrondelijk. 't Is dus niet moeilijk bij een *terugblik* de hand van God te erkennen; of men moet geheel en al buiten God en buiten Zijn Woord leven.

Wanneer men *vooruitziet* is het niet zoo gemakkelijk Hem te zien die den weg baant, die ons voorgaat' die de overste Leidsman is van ons geloof. Israël kon de vuurkolom des nachts beter zien dan de wolkkolom des daags. Het werk van den dag is gedaan, wanneer de vuurkolom helder schittert, een beschermend licht werpt op het pad, zoodat wij kunnen *zien*, dat God in die vuurkolom is. Maar wanneer de nieuwe dag aanbreekt, en wij niet weten in welke richting ons te moeten bewegen, wanneer er zooveel afleiding is, en wij zoovele verschillende *paden* zien, allen bestraald door 't zonlicht, loopen wij gevaar stil te staan en te *zoeken* naar 't pad waar God is, vergetende dat Hij juist *daar* is, waar de wolkkolom als een pilaar der hulpe op 't pad is neergedaald. Dan begint de twijfel: dan komen de vragen: dan is er bekommernis, strijd in ons binnenste, bezorgdheid, ongeloof. Dan herhalen wij de vraag: 'Is God wel juist dáár, of is het mijne verbeelding? Is dat wel Gods wolkkolom, of een schepping van mijn eigen denken?' En staat de wolkkolom daar, waar wij niet gaarne heen *willen*, dan is het ons nog moeilijker om te besluiten. Wij wachten, talmen, zuchten, zoeken, blijven staan, en gaan verloren. Slechts het helder geroep: "voorwaarts" kan ons uit dien toestand redden in den naam des Heeren.

***

Dit was het geval met Israël. In den nacht stond de vuurkolom tusschen het uitverkoren volk en de Egyptenaren. God *had* geholpen, gered uit slavernij, uit dood en benauwdheid. Het volk moest zeggen: Ebenhaëzer! Maar nu bij het aanbreken van den dag stond de wolkkolom vlak voor de Roode Zee. Wie kan door die zee? Zou God het willen, dat zij in de zee moesten vergaan? Hadden zij zich niet misschien vergist met hun verleden? Moesten zij niet liever terug keeren tot Egypteland? Achter hen de vijand, vóór hen de zee: het kan toch niet Gods wil, Gods weg zijn? Liever slavernij in Egypteland, dan dood in de zee! Zoo redeneerde Israël, en die redeneering was volkomen juist . . . . . *naar de wetten van het verstand.* Het verstand echter is blind wat de toekomst betreft. Het geloof alleen heeft over de toekomst beheer. Zelfs Mozes werd geschokt. Geen wonder. Het *voorwaarts* was vol van gevaar, vol van zware beproeving. Het *achterwaarts* scheen veiliger, al dreigde het gevaar ook daar. Doch God liet zich hooren: "Voorwaarts." "Zeg den kinderen Israëls, dat zij voorttrekken!"

***

Er komen tijden, wanneer het *opwaarts* ZIEN ongeloof is, wanneer het *voorwaarts* GAAN plicht en roeping is. Ook de discipelen des Heeren moesten die les leeren, toen zij stonden op den Olijfberg, en opzagen naar boven, ziende op Jezus die naar den hemel voer. Moest God hen niet tot de *aarde* terugroepen, van dat nutteloos, noodeloos, twijfelend, zuchtend, *opwaarts* zien naar den *hemel?* "Wat staat gij en ziet op naar den hemel—weg naar Jeruzalem!" was de boodschap op den Olijfberg!

En ook hier. Helder en klaar was de stemme Gods: "Toen zeide de Heere tot Mozes," zoo lezen wij in het verhaal, "wat roept gij tot Mij? Zeg den kinderen Israëls, dat zij voorttrekken" (Ex. 14: 15). Het volk stond bevend voor de vloeiende wateren, twijfelend aan God, aan Mozes, aan de wonderbare leidingen des Heeren. God was wel achter hen, boven hen, maar niet . . . . . vóór hen. Daaraan twijfelden zij nu, na al die ondervindingen van hulp en bijstand en zegen Hoe menschelijk voorwaar! Het is gisteren gebeurd in onze eigene geschiedenis. Het zal morgen weer gebeuren! Bij elke wonderbare uitredding roepen wij met Petrus uit: "Ga uit van mij, ik ben een zondig mensch. Maar zoodra de uitredding geschied *is*, zoodra het Ebenhaëzer opgericht *is*, zoodra de hand Gods in 't verledene gekend *is*, deinzen wij terug voor alle denkbeeldige gevaren, en God verdwijnt uit onze rekening, wij gaan met vleesch en bloed te raden, en de Heere God almachtig wordt aangeroepen, alsof Hij er niet is, alsof Hij moet gesmeekt worden om te staan waar Hij reeds is, om te leiden waar Hij reeds wachtende is op Zijn volk, om den weg te openen, waar Hij reeds de staf in de hand heeft, om de Roode Zee te doen wijken, zoodat wij droogvoets kunnen doorgaan naar de andere zijde.

"ZOO GOD VÓÓR ONS IS:"
"ZEG DEN KINDEREN ISRAËLS DAT ZIJ VOORTTEKKEN"!

KRONIEK.

"Von dem Dome, Grabgesang." Wij dachten aan Schiller's woord, toen we zoo stil in den trein zaten op weg naar 't graf van "Onze Jan". Ach, hoe klein is ons leven, en hoe ontzachelijk groot! Ook hij is achter het gordijn, en weldra zijn ook wij dáár. Van voren bezien is het pad zoo lang; van achteren zoo kort. Van de wieg af een weg die zich in de verte verliest en nooit eindigt; van 't graf een enkele trede en niet meer! Wij treuren over het heengaan van dezen Afrikaner. Wie zal zijne plaats innemen? Wat men ook al van hem zeggen moge — *hij had Zuid-Afrika lief*. Wij hebben *mannen* noodig in dezen kritieken tijd *die Zuid-Afrika liefhebben*. Doch de God der Vaderen is er nog! En heeft Hij *Zuid-Afrika niet* lief?

DE SYNODE. De Synode is geweest. Zij behoort ook nu tot 't verledene. Haar vertegenwoordigers zijn weer thuis. Wij wenschen hen Gods vrede toe met het nieuwe jaar. De geest die er heerschte was goed, voor zooverre wij weten: het Synodale hart was ruim, ruimer misschien dan vroeger. Zij ontving dit jaar ééne deputatie van Anglikanen en Presbyterianen, en gaf bij monde van haar Moderator en van andere sprekers haar waardeering te kennen over die ontmoeting. Vooral trof ons de toespraak van onzen Moderator bij gelegenheid van het bezoek der Anglikanen. Hij toonde aan uit de geschiedenis, dat de "Nederduitsch Gereformeerde" Kerk in Nederland voor de Episcopalen veel beteekende tijdens de Dortsche Synode, en dat de "Nederduitsch Gereformeerde" Kerk in Z.-Afrika den Anglikanen nooit ongunstig was. Zij werden op de vriendschappelijkste wijze behandeld door onze Kerk hier en in het buitenland in vroegere jaren. *Kon* men ons toch verstaan! Of *wil* men ons niet verstaan? Er is ruimte voor allen die den Heiland belijden in ons vaderland. Tegen de machten der verleiding die zich al sterker doen gelden heeft de Kerk van den Heere Jezus alle hulp noodig ook van degenen die niet hetzelfde Shibbolet hebben als wij. De Episcopaal en de Engelsch-sprekende Presbyteriaan hebben eene roeping te vervullen in Z.-Afrika ons niet toegekend. Zalig zoo wij onze roeping kennen en anderen steunen die hunne roeping vervullen naar het licht hun door God geschonken!

* * *

Utschimura, de Japansche Christen, die voor zijn vaderland zooveel beteekent, heeft 't zeer treffend uitgesproken: "'Wat is waarheid' vragen Pilatus en andere onwaarachtige menschen. 't Is met de waarheid, zooals met het leven. Geene verklaring van 't leven bemoedigt ons: wij verstaan het leven eerst dan, wanneer wij zelven leven. Zoo is 't ook met de waarheid. Wij leeren haar kennen, slechts wanneer wij haar hebben. Alle pogingen haar te verklaren, bewijzen slechts ons eigen onverstand. En toch is en blijft de waarheid onkenbaar, majestueus, en wij moeten ons aan haar overgeven uit onszelven uit, en niet pogen haar tot ons af te brengen." Immers de waarheid is uit God: en daar niemand onzer God kan doorgronden kan ook niemand onzer de waarheid doorgronden. Gelukkig de man die vasthoudt aan dat deel der waarheid hem geopenbaard en haar niet prijsgeeft, maar ook tevens den mede-broeder die niet zijn taal spreekt of zijn Shibbolet onderschrijft, toelaat zijn deel der waarheid te verheerlijken in woord en wandel. Ook de Episcopaal heeft een deel der waarheid, ofschoon wij niet de dingen inzien zooals hij. Wij zijn geroepen van Godswege ook den broeder te erkennen die niet juist denkt zooals wij, al verschillen wij zeer van elkander.

* * *

Nog iets wil ons uit de pen. De Synode wil *praktisch* zijn: is zij niet te groot voor dat doel? Een van beiden: òf de Synode moet verkleind worden,— en daartoe wil men ongaarne besluiten — òf er moet eene geheele re-organisatie plaats vinden, zoodat de "groote" Synode niet zoolang zit, niet zooveel tijd en geld kost en vraagstukken, behandelt die slechts van 't allereerste belang zijn — en ook daartoe zal men niet zoo gereedelijk besluiten. Vergelijkt men onze Synode met de "Free Church General Assembly"— een lichaam dat slechts 10 dagen zit, en bovenal met *praktisch* werk zich bezig houdt — dan zien we al dadelijk het onderscheid. Niemand die de vergaderingen van die "Assembly" heeft bijgewoond, als toeschouwer, zal ooit den indruk verliezen. De waardigheid, de ernst, de kracht die er van uitgaat — zij doen ons weldadig aan. Ontvangt men dien indruk ook van *onze* Synode? Daar wij de zittingen der vergadering niet hebben bijgewoond kunnen wij geen oordeel vellen. Die de vergaderingen als toeschouwers of toehoorders wel hebben bijgewoond schijnen niet dien indruk te hebben bekomen. Moet het niet anders worden?

* * *

Welke zijn de *praktische* uitkomsten? De "Unie" is dóór met een sterke minderheid er tegen: eene minderheid die vooral tegen de kleurlijn in de Konstitutie der Kerk bezwaar had. "Unie"— dit hebben wij herhaaldelijk betuigd—komt van *binnen*, niet van *buiten*. God moet vereenigen, niet kerkelijke politiek. Wij zijn echter niet hopeloos. Die "Unie" begeert moet bidden. God beschikt over de tijden en de gelegenheden: wij hebben ons naar Gods tijd te schikken, niet Hij naar den onzen

Het Unie-idee moet diep zinken in 't hart van ons volk, eer het een uiterlijken vorm krijgt. Het eerste woord is gesproken: de eerste daad verricht. De *tweede* stap is gemakkelijker. "*C'est le premier pas qui coûte.*"

***

Wat is er nu meer? Wij weten 't niet. Sprake van een "vereenigd" Kerkblad! Een besluit dat voor onze toekomst veel beteekenen zal. Een "vereenigde"— of geldt het woord "vereenigd" niet hier?—Normaalschool wilden sommigen alsof de oude uitgediend heeft en moet plaats maken voor iets splinternieuws, dat zooveel beter zal zijn? Doch hierin kwam geen vordering! Men wachte; want ook de Transvaal heeft "normaalscholen"— zal het zwaarste punt op dit, gelijk op politiek gebied, weg van Tafelberg moeten zijn? De kompas-naald wijst noordwaarts op bijna elk gebied! Ook op kerkelijk terrein? Middelerwijl — het deed ons hart zoo goed — heeft men den Heer Whitton geëerd. Hij verdient het. 't Was ons voorrecht— meer dan dertig jaar geleden — hem met zijn eerste vrouw, die edele echt vriendin helaas! zoo vroeg heengegaan, te verwelkomen en een woord te spreken bij de opening der Normaalschool. Hoe jong waren wij toen, hij en ik; hoe rein waren ons beider idealen: en nu......

" Grau ist alle Theorie "
doch " grün des Lebens
goldner Baum."

Aan pieteit ontbreekt het de Synode soms: zij heeft in dit geval echter getoond, dat zij waardeeren kan, waar goed werk werd gedaan door kwaad en goed gerucht. De Heer Whitton heeft het verdiend!

***

Van nog meer "eenheids" plannen weten wij niet. Bijna was 't kerkekantoor aan wat men "re-organisatie" noemt onderworpen. Doch "verwezen naar de Commissie" was 't resultaat. Goed zoo. Zoo ook de kwestie van 't godsdienstonderwijs op de school, verwezen naar leden die niet leden van de Synode zijn, of mogen zijn; en de zoo uiterst noodzakelijke bearbeiding van onze stamgenooten die aan den spoorweg werken, gesteund trots tegenstand die gelukkig geen bijval vond. Ook goed de Synode had toch oor voor 't praktische en bracht geen ingrijpende veranderingen teweeg. De vraag mag wel gedaan worden: Komt zij ons niet te duur te staan? Zal zij duurder worden onder "Unie" en meer praktisch tegelijkertijd?

ONZE KERK IN DE TRANSVAAL.

De *Z. A. Post*, dien we in een vorig nommer in dit verband hebben aangehaald is zeer begaan over den strijd tusschen Di. Bosman en Van Belkum in de Transvaal. Wij nemen andermaal het volgende over, omdat ook wij gaarne zouden zien, dat er een einde kwam aan een pennestrijd die te betreuren is. Zou het niet goed zijn ook de onderlinge "Unie"-kwestie in de Transvaal een tijd te laten rusten? Waren wij in alles op de hoogte wij zouden misschien anders oordeelen. Daarom hebben wij deze kwestie alhier aangeroerd. De *Post* is er zeer begaan over, dat Ds. Bosman spreekt van een "gematigd liberalisme" door de Hervormde predikanten uit Nederland ingevoerd. Het blad zegt:—

" Het wil ons voorkomen dat Ds. Bosman menschen en zaken hier beslist zeer onbillijk beoordeelt en conclusies trekt zonder eenigen grond. Wij willen echter hopen, dat men de discussie nu niet langer op deze wijze zal voortzetten — en daarom worde er hier het zwijgen toe gedaan. Het debat toch wordt van beide zijden gevoerd op een wijze, die, wel verre van aan onderlinge waardeering en formeele of *ideëele* vereeniging bevorderlijk te zijn, van zulk goed doel verwijderen moet — om van andere kwade gevolgen, op staatkundig gebied, nu maar niet te spreken.

"Waar — het worde eens met alle eerbied gezegd — hier aan beide zijden mannen aan het woord zijn, die schrijven "evenals men spreekt", mannen, die niet geleerd hebben, dat aan het geschreven woord andere eischen gesteld worden, dan aan het gesprokene, daar gevèn beide zijden zich telkens op ontstellende wijze bloot: men geeft over en weer de meest denkbare gelegenheid om elkander ernstige verwijten te doen. Zulke terechtwijzingen toe te dienen is natuurlijk zeer verlokkelijk, als men eenmaal in eene militante stemming geraakt is; maar.... wat goed kan nu gediend worden door zulk bedrijf voor de Kerk in het algemeen en voor samenwerking in het bijzonder?

"Zoo er ooit goede kans was op die wederzijdsche achting, op de harmonie en het vertrouwen, dat toch voorwaarde is voor eene bespreking van het vraagstuk der vereeniging zal vruchtbaar kunnen zijn — die kans is thans voorloopig wel vernietigd, nu Ds. Bosman der Ned. Herv. Kerk verweet met "gematigd liberalisme" besmet te zijn, nadat de predikanten der Hervormden der Vereenigde Kerk van kwaad methodisme beschuldigd hadden. Voorloopig moet men, naar samenwerking zoekende, overal waar zulks in het algemeen volksbelang nuttig kan zijn, het vereenigingsvraagstuk maar laten rusten, want er is nu zooveel kwaad bloed gezet, dat zelfs, indien alle de predikanten van de Ned. Herv. Kerk als een man er vóór zouden stemmen, de groote meerderheid der lidmaten zou weigeren.

"Een der meest gezaghebbende, zoo niet de meest gezaghebbende man uit Zuid-Afrika, oordeelt — naar hij ons mededeelde — dat de kerkkwestie in Transvaal zulke verdeeldheid verwekte, dat zij aan de Afrikaner volkspartij een paar zetels zal

kosten in het Unie-Parlement. En in dat Unie-Parlement zullen de Afrikaners te minder macht kunnen uitoefenen naar gelang hun gehoopte meerderheid zwakker is. De kerkstrijd moet dus worden gestaakt. Hij die hem voortzet laadt ernstige verantwoordelijkheid op zich, *doet groot kwaad aan de volkszaak, brengt haar althans in gevaar van ernstige schade te zullen lijden.*"

***

Wij kunnen niet zeggen, dat de toon van den schrijver ons weldadig aandoet en de inhoud van zijn schrijven evenmin. *Wij* betreuren dien pennestrijd, omdat wij van de Christelijke Liefde vernemen: "*Z*ij verdraagt alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij gelooft alle dingen." De Liefde echter *moet* soms spreken: 't Is veel beter in 't openbaar te spreken, dan achteraf kwaad te stoken. Dit is wat de "vereenigde" Kerk, zoo wij haar wel beoordeelen, zeer onwenschelijk acht: daarom heeft zij gesproken. De Liefde, wel is waar, "denkt" geen kwaad: zij is echter machteloos tegen 't kwaad, dat, op onware gronden rustende, in 't geheim zich laat gelden. Vergissen wij ons niet, dan zijn het de herhaalde beschuldigingen tegen de "vereenigde" Kerk achter haar rug gericht die haar tot verdedigen hebben aangezet. De *Post* maakt van de kerkzaak te zeer eene politieke zaak. Dat vermengen van kerk en politiek kan o.i. geen goed doen. Wij vertrouwen, dat de dag niet veraf is, wanneer de termen "Hervormd" en "Gereformeerd" voor den Transvaler niet meer zullen bestaan, wanneer zij waarlijk één zullen zijn, al is het niet in hetzelfde kerkverband — één in Hem wiens laatste bede op aarde was: "Ik bid niet alleen voor deze, maar ook voor degenen, die door hun woord in Mij gelooven zullen, opdat zij allen één zijn, gelijkerwijs Gij, Vader! in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn: opdat de wereld geloove dat Gij Mij gezonden hebt." Met de *Post* hopen wij, dat er weldra stilstand van wapenen zal komen; niet omdat de politiek zulks eischt, maar omdat de Christelijke liefde daartoe dringt.

***

UIT EN OVER AMERIKA.

Wij ontleenen het hier volgend artikel aan de "Gereformeerde Amerikaan." Het is ons weer een bewijs van wat de leer der "Evolutie," door zoovelen gehuldigd, kan leveren. Darwin's leer grondt zich op de beschouwingen van Malthus, en die iets van de zaak weet, deinst terug voor het neo-malthusianisme, dat voor velen veel beteekent. Zelden hebben wij die verderfelijke leer in zulk een naakten vorm aangetroffen. Men zou wel de vraag mogen doen: zijn we nog Christenen? Doch wij laten het Amerikaansche blad aan het woord;

"Miss Minnie Goodnow, superintendente van het Bronson hospitaal te Kalamazoo is van opinie, en steekt het niet onder stoelen en banken, dat het een zeer gewenschte zaak zou zijn, indien zekere ongeneeslijke kranken stillekens van kant werden gemaakt. Ze zeide onlangs tegen een verslaggever van de "Evening Telegraph": "Het spreekt wel van zelf, dat ik niet gaarne de persoon was die het moest uitvoeren, en ben ook geheel en al tegen de idee uitgedrukt in Miss Wharton's "Fruit of the Tree," dat ieder verpleegster het recht zou hebben zulks te doen. Ik geloof echter wel, dat er een wet diende te zijn volgens welke het mocht gedaan worden op een manier, waaraan geen pijn verbonden is, nadat een consultatie van ten minste drie geneesheeren van goede reputatie ontwijfelbaar uitgemaakt had, dat er van genezing geen sprake meer was . . . . . . Daar zijn in elk hospitaal verscheidene patienten, die volstrekt ongeneeslijk zijn. Zij, die voor hen zorgen, brengen schatten gelds ter hunner verpleging ten offer. De patienten hebben nergens eenig genot in, en zouden blijde zijn zoo ze van hun lijden verlost werden. Ik ben het met hem eens, dat het beter zou zijn op de een of ander manier hun lijden te eindigen en dan de groote sommen gelds voor hen uitgegeven te gebruiken tot voorkoming van vele krankheden en passende verzorging van honderde geneeslijke gevallen, die nu verwaarloosd worden, meer bijzonder de geneesbare tuberculosis gevallen. Natuurlijk zou ik dit niet willen gedaan zien tot het wettelijk geschieden kon, en ook dan nog slechts na een consultatie van ten minste drie andere geneesheeren van goeden naam."

De verslaggever bracht de gedachten van Miss Goodnow onder aandacht van verscheidene geneesheeren van de "Celery City," maar zoo bijna allen waren er radikaal tegen. Enkelen meenden, dat 't in zeer exceptioneele gevallen wel goed kon zijn, zoo de wet het toeliet. De meesten echter willen er niets van weten; heeten het een dwaasheid. Dewijl vele gevallen, die ongeneeslijk schenen, ten slotte toch nog genazen. Ook is het te voorzien, dat het geen zes maanden duren zou, of een of ander, die een bloedverwant had daar hij van af zijn wou, zou dit middel gebruiken, om wettelijk zijn bloedverwant van kant te krijgen. Voor geld zouden er geneesheeren te over zijn, die getuigen wilden, dat dit een "incurable case" was, en dat de patient uit zijn lijden diende verlost te worden. Een ander was er tegen, dewijl hij bezwaar had in het benemen van iemands leven. Hij meende dit mocht niet gewettigd worden, wanneer ook. Dr. S. A. Young kwam sterk tegen het immoreele en onschriftuurlijke van deze idee op. Hij wees erop, dat de H. Schrift ons ten stelligste gebiedt het leven te beschermen en zooveel mogelijk te bevoordeelen. Dat leven dient beschermd te worden tot het einde. Alle eer dezen geneesheer.

Dat gevoelen van Miss Goodnow is niet nieuw.

Anderen hebben het voor haar geopenbaard. Het is een rechtstreeks gevolg van het gemis van besef voor de heiligheid van het menschelijk leven, als van God gegeven. Hem toebehoorend, door Hem bepaald in zijn doel, verloop, wederwaardigheden en duur aan de eene zijde, en de leer van Darwinisme en Evolutionisme, de leer van "the survival of the fittest" aan de andere. Die leer is de grondslag van het lager en hooger onderwijs der burgerscholen, colleges en universiteiten onzer dagen. Het is dus te voorzien, dat de logica, die zoo onverbiddelijk den mensch tot het leven naar zijn beginselen brengt, straks den tegenzin wel overwinnen zal en telkens meer zullen komen, die deze praktijk zullen voorstaan. God raakt hoe langer zoo meer buiten het leven en de praktijk van ons Amerikaansche volk. Hoe kan het anders, terwijl de jeugd op de school stelselmatig van Hem en Zijn Woord afgewend wordt. En wat thans de jeugd is, dat is straks het volk. Zoo de Heere het niet verhoedt, ook mee door het Christelijk Onderwijs.

Er is nog iets waar Miss Goodnow ons met versterkte overtuiging van de onmisbaarheid daarvan dienen doet, en dat is: een Sanatarium voor zenuwlijders en krankzinnigen, en een Sanitarium voor teringlijders. Naar het ons wel vast voorkomt is er meer nood om een teringlijders sanitarium, en zouden we ook spoediger in dezen tot ons doel geraken dan in ons pogen, om een gesticht te bekomen voor zenuwlijders. Vooral omdat de behoefte aan het eerstgenoemde den menschen meer voor de aandacht staat. Waar er 500,000 elk jaar sterven aan de tering, en dat in dit land alleen, terwijl de tuberculosis in haar eerste stadiën wel te genezen is door verandering van klimaat; we aan alle zijden teringlijders ontmoeten, en er uit eigen intiemen kring dierbaren sterven, of naar een ander klimaat moeten wijken om huns levens wil, daar zal het met wat energieken arbeid niet zwaar vallen een flink Sanitarium voor Tuberculose-patienten te bekomen, zeg bijvoorbeeld, in Denver, Colorado.

Waarom hebben wij zoo weinig Karakters?

In een kort artikel in Daheim 1908—No 37, beantwoordt Prof. Reinhold Seeberg deze vraag met het volgende:

"Allereerst door de ongelukkige neiging den kinderen alles gemakkelijk te maken; het leeren moet gaan zonder moeite; achter elke schooltaak loert het spook der overlading. Maar hoe zal ooit de arbeid vreugde geven, als zij wordt vervangen door het spel? Hoe zullen ooit overtuigingen ontstaan, als er niet wordt geleerd te strijden en te worstelen?

De tweede grond is het noodlottig achteruittreden van de opvoeding tot gehoorzaamheid, de gewoonte aan vaste regelen en aan ondergeschiktheid onder gezag. Er is te veel teederheid en verweekelijking, te weinig groote en heilige liefde, te weinig ernst en te weinig gestrengheid in onze opvoeding. In plaats dat het kind ingroeit in de bestaande levensverhoudingen, leert het alles kritiseeren en licht opnemen. En het einde dezer opvoeding is een ziekelijk gepraat over het recht der individualiteit, en een zwakzinnige neiging zich "uit te leven." De phrase van "de eeuw van het kind" zal ons, wordt zij doorgevoerd, slechts een geslacht schenken van kinderachtige en onrijpe, verwarde en grillige menschen. Zoo komt men niet tot karakters. Alleen wie in zijn jeugd eerbied heeft geleerd en gehoorzaamheid, zal in het leven den eerbied hooghouden voor eigen overtuiging en de gehoorzaamheid tegenover haar weten te bevestigen.

De derde grond is het verdwijnen van het religieus leven in onze huizen. Niets voedt zoo goed op tot karaktervorming als het leven onder de alles beheerschende autoriteit van den levenden God. Gods Geest voedt inniger en ruimer op dan ouders en onderwijzers. Niets kan dezen grooten Opvoeder vervangen. Niet het voorschrift der wijsheid, dat men het goede moest doen en het kwade laten om de gevolgen, niet de beschouwing, dat men een nuttig lid zal worden van staat en maatschappij, niet de leus zijn leven door schoonheid op te voeren. Wie aan den levenden God gelooft, die heeft het gezag gekend, dat vaste overtuigingen geeft, die niet wankelen of wijken voor menschengunst of ongenade, voor de eischen der carrière of voor de vrees voor de publieke opinie. Wie God liefheeft, heeft een doel ontvangen voor zijn willen, waardoor het vest wordt aangetrokken. En langs vaste banen geleid.

Meer verstandigen ernst, meer groote liefde en meer van haar doel bewuste gestrengheid in de kinderopvoeding—alles met bewustheid van de verantwoordelijkheid aan het eind voor God—dat is het wat wij noodig hebben, bitter noodig.

Onkunde in de Heilige Schrift

Onkunde in Heilige Schrift is dezer dagen, in acht genomen, hoe lang het menschelijk geslacht het Woord Gods reeds heeft, en de vele middelen die er zijn om tot goede kennis van het Boek aller boeken te geraken, groot. Het volgende mag dienen als een staaltje. We lazen het achter in het zeer nuttig boekske van Herbert Moninger, A.M., B.D. "Fifty Lessons in Training for Service," bij onze Hollandsche boekhandelaren te bekomen.

Karel ontmoette zijn vriend James op straat en vertelde hem, dat hij uit visschen geweest was. Op de vraag: "Hoeveel visch hebt u gevangen?" was dit het antwoord: "Als ge bij het getal der boeken van het Oude Testament voegt dat van de boeken der Nieuwe; dit vermenigvuldigt met het getal apostelen, dat tegenwoordig was bij de verheer-

lijking op den berg; dit verdeelt met het getal boeken door Lukas geschreven; daarvan aftrekt het getal keeren dat Israël rondom Jericho toog; dit weer vermenigvuldigt met de zilverlingen, die Judas ontving voor het verraden van Christus, dan verdeelt met het getal verspieders door Mozes gezonden om Kanaän te verspieden; daaraan toevoegt het getal letters in den naam der stad, waarin de man in een boom klom om Christus te zien, dit verdeelt met de jongeren des Heeren, die Zonen des Donders geheeten werden; dan zal het resultaat het getal visschen aanwijzen, dat ik gevangen heb."

Dit rekenkundig raadsel werd een schooljongen ter hand gesteld om er het antwoord op te vinden. Het ging hem goed af tot hij aan de stad toe was, waarin die man in den boom klom om Jezus te zien. Hij wendde zich tot zijn moeder met de vraag of zij hem ook zeggen kon, wat des mans naam was en in welke stad hij woonde. De moeder wilde niet zeggen dat ze het niet wist, zij beloofde het hem morgen te zeggen. Ondertusschen ging ze met haar vraag naar de dominee. Deze beloofde haar dat hij het opzoeken zou. De jongen ging den volgenden dag met z'n probleem naar zijn "teacher" op de publieke school. Deze vond dat het incident haar zeer bekend voorkwam, maar het zoo opeens te zeggen kon ze niet. Morgen zou ze hem beduiden waar hij het zoeken moest. De "teacher" deed onderzoek naar de zaak bij haar moeder, die zich goed herinnerde de geschiedenis gelezen te hebben, maar waar ze te vinden was, wist ze niet. Deze moeder riep ook de hulp van haren herder in en verkreeg de belofte, dat Z.Eerw. het zou opzoeken. En ten slotte, ja toen kwamen deze twee moeders, een publieke schoolonderwijzeres, twee predikanten en een kleine jongen er achter, dat het Zaccheüs van Jericho was die in den boom klom, om Jezus te zien.

Deze uitslag wordt gebruikt om er winst mede te doen voor de zaak van verspreiding der Bijbelkennis. Wel, ze kan er uitnemend voor dienen. Wat moeten we denken van predikanten, die deze geschiedenis nog eerst opzoeken moeten? *(Gereformeerde Amerikaan).*

Uw Koninkrijk Kome.

:o:

SYNODALE VERGADERING VAN DE KERK DER WALDENZEN.

Het is niet noodig om aan de lezers van het *Gereformeerd Maandblad* te zeggen wie DE WALDENZEN zijn. Zij worden niet Protestanten genoemd, omdat zij zichzelven nooit beschouwden als leden van de Roomsche Kerk. Zij behoorden, weliswaar, tot die klasse van Christenen aan wie de Apostel Paulus zijn zendbrief aan de Romeinen schreef. Maar de naam "Waldenzen" wordt gegeven aan die Christenen, die, van de oudste tijden af, woonden in de valleien gelegen tusschen de Alpische bergen aan het Noorden van Italië. Afgezonderd van de bewoners van andere deelen van dat land, bleven zij gehecht aan den godsdienst van het Nieuwe Testament, en lieten zich nooit afleiden door degenen die trapsgewijze los geworden zijn van de leer van Paulus en de andere Apostelen. In de eerste eeuwen van de Christelijke Kerk blijkt het, dat de Kerk die later den naam van de "Roomsche Catholieke Kerk" ontving, zich over deze Christenen niet bekommerde. Later echter, naarmate de "Katholieke" Kerk meer en meer bedorven werd, nam zij notitie van de "Israël der Alpen," zooals de Waldenzen somtijds genoemd worden—een notitie welke, in den loop der tijden, de vorm aannam van de vreeselijkste vervolgingen.

Doch het is niet ons plan om iets over de geschiedenis van dit door op wonderbaarlijke wijze bewaarde Kerk, te melden. Wij willen iets mededeelen omtrent hun laatste Synodale Vergadering, die in de maand September l.l. te Turin gehouden werd. De Vergadering werd bijgewoond door 143 leden—het grootste getal dat ooit in hun geschiedenis de Synode bijgewoond heeft—een getal dat getuigenis geeft aan den vooruitgang van deze belangrijke Kerk. Weliswaar, was het getal leden, dat dit jaar gerapporteerd werd minder dan dat van voorleden jaar, maar dat was toe te schrijven aan de verwoestingen welke te Messina, de Zeehaven van het eiland Sicilië, voorleden jaar plaats vond—de aardbeving namelijk, vergezeld van een volkanische uitbarsting en de vloedgolf—verwoestingen waarin duizenden menschen hun levens verloren.

De Moderator van de Synode was Signor Gianpiccoli, één van de leeraars van Turin, die de Synode op de gebruikelijke wijze opende. Daarna ging men voort met de gewone bezigheden welke bij zulke vergaderingen altoos verricht worden. Doch hier, gelijk in meeste dergelijke bijeenkomsten, waren er sommige punten welke de aandacht van de vergadering dit jaar bijzonderlijk bezig hielden. Eén van die punten was:

HET GEBREK AAN CANDIDATEN VOOR DEN HEILIGEN DIENST.

De wijze waarop deze kleine Kerk der Waldenzen zich geduriglijk uitbreidt, eischt een vermeerdering van studenten in de theologie. Wij herinneren ons den tijd toen de Waldensche Kerk, alhoewel bevrijd van openlijke vervolging, beperkt werd bij hare valleien te midden van de bergen van Noord-Italië. Maar zoodra gansch Italië voor haar open stond, is zij begonnen zich naar de groote steden van Italië uit te breiden. Haar eerste doel was, om te zorgen voor hare eigene leden die genoodzaakt waren hunne valleien te verlaten, en onderhoud te zoeken in de verschillende steden van hun vaderland, waarheen de Kerk hen moest volgen. Maar terwijl dit de eerste aandrang was,

om nl. leeraars naar de groote steden te zenden, om te arbeiden onder haar eigene leden aldaar, zijn zij trapsgewijze er toe gekomen om ook onder de Roomschen van die steden te arbeiden, en is het hun gelukt nieuwe gemeenten in sommige steden op te richten.

Daarenboven zag zich de Kerk genoodzaakt om leeraars naar gewesten te zenden buiten Italië. Er zijn in twee staten van Zuid-Amerika, nl. Paraquay en Argentinië, ten minste 7,000 Waldenzen, en die zien naar de moeder Kerk in de valleien op om leeraars, die onder hen het brood des levens zullen breken. Doch zelfs dit is niet alles. In Nieuw York alleen

ZIJN ER 600,000 ITALIANEN,

meer dus dan in eenige stad van Italië, en van die Italianen zijn niet weinigen Waldenzen; en die roepen naar de kleine Kerk van de Alpische bergen om over te komen en hen te helpen door hun het Evangelie in hunne moedertaal te verkondigen.

Doch de roepstem breidt zich nog verder uit, want in Zwitserland, Frankrijk, en zelfs Egypte zijn er ook Waldenzen onder de vele Italianen die naar die landen verhuisd zijn, en ook zij verlangen naar en bidden om de diensten van leeraars van die Kerk, die zoo lang te midden van het Roomsch bijgeloof de vlag des Evangelies omhoog gehouden hebben.

EN WAAR ZIJN DE MANNEN,

die naar al die steden, al die landen gezonden kunnen worden? "Echo answers: Where?" De weerklank antwoordt: "Waar?" Het werk voor leeraars vermeerdert met den dag, en het getal leeraars neemt helaas af. Zelfs de Fransche Zending langs de Zambesirivier—het groote zendingwerk begonnen en voortgezet door wijlen Ds. Colliard—lijdt hieronder, aangezien dat dat werk grootendeels van de Waldensche Kerk voor arbeiders afhankelijk was.

Dit was een toestand van zaken die veel van den tijd van de Synode opnam. Veel werd erover gesproken, veel gebeden, en van meer dan één kant werden middelen aan de hand gegeven, om eene verandering in dit opzicht te weeg te brengen. Men gevoelde, dat de geestelijke toestand der Kerk, en vooral van de jeugd der Kerk, eene zaak was, die in het bijzonder eene oorzaak moest wezen van veel gebed voor Gods troon, en eene roepstem ging van de Synode uit tot professoren en onderwijzers ter herinnering dat de hoogere scholen en de colleges beschouwd moesten worden als Kweekscholen voor het Theologisch Seminarie.

Maar er was een andere zaak welke de aanacht der Synode tot zich getrokken had, en die was

DE ONGENOEGZAME TRAKTEMENTEN VAN LEERAARS.

In de laatste vijf-en-twintig jaren zijn de levensmiddelen opmerkelijk gerezen. Het salaris waarvan een leeraar vroeger leven kon en zijn huisgezin onderhouden en opvoeden is thans daartoe gansch en al ontoereikend. Het salaris van leeraars in hun eigene valleien is slechts £95, en zelfs in de steden gaat het £150 niet te boven. Het is derhalve een vraagstuk daar geworden hoe een leeraar naar zijn stand kan leven; zijne kinderen opvoeden, belastingen betalen en iets aan goede zaken geven, die zulk een schraal salaris ontvangt. Die omstandigheid schrikt vele beloovende jonge mannen van het Theologische Seminarie af. En dit verwondert ons niet. Het zou een treurige zaak zijn indien de jonge mannen der Kerk zich op de studie der theologie zouden toeleggen enkel om geld te bekomen, of om een fatsoenlijke betrekking te verkrijgen. Maar het zou even treurig zijn als een Kerk niet verstond dat de arbeider zijn loon waardig is, en dat hij naar zijn stand moet leven. Omtrent 300 jaren geleden was er geen heiliger man in Engeland dan Richard Baxter, de schrijver van "De eeuwige Rust der heiligen." Hij zelf heeft alles opgeofferd om Christus wil, maar zelfs hij zeide: "Scandalous pay makes a scandalous ministry"—d.i. schandelijke salarissen zijn de oorzaken van schandelijke evangelie arbeiders.

Wel is waar zijn de Waldenzen een arm, verdrukt volk geweest, en over 't algemeen zijn zij zulks nu nog, en daarom is het dat dit vraagstuk van 't onderhouden van hun leeraars voor hen zeer moeilijk is op te lossen. En nochtans moet het opgelost worden. Tot omtrent 50 jaren geleden ontvingen zij jaarlijks geldelijke bijdragen van Christenen behoorende tot de Episkopaalsche Kerk van Engeland. Maar sedert dien tijd zijn de vervolgingen van wegen de regeering van hun land opgehouden, en de belangstelling in hen is derhalve minder geworden. Daarenboven is het ritualisme in de Engelsche Kerk in de laatste halve eeuw geweldig toegenomen, en de Waldenzen zijn niet slechts een Evangelisch, maar ook een Presbyteriaansche Kerk — overeenkomende wat kerkbestuur betreft met onze Ned. Ger. Kerk. De bronnen van hulp uit Engeland zijn dus opgedroogd. Ach dat bemiddelde menschen het voorrecht van *geven* verstonden, — geven, niet brokjes, maar wat hun zelven zelfopoffering kost! Dat zij verstonden wat het beteekent vrienden te maken met den onrechtvaardigen mammon! Zoo God in Zijne voorzienigheid den Waldenzen een uitweg niet aanduidt, zal de zaak van Christus niet alleen in Roomsch-Italië, maar ook in andere landen schade lijden. Gode zij dank, dat niettegenstaande alle moeielijkheden in haar weg, de Waldensche Synode

EEN ZEER AANMOEDIGEND RAPPORT VAN EVANGELISATIEWERK

in den boezem der vergadering kon inleveren. Het Italiaansche volk, en vooral de welopgevoede klassen — gevoelen dat zij een *inlandsche* Evangelische Kerk in hun midden hebben, wier leer en wijze van

godsdienst overeenkomen — niet met de Roomsche Kerk, die de Kerk van Italië is, maar met de Kerk van de eerste eeuw—de Kerk van Petrus, Johannes en Paulus. In vele plaatsen bewonderen de Roomsche Italianen den moed, de volharding der Waldensche Kerk in het verkondigen van het Evangelie, en haar liefde getoond in het zorgen voor de armen. Zij benijden de geestelijke vrijheid van haar leden, en, alhoewel niet velen van de hoogere klassen in de maatschappij zich bij de Waldenzen gevoegd hebben, nochtans koesteren zij meer sympathie voor de Waldensche Kerk dan voor hun eigen, welke, zoo als zij weten, haar leden in de middeleeuwsche duisternis tracht te houden.

De tegenwoordige tijd is voor de Waldenzen van het aller grootste belang: zij staat gereed om het land van Italië, het land waarvan Rome, tot welke Paulus zijn Zendbrief zond, de hoofdstad is, in en door te gaan, en hetzelve te evangeliseeren. Kunnen wij niet met den psalmist aangaande haar zeggen:

WEL MOGEN ZIJ VAREN DIE U BEMINNEN?

O God! wek mannen en vrouwen in dit land op, die in de weelde en overvloed leven, om van hunne duizenden ponden te nemen, en aan dit zoo van God gezegende volk te geven!

A. McG.

De Gemeente Weenen in Natal.

——:o:——

Eene voorlezing van Ds. H. F. Schoon, *gehouden in de kerk te Moria, in gezegde gemeente, den 16den October 1909.*

(Vervolg.)

Een andere moeilijkheid, en die de gemeente veel stoffelijke opoffering gekost heeft, is de herhaalde verplaatsing van de kerk aan Klein Tugela geweest. Vóór de stichting der gemeente, nog onder de bediening van Dr. H. E. Faure, heeft Br. Marthinus Oosthuizen vergunning gegeven dat de Marianne-kerk op zijne plaats gebouwd werd; maar men heeft toen verzuimd de zaak in geschrifte te brengen. Hij had echter het plan, bij verkooping der plaats de voortdurende kerkvergunning een servituut erop te maken; doch toen hij de plaats aan Br. T. Howell verkocht, heeft hij niet eraan gedacht. Dit deelde Br. Oosthuizen mede in de kerkeraadsvergadering van 29 April 1864. Br. Howell verklaarde zich toen gewillig om transport te geven van een akker gronds, met vergunning van weiveld onder zekere bepalingen. Den 20sten Juni 1864 ontving de kerkeraad bericht, dat het Gouvernement een erf te Estcourt wilde geven, als men daar eene kerk bouwde. Er werd ook herhaaldelijk besloten tot het inzamelen van gelden voor dat doel; maar tot het bouwen van eene kerk aldaar is het niet gekomen. In de vergadering van 3 Juli 1864 bood Br. Howell een tweede akker gronds te koop aan voor £50; en Br. Marthinus Oosthuizen bood toen schriftelijk 300 akkers vrij weiveld aan op zijn toemalige plaats Enon, als men de kerk daar wilde bouwen. Men is echter niet tot een bevredigende oplossing gekomen; en de zaak is hangende gebleven, totdat men in 1876 een kerk—en schoolgebouw oprichtte te Sterkspruit. Ook hier verzuimde men echter de kerk het blijvende recht op de plaats te verzekeren; en zoo heeft men ook deze gebouwen later moeten prijsgeven. De laatste maal, dat wij er kerk gehouden hebben, was in Jan. 1890.

Ondertusschen had de Heer echter uitkomst gegeven. In 1882 schonk Br. Frans van der Merwe de kerk 50 akkers, met geen ander servituut dan dat het niet verkocht mocht worden zonder zijn persoonlijke toestemming. De plaats werd ineens op den kerkeraad getransporteerd en *Moria* genoemd. De kerkeraad liet er terstond eene pastorie op bouwen voor Ds. Döhne. Voorts besloot de kerkeraad den 8sten April 1889 hier ook eene kerk te bouwen: Als consulent is mij de eer te beurt gevallen, den hoeksteen ervan te leggen; en uw tegenwoordige leeraar heeft het genoegen gehad, de nieuwe kerk te mogen inwijden den 27sten Maart 1891. Dat is het gebouw, waarin wij nu samenvergaderd zijn.

Zooals reeds gezegd, was het gebouw aan Sterkspruit niet slechts voor kerk, maar ook voor school bedoeld. Er is daar indertijd, en later hier te Moria, soms een bloeiënde school geweest; en soms ook in andere deelen der gemeente. De zaak der opvoeding is echter reeds veel vroeger in de gemeente met ernst ter hand genomen. De eerste schoolcommissie werd door den kerkeraad benoemd den 30sten Oct. 1865, en bestond uit den leeraar, Ds. McCarter, en de Brs. J. G. Hattingh en J. N. Boshoff. Er is toen eene school geopend te Weenen; doch na verloop van eenige jaren kon de kerkeraad de zaak niet bijhouden en besloot men, de Synode te verzoeken haar over te nemen. In de Acta Synodi van 4 Juni 1868 lezen wij daaromtrent het volgende.

"De Scriba brengt voor de aandacht der vergadering den toestand der school te Weenen. Deze is de eenigste openbare school in Natal, die onder het bestuur onzer kerk staat. Hij leest een verslag omtrent den toestand der school, en, uit naam der schoolcommissie en met toestemming des kerkeraads van Weenen, verzoekt hij de algemeene kerkvergadering om, indien zulks doenlijk is, deze school onder haar bestuur op te nemen bij wijze van eene zendingzaak. Eene discussie volgt hierop; en eindelijk, op voorstel van den ouderling van Pietermaritzburg, J. N. Boshoff, besluit de vergadering: Aan den leeraar en kerkeraad van Weenen wordt aanbevolen, deze school zooveel hun vermocht te onderhouden en aan te kweeken, en indien zij zulks nog begeeren, hun verzoek schriftelijk en nauwkeuriger bij de eerstvolgende algemeene kerkvergadering in te zenden.

Kort daarna is deze school gesloten. In de kerkeraads-vergaderingen van den 15den Oct. en den 24sten Dec. 1877 werd er weer beraadslaagd over het oprichten eener kostschool te Weenen; doch men zag toen geene kans daartoe, omdat er nu veel onderwijzers waren op de buitenplaatsen. In 1888 werd er echter toch weer eene school te Weenen geopend: en in de Acta Synodi van den 7den Juni 1888 lezen wij daaromtrent het volgende.

"De predikant van Weenen stelt voor, gesecondeerd door den ouderling van Greytown: 'De synode bepale, dat eene toelage van £3 per maand, voor een jaar, uit de zendingkas aan den kerkeraad van Weenen worde toegekend, ten einde een godsdienstige school voor behoeftige blanke kinderen op het dorp Weenen te openen; dit geld zal slechts worden betaald, wanneer de school in werking is.' Een uitvoerige discussie volgt; en daarna wordt het voorstel unaniem aangenomen."

Het heeft ook in deze gemeente lang geduurd, eer er vanwege onze kerk direkt zendingwerk onder de heidenen gedaan werd; maar beide direkt en indirekt hebben van onze gemeenteleden van oudsher hunne belangstelling en samenwerking indeze bestond. Een eigenaardige wijze van doen herinner ik mij uit mijne consulentsbediening alhier. Een broeder, op wiens plaats er een zendingwerk was, had het vaste gebruik, 's Zondags tegen kerktijd bij zijne kaffers rond te rijden en zich te vergewissen dat elkeen naar kerk ging: Hij wilde geene kaffers op zijne plaats hebben, die niet naar kerk gingen.

Onder de blanken zelf is de geestelijke bearbeiding, vooral wat het huisbezoek betreft, wegens omstandigheden niet altijd naar wensch geweest. 't Schijnt zelfs, of men in 't geheel niet gewoon was aan huisbezoek, toen het volgende genotuleerd werd in de kerkeraads-vergadering van den 30sten Dec. 1872. "Ouderling Hattingh stelt voor, dat 't niet alleen plichtmatig is, maar vooral van 't allergrootste belang voor den geestelijken welstand der gemeente, dat de leeraar, vergezeld van een kerkeraadslid, de bijzondere leden der gemeente bezoeke, om met hen over hun eeuwige belangen en tevens over de belangen der gemeente te spreken. De vergadering stemt volkomen overeen hiermede, en benoemt ouderling Buys als metgezel van den leeraar voor 't onderste gedeelte van de gemeente en Br. Pretorius voor Klein Tugela." Aan dit besluit is toen ook gevolg gegeven; en in de vergadering van 17 Maart 1873 werd er schriftelijk verslag van gedaan, terwijl besloten werd dit verslag in 't kerkelijke archief te bewaren.

Blijkt hieruit, dat het geregelde huisbezoek destijds nog iets buitengewoons was;—er blijkt te gelijk uit, dat de belangen der gemeente op 't hart gedragen en naar vermogen bevorderd werden. En dat het werk des Heeren in de oude dagen ook in deze gemeente niet ongezegend geweest is, is mij voldingend gebleken in mijn omgang met dezulken als J. G. Hattingh, M. J. Oosthuizen, J. C. Buys. A. W. J. Pretorius en anderen, die ik in den hemel weer hoop te ontmoeten. Maar het wordt tijd, dat ik u ook eenige bijzonderheden mededeele van de predikanten, die hier gestaan hebben.

Sedert de stichting der gemeente zijn er elf predikanten beroepen: Namelijk Jan Hendrik du Plessis, den 19den Oct. 1859; Louis Francois Gottlieb Biccard, den 28sten Maart 1861; John McCarter, den 28sten Juli 1862; Henry Gonin, den 28sten Juni 1867; Richard Craig, den 25sten Feb. 1868; Jan Adam Büchner, tweemaal, den 16den Aug. 1880 en den 22sten Dec. 1881; Johannes Araham Joubert, den 30sten Mei 1881; Gottfried Andreas Döhne, den 6den Maart 1882; Daniel Johannes Pienaar R.z., den 28sten April 1890; Pieter Johannes Pienaar, den 23sten Juli 1890; en Andrew Milne Murray, den 13den Oct. 1890. Van dit elftal hebben slechts vier de beroeping aangenomen, namelijk Di. McCarter, Craig, Döhne en Murray.

Ds. John McCarter heeft, als Schot, in Schotland gestudeerd; is toen naar Holland gegaan, om onze taal te leeren: en kwam daarvandaan naar Zuid Afrika, om te helpen voorzien in den toenmaligen nood onzer kerk aan predikanten. Zoo is hij naar Weenen gekomen, en heeft hier gestaan van 1862 tot 1867. Hij was toen ongehuwd. Hij heeft sommige Schotsche eigenaardigheden gehad. De synode heeft hem, bij voorbeeld, op de vingers moeten tikken; omdat hij soms aanneming hield zonder een ouderling erbij, en omdat hij ongenegen was de Christelijke feestdagen te vieren die niet op Zondag invielen. Toch is hij een goed man en een ijverige Evangeliedienaar geweest: Ik heb hem persoonlijk gekend, en veel genoegelijken omgang met hem gehad. Vooral voor de jeugd heeft hij zich zeer beijverd: en toen hij henenging, hebben de kinderen en jongelieden hem zeer gemist. In 1867 nam hij een beroep aan naar Ladysmith; en daarvandaan is hij in 1874 teruggegaan naar Schotland. Later heeft hij met zegen gearbeid in Amerika; eerst als gevestigde leeraar in eene gemeente, en daarna als zendeling onder de Joden. Bij 't klimmen der jaren is hij, als emeritus, weer naar Schotland gegaan; en in 1908 is hij daar gestorven, op 75 jarigen leeftijd. Hij heeft de Hollandsche taal zuiverder gesproken dan eenig ander onzer Schotsche predikanten, die ik ontmoet heb, behalve Dr. Robertson; en zijne belangstelling in onze kerk kan, o.a., daaruit blijken, dat hij eene geschiedenis ervan geschreven heeft, die eerst in 't Engelsch en later ook in 't Hollandsch in 't licht gegeven is.

Ds. Richard Craig was ook een Schot, op dezelfde wijze naar Zuid Afrika gekomen als Ds. McCarter. Hij is predikant van Weenen geweest van 1868 to 1881; en trad in het huwelijk met een Afrikaansch meisje, Hester Maria Kriel van Franschhoek, die zich in alle opzichten een waardige en voorbeeldige predikantsvrouw betoond heeft. Hij was een warme christen en heeft, naar de mate zijner krachten, getrouw in de gemeente gearbeid; doch in de Hollandsche taal is hij nooit recht thuis geweest. In 1878 werd hij getroffen door een aanval van beroerte, die hem geheel verlamde, en ook het spraakvermogen benam; hoewel hij het verstand behouden heeft. Eenigen tijd na het begin zijner ziekte is hij met zijne gade naar Franschhoek gegaan, en is daar bij de betrekkingen zijner vrouw gebleven tot zijn dood toe. Hij was

geheel hulpeloos, en moest als een kind verpleegd worden; maar zijne trouwe gade en de leden harer familie hebben alles voor hem ten beste gehad; en ook nadat hij zijn ontslag van de gemeente gekregen had, hebben de Natalsche gemeenten hem hunne liefde en belangstelling blijven betoonen, door hem van tijd tot tijd geldelijke bijdragen toe te zenden. Ondertusschen was de gemeente onder bearbeiding van den consulent, Ds. Turnbull van Greytown, die zich voor haar vele opofferingen getroost heeft.

In de kerkeraadsvergadering van den 28sten April, 1879, werd het volgende genotuleerd: " De kerkeraad den toestand der gemeente in aanmerking genomen hebbende, is van gevoelen dat hij de gemeente behoort aan te sporen om een predikant te verkrijgen; aangezien haar leeraar en herder, de WelEerw. Richard Craig, wiens getrouwe diensten in deze gemeente hij met dankbaarheid erkent, in zoodanigen toestand van krankheid verkeert, dat de kerkeraad geen hoop op beterschap heeft."

Deze zaak is daarna voor de gemeente gelegd, en ook aan Ds. Craig is erover geschreven; want hoewel hij noch spreken noch schrijven kon, heeft toch zijne gade zich zoo aan hem gewend, dat zij uit het geluid, dat hij voortbracht, en uit zijn gebaren kon begrijpen alles wat hij wilde zeggen. Dien ten gevolge kwam er; den 16den Aug. 1880, een verzoek van wege Ds. Craig ter tafel om eervol ontslag. De kerkeraad besloot toen echter met het geven van ontslag nog wat te wachten; en beriep terstond Ds. Büchner, als tweede predikant van Weenen.

In zijne krankheid te Franschhoek heb ik het voorrecht gehad Ds. Craig te mogen bezoeken; met hem te mogen bidden; en ook met behulp zijner gade, met hem te mogen spreken. En het heeft mij toen getroffen, met welk een kinderlijke tevredenheid hij en zijne gade in 's Heeren beschikking berustten; en welk een teedere liefde zij beiden jegens de gemeente Weenen bleven koesteren. Na zijn eervol ontslag, hetwelk de kerkeraad den 28sten Februari ontleende, heeft hij nog tien jaar geleefd. In 1891 is hij zijne eeuwige ingegaan; en niet lang daarna is zijne gade hem gevolgd: Zij hebben geene kinderen nagelaten.

(Wordt vervolgd).

Het ongeloof der Joden.

"*En hoewel Hij zoo vele teekenen gedaan had, nochtans geloofden zij in Hem niet.*" Johannes 12 : 37.

(Onveranderd.)

Gij merkt al dadelik dat ik tans tot u ga spreken over het ongeloof. Het ongeloof der Joden, maar ook het ongeloof bij ons. Misschien vraagt gij: "Maar is dit dan nu een toepasselik onderwerp voor Dingaansdag? Wij zijn immers hier gekomen om feest te vieren, en dat wel een dankfeest, zou het niet meer toepasselik geweest zijn over Ex. 12 of over Ps. 116, waar van grote verlossingen gemeld wordt, te spreken? Ware daar onder ons geen ongeloof, of indien het niet nodig was dat wij tegen het ongeloof gewaarschuwd werden, dan kon men zo vragen. Wij vertrouwen, dat allen hier in deze tent overtuigd zullen wezen, eer wij geëindigd zullen hebben, dat men wel degelik en toepasselik over het ongeloof kan spreken, ook op het *Dingaans*feest. De grote, en bijna enige beschuldiging tegen de Joden in het N. T. is hun ongeloof. Hun ongeloof wordt genoemd als de oorzaak van al hun gedrag. Hun ongeloof, in sommige gevallen, bond als het ware de macht van de Heiland, zodat Hij geen wonderwerken kon doen. "Hij heeft aldaar", zo lezen wij in Matth. 13 : 58, "niet vele krachten gedaan, wegens hun ongeloof." De wijze hoe zij zich gedroegen tegen de Heiland en Zijne prediking was het gevolg en de uitdrukking van hun ongeloof. De eindelike verwerping en kruisiging van de Heiland vloeide voort uit het ongeloof van dat volk. Niet alleen verwierpen zij de Here Jezus en het Evangelie van zichzelven; maar ook de heidenen moesten Hem niet aannemen of van Hem horen. "En Hij zeide tot mij: Ga heen, want Ik zal u vèr tot de heidenen afzenden. *Zij hoorden Hem nu tot dit woord* toe; en zij verhieven hunne stem, zeggende: "Weg van de aarde met zulk eenen, want het is niet behoorlik dat hij leve" Hand. 22 : 21, 22. Het ongeloof was niet alleen verantwoordelik voor hun gedrag in al deze dingen, maar hun ongeloof is ook het antwoord op de vraag: "Waarom moest, en moet dat volk zo veel lijden?" Jezus weende over Jeruzalem toen Hij zag al die vreeslike oordelen die over stad en volk zouden uitgestort worden, als een gevolg van zijn ongeloof, Luk. 19 : 41, 42. De verwoesting van hun stad en tempel, hun land ging over in de handen van vreemden, zij zelven verstrooid onder alle volken onder de hemel, vermoord, verjaagd, verkocht in slavernij. Waarlik de geschiedenis van dat volk is een sprekend beeld van de macht en de gevolgen van het ongeloof! Het zij ons tot lering en tot waarschuwing!

Sprekende naar aanleiding van ons tekst letten wij ten eerste op het feit, dat de Joden voor hun ongeloof hoegenaamd geen verschoning hadden; ten tweede letten wij op de oorzaken van hun ongeloof; ten derde passen wij dit op ons eigen geschiedenis, en op ons dageliks leven toe; en eindelik enige lessen van toepassing afgeleid uit deze geschiedenis:—

I. De Joden hadden geen verschoning voor hun ongeloof.

(1). De Heiland had door vele tekenen getoond dat Hij de Messias was en geen ander. Doden had hij opgewekt, Lazarus, de dochter van Jaïrus, de zoon van de weduwe te Naïn. Leverde Hij niet daarmede het bewijs van Zijn goddelike almacht? Hij had macht over de dood, de dood moest voor Hem wijken. Zijn vele wonderwerken — water in wijn veranderd, op de bruiloft te Kana, waar Hij Zijne heerlikheid openbaarde, en Zijn discipelen in Hem geloofden. Waren de Joden niet getuigen van al deze dingen? Vijf duizend gespijzigd met

een paar broden en enige vissen. De woeste en geweldige baren der zee gehoorzaamden Hem, Hij bestrafte de storm en daar was stilte. Zijn wonderen verricht tot verlossing en heil van de mens. Kranken werden genezen; duivel-bezetenen werden verlost; blinden de ogen geopend; doven het gehoor terug gegeven; stommen de tongen losgemaakt, enz., enz.

Zijn prediking zelf was een bewijs van Zijn goddelike afkomst. Zelfs Zijn vijanden moesten erkennen, dat Hij leerde als macht hebbende, en waren verbaasd. Matth. 7 : 28, 29.

En eindelik zijn leven en omgang onder hen was nog het grootste teken, en bewees dat Hij de Messias was. Zijn leven was een gedurige opoffering, heilig, rein en toegewijd. Met een heilige uitdaging daagde Hij hen uit: "Wie van u overtuigt Mij van zonde?" Joh. 8 : 46, en zij moesten Hem het antwoord schuldig blijven. Was zijn leven niet onzelfzuchtig, liefde en nederigheid, en vol van dienen en medelijden met alle lijdenden? Waar bleef nu de verschoning, de verontschuldiging van de Joden voor hun ongeloof? Daar is absoluut geen verschoning, de Jood staat gevonnist, veroordeeld,— hij is schuldig.

(2). Maar de zonde van de Joden wordt groter en vreesliker, doemwaardiger, wanneer wij verder daarop wijzen, dat al *die vele tekenen* voor *hen* gedaan werden. "Hoewel Hij zoovele teekenen *voor hen* gedaan had nochtans geloofden zij in Hem niet." De Heiland had die tekenen niet gedaan om voor Zichzelf een naam te maken. De wereld te laten zien wat Hij doen kon. Het kostte Hem veel, de grootste opoffering die de wereld ooit gezien heeft: "Die in gestaltenis Gods zijnde, geenen roof geacht heeft Gode even gelijk te zijn, maar heeft Zichzelven vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende en is de menschen gelijk geworden. En in gedaante gevonden als een mensch, heeft Hij Zichzelven vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja den dood des kruises," Filip. 2 : 6-8. Hij deed dit alles voor *hen*, om hen te redden, te bekeren, tot het geloof te leiden. De komst van de Heiland had maar één doel n.l. de zaligheid van de Joden en met en door hen de zaligheid van de wereld. Wij merken in het voorbijgaan aan, dat het ongeloof van de Joden, en van de wereld vandaag, zal nochtans Gods raad, Gods doel niet vernietigen — God zal Zijn doel bereiken. Dat de Heiland al die tekenen voor hen, tot hun voordeel deed, zien wij ook uit het geval van Lazarus. Hij kwam niet dadelik toen Hij hoorde dat Lazarus krank was, zoals men verwachtte, maar bleef nog twee dagen in de plaats waar Hij was (Joh. 11 : 6), om daardoor de gelegenheid te krijgen een groter teken te doen — niet een zieke gezond te maken maar een dode op te wekken. O hoe vreeslik klinkt dat woord in het licht van al deze tekenen — "Nochtans geloofden zij in Hem niet." "Indien Ik niet gekomen ware, en tot hen niet gesproken had, zij hadden geene zonde, maar nu hebben zij geen voorwendsel voor hunne zonde," Joh. 15 : 22.

II. Letten wij nu in de tweede plaats op de oorzaken van hun ongeloof.

(1). Zij waren reeds geestelik blind en verhard toen de Heiland verscheen onder hen. Dit had Jesaja reeds van hen gezegd. Wat bedoelde Jesaja daarmee? Het was een oordeel, die blindheid en hardheid des harten, en dat oordeel was 't gevolg van herhaalde en moedwillige verzetting tegen God en tegen Zijn Woord. De Joden hadden veel licht in vergelijking met de andere volken. Zij hadden Mozes, en de profeten, zij handelden niet naar dat licht, en 't gevolg was verharding en blindheid. De Heiland vond hen in die ongelukkige toestand. Zij konden toen wegens die blindheid en hardheid des harten niet geloven. Het was nochtans voor hen gene verschoning, want het was het gevolg van een gedurige verzetting tegen de waarheid. Het Woord van God heeft altijd twee uitwerkingen, of laat mij liever zeggen één van twee uitwerkingen. Is het niet een zegen, dan is het een oordeel, het vertedert, of het verhardt, het maakt levend, of het doodt, het is òf een reuke des levens ten leven, òf een reuke des doods ten dode. Het is vandaag nog zo.

(2). Zij konden niet geloven want zij hadden de eer der mensen lief, meer dan de eer van God, mensenbehagers (Joh. 12 : 43), en dit kan niet. Zolang de eer van de mens zwaarder weegt dan de eer van God, kan men niet geloven. Paulus zegt: "Zoo ik nog menschen behaagde zoo ware ik geen dienstknecht van Christus," Gal. 1 : 10b.

(3). Te veel gehechtheid aan de leeringen en instellingen van menschen (Mark. 7 : 7, 8), was een ander oorzaak van hun ongeloof. Daardoor hadden zij het woord van God krachteloos gemaakt. Het woord van God kon zijn werk in hun hart niet doen, want het werd verdrongen door andere instellingen. Daar wordt zoveel gesproken onder de Afrikaners over "onze vaderen", "de gewoontenzeden en godsdienst van onze vaderen, enz., enz." Men lere toch te onderscheiden en te weten welke de werkelik goede gewoonten en zeden waren, en niet maar blindelings volgen, en daardoor veel dat nu goed is veroordeelt en verwerpt omdat het niet bij de vaderen was en omdat die daar niets van wisten. Daar waren ook fouten en verkeerde dingen in die oude dagen, want de mensen waren toen helaas ook maar mensen zoals wij, en niet engelen.

(4). Wij noemen u een vierde oorzaak van hun ongeloof n.l. hun godsdienst was een blote vormdienst geworden. Daar was de verdorde vijgeboom een beeld van mooie, schone bladeren maar geen vrucht. Een vorm is goed, maar hij moet leven in zich hebben. De vorm moet de openbaring van het leven wezen. De vorm moet zich schikken kunnen naar het leven, niet het leven naar de vorm. Het gevolg van die vormdienst bij de Joden was zoals Stephanus het uitdrukte in Hand. 7 : 51: "Gij hardnekkigen en onbesnedenen van harten en ooren, gij wederstaat altijd den Heiligen Geest, gelijk uwe vaders ook deden." De Heilige Geest die het leven in de godsdienst is, kon zich niet openbaren of Hij moest 't doen volgens

die oude gewoonten, gebruiken en ceremonies in de tempeldienst, en dit kon niet. Zij waren zo gewoond aan de oude lederzak, dat toen de Heiland met de nieuwe wijn kwam, zij die in de oude leder zak wilden ontvangen volgens de oude vormen. Zij konden zich niet schikken naar de nieuwe en krachtige openbaring van het leven, er bleef dus niets over, (want zelf aan een kompromis was niet te denken) dan zich te verzetten, te veroordelen en te verwerpen.

III. Passen wij dit nu op ons eigen geschiedenis en op ons dageliks leven toe, wat vinden wij dan? Wij zijn hier bij elkaar gekomen om een dankfeest te vieren. Dingaansdag herinnert ons aan zekere gebeurtenissen in de geschiedenis van ons volk. Dit doen wij vooral met het oog op wat God voor ons volk gedaan heeft. De dag herinnert ons daaraan, dat God ook voor ons volk vele tekenen heeft gedaan, waardoor Hij getoond heeft dat Hij hun God wilde wezen, en zij in Hem konden geloven en op Hem konden rekenen. Die wonderlike verlossing uit Dingaans macht daar op de wal van Bloed Rivier op de 16de Des. 1838, nu 70 jaren geleden, een handvol Afrikaners (boeren) tegen duizenden Zulus. Wij kennen allen die geschiedenis en behoeven niet in biezonderheden te treden. Hoevele verlossingen, uitreddingen, vóór en na die datum heeft God niet aan dat volk gegeven! Zij waren allen zovele tekenen, wonderwerken, die Hij voor *hen* deed om hen en hunne nakomelingen op te leiden tot het geloof in Hem. Komen wij wat nader in ons geschiedenis, en denken aan al de gebeurtenissen gedurende de jongste oorlog. Uit hoeveel gevaren God gered heeft. Menigmaal omringd door de vijand, onder een hagelbui van kogels en bommen, en toch bewaard gebleven en veilig uitgekomen. Zie ik niet hier vóór mij diegenen die daarvan getuigen kunnen? Denk er aan hoe God voor ons zorgde in die donkere dagen, voor voedsel en kleeding. Denk er aan hoe Hij ons zegende met gezondheid. Wij hadden geen dokters of medicijnen, maar wij hadden die ook waarlik niet nodig, want wij waren zo gezond als nooit te voren met al de dokters en medicijnen, behalve onze gewonden moesten soms meer lijden omdat bekwame hulp niet altijd te verkrijgen was, en toch ging het met hen ook boven verwachting onder die omstandigheden. Mijne vrienden, dit was Gods hand! Dit waren Zijne tekenen voor ons gedurende de oorlog, om ons te leiden tot het waarachtig en kinderlik geloof in Hem. Hij heeft vele tekenen in de oorlog gegeven!

Hoe is het ons gegaan sedert die oorlogswolken verdwenen zijn, sedert de vrede hersteld is geworden? Och, ook hier, tussen de sluiting van de vrede te Vereniging en nu, heeft God zovele tekenen gedaan, meer dan wij in staat zijn om op te sommen. Wij dachten soms, en misschien dikwels in de oorlog, dat ingeval de twee Republieken vielen, uitgewischt werden, het met het afrikaanse volk gedaan zou wezen. Wat is gebeurd? hoewel de oorlog ons nog vers in het geheugen is, hebben wij reeds zelfregering, ons eigen parlement, samengesteld uit mannen, uit ons volk en door ons gekozen. Wij vragen u, is dit niet een teken en wonder Gods? Is zoiets voorheen geschied? Wij waren bekommerd over het voortbestaan van ons volk als natie, en wat is gebeurd? Het afrikaanse volk is vandaag zo sterk als het nog nooit was. Wij vreesden voor de taal, en wat is het feit? dat de Hollandse Taal nu veel sterker is dan ooit te voren, en steeds aan groeien is gelijk een machtige stroom over geheel Zuid-Afrika.

(Wordt vervolgd.)

Het Boek der Openbaring.

Door Prof. Muller.

DEEL II.

Het tweede deel van dit werk begint met Hoofdstuk 4. De verheerlijkte Zoon des Menschen die tot Johannes op Patmos kwam, tot hem sprak met de stem van een bazuin en Zich aan hem openbaarde in Zijne verhouding tot de gemeente op aarde (1: 9 tot 3: 22), roept hem nu met dezelfde stem naar den hemel om te zien, "welke dingen na deze dingen geschieden moeten." Vrij algemeen wordt erkend, dat het eerste deel van dit boek eene voorstelling bevat van de betrekking, waarin de verheerlijkte Christus tot Zijn kerk op aarde blijft, (1:9–20) en van de toestanden die die kerk tot op Zijne wederkomst doorloopen zou (2:1 tot 3:22). Doch in de verklaring van het tweede deel heeft men de meest uiteenloopende en elkander wedersprekende meningen voorgestaan. Dit op zichzelf is reeds een bewijs, dat men den sleutel tot de verklaring van dit boek nog niet gevonden heeft.

In de eerste eeuwen, die op dit boek volgden, hield men zich vooral bezig met het Duizendjarig Rijk, dat gedacht werd te zullen bestaan in 1000 jaren van de volmaakste aardsche gelukzaligheid, waarvan enkelen zich buitensporige zinnelijke voorstellingen maakten. Dit gaf aanleiding dat sommigen de echtheid van dit boek loochenden. Anderen, die niet zoo ver konden gaan, meenden, dat dat rijk en de gebeurtenissen, die daarmede in verband staan, in oneigenlijken zin opgevat moesten worden. Enkelen zagen in dat rijk een overgangs periode van het Koninkrijk Gods uit de tegenwoordige in de toekomende bedeeling. Later meende men dat de 1000 jaren gerekend moesten worden van de eerste komst van Christus en eindigen zouden met Zijne wederkomst om de wereld te oordeelen. De inhoud van het boek werd dan ook in overeenstemming met deze meening verklaard. Met de vereeniging van kerk en staat in de 4de eeuw meende men, dat het voorspelde Rijk begonnen was, en gevolgelijk werd het onderzoek van dit boek verwaarloosd: en waar men zich er aan waagde gaf men oneigenlijke verklaringen aan den inhoud. Alles werd gehouden voor zinnebeelden van zaken en gebeurtenissen. De eerste opstanding werd verklaard den doop te beteekenen. Hoe kon men ook anders, waar men meende in het Duizendjarig Rijk te leven.

In de eerste helft der middel-eeuwen verwachtte men dat het Duizendjarig Rijk, dat begonnen was met de eerste komst van Christus,

een einde zou nemen tegen het jaar 1000 of ietwat later. Men zag het einde der wereld te gemoet. Toen dit niet gebeurde, verviel van zelve de opvatting van dat Rijk, die tot hiertoe door sommigen gevolgd werd. Nu hield men het getal "1000" als aanduidende een onbepaalden tijd. Het boek zelf werd gehouden voor geschiedenis, maar men gaf willekeurige beteekenissen aan de verhaalde gebeurtenissen. Tot op de Hervorming werden de voorspellingen in dat boek op de omstandigheden des tijds toegepast. Voor alles vond men daarin stof tot veroordeeling, vertroosting, of bemoediging. Het Mohammedanisme was de Antichrist, en Mohammed de valsche profeet. Naar de omstandigheden veranderden, veranderde ook de verklaring. Zoo werden achtereenvolgens alle kettersche afwijking van de Roomsche leer, alle bederf in de kerk, alle vijandschap van den staat, alle heidensche tegenstand, het pausdom, enz. voor anti-christen verklaard. De voorloopers der Hervorming zagen in dit boek de geschiedenis van den tijd waarin zij leefden, en haalden daaruit hunne wapens ter bestrijding van het pausdom.

Na de hervorming waren Lutherschen en Gereformeerden zeker, dat het pauslijke Rome het anti-christendom was, en de Openbaring werd gehouden voor eene korte samenvatting van de geschiedenis der kerk. Het boek werd verklaard om overeen te stemmen met de feiten der geschiedenis. Luther meende dat het Duizendjarig Rijk gerekend moest worden van den tijd van Johannes tot dien van Gregorius VII. De Roomschen zagen eveneens in de Openbaring eene geschiedenis der kerk. In Hoofdstuk 5-11 vonden zij eene beschrijving van de worsteling der kerk met de Synagoge; in 12-19 van den strijd der kerk met het Romeinsche heidendom, wereldsche macht en vleeschelijke wijsheid; in 20-22 eene voorstelling van de overwinning, vrede en verheerlijking der kerk. Sommige protestanten zagen in dit boek eene gedurige korte herhaling van den hoofdinhoud, terwijl anderen meenden, dat het boek uit de gebeurtenissen van den tijd waarin het ontstaan is verklaard moest worden. Het Duizendjarig Rijk zou dan begonnen zijn met het Edict van Constantijn in 311.

De Piëtisten beschouwden dat rijk en de verschijning van den anti-christ als nog in de toekomst liggende. Daarmede begon een nieuwe verklaring der Openbaring, en de berekening van den tijd van de wederkomst van Christus. Whiston in Engeland, die beide, theoloog en Mathemathicus was, stelde die gebeurtenis op 1715 en later op 1766. Sir Isaac Newton meende, dat men het boek slechts kon verstaan in zooverre als het vervuld was, en dat de groote gebeurtenissen vermeld in 10 : 7 en 11 : 12 nog in de toekomst liggen. Bengel berekende dat 't Duizendjarig Rijk op den 18den Juni 1836 zou aanvangen.

De Rationalisten van uit hun standpunt betwijfelden de echtheid der Openbaring, het bovennatuurlijke in de profetie, het bestaan van een rijk der duisternis, en de Bijbelsche leer der laatste dingen. Het boek had volgens hen zijn oorsprong in de joodsche dweeperij met een vleeschelijk Duizendjarig rijk. Het was geschreven in den tijd van Nero, en was slechts eene uitbreiding van diens voorspelde wederkomst. Nero was de anti-christ, en Gog en Magog verschenen in den opstand van Barcochba. De een hield het voor een prentenboek om te vertroosten en te verschrikken; de ander voor een drama; de derde voor een gedicht en gaf er versmaat aan; de vierde voor eene beschrijving van den val van 't Joden- en heidendom en de vreedzaamheid en heerlijkheid van Christus' Koninkrijk—het aardsche Jeruzalem het heidensche Rome en het hemelsche Jeruzalem waren de onderwerpen van dit boek. De een beweerde dat het Duizendjarig Rijk reeds voorbij was; de andere dat het met den val van 't heidensche Rome begon, maar eene onbepaalde periode voorstelt; de derde dat het eene beschrijving is van het Christendom als verheven boven het Jodendom, enz.

De schrijvers van lateren tijd, velen van welken de oude verklaringen in gewijzigden vorm overnemen, hoezeer zij ook van elkander verschillen in de uitlegging van bijzonderheden, komen hierin overeen, dat 't boek verklaard moet worden uit de kerk en wereldgeschiedenis. Het bevat huns inziens een beeld van de lotgevallen der kerk sedert de eerste eeuw tot op de wederkomst van Christus. De moderne verklaring sedert 1836 is, dat Nero de anti-christ is, omdat zijn naam in Hebreeuwsche letters overgezet het getal 666 uitmaakt. 't Is echter vreemd dat de kerkvader Irenaeus dit niet geweten heeft. Nog vreemder is het dat, daar slechts weinige jaren genoegzaam waren om iedereen te overtuigen, dat het gansche boek een bedrog was, de kerk het algemeen aangenomen heeft als van Johannes afkomstig, terwijl, indien Nero de anti-christ is, het boek Johannes wederspreekt, die de anti-christen beschrijft als menschen "die van ons uitgegaan zijn, maar zij waren niet van ons." Nero was immers niet van de kerk uitgegaan.

De poging om het tweede deel der Openbaring uit de geschiedenis der kerk en der wereld te verklaren is evenzeer eene mislukking geweest, want niet twee verklaringen stemmen met elkander overeen, en wel mag men vragen, wat het nut is van een geschiedenis der kerk in raadselen geschreven, terwijl het bedoeld was als een gids langs den weg. Dit bezwaar werd door enkelen gevoeld, die dan ook de kerk en wereld historische verklaringen lieten varen, of wijzigden. Sommigen kwamen tot de overtuiging dat het tweede deel der Openbaring ziet op gebeurtenissen die onmiddelijk voor de komst van Christus zouden plaats vinden. Maar de vraag ontstond: wordt er dan in dit boek iets gezegd omtrent de geschiedenis der kerk door den loop der eeuwen heen? Daarop werd geantwoord, dat de geschiedenis der kerk geheel uitgelaten wordt, omdat de Kerk sedert den apostolischen tijd afvallig was geworden, en niet vóór de komst van Christus hersteld kon worden. Dit antwoord was onbevredigend. Anderen wezen erop, dat de geschiedenis van de lotgevallen der kerk tot op de komst van Christus in de zeven brieven aan de zeven gemeenten beschreven is. Die zeven soorten van Christenen en van gemeenten zullen er altoos in meerdere of mindere mate

in de Kerk zijn, en de Kerk als een geheel zal die zeven toestanden tot op de komst van haren Heere doorleven. Hare geschiedenis op aarde eindigt met den toestand en het lot van Laodicea. Christenen, die noch koud nog heet zijn, die hun hart voor Christus gesloten houden, meenende dat zij rijk en verrijkt zijn en geens dings gebrek hebben, zullen door hem verworpen en de overwinnaars tot tronen verheven worden. Zoo eindigt wat "de Geest tot de gemeenten" in deze bedeeling te zeggen heeft. Na Laodicea vinden wij de gemeente niet meer, en onmiddelijk daarop vinden wij ons verplaatst naar den hemel en zien 24 ouderlingen gekroond en zittende op tronen, zoo als beloofd aan de getrouwen in Laodicea. Dat deze ouderlingen vertegenwoordigers zijn van een grooter aantal zal wel niemand betwijfelen, want er zullen toch wel meer dan 24 overwinnaars in den hemel zijn, die deze onderscheiding genieten zullen. En ouderlingen of oudsten herinneren ons aan 't volk Gods onder 't Oude en de gemeente van Christus onder 't Nieuwe Testament. De gemeente van geloovigen is een in beide bedeelingen; onder de oude zag men in het geloof naar Hem die komen zou, in de nieuwe ziet men terug naar Hem die gekomen is, doch Christus is het voorwerp van beider geloof, hoop en liefde.

Iets is er gebeurd met de gemeente tusschen 't einde van 't 3de en 't begin van 't 4de hoofdstuk. In het eene vinden wij haar op aarde in strijd en verzoeking, en in 't andere zien wij haar in den hemel gekroond en zittende op tronen. In de reeks van oordeelen, die de aardbewoners treffen, vinden wij geen spoor van haar op aarde. De gevolgtrekking is dat zij naar den hemel verhuisd is. In Math. 24 : 37—42, zeide Jezus: "Gelijk de dagen van Noach, alzoo zal ook zijn de tookomst van den Zoon des Menschen"; de wereld ging haren gewonen gang "tot den dag toe dat Noach in de ark ging," en toen kwam het oordeel over de wereld. Noach was daar de gemeente Gods,—het geloovig deel der wereld,—en die werd eerst in veiligheid gebracht. Dan gaat Jezus voort te zeggen, er zullen twee op den akker zijn, of in den molen malen, "de één zal aangenomen en de andere zal verlaten worden. Waakt dan, want gij weet niet in welke ure uw Heere komen zal." In vs. 43—44 vergelijkt Hij zijne komst met die van een dief, en voegt dezelfde vermaning eraan toe. In vss. 45—51 teekent Hij het lot, niet van de booze wereld, maar van den Christen, die in plaats van de komst zijns Heeren elk uur af te wachten, zijne mede-christenen die zulks wel deden, met meer dan verachting behandelt en met de ongeloovige wereld in hare losbandige vermaken medeloopt. Hij zal dien wereldschgezinde afscheiden van den getrouwe, en hem het deel geven van een huichelaar, die dan met tranen en bitteren spijt zijn huichelachtig gedrag betreuren zal. De een zal aangenomen en de ander verlaten worden.

In Math. 25 : 1—13 schildert ons de Heiland den toestand, niet der wereld, maar der Kerk tot op Zijne toekomst. Bij 't begin gaan allen met heldere lampen uit de ongeloovige wereld om den bruidegom te ontmoeten. De maagden gaan om een bruidegom niet een rechter te ontmoeten; zij zien uit niet naar een oordeelsdag, maar naar een bruiloftsfeest—iets dat wij later in het boek der Openbaring vinden zullen. Daar de bruidegom vertoefde, nam in den loop des tijds die blijde en vroolijke verwachting gestadig af, totdat men er niets meer van hoorde. Allen zijn in diepen slaap gevallen, zelfs de geloovigen hebben die blijde verwachting verloren. In dien toestand vindt de bruidegom de bruiloftsgaten; sommigen zijn gereed om hem te ontmoeten en anderen niet. De deur van de bruiloftszaal wordt gesloten, en die niet gereed waren smeeken te vergeefs om ook in 't feest te deelen. 't Is ook hier niet de oordeelsdag; geen straf wordt uitgeoefend op de goddelooze wereld. Het tooneel dat ons geschilderd wordt is een blijde bruiloftsfeest, waarvan sommigen teleurgesteld uitgesloten worden, even als anderen die zich over dat feest niet bekommeren. De beteekenis is duidelijk: bij de komst des Heeren zullen de ware geloovigen met Hem in Zijne vreugde ingaan, terwijl de naamchristenen, die zich bij de gemeente gevoegd hebben, bij de ongeloovige wereld gelaten worden; zij ontvangen het deel der geveinsden. Zij zijn de lauwe Christenen van Laodicea, die meenden genoeg olie te hebben, en den raad om bij tijds te koopen verontachtzaamd hebben.

Paulus schrijft aan de Thessalonicensen dat zij bekeerd zijn "om den levenden en waarachtigen God te dienen, en Zijnen Zoon uit de hemelen te verwachten, welken Hij uit de dooden verwekt heeft, Jezus, die ons verlost van den toekomenden toorn." Het tweede deel der Openb. doet ons zien, wat die toekomstige toorn over de wereld zijn zal, waarvan de Heiland de geloovigen bij Zijne komst verlost. Zie ook de belofte van Christus aan de gemeente te Filadelfia (Openb. 3 : 10) en vergelijkt daarmede Openb. 13. Hoe de geloovigen van den toekomenden toorn verlost zullen worden, zegt Paulus in 1 Thess. 4 : 16, 17: "De Heere zelf zal met een geroep, met de stem des archangels en met de bazuin Gods nederdalen van den hemel .... en die levend overgebleven zijn zullen opgenomen worden, den Heere te gemoet in de lucht; en alzoo zullen wij altijd met den Heere wezen." De geloovigen van alle eeuwen, die voor dien tijd ontslapen zijn, worden opgewekt (vss. 14 en 15), en die nog leven worden veranderd (1 Cor. 15 : 51) en beiden tezamen den Heere te gemoet gevoerd in de lucht. Die komst zal niemand vooruit kunnen aanwijzen, want hij zal komen als een dief in den nacht. Wanneer de wereld hem 't minst verwacht, zal "een onvoorzien onheil" haar treffen. Doch de geloovigen behoeven dat niet te vreezen, want God heeft hen niet gesteld om voorwerpen van Zijnen toorn te zijn, maar om zaligheid door Christus te verwerven.

In 2 Thess. 1 : 7 spreekt Paulus van eene openbaring van Christus van den hemel om met vlammend vuur wraak te doen over de ongeloovigen. Volgens vs. 10 zal die komst zijn "om verheerlijkt te worden (lof en eer te verwerven door hetgeen zij door Hem geworden zijn) in Zijne heiligen, en wonderbaar te zijn (bewonderd te worden) in allen die gelooven, in dien dag." In 2 : 1 bidt hij hen "door de toekomst van onzen

Heere Jezus Christus en onze toevergadering tot Hem", niet bewogen te worden, alsof "de dag van Christus" (1 : 10) aanstaande ware. Die dag der wrake over de ongeloovigen en der verheerlijking in Zijne heiligen komt niet, voordat de mensch der zonde zal geopenbaard zijn, dien de Heere verdoen zal door den geest Zijns monds, en te niet maken door de verschijning Zijner toekomst.

De " dag van Christus " is niet een van 24 uren, maar eene periode van onbepaalden duur, even als de dag in Joh. 8 : 56. Die dag zal beginnen met " de toevergadering " der geloovigen, zal insluiten het oordeel over de levenden, de zegepraal over den mensch der zonde, het oordeel over de dooden en de vernietiging van zonde en dood. Al deze dingen vatte de Heiland samen als Hij tot Zijne discipelen van Zijne wederkomst sprak. Zoo deden ook de profeten als zij spraken van den tijd van den Messias. Hij komt voort als een rijsje uit een afgehouwen stam; Hij slaat de aarde met de roede Zijns monds en dood de goddeloozen met den adem Zijner lippen; Hij brengt een algemeenen vrede op de aarde, Jes. 11 : 1–9. Nog eens wordt dat rijsje beschreven in zijne vernedering en verheerlijking: Hij is zonder gedaante of heerlijkheid, Hij was veracht en een man van smarten, Hij leed en werd gedood maar deed Zijn mond niet open, men bestelde zelfs Zijn graf bij de goddeloozen ; maar Hij rechtvaardigt velen en deelt den machtigen als een roof, (Jes. 55). Joel 2 : 28–31, ziet den pinksterdag en den grooten en vreeslijken dag des Heeren in één gezicht.

Met 't oog op al het voorgaande, meenen wij den sleutel gevonden te hebben tot de verklaring van het tweede deel van het boek der Openbaring, dat met Hoofdstuk 4 begint. Hebben wij in de zeven brieven eene voorstelling van de kerk tot op de wederkomst van Christus, dan kunnen wij onmogelijk in het verdere gedeelte een geschiedenis der kerk in hare aardsche loopbaan gaan zoeken. Naar onze beschouwing heeft de toevergadering der geloovigen tusschen Hoodstuk 3 en 4 plaats gehad. Van Hoofdstuk 4 wordt ons beschreven wat op die groote gebeurtenis volgen zal.

OP MIJN TAFEL.

——:o:——

Gaat dan henen! door Ds. J. du Plessis. Dit boekske is bestemd als handleiding te dienen ter bestudeering van de zending. Van harte wordt dit door ons aanbevolen. Het kost slechts 1/- per stuk en is kostelijk als leesboek in het huisgezin.

Het Christelijk Huisgezin, door A. Dreyer, mede tegen 1/- per stuk of 1/3 per post, verkrijgbaar bij den schrijver, Bredastraat, Kaapstad. Een nuttig werkje, dat reeds in vele handen is en nu verschijnt in verbeterden vorm.

Wat bewijst de Zending, door Ds. Brummer. Dit boekske is een vermeerderde en uitgebreide voorlezing te Stellenbosch geleverd. Al wat Ds. Brummer schrijft bevat iets leerzaams. Dit boekske vooral. Ieder predikant leze en herleze. Wij zijn den schrijver zeer dankbaar voor zijn boekske.

Karroo-blommetjies, deur Dr. D. F. Malherbe. Als men toch het "Afrikaansch" tot voertuig van zijn gedachten kiest, dan verlangen wij iets beters, diepers, verheveners, dan "Grappige Stories" en dergelijke. Dr. Malherbe heeft dit geleverd. Dr. Malherbe kan dichten. Wij willen geen kritiek oefenen, doch slechts den schrijver geluk wenschen met zijn "eerste" (?) poging. Hier ten minste spreekt een beschaafd Afrikaansch. Een enkele aanhaling uit "Die Berg" is genoegzaam voor ons doel :—

Felle woede van die weer
  het jou voorhoofd wreed deurploeg,
O'er jou wange op en neer
  diepe plooie ingevoeg.
Weggevreet is menig tand,
  lege holtes kondig aan
waar jou malers was geplant
  hoe die rije het gestaan.
Harde kneukels is vergruis,
  skerpe skeure ingekerf
in jou borst, deurspoeld, deurkruis,
  onweertergend, duisendwerf.
Maar nog blijf jij immer skoon
  Swijgend tempel van die vlak.
Kringend hoogland is jou woon
  en die wije blauw jou dak.

Zuid-Afrikaansche Lectuur, onder redaktie van Dr. W. J. Viljoen.

Wij zijn Dr. Viljoen dank verschuldigd voor zijne poging om ons volk van gezonde lectuur te voorzien. Het eerste nommer van eene reeks van boekjes ligt voor ons, en bevat een herdruk van Ds. Conradie's "Ondervindingen in Namakwaland" met platen. Het kost slechts 9d. "Reinaert, de Jakhals" is het tweede boekske in de reeks, en is afkomstig van den heer J. P. Botha, B.A. Deze boekjes bevelen wij zeer aan. De losse stijl van Ds. Conradie, de interessante mededeelingen, de karakterschetsen die hij ons ten beste geeft,—zij zijn ons veel waard. Moge het Ds. Conradie vergund worden meer schetsen van dezen aard te geven. "Die perzik smaakt naar meer."

Wij hebben te erkennen de ontvangst van een bottel "Diamond" "blue-black writing-fluid"—een koloniaal produkt, "made in South Africa." Er wordt zooveel ingevoerd, dat men wel mag wenschen, dat een koloniaal produkt ingang vinden moge. Willen onze lezers de proef nemen en zelf oordeelen. Men raadplege de advertentie.

